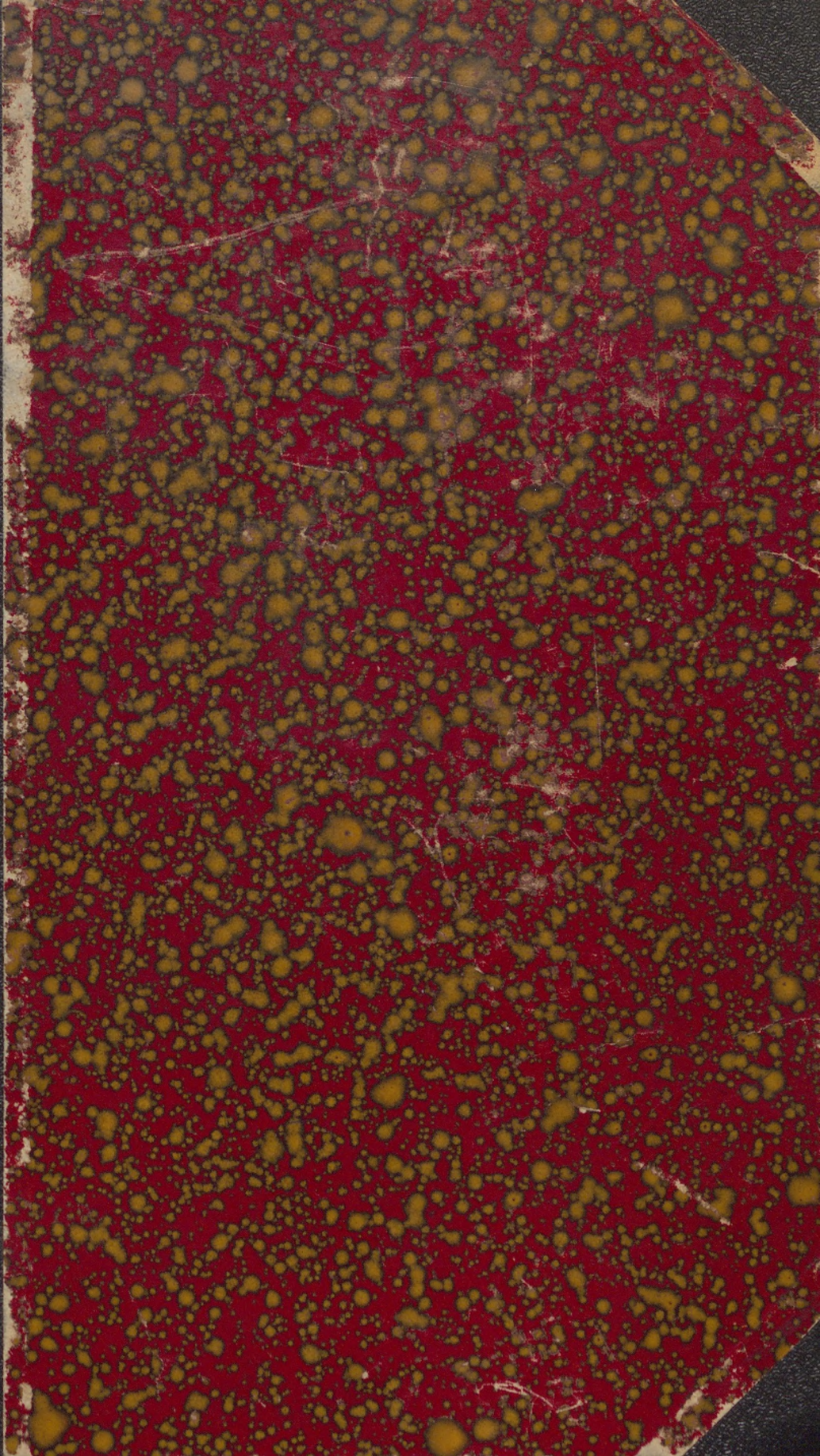

FolyUjs. O.

99

306.980

6-990

306.930

PESTI

R Ö P I V E K.

MAGYAR IRÓK FÜZETEI

A SZÉPIRODALOM, TÁRSASÉLET ÉS DIVAT
KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI

SZILÁGYI SÁNDORÉ

KIADJA

KOZMA VAZUL.

1850

I. ÉV.

Köbe

MTA

PEST, 1850.

NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL.

T a r t a l o m :

- Bevezetés helyett. S z i l á g y i S.
O hölgyem! . . . T o m p a M.
Az erdők leánya. S a j ó.
Honvéd halála. G a r a y János.
Mailly család-ból mutatvány. J ó s i k a Miklós.
Az álomhoz. G y u l a y.
Spectabilis tanulmányok. K a j á n Abel.
C a l e i d o s c o p.
Társaséleti szemle.
Irodalmi élet.
Nemzeti színház.
Regény levelekben.
Törvényszéki jelenet.
Quiproquo.
Egy kibujdokolt szerencséje.
Divat, szerkesztői telegráf.
Mozaik, vidéki élet, a boritékon.

⊙ M o z a i k.

— Párizsban új császári korona, császári pálcza készült, melyet ki is tettek közszemlére. Csakhogy nem valami francia császár — hanem Soulouque a haiti-i császár számára.

— Lind János matroz — a Jenni fivére — Londonban megházasodott. Testvérétől pensiot nem fogadott el. De gyakran könyes szemekkel beszél el, hogy szüleiről 16 éves korától fogva ő gondoskodik.

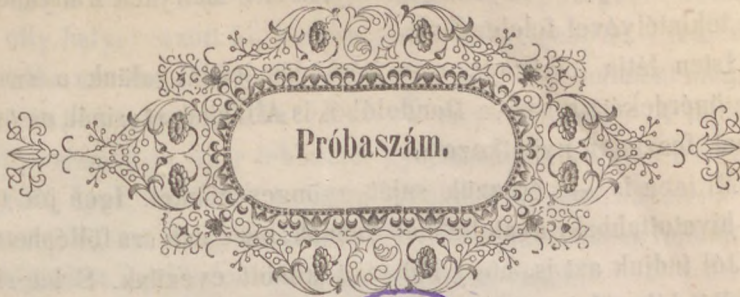
— A petersburgi színháznak 2484 tagja van.

— A chinai nemeseket illatos bottal szokták megverni. Egy illy nemest tévedésből nem illatos bottal vertek meg. Észrevevén a tévedést, újra megverette magát illatos bottal, s sértett becsületét megbosszulandó kivágta gyomrát.

— Lolla Montez nem régiben Párizsban volt. Hat szobát bérelt ki, mellynek butorozása mintegy 480,000 frankba került. Nagyobb fényt üzött, mint Rotschild, s több adósságot csinált, mint a praesidens. Többi közt egyetlen szőnyeget 14,000 frton vett. Ez a Maria Luizé vala, remekmű, a császárné és férje képével ékesítve. A fizetési határnap aug. 10-ke volt. Megjelenvén a kárpitos, a szobákat félig üresen találta, de a hajdani tánczosnő azon ígérete, hogy rögtön fizetni fog, megnyugtató. A szomszéd szobába távozik. Mintegy negyed órai várakozás után a kárpitos utána siet . . . hasztalan már csak hült porát találta. A rendőrség körözteté.

— Louis Napoleon Narvaeznek egy kardot küldött, melly a nagybátyjáé volt, s ez viszont az elnöknek egy más, mellyet Korteiz Ferdinándtól örökölt.

— Berlinből német színészek készülnek Londonba előadásokra. Jobbadán a Göthe darabjaival fognak föllépni.

Röpirveinknek első számát adjuk az olvasó közönség kezébe, örvedetes tanuságaul a napi sajtó gyarapodó forgalmának.

A közelmúlt harcziás idöszak alatt míg a történet cselekedett, az irodalom pihent. A forrongó idök hadiriadója túlszárnyalá a lant szelíden zengö dalát, az élet komoly zaja eltölté a tudományok esöndes templomát, s míg a kard próbálta mestervágásait, a müvész véssöje elnyügödött. A kor hullámai más útra sodorták a nagysága után törekvö nemzetet. A vész reázudúlt, sok egyéni életet kitépett, de a nemzet erkölcsi élete mentve van. Csak bátor és munkás kezekre vár, kik szálait ismét egy reménydús jövöhez csatolják.

Nemzetiségünk — a gránit szikla, mellyen annyi hullámtajtékká tört, mellyre jövendönk fellegvára emelve van — él! Apró sebheleyeit a hazafias buzgalom mielőbb begyógyíthatja.

S ez vállalatunknak egyik szent törekvése.

A nemzetiségnek legtisztább s legerösebb alkotó eleme a nyelv, és az irodalom; ezt ápolni, ennek erös sarjú virágait a hervadástól megmenteni czélunk, föladatunk.

Talapkö ez nemzeti életünk épületében, melly nem porhadhat el a nélkül, hogy e miatt az épület is ne szenvedjen, melly romokba dölve, romjaiban örök sirt jelölne ki nemzetünknek. Mellytöl emberi erö idejekorán megövhátja, de ha késö, Isten sem mentheti meg.

A nemzet élni akar, s ez hí föl bennünket is munkára. Imádottnemzetiségünk megtermé az akaratot lelkünkben, s ha credentialist kérnétek tölünk, mellyre vállalatunk sikerét építjük, sem tündöklö nevet, sem múltat nem mutathatunk föl, — egyedül csak tiszta önzés-telen szándok s törhetlen akarat az, mire útalhatunk.

S megkezdett pályánkról nem rettent vissza akadály és gát, bármely oldalról jön az, nem kicsinyeltetés, melynek irányában tetteink tekintélyével felelendünk.

Isten látja lelkünket, nem kérkedés iratja velünk e szavakat, mely önérdékért a gyáva Dandolóból is Alkibiadest csinál, ez öntudatunknak fesztelen nyilatkozata.

Mi igen is — érezzük saját gyöngeségünket. Igen jól tudjuk, hogy hivatottabbak, avatottabbak vannak, kik e pályára fölléphetnének.

Jól tudjuk azt is, hogy két szirt között evezünk. S ha sikerült is Scyllát kikerülni, ott a túloldalon Charybdis veszélyesebb, fenyegetőbb amannál.

Megmértük a küzdelem nagyságát, mely még az elismerés gyümölcset is alig termi meg. Öszve hasonlítottuk azt saját gyöngeségünkkel.

Vártunk, hogy fényes nevű íróink közül más avatottabb foglalja el a tért, ki egyesítvén a szétszórt írói erőket, hatalmasul működjek a nagy szent célra irodalmunk ápolására.

Hasztalan.

Azok egy része elvonult, másika pedig, mint egyszerű munkatárs, az általunk eddigelő szerkezett füzetekben munkált közre.

A közönség ismeri és méltányolja őket — s én egyedül ennek tulajdonítottam a füzeteim irányában tanusított elismerést.

Több terheket vállalánk magunkra. Megengedettett nagyobb működési tért elfoglalhatunk.

S míg egyfelől azon elismert nevű íróknak, kik eddig is közremunkáltak, s ezutáni közremunkálások iránt is biztosítani szivesek vannak, köszönetet szavazunk, másfelől azokat, kiket eddigelő megnyerhetni szerencsések nem leheténk, fölszólítjuk gyámolítani e vállalatot, hogy annál könnyebb legyen kitűzött szent célunk felé haladni.

Ha valaha, most egyesülni, egy irányban kell működni az írói erőknek:

Teremt-e isten más magyart

Ha mink is elfogyánk?

most, midőn az alakulás versenypadján minden nemzetiség értelmiségi tekintetben is elismerés után törekszik, megfeszített erővel küzd, hogy életrevalóságával és szükségességével a kornak szemébe világitson, a hazafiaktól kettőztetett erőt kíván a szent haza.

Vagy azt hisszük, hogyha multunkra útalhatunk, melly annyi dicsőségnek termőföldre volt, melly lángerek segítségével irodalmunknak olly helyet tüzött ki, honnan pantheonba igen, de a feledés semiségebe merülni többé nem lehet — már ekkor mindent megtettünk, nem emlék— hanem életjövők megmentésére? A legnagyobb monumentumok is sivár tekintetet nyujtanak, ha körülök friss élet nem virágzik. Igen, új életet, szellemi erőnknek új jelét követelik a népszerűsítők, kik a legnagyobb tisztelettel gondolkoznak felőlünk, nemzetiségünket legfeljebb egy nagy halottnak hiszik.

Azért meg kell mutatnunk, hogy habár megbénult is karunk, a szív, a lélek, mint az arabok megedzve és erősbödve hatott át a tisztító tüzön. Meg kell mutatnunk, hogy nem csupán ábránd, hanem tetterőnkéből is birunk reményt sarjasztani jövőnk iránt. Mert ugyan mit érne most szellemünk s értelmiségünk historiai jogaira hivatkoznunk, erre alapítanunk irodalmunk életét, midőn erősebb s szentesítettbb historiai jogunk sem daczolhata az átalakítás hatalmával? . . . A jelen, a folytonos ténylegesség, melly a múlt erős gyökérszálaiból szívja friss virágzását, ez a legjobb eszköz életrealitásunk bebizonyítására, s szellemi győzelmünk kivivására. Közönyösség gyakran a politikai életben erkölcsi kényszerűség lehet, — a téllenség lehet passzív cselekvés — és így talán hazafiúi erény is. De nem nyelv és irodalom körül. Dobjam el a tollat, mert bélyegezett papirosra ir. Vagy élesítsem honfúságból a mulandóság érczfogát, melly múlt dicsőségünket lassankint elemészte, jövőt nem ad. S a zúduló ár közepette ne ügyekezsem menteni fennmaradt kincseimet, mert már egy része elveszett. . . . Illy fölálkozás sok hős teltre adhat anyagot, — de mit ér, ha unokáink nem lennének már, kik regéljenek rólok. Nyelvünk, irodalmunk olly kincsek, mellyeknek ép azért, mert a sok közöl tán utolsók, becseseknek kell lenni előttünk. Tőkék ezek, mellyekkel az elveszett fényt visszaszerezhetni. Varázsszer, mellyekkel a nemzetet, habár meghalt volna is, új életre lehet ismét támasztani. Nemzetünk nem halt meg, a csapás csak elszédíté. A kemény tusák vérnyomait lassanként benövi a harczmezők virága, s szálaik közt az emlékezet susog egy lassú hősdanát. A béke szép arczával felénk fordul, előidézi a szent berkek közöl ismét a csöndes múzsákat, s jövőnk, melly előbb tán a harcz mennydörgéseiben nyilatkozott, most ihletett lantokról fog zengeni! . . .

Hátra van még vállalatunkat a közönség figyelmébe ajánlani, el-
nézésért esedezni, s biztosítani, hogy minden politikai irányt távol
tartva, hazánk és irodalmunk érdekeinek lesz szentelve, melly

addig éljen, míg a honnak él.

Pest, sept. 15-kén 1850.

Szilágyi Sándor.

OH HÖLGYEM....

I.

Ha lelkem mint a tenger háborog,
— Járván gyakorta zúgó szélvésznek,
A m é l y b e hajtom le hullámait,
Hogy ott elrejtve örvényezzenek.

Oh hölgyem! lelked lelkem viharát
Megérzi, — s bút zajt híven átveszen...
S borús könyecsep hullámozik szemed
E nyájasan kéklő t e n g e r s z e m e n.

II.

El-elborúl lelkem miként az ég...
S ha önterhét nem bírja bánatom:
Szememre forró könyekben szakad.
— Könnyít a zápor a borúlaton.

Oh hölgyem! életem szép napja te!
Mosolygásod szelíd sugáritul
A bánat is ragyog, — s könnyűiben
Remény s enyhület szivárványa gyul.

III.

Ha lelkem a sötét jövőbe néz:
Kiköltözik belőle hit s remény:
És pusztán áll, mint egy elhagyatott
Kápolna a vadonnak közepén.

Oh hölgyem! csüggedt lelkem boldogabb
Idők reményivel karoljad át, —
Miként a repkény zölden folylya be
Az ó kápolna ingatag falát!

T o m p a M.

AZ ERDŐK LEÁNYA.

Három ifju lovag ült együtt a kastély erkelyjén. Kettő közülük közönséges alak, kikre nincs miért figyelmet fordítani, a harmadik, a kastély ura, Darvai Ernő szép szőke fiatal ember, ki az alatt, míg társai koczkáznak, mesélnek és kacagnak, az erkelyen kihajolva, a távol kéklő erdőkre bámul.

Az erdők felől egy lovag közelít, csatlósával, a kastély felé, ez ifju tétovaszemei csak akkor veszik észre, mikor a hallható lódobogás figyelmezteté rá, kezével mosolyogva int neki, azután csodálkozva csapja össze kezét, s a mint a jövevény nagy sietve vágat be a kapu alá, társaihoz fordul kaczagva:

— Tamás megjött, de nem csak hogy medvét nem hozott, hanem még a kutyákat is mind ott hagyta.

Erre megnyílik a terem ajtaja, s a sárosan, csatakosan belépőt, egyszerre háromszorosan üdvözli azon kaczaj közt tett kérdés, hogy hol maradtak az ebek?

— Hagyjatok békét, kiált mérgesen az érkező, levágva magát egy karszékre, s hevesen szórja le magáról kalapot, keztyűt és vadászkürtöt. Medvére mentem, és ördögre akadtam, — minden kutyámat agyon verte.

— Kicsoda? Micsoda? kérdezik összevissza.

— Mit én tudom! Valami emberi medve, vagy erdei manó, vagy görög istenasszony. Fogalmam nincs róla: hogy micsoda?

— Beszélj okosabban.

— Jó volna, ha tudnék. A mint a zuhatag alját elkezdtem hajtani, hirtelen egy gyönyörű nagy medve szökik fel kopóim előtt, olly nagy, a minőt még életemben soh'sem láttam. Szőre nem volt ollyan molyette, gubanczos, mint más medvéké szokott lenni, a kik tele heverik magukat bojtorjással, hanem szép fényes fekete, mintha mindennap fésülnek. „Hajrá!” kiáltok megörülve kopóimnak, azok elkezdik sarkalni, a medve nem áll velök csatába, hanem fut sebesen fölfelé a vízesési sziklának, a hova lehetetlen lóval utána menni. Én leszállva lovamról, veszem a fegyveremet, s rohanok utána, s tüskön, bozóton keresztül üldözöm, míg végre a medve barlangjához érve,

oda éktelen ordítással beszökik. E pillanatban valami csoda lép elő a barlangból, csodának nevezem, mert más nevet nem tudok neki adni, egy leány alak, egy embernek maszkirozott fenevad, egy pokolbeli deamon, a legszebb angyal arczczal, egy holtnak hirdetett félisten, egy elveszett gyermek, kit medvék neveltek, magas, idegzetes, karcsú, szemekkel, mint a villámló éjszaka, s kezében egy akkora husánggal: hogy nekem két kézre is adna mit czepelni. Rögtöni meglepetésemet még ebeim is oszták, elhallgatva egy perczre a nem várt királyi vad előtt, abban a pillanatban a csodás bestia vadállati ordítással rohant rájok, s buzogányával, mit úgy forgatott kezében, mint hölgyeink a legyezőt, három percz alatt mind egy lábíg agyon verte. A medve ez alatt egyre ordított a barlangban, de nem jött elő, hanem hagyta egyedül végezni a harcztot ennek az ördögök leányának. E pillanatban azon eszme vett erőt agyamon: hogy ez alak nem ember, hanem vadállat, s tán ijedtségnek sem szégyenlem nevezni azon érzést, melly ekkor elfogott, fegyveremet ragadtam, czéloztam és rálöttem. Reszkető kezem nem talált, de a rá intézett lövésre felsikoltott a leány, s ijedten hátra tántorodék. De már e sikoltás emberi hang volt, s az ijedtség egészen emberi vonalmakat adott arczának, úgy hogy én megborzadva ejtém ki kezemből a fegyvert, érezve, hogy ez nem vadászat többé, hanem gyilkosság. Ő vissza futott előlem barlangjába, én pedig az egész úton azon törtem a fejemet: hogy álmodtam e vagy ébren láttam ez alakot.

— Valami elveszett gyermek lehet, monda egyike a lovagoknak, kit a medvék megtaláltak, s a helyett: hogy megettek volna, fölneveltek. Ha szoptató vad talál meg kis gyermeket, rendesen nem szokta bántani, hanem haza viszi kölykei közé, s magáénak fogadja.

— Hajtó vadászatot kellene rá tartani, szolt a másik, s valahogy hálóval elfogni, mindenesetre emancipálni kellene a medvék társaságából.

— Legutoljára szolt bele Darvai.

— Szép e? kérdezé kaczerul.

— Csodaszép! magasztalá a vadász, a minő neméhez a női szépségnek nem vagyunk szokva. Termet, idomzatok, arczvonatok, minden tökéletes rajta.

— Jó, ne rontsd el leírásoddal a való hatását.

— Tán magad akarod látni?

— Látni és legyőzni, monda Ernő büszkén és önhittén.

— Vigyázz magadra, e lény a vad állatok közé tartozik, kik fogaikat és körmeiket használni tudják.

— Ha nő, ismerem ellene a fegyvereket, s ha vad állat is, himje láttára meg kell szelídülnie.

— Az ördögbe, mormogá a vadász, himje volnék én is, s elkergetett.

— Ah barátom, a nőfarkas is válogatós, te csak medvéket ijeszteni vagy már jó, nem nőket szelídíteni. Annál inkább minthogy rá is löttél. Ha rá akadok, tüzet teszek egyre: hogy el is hozom.

— Ne felejtsd el: viszonzva csípősen a vadász, hogy medvéje is van, a ki tán medvének ép olyan szép, mint te grófnak, s lehet: hogy a medve szerelemföltő.

— Akkor megölöm a medvét, s elhozom a leányt, úgy is sok ember szeretőjét csábítottam már el, még csak medvéét nem. Ki tartja a fogadást?

II.

Még sötét van mindenütt, — csillagok égnek, emberek alszanak, s már a Tatra legmagasabb csúcsán piroslik a hajnal fénye, mikor maga a nap még a tengerek alatt jár.

A magas csúcs hófedett alakja rózsaszínűen jelen meg a múltó éjszakában, a feketekék csillagzatos éggel csodás ellentétben.

De lent a völgyben még ködös éjszaka van, még ott tán egy óra múlva lesz reggel.

Mélyen, mélyen, sziklák lábainál, beárnyékozva kietlen fenynyüregtetegtől, van egy tó, egy fekete vízmedencze, bele dűledező vén fenynyőfák úsztatják benne örök lombjaikat. A sziklák meredeken, magosan emelkednek föl körüle, még alulról is szédítő rájuk föltekinteni.

A tóból egy folyam ered, — távolabb útát tör magának a sziklák között, s száz ölnyi mélységbe mennydörögve rohan alá, fehér köddé fehér habbá törve, mire leér. A sötétben csak a küzdő tomboló zúgás hallik, a mint a dühös vízroham ostromolja a sziklákat, minden században le le törve egyet; maga a folyam a völgyi ködben és az éjszakában elenyészik.

A havasi csúcs mindég világosabb, majd bíbor, majd arany színű,

az éj árnyékai lejjebb húzódnak a völgybe, és úgy tetszik, mintha ott összejönének s még sötétebbé tennék annak éjszakáját.

A tájak, az alakok körrajzai már látszanak, de még minden feketén. A sziklák, az erdők fái, mind feketék, éjszínűek, és a tó, melly alakjaikat vissza adja, olyan mint az a fekete tükör, mellyből a bűvész a jövőket nézi.

Csak alant, a szakadékban látszik valami fehér köd, valami kígyózó fehér habsúgár, melly örök zúgással rohan le a völgybe, nem hagyva soha egészen elnyugodni, elfeketülni az éjszakát.

Hirtelen, mint egy ébredő istenség, kivillanik a nap az útját elálló órmok mögül, az éjszaka elvész, elenyészik, a tűzisten egy tekintetére a fekete tárgyak ezer színt öltenek. A fekete fák ős zöld lombjaikkal tűnnek ismét elő, kék és lilomszín a gránitos szikla, néhol, a mint a kén kiverte magát rajta, vagy hol a czinóber zegzúgos erei látszanak, vagy a hol a moha fogamzott meg, a hasadékokban sarga piros és zöld foltokkal tarkázva.

A fekete tóban a napsúgár ragyog, s honnan a föld alatti víz fölveti magát, kilencz helyen a bugyogó forrás smaragdszínt játszik benne.

Virág nyílik minden nyomon. Kékellő csegetyűk, piros havasi rózsák rengnek a folyam medre felett, s hullatják a vízbe illatos leveleiket, s a habba tört folyam hófehér ködeből, a mint a nap teremtő sugára, bűbájos szivárvány emelkedik elő tündöklő hét színével, s diadalívként hajol a víz zuhatag egyik partjától a másikig.

Illyen lehetett a percz, midőn az alvó mindenség felett először hangzott a szó: „legyen világosság!“

A táj megnépesült illatos virággal, zengő madarakkal, minden, minden gyönyörre látszik teremtve lenni; — illyen lehetett a percz, midőn elhatározá az úr: hogy e mindenségnek legyen királya, legyen ember!

..... És íme — mi alak jelenik meg a vadrózsával ölelkező fenyőbokrok közül?

Egy nő? ... Egy tündér? vagy elvadult leányzó, kit anyja kidobott a vadaknak, s azok fölnevelték, — szépnek, erősnek, vadállatnak?

Körültekint, a vad, ragyogó szemekkel; mozdulatai vadak, délcegek, mint a leopárdé; a nap, ég, virágok, minden mosolyogni

látszik reá; hirtelen elsímul arczáról a szilaj kifejezés, valami sze-
lídebb tekintet, hasonlatos a mosolyhoz, vagy a hála kifejezéséhez,
derül föl rajta, keblén összeteszi két kezét, s a mint végig tekint a
dicső mindenségben, s szemeivel végre a napba néz bele, el nem va-
kulva fényétől kebléből egy fohász szakad fel, elküldve az ismer-
etlen szellem oltárára.

Megérté e azt a varázsbeszédet, mivel a természet szól te-
remtett lényeihez, mit az erdei madár, s minden magasabb lélek, ki
nem tagadta meg jobb érzéseit, megért? Míg testét vadállatok bőre
ruhazza, míg nyelve azok egyszerű kiáltásait beszéli, a szív ember
szíve, és a lélek Isten lehellete maradt e belül?

Ott megáll a zuhatag előtt. Leveti egyszerű lepleit, miket vad-
zerge viselt ő előtte. Gazdag haját, melly borostyán indával volt
csomóba felkötve, lebontja, az végig hull térdig érő gazdag hullám-
zatban idomzatos testén, mellynek minden tagja olly tökéletes, a mint
ez az Isten kezéből legelőször kijött.

Azután a habzó permeteg alá lép, egészséges testét a porrátört
víz jéghideg harmatába fűrésztve, s a mint ott áll a hófehér köd kö-
zepében, alakja könnyű rózsapírral belehelve, égő arczával s felemelt
kezeivel, vágyva, ismeretlen kéjjel fogva a rá ömlő habcseppeket,
az égő szivárvány közepett, melly glóriaként fogja őt körül; — a
völgyfenék sziklás torkolatából, a sötét fenyvesek közül egy férfi
alakja tűnik elő.

A vadász egy perczre mozdulatlaná varázsoltan állott meg a
tünemény előtt, nem így a vad.

A mint megpillantá üldözőjét, a vadmadáréhoz hasonló kiáltással
szökött ki a vízmederből, s mintha valami állaton túli ösztön sugallta
volna neki: hogy nem az élet, hanem az életnél becsesebb tulajdon
az, mit most védnie kell; mi előtt elfutott volna, előbb egyszerű öl-
tözetét kapta hirtelen magára, s azután vad szilaj tekintetet vetve háta
mögé, rohant az erdőnek.

A vadász utána. Felhevülten, elbűvölve üldözé a tündéri tü-
neményt. Rohant sziklákon, bokrokon keresztül eszeveszetten, nem
látva a veszélyt, csak a bűbajos alakot, melly bele vezet.

Az pedig futott előle, sebesen, mint az őz. Futó lábai alatt alig
hajlott meg a fű. Szikláról sziklára szökdelt. Minden izma aczélből
látszott alkotva lenni. A vadász messze maradt el tőle. A leány nem

sokára a berkek sűrűjébe érve, ott a bokrok között eltűnt a vadász szemei elől, ki őt még mindég nem szűnt meg üldözni.

Azonban épen e sűrű berek, mi annyiszor volt menhelye, lön ez egyszer árulójává, hosszú leeresztett haja, mit meglepetésében elmulasztta újra tekertsbe kötni, mindenütt fennakadt a gátló cserje között, ha egy helyütt kibontá, másutt érzé magát megfogva, s mentül inkább sietett szabadulni, annál inkább hebonyoltá magát sűrű hosszú hajfürtjeivel.

Már hallá a futva közelgő vadász lihegését, ki észre véve vadja vergődését, kétszeres erővel sietett azt ott lephetni, mi előtt újra kiszabadíthatná magát, s mint a madár, mellynek csak tollát fogta meg a tör, elvadult méreggel tépte vissza haját a nyügző tövisek közül, s azt kezével keblén összefogva, oldalvást kiugrott a berekből s kereszben futott el a vadász előtt, vissza tartva a zuhatag felé, melly itt két egyenlő magasságú szikla fal között rohanva végig, egy szakadékot képezett, a melly messziről elég keskenynek látszott arra: hogy egy kétségbeesett szökéssel át lekessen egyik partjáról a másikra ugrani.

Azonban, a mint a szikla párkányra ért, hirtelen visszahökken a leány. A két szikla legalább hat ölnyre volt egymástól. Közöttük, ötvenölnyi mélységben zúgva rohant a bérczi folyam, s alatt egy szélesebb medenczében megtolva tajtékzó tavat képezett, mellyből egy keskeny szakadékon át azután megint olly dühvel olly erőszakal rohant alább alább szikláról sziklára.

Kétségbeesve fordult innen is vissza, végig futott a sziklapárkányon, valami rést keresve, mellyen lefuthasson rajta. Mindenütt meredek volt az, mint a fal, a fehér követ simára köszörülte a rohanó zuhatag, melly ezredek óta váj magának medret a kemény szilárd kőben, hol csak itt ott kapaszkodott meg egy egy csenevészett tamarik vagy gyalogfenyű bokor.

A vadász már közelgett menekülni nem tudó vadja felé. Ez lihegve jártatá villogó szemeit köröskörül. Láta: hogy nincs menekülés. Letekinte az alatta mélyedő örvénybe, a folyam tajtékot hányva rohant le a tóba, a kiálló sziklákat el el temette a feltorló hullám, úgy ordított, úgy csatázott oda lenn ez az örökké élő szörnyeteg. Az élet ösztöne visszarántá őt az örvény széléről. Égő szemekkel kö-

zelge a vadász, kitért karjai elzártak minden menekülést az üldözött elöl. Reszketni látszott a kéjtől, az örömtől.

Mint a fészken lepelt sas fordult ekkor felé kétségbeesetten a bájoló fenevad. Félig hátra hajolva, ellenére szegzett hiúzi szemekkel, szökésre készen várta azt, behorgasztott újjait, a csatára készülő keselyű körmeihez hasonlóan a közlő arczának irányozva.

De ez nem gondolt a leány kezével, nem védte magát ellene, hanem a mint hozzá ért, hirtelen átölelte annak karcsu derekát, s hevesen magához ragadva, azon pillanatban vérpiros ajkára egy égő csókot nyomott.

A leány, kinek arcza egy percz előtt lángba volt borúlva, hirtelen elhalványult, fölemelt karjai lankadtan estek le üldözője vállaira, de a következő pillanatban még egyszer olly vad hőség futotta el arczát, és minden tagjait, vad, leopárdi vonaglással feszíté ki magát az őt ölelve tartó karok közül, s üldözőjét egy dühös taszítással elhajítva magától, vakon, eszeveszetten a mélységbe leugrott.

Üldözője, a szöke ifjú, rémült kiáltással kapott utána; — késő volt. Megdermedten állt meg a sziklapárkányon elvesztett zsákmánya után tekintve.

A sziklaoldalból néhány tamarikbokor nőtt ki, a szédelő mélység fölött tengődve. Ezeknek egyikében fennakadt az eső leány, s szédült bukásában öntudatlanul ragadta meg annak egyik ágát, melly egy pillanatra meggátolta további esését. E pillanat elég volt arra: hogy eszméletét visszanyerje. Hirtelen szétekintett. Alatta közvetlenül a kiálló hegyes sziklák, miken szétkell zúzatnia, ha leesik, néhány lépéssel odább a zuhatag által képezett meder, mellynek tajtékzó habjai tombolva csapkodnak fel a sziklákra A tamarikfa gyökerei alig voltak bele növe a szikla hasadékba, s a fergeteg által odavert porharnyó föld a rázástól kezdett alá hullani.

Ernö, — az ifjú üldöző, — már látta odafenn, mint válnak el a bokor gyökerei sziklás tartalékjoktól, a bokor, mindég alább hajlik, az ágak recsegnek.

— Isten segits! kiálta kétségbeesetten térdre hullva.

A leány föltekintett e sikoltásra. Nem érté a szót, de látta az eleven kétségbeesést üldözője alakján, ki örült bánattal nézett le rája, a könyet szemében, a sápadtságot arczán, s szeliden tekintte föl rá ujjal, mintegy biztatólag, azután hirtelen összehúzta magát,

egy villanó pillanatot vetett fel a bokorra, s azon perczben midőn az már szakadni készült terhével együtt a mélységbe, mind két lábával egy elasticus lökést adott testének, s bámúlatos ügyességgel pattant le a sziklaoldaláról, ivet képezve szökésével az alatta meredő csúcsok felett, a hullamzó tó medréig, mellynek tajtékos kék vizei öszszecsapódtak felette.

Ernö lélekzetfojtottan nézett utána a sziklapárkányról. Nehány pillanat mulva ismét megjelent a leány a viz felett, küzdve a haragos hullámmal, melly hol fölveté: hol elmerité újra. Nem sokára kiért a tulsó partra a tomboló örvény vészei közöl, ott leült egy terebély fa alá, hosszú haját kiterité a forrón sütő napra, s ott maradt eldülve a virágos füben, gyakran föltekintett a túlparton álló ifjúra, kitől nem félhetett többé, a köztük elrohanó vizesés nem hagyta őt átjönni, és a kitől még sem futott odább, hanem ott maradt őt nézve, soha nem ismert kíváncsisággal, s játszodott hosszú sűrű hajával, mellyet a nap-sugárban szárítgatott.

Amaz pedig ott túl örvöngött, őt eként látva és hozzá nem juthatva.

Folyt.

Sajó.

HONVÉD HALÁLA.*)

Románca.

Ott volt a véres harcban,
Küzdött, mint senki még;
Kilencz nehéz sebetől
Végtére elesék. . .

A sírásók csodálva
Bámulják tetemét,
Mevizsgálják egyenként
Kilencz nehéz sebet.

„Ez él!“ kiált az egyik,
Mert fölneáz a vitéz —

*) Garaynk, a magyar nők kedvencz dalnoka, két év óta beteg szenvedő. . . Olly nehezen nélkülözhetők édes dalait, s mennydörgő szózatát a régi századok véres napjaiból. Isten meghallgatá imánkat. Visszaadá őt nemzetünk, melly ugy érezé hiányát; s a magyar nőknek, kiknek szemébe annyiszor könyeket csalt! Az első dalt, mit ajkai, fölglyógyulása után elzengének, szerenésések valánk lapjaink számára elnyerhetni. Isten tartsa meg őt, honának és nemzetének büszkeségét!

S azonnal ápolyára
Hajlik mindannyi kéz.

„Légy megnyugodva — mondják —
Derék vitéz valál;
Illő, hogy martalékkül
Ne kapjon a halál.

Pajtásid elhullának,
Csatátok elveszett;
De te karunk közt vissza
Kapod az életet!”

„Mit? — szól az éledő hős,
S megint megdermedett —
Pajtásim elhullának?
Csatánk is elveszett?

Úgy mért nekem az élet,
Ha ők elestének?
Ha, nem hazám a győztes,
Úgy, csak temesetek!”

S kilencz nehéz sebéről
Letépi kötegét —
A sírásók könyezve
Ássák el tetemét!

Garay János.

A MAILLY CSALÁD,

Jósika Miklós

legujabb német eredeti regényéből mutatvány.

.....
Hideg téli est volt. Robert asszony zöld bőrrel bevont puha kar-
székben ült a kandalló mellett, mellyben vigan lobogott, s szikrázék
a tűz.

Lénye még most is olly kevéssé volt asszonyias, hogy leány-
nak lehet tartani.

S ha vonásain nem is ömlik el aristocraticus gyöngédség, min-
den esetre érdekes jelenet.

Tiszta profilja, szabályos világos barna szemei, selyemgyöngö
szöghaja olly egészlet képeznek, mellyet erős, de nyulánk idomzatos
termete még emel.

Vonásai vidor erélyes kedély kisugárzása.

Első tekintet meggyőz, hogy e lény sorsával kibékült, vagy legalább elégtül, s elsajátítá a legeszélyesebb filozófiát, kizsákmányolni a jelen örömeit, elérhetlenek utáni sovargás nélkül.

A fiatal nő koronként fát vetett a tűzre, aztán fölállt, s járkált a szobában, mellynek a tűz, s egy nagy astrállámpa fénye csaknem nap-pali világot kölcsönzött.

A zárt ablaktáblák, lebocsátott függönyök, a szobának barátságos bizalmas szint adtak, s a tűz és lámpa fényes sugárai ezüstpelyhekként tánczolóznak az ablakpárkányát kitöltő virágokon.

Nem mérjük állítani, ha komoly tárgy fölött gondolkodott-e a házi asszony le s föl jártában; annyi bizonyos, hogy szép szemöldjeit néha össze ránczolóá, mintha komoly gondolat villanna át agyán, — de az azt rögtön követő szelid kibékülő mosoly sejtetni engedé, hogy leküzdte komolyságát, s lelkében annak helyét viszont vidámság foglalta el.

Hét óra volt, midőn a bejárasi csöngetyü megrántatott.

Ki lehet? gondolá Robert asszony, tán a zene mester akar valami újba begyakorolni — milly jó volna ez! — vagy Gérard ur hozta el az ígért könyveket?

A cseléd azonban fölnyitá az ajtót, s a fiatal nő kíváncsian várta a beiepőt.

Néhány percz mulva csinos, még eléggé fiatal férfi lépett be.

Vonásai erő és kedély kifejezését árulák el, s polgári öltönye s egyszerű fekete felsőkabátja daczára lénye, lovagias, harcziás szellemet árult el,

A fiatal nő kérdő tekintettel sietett felé.

A belépő körülnézett s kezet nyujtott neki, mellyet ez vonakodva fogadott el.

Rövid csend után Robert asszony az öröm s meglepetés hangján fölkiált.

— Bocsánat! Tegnier bátya, alig ismerém meg! a hosszú szakál egészen megváltoztatá. Milly kellemes meglepetés! minek köszönhetem e váratlan örömet?

— Erről később Sophie, felelé és megölelve őt komolyság árnyéklatával nyugtatva szemeit az eleven vidor arczon. Mindenek előtt Clarisse és Alfons hogy vannak?

— Alphons a marquis kívánata szerint a grenoblei tanodában van. Clarisse-t mindjárt hivatom. Szomszédom egy becsületes kézműves kedves két leányával mulat.

E szavak után Robert asszony az ajtó felé sietett.

— Várj Sophie, még egy kérdést; — hogy vagy? mosolygó arcod, vidor tekintetedből következtethetek-e szerencsédre?

— Ha azt mondanám hogy szerencsétlen vagyok, felelé Sophie mosolygón, nemde nem hinné? Csodálatos, nekem úgy tetszik hogy a sors kielégített. — Lásd ez az mit számodra kijelöltem — — élvezd mit nyujtok s többet ne kívánj! — mondá, s én elégtelt vagyok. — Remélem édes bátyám azonban, hogy ön nálam szállásoland, s a marquis előbbi kényelmes szobáját átveendi.

— Vendéglöben szálltam le, nem tudva hon talállak-e Sophie-m. Férjed — s e szót akkép nyomá meg hogy az a fiatal nő figyelmét nem kerülheté ki — távol levén pár napot nálad mulatok.

— Helyesen édes bátyám — felelé szemlesütve — de most Clarisseért küldök a cherub szép lánykáért.

Távozván a cseléddel néhány szót váltott. Visszatérte után Tegniernek kezét nyújtva, maga mellé a karszékebe voná.

— Alig várom hogy Clarisse-t láthassam mond Tegnier fölin-dult hangon.

— Rögtön itt lesz, felelé Sophie.

Nem sokára nyilt az ajtó, s egy tiszta öltönyű nő, kezén mintegy négy, öt éves leánykával belépett.

Tegnier főállt, karjaiba vette leányát, csókjaival halmozá, térdére ülteté, s selyem fürteit kezével simitá.

— Clarisse, mond Sophie, ez atyád, kiről olly sokat beszéltem.

Kezdetben a gyermek félni látszott az idegentől; de fejcskékjét nem sokára bizalmasan vállaira nyugtatá.

— Mint hasonlít anyjához, mondá ez, ugyanazon szemek, ugyanazon mosoly. Láttad-e gyermekem anyád arczképét?

— Ó igen, mond a piczike. Sophie tánte fölnyitja a fedélt, s akkor mindketten ott vagytok te és mama.

— A kis békateknő skatula fedelét, egészíté ki Sophie.

— Gondolj rá és rám gyakran, mondá Tegnier lágyan, szemében könyel. — Eddig Alphons is megnöhetett? kérdé csend után Sophietól.

— Egész emberré növekedett, mondá ez mosolygva anyai büszkeséggel.

Kevés idő múlva, mialatt Tegnier és Clarisse csevegének s Sophie egy egy kérdést tön, a cseléd theakannát, s kis vacsorát tön az asztalra.

Sophie a házi asszony kötelességeit teljesíté, s Tegniernek barátságos szóváltás közt nyujtá át az illatos italt. Így telt el egy vidám óra, mialatt Clarisse tiszta szemeit az álom homályosítani kezdé. Robert asszony lefekteté, s a cseléd a vacsorát elszedvén, Tegnier és unokahuga nyugodtan s háborítlanul viszont a kandalló mellé ültek.

— Nyolcz hosszú év telt el, mond Tegnier mióta utolszor láttalak; nyolcz év! mennyi megváltozhatott azóta. Mond Sophie? látod-e néha fiadat! ird le nekem őt.

— Mit mondjak édes bátyám? friss egészséges, a marquis hasonképe még jellemére nézve is; mert ha nem minden akarata szerint megy, a parancsoló ur szerepét akarja játszani, ha tudniillik kedvem volna neki engedelmeskedni.

— Mikor láttad férjedet?

— Ó már régóta nem, — mondá a fiatal nő; — mintegy négy év előtt lehetett utolszor nálam a marquis.

— Hm — mondá Tegnier komolyan — négy év, s te mindig a marquistról beszélsz: — én férjed kérdem. Mond házasságtok közvételére misem történt? Az utolsó gát el van hártva, mert mint hallom, a marquis atyja meghalt, s Clarisse láthatásán kívül ez volt az egyik ok mi ide hozott.

— Tudom édes bátyám, mond a fiatal nő elpirulva, a marquis megírta atyja halálát; de hagyjuk azt; — ön sejtheti minő házasság volt az, melly hozzá csatolt. Fájdalom a megtörténtet nem változtathatni meg — s nekem egyetlen vágyam nyugton, háborítatlanul maradni.

— Hogyan? mond Tegnier szigorú vonásokkal, hogy érted ezt? — esküvőtöken jelen valék, s úgy hiszem az miben sem különbözék a többi nászoktól.

— Még egyszer édes bátyám hagyjuk azt, békében élek, szükségem nem látok. Szivemből a szerelem rég kialudt, s nem panaszkodhatom a marquisra, ki rólam a legjobban gondoskodik.

Tegniert e felelet annyira fölingerelte, hogy a kitörést csak nehezen fojthatá el.

— Nem tudom mi a különbség a te házasságod s másé között, a titok fátyolát kivéve, mellyet mint hinni akarom darab időre a körülmények tettek szükségessé. Csak távolról is sejthettem volna csalást, bizonynal nem léptem volna fel mint tanú, s nyújtottam volna illy gonoszszághoz segédkezet. Nem tudom mint szível el becsületes szülők gyermeke illyszerű becsületébe vágó dolgokat. — Ha mint szavaidból következtethetem, a marquis nem férjed, nem vagy más, mint egy közönséges ágyas.

— Édes bátyám, mond a fiatal nő türelmetlenül! — lehet hogy szüléim e dologban kivételegesen nem jártak el őszintén. Fiatal s tapasztalatlan valék, s anyám nem csak sokat elnézett, mit nem kellett volna elnéznie, hanem ő maga tanácslá, hogy jövöm biztosítására ragadjam meg az alkalmat, melly nem kínálkozik mindenkinek olly könnyen.

— S házasságod?

— Gyaníthatólag comoedia volt.

— Comoedia! — kiált Tegnier — midőn a lelkész megáldá! —

— Nem hiszem, hogy ez lelkész lett volna. Legalább a marquis sem ígért házasságot, mi tervemen kívül is esett. — Még az esküvő napján is tanácslá, hogy ön s atyám előtt ne áruljam el a játékot; s hozzá tevő, hogy az egész comoediát szükségtelen s unalmasnak tartja. — Anyám mindent tudott.

— S e bűnös csalást pirulás nélkül mered bevallani? S ama semmirekellő marquis elég szemtelen volt, engem keverni a játékba?

— Ön téved édes bátyám, szakasztá félbe élénken Sophie, a marquis nem szívesen egyezett a dologba; minden az anyám műve volt.

— S atyád feltartóztatott ez aljas csábitót kérdőre vonni! kiált Tegnier fájdalommal.

— Atyám is meg volt csalva, legalább azt kell sejtenem, miután nem csak anyám, hanem a marquis is szigoruan intének, el nem árulni előtte a dolgot.

Vége köv.

AZ ÁLOMHOZ.

Álom álom, édes álom
 Miért haragszol reám! ?
 Hiszen te vagy minden kincsen,
 S ezt nyilván bevallanám,
 Ha szegény ember panaszát
 Nagy bűnnek nem tartanám.

Sokszor hogyha munka mellett
 Fönnviraszték éjjelen:
 Besuhogtál, átöleltél
 De nem hunytam el szemem;
 Mert divat bár, még sem illő
 Éhhalál a szögleten.

Ám máskor, ha ébren tartott
 Csalódás és fájdalom,
 Vagy mint most, ha lázban ége tt
 Fájó mellem s homlokom:
 Ah ki tudja hol röpültél
 Üde, fényes szárnyakon!

Álom álom, édes álom
 Gazdag ur lettél talán! ?
 S elnyújtózza bűn és élvezek
 Önzésből szőtt pámlagán
 Nyugtót sem adsz a szegénynek
 Munka, szenvedés után.

Gyulai.

SPECTABILIS TANULMÁNYOK.

Emlékezzünk régiokról.

I. Gyöngyöm, galambom, Jánoskám;

vagyis megmutatása annak, miképen „nemzeti ujjászületésünk“ mai hajnalán polgári kötelessége minden csekély erőnek számba venni mind azon tényezőket, mik ezen szerencsés fordulat előidézésénél befolyással lehetnek volna, ha mindjárt nem voltak is. Miképen nevelődtünk hajdanában. — Egy fiatal kebel, midőn épen a tudományok és szépművészetek oltárán áldozik.

Ki volt János?

Jánoska született s a világba lépett. Ez igen természetes Jánoska részéről, ámbár a tudomány és ismeretek terjedésével, a forradalmak bukásával, s a doktorok szaporodásával mindinkább növekedő világfájdalmaktól dult keblek azt állítgatják, hogy ez a legnagyobb szamárság, mit az ember életében véghez vihet. Na de hiszen a szamárság is természetes, s mi nem állítunk egyebet, sőt még azt sem akarjuk tagadni, hogy sok emberre nézve kétségtelenül igaza van a világfájdalomnak.

Jánoskának atyja férfi volt ugyan, de nem feje a háznak, anyja asszony volt ugyan, de kormányzati rendszere úgy vala kidolgozva, hogy mind a törvényhozási, mind a felügyelési, mind a végrehajtói hatalom kizárólag őt illeté házi körének kényurasági országában. És kérdés keletkezik, hogy vajjon Gombóczyné asszonyság mi rendkívül kedvező körülményeknek köszönhető abszolutismusa támadását?

Megfejtjük a kérdést.

Körülbelül az utolsó nemzeti insurrectio korában vagy valamivel később történt, hogy bizonyos Tésztaváry Juliánna kisasszony egyszer azon vette magát észre, miképen az idők vas foga ingatni kezdi az ő csontfogait, s hogy legfőbb ideje volna a kényes izléssel felhagyni, ha csakugyan nem szándéka pártját a mennyország kapujánál Péter bácsinak bemutatni.

Épen jókor jött tehát Gombóczy Gergely hat szilvafás nemes ember háztűz-néző látogatása, ki különben is veleszületett talentumainál fogva semmi egyébire nem volt alkalmas e nagy világon, minthogy szívét s hat szilvafáját a nem annyira imádott, mint inkább a nagy szerencse és jó parthie

gondolatával merészen ohajtott Juliánna szívével és szép birtokával egyesítse. A többire nézve Gergely lovag szerelme tökéletesen vak volt.

S Juliánna elvette Gergelyt. Mindenesetre a menyecskéé volt az elsőség a háznál, mert ő hozott abba vagyont, ő hozott élettapasztalást. Ennek volt következménye az, hogy Gergely ur mindig akkor s azt ette, a mikor s a mit neje elébe tált, hajfürteit mindig úgy fésülte, nyakkendőjét mindig azon csokrokba kötötte, s fejjéneműjét mindig akkor váltotta, a mint s a mikor azt feleségének túlnyomó izlése hozta magával.

Gombóczy Gergely és Juliánna tehát egy jókora vagyon s egymás minden possibilis szenvedélyeinek kölcsönös birtokában tölték el napjaikat egy magyar falu özönvíz előtti curiájában. S e curiában a Vörösmartyként „hófehér b u r o k b a n járó tiszta szorgalom“ nem maradt gyümölcstelen. Megáldá őket az ég szerelmőknek egy zálogával. Többet kívánni a magyar faj európai hírésterilitásánál fogva lehetetlen volt.

Anyja a fiut egészen a maga bölcs vezérlete alá fogta. Apja pedig nézte a vezérletet. S felsőbb rendelkezés folytán a kis Gombóczyt senki az apai háznál, senki a faluban nem merészelt Jancsinak nevezni. A ő neve Jánoska volt, vagy János urfi. Tertium non datur.

* * *

„Gyöngyöm, galambom Jánoskám! Óh hogy megtudnám enni ezt a kis angyalt!“

Igy sikoltott Gombóczyné asszony, az édes mama, s vége hossza nem volt a csók czuppantás- és csattanásnak, mivel ugynevezett angyalának, egy 8 éves pufók csemetének szemét száját elárasztá, ki a szeretetnek ezen perczenként megújuló hatalmas bizonyítékai után fuladozva s pityeregve mereszté anyjára ugynevezett két kökénykáját.

A mamával átellenben ült Pogácsayné, rangjára nézve : szomszédasszony, foglalkozása : örülni az örülőkkel, sírni a sírókkal, pletykázni a pletykázókkal, kávézni a kávézókkal, — karaktere : asszony. Jelenleg kávé iszik.

A szögletben a kövér tati pipázott egy tajtbögréből (mert pipának csak nem csufolhatjuk azt a roppant calibert); mint gyaníthatni, rangra, foglalkozásra, jellemre sőt talán születésre nézve is : táblabíró. Jelenleg bort iszik.

Jánoska rendesen felszokta használni azon perczeket¹, mikben csekély véleménye szerint meglehetne szüknie az ölelések elől. Szép csendesen el akart osonni.

„Itt fogsz-e maradni, te rosz fiu?— ide jösz-e most mindjárt? — Nézze az ember a kis gonoszt! — Hogy áll már megint rajtad az a ruha! — Oh te — te —“ s ez alatt rendbe illetgeté Jánoskának a csókzivatár által állásából kijött hosszú atilláját, s meghűtés ellen biztosító nyakravaló bástyáját, az elbomlott

fényes szagos kis üstöknek pedig visszaadta azon kacsafark-állást, mi a papát a sohajjal említettni szokott hajdankorban olly bájlóvá tevé.

„Igy ni, most mehetsz. Óh kis angyalom! — kiálta ismét a mama, s ujra ölbe fogta a fiut — „nézze csak kedves szomszédasszony — szólt Pogácsayné asszonyhoz, ki előtt mindennapi szokás szerint most is bizonyítgatá magzata rendkívüliségét — nézze csak, milly szépen kacsint reánk kökénykéivel. Oh a kis hamis, mint érti már is a szemjátékot, mi lesz még belőle, ha felnő!“

„Oh ne csufolódj te is édes mama — szóla közbe kedvetlenül a szerelem záloga — Andrásy Peti és Bankó Miska is azt mondta tegnap, hogy kerbe nézek, hogy —“

„No csitt kis galambom! Nem szabad bele szólani, mikor a mama beszél. Azok a gaz, neveletlen fiuk többé hozzád nem jönnek. Elég neked Burdiga Pista. Nem képzelhetsz szomszédasszony, micsoda átkozott rosz gyermekek azok. No de hisz az nem is lehet máskép. Apjaik annyi sok mindenféle tanítatják, ugy agyon kinozzák őket, hogy azután nem csuda, ha kirugnak a hámból, mihelyt érzik, hogy nincs kocsis a hátuk mögött, oh dehogy jönnek azok többé az én házamba. A fiamat gyalázní — — no az én házamhoz ugyan nem járnak többé, azt fogadom, inkább — inkább — nem tudom, mi tevő lennék.“

S a mégsértett anya ölbe szoritván a szegény gyermeket, ugy fútta méreg klarinettjét, hogy a szomszédasszonynak lehetlen volt nem kontrázni rája.

„Dejszen — mondá Pogácsayné — ugy kellett volna már régen tenni, kedves szomszédasszony. Én már régen nézem azt a kevély nációt, s mindig mondtam, — mikor is volt csak, hát tegnap, de tegnap előtt — de bizony még is csak tegnap volt — hát Kubicza komaasszonyomnál vagyok a vargautczában — épen a malomból jöttem haza, hát betérek, mondok, ugy is nagyon fáradt vagyok, mondok, és már régen is láttuk egymást, mondok.“

„Hogy mint van Kubiczáné, szegény, — jobban van-e már a lábával?“

„Azt mondja, jobbaeskán van, de én nem hiszem, s köztünk maradjon, kedves szomszédasszony, nem lesz kutyából szalonna. Hát a mint leültem, beszédbe eredtünk, sirva panaszkolta előttem bajait, szidta a vejét, a ki, csak képzelje, már ismét elverte házától a feleségét — bizony szegény Julinak sokat kell szenvednie! De mit is akarok mondani? — ugy, hát igen, hát hogy, hogy nem, szóba jöttek azok az Andrásy fiuk is, hát Kubiczáné azt mondja, hogy aszondja, hallottam-e már, aszondja, hogy azok a fiuk most már németül és francziául is tanulnak, aszondja; uj instructort kaptak Eperjesről, aszondja.“

„Tót diákot az ebugattát!“ mordult közbe a tajtpipa mellől Gombóczy senior, ki ritkán szólott, de annál talpraesettebbeket mondott.

„Ugyan mire való már az — folytatá rá nem figyelve Pogácsayné — szólék Kubiczánéhoz, talán attól fél az apjuk, hogy nem lesz a gyermekeknek miből megélniök, mondok, vagy itt is a fősvénység bántja az öregot, mondok, hogy még többet akar szeréztetni a fiukkal. Oh mondok, nézze csak Gombóczyék Jánoskáját — igen ezen szavakkal mondtam neki, nem bánom ha mind megharagusznak is rám, mert Kubiczáné gyakran eljár Andrásyékhoz, de a mi

igaz, igaz marad a ; — hát mondok, nézzék csak Jánoskát, lesz annak mindig anyia, mondok, hogy sem a németekre, sem a francziákra nem szorul, ha az Isten megsegíti, mondok — — —“

„És ha valahogy el nem prédáljuk“ — tévé hozzá önmagát mentő, megelégedett mosolylyal a mama.

„De még a tótokra sem!“ — kiálta fel a táti, ki gondolataival rendesen elszokott késni.

A mama kilátszott engesztelődni a szomszédasszony elragadó ékesszólása folytán. Első hatása az volt, hogy kezébe fogá a kávé s tele tölté belőle a szomszédné findzsáját. Ez egy darabig szabadkozott, mondván, hogy már ugy is három findzsával ivott meg, hogy bizony majd meg is árt, de ha már csakugyan meg kell lenni, s hogy elejét vegye az apprehendálásnak, ugy inkább is csak kimártogatja lassacskán ezt is.

A mi az öreg urat illeti, ő sem hagyá a perczet használatlanul. Nem hiában állott az ő székének jobb lába mellett a termetes kulacs s asztalán az öblös pohár. Életnézete itt az volt : „Minden órának leszakaszd virágít!“

Jánoska szinte kapott egy kávéba mártott, pirított kenyérszeletet, mit végig szopott, mig ismét — mi nem soká maradhatott el — újra rákerült a beszéd figyelme.

„No meg osztán — fogá fel újra a szó fonalát Pogácsayné asszony — hogy nem félnek azok a szülők az istentől, hogy gyermekeiket télen nyáron nyakravaló nélkül járatják. S uramfia! eltudják nézni, hogy ugrálnak a fiuk, hogy birkóznak, hogy másznak egész fél nap, — sőt még magok csináltatnak nekik holmi akasztófákat, a miken felkapaszkodjanak, — és nem borzadnak, hogy majd ők felelnek érte, ha nyakuk törik. Dejszen nem hiába mondom én, a mit mondok, — nem jó vége lesz mind ennek — — oh — oh — oh —“ a többit, minek még jönie kell vala, egy erős kávéhörp fulasztotta meg.

„Oh dehogy hagyom én az én kedves kis galambomat illy illetlen dolgokra szoktatni — fejezé be a gyöngéd mama. Oh gyöngyöm, galambom Jánoskám! s ismét jött a csókHzapor — más örömekeket szeresz te nekem. Mond el csak azt a szép kis verset, a mit nevem napjára tanultál, — azután valamit a gyéográfíából. A szomszédasszony még nem is halotta, — mond el csak, kis fiam.“

„Apám!“ — kiálta fel a kibuvó ajtócskát kereső kis martyr, apjához fordítván pillanatát, ki néha néha, ha jó kedve volt, pártját próbálta fogni fiának.

„Ne ugass, fiam. Beszélj ha kérdeznek“ — dördült a táti, de nem valami fölhevült indulatból, hanem mert neki ez volt — tónusa.

Jánoska tehát nem menekülhetvén, összehuzta arcocskáját, mintha savanyú almácskába akart volna harapni, azután a mama elé állott, leereszté két kezét, s e commandirozott positurában elkezdé szónoklati működését. Majd az egyik kar, mellynek ujjai egyenesen kifeszítve és szorosan egymáskoz illeszt-

ve az atilla végét keresték, egész merevenségében a testtől elválva fölfelé emelkedik s e pillanatban Jánoska hángokat sáogott elő, miket hogy le nem kótázhatunk, örökké kell sajnálnunk.

Meg kell elégednünk annak elmondásával, hogy Jánoska egy rigmust mondott el, mellyet édes atyjával — olly régen, hogy talán már nem is igaz — hasonló ünnepélyes alkalommal mondatott el istenben boldogult tanítója, s mellyet most emlékezete táblájáról sajátlagos szemével leolvastván, a családanyának leendő roppant meglepetése tekintetéből, három hónap leforgása alatt tulajdon maga zárt fiának czinkefogójába. És ezen nincs mit csodálkozunk. Vitéz Gombóczy Gergely ur elmetehetségeinek fényvilága nem ért ugyan Hen-czidától Bonczidáig, az igaz, — no de valamint megragadtak velejében a Kis-Tükörnek versei, szintugy vergődött az említett névnapi köszöntő örök stabilitásra fejében annál inkább, minthogy később úgy sem jött abba semmi, a mi azt onnan kiverhette volna.

A mi magát a köszöntő verset illeti, az leélte fénykorát! Azon boldog időkben készült ez, mikben illyeténképen beszéltek:

„A Virtusnak az ő Kellemetessége
Légyen te Fiadnak drága Ékessége;
Ez légyen mindenkor fő Kötelessége
Kedves Aszony-Anyám! ezzel mondom: Vége!“

S ez volt egyszersmind a szóbán forgó rigmusnak végszava. Azon korban készült ez, mondók, mellyben szép időben kordovány, rút napokban bagaria, de mindenkor nagy tarajú sarkantyús csizmákban, sujtásos és zsinóros és sallangos öltönyü, dohány — tüzkö-taplóval bőven ellátott, kikent bajszú, kardövezte muzsák haladtak pipaszóközben, a magyar Helikon felé. S aztán ezen nehézkes külső ne béklyózta volna a lelket! S még is ha tudnák szegények, hogy mi lett a vége az ő megkezdett haladásuknak.

Elég a hozzá, Jánoska eldarálta a rigmust, — eredménye bámulat volt és csókszapor, e két izé (minek is nevezzem a legnagyobb szenvedélyek e két végirányát?), a mi után annyi tömérdék tintát mártogattak már ki, s annyi cidentiákat kalapáltak már össze, mióta a manufacturái czikkekeknek kelete van e világon.

A mámi és a táti szemeből örömkönyüket csalt ki a köszöntő — isten tudja, már hanyadszor. A szomszédasszonynak mit volt mit tennie? ő sem akart különb lenni a Deákné vásznánál, ő is megereszté két szeme patakját, s már ő nem könyezett, de sirt.

Sőt még Burdiga Pista is, — kit még eddig nem volt alkalmunk bemutatni — azon, Jánoskánál egy két évvel idősb, mendikás szellemü, fekete ragyás gyerek, (egyébként mint örökbe fogadott árva és Jánoska társalkodója, fontos kiegészítő része a családnak) kit az egész eddigi jelenet alatt az udvarra nyíló nyitott ablak alatti tornáczon csizmát tisztogatni láthattunk volna, — mondom, még Burdiga Pista is megállítá a rigmus hangzatára kefeje járását, s ünnepélyesen magába merült. Oh mert őt illyen szépekre nem tanították! — Még a házi

ebek is, mik rendszeren Pista gözkörében tartózkodtak, ki megszokta velök osztani falatjait, még azok is a vasárnapi jóllakás nyugalmaival nyultak végig e perczen a pityaron.

Azután jött a második rész: „a gyéográfia.“

Nem lehet mindent olly hosszasan elmondanunk, mint történt; s azért röviden csak azt jegyezzük meg, hogy János urfinak anyja által két ugynevezett geographicus kérdés tüzetett elébe. Az egyik ez volt: „mivel táplálódnak a francziák?“ — a másik: „Hogyan öltözködnek az anglusok?“ —

S minthogy találkozhatik, ki fölébredt ismeretszomjánál fogva hozzánk is intézhetné e kérdéseket megfejtésül, mi egy pillanatig sem akarhatván senkitől is neheztelő tekinteteket löveltetni sorainkra, ide iktatjuk János urfinak jószívü, de tudós mamájától tanult válaszát.

Azon kérdésre, hogy mivel táplálódnak a francziák, ugy vélekedék elmes szajkónk, hogy biz ezek levessel, marhahussal, vastagétellel, tészttással, pecsenyével és a többivel élnek. — Az anglusok öltözetére nézve pedig azt jegyzé meg, hogy azok kalapot, nyakkendőt, frakkot vagy kabátot (de soha zrinyi-dolmányt) nadrágot, csizmát s még valamit, a mit ő ott szinte kimondott, viselnek, — az anglusnők öltözetéről nem szólván, mint minek tudása, a mama józan belátása szerint — „még nem gyerekek való.“

Az examen elmúlt. — Jánoska kisompolygott társalkodójához, Burdiga Pistához, kivel csak nem olly elválaszthatlanul vala összekapcsolva, mint hajdanában a „Jelenkor“ az ő „Társalkodó“-jával. Kérdés támad, hogy azon lapokat miért nem nevezték így: „Gombóczy és Burdiga?“

Ez alatt szép csendesen be is esteledett. Pogácsayné szomszédasszony menni készült, színig megtelve ámu- és bámullattal a kis urfinak illy korán kifejlett elme élén. A boldogság- és kövérségben úszó családanya marasztá a mint csak maraszthatá, de szavai semmikép sem hathatván a szomszédasszony fölkerekedésének visszakerítésére, fiának magasztalásával kíséré azt a kapu alá, — hol természetesen még folyt egy jó félóraig a diskurszus.

Az öreg ur szép nyugalmasan megmaradt az ő székében, csikóbőrös galambocskájának oldalán, honnan őt csak a gyertya kioltás közelítő catastrophia volt képes feltámasztani. Határozatlan színü gondolatok jártak keltek agyában, mik nem sokára illy formulázott alakban ültek ki bajuszára:

„Ebből a fiuból még a hazának az ő istápjia lesz!“

Meglássuk.

Kaján Ábel.

TÁRSAS ÉLETI SZEMLE.

*** Szemlénk a legkedvezőbb időszakban indul meg. A sajtószabadság legélénkebb korszakában. Rózsaszínű élet fakad jelenben a sajtói munkásság nyomán, mindenütt, s a mi a prés alól kikerül, az minden pártbelinek egyformán ínyére van, s talán csak a párizsi legpedansabb clubbista kérdené vöröse vagy fehér?..

Termékenyen folyik a teremtés isteni humora kiforratlanul, részegítőleg és édesen, s megtizedeltetését maguk a törvények tilalmazzák.

Milly fölséges sajtótörvények!

A legtüzesebb vöröseket állíthatja elő a nélkül, hogy a legbuzgóbb rendpártinak is kifogása lehetne ellenök... és legföllebb csak azokat deportálják, melyeket itthon már megemészteni nem lehet.

Az eredeti termékek a honföldének zamatával mindenféle színben haggják el a sajtót, és csupa ohajtó szemek epednek utánok.

Illy korlátlan sürgés rég nem uralkodott a sajtó körül.

Egy hosszú éve már!

Hej de szomjasan is leste sok ember ezt az időt.

És íme itt van az óhajtvá várt új — szüret és újbor!

Ha azonban a kedélyes olvasó ez előzmények után egyebet várt, s az újat savanyúnak találja, úgy hajtson föl bú elfelejtéseül egy pohárt abból a jó régiből.

*** Az ideai szüretök közt is mint minden évben legnevezetesebb volt a házi urak szüretje: Szent-Mihály napján! Akár bö akár szük esztendő van az ö tökéik (lakóik) mindig jól fizetnek. Mit gondolnak ők vele ha télen elfagynak is, s ha soha sincsenek is virágzó állapotban — azért az ö szüretjök meg van. Addig koppasztják míg csak van valami rajtok, s ha aztán már újhajtásra nincs kilátás, másokat ültetnek helyökbe.

*** Az írók és szerkesztők szürete, más évekhez képest az idén igen nyomorú. A mellett hogy valamire való tökéje egyiknek sincs, a munka sem mehelett úgy a mint kellett volna. A kötözés és nyesegetés igen is sok volt s e miatt csak soványan teremhetett, s az egészséges szemeket itt is holló és varjú sereg hordta el. Eltenni való legtöbb termett, hanem hogy erre is nem jön-e valami

dézsmacsapás az Ur Jézus tudja. Aztán a sajtók alá is csak az édesebb szemeket válogatták, s ha itt ott valami kicsi jót nyomott, annak is rendesen a termesztők itták meg a levit.

*** Egy kis szüreti billet doux a szerkesztőhöz:

„Ott ültem én egykor a kőbányai lugasok egyikében, aranylő fűrtök függtek le vállaimra, s a szél szerelmesen simogató velők keblemet. Telhetlenül szívám egész napon át a mómornak édes csepeit. Azonban zsarnokom megirigyelte tőlem az égi italt, s miután maga is jót hajtott volna föl belőle, engem vasba veretve, egy mély börtönnek sötét zugába kárhoztatott. Lángkeblű társaim sorsát én sem kerülhetém ki. Eltelve a mómor édes nedvével, lángoltam, forrtam belől, bordáim majd kipattantak, és én ki azt hívém hogy majd egykoron megvesztegetlenül s tisztán nyithatom meg keblemet... nagyon csalatkozám. Zsarnokom valóságos priszniczi kúrát folytat azóta velem, valahányszor meglátogat, mindig egy egy csőbőr hideg kútvízzel oltoztatja le lángjaimat, s én nem hogy j a v u l n é k, hanem napról napra rosszabb leszek. — Most engedelmet... számat betömik el kell hallgatnom, ha ismét csapra ütnek, többet. — Kelt N. N. pesti kocsmáros pinczejében vízöntő havában.

Ötven Akós.

*** Hol volt hol nem volt... a felső vármegyéből egyszer egy csapat önkénytes — többnyire szelid drótosokból álló, azon szent czélből kerekedett föl, hogy ők bizony elhozzák a koronát — tán bavarjai Otto alatt történt, mikor a korona éppen veszendőben volt. A szelid csapat szándéka igen elhatározott és nemes vala. De az erő rettenetesen kevés volt, s hozzá még hogy bátorságuk is bűvóskát játszott a szür alatt. Elindultak biz ők, s nem csak hogy a szent klenodiumot elhozzák, hanem még ágyukat is hoznak magukkal — arra is fogadást tettek. Azonban az úton valami garázda portyászok oldalba figyelmeztették őket, ... nekik se kellett több... s vitéségüket a szegre akasztva, bedrótozott lábbal és fejjel rohantak visszafelé. A falu előtt honnan kiindultak, épen gyerekek játszadoztak holmi apró kúcsipuskákból lövöldözve. A megtért hősök tehát visszatörölésül megverték ezt a gyöngébb armadiát, s diadalmuk jeléül elszedegették kúcsipuskáikat. Ekkor aztán győzelmi menettel vonultak a faluba. A nép kíváncsi örömmel kérdezősködött a korona iránt. „Korona“ — mondák a drótos argonauták — az nincs, hanem van ágyú sok! „Hol, hol? kérde az összecsendült lakosság.“ Hol? — hát sak itt a tarisznyában! Ott voltak a kúcsipuskák... .

*** Tom Poucet a híres óriás-törpét a napokban Bécsben egy főrangú magyar úr magához kéretvén, sallangos négy lovú fogatát küldé érte. A koci megállott a ház előtt, s a törpe a tiszteletteljes meghívás teljesítésére a kocsiba hágtott. Azonban a kocsis még mindig várt valakit. A törpe azt hívén hogy talán észre nem vététt fészkelődni kezdte, egyik koci zsebből a másikba ugrott... köhögött... de mind hasztalan, a kocsis még sem indult. Végre megunván a várakozást, figyelmessé tette a lobogósingű mairre de cocheét jelenlétére, mire ez magyar őszinteséggel ekként válaszolt; „hát az úr volna az kiért az uram négy lovat fogatott be velem, hiszen az urat karomon is elvittem volna.“

*** A minap esetlegesen egy jellemzetes szóváltásnak leheténk tanúi, melly bő fogalmat adott nekünk bizonyos emberek szűk fogalmáról: — Egy ujdonsült indigena, ki az alkotmányosságróli fogalmait bizonyosan petersburgi útjában tanulta, egy idegentől városunk civilisatója felől kérdezte megvetőleg felelé:

„Van egypár ezer német benne, de annak is nagyobb része magyar!“

„Hát közintézeti? van-e valamire való színháza?..“

„Igen — viszonzá ismét a jólelkű cicerone — van egy nemzeti, de abban is magyarúl játszanak!... (Sic!)

** Jövendölések october havára.

1. Tizenkilenczen akarnak lapot szerkeszteni, s nyolcz olvasón osztozkodnak.
2. Felfödözik hogy az „Ungar“ok, különben tös gyökeres németek, hanem Árpád erőszakkal magyarosította meg őket.
3. Eredeti darabot adnak, melly nem bukik meg. A bírálóválasztmány még egy páholyt kér magának, s otthon marad.
4. Tudományos dissertatio tartatik, hogy Olcsó Jánosnál vagy a Chinesernél van-e jobb vacsora? — többen interveniálnak, s az egyik kocsmá bezáratik, hogy a kérdést egy vegyes bizottmány eldönthesse.
5. Bizonyos lap nem dicséri meg — Szabó Emiliát.
6. Egy ember pört kezd, s prókátora 100 forintot kér előlegesen, hogy az 50-et utólagosan megnyerhesse.
7. Egy költemény iszonyú kapóssá lesz, mert csak egy kis híjja hogy a „haza“ meg nem említett benne.
8. A fakereskedők csak 4 forinttal rugtatják följobb a fát, pedig a hideg már egy grádussal nagyobb.
9. A szerkesztők kinyilatkoztatják, hogy a használatlan kéziratok elégettetnek — a vízfűtés titka föltaláltatik.
10. Napoleon Lajos népének új jogokat ada. A káposzta — ha van — besavanyítottatik. Kolompériját a ki ültetett — kiszedheti.
11. Az egész országban senki sem hall ágyúdurrogást.
12. Egy vidéki levelező sem kezdi így levelét: „A gyászos forradalom ideje letűnt.“
13. A Pesti Napló szerkesztője még mindig friss egészségben van.
14. Gambrinus napja. Nehány ember siet a bajúszát leberetváltatni.
15. „Uj magyar muzeum“ keletkezik A mumiák újra bebalzsamoztatnak. A mammutnak csontjai mutogattatnak. Régi csizmák fejeltetnek.
16. A fakereskedők csak 6 forinttal adják drágábban a fát, pedig már valószínű hogy hideg is lesz.
17. Egy aristokrata szeretne democratává lenni, s csak azon tépelődik, hogy az inassát elcsapja-e vagy megverje?
18. A nemzeti színházban egy magyar históriai dráma adatik, azon korból midőn Nabonasszari Babylon városa alapított. A darabot szabad ismételni, de nem nézi meg senki.
19. Egy matematikai tanszék kiszámítja, miszerint az újpiarcezi liget létesítésének eszméje úgy áll a léthez mint 1: 0-hoz, tehát nem távól.
20. Bizonyos bank-álmában — tömérdék ércpénzhez jut és nem tud vele mit csinálni.
21. Orsolya napja. Mindenféle dühös szerelmes versek iratnak. A szerkesztők pár napra falura költözködnek.
22. A Pesti Napló szerkesztője még mindig ugyanaz, és folyvást friss egészségben van.
23. Egy Vándorcsillag, melly 9-kén a sárkányfarkban, 15. a naptávolában volt, Jupiternél áll és igen közel vagy a naphoz, mellyet esthajnal csillag képében mindenütt követ. Az éjnek második felében az ég keleti táján világlik.
24. Lauka Gusztáv, Moor Tamást incognito vezet be a magyar irodalomba, s leányát Szathmáron az ursulyitákhöz adja.
- Ugyan ő Krizsán, Krispán, Karpus és Abias, juhászbojtárokról török novellát ír — mellyben a nilus áradása a gyöngébbek kedvéért ismét megmagyaráztatik.
25. A hold megújul, a hold alatt minden a régi marad.

26. Dömötör, Dömötör, sok embernek valóságos nevenapja.
 27. Kapálnak; egy csomó két garasos forgásba jött a föld alatt.
 28. Simon Júdás napja. A P. Z. hízogő cikket ír a magyar nemzetiség mellett.
 29. A nemzeti színházban „Jós“ című új balletet adnak.
 30. Két bevándorolt spanyol, a „Gleichberechtigung“ értelmében Hispaniát akar alapítani, de letesznek tervökről és mindkettő beáll ispánnak Irsaihoz.
 31. A fakeskedők csak 8 forintal rúgtartják följobb a fát, pedig már csupa posztó frakkokban járnak.

Az időjárásnak főbélége: (a naptárból szószerint kiírva).

Az idő kétséges és naponkint bizonytalanabb. October a múlandóság képét elevenen hozta lelkünk elibe. Világos éjszakák.

✂ IRODALMI ÉLET.

„Inter arma silent musae.“ Aludtak biz ők, inkább horkoltak mintegy másfél esztendeig. Darab idő óta azonban életrevalóságának sok jelenségit adá.

Néhány szépirodalmi munkán kívül — mellyek korábban hagyták el a sajtót, megjelent „Kunok eredete“ Fejér Györgytől. Történeti értekezés.

Nem tagadom előszeretettel, pietással fogtam a munka olvasásához. A codex diplomaticus szerzőjének tisztelője, bámulója vagyok.

Az illyszerű históriai vizsgálatok egyiránt hálátlan és fáradalmas dolgok. Ropant ismeret, tapasztalás, kombináló észt igénylenek. Szerző mindezekkel bír.

Jelen mű (valamint mult évben kiadott „Magyarok eredetéről“ is) Neuman Károly Párisban jutalmat nyert munkájának czáfolata, ki a magyarok és hunok eredetét alaptalan adatok után, alaptalanul taglalja.

A mű kiállítása gyönyörű. Bátran ajánljuk.

Egy más ujdonság Geibel Armin humoristikai naptára, 1851-re melly jobbadán magyar művekből áll. A dolgozatok igen jól választvák.

Garaynk, az olly hosszas időn át, betegen sinlett Garaynk, ki Egerből csak a napokban tért haza, egészsége helyre állt. Nem gyözi eléggé dicsérni ama lelkes várost, s a szives fogadtatást, mellyben ott részesült.

Ott mulatásának eredménye, Sz. László hősköltevényének bevezzés és sajtó alá adása. Láttuk a próbanyomtatványt, s dicsérhetjük a kiállitást.

Hisszük és óhajtjuk, hogy az olly sok ideig pihent lant, újult erővel fog zengeni.

Sajótól is sajtó alá ment „Ujdonsó naplója.“ Geibel a kiadó. Teremtő csinált vele.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

© Dobsa barátunk Guttenberg című drámán dolgozik. Érdekesnek találjuk következő mutatványt közleni.

Guttenberg: (Nemes méltósággal lép be — hosszu haja, s szakála rendetlen — öltözete pongyola) Nöm! Angyalom!

Neje: Férjem!

Guttenberg: Jer! Jer! (ölelkezés)

Neje: E fölindulás?!... ha nem csalódom jó újság hírnöke. Szemed nemes lelkesedésben sugároz. E drága homlokon; a gondok tanyáján nincs egyetlen redő. Ah, ki búban elzárkozott vagy, jó hireddel rögtön hozzám sietsz, hogy részeltess az örömben! Lássuk — ismerlek-e? — — (biztosan) Jó hirt hozz!

Guttenberg: Jót! a legjobbat.

Neje: (elszomorodva) Úgy kérdenem se kell, hogy müved illeti. (panaszosan) Én a te gépedre féltékeny lehetnék.

Guttenberg. Féltekeny?! Nekünk nincs gyermekünk. E gép lett az, s oh mond, az édes anya saját magzatára lehet-e féltékeny?!

Ne je: Oh igen! Nappalaidat elrabolja. Gondolatid véle mulatnak. Aggodalmad övé, s reményidnek ismét ő az alapja. Sőt e telhetetlen gép; mit „sajtónak“ nevezsz nem elégi a nappalt. Befurja magát álmaidba, éjeidet megrövidíti. A mosolyt letörli ajkadról. Arczodról felfalja az ép színt, úgy, hogy valahányszor e vas szörnyre gondolok, a vérszopó vámpír; — s ki minden falattal egy életet nyel el — az éhes Cerberus jut eszembe. Illyenkor hinni kezdem a nép babonáját . . . hogy a sötét mű — pokol! mellyben a sátán lakozik.

Guttenberg. (nyugodt lelkesedéssel.) E mű-templom, mellyben az istenség üté föl sátorát. Majdan előlépend, ragyogón és dicsőségesen, hogy láng pallságán villám csapásával verje szét a sötétség ördögét.

Ne je. (türelmetlenül) Ah. De . . . mikor?!

Guttenberg. Türelem! Isten mindenható! Szemöldének intésire megrendül ég-föld. Elsötétül a nap, romba dőlnek népek és világok; még is kinek a megsemmisítésre egy pillanat elég, — e mindenható a teremtés munkáját 6 napon fejezé be.

Ne je. (sohajjal.) Te műveden sok éve dolgozol.

Guttenberg. Én nem vagyok isten.

Ne je. De bölcs! Jól tudom, s nem gyermek és nem ábrándozó, hogy rémképeknek áldoznád életed. De im vannak emberek, és szintén okosok; kik századok óta aranycsinálással ölik idejüket.

Guttenberg. (hidegen.) Azok — szegények!

Ne je. Mások hasztalan keresik . . . és még is keresik a bölcsesség kövét.

Guttenberg. Ezek — bolondok!

Ne je. (kiváncsian) Te mondd e gép terve — nagyszerű?

Guttenberg. Én mondom e gép terve — egyszerű!

Ne je. Mellyből dicsőség fog kisugározni nevedre. . . ?

Guttenberg. (kijavitja.) Tudomány az emberiségre.

Ne je. És boldogság. . . ?

Guttenberg. Világosság!

Ne je. Azt mondtad „boldogság“!

Guttenberg. Boldogság?! (fejét tagadólag rázza.) Előbb megkén változ-nia a tudománynak!

Ne je. Hogyan?!

Guttenberg. Éya tépte le a tudás fájának első gyümölcsét, s e perczben születtek — tudomány — szenvedés!

Ne je. Te olly tudományt terjesztesz, minek ikertestvére szenvedés!?

Guttenberg. (fájdalmas sohajjal.) Minden tudománynak anyja a szenvedés!

Ne je. Csűf tudomány. Szenvedni kénytet!

Guttenberg. (ihlettel.) Fölséges tudomány. Tűrni tanít! s hálás gyermek-kint enyhíti sebeit az édes anyának.

Ne je. Veled e téren én nem vitázhatom. Te mondd, lehet! s ez elég, hogy ne kételkedjem munkád sikerében. Ah! de ha még is . . . ha nem sikerülne! . . . Ha élted rövid lenne, s erőd megtörné az akadályokon! . . . ?

Guttenberg. (fájdalmasan nyomja kezét homlokára.) Jaj!

Ne je. Nem lenne e kínos a végső pillanat . . . s gyilkos az öntudat, hogy hijában éltél? . . . Hogy szenvedés, gond, munka, virasztás mind hasztalanul voltak elpazarolva?!

Guttenberg. Asszony!

Ne je. Tegyük fel, hogy sikerül. Becsét elfogja-e ismerni a világ? Téged a

nép fél, a tudósok gyűlölnek. Nem fog-e e félelem, e gyűlölet átszállni művedre?
— — — Guttenberg! Guttenberg! Csüggedésed mutatja aggodalmidat. Oh a milly
böles vagy, czáfólok okokkal fognál felelni . . . ha . . .

Guttenberg. Nincs mit felelni! — Igazad van! (indul.)

Neje. S hová illy leverten.

Guttenberg. (hideg nyugalommal.) Széttörni a gépet!

Neje. Nagy Isten! Én csak próbára tettelek. Most borzadva látom, hogy ag-
godalmaim . . .

Guttenberg. Alaposak!

Neje. (visszatartja.) Imént vidám valál?!

Guttenberg. (hideg mosolylyal.) Ábrándozó! ki már a sikernél képzeltem
magamat!

Neje. A sikernél?!

Guttenberg. Azt hívém, kezemet kikellend nyújtani csak, hogy leszedjem
munkám gyümölcsseit!

Neje. Mit beszélsz! . . . A gép?

Guttenberg. Gondolatimban közel állt a megszületéshez. Én balga azt hi-
vém, mikép néhány óra meghozza életét. Ah mert a te mosolyod adott szárnyakat
képeletimnek. Lelkemnek ösztönt, rugót! Biztatásaidból merítettem erőt! Most intő
szavadra minden, hogy romba dől! Szellemem szárnytollú egyenkint hullnak el. Tá-
tongó mélység nyílik előttem. Művem és a kivitel közzé érczbástyakint béfészkelé
magát a lehetetlenséget! (fájdalmasan.) Lehetetlenség!! Asszony! nem érted
ezt!? — — Képzeldésed a Sionhegy ormára ragad föl, hogy Mózesként meglásd
az ígéret földét! s már szívod az édes lég balszamát . . . kebled megrészegül . . .
beakarsz lépni, de . . . lábod elzsibbad, s egy hang — kegyetlen kérlelhetlenül ezt
dörgi füledbe: „lehetetlenség!!“ Elmédhez folyamodol, mig okaid fognak,
ennek hatalma nő! Eszed véget ér, s im ott állsz a lehetetlen végetlenségénél! Közel
vagy a megőrüléshez . . . cselhez nyúlsz . . . hogy megszald az istenséget, kifor-
गतod a ravasz elménczéség minden zugát — s végül minden zugban mindég e szóra
bukkanol — lehetetlenség! Kétségbeesel . . . megtéped melledet . . . bedobod ma-
gad a mélységes folyamba . . . küszködöl . . . ah! ah! . . . odább vonul a part . . .
kiárad a folyam . . . végetlen tengerré nyúlik eltötted, s e tenger minden csepje
vad morgással zúgja elődbe — „lehetetlenség!“ — Lehetetlenség ki elválasz-
tász mennyet a földtől. Tökélyt a hibától . . . miattad megőrül az ész. Rajtad szét-
mállik a bölc kaponyája! . . . Falaidat féltékenységből teremtette az isten, hogy
gigássai ellen véled óltalmazza mennyei birodalmát! Ah! ah! E falat látom most. E
szót hallok . . . és meghajtom fejem . . . és megyek — megyek — széttörni
a gépet! — (el.)

** REGÉNY LEVELEKBEK.

I.

Clementina Theophilhoz.

Hallja maga Theophil! Maga a legeggyűgyűbb ember mindazon állatok között,
a kiket valaha ismertem. Maga rövid látó, maga nagyot halló, maga mindig nevet,
még akkor is, hogy ha ütik, magát mindenki az órránál fogva hurczolja. Maga nem
jár sem kocsmába, sem kávéházba, maga nem iszik, nem dohányzik és nem kártyá-
zik, magának mindenki adós, maga senkinek sem, maga józan, maga jámbor, maga
szemérmetes, maga elefánt. Mindezekből átláthatja, mind maga, mind a világ, de
végre magam is: hogy maga valóságos férjnek született ember. Maga egy olyan csu-

da, mint az egyiptomi szent tehén, a kit keresni és hízlatni és mutogatni kell. S mint-hogy maga a minap azt mondta: hogy akkor menne csak feleséghez, ha magát megkérné valami asszony, hát én ezennel tudósítom róla: hogy én magát elveszem. Megengedem, hogy e levelet örömeiben megcsókolja. Továbbá rendelkezéseim elfogadására várjon rám délután 2 órától 8-ig a kapu alatt.

Öszinte pártfogója Clementina.

— Három héttel később. —

II.

Theophil Clementinához.

Imádott Clementina. Én szokom. — Megyek Törökországba mameluknak, utánam ne jöjön, mert eladom. A bárót, meg a gróft tisztelem, most beszéltem egy marquissal, még ez nem ismeri önt, oda küldtem, — legyen ilyen is. Hogy el ne felejtezzék ön rólam, emlékül öre hagyom legjobb barátimat, kik mindennap híven fogják önt rám emlékeztetni, — közös hitelezőinket. Mi egymást e földön nem látjuk többet, s a mi a másvilágot illeti, vigasztal az a gondolat, hogy annak is két rekesze van, s egyikből a másikba átjárni nem szabad. Megengedem: hogy e levelet bújában széttépje.

Örökre eltűnt Theophilja.

** Törvénytörési jelenet.

- János! Kend ellopta ennek az asszonynak a libáit. . .
- Ennek az asszonynak? Hát, soha se tudok én róla semmit.
- Hiszen rajta kapták kendet, mikor azt a tíz lúdat vitte haza a hátán.
- Bizony furcsa, hát ez a lúd azé az asszonyé?
- Persze azé.
- No ezt most hallom először.
- De nem kellett volna azt ellopni.
- Hát arról én tehetek? Ez az asszony engem megszólított: hogy lopjak neki libát, majd ő felmegy Pestre, aztán eladja. Hát én loptam neki a mezőről tízet, mit tehetek én róla, hogy épen az övét találtam neki ellopni?

** Qui pro quo.

Az alispán szórakozott ember volt, s épen egy hosszú perben hozandó ítéleten dolgozott, midőn belép hozzá a várnagy s jelenti, hogy a híres lóköltő Tarka Miska megint kézre került. Az alispán nem felelt rá semmit, a várnagy megunta a várakozást és kiment.

Később jön egy prókátor; az alispán még mindég dolgozott. A prókátor elmondta a mit akart. Egy külföldi kereskedő kívánta magának megengedtetni: hogy paraplékát árulhasson.

Az alispán szórakozott volt és dolgozott. Hallotta hogy valaki beszél a szobában, de hogy mit? abból egy szót sem értett. Azt gondolta: hogy a várnagy beszél a lóköltőről.

Mikor vége volt az információnak, az alispán, a nélkül: hogy írásából feltekintne, plegmaticce azt válaszolja a prókátornak:

— Hát be kell csukatni a gazembert.

♠ Egy kibújdokolt szerencséje.

Egy fiatal művész elkövetett politikai bűnei miatt, Mexikóba bújdokolt, még pedig a nélkül, hogy nejét, kivel nem a legjobb viszonyban volt, erről értesítette volna.

Szerencse-csillaga egy dús veracruzai tőzsérhez vitte, ki őt szívesen fogadta. A tőzsérnek milliói s egy szép szeretetre méltó leánya volt, kit a fiatal ember zongorázni tanított. A lányka szívesen tanult tőle, s ő nem egyszer sohajtott fel magában: ha ez lett volna nőm!

Egy napon félreszólítá őt az apa s mond:

— Ön derék ember, fiatal barátom. Igaz, hogy vagyona nincs, de annál több van nekem. Röviden én leányomat önnek szántam.

— Uram, mondá a bámuló művész, ha jól emlékszem, emlitém önnek, hogy én házas vagyok.

— Igen.

— Nos uram. . . .

— S azt hiszi ön, hogy ha nem volna házas, önnek adnám leányomat. Látja ön épen ilyen vőre van szükségem. Gondolja mért?

— Nem. . . .

— Pedig igen egyszerű. Szeretem leányomat s nem akarnék elválni tőle. Önnek neje van hazájában, s miután Mexicoban másikat vett el, bizonyára soha sem térne oda vissza.

Bár milly kecsesgató volt is ez ajánlat, nem fogadta el, hanem az egyesült statusokon át Angliába sietett, onnan honába térendő.

Itt későbbben kibujdokolt barátitól hallá, hogy távozása után neje alig élt háromhetet.

— Csakugyan, mondá, szegény! na jó hogy a veracruzai tőzsér leányát nem vettem el. Mert akkor halála mit sem használt volna nekem.

Páris, sept. 25. 1850.

Az örökké változó divat, melly itt nálunk úgy látszik lepkeszerű szállongásával minden birodalmát berepedké a képzeletnek és szépnek, olly annyira meg nem határozható, miszerint alig tudunk megfelelni neked tett ígéretünknek, t. i. hogy innen megirandjuk szép olvasónőd számára a divatot. — Azonban, mit futtában feljegyezheténk ime vedd szívesen.

Itt most az őszi saison beálltával nagyon hordják a színes barége és grenadine szövetet, mellyek vagy arabesk czifrázatokkal a kétsoru csipkés nyakkenedtől egészen a ruha aljáig folynak, vagy ugy néznek ki, mintha az egész öltöny négy széles fodorból állana, melly a deréktől tart lefelé, az öltöny ujjak nyitottak s két vagy három rétü finom fehér csipkét felett zekeujj alakban kivágottak. A derék hosszú, s fel a nyakig finom gombok által tartatik össze. A kalapok egyáltalában fehér crepe-ből vannak, s nagy széles fodrozott rózsaszín szalagokkal, vagy az időszak virágaival vannak ékítve, nagyon divatosak a fuchsiák, főrangú hölgyek, azonban bengali rózsákat viselnek.

Ezeken kívül a salonokban kéktafota és az indiai cachemire, melly a természetet híven utánozó virágokkal van tele szöve, igen nagy divatban vannak.

A napernyők is szinte fehérek, rózsaszín bélséssel, és széleiken gazdag rojtokkal.

A bécsi levél, valamint Mephisto barátunk tudósítása Pestről, helyszüke miatt kimaradt.

Papirunk még nem érkezett meg. Biztosíthatjuk azonban olvasóinkat, hogy a próbalapnál sokkal finomabb lesz.

Az első számmal szétküldjük első, Párisban nyomott divatképünket.

VIDÉKI ÉLET.

Nagybánya, sept. elején. Ősz van; kora a búnak, komorságnak; gyász ravatal ezen időszak, mely egy hamar eltűnt tavasz emlékvirágait fedi, lombtalan, halvány, száraz arczával, síró szelével. Az ősz a poezis kora; egy nyílt levelezés, melyben följegyezve van, mi korán múlnak el a virágok, mi hamar mulandók gyümölcsei, minden mi mulandó! Az ősz hű képe saját életünknek is, tisztán vissza tükrözi a századok ajkaival felelő históriát, — az emberi nem e kifogyhatlan panaszlevelét, — fény és vérfollljaival. Óh milly elragadó a természet, midőn virulásban diszlik, és milly mélyen megható, ha kihalni készülni! És én még is: imádom az őszt. imádom őt, mintegy tetszhalott sötét koporsóját, melyből, ha eljött az idő új erővel, újjult virágzással, ismét felfog kelni, — a tavasz. De előbb el kell mulni a télnek, hogy tavasz következék. És ki az, ki tudni nem akarná, hogy a szenvedések után öröm, és a tél után tavasz következik?

Bizalmas felszólításodra, elhatároztam magamban, a nagybányai eseményeket lapod számára időnként lerajzolni, ámbar a rajzolás mesterségéhez majd olyan keveset értek, mint az — ágyúöntéshez; de vizsgálatásodra szolgálhat az, miszerint rövid leszek, mint a szoba, melyben lakom, és minthogy különben sem vársz tőlem sokat, érd be a kevéssel, mert bizony neked is kell érezned: milly szűk a mai idő.

Mielőtt pedig provinciális eseményeket bonczolgatnék, hölgyeinkről néhány szót. Hölgyeink mind egy egy Gertrud, — Erzsébeth, — Szécsi Mária, — Zrinyi Ilona féle nők, kik érzik azt, hogy a haza boldogításának nagy fontosságú munkájában nem lehet szebb, magasztosabb hivatás, mint a magyar hölgyé: ki, édes közanyánkat, az édes jó hazát kellő helyére fölemelni, hatáskörénél fogva, a leghizelgőbb sikerrel buzgólkodhatik; mert hazánk ügyének minden nő egyiránt áldozhat, és ha egyebet nem tehet: azokat, kikre nőiségénél fogva hódító befolyása van, bájos hatalmával a hon boldogítására lelkesíti, — s ha ezek valamikép a nemzet érdekei ellen dolgoznának, megtagadja tőlük szerelmét, mert így lehet a jóhazafiakat szaporítani, s a hütlenek nagy számát sikeresen gyériteni, mihez erős lélek s ihletett honleányi lelkesedés hölgyeink részéről nem hiányzik. —

Nálunk az idén egyáltalában nem volt termés, és még is, feltűnő sok rigót láthatni szőlőhegyeinken; egyébiránt benn a városban sincs hiány — jó madarakban. Az itt állomásozott vadászcsapat felváltására egy új század érkezett.

SZERKESZTŐI TELEGRAF.

Mielőtt írotársainkhoz értesítésünket megkezdenők, szabadjon néhány sort olvasóinknak telegrafirozni.

Arany, Gyulay, Szász K. és Tompa uraktól, külön külön havonként legalább két költeményt hozandnak lapjaink. Kivülek a Garay úr ünnepeit nevével is gyakran találkozandnak olvasóink.

Sajó kizárólagos dolgozó társunk. Vahot Imre úrnak egy vig beszélyét még e hó folytában megkezden djük. Reméljük hogy Jósik a Miklós, s Kemény Zsigmond uraktól e negyed év folytában még adendunk egész beszélyeket. Berczy K. (ezelőtt Orion név alatt dolgozó társunk). Obernyik K. lapjaink számára egy egy novellán dolgoznak. M. K — t — a Gabriela című gyönyörű beszélyét is nemsokára megkezden djük. Lauka Gusztáv „Orion” s „Meglepetés” című novellákat birunk.

Írányzikkákat Külkey H., Ney F. és mások dolgoznak számunkra. Azonkívül igen érdekes történeti és utazási czikkek is vannak birtokunkban.

Lapunk humoristikai részét Bernáth G., Bulyovszki Gy., Kaján A. és Vas Gereben urak teendik érdekessé.

Erdélyi J. kizárólagos dolgozó társunk.

Gondskodtunk párisi és bécsi eredeti levelezésekről is.

Előfizetési felszólítás.

PESTI RÖPIVEK.

Magyar írók füzetei

a társasélet, szépirodalom és divat köréből
czim alatt jövő october hó 6-án heti füzeteket bocsátunk közre. Programmunkon mit sem változtatánk. Mindent, mi gyöngye örököltől kitelhetik, elkövetni a magyar szépirodalom érdekében, fő tendenciánk.

Nem vagyunk a nagy szavak emberei. De kérdés nélkül elmondhatjuk, hogy legjelesb íróinkkal szövetkezünk, s e szövetség jövőre is fentartatott.

Sajó kizárólagos dolgozótársunk. Többször találkoznak olvasóink havonként nevével. Kivüle szerencsések valánk megnyerni, a prózai részhez: Bernát Gáspár, Bulyovszky, Dózsa D., Gyulai P., b. Kemény, Kövály, Lauka, M. K-t-a, Ney, Obernyik és Vahot I. sat. urakat; a költői részhez: Arany, Berecz, Garay, Gyulay, Mentovich, Szász Károly, Tompa sat. urakat.

Rovataink lesznek: komoly irányú cikkek, — melyekből azonban, valamint egész vállalatunkból a szépirodalom körébe különben sem tartozó politika kizárva marad, — elbeszélések, költemények, humoreskek, szemle a nemzeti színház s bel és külföldi társas életről sat.

Egy próbaszám a napokban elhagyandja a sajtót.

Pest, sept. 10-kén 1850.

Szilágyi Sándor,
szerkesztő.

„Pesti röpivek, Magyar írók füzetei“ kiadását alulirt vállalá el.

Megjelennek hetenként egyszer minden vasárnap, két íven, csinos hori-
tékban, finom velin papiron. Minden negyedik számhoz egy Párisban készült
dívatkép melléklünk.

Előfizetési ára helyben Pesten egy negyedévre oct. 1-től dec. végeig
3 frt, postán küldve 4 frt; egy félévre oct. 1-től martius 31-ig 1851 6 frt;
postán 7 frt 30 kr. p. p.

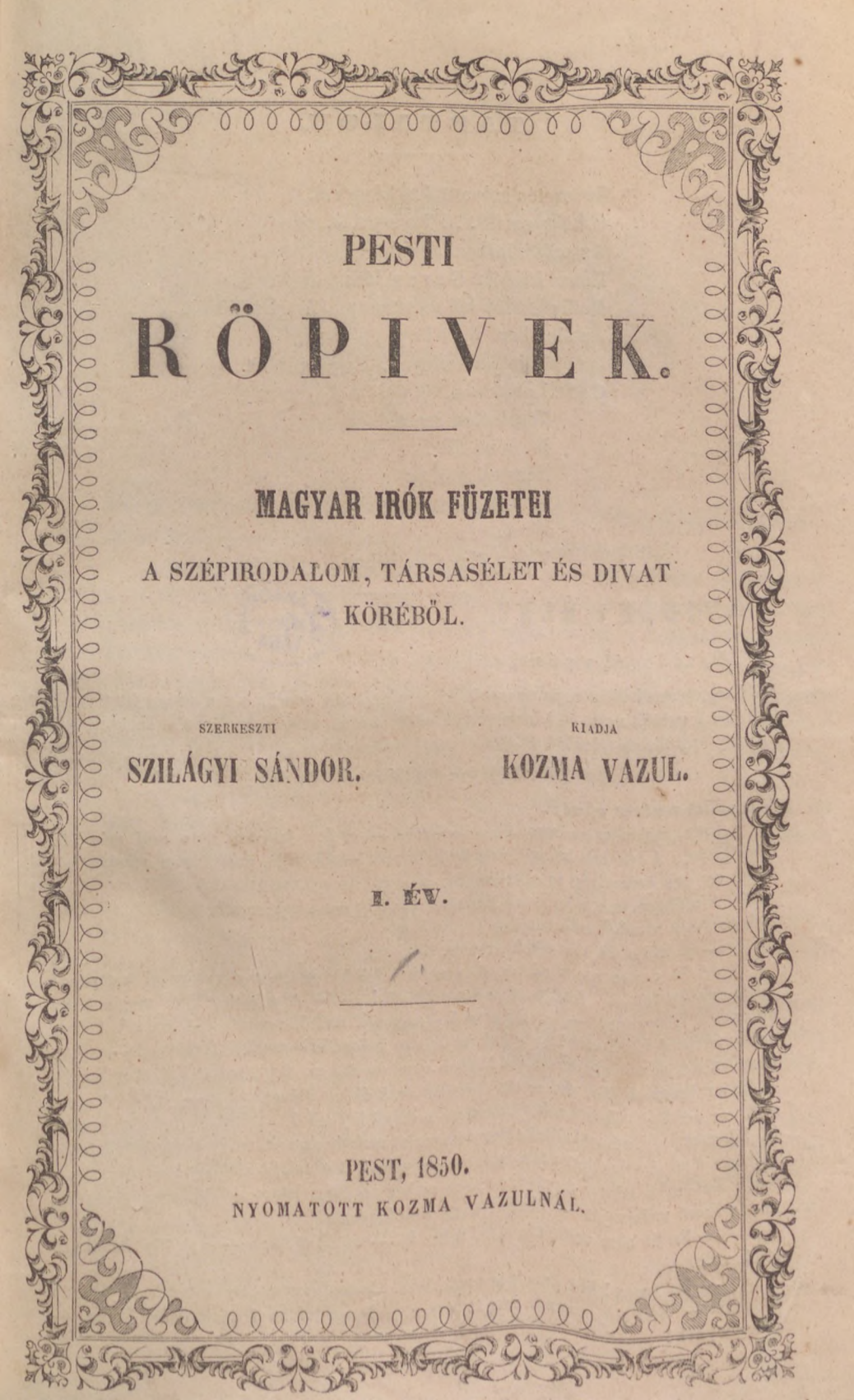
Előfizethetni helyben Pesten **Kozma Vazul** nagykereskedésében nagyhid-
utca 671-ik sz. a. és nyomdájában aldunator kegyesrendi épületében.

A vidéki előfizetők postai uton, s ezen megjegyzéssel, hogy előfizetési díj,
bérmentesítés nélkül is beküldhetik következő czim alatt: **Kozma Vazulnak Pesten.**

Előfizethetni minden cs. k. postahivatalnál, s azonkívül következő t. cz.
uraknál. **Mármaros-Szigeth:** Szöllösy Balázs, **Egerben:** Thalabér Lajos,
Nagy-Bánya: Korányi Beta k. a., és Bertsey Lajos, **Szathmáron:** Kasch-
nitz Ferdinánd, **Deés:** Pataky Ferencz, **Maros-Vásárhely:** Lázár Ádám,
Kolozsvár: Tilsch János, **Retegen:** Mán Gábor, **Beszterczén:** Apostol
Móricz, **Szabadka:** Zomborovits Tivadar, **Baja:** Sebők József, **Szászvá-
ros:** Bruz Lajos, **Vajda-Hunyad:** Elek László, **Miskolcz:** Okolicsányi
Zsigmond, **Vác:** Vida Mihály, **Kassa:** Klestinszky László, **Nemesvid:**
Hodosy Ignác, **Sz.-Márton-Káta:** Batta Samu, **Gyulán:** Tormási Imre,
Battonyán: Gergely Endre, **Losoncz:** Pokorny Gusztáv, **Zala-Egerszeg:**
Büky Miklós sat. uraknál.

Pest, sept. 10-kén 1850,

Kozma Vazul,
kiadó.

PESTI
R Ö P I V E K.

MAGYAR IRÓK FÜZETEI

A SZÉPIRODALOM, TÁRSASÉLET ÉS DIVAT
KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI

SZILÁGYI SÁNDOR.

RIADJA

KOZMA VAZUL.

I. ÉV.

PEST, 1850.

NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL.

TARTALOM.

Bevezetés helyett. Szilágyi S.
O hölgyem! . . . Tompa M.
Az erdők leánya. Sajó.
Honvéd halála. Garay János.
Mailly család-ból mutatvány. Jósika Miklós.
Az álomhoz. Gyula y.
Spectabilis tanulmányok. Kaján Abel.
Caleidoscop.
Társaséleti szemle.
Irodalmi élet.
Nemzeti színház
Mozaik, bécsi levelek.
Divat.
Vidéki élet a boritékon.

VIDÉKI ÉLET.

Őszi levél a pécsi sétatérről.

Küldi egy megviselt ütegparancsnok, ki nem quietált, nem is p e n s i o náttatott — tudtával legalább nem — hanem ütege, mellyel néha napján kar'ácsolni szokott, egy hitvány luttollá devalválódott.

Ich möchte den Nagel am Kopf treffen.

Mint a német mondja.

Üres, majdnem egészen üres a sétatér — csak a katonai zene csal még ide némellyeket. A levelek innen onnan hulladoznak — ki tudja, nem fog-e minden levéllel egyegy örömvirág is elhullani? . . .

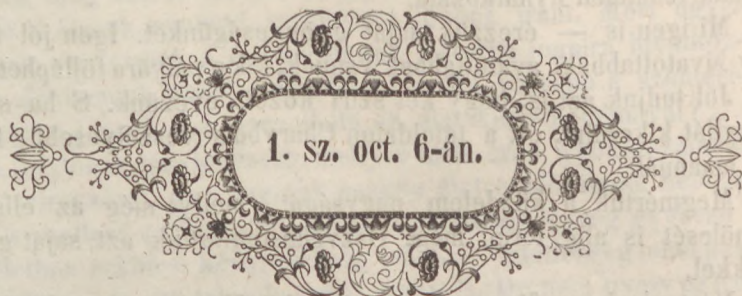
A hideg napok után ismét kellemes az idő; — a nap szinte üdítőleg süt; de melege — a hamvadandó remény véglobbanása. . . .

— Ö n i s i t t v a n ? rokkant barátom

— Ne vegye rossz néven, de engem e kérdés egészen a vasárnapi hattyúbálokra emlékeztet . . . Ah! azok a hattyúbálok! — — Alig várom őket megint! Ha ön azokat látta volna — — Az a sok kireperált schallcomtesse — szépség! az a schwungotadó lóbálódás! az a kalamajkaféle bolondbirkaszerű forgolódás! — — Ah mind ez oly dicső, oly mulattató! Épen nem csodálom, hogy ezen bálokban mind-edig az összes férfisereg — az öregebb uraktól le a diágyerekig — olly élénk részt vett. — — Hát mikor azok a .pisztuáta-ikenti'k jönnek! . . . Köztük néhány arszlán is, kik maszkot azért öltöttek, hogy ungenirt mulathassanak, hogy egyik másik szobaleány el ne árulja őket azon imádott angyalnál, kit tulajdonképen csak olly divatosan imádnak, mint a mostani pápista ember az öreg istent — akkor jut eszébe, midőn szent malasztját — akarja, vagy kell kikérnie.

— No én nem veszem észre, hogy itt — e tekintetben — sok illy imádkozó lélek volna.

— Helyesen! Sőt önnek is tanácslom — ne nézzen olly sokat arra a szép hölgyre — mert alig veendi magát észre, már gratulálni fognak önnek, mint — völegénynek!

Röpíveinknek első számát adjuk az olvasó közönség kezébe, örvedetes tanúságaúl a napi sajtó gyarapodó forgalmának.

A közelmúlt harcziás időszak alatt míg a történet cselekedett, az irodalom pihent. A forrongó idők hadiriadója túlszárnyalá a lant szelíden zengő dalát, az élet komoly zaja eltölté a tudományok csöndes templomát, s míg a kard próbálta mestervágásait, a művész véssője elnyúgodott. A kor hullámai más útra sodorták a nagysága után törekvő nemzetet. A vész reázdudált, sok egyéni életet kitépett, de a nemzet erkölcsi élete mentve van. Csak bátor és munkás kezekre vár, kik szálait ismét egy reménydús jövőhez csatolják.

Nemzetiségünk — a gránit szikla, mellyen annyi hullám tajtékká tört, mellyre jövendők fellegvéra emelve van — él! Apró sebheleyeit a hazafias buzgalom mielőbb begyógyíthatja.

S ez vállalatunknak egyik szent törekvése.

A nemzetiségnek legtisztább s legerősebb alkotó eleme a nyelv, és az irodalom; ezt ápolni, ennek erős sarjú virágait a hervadástól megmenteni célunk, földadatunk.

Talapkő ez nemzeti életünk épületében, melly nem porhadhat el a nélkül, hogy e miatt az épület is ne szenvedjen, melly romokba dőlve, romjaiban örök sírt jelölne ki nemzetünknek. Mellytől emberi erő idejekorán megóvhatja, de ha késő, Isten sem mentheti meg.

A nemzet élni akar, s ez hí föl bennünket is munkára. Imádozt nemzetiségünk megtermé az akaratot lelkünkben, s ha credentialist kérnétek tőlünk, mellyre vállalatunk sikerét építjük, sem tündöklő nevet, sem múltat nem mutathatunk föl, — egyedül csak tiszta önzés-telen szándok s törhetlen akarat az, mire útalhatunk.

S megkezdett pályánkról nem rettent vissza akadály és gát, bármelley oldalról jöjön az, nem kicsinyeltetés, mellynek irányában tetteink tekintélyével felelendünk.

OH HÖLGYEM....

I.

Ha lelkem mint a tenger háborog,
 — Járván gyakorta zúgó szélvészrek,
 A m é l y b e hajtom le hullámaim,
 Hogy ott elrejtve örvényezzenek.

Oh hölgyem! lelked lelkem viharát
 Megérzi, — s bűt zajt híven átveszen...
 S borús könyecsep hullámozik szemed
 E nyájasan kéklő tengerszemen.

II.

El-elborúl lelkem miként az ég...
 S ha önterhét nem bírja bánatom:
 Szememre forró könyekben szakad.
 — Könnyit a zápor a borúlaton.

Oh hölgyem! életem szép napja te!
 Mosolygásod szelíd sugáritul
 A bánat is ragyog, — s könnyűiben
 Remény s enyhület szivárványa gyul.

III.

Ha lelkem a sötét jövőbe néz:
 Kiköltözök belőle hit s remény:
 És pusztán áll, mint egy elhagyatott
 Kápolna a vadonnak közepén.

Oh hölgyem! csüggedt lelkem boldogabb
 Idők reményivel karoljad át, —
 Miként a repkény zölden folylya be
 Az ó kápolna ingatag falát!

T o m p a M.

AZ ERDŐK LEÁNYA.

Három ifju lovag ült együtt a kastély erkelyjén. Kettő közülük közönséges alak, kikre nincs miért figyelmet fordítani, a harmadik, a kastély ura, Darvai Ernő szép szőke fiatal ember, ki az alatt, míg társai koczkáznak, mesélnek és kaczagnak, az erkelyen kihajolva, a távol kéklő erdőkre bámul.

Az erdők felől egy lovag közelít, csatlósával, a kastély felé, ez ifju tétovaszemei csak akkor veszik észre, mikor a hallható lódobogás figyelmezteté rá, kezével mosolyogva int neki, azután csodálkozva csapja össze kezét, s a mint a jövevény nagy sietve vágat be a kapu alá, társaihoz fordul kaczagva:

— Tamás megjött, de nem csak hogy medvét nem hozott, hanem még a kutyákat is mind ott hagyta.

Erre megnyílik a terem ajtaja, s a sárosan, csatakosan belépőt, egyszerre háromszorosan üdvözli azon kaczaj közt tett kérdés, hogy hol maradtak az ebek?

— Hagyjatok békét, kiált mérgesen az érkező, levágva magát egy karszékre, s hevesen szórja le magáról kalapot, keztyűt és vadászkürtöt. Medvére mentem, és ördögre akadtam, — minden kutyámat agyon verte.

— Kicsoda? Micsoda? kérdezék összevissza.

— Mit én tudom! Valami emberi medve, vagy erdei manó, vagy görög istenasszony. Fogalmam nincs róla: hogy micsoda?

— Beszélj okosabban.

— Jó volna, ha tudnék. A mint a zuhatag alját elkezdtem hajtani, hirtelen egy gyönyörű nagy medve szökik fel kopóim előtt, olly nagy, a minőt még életemben soh'sem láttam. Szőre nem volt olyan molyette, gubanczos, mint más medvéké szokott lenni, a kik tele heverik magukat bojtorjával, hanem szép fényes fekete, mintha mindennap fésülnék. „Hajrá!” kiáltok megörülve kopóimnak, azok elkezdik sarkalni, a medve nem áll velök csatába, hanem fut sebesen fölfelé a vízesési sziklának, a hova lehetetlen lóval utána menni. Én leszállva lovamról, veszem a fegyveremet, s rohanok utána, s tüskön, bózóton keresztül üldözöm, míg végre a medve barlangjához érve, oda éktelen orditással beszökik. E pillanatban valami csoda lép elő a barlangból, csodának nevezem, mert más nevet nem tudok neki adni, egy leány alak, egy embernek maszkirozott fenevad, egy pokolbeli deamon, a legszebb angyal arczczal, egy holtnak hirdetett félisten, egy elveszett gyermek, kit medvék neveltek, magas, idegzetes, karcsú,

szemekkel, mint a villámló éjszaka, s kezében egy akkora husággal : hogy nekem két kézre is adna mit czepelni. Rögtöni meglepetésemet még ebeim is oszták, elhallgatva egy perczre a nem várt királyi vad előtt, abban a pillanatban a csodás bestia vadállati ordítással rohant rájok, s buzogányával, mit úgy forgatott kezében, mint hölgyeink a legyezőt, három percz alatt mind egy lábíg agyon verte. A medve ez alatt egyre ordított a barlangban, de nem jött elő, hanem hagyta egyedül végezni a harcztot ennek az ördögök leányának. E pillanatban azon eszme vett erőt agyamon: hogy ez alak nem ember, hanem vadállat, s tán ijedtségnek sem szégyenlem nevezni azon érzést, melly ekkor elfogott, fegyveremet ragadtam, czéloztam és rálöttem. Reszkető kezem nem talált, de a rá intézett lövésre felsikoltott a leány, s ijedten hátra tántorodék. De már e sikoltás emberi hang volt, s az ijedtség egészen emberi vonalmakat adott arczának, úgy hogy én megborzadva ejtém ki kezemből a fegyvert, érezve, hogy ez nem vadászat többé, hanem gyilkosság. Ő vissza futott előlem barlangjába, én pedig az egész úton azon törtem a fejemet: hogy álmodtam e vagy ébren láttam ez alakot.

— Valami elveszett gyermek lehet, monda egyike a lovagoknak, kit a medvék megtaláltak, s a helyett: hogy megettek volna, fölneveltek. Ha szoptatós vad talál meg kis gyermeket, rendesen nem szokta bántani, hanem haza viszi kölykei közé, s magáénak fogadja.

— Hajtó vadászatot kellene rá tartani, szólt a másik, s valahogy hálóval elfogni, mindenesetre emancipálni kellene a medvék társaságából.

— Legutoljára szólt bele Darvai.

— Szép e? kérdezé kaczerul.

— Csodaszép! magasztalá a vadász, a minő neméhez a női szépségnek nem vagyunk szokva. Termet, idomzatok, arczvonatok, minden tökéletes rajta.

— Jó, ne rontsd el leírásoddal a való hatását.

— Tán magad akarod látni?

— Látni és legyőzni, monda Ernő büszkén és önhitten.

— Vigyázz magadra, e lény a vad állatok közé tartozik, kik fogaikat és körmeiket használni tudják.

— Ha nő, ismerem ellene a fegyvereket, s ha vad állat is, hímje láttára meg kell szelídülnie.

— Az ördögbe, mormogá a vadász, hímje volnék én is, s elkergetett.

— Ah barátom, a nőfarkas is válogatós, te csak medvéket ijeszteni vagy már jó, nem nőket szelídtíteni. Annál inkább minthogy rá is löttél. Ha rá akadok, tizet teszek egyre: hogy el is hozom.

— Ne felejtse el: viszonzva csípősen a vadász, hogy medvéje is

van, a ki tán medvének ép olyan szép, mint te grófnak, s lehet: hogy a medve szerelemföltő.

— Akkor megölöm a medvét, s elhozom a leányt, úgy is sok ember szeretőjét csábítottam már el, még csak medvéét nem. Ki tartja a fogadást?

II.

Még sötét van mindenütt,— csillagok égnek, emberek alszanak, s már a Tátra legmagasabb csúcsán piroslik a hajnal fénye, mikor maga a nap még a tengerek alatt jár.

A magas csúcs hófedett alakja rózsaszínűen jelen meg a múltó éjszakában, a feketekék csillagzatos éggel csodás ellentétben.

De lent a völgyben még ködös éjszaka van, még ott tán egy óra múlva lesz reggel.

Mélyen, mélyen, sziklák lábainál, beárnyékozva kietlen fenyegetetgtől, van egy tó, egy fekete vízmedencze, bele düledező vén fenyőfák úsztatják benne örök lombjaikat. A sziklák meredeken, magosan emelkednek föl körüle, még alulról is szédítő rájuk föltekinteni.

A tóból egy folyam ered,— távolabb útat tör magának a sziklák között, s száz ölnyi mélységbe mennydörögve rohan alá, fehér köddé fehér habbá törve, mire leér. A sötétben csak a küzdő tomboló zúgás hallik, a mint a dühös vízroham ostromolja a sziklákat, minden században le le törve egyet; maga a folyam a völgyi ködben és az éjszakában elenyészik.

A havasi csúcs mindég világosabb, majd bíbor, majd aranyszínű, az éj árnyékai lejjebb húzódnak a völgybe, és úgy tetszik, mintha ott összejönének s még sötétebbé tennék annak éjszakáját.

A tájak, az alakok körrajzai már látszanak, de még minden feketén. A sziklák, az erdők fái, mind feketék, éjszínűek, és a tó, melly alakjaikat vissza adja, olyan mint az a fekete tükör, mellyből a bűvész a jövődöket nézi.

Csak alant, a szakadékban látszik valami fehér köd, valami kígyózó fehér habsúgár, melly örök zúgással rohan le a völgybe, nem hagyva soha egészen elnyugodni, elfeketülni az éjszakát.

Hirtelen, mint egy ébredő istenség, kivillanik a nap az útját elálló órmok mögül, az éjszaka elvész, elenyészik, a tűzisten egy tekintetere a fekete tárgyak ezer színt öltének. A fekete fák ős zöld lombjaikkal tűnnek ismét elő, kék és lilomszín a gránitos szikla, néhol, a mint a kén kiverte magát rajta, vagy hol a czinóber zegzúgos erei látszanak, vagy a hol a moha fogamzott meg, a hasadékokban sárga piros és zöld foltokkal tarkázva.

A fekete tóban a napsúgár ragyog, s honnan a föld alatti víz

fölveti magát, kilencz helyen a bugyogó forrás smaragdszint játszik benne.

Virág nyílik minden nyomon. Kékellő csengetyűk, piros havasi rózsák rengnek a folyam medré felett, s hullatják a vízbe illatos leveleiket, s a habba tört folyam hófehér ködéből, a mint a nap teremtő sugára, bűbajos szivárvány emelkedik elő tündöklő hét színével, s diadalvívként hajol a víz zuhatag egyik partjától a másikig.

Illyen lehetett a percz, midőn az alvó mindenség felett először hangzott a szó: „legyen világosság!”

A táj megnépesült illatos virággal, zengő madarakkal, minden, minden gyönyörre látszik teremtvé lenni; — illyen lehetett a percz, midőn elhatározá az úr: hogy e mindségnek legyen királya, legyen ember!

..... És íme — mi alak jelenik meg a vadrózsával ölelkező fenyőbokrok közül?

Egy nő?... Egy tündér? vagy elvadult leányzó, kit anyja kidobott a vadaknak, s azok fölnevelték, — szépnek, erősnek, vadállatnak?

Körültekint, a vad, ragyogó szemekkel; mozdulatai vadak, délcegek, mint a leopárdé; a nap, ég, virágok, minden mosolyogni látszik reá; hirtelen elsímul arczáról a szilaj kifejezés, valami szelídebb tekintet, hasonlatos a mosolyhoz, vagy a hála kifejezésihez, derül föl rajta, keblén összeszeti két kezét, s a mint végig tekint a dicső mindségen, s szemeivel végre a napba néz bele, el nem vakulva fényétől kebléből egy fohász szakad fel, elküldve az ismeretlen szellem oltárára.

Megérté e azt a varázsbeszédet, mivel a természet szól teremtett lényeihez, mit az erdei madár, s minden magasabb lélek, ki nem tagadta meg jobb érzéseit, megért? Míg testét vadállatok bőre ruhazza, míg nyelve azok egyszerű kiáltásait beszéli, a szív ember szíve, és a lélek Isten lehellete maradt e belül?

Ott megáll a zuhatag előtt. Leveti egyszerű lepleit, miket vadzerge viselt ő előtte. Gazdag haját, melly borostyán indával volt csomóba felkötve, lebontja, az végig hull térdig érő gazdag hullámban idomzatos testén, mellynek minden tagja olly tökéletes, a mint ez az Isten kezéből legelőször kijött.

Azután a habzó permeteg alá lép, egészséges testét a porrátört víz jéghideg harmatába fűrösztve, s a mint ott áll a hófehér köd közepeben, alakja könnyű rózsapírral belehelve, égő arczával s felemelt kezeivel, vágyva, ismeretlen kéjjel fogva a rá ömlő habcseppeket, az égő szivárvány közepett, melly glóriaként fogja őt körül; — a völgyfenék sziklás torkolatából, a sötét fenyvesek közül egy férfi alakja tűnik elő.

A vadász egy perczre mozdulatlaná varázsoltan állott meg a tünemény előtt, nem így a vad.

A mint megpillantá üldözőjét, a vadmadáréhoz hasonló kiáltással szökött ki a vízmederből, s mintha valami állaton túli ösztön sugallta volna neki: hogy nem az élet, hanem az életnél becsebb tulajdon az, mit most védnie kell; mi előtt elfutott volna, előbb egyszerű öltözetét kapta hirtelen magára, s azután vad szilaj tekintetet vetve háta mögé, rohant az erdőnek.

A vadász utána. Felhevülten, elbűvölve üldözé a tündéri tüneményt. Rohant sziklákon, bokrokon keresztül eszeveszetten, nem látva a veszélyt, csak a bűbajos alakot, melly bele vezet.

Az pedig futott előle, sebesen, mint az őz. Futó lábai alatt alig hajlott meg a fű. Szikláról sziklára szökdelt. Minden izma aczélból látszott alkotva lenni. A vadász messze maradt el tőle. A leány nem sokára a berkek sűrűjébe érve, ott a bokrok között eltűnt a vadász szemei elől, ki őt még mindég nem szünt meg üldözni.

Azonban épen e sűrű berek, mi annyiszor volt menhelye, lön ez egyszer árulójává, hosszú leeresztett haja, mit meglepetésében elmulasztja újra tekertsbe kötni, mindenütt fennakadt a gátló cserje között, ha egy helyütt kibontá, másutt érzé magát megfogva, s mentül inkább sietett szabadulni, annál inkább bebonyolítá magát sűrű hosszú hajfűrtjeivel.

Már hallá a futva közelgő vadász lihegését, ki észre véve vadja vergődését, kétszeres erővel sietett azt ott lephetni, mi előtt újra kiszabadíthatná magát, s mint a madár, mellynek csak tollát fogta meg a tör, elvadult méreggel tépte vissza haját a nyüzgő tövissek közül, s azt kezével keblén összefogva, oldalvást kiugrott a berekből s keresztben futott el a vadász előtt, vissza tartva a zuhatag felé, melly itt két egyenlő magasságú szikla fal között rohanva végig, egy szakadékot képezett, a melly messziről elég keskenynek látszott arra: hogy egy kétségbeesett szökéssel át lekessen egyik partjáról a másikra ugrani.

Azonban, a mint a szikla párkányra ért, hirtelen visszahökent a leány. A két szikla legalább hat ölnyire volt egymástól. Közöttük, ötvenölnyi mélységben zúgva rohant a bérczi folyam, s alatt egy szélesebb medenczében megtolva tajtékzó tavat képezett, mellyből egy keskeny szakadékon át azután megint olly dühvel olly erőszakkal rohant alább alább szikláról sziklára.

Kétségbeesve fordult innen is vissza, végig futott a sziklapárcánynon, valami rést keresve, mellyen lefuthasson rajta. Mindenütt meredek volt az, mint a fal, a fehér követ simára köszörülte a rohanó zuhatag, melly ezredeket óta váj magának medret a kemény szilárd köben, hol csak itt ott kapaszkodott meg egy csenevészett tamarik vagy gyalogfenyű bokor.

A vadász már közelgett menekülni nem tudó vadja felé. Ez lihegve jártatá villogó szemeit köröskörül. Láta: hogy nincs menekülés. Letekinte az alatta mélyedő örvénybe, a folyam tajtékot hányva rohant le a tóba, a kiálló sziklákat el el temette a feltorló hullám, úgy ordított, úgy csatázott oda lenn ez az örökké élő szörnyeteg. Az élet ösztöne visszarántá őt az örvény széléről. Égő szemekkel közelge a vadász, kitárt karjai elzártak minden menekülést az üldözött elől. Reszketni látszott a kéjtől, az örömtől.

Mint a fészken lepett sas fordult ekkor felé kétségbeesetten a bájoló fenevad. Félig hátra hajolva, ellenére szegzett hiúzi szemekkel, szökésre készen várta azt, behorgasztott újjait, a csatára készülő keselyű körmeihez hasonlóan a közelgő arczának irányozva.

De ez nem gondolt a leány kezével, nem védte magát ellene, hanem a mint hozzá ért, hirtelen átölelte annak karcsu derekát, s hevesen magához ragadva, azon pillanatban vérpiros ajkára egy égő csókot nyomott.

A leány, kinek arcza egy percz előtt lángba volt borúlva, hirtelen elhalaványult, fölemelt karjai lankadtan estek le üldözője vállaira, de a következő pillanatban még egyszer oly vad hőség futotta el arczát, és minden tagjait, vad, leopárdi vonaglással feszíté ki magát az őt ölelve tartó karok közül, s üldözőjét egy dühös taszítással elhajítva magától, vakon, eszeveszetten a mélységbe leugrott.

Üldözője, a szöke ifjú, rémült kiáltással kapott utána; — késő volt. Megdermedten állt meg a sziklapárkányon elvesztett zsákmánya után tekintve.

A sziklaoldalból néhány tamarikbokor nőtt ki, a szédelgő mélység fölött tengődve. Ezeknek egyikében fennakadt az eső leány, s szédült bukásában öntudatlanul ragadta meg annak egyik ágát, melly egy pillanatra meggátolta további esését. E pillanat elég volt arra: hogy eszméletét visszanyerje. Hirtelen szétekintett. Alatta közvetlenül a kiálló hegyes sziklák, miken szétkell zúzatnia, ha leesik, néhány lépéssel odább a zuhatag által képezett meder, mellynek tajtékozó habjai tombolva csapkodnak fel a sziklákra . . . A tamarikfa gyökerei alig voltak bele növe a szikla hasadékba, s a fergeteg által odavert porharnyó föld a rázástól kezdett alá hullani.

Ernö, — az ifjú üldöző, — már látta odafenn, mint válnak el a bokor gyökerei sziklás tartalékjoktól, a bokor, mindég alább hajlik, az ágak recsegnek.

— Isten segits! kiálta kétségbeesetten térdre hullva.

A leány föltekintett e sikoltásra. Nem érté a szót, de látta az eleven kétségbeesést üldözője alakján, ki örült bánattal nézett le reája, a könyvet szemében, a sápadtságot arczán, s szeliden tekintte föl rá ujjal, mintegy biztatólag, azután hirtelen összehúzta magát,

egy villanó pillanatot vetett fel a bokorra, s azon perczben midőn az már szakadni készült terhével együtt a mélységbe, mind két lábával egy elasticus lökést adott testének, s bámúlatos ügyességgel pattant le a sziklaoldaláról, ivet képezve szökésével az alatta meredő csúcsok felett, a hullamzó tó medréig, mellynek tajtékos kék vizei öszszecsapódtak felette.

Ernö lélekzetfojtottan nézett utána a sziklapárkányról. Nehány pillanat mulva ismét megjelent a leány a viz felett, küzdve a haragos hullámmal, melly hol fölveté: hol elmerité ujra. Nem sokára kiért a tulsó partra a tomboló örvény vészei közöl, ott leült egy terebély fa alá, hosszú haját kiterité a forrón sütő napra, s ott maradt eldülve a virágos füben, gyakran föltekintett a túlparton álló ifjúra, kitől nem félhetett többé, a köztük elrohanó vizesés nem hagyta őt átjönni, és a kitől még sem futott odább, hanem ott maradt őt nézve, soha nem ismert kíváncsisággal, s játszodott hosszú sűrű hajával, mellyet a nap-sugarban szárítgatott.

Amaz pedig ott túl örvöngött, őt eként látva és hozzá nem juthatva.

Folyt.

Sajó.

HONVÉD HALÁLA.*)

Románca.

Ott volt a véres harcban,
Küzdött, mint senki még;
Kilencz nehéz sebetől
Végtére elesék. . .

A sírásók csodálva
Bámulják tetemét,
Mégvizsgálják egyenként
Kilencz nehéz sebet.

„Ez él!“ kiált az egyik,
Mert fölnez a vitéz —
S azonnal ápolyára
Hajlik mindannyi kéz.

*) Garaynk, a magyar nők kedvencz dalnoka, két év óta beteg szenvedő. . . Olly nehezen nélkülözhetők édes dalait, s mennydörgő szózatát a régi századok véres napjaiból. Isten meghallgatá imánkat. Visszaadá őt nemzetének, melly úgy érezé hiányát; s a magyar nőknek, kiknek szemébe annyiszor könyeket csalt! Az első dalt, mit ajkai, fölgyógyulása után elzengének, szerencsések valánk lapjaink számára elnyerhetni. Isten tartsa meg őt, honának és nemzetének büszkeségét!

„Légy megnyugodva — mondják —

Derék vitéz valál ;

Illő , hogy martalékúl

Ne kapjon a halál.

Pajtásid elhullának ,

Csatátok elveszett ;

De te karunk közt vissza

Kapod az életet !“

„Mit ? — szól az éledő hős ,

S megint megdermedett —

Pajtásim elhullának ?

Csatánk is elveszett ?

Úgy mért nekem az élet ,

Ha ők elestének ?

Ha, nem hazám a győztes ,

Úgy, csak temesetek !“

S kilencz nehéz sebéről

Letépi köteget —

A sírásók könyezve

Ássák el tetemét !

Garay János.

A MAILLY CSALÁD,

Jósika Miklós

Legujabb német eredeti regényéből mutatvány.

Hideg téli est volt. Robert asszony zöld bőrrel bevont puha karszékben ült a kandalló mellett, mellyben vigan lobogott, s szikrázék a tűz.

Lénye még most is olly kevéssé volt asszonyias, hogy leánynak lehete tartani.

S ha vonásain nem is ömlik el aristocraticus gyöngédség, minden esetre érdekes jelenet.

Tiszta profilja, szabályos világos barna szemei, selyemgyöngö szöghaja olly egészlet képeznek, mellyet erős, de nyulánk idomzatos termete még emel.

Vonásai vidor erélyes kedély kisugárzása.

Első tekintet meggyőz, hogy e lény sorsával kibékült, vagy legalább elégtelt, s elsajátítá a legeszeleyesebb filosofiát, kizsákmányolni a jelen örömeit, elérhetlenek utáni sovárgás nélkül.

A fiatal nő koronként fát vetett a tűzre, aztán fölállt, s járkált a szobában, mellynek a tűz, s egy nagy astrállámpa fénye csaknem nappali világot kölcsönzött.

A zárt ablaktáblák, lebocsátott függönyök, a szobának barátságos bizalmas szint adtak, s a tűz és lámpa fényes sugárai ezüstpelyhekként tánczolának az ablakpárkányát kitöltő virágokon.

Nem merjük állítani, ha komoly tárgy fölött gondolkodott-e a házi asszony le s föl jártában; annyi bizonyos, hogy szép szemöldjeit néha öszve ránczolá, mintha komoly gondolat villanna át agyán, — de az azt rögtön követő szelid kibékülő mosoly sejtetni engedé, hogy leküzde komolyságát, s lelkében annak helyét viszont vidámság foglalta el.

Hét óra volt, midőn a bejárasi csöngetyű megrántatott.

Ki lehet? gondolá Robert asszony, tán a zene mester akar valami újba begyakorolni — milly jó volna ez! — vagy Gérard ur hozta el az ígért könyveket?

A cseléd azonban fölnyitá az ajtót, s a fiatal nő kíváncsian várta a belépőt.

Néhány percz mulva csinós, még eléggé fiatal férfi lépett be.

Vonásai erő és kedély kifejezését árulák el, s polgári öltönye s egyszerű fekete felsőkabátja daczára lénye, lovagias, harcziás szellemet árult el,

A fiatal nő kérdő tekintettel sietett felé.

A belépő körülnézett s kezet nyujtott neki, mellyet ez vonakodva fogadott el.

Rövid csend után Robert asszony az öröm s meglepetés hangján fölkiált.

— Bocsánat! Tegnier bátya, alig ismerém meg! a hosszú szakál egészen megváltoztatá. Milly kellemes meglepetés! minek köszönhetem e váratlan örömet?

— Erről később Sophie, felelé és megölelve őt komolyság árnyéklatával nyugtatva szemeit az eleven vidor arczon. Mindenek előtt Clarisse és Alfons hogy vannak?

— Alphons a marquis kívánata szerint a grenoblei tanodában van. Clarisse-t mindjárt hivatom. Szomszédom egy becsületes kézműves kedves két leányával mulat.

E szavak után Robert asszony az ajtó felé sietett.

— Várj Sophie, még egy kérdést; — hogy vagy? mosolygó arczod, vidor tekintetedből következtethetek-e szerencsédre?

— Ha azt mondanám hogy szerencsétlen vagyok, felelé Sophie

mosolygón, nemde nem hinné? Csodálatos, nekem úgy tetszik hogy a sors kielégített. — Lásd ez az mit számodra kijelöltem — — élvezd mit nyújtok s többet ne kívánj! — mondá, s én elégült vagyok. — Remélem édes bátyám azonban, hogy ön nálam szállásoland, s a marquis előbbi kényelmes szobáját átveendi.

— Vendéglőben szálltam le, nem tudva hon talállak-e Sophie-m. Férjed — s e szót akkép nyomá meg hogy az a fiatal nő figyelmét nem kerülheté ki — távol levén pár napot nálad mulatok.

— Hélyesen édes bátyám — felelé szemlesütve — de most Clarisseért küldök a cherub szép lánykáért.

Távozván a cseléddel néhány szót váltott. Visszatérte után Tegniernek kezét nyújtva, maga mellé a karszékbe voná.

— Alig várom hogy Clarisse-t láthassam mond Tegnier fölin-dult hangon.

— Rögtön itt lesz, felelé Sophie.

Nem sokára nyílt az ajtó, s egy tiszta öltönyű nő, kezén mintegy négy, öt éves leánykával belépett.

Tegnier főállt, karjaiba vette leányát, csókjaival halmozá, térdére ülteté, s selyem fürteit kezével simitá.

— Clarisse, mond Sophie, ez atyád, kiről olly sokat beszéltem. Kezdetben a gyermek félni látszott az idegentől; de fejecskéjét nem sokára bizalmasan vállaira nyugtatá.

— Mint hasonlít anyjához, mondá ez, ugyanazon szemek, ugyanazon mosoly. Láttad-e gyermekem anyád arczképét?

— Ó igen, mond a piczike. Sophie tánte fölnyitja a fedélt, s akkor mindketten ott vagytok te és mama.

— A kis békateknő skatula fedelét, egészíté ki Sophie.

— Gondolj rá és rám gyakran, mondá Tegnier lágyan, szemében könnyel. — Eddig Alphons is megnőhetett? kérdé csend után Sophietól.

— Egész emberré növekedett, mondá ez mosolygva anyai büszkeséggel.

Kevés idő múlva, mialatt Tegnier és Clarisse csevegének s Sophie egy egy kérdést tön, a cseléd theakannát, s kis vacsorát tön az asztalra.

Sophie a házi asszony kötelességeit teljesíté, s Tegniernek barátságos szóváltás közt nyújtá át az illatos italt. Így telt el egy vidám óra, mialatt Clarisse tiszta szemeit az álom homályosítani kezdé. Robert asszony lefekteté, s a cseléd a vacsorát elszedvén, Tegnier és unokahuga nyugodtan s háborítlanul viszont a kandalló-mellé ültek.

— Nyolcz hosszú év telt el, mond Tegnier mióta utolszor lát-talak; nyolcz év! mennyi megváltozhatott azóta. Mond Sophie? látod-e néha fiadat! ird le nekem őt.

— Mit mondjak édes bátyám? friss egészséges, a marquis hasonképe még jellemére nézve is; mert ha nem minden akarata szerint megy, a parancsoló ur szerepét akarja játszani, ha tudniillik kedvem volna neki engedelmeskedni.

— Mikor láttad férjedet?

— Ó már régóta nem, — mondá a fiatal nő; — mintegy négy év előtt lehetett utólszor nálam a marquis.

— Hm — mondá Tegnier komolyan — négy év, s te mindig a marquisról beszélsz: — én férjed kérdem. Mond házasságtok közvétételére misem történt? Az utolsó gát el van háritva, mert mint hallom, a marquis atyja meghalt, s Clarisse láthatásán kívül ez volt az egyik ok mi ide hozott.

— Tudom édes bátyám, mond a fiatal nő elpirulva, a marquis megírta atyja halálát; de hagyjuk azt; — ön sejtheti minő házasság volt az, melly hozzá csatolt. Fájdalom a mégtörténetet nem változtathatni meg — — s nekem egyetlen vágyam nyugton, háborítatlanul maradni.

— Hogyan? mond Tegnier szigorú vonásokkal, hogy érted ezt? — esküvőtöken jelen valék, s úgy hiszem az miben sem különbözék a többi nászoktól.

— Még egyszer édes bátyám hagyjuk azt, békében élek, szükségem nem látok. Szivemből a szerelem rég kialudt, s nem panaszkodhatom a marquisra, ki rólam a legjobban gondoskodik.

Tegniert e felelet annyira fölingerelte, hogy a kitörést csak nehezen fojthatá el.

— Nem tudom mi a különbség a te házasságod s másé között, a titok fátyolát kivéve, mellyet mint hinni akarom darab időre a körülmények tettek szükségessé: Csak távolról is sejthettem volna csalást, bizonytalannal nem léptem volna fel mint tanú, s nyújtottam volna illy gonoszságához segédkezet. Nem tudom mint szível el becsületes szülők gyermeke illyszerű becsületébe vágó dolgokat. — Ha mint szávaiddból következtethetem, a marquis nem férjed, nem vagy más, mint egy közönséges ágyas.

— Édes bátyám, mond a fiatal nő türelmetlenül, — lehet hogy szüléim e dologban kivételegesen nem jártak el őszintén. Fialat s tapasztalatlan valék, s anyám nem csak sokat elnézett, mit nem kellett volna elnéznie, hanem ő maga tanácslá, hogy jövőm biztosítására ragadjam meg az alkalmat, melly nem kínálkozik mindenkinek olly könnyen.

— S házasságod?

— Gyaníthatólag comoedia volt.

— Comoedia! — kiált Tegnier — midőn a lelkész megáldá! —

— Nem hiszem, hogy ez lelkész lett volna. Legalább a mar-

quis sem ígért házasságot, mi tervemen kívül is esett. — Még az esküvő napján is tanácslá, hogy ön s atyám előtt ne áruljam el a játékot; s hozzá tévé, hogy az egész comoediát szükségtelen s unalmasnak tartja. — Anyám mindent tudott.

— S e bűnös csalást pirulás nélkül mered bevallani? S ama semmirekellő marquis elég szemtelen volt, engem keverni a játékba?

— Ön téved édes bátyám, szakasztá félbe élénken Sophie, a marquis nem szívesen egyezett a dologba; minden az anyám műve volt.

— S atyád feltartóztatott ez aljas csábitót kérdőre vonni! kiált Tegnier fájdalommal.

— Atyám is még volt csalva, legalább azt kell sejtennem, miután nem csak anyám, hanem a marquis is szigoruan intének, el nem árulni előtte a dolgot.

Vége köv.

AZ ÁLOMHOZ.

Álom álom, édes álom
Miért haragszol reám! ?
Hiszen te vagy minden kincsem,
S ezt nyilván bevallanám,
Ha szegény ember panaszát
Nagy bűnnek nem tartanám.

Sokszor hogyha munka mellett
Fönnviraszték éjjelen:
Besühogtál, átöleltél
De nem hunytam el szemem ;
Mert divat bár, még sem illő
Éhhalál a szögleten.

Ám máskor, ha ébren tartott
Csalódás és fájdalom,
Vagy mint most, ha lázban égett
Fájó mellem s homlokom :
Ah ki tudja hol röpültél
Üde, fényes szárnyakon !

Álom álom, édes álom
Gazdag ur lettél talán! ?
S elnyújtóza bűn és élvezek
Önzésből szőtt pámlagán
Nyugtót sem adsz a szegénynek
Munka, szenvedés után.

SPECTABILIS TANULMÁNYOK.

Emlékezzünk régiokról.

I. Gyöngyöm, galambom, Jánoskám;

vagyis megmutatása annak, miképen „nemzeti ujjászületésünk“ mai hajnalán polgári kötelessége minden esekély erőnek számba venni mind azon tényezőket, mik ezen szerencsés fordulat előidézésénél befolyással lehetnek volna, ha mindjárt nem voltak is. Miképen nevelődtünk hajdanában. — Egy fiatal kebel, midőn épen a tudományok és szépművészetek oltárán áldozik.

Ki volt János?

Jánoska született s a világba lépett. Ez igen természetes Jánoska részéről, ámbár a tudomány és ismeretek terjedésével, a forradalmak bukásával, s a doktorok szaporodásával mindinkább növekedő világfájdalmaktól dult keblek azt állítgatják, hogy ez a legnagyobb szamárság, mit az ember életében véghez vihet. Na de hiszen a szamárság is természetes, s mi nem állítunk egyebet, sőt még azt sem akarjuk tagadni, hogy sok emberre nézve kétségtelenül igaza van a világfájdalomnak.

Jánoskának atyja férfi volt ugyan, de nem feje a háznak, anyja asszony volt ugyan, de kormányzati rendszere úgy vala kidolgozva, hogy mind a törvényhozási, mind a felügyelési, mind a végrehajtói hatalom kizárólag őt illeté házi körének kényurasági országában. És kérdés keletkezik, hogy vajjon Gombóczyne asszonyság mi rendkívül kedvező körülményeknek köszönhető absolutismusa támadását?

Megfejtjük a kérdést.

Körülbelől az utolsó nemzeti insurrectio korában vagy valamivel később történt, hogy bizonyos Tésztaváry Juliánna kisasszony egyszer azon vette magát észre, miképen az idők vas foga ingatni kezdi az ő csontfogait, s hogy legfőbb ideje volna a kényes izléssel felhagyni, ha csakugyan nem szándéka pártját a mennyország kapujánál Péter bácsinak bemutatni.

Épen jókor jött tehát Gombóczy Gergely hat szilvafás nemes ember háztűz-néző látogatása, ki különben is veleszületett talentumainál fogva semmi egybre nem volt alkalmas e nagy világon, minthogy szívét s hat szilvafáját a nem annyira imádott, mint inkább a nagy szerencse és jó parthie gondolatával merészen ohajtott Juliánna szívével és szép birtokával egyesítse. A többire nézve Gergely lovag szerelme tökéletesen vak volt.

S Juliánna elvette Gergelyt. Mindenesetre a menyecskéé volt az elsőség a háznál, mert ő hozott abba vagyont, ő hozott élettapasztalást. Ennek volt következménye az, hogy Gergely ur mindig akkor s azt ette, a mikor s a mit

neje elébe tálalt, hajfürteit mindig úgy fésülte, nyakkendőjét mindig azon csokrokba kötötte, s fejjéneműjét mindig akkor váltotta, a mint s a mikor azt feleségének túlnyomó izlése hozta magával.

Gombóczy Gergely és Juliánna tehát egy jókora vagyon s egymás minden possibilis szenvedélyeinek kölcsönös birtokában tölték el napjaikat egy magyar falu özönvíz előtti curiájában. S e curiában a Vörösmartyként „hófehér burokban járó tiszta szorgalom“ nem maradt gyümölcstelen. Megáldá őket az ég szerelmőknek egy zálogával. Többet kívánni a magyar faj európai híré sterilitásánál fogva lehetetlen volt.

Anyja a fiut egészen a maga bölcs vezérlete alá fogta. Apja pedig nézte a vezérletet. S felsőbb rendelkezés folytán a kis Gombóczyt senki az apai háznál, senki a faluban nem merészelte Jancsinak nevezni. A ő neve Jánoska volt, vagy János urfi. Tertium non datur.

* * *

„Gyöngyöm, galambom Jánoskám! Óh hogy megtudnám enni ezt a kis angyalt!“

Igy sikoltott Gombóczyné asszony, az édes mama, s vége hossza nem volt a csók czuppantás- és csattanásnak, mivel ugynevezett angyalának, egy 8 éves pufók csemetének szemét száját elárasztá, ki a szeretetnek ezen perczenként megújuló hatalmas bizonyítékai után fuladozva s pityeregve merészíté anyjára ugynevezett két kőkénykéjét.

A mamával átellenben ült Pogácsayné, rangjára nézve: szomszédasszony, foglalkozása: örülni az örülőkkel, sírni a sírókkal, pletykázni a pletykázókkal, kávézni a kávézőkkel, — karaktere: asszony. Jelenleg kávéit iszik.

A szögletben a kövér táti pipázott egy tajtbögréből (mert pipának csak nem csufolhatjuk azt a roppant calibert); mint gyaníthatni, rangra, foglalkozásra, jellemre sőt talán születésre nézve is: táblabíró. Jelenleg bort iszik.

Jánoska rendesen felszokta használni azon perczeket, mikben csekély véleménye szerint meglehetne szöknie az ölelések elől. Szép csendesen el akart osonni.

„Itt fogsz-e maradni, te rosz fiu? — ide jösz-e most mindjárt? — Nézze az ember a kis gonoszt! — Hogy áll már megint rajtad az a ruha! — Oh te — te —“ s ez alatt rendbe illetgeté Jánoskának a csókzivatár által állásából kijött hosszú atilláját, s meghűtés ellen biztosító nyakravaló bástyáját, az elbomlott fényes szagos kis üstöknek pedig visszaadta azon kacsafark-állást, mi a papát a sohajjal említettű szokott hajdankorban olly bájlóvá tevé.

„Igy ni, most mehetsz. Óh kis angyalom! — kiálta ismét a mama, s ujra ölbe fogta a fiut — „nézze csak kedves szomszédasszony — szólott Pogácsayné asszonyhoz, ki előtt mindennapi szokás szerint most is bizonyítgatá magzata rendkívüliségét — nézze csak, milly szépen kacsint reánk kőkénykéivel. Oh a kis hamis, mint érti már is a szemjátékot, mi lesz még belőle, ha felnő!“

„Oh ne csufolódj te is édes mama — szóla közbe kedvetlenül a szerelemzáloga — Andrásy Peti és Bankó Miska is azt mondta tegnap, hogy kerbe nézek, hogy —“

„No csitt kis galambom! Nem szabad bele szólani, mikor a mama beszél. Azok a gaz, nevetetlen fiuk többé hozzád nem jönnek. Elég neked Burdiga Pista. Nem képzelheti szomszédasszony, micsoda átkozott rosz gyermekek azok. No de hisz az nem is lehet máskép. Apjaik annyi sok mindenféltre tanítatják, úgy agyon kinozzák őket, hogy azután nem csuda, ha kirugnak a hámból, mihelyt érzik, hogy nincs kocsis a hátuk mögött, oh dehogy jönnek azok többé az én házamba. A fiamat gyalázni — — no az én házamhoz ugyan nem járnak többé, azt fogadom, inkább — inkább — nem tudom, mi tevő lennék.“

S a mégsértett anya ölbe szoritván a szegény gyermeket, úgy fúttá még klarinettjét, hogy a szomszédasszonynak lehetlen volt nem kontrázni rája.

„Dejszen — mondá Pogácsayné — úgy kellett volna már régen tenni, kedves szomszédasszony. Én már régen nézem azt a kevély náncziót, s mindig mondtam, — mikor is volt csak, hát tegnap, de tegnap előtt — de bizony még is csak tegnap volt — hát Kubicza komaasszonyomnál vagyok a vargautezában — épen a malomból jöttem haza, hát betérek, mondok, úgy is nagyon fáradt vagyok, mondok, és már régen is láttuk egymást, mondok.“

„Hogy mint van Kubiczáné, szegény, — jobban van-e már a lábával?“

„Azt mondja, jobbacskán van, de én nem hiszem, s köztünk maradjon, kedves szomszédasszony, nem lesz kutyából szalonna. Hát a mint leültem, beszédbe eredtünk, sirva panaszkolta előttem bajait, szidta a vejét, a ki, csak képzelje, már ismét elverte házától a feleségét — bizony szegény Julinak sokat kell szenvednie! De mit is akarok mondani? — úgy, hát igen, hát hogy, hogy nem, szóba jöttek azok az Andrásy fiuk is, hát Kubiczáné azt mondja, hogy aszondja, hallottam-e már, aszondja, hogy azok a fiuk most már németül és francziául is tanulnak, aszondja; új instructort kaptak Eperjesről, aszondja.“

„Tót diákot az ebugattát!“ mordult közbe a tajtpipa mellől Gombóczy senior, ki ritkán szólott, de annál talpraesettebbeket mondott.

„Ugyan mire való már az — folytatá rá nem figyelve Pogácsayné — szólék Kubiczánéhoz, talán attól fél az apjok, hogy nem lesz a gyermekeknek miből megélniök, mondok, vagy itt is a fősvénység bántja az öreget, mondok, hogy még többet akar szereztetni a fiukkal. Oh mondok, nézze csak Gombóczyék Jánoskáját — igen ezen szavakkal mondtam neki, nem bánom ha mind megharagusznak is rám, mert Kubiczáné gyakran eljár Andrásyékhoz, de a mi igaz, igaz marad a; — hát mondok, nézzék csak Jánoskát, lesz annak mindig anyia, mondok, hogy sem a németekre, sem a francziákra nem szorul, ha az Isten megsegíti, mondok — — —“

„És ha valahogy el nem prédáljuk“ — tevé hozzá önmagát mentő, megelégedett mosolylyal a mama.

„De még a tótokra sem!“ — kiálta fel a táti, ki gondolataival rendesen elszokott késni.

A mama kilátszott engesztelődni a szomszédasszony elragadó ékesszólása folytán. Első hatása az volt, hogy kezébe fogá a kávé s ibriket s tele tölté belőle a szomszédné findzsáját. Ez egy darabig szabadkozott, mondván, hogy már ugy is három findzsával ivott meg, hogy bizony majd meg is árt, de ha már csakugyan meg kell lenni, s hogy elejét vegye az apprehendálásnak, ugy inkább is csak kimártogatja lassacskán ezt is.

A mi az öreg urat illeti, ő sem hagyá a perczet használatlanul. Nem hiában állott az ő székének jobb lába mellett a természetes kulacs s asztalán az öblös pohár. Életnézete itt az volt: „Minden órának leszakaszd virágít!”

Jánoska szinte kapott egy kávéba mártott, pirított kenyérszeletet, mit végig szopott, míg ismét — mi nem soká maradhatott el — újra rákerült a beszéd figyelme.

„No meg osztán — fogá fel újra a szó fonalát Pogácsayné asszony — hogy nem félnek azok a szülők az istentől, hogy gyermekeiket télen nyáron nyakravaló nélkül járatják. S uramfia! eltudják nézni, hogy ugrálnak a fiuk, hogy birkóznak, hogy másznak egész fél nap, — sőt még magok csináltatnak nekik holmi akasztófákat, a miken felkapaszkodjanak, — és nem borzadnak, hogy majd ők felelnek érte, ha nyakuk törik. Dejszen nem hiába mondom én, a mit mondok, — nem jó vége lesz mind ennek — — oh — oh — oh —“ a többit, minek még jönie kell vala, egy erős kávéhörp fulasztotta meg.

„Oh dehogy hagyom én az én kedves kis galambomat illy illetlen dolgokra szoktatni — fejezd be a gyöngéd mama. Oh gyöngyöm, galambom Jánoskám! s ismét jött a csókHzápor — más örömeket szerzesz te nekem. Mond el csak azt a szép kis verset, a mit nevem napjára tanultál, — azután valamit a gyéográfíából. A szomszédasszony még nem is halotta, — mond el csak, kis fiam.“

„Apám!“ — kiálta fel a kibuvó ajtócskát kereső kis martyr, apjához fordítván pillanatát, ki néha néha, ha jó kedve volt, pártját próbálta fogni fíjának.

„Ne ugass, fiam. Beszélj ha kérdeznek“ — dördült a táti, de nem valami ölhevült indulatból, hanem mert neki ez volt — tónusa.

Jánoska tehát nem menekülhetvén, összehuzta arczocskáját, mintha savanyú almácskába akart volna harapni, azután a mama elé állott, leereszté két kezét, s e commandirozott positurában elkezdé szónoklati működését. Majd az egyik kar, mellynek ujjai egyenesen kifeszítve és szorosan egymáskoz illesztve az atilla végét keresték, egész merevenségében a testtől elválva fölfelé emelkedik s e pillanatban Jánoska hangokat sáogott elő, miket hogy le nem kótázhatunk, örökké kell sajnálnunk.

Meg kell elégednünk annak elmondásával, hogy Jánoska egy rigmust mondott el, mellyet édes atyjával — olly régen, hogy talán már nem is igaz — hasonló ünnepélyes alkalommal mondatott el istenben boldogult tanítója, s mellyet most emlékezete táblájáról sajátlagos szemeivel leolvastván, a családanjának leendő roppant meglepetése tekintetéből, három hónap leforgása alatt

tulajdon maga zárt fiának czinkefogójába. És ezen nincs mit csodálkoznunk. Vitéz Gombóczy Gergely ur elmetehetségeinek fényvilága nem ért ugyan Hen-
czidától Bonczidáig, az igaz, — no de valamint megragadtak velejében a Kis-
Tükörnek versei, szintugy vergődött az említett névnapi köszöntő örök stabi-
litásra fejében annál inkább, minthogy később ugy sem jött abba semmi, a mi
azt onnan kiverhette volna.

A mi magát a köszöntő verset illeti, az leélte fénykorát! Azon boldog
időkben készült ez, mikben illyeténképen beszéltek:

„A Virtusnak az ő Kellemetessége
Légyen te Fiadnak drága Ékessége;
Ez légyen mindenkor fő Kötelessége
Kedves As. zony-Anyám! ezzel mondom: Vége!”

S ez volt egyszermind a szóban forgó rigmusnak végszava. Azon korban ké-
szült ez, mondók, mellyben szép időben kordovány, rút napokban bagaria, de
mindenkor nagy tarajú sarkantyús csizmákban, sujtásos és zsinóros és sallan-
gos öltönyü, dohány — tüzkö-taplóval bőven ellátott, kikent bajszú, kardövez-
te muzsák haladtak pipaszóközben, a magyar Helikon felé. S aztán ezen nehéz-
kes külső né béklyózta volna a lelket! S még is ha tudnák szegények, hogy
mi lett a vége az ő megkezdett haladásuknak.

Elég a hozzá, Jánoska eldarálta a rigmust, — eredménye bámulat volt
és csókHzápor, e két ízé (minek is nevezzem a legnagyobb szenvedélyek e két
végirányát?), a mi után annyi tömérdek tintát mártogattak már ki, s annyi ca-
dentiákat kalapáltak már össze, mióta a manufacturái czikkeknak kelete van e
világon.

A mámi és a táti szemeiből örömkönyüket csalt ki a köszöntő — isten
tudja, már hanyadszor. A szomszédasszonyoknak mit volt mit tennie? ő sem
akart különb lenni a Deákné vásznánál, ő is megereszté két szeme patakját, s
már ő nem könyezett, de sirt.

Sőt még Burdiga Pista is, — kit még eddig nem volt alkalmunk bemutatni
— azon, Jánoskánál egy két évvel idősb, mendikás szellemü, fekete ragyás
gyerek, (egyébként mint örökbe fogadott árva és Jánoska társalkodója, fontos
kiegészítő része a családnak) kit az egész eddigi jelenet alatt az udvarra nyíló
nyitott ablak alatti tornáczon csizmát tisztogatni láthattunk volna, — mondom,
még Burdiga Pista is megállítá a rigmus hangzatára kefeje járását, s ünnepélye-
sen magába merült. Oh mert őt ilyen szépekre nem tanították! — Még a házi
ebek is, mik rendesen Pista gözkörében tartózkodtak, ki megszokta velök osz-
tani falatjait, még azok is a vasárnapi jóllakás nyugalmával nyultak végig e
perczen a pitvaron.

Azután jött a második rész: „a gyéográfia.”

Nem lehet mindent olly hosszasan elmondanunk, mint történt; s azért
röviden csak azt jegyezzük meg, hogy János urfinak anyja által két ugynevezett
geographicus kérdés tüzetett elébe. Az egyik ez volt: „mi vel táplálódna a
francziák?” — a másik: „Hogyan öltözködnek az anglusok?” —

S minthogy találkozhatik, ki fölébredt ismeretszmójánál fogva hozzánk is intézhetné e kérdéseket megfejtésül, mi egy pillanatig sem akarhatván senkitől is neheztelő tekinteteket löveltetni sorainkra, ide iktatjuk János urfinak jószívü, de tudós mamájától tanult válaszát.

Azon kérdésre, hogy mivel táplálódnak a francziák, úgy vélekedék elmés szajkónk, hogy biz ezek levessel, marhahussal, vastagétellel, tésztással, peccsenyével és a többivel élnek. — Az angliusok öltözetére nézve pedig azt jegyzé meg, hogy azok kalapot, nyakkendőt, frakkot vagy kabátot (de soha zrinyi-dolmányt) nadrágot, csizmát s még valamit, a mit ő ott szinte kimondott, viselnek, — az angliusnők öltözetéről nem szólván, mint minek tudása, a mama józan belátása szerint — „még nem gyerekek való.“

Az examen elmúlt. — Jánoska kisompolygott társalkodójához, Burdiga Pistához, kivel csak nem olly elválaszthatlanul vala összekapcsolva, mint hajdanában a „Jelenkor“ az ő „Társalkodó“-jával. Kérdés támad, hogy azon lapokat miért nem nevezték így: „Gombóczy és Burdiga?“

Ez alatt szép csendesen be is esteledett. Pogácsayné szomszédasszony menni készült, színig megtelve ámu- és bámulattal a kis urfinak illy korán kifejlett elme élén. A boldogság- és kövérségben úszó családanya marasztá a mint csak maraszthatá, de szavai semmikép sem hathatván a szomszédasszony fölkerekedésének visszakerítésére, fiának magasztalásával kíséré azt a kapu alá, — hol természetesen még folyt egy jó félóraig a diskurszus.

Az öreg ur szép nyugalmasan megmaradt az ő székében, csikóbőrös galambocskájának oldalán, honnan őt csak a gyertya kioltás közelítő catastrophiája volt képes feltámasztani. Határozatlan színü gondolatok jártak keltek agyában, mik nem sokára illy formulázott alakban ültek ki bajuszára:

„Ebből a fiuból még a hazának az ő istápjja lesz!“

Meglássuk.

Kaján Ábel.

TÁRSAS ÉLETI SZEMLE.

** Szemlénk a legkedvezőbb időszakban indul meg. A sajtószabadság legélénkebb korszakában. Rózsaszínű élet fakad jelenben a sajtói munkásság nyomán mindenütt, s a mi a prés alól kikerül, az minden pártbelinek egyformán ínyére van, s talán csak a párizsi legpedansabb clubbista kérdené vöröse vagy fehér?..

Termékenyen folyik a teremtés isteni humora kiforratlanul, részegítőleg és édesen, s megtizedeltetését maguk a törvények tilalmazzák.

Milly fölséges sajtótörvények!

A legtüzesebb vöröseket állíthatja elő a nélkül, hogy a legbuzgóbb rendpártinak is kifogása lehetne ellenök... és legföllebb csak azokat deportálják, melyeket itthon már megemészteni nem lehet.

Az eredeti termékek a honföldének zamatával mindenféle színben hagyják el a sajtót, és csupa ohajtó szemek epednek utánok.

Illy korlátlan sürgés rég nem uralkodott a sajtó körül.

Egy hosszú éve már!

Hej de szomjasan is leste sok ember ezt az időt.

És íme itt van az óhejtva várt új — szüret és újbor!

Ha azonban a kedélyes olvasó ez előzmények után egyebet várt, s az újat savanyúnak találja, úgy hajtson föl bú ellefejtéseül egy pohárt abból a jó régiből.

** Az idei szüretnek közt is mint minden évben legnevezetesebb volt a házi urak szüretje: Szent-Mihály napján! Akár bő akár szük esztendő van az ő tökéik (lakóik) mindig jól fizetnek. Mit gondolnak ők vele ha télen elfagynak is, s ha soha sincsenek is virágzó állapotban — azért az ő szüretjök meg van. Addig koppaszlják míg csak van valami rajtok, s ha aztán már újhajtásra nincs kilátás, másokat ültetnek helyökbe.

** Az írók és szerkesztők szürete, más évekhez képest az idén igen nyomorú. A mellett hogy valamire való tökéje egyiknek sincs, a munka sem mehetett úgy a mint kellett volna. A kötözés és nyesegetés igen is sok volt s e miatt csak soványan teremhetett, s az egészséges szemeket itt is holló és varjú sereg hordta el. Eltenni való legtöbb termett, hanem hogy erre is nem jön-e valami dézsmacsapás az Ur Jézus tudja. Aztán a sajtók alá is csak az édeesebb szemeket válogatták, s ha itt ott valami kicsi jót nyomott, annak is rendesen a termesztek itták meg a levit.

** Egy kis szüreti billet doux a szerkesztőhöz :

„Ott ültem én egykor a kőbányai lugasok egyikében, aranylő fűrtök függtek le vállaimra, s a szél szerelmesen simogató velők keblemet. Telhetlenül szívám egész napon át a márnak édes cseppeit. Azonban zsarnokom megirigyelte tőlem az égi italt, s miután maga is jót hajtott volna föl belőle, engem vasba veretve, egy mély börtönnek sötét zugába kárhozott. Lángkeblű társaim sorsát én sem kerülhetem ki. Eltelve a márnok édes nedvével, lángoltam, forrtam belől, bordáim majd kipattantak, és én ki azt hívém hogy majd egykoron megvesztegetlenül s tisztán nyithatom meg keblemet... nagyon csalatkozám. Zsarnokom valóságos priszniczi kúrát folytat azóta velem, valahányszor meglátogat, mindig egy egy esőbőr hideg kútvízzel oltogatja le lángjaimat, s én nem hogy j a v u l n é k, hanem napról napra rosszabb leszek. — Most engedelmet... számat betömök el kell hallgatnom, ha ismét csapra ütnek,többet. — Kelt N. N. pesti kocsmáros pinczéjében víz ö n t ő havában.

Ötven Akós.

** Hol volt hol nem volt... a felső vármegyékől egyszer egy csapat önkényes — többnyire szelid drótosokból álló, azon szent cezélből kerekedett föl, hogy ők bizony elhozzák a koronát — tán bavarai Otto alatt történt, mikor a korona éppen veszendőben volt. A szelid csapat szándéka igen elhatározott és nemes vala. De az erő rettenetesen kevés volt, s hozzá még hogy bátorságuk is bűvóskát játszott a szür alatt. Élindultak biz ők, s nem csak hogy a szent klenodiumot elhozzák, hanem még ágyukat is hoznak magukkal — arra is fogadást tettek. Azonban az úton valami garázda portyászók oldalba figyelmeztették őket, ... nekik se kellett több ... s vitézségüket a szegre akasztva, bedrótozott lábbal és fejjel rohantak visszafelé. A falu előtt honnan kiindultak, épen gyerekek játszadoztak holmi apró kúcsipuskákból lövöldözve. A megtért hősök tehát visszatörölésük megverték ezt a gyöngébb armadiát, s diadalmuk jelül elszededegették kúcsipuskáikat. Ekkor aztán győzelmi menettel vonultak a faluba. A nép kíváncsi örömmel kérdezősködött a korona iránt. „Korona“ — mondák a drótos argonauták — az nincs, hanem van ágyú sok! „Hol, hol? kérdé az összecődült lakosság.“ Hol? — hát sak itt a tariszny á b a ! Ott voltak a kúcsipuskák ...

** Tom Poucet a híres óriás-törpét a napokban Bécsben egy főrangú magyar úr magához kéretvén, sallangos négy lovú fogatát küldé érte. A koci megállott a ház előtt, s a törpe a tiszteletteljes meghívás teljesítésére a kocsi hágott. Azonban a kocsi még mindig várt valakit. A törpe azt hívén hogy talán észre nem vettetett fészkelődni kezdé, egyik kocsi zsebből a másikba ugrott ... köhögött ... de mind hasztalan, a kocsi még sem indult. Végre megunván a várakozást, figyelmessé tette a lobogósingű maitre de cocheét jelenlétére, mire ez magyar öszinteséggel ekként válaszolt; „hát az úr volna az kiért az uram négy lovat fogatott be velem, hiszen az urat k a r o m o n is elvittem volna.“

** A minap esetlegesen egy jellemzetes sóváltásnak lehetnék tanúi, mely bő fogalmat adott nekünk bizonyos emberek szűk fogalmáról: — Egy ujdonsült indigena, ki az alkotmányosságról fogalmait bizonyosan petersburgi útjában tanulta, egy idegentől városunk civilisatiója felől kérdeztetvén megvetőleg felelé:

„Van egypár ezer német benne, de annak is nagyobb része m a g y a r !“

„Hát közintézetei? van-e valamire való színháza? ...

„Igen — viszonzá ismét a jólelkű cicerone — van egy n e m z e t i, de abban is m a g y a r ú l játszanak! ... (Sic!)

** Regény levelekben.

I. Clementina Theophilhoz.

Hallja maga Theophil! Maga a legeggyűbb ember mindazon állatok között, a kiket valaha ismertem. Maga rövid látó, maga nagyot halló, maga mindig nevet,

még akkor is, hogy ha ütök, magát mindenki az órránál fogva hurcolja. Maga nem jár sem kocsmába, sem kávéházba, maga nem iszik, nem dohányzik és nem kártyázik, magának mindenki adós, maga senkinek sem, maga józan, maga jámbor, maga szemérmes, maga elefánt. Mindezekből átláthatja, mind maga, mind a világ, de végre magam is: hogy maga valóságos férjnek született ember. Maga egy olyan csuda, mint az egyiptomi szent tehén, a kit keresni és hizlalni és mutogatni kell. S mint-hogy maga a minap azt mondta: hogy akkor menne csak feleséghez, ha magát megkérné valami asszony, hát én ezennel tudósítom róla: hogy én magát elveszem. Megengedem, hogy e levelet örömeiben megcsókolja. Továbbá rendelkezéseim elfogadására várjon rám délután 2 órától 8-ig a kapu alatt.

Öszinte pártfogója Clementina.

Három héttel később. —

II. Theophil Clementinához.

Imádott Clementina. Én szököm. — Megyek Törökországba mameluknak, utánam ne jöjön, mert eladom. A bárót, meg a grófot tisztelem, most beszéltem egy marquissal, még ez nem ismeri önt, oda küldtem, — legyen ilyen is. Hogy el ne felejtezzék ön rólam, emlékül önre hagyom legjobb barátimat, kik mindennap híven fogják önt rám emlékeztetni, — közös hitelezőinket. Mi egymást e földön nem látjuk többet, s a mi a másvilágot illeti, vigasztal az a gondolat, hogy annak is két rekesze van, s egyikből a másikba átjárni nem szabad. Megengedem: hogy e levelet bújában széttépje.

Örökre eltűnt Theophilja.

** T ö r v é n y s z é k i j e l e n e t .

- János! Kend ellopta ennek az asszonynak a libáit. . . .
- Ennek az asszonynak? Hát, soha se tudok én róla semmit.
- Hiszen rajta kapták kendet, mikor azt a tíz lúdat vitte haza a hátán.
- Bizony furcsa, hát ez a lúd azé az asszonyé?
- Persze azé.
- No ezt most hallom először.
- De nem kellett volna azt ellopni.
- Hát arról én tehetek? Ez az asszony engem megszólított: hogy lopjak neki libát, majd ő felmegy Pestre, aztán eladja. Hát én loptam neki a mezőről tízet, mit tehetek én róla, hogy éppen az övét találtam neki ellopni?

** Q u i p r o q u o .

Az alispán szórakozott ember volt, s éppen egy hosszú perben hozandó ítéleten dolgozott, midőn belép hozzá a várnagy s jelenti, hogy a híres lóköltő Tarka Miska megint kézre került. Az alispán nem felelt rá semmit, a várnagy megunt a várakozást és kiment.

Később jön egy prókátor; az alispán még mindég dolgozott. A prókátor elmondta a mit akart. Egy külföldi kereskedő kívánta magának megengedtetni: hogy papaplékat árulhasson.

Az alispán szórakozott volt és dolgozott. Hallotta hogy valaki beszél a szobában, de hogy mit? abból egy szót sem értett. Azt gondolta: hogy a várnagy beszél a lóköltőről.

Mikor vége volt az információnak, az alispán, a nélkül: hogy írásából feltelkintne, pfeigmatice azt válaszolja a prókátornak:

— Hát be kell csukadni a gazembert.

♠♠ Egy kibújdokolt szerencséje.

Egy fiatal művész elkövetett politikai bűnei miatt, Mexikóba bújdokolt, még pedig a nélkül, hogy nejét, kivel nem a legjobb viszonyban volt, erről értesítette volna. Szerencse-csillaga egy dús veracruzai tőzsérhez vitte, ki őt szívesen fogadta. A tőzsérnek milliói s egy szép szeretetre méltó leánya volt, kit a fiatal ember zongorázni tanított. A lányka szívesen tanult tőle, s ő nem egyszer sohajtott fel magában: ha ez lett volna nőm!

Egy napon félreszólítá őt az apa s mond:

— Ön derék ember, fiatal barátom. Igaz, hogy vagyona nincs, de annál több van nekem. Röviden én leányomat önnek szántam.

— Uram, mondá a bámuló művész, ha jól emlékszem, említém önnek, hogy én házas vagyok.

— Igen.

— Nos uram. . . .

— S azt hiszi ön, hogy ha nem volna házas, önnek adnám leányomat. Látja ön épen ilyen vőre van szükségem. Gondolja mért?

— Nem. . . .

— Pedig igen egyszerű. Szeretem leányomat s nem akarnék elválni tőle. Önnek neje van hazájában, s miután Mexicóban másikat vett el, bizonyára soha sem térne oda vissza.

Bár milly kecsgetető volt is ez ajánlat, nem fogadta el, hanem az egyesült státusokon át Angliába sietett, onnan honába térendő.

Itt későbbben kibujdokolt barátitól hallá, hogy távozása után neje alig élt háromhetet.

— Csakugyan, mondá, szegény! na jó hogy a veracruzai tőzsér leányát nem vettem el. Mert akkor halála mit sem használt volna nekem.

♠♠ Vidéki színházi életből.

*** városában, nem régiben egy régi Ritterdarabot adtak elő Thalia ottan mulató papjai.

A fő próba folyt. A vár elibe két nemzetört állitnak strázsának.

— Maga János mester ide áll jobbra, mond az igazgató, maga Pál mester pedig ide balra. Értik?

— Értjük.

— Egyszer csak jön ez az ur, magára lö János mester. Maga elesik, mintha meghalna. Maga Pál mester pedig elszalad segítség kiáltással.

— Jól van uram, tudjuk.

Másnap volt az előadás.

— Hol van a két strázsza? Jöjenek hamar! mond a rendező, maga János mester álljon balra, maga Pál gazda pedig jobbra.

A rendező ekkép megcsérélte a két nemzetör helyét.

Jön nem sokára az első szerelmes kivont pisztollyal, s „vessz hát nyomorú” kiáltással János gazdára lö.

Pál mester a coup d'etatra élettelenül kerül a földre, János gazda pedig hatalmas segítség kiáltással elszalad, épen úgy mint betanulták.

⊙ Napi hírek. (Oct. 6-ról.)

De Lagrange asszony újabban szerződött vendégjátékainak cyclusát megkezdé. Többi közt Normában és Ilkában is föllépendezek folyama alatt. Tegnap a Profétában

énekelt. Lévai József „dalok a dalról” czim alatt egy füzetnyi verset irt hozzá, melly a napokban elhagyandja a sajtót.

Szönyi József növeldéjét megnyitá. Növendékei száma naponkint szaporodik. Ki fiát jó honpolgárrá, kiképezett művelt emberré akarja neveltetni, csak vigye hozzá.

Jósika Miklós „Mailly család”-ja elhagyta a sajtót. A legtöbb helybeli lap ujdondásza rosznak kiáltá ki, perse olvasatlanul. Egyik plane azt sem hiszi, hogy Abayt ő irta volna. Auch gut. Lesz alkalmunk e regényről bírálatot közleni, addig is annyit mondhatunk, hogy vannak eénél rosszabb művei is, már csak azért is, mert ez irány regény, s a fölvevett irány végig pontosan meg van tartva.

A német színházban Bergher nevű bűvész mutatja kevés száma, de válogatott közönségét. Huszasokat tánczoltat, galambokat gyermekké változtat, embereket fejez le, (perse fejetlen embereket: elegen vannak) egyik ajtón kimegy, a másikon bejön, s mi legépületesb, egy prevorsti látnoknőt is produkál. Ennek legtöbb érdeme van: egyik, hogy igen csinos nő, másik hogy néha még el is találja azt a mit Bergher ur tőle kérdez.

Dobsa, Brumon marquis czimü színművén tetemes javításokat tett.

Egressy Gábor körünkben van. Színházunk, színművészetünk érdekében óhajtjuk, hogy a föllépés neki nem sokára megengedtessek.

Első divatképünköl, Parisból tegnap kaptuk meg a próbanyomatot. Ohajtjuk, hogy előfizetőink várákozásának is megfeleljen, mint megfelelt a mienknek. Az oct. 1-ji párisi divatot ábrázolja.

IRODALMI ÉLET.

Röviden és egyszerűen fogjnk kezelni e rovatot. Reméljük nem csak a nyájas olvasó fogja átnézni, hanem a szép olvasónő is. Mindemellet sok mulatságost nem ígérünk, de annyi hasznot mindenesetre igen, hogy néhány rosz könyvtől megmentjük; s egykét jelesre, élvezhetőre utasítjuk. Az idő drága, a pénz szűk, kik pedig a magyar könyvet veszik, nem gazdag emberek.

Még egy szót!

Ismeretésünk inkább szépirodalmi dolgozatokra terjedend ki, de észrevétel nélkül az érdekesebb röpiratokat, történeti műveket, utazási rajzokat sem hagyjuk, sőt a folyó iratokban megjelenő nevezetesebb cikkekre is figyelemztetjük olvasóinkat. Különbön ügyekezn fogunk, hogy szigoruak és lelkiismeretesek legyünk. Az elsövel tartozunk az ügynek, a másodikkal önmagunknak. Vannak ugyan emberek, kik irodalmunk e szerencsétlen korszakában a szigorúságot hazafialanságnak tartják, az abszolot szempontot örökre ellökik s a viszonyost csak dicsériádokra zsákmányolják ki; de ezek a virágzóbb állapotban is így beszélték s talán pro domo sua. Jaj azon irodalomnak, mellyet így kívánnak fölvirágoztatni! Aztán a miénk két év előtt már szépen virágzott, s europai híru költőink vannak. Ama beszéd nem egyéb, mint meggyalázás. Miért akarjátok az író, mint koldust az utcaszögletre állítani, hogy ott rimánkodón kiáltssa: vegyetek, igaz, hitvány könyv, de magyar, vegyetek hazafiságból, ti, kik a jót is alig veszitek? Hát a büszke magyarnak már önérzete sincs? Hát a hazafiság szent érzetét könyörületté akarjátok lealacsonyítani, vagy kiszákmányolni zsebetek számára? Az irodalmat nem a könyvek száma terjeszti és emeli, s mint a példák bizonyítják, némelly nyelvet egykét íróért is megtanulnak. Ajánljátok a jót, vegyétek a jót! Ennyiből áll az egész.

Most inkább kell, mint valaha szigoru és józan beszéd. Jeleseink nagy része visszavonulva él, a középszerűség csiripol és erőszakoskodik. Dudva kezd lepni az eddig csinos kertet, s minden lépten szilaj állatok lábnyoma látszik. Ki szól bele? Ki ügyel? senki. Szabad a vásár. O aranjuenzi szép napok!

Mindezekből azonban senki ne következtesse, hogy mi valami nagy dolgot akarunk véghezvinni. A világerő sem! Augiás istállójához Hercules kell. Nekünk igen kevés erőnk van, mi mint szakértségek, nem tanultuk az aestheticát, kevés aestheticust forgattunk, külföldön sem utazhatánk, s inkább csak némi izlés és néhány nagy költők műveiből vont elvek birtokában vagyunk. Mi csak a politikai lapok újdondászainál akarunk többek lenni, kik minden tartalom nélkül százszor ismételt epithetonokban beszélnek, bókolnak a szavatlan íróknak, ölelik a kedves költőt, leveszik a kalapot a lélekmagas költemény előtt, szívbjajló dalokat ajánlanak a lelkes honleányoknak, előre megdicsérik a nem ismert dramát, hazafini indulattal menti ha megbukott, s magasztalnak mindenkit, ha csak történetesen valakire nem haraguznak, vagy egy meglehetősen sikerült élczért nem kell kivételt tenniök. Nem akarjuk, hogy csak ezek kezében legyen a kritika, és szükségesnek tartunk némi ellenörködést, midőn vele komolyan egy lap sem foglalkozik. Tehát némi hiányt akarunk pótolni, úgy a hogy lehet. E lap körén kívül esik minden tudományos s hosszabb fejtegetés. Nagyon mélyen nem is értünk hozzá. Csök társalogni akarunk, inkább tömötten, mint üres fecsegéssel, s nem annyira elménczkedve, mint okkal. Hangot kívánunk adni sok becsületes magyar ember bosszusága és örömeinek, midőn egyegy új könyvet átolvas. Sokat magunk mondunk el, sokat az olvasóra hagyunk. Csak a jellemzőbb vonásokat emeljük ki, csak a főbb eszméket említjük meg, csak az érdekesebb helyeket érintjük.

Röviden, egyszerűen, lelkiismeretesen, szigorun.

Elveinket ismertetéseink folytában lesz idő bemutatnunk. Az irmodor és nyelv vizsgálatára főfigyelmet fordítunk; mert a magyar nyelvnek elég ellensége van, nem szükség, hogy az üldözött ellen íróink is fegyvert fogjanak.

Jövő számunkban megkezdjük a cyclust!

✚ NEMZETI SZINHÁZ.

Oct. 1-én Marquis Brumon. Eredeti dráma 4 felvonásban, előjátékkal egy felvonásban. Irta Dobsa Lajos. Az új jelmezek Pap József főszabó felügyelete alatt készültek.

Sem dicsőség, sem bukásnak nem valánk tanui. Daczára annak, hogy a mű kevés pontosság- és összevágással adatott, a meglehetőss számmal felgyült közönség nem bosszankodva hagyá oda a házat. Sőt néhány jelenést megtapsoltak, a szerzőt ki is hívták, mi némi elfogultsággal néztünk e dráma elébe. Dobsát egy sikerült vigjátékáról ismerők, hallánk egyetmást készütségéről, s ez új művét, mint tehetsége egyik legszebb bizonyítványát, említék mindenfelé. Sokat vártunk. . . . Ez irodalmunkra nézve olly szomorú időszakban, kit ne tenne elfogulttá némi alapos remény? És most csalódásunkban nem az fáj nekünk, hogy a karzat nem tapsolta halálra magát, a földszint és páholy nem uszott könyben, mint talán más még kevesebb becsü franczia drámánál, s mi most nem irhatjuk; a közönség kimondhatlan tetszéssel fogadta; hanem az, hogy a tehetséges szerző bünös könnyelműséggel kezelte tárgyát, minden magasabb dramai igényeket megvetve, erőszakos hatás után kapkod, kicsépeelt franczia darabok hulladékaival czifrázva föl magát, szóval: r o s z ú t o n v a n.

Dobsa egyénisége nem olyan, melly üres hizelgéseknek örüljön, vagy szenvedély nélküli őszinte megjegyzéseket rossz akarattal vegyen. De ha olyan volna is, mi tartozunk elmondani véleményünket. Különbö hiszszük, hogy mind a sorokból, mind a sorok közül csak annyit olvas ki, mennyi ott jó akarattal mondva van.

A drama meséje körülbelül e következő: Saliss leányát Katinkát — Brumon

marquis elcsábítja, s mást vesz nőül. Ezért a leány bujában mérget iszik. Testvére Gusztáv épen halálos perceiben érkezik meg. Bosszút esküszik a marquis ellen. Ennyi az előjáték. Az első szakaszban Brumont látjuk víg czimborái közt. Köztök van Gusztáv is álnév alatt. Pénzt költsönöz s a marquis romlásán munkál. A marquis szerelmes Fioretta tánczos nőbe. Gusztáv Corneliába — Brumon neje — a féltékenységet költi föl. A Fiorettnának szórt koszoruk árjegyzékét hozzák. Az öreg marquis Gusztávtól kér kölcsön pénzt, hogy a nő meg ne tudja. A Brumon család bukás szélén áll. Az apa figyelmezteti fiát, s inti, hogy ne pazaroljon, vonuljon falusi jószágára s gazdáskodjék. Brumon kap rajta, mert falusi lakában légyottot adott Fioretta, s ő bált rendez. A második szakaszban fényes bálban találjuk Brumont, várja Fiorettát . . . de Gusztáv levelet irt nejének, melyben a történeendőket tudtul adja. A nő és apa megjelennek. Ez utolsó álarazban . . . Gusztáv egy szobába igyekszik Corneliát elrejtteni, melyet meghitte által bezárni parancsol, hogy így a nőt hatalmába kerítse. Az öreg marquis kihallgatja őket, s meghittét lerészegíti. Ez alatt megjelen Fioretta s Corneliában gyermekkori barátnéjára ismer, mert ő nem más, mint Gusztáv testvére. Elérzékenyül, lemond a bosszútervről s levelet ír Brumontnak, mellyben vele minden viszonyt megszakaszt. Midőn a bál legjobban foly, megjelennek a törvény végrehajtói, s Brumontnak mindenét lefoglalják. . . Ő nejével némileg kibékülve könnyelműen távozik. A harmadik szakasz, mint tönkre jutottat mutatja föl. Neje anyának érzi magát, ez reá érzékeny hatással van, s megjobbulni törekszik. Az öreg marquis azonban egy huszonötezer frankos váltót küldvén szükségük fődözésére, újra visszaesik könnyelműségébe, s kártyaasztalhoz megy. Gusztáv ez alatt meglátogatja Corneliát s elhíti vele, hogy Fiorettával való viszonya még most is tart. Reá veszi, miként este üljön egy általa rendelendő kocsiba, melly lakába vezetendi t. i. ott lesz a találkozás. A negyedik szakaszban az öreg marquis Gusztávra tör, s párbajra hívja gázságaiért. Gusztáv vonavodik, majd késznek nyilatkoztatja magát, a marquisnak ajtót nyit s reá zárja. Brumont mindenét elvesztve, Gusztávot megakarja rabolni, de újra felhagy szándékával. Gusztáv szerelmet vall az oda csalt nőnek, majd erőszakot akar használni. Brumon megjelen . . . számol Gusztávval. Gusztáv reá lö s ő összeszedvén végerejét megöli.

Mint a vázlatból látszik, a mese daczára az összehalmozott eseményeknek kevés találatkonyság- és bonyolódással van kifejtve. De valamint az eseményekből, úgy a jellemekből kevés is a használható elem a főczélra, s a kerekded egészre. Brumon és Gusztáv volnának a főszemélyek, de egyik sem dramai jellem. E miatt a mű hibás alapon nyugszik, s a cselekvény elvesztvén minden dramaiságát, vontatva és erőszakolva huzódik el. A személyek majd mind szenvedőleg állanak, s a drama úgy szólva cselekvődik. Egy beszély vagy regény-episód az tableaux-ban előadva, néhány jelenés, mellyeket nem belső szükségesség két együvé, hanem csak a külső alak. Marquis Brumon a legelhibázottabb jellem. Szerencsétlenebbül van kivive, mint számtalan előde, mellyeknek ő csak művészietlen mozaikja. Cél nélkül tévelyeg s legkissebb érdeket sem tud maga iránt gerjeszteni. Csak elméskedik, melly magában igen mulatságos és sikerült, fényesen öltözködik, víg bálokat ad, mellyek újra megteszik a maguk hatásukat, de jelleméből egyetlen vonást sem mutat, melly cselekedetnek, vagy későbbi érzelmeinek szolgáljon alapul, s kiérdemelje részvétünket. Ő a két első szakaszban teljességgel nem könnyelmű romlatlan szív, minőnek tán a szerző akarta fősteni, magaviseletén, beszédein nem csak gondatlanság nyilvánul, hanem a bűn stoicismusa. Atyjával szemben még külső tiszteletet sem mutat — pedig 1680-ban mások voltak a családi viszonyok, mint ma —; midőn Fiorettától visszautasító levelet vesz, azon Fiorettától, kiért elhanyagolja nejét, s a zabolátlan érzéki indulat hevével szeretni mond — nevetve eltépi, élczeket csinál, mint egy újdondász, sem szenvedélye, sem hiúsága, sem büszkesége. Bukásakor legkevésbé

sem viseli magát nemesen. Bohóczkodik, mint a kinek hivatása volna mulattatni a bálvendégeket, s kárpótlást nyújtani a megszakadt örömökért, sőt a negyedik szakaszban is, midőn selyem köpenye már leszakadt testéről, elméssége kifogyhatlan s még csak keserű humorra sem válik, azonban még is megtudván, hogy neje, anya mintegy második Ingomár térdel lábaihoz annak, kit soha sem szeretett — legalább előttünk nem. És érzeleg nagy phrasisokban, mint egy jelenkori világfájdalommal telt kebel. Itt lenne már a forduló pont, habár szerencsétlen is, hanem ez mit sem változtat a drámán, s legkevesebb hatással sincs menetelére. E jelenés úgy látszik csak a hatásért van ide szöve, pedig a közönségben épen ellenkezőt idézett elő, s igen természetesen. Ezután bár mennyire ügyekszik a szerző őt belső küzdéseiben érdekessé tenni, bár mennyire kíván a kártyás- és rablóból, ki különben majd ok nélkül egyszerre csak megjamborodik, hőst teremteni, a nézőt többé nem érdekli. Halálát nem szánjuk, mint életében nem vettünk részt.

Gusztáv első megjelenésekor több érdeket gerjeszt, s e meghasonlott kebel küzdéseiben, mely a testvéri szeretet és bosszu érzetében hullámzik, s nyugalmtól az eskü miatt el kellett vesztítenie, a tragicum elemei mutatkoznak. De mivé törpül a cselekvény folytán? Egy közönséges gazemberré, ki még a mellett ügyetlen is, s utóljára azt sem tudjuk róla mit akar Corneliával, szereti-e vagy csak meggyalázni akarja. Bosszuja hibásan tervezett. Aztán Brumon, Gusztáv nélkül is oda jutott volna, hova ő általa hiszi jutottnak. A kedélyek legkisebb mélységével sem bír, indulatja nem téveszméből, de valódi gonoszságból hullámzik, jellemének legkisebb magassága, mely mellett eltörpüljön Brumon, annyira, hogy helyette a részvét inkább ehez fordulna, ha tudniillik volna kihez.

Az öreg marquis stereotyp jellem s a Lignerolles Luiza és családélet s evangelium czimű dramákbani öregekre emlékeztet. Ő is csak ki s be jár a nélkül, hogy tenne valamit.

A nőjelleme jobbak. Cornelia ugyan egy szenvedő, tul erényes s inkább csak általános vonásokban jellemzett nő, ki e mellett sokat ok nélkül mond, s Gusztávnak még akkor is hisz, midőn azt férje ördögének nevezi, de kedély nyilvánulatai, s egyes vonások küzdéseiből olly híven és melegen vannak festve, hogy a szerzőről méltánylattal kell emlékeznünk. Katinka is dícsérendő, mig Fioretta csak bábakal néhány dictioval kimázolya.

A szerkezet elég csinos, s különösen az előjáték érdekesen és kerekdeden van kivive. De leginkább meglepett bennünket az élénk dialog, szikrázó elmésség, s egy két finoman kivitt jelenés, például, midőn tudtul adja, hogy falura mennek, s végre azon gazdag érnek egyes elhintett darabjai, mellyek szerencsés társalgási vigjátékíró gyaníthatnak.

A korfestésben kevésbé szerencsés. Sem jellem, sem dialog nem hordják magukon a tizenhetedik század bélyegét. A bankjegy is alkalmasint anacronismus. Ha jól emlékszünk Franciaországban csak a forradalom előtt néhány évtizeddel jött divatban, s akkor is más értelme volt, mint a forradalom alatt s jelenleg. A catastroph is nélkülöz minden kiengesztelődést, pedig ez a valódi tragicum sajátága s nélküle a mű félszeg. De ez nem lehet másképp, miután a szerző minden alapot eldobott lábai alól.

Az elmondottakkal mi teljességgel nem akarunk pálcázat törni Dobsa komoly dramai tehetsége fölött. Ha ez nem sikerült, sikerülni fog más. Csak még egyszer figyelmeztetjük, hogy rossz úton jár. Neki úgy látszik még csak jelenések lebegnek lelke előtt, s nem az egész, egyes gondolatok, s nem magas drámai eszmék; ő többet hisz néhány jelenés hatásában, mint átgondolt cselekvényben. Többet gondolkozott a drama külszerkezetén, mint belső lényege fölött, inkább tanulmányozta a színpadot, mint az emberi kebelt, s jobban tud szólni a közélet nyelvén, mint a szenvedélyekén. Ő ismeri a francia drámákat s először is hibáikat tanulta el, mi

rendszerint megszokott történni, ha a mások műveiből nem tanulni, hanem azokat utánózni kívánjuk. Hol pedig kevés a fényoldal annál több hibát teszünk magunkévá. Mi nem vagyunk ellenségei a romantikának, mint azt a dramában Shakespeare megalapító, Stael asszony elnevezé s Hugó Victor a francia színpadra fölvivé, mert alapja a görög fatum és eszményítés ellenében, az egyéni és szabad akarat, a régi francia iskolával szemben pedig a természet, élet és népies elem. De gyűlöljük, mint azt a parisi színpadok költőinek nagy része jelenleg kezeli. Az eszményítés, mint azt Schiller értelmezi minden merevsége mellett is életrevalóbb, mint e csupasz természetietlenség, bizar különzködés s épen oly hiánya az egyénnek, mint amannál. Mert míg az eszményítőök eszmét öltöztetnek föl hus- és csonttal, addig a divatköltők, kik a romantikus nevet bitorolják, az egyént torzítják el, vagy egy hajóban az eszményítőökkel, általánosan csak fajt mutatnak föl, melly azonban nélküli amazok sokszor enyhe költői fényét s csak némi regényes szilben cifrálkodik, mit rendszerint a bonyolult mese költsönöz. De mind erről lesz még alkalmunk bővebben szólani.

Az előadásról hely szüke miatt csak annyit mondunk, hogy Lendvainé — Cornelia — különös kedvvel s kitünő művészien játszott.

MOZAIK.

///. Bécsi levelek. I.

Ugy hiszem, levelező tisztemet érdemesb s méltóbb dologgal nem kezdhetem, mint Lenau hazánkfianak életírásával.

Szép magyar hazánk fia volt ő is, de mint ki német nevelésben részesült, tehetségét, erejét a német költészetnek szentelte. Valódi neve Niemsch, 1802-ben Csatádon — Temesvártól nem messze, született.

Atyja halála után, anyjával együtt Budára jött lakni, onnan Tokajba követte anyját.

1818-ban történt éltében a forduló pont, midőn nagy atyja kívánatára Bécsbe ment. A következő évben az Abendzeitungban lépett fel első verseivel. Ekkor szövődött Halm és Seidl-ali barátsága.

Sajátlagosan jellemzi fiatal korát az, hogy a legtöbb szaktanokat sikerrel tanulá, s honába térve annak vidékeit összehozgatá.

1830-ban még mindig orvos növendék volt. S ő, a különben genialis fiatal ember, ki olly könnyen és gyorsan tanult, egy helyet semmikép sem tudott eszében tartani. E miatti bosszuság ágyba szegzé, úgy hogy felüldülte után is utazgatni kénytetett.

Nem sokára visszatért s egész resignatioval tanulni kezdett.

Nagyanyjának ekkor történt halála által némi vagyonhoz jutván, barátai intése daczára, felhagyott a tanulással, s részint saját, részint álneve alatt megjelent költeményei kiadására Stuttgartba utazott.

A következő évben el is indult. „Nem sokára visszatérek. Igérem, hogy semmi rendkívülihez sem kezdek, hogy nem hagyom el örökre hazámat:“ írá Teréz testvérének.

Heidelbergben az első német költőkkel ismerkedett meg. Gyakran megfordult Hartmannal, kinél egy fiatal leánnyal megismerkedett. Szerette s viszont szeretettet. S még is lemondott. Mert azt hívé, nincs annyi szerencséje, hogy másnak is adhasson.

Ősszel Heidelbergbe utazott. De a doctori tudós várossal sehogy sem tudott megbarátkozni. Elhatározá Amerikába utazni, hadd hallja a Niagara esését s a Niagara dalokat.

1832-ik octoberében már Ballimoréban volt. Élete két fő momentumának tartá, midőn az osztrák álpokot, s az átlánti tengert látta.

Északamérikában épen nem szerette. Nincsenek mondá csattogányai, s ez a költők istenének átka. Niagarahang kívántatnék az amerikaiak fülébe kiálthatni, hogy vannak nagyobb istenek is azoknál, melyeket pénzverő házakban vernek.

Sokat utazott Amerikában is. Mintegy 400 hold erdőt vásárolt s kiadta bérbe. Legutoljára a Niagarát nézte meg. Onnan gyorsan visszatért Európába.

Itteni utazásának legszebb emlékei Atlantika, Indianerzug, der Urwald, Niagara sat.

Ezután is mindig utazott. Mintha gonosz szellem kergette volna, nyugtot sehol sem talált, s midőn feltalálta volna azt egy ismeretség, szerencsétlen szerelem viszont megfosztá tőle. (1833) E szenvedély utónyomainak hiv tükre volt lelkülete.

Anélkül, hogy más csapás sujtotta volna, mi mi sujtja rendesen a költőket — saját keblének kigyói, tölté el életét 1839-ig, amikor viszont egy művésznőbe szeretett. El is akarta venni — de ez sem történt meg. (Vég. köv.)

⊙ Lecouvreux Adrienne.

Mióta Scribe hasonnevű darabja Párisban színre hozatott, egymást érik a francia lapokban e nevezetes színésznőről közlött anekdoták.

Egy hideg téli esten — írják a többi közt — Adrienne la Mortelteri utczában megy. Egy négy gyermektől körített nő megszólítja alamizsnáért.

E nyomor látása könyörületre indítja. „Nincs nálam, ugymond pénz, de várojon rögtön szerzek.”

Felső öltönyét mint római köpenyt vállára vetve, ott a helyszínén Horace-ból a Kamilla átkát szavalni kezdte.

Pár perc alatt roppant nép gyűl . . . mindenkit elbűvölt az Adrienne gyönyörű szavalata.

Végeztével felszólítja a hallgatóságot, hogy a szerzett élvekkért a szegény asszonynak tetszés szerint adózzék, s olly eredménnyel, hogy az öszvegyűlt adakozás a szegény nőt egész életére biztosítja.

DIVAT.

Paris, oct. 1-én.

Utolsó levelem óta a divat semmi különös fordulatot sem vett. Ez ősz ugy látszik nem sok nyomot hagyand maga után a divat történetében. Semmi új, semmi feltűnő — csak a régieken történnek módosítások.

Mint tavaly most is barége és grenadine a legfőbb divatczikk, csakhogy a derék alakja s szegélyzete változott. A volant-ok festonnirozva vannak. A derék elől nyitva a helyett, hogy főlhuzódjék vagy csipkézetben végződjkék. A zekeujak nyitvák, ugy hogy a ruhás ujjak helyesen kilátszanak. Színök rendesen sötét.

A tafotaruhák csipkézett volánokkal ekesítvék, s ezek bársonnyal vagy szalagokkal garnírozvák, de színök rendesen a szövet két főbb színére emlékeztet.

E tafota öltönyökben rendesen hindu kaschemir schwalt viselnek a frank főváros hölgyei, mellynek ha színök égkék, s csipkézetök fehér paislay-nek nevezettek el.

A legdusabb fénylőbb szövetek készülnek; első helyen áll: princesse - Pompadour, ennek földje széles satinirt esikok különböző szinekből, mellyek fölbe a virágok legtarkább vegyületben mintegy lehelvék.

Bizományid pontosan teljesítém. Ma indítám le a jelenlegi divat után készült képeket.

A divatkép még nem érkezvén meg, csak közelebbi számunk mellett küldhetjük szét.

— Hisz ez rám nézve csak hízogó!

— De a leányra nézve nem!

— Köszönöm a bókot.

— Bocsánat — nem úgy értettem. Azt akartam vele mondani, hogy a leány illyformán, minden ok nélkül, hirbe jön — pedig ez sem jó mindég. — Más részt meg higye ön, vőlegénynek, vagy menyasszonynak lenni — valami szörnyű lehet. Nem próbáltam, csak gondolom. Már csak az, hogy sohasem szabad nyilvános helyen megjelenniök —

— Áh!

— Ugy van ugy! Látott-e ön itt csak az utcán is egy vőlegényt? még szivarért sem megy — ha van inasa. Hanem hogy visszatérjek kedvenc tárgyamra — A bóréből kivetkőzött arslán főkaparin a díszes tánczosnók közül valamelyes szép őzikét, s egyik sarokban melléje ül — magától értetődvén: ha nincs körülte egy érdekeltőbb gavallér, kinek engedelme nélkül a leánynak tánczolni sem volna szabad — melléje ül mondom, előszedvén illyenollyan elméje cifra tarisznyájából az épen alkalmoszerű szóvirágokat, melyek hiányában külföldben sincs — fölteszem róluk. A lányka eleinte fészkelődik, később mosolyogni is kegyeskedik, — utóbb pedig, midőn a bál fesztelenebb lesz, ő is fesztelenebbül viseli magát. Ah! mondom önnek — valami felségesebb, mint a pécsi vasárnapai bálók, nincs — nem lehet! *)

— Hiszem — hiszem. De — hogy jut önnek eszébe, m o s t bárról beszélni?

— Nos? Pécselt az idén igen szép multságok voltak, különösen nem rég a casinóban.

— Na — ha sokszor végig nézek itt a sétatéren, s látom, milly édesdeden lebegnek föl alá a szép hölgyek idegenekkel; milly olvadó tekintettel csüngnek szavaikon, milly kéje a megelégedésnek dagasztja pihegő kebleiket — — míg a honfiak e mellék fasorban lézengnek ide s tova, mint a piaczi legyek — elképzelhetem, minők lehettek azok a casinói multságok!

— Megvallom, e látvány azelőtt engem is elkésérített. De most tisztább szemmel látok az egészbe. Eszembe jutnak itt a zsidók. Az emberek a zsidótól, kit körülből eltávolítottak, azt követelik, hogy simuljon, emelkedjék az emberiséghez, melly őt önmaga tetie erkölcsileg rokkantá, mert kit senki sem becsül, bizony m a g a s e m fogja magát utóbb megbecsülni, — csak nagy szellemeknek adatott, hogy gúny és szeretetlenség közt sem veszszék el fönségi érzetüket. — S hogy keljen föl a rokkant segédkéz nélkül? . . . C s a k n e m ezen viszonyt látom én a pécsi ifjak, és nők közt. Én az ifjakat kárhoztatom — — Körül kellett volna fogni a nőket, — mint a huszárfedezet a megtámadott ágyúkat — és keményen védeni a veszélyes ostrom ellen. Így a gyöngébb nők az erősebbeknél maradtak volna.

— De — hogyne vonult volna vissza a fiatalság, midőn, mint hallom, volt eset a farsangon, hogy némelly polgári egyén egyszerűen kikoszoraztatott?

— Oh! ez velem is megtörtént — —

— De már én csak nem mennék oda, hol egyszer kikoszoraznak — —

— Ezer bomba és vetágyú! Ha egy csatát vesz az ember, mindjárt el kell veszenie lelkét? vagy épen elhányi a fegyvert? . . . megesik az a legjobb katonán is, hogy visszaverik! — — Elég az hozzá, hogy a pécsi ifjuság nem jól tett, midőn elreteráit, — és hibáját maigsem iparkodik jóvá tenni; sőt annyira jöttünk, hogy míg a kerüggőre, francziára, mazurra csak összeszedődzik egypár fiatal ember, nemzeti tánczainkat leginkább idegenek járják!

K.*)

*) Szépen kezdem, nemde? Először az időm — aztán illyen bálokról — — De ezért el ne dobja ön e levelet, hanem csak tegye kérem prés alá — lesz rajta más valami is. K.

**) Nem vagyunk oka hogy e levelet egészen nem közölhettük. De azért önnek további so-
rait elvárjuk. Szerk.

Előfizetési felszólítás.

PESTI RÖPIVEK.

Magyar írók füzetei

a társasélet, szépirodalom és divat köréből
czim alatt jövő october hó 6-án heli füzeteket bocsátunk közre. Programmunkon mit sem változtatánk. Mindent, mi gyöngre erőnkől kitelhetik, elkövetni a magyar szépirodalom érdekében, fő tendenciánk.

Nem vagyunk a nagy szavak emberei. De kérkedés nélkül elmondhatjuk, hogy legjelesb íróinkkal szövetekezünk, s e szövetség jövőre is fentartott.

Sajó kizárólagos dolgozó társunk. Többször találkoznak olvasóink havonként nevével. Kivüle szerencsések valánk megnyerni, a prózai részhez: Bernát Gáspár, Bulyovszky, Dózsa D., Gyulai P., b. Kemény, Kövály, Lauka, M. K-t-a, Ney, Obernyik és Vahot I. sat. urakat; a költői részhez: Arany, Berecz, Garay, Gyulay, Mentovich, Szász Károly, Tompa sat. urakat.

Rovataink lesznek: komoly irányczikkek, — mellyekből azonban, valamint egész vállalatunkból a szépirodalom körébe különben sem tartozó politika kizárva marad, — elbeszélések, költemények, humoreskek, szemle a nemzeti színház s bel és külföldi társas életről sat.

Egy próbaszám a napokban elhagyandja a sajtót.
Pest, sept. 10-kén 1850.

Szilágyi Sándor,
szerkesztő.

„Pesti röpivek, Magyar írók füzetei” kiadását alulírt vállalá el.

Megjelennek hetenként egyszer minden vasárnap, két íven, csinos borítékban, finom velin papíron. Minden negyedik szárhoz egy Párisban készült divatképet melléklünk.

Előfizetési ára helyben Pesten egy negyedévre oct. 1-től dec. végéig 3 frt, postán küldve 4 frt; egy félévre oct. 1-től martius 31-ig 1851 6 frt, postán 7 frt 30 kr. p. p.

Előfizethetni helyben Pesten **Kozma Vazul** nagykereskedésében nagyhid-utca 671-ik sz. a. és nyomdájában aldunasor kegyesrendiek épületében.

A vidéki előfizetők postai utón, s ezen megjegyzéssel, hogy előfizetési díj, bérmentesítés nélkül is beküldhetik következő czím alatt: **Kozma Vazulnak Pesten.**

Előfizethetni minden cs. k. postahivatalnál, s azonkívül következő t. cz. uraknál. **Mármaros-Szigeth:** Szöllösy Balázs, **Egerben:** Thalabér Lajos, **Nagy-Bánya:** Korányi Beta k. a., és Bertsey Lajos, **Szathmáron:** Kaschnitz Ferdinánd, **Deés:** Pataky Ferencz, **Maros-Vásárhely:** Lázár Ádám, **Kolozsvár:** Tilsc h János, **Rettegen:** Mán Gábor, **Besztereczen:** Apostol Móricz, **Szabadka:** Zomborovits Tivadar, **Baja:** Sebők József, **Szászváros:** Bruz Lajos, **Vajda-Hunyad:** Elekes László, **Miskolcz:** Okolicsányi Zsigmond, **Vác:** Vida Mihály, **Kassa:** Klestinszky László, **Nemesvid:** Hodosy Ignác, **Sz.-Márton-Káta:** Batta Samu, **Gyulán:** Tormási Imre, **Battonyán:** Gergely Endre, **Losoncz:** Pokorny Gusztáv, **Zala-Egerszeg:** Büky Miklós sat. uraknál.

Pest, sept. 10-kén 1850.

Kozma Vazul,
kiadó.

PESTI
R Ö P I V E K.

MAGYAR IRÓK FÜZETEI

A SZÉPIRODALOM, TÁRSASÉLET ÉS DIVAT
KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI

SZILÁGYI SÁNDOR.

KIADJA

KOZMA VAZUL.

I. ÉV.

2

PEST, 1850.

NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL.

TARTALOM.

Magyar nők képcsarnoka. Hedvig. Zörényi.
Gondolatok a békecongressus felől. A
Az erdők leánya. Sajó.
Vendég és gazdája. Mentovich.
Egy poetaviselt ember levele. Kiss Endymiou.

Kaleidoscop.

Társaséleti szemle.
Irodalmi élet.
Nemzeti színház.
Mozaik.
Divat.

VIDÉKI ÉLET.

Gyöngyös, Oct. 3-án. A szent lélek megszállotta az apostolokat galamb-képében, és ők azonnal hirdették az urnak ígéjét — engem is megszállott az unalom — s feltettem magamban, hirdetni, nem ugyan az urnak ígéjét, hanem a Gyöngyös városában előforduló ujdonságokat.

Irtam ugyan már én sokféle levelet, de még az illy formábani levelezés előttem nem próbált dolog, — de a ki soha rosszul, soha jól — e példaszó után indulok — s ha jelen levelem a felavató bizottmány által sem viz- sem aszkórosnak nem találhatik, kérem magamat a vidéki levelezők hadseregébe felavattatni.

Lehet hogy az igazmondásért néha a fejemet verik be, — nő de ez napi renden van, lehet, hogy ajtó helyett, az ablakon megyek be, s ha meg-ugratnak a kályhán jövök ki; — lehet, hogy úgy járok mint a zsidó a tükör palotában; nem találom meg a kijárást — de feltételem erőssen áll mint Mátra hegye, s czélomtól csak az ör vissza utasítása riaszthat el.

Ezen legelső levelemben pedig kötelességemnek tartom Gyöngyös városa rövid jellemzését megkísérteni — hogy volt hajdan — és hogy van most — s miután az én fejem nem káptalan — olvasni pedig illy elavult históriát röstellek, bár nem tartom is azt mit egy idevaló igen tisztelt földes úr — hogy bolond az, a ki pénznél egyebet is olvas — csak azt fogom leírni mi hirtelenibe eszembe jut. —

Gyöngyös a Mátra alatt fekszik 18000 lakosa van, utczája ha nem több — de annyi bizonyosan van mint Pestnek — mert majd minden ház mellett utcza nyúlik be — s igen vigyázni kell még az itt lakó embereknek is, mert könnyen olly utczába tévedhet, mellyen keresztül másikba nem mehet, s kénytelen lesz vissza térni.

A constitutionális világban szabadalmas város volt — archiváriusa szüntelen forgatta a megmolyosodott iratokat, valami új privilégiumot akarva ki hajhászni a régi oklevelekből.

Tanácsába reformált egyén nem lehetett, minden háznál koresma volt — mindenki mehetett egy héten egyszer fáért az erdőre — bíróválasztása szent-György napkor rendesen fejbetörésekkel végződött — mi azután, a tisztos választók meg coramizálását vonta maga után.

Az állat világból számaro volt legtöbb — mik néha az associatio által igen különös, sokszor még ember alakban is jelentek meg.

Jelenleg archivumába nyugosznak a privilégiumot rejtő iratok, tanácsába reformált egyén is van, koresma most is van minden háznál, fáért most is járnak — bíróválasztásaival a fejbetörések és coramizációk is elmúltak — polgármester a főembere.

MAGYAR NŐK KÉPCSARNOKA.

H E D V I G.

Olly szép, mint szerencsétlen, olly nagylelkü mint jeles nő vala. A legnagyobb magyar királyok egyikének — Nagy Lajosnak — leánya, az időben született, midőn hazája a hatalom és fény tetőpolczán állt, hogy utóbb e boldogságra mint álomra emlékezzék.

Alig lehetett négy éves, midőn atyja Vilmos osztrák herczeggel — a Lipot fiával — eljegyezte, s őt leányával udvarában neveltette. Ugy akará, hogy annak hajlamait, kin egykor gyermekének boldogítása álland, ő maga képezze ki. (1375.)

Öt év mulva Lajos — ugy hívéen, hogy napjai megszámlolvák — Haimburgban öszveesketteté őket. Mintha félt volna, hogy a házasság sohasem valósuland, s nem leend szeretett leánya azé, kiről hívé, hogy boldogitandja.

Kettős ígéretet tőn ekkor : hogy ha Hedvig tizenkét éves lesz, együtt élend férjével, s hogy ennek 200000 frtot visz ajándokba.

Alig egy pár év mulva — 1382 — Lajos a lengyel főrendek által Sigmondot — Maria leánya után vejét — választatá meg királyukká, s küldé az országba a keletkezett mozgalmak lecsendesítésére.

De alig hogy Lajos meghalt, a lengyelek a gyűlölt Sigmondot kirekeszték a királyságból. E gögös, önfejű, ész nélküli embert sehoggy sem állhaták ki. S így történt, hogy az ezután tartott visliczai országgyűléseni megjelenése eredmény nélkül maradt, mig a Lajos özvegye Erzsébetnek azon ajánlatát, hogy a király választással, leányai iránt teendő rendelkezéseig várjanak, elfogadák.

Sajátságos szerepet kezdett Erzsébet játszani. Hedvignek szerette volna a lengyel koronát megtartani, de ugy, hogy ezt jegyesé-

vel Vilmostal ossza meg. Vilmos pedig a lengyelek előtt gyűlölet tárgya volt. Sem mint királyukat, sem mint királynéjok férjét nem akarák magok közt tűrni.

S Erzsébet ezt még is kiakarta vinni. Mikép fogjon a dologhoz? Azt hívé, hogy rejtett kártyákkali játszás, halasztgatás által czélt ér.

Legelőbb is (1383) a siradi gyűlésen feloldoztatván a lengyeleket a Maria s Sigmondnak adott eskü alól, ígéretet tön, hogy ha Hedviget királyokká koronázzák, oda megy vele — de a föltét alatt, hogy nem sokára visszabocsátják.

A lengyelek pedig azt kívánták, hogy Hedvig olly férjjel menjen közibök, ki az ország rokonszenvét bírja, s maradjon is köztük. Ha a föltételt pünkösdig nem teljesítik — akkor más királyt választanak.

Pünkösdre valóban össze is gyűltek a rendek — de Hedvig helyett Erzsébet követe érkezett hozzájuk a hirrel, hogy urnője utban van, az árviz miatt azonban Kassánál tovább nem mehetett.

Uj határidő tűzetett ki — szent Márton napja.

Összegyűltek a rendek s vártak, vártak hasztalanul.

Elindult tehát Sandivog — a királynéhoz előszeretettel ragaszkodó főur — fölkeresni őt. Hedvig és anyja Dalmátiában valának.

Erzsébetnek ekkor sem volt komoly szándoka, Lengyelhonba ereszteni leányát. de tartva attól, hogy Sandivog egyedül hazamezése zajt csinál, rábeszélés s mentegetéssel igyekezett tettét igazolni. Sandivog mit sem hallgatott rá — hanem titkon visszautazott.

Csudálatos! a lengyelek türelme még mind nem apadt ki. Mint utolsó küldnöktől — bosszuságok jeléül egyszersmind — egy katonától izentek neki.

Erzsébet viszont mennyet földet ígért — s Hedvig helyett, helyettes igazgatónak Sigmondot inditá el, ki az elibe küldött tiltó parancs következtében Sandetznél tovább nem mehetett.

Végre annyi rászédés után, látva Erzsébet, hogy a halasztgatás veszélyes, a csanádi püspök s esztergomi érsek kíséretében (1385 őszén) útnak inditá Hedviget, ki nem sokára meg is koronáztatott.

Mitől Hedvig és Erzsébet rettegének — megtörtént. Vilmost a lengyelek nem fogadák el férjének. Ez fájt Hedvignek, mert jegyesehez szerelem csatlá. De neki magasabb hivatása volt, uj honának boldogítása. Lemonda tehát róla.

Ez időben kérte meg kezét Jagello, Lithvania pogány uralkodója. Hedvig hozzá menésének két nevezetes következménye leende — hogy Jagello alattvalóival kereszténnyé lesz, s hogy Lithvaniát örökre egyesíti Lengyelhonnal. Magasztos két czél! mellynek megtörténhetése egyedül Hedvigen állott.

De ő szerette Vilmost, kivel megszokta vágyát, üdvét megszertani.

Magasztos hivatás, enüdvét mások boldogulásáért feláldozni! akkor midőn úgy hallá, hogy Jagello igen csunya, nyomorék ember.

S Hedvig feláldozá magát! Egyetlen mit tőn, hogy a Lublinból Krakkó felé indult Jagelló elibe követet küldö, ki róla igaz hirt hozzon.

A Jagellóról hallott hirei Hedvignek igaztalanok voltak. Jagelló szép nem vala — de igen csinos, jótermetű, erényes ember.

Krakkóba érkezése napján — sept. 12-én 1387 — meglátogatta Hedviget, harmadnap megkeresztelkedett, Ulászló nevet vevén föl — s megesküdött vele, kinek az előtti nap fényes ajándékot küldött, lefizetvén egyszersmind az annak szüléi által Vilmosnak ígért 200.000 frtot.

E nász után alig egy év elteltével, bizonyos Gnievoss nevű ember Hedviget gyanusítá férje előtt, hogy Vilmos meglátogatá, míg ő távol vala. A törvényszék előtt e vád alaptalansága kivilágolt.

Hedvig uralkodása alatt — 1390 — foglalta el férje Galicziát s Lodomériát, mellyek is Mária Terézsig Lengyelhonhoz csatolva maradtak.

Hedvig a Sigmond magtalan halála után, jogot formált a magyar koronához s férjével — 1395 — el is indult Magyarhon ellen, de ebbe a Kanizsai János ügyes intézkedései miatt, ki a temetési póm-páról ellenök ment, be nem üthetett.

Hedvig e közben lefordítá a bibliát lengyel nyelvre, a krakkói főiskolát európai hirüvé tette. Meghalt 1399 jul. 17-én kanonizáltatott.

Egyike volt azon kevés nőknek, kik elibe a sors magasztos célt tűzött ki. Megoldá azt. Boldoggá, nagygyá, hiressé tette a hont, melly anyjává fogadta. S míg sorsa őt szenvedni hagyá, nyugalmát legalább mások boldogításában találta fel. Fia I. Ulászló, a magyar trónra jutott.

Zörényi.

GONDOLATOK

a b é k e c o n g r e s s u s f e l l i .

A mult időnek bölcsei
 Századokon keresztül
 Örök-m o z g ó t követeltek
 A véges emberésztil :
 Az új kor bölcsessége , melly
 Amazokat neveti ,
 Az örök béke, n y u g a l o m,
 Vessző lovát kergeti.

Nagy gondolat! képzelní is
 Dicső, fenséges eszme!
 Az embernem, mint egy család,
 Szeretettől övezve,
 Testvériségben, mint talán
 Kain e l ő t t élhetet;
 — Az Irás, hol jegyezni kezd,
 Jegyez c s a k gyűlöletet.

Mikép egy isten-atyja van
 Az égben e családnak
 Kit (a művelteken kívül!)
 Minden népek imádnak :
 Ugy lenne földön józan ész
 Az egy közös hatalom,
 Törvény, igazság . . . a kitől
 Jő büntetés, jutalom.

Hogy vér a vért ne ontaná,
 Hiú bálványi végett,
 Boszúlni sértett áljogot,
 Vagy nemzet büszkeséget;
 Hogy fajra fajt ne költene
 Az ápolt népgyűlölség :
 S nemzet ne kisérné tapssal
 Más nemzet sirbadóltét.

Hogy a virág és a gyümölcs
 Mit a jó föld hoz ingyen,
 Soha ne lenne had miatt
 Feldulva téreinken :
 S a vérvonalt, hol lengtenek
 Hazug hir-név zászlói,
 Ne kisérnék az éhhalál
 Sötét szárnyú hollói.

Hogy ne siratná az anya
 Élő fiát halottúl ;
 Ne retteghetne a jegyes
 A mátkai napoktul ;
 Ne venné fel a kora gyászt,
 Kicsiny árvákkal, árván,
 A nő, ki nem viraszta még
 Férje halálos ágján.

Hogy az utódok sirjait
 Ne számlálná meg a vén,
 Hazája, vagy idegen föld
 Vidékeit nevezvén ;
 S ne nézne könyező szemmel
 A kéklő messzeségbe,
 Keresve, kérdve hasztalan :
 Ki fogja már szemét be ?

Hogy a késő Emlékezet,
 Mikép gyermek korára,
 Álom gyanánt eszmélne csak
 A rég eltűnt csatákra ;
 És lenne béke, oly örök
 Mint isten szellemében ;
 Megkezdve itt, — állandóul
 Folytatva majd az égben. —

Hiú szándék! vesztett erő
 Illy küzdelemre szállni
 Megáradott nemes lelkek
 Sziklába vert hullámi !
 A megkövült gonoszságból,
 Mellynek tövén kihaltok,
 Nem érdemes, ha mit talán
 Századokig lenyaltok.

Mióta és mig a világ,
 Nem volt-e, nem leend-e
 Erős, ki nyomni mindig kész,
 S ki elnyomassék, gyenge?
 Amazt mikép mérséklitek,
 Hogy enyhe légyen láncza?
 Mikép ezt, hogy nagyon súlyos
 Békóit meg ne rázza?

Avagy, ki fékezendí meg
 Az ember szenvedélyét,
 Midőn iszappal hányja föl
 Háborgó lelke mélyét?
 Midőn az Ész, a Bölcsesség,
 Megbántva, meggyalázva,
 Mint a hajdan profétái,
 Vonúl remeteházba?

Nem lothat-e megint egy új
 Prometheusz égi lángot,
 Kinek fénylő szövétneke
 Felgyujtsa e világot . . . ?
 Nem lehet-e ismét egy új
 Né pá r á d á s e földön?
 Nézzétek a történetet!
 S mondjátok, képzelődöm.

Oh, a világ története
 Szomorú egy tanulmány!
 Mint buborék tűnik fel ott
 Nép, nép után kimulván;
 Jaj annak, melly már tündökölt!
 Annak közelg halála:
 Elsimul a viz tükre és
 Új hab tolúl reája.

Isten e g é s z b e működik;
 Egészre fordít gondot,
 Midőn egy nép — mint a kovász —
 Megérett és . . . megromlott, —
 Midőn satnyúlva testben és
 Lélekben túlművelve,
 Békét ohajt a gyáva test,
 Az elcsigázott elme;

Midőn a renyhe társaság
 Büzhödtt állóvizében,
 Új bűnök milliárdjai
 Vannak keletkezöben ;
 Midőn a munka és nagyon
 Egymástul messze esnek,
 És a tökélyre vitt csalást
 Mondhatni rendszeresnek.

Midőn eltűnve a szerény
 Családiság zamatja,
 A nő erényét . . . s a mi több,
 A férj nejét eladja,
 Midőn apát öl a fiú,
 Rokont öl a rokonság,
 S mérsékli bűne tudatát
 A k é t e s vér-azonság ;

Midőn a gazdag megkövül
 És a szegény elfásúl . . .
 Egy szóval a polgárodás
 Fordult reánk csapásul :
 Akkor elétör egy vad nép
 Szilaj vére s erénye,
 És elborit, mint a tenger
 Hullámi, vagy fővénye. —

Hagyjátok a meddő vitát !
 Isten az , a ki rendel ;
 Az ember tisztje , hogy legyen
 Békében , harcban e m b e r .
 Méltó képmása istennek ,
 S polgára a hazának
 Válassza ott , válassza itt
 A jobbik részt magának.

A

AZ ERDÖK LEÁNYA.

Folyt.

III.

A holdnak nagy udvara volt az égen, egy nagy széles, fényes gyűrű, mit a búbajos égi vándor maga körül vont az égen. E fénykörön belül ezüstkékek látszott az ég, a csillagok kifénylettek belőle rezgő pillogásaikkal, túl a fényövön alaktalan köd borongott, s gomolygó szürke gőz körülhullámozta a búbajos ragyogó kört, sehol sem törhetve át rajta; a halavány csillag varázsudvara köréből sápadt kisérteti fénnel tekinté alá a kietlen tájékra.

Szakadékos bazalthegyek oldalában egy leégett erdő helye látszik, mit az itteni gazdálkodási mód szerint felszokták gyujtani, s a hamu által termékenyvé lett földet első évben bevetik tatárkával, másodikban zabbal, a harmadikban már nem teremne semmit, akkor ismét elhagyják, míg újra megnő rajta fa és bokor.

A fekete égett törzsökök körül szerte hajtásnak indult a zöldülő bokor, s a földet belepő kékes hamu körül tövises gubancsos növények magzottak fel.

Messze és közel nem látni egyebet, mint az egymásba fonódott mahola és iszalag indáit, a törpe nyírfát fehér ezüst leveleivel, itt ott mered csak elő az embermagas bozótból egy egy fekete fatörzs, melly csak félig égett le, s mellynek derekára most a vadszeder futott köröskörül.

A hegyekről alárohanó szél ijedelmesen fut végig a tájon, nem találva tárgyat sehol, melly vele megküzdjön; a rémes szélfuvásban mintha távoli gyermeksikoltás és vadállatok bömbölése hallatnék.

A táj, az egész környék olly kietlen, olly rideg: — a hamuval fedett föld, a szenes fák — törpebokrok között, — a fekete bazaltszobrok, — a ködös ég, középen a fényes, kisértetes holdudvarral, — a zúgó szél, — a gyermeksírás, a bömbölés.

Mint valami kisértetes tünemény, három alak fut egymás után a csalitos, harasztos avarban. Elöl egy gyermek, ki a kétségbeesés ijedelmével rohan a sűrű bokrokon keresztül, sikoltása végig hangzik a határtalan kietlenen, utána egy nagy fekete fenevad, egy fényes lomposzörű medve, ügető, hánykódó futással, s futása közben morogva, duzzogva, bömbölve, — és leghátul egy magas délczeg női alak, kit mintha szárnyak vinnének, olly sebesen vágat a két előbbi alak után, a szél elmarad mögötte, ollykor hosszas füttyentése hallik, a vadmadáréhoz hasonló.

Az embertelen csöndes éjben elhangzik sikoltás, bömbölés és füttyölés, a szél zúgás összemossa mind a hármat.

A futók közti tér mindinkább rövidül, az üldözött gyermek el-esik a földre, két ugrással a vadállat utólérte, s egyik iszonyú talpát nyakára téve, elkezdé körülszaglászni. A gyermek behúnyta szemét, lélekzetét elfojtá, megmerevedett; a medve órrát szájához tartá: leste: hogy fog e lélekzeni? E perczben ott termett a magas, csodás női alak, kinek a medve ismerő, örvendő nyihogással adott helyet, ki azonban szilaj erővel ragadta meg mind két kezével a medve nyakán a bőrt, s azt elrántva onnan, a bozótos túskebokrok közé taszította, s azzal odaugrott a gyermekhez, azt felkapta ölébe, és kebléhez szorítá.

A medve azonban éhes bosszúval rohant a leánynak, félretéve minden korábbi ismeretséget, felállt két lábra, s vérengző torkát fel-tátva, bögve rohant zsákmánya elrablására. A leány büszke daczczal tett egy lépést felé, s míg egy kezével a gyermeket tartá ölében, ide-ges jobbját a vadállat torkába taszítá, s egy futó pillanat alatt, meg-ragadva annak nyelvét, lába elé vágta a földre, s vad, bátor moz-dulattal hágott fejére, s valami szemrehányó állati hangot szólott hozzá, mire a fenevad, nyöszörgve, meghunyászkodva simult elé, a fejére taposott lábat nyalogatva, alázatosan, mint egy eb.

A leány lehajolt hozzá, megsimogatá fejét, azután az ölébe vett gyermeket ölelgeté összevissza, ki még mindig elaléltan feküdt kar-jai között, s szólott hozzá ismeretlen biztató hangokat.

A medve körülnyalta száját, s azután magát megadva, dömmög-ve czammogott a leány után, ki az ölébe vett gyermeket hizelgve, csókolgatva élesztgeté s vitte magával, ismeretlen állati gyöngéd-séggel nyögdécselve hozzá, hangokon, minő a galambturbékolás, vagy mint a vadpapagály nyögése, minő a gerliczenevetés, s az a döngés, mellyel az őzek hívogatják egymást, míg az utána kullogó vadállat, nagyokat, hangosokat ásítva tekintgete föl a gyermekre, egészen másnemű gyöngédségek kifejezésével szemeiben.

A gyermek a mint vitetni érzé magát, lassan, félig felnyitá szem-pilláit, s a mint meglátta az ismeretlen, csodás teremtet, kinek kar-jai könnyedén vitték tova, a mint annak állati gyönyörtől ittas ar-czába, szokatlan tüzzel világló szemeibe látott, megrázkódék a bor-zalomtól, újra lehúnyta szemeit s azt hitte, hogy valami soha nem látott vad viszi haza kölykeinek eledelül.

A leány érzé, hogy a gyermek tagjai lázasan reszketnek ölén-ben, s leoldá nyakából az odavetett fényes vidrabőrt, beletakargatta a fiút, s arczát ajkához szorítva, lehellelével melengeté őt fel.

A gyermek kezdé észrevenni védelmezője biztatásait, s bár meny-nyire ijesztő volt is előtte annak szokatlan kinézése, közelebb bűtt hozzá, karjait nyaka körül fűzte, s félve rántotta fel meztelen lá-

bacskáit, a mint a vad kíséző, a havasi medve, gonosz tréfával kapkodott fel hozzájuk.

Mintegy hat éves pórfiu lehetett. Anyja sokszor fenyegette az erdei leánynyal, ha rossz volt. Most az eszébe jutott, összetette kezét s szepegyve könyörgött az erdei leánynak: hogy eressze haza anyjához, soha sem lesz rossz többet.

Elment anyja szava ellen málnát szedni az erdőre, már tele szedte szilkéjét, midőn észrevette, hogy a szomszéd bokor mellett meg egy nagy fekete medve szedi szinte a földrehullott málnát. Ijedten futott el onnan, kosarkáját is ott hagyva, a medve először kifalta kosarából az epret, s azután kergette meg a fiút, megette volna őt is, ha a vadleány el nem kapja előle. Most ő belőle is vadfiú lesz, gondolá magában a gyermek.

A leány pedig vitte őt egyenesen erdőn bokrokon keresztül, tán valami sejtő ösztön vezérlé valamerre. A medve megérté az irányt, mert sokszor lefeküdt a leány útjában, mintha elakarná zárni előtte a tovább mehetést, s nyugtalanul hentergőzött, idomtalanokat vetve esetlen alakján. A leány nem ügyelt rá, csak a gyermekkel volt elfoglalva, azt takargatta, melengette s beszélt neki ismeretlen szavakat, minőkkel az állatok beszélnek egymás között.

Lassankint tisztulni kezde előttük a környék, a közelből kutya ugatás szállalt meg, a ritkáson át néha egy egy ablak gyertyafénye villant keresztül. Egy faluhoz értek. Kisdedházak fehérlettek elő a hegyoldalban elszórva.

Itt a medve aggodalmasan leült két hátulsó lábára, s füleit hátrahúzza, lihegő nyelvvel tekintgete szélyel, mintha semmi kedvet sem mutatna a tovább menetelre. A leány tova ment, nem ügyelve az állat intő nyöszörgéseire.

A gyermek hallva a kutyaugatást, felvidulva tekinte szét, s a mint a falut meglátta, repesve mutatott arra, szaggatott szavakban rebegeve: „a mi házunk!” — „édes anyám!”

A leány megérté a gyermek örömét, s elkezde vele szaladni, a gyermek örült, kaczagott, a leány nem hallott emberi kaczagást még soha, megtetszett neki a hang, eltanulta, s aztán kaczagva vitte a fiút a mutatott ház küszöbéig, ott letette, megölelte, a gyermek megcsókolta arczát s egyszerű kedveskedéssel szólt hozzája.

— Köszönöm jó vad leány, hogy haza hoztál anyámhoz, ha apám kimegy az erdőre, megmondom, hogy vigyen neked is valamit.

A leány valami könyvet érzett szemébe tolni, lassan, andalogva mene az erdőbe vissza, valami nagy fehér kutya utána futott a faluból, csak akkor vette már észre, midőn egy ugrásra volt hozzá, akkor elkezdett szaladni, futott az erdő széléig, az eb mindig

nyomban üldözé, ott sebesen, mint a vadmacska, felkapaszkodott egy fára, s annak egy nagy vastag ágát iparkodott letörni védszerűl.

Az eb néhány pillanatig dühösen üvöltött fel a fára, midőn hirtelen az erdőből egy nálánál hatalmasabb állat ugrott elé, — a medve. Az eb futni akart, a medve, vad ordítással szökött rá, s nyakánál fogva megkapva, felvetette a hátára, s azután futott a vadleánnyal együtt, zsákmányát czepezve hátán ismét be a rengetegbe.

A falu végén a lakosok, kiket a meghozott gyermek felkölte, bámulva néztek utánok.

IV.

Ez idő óta a vadleány gyakran kijárt erdejéből a kised faluhoz, mikor a lakosok mind elmentek munkára, s csak a gyermekeket hagyták otthon. Illyenkor addig kiáltozott, míg a pórfiu meghallá s elébe ment az erdő széleig, ott eljátszogatott vele a leány, hozott neki tarka madarakat, piros erdei gyümölcsöt s csudálatos csigahéjat, mit tengerszem mélyén keresett föl, fölvette karjára s órákig elhordozta erdőkön, völgyeken, saután ismét visszavitte az erdő szélére, s onnan hazabocsátá.

Estenként körül körül járta a falut, behallgatózott kíváncsi figyelemmel a kis kalyibák ablakain, keblében ismeretlen vágyakat érze, midőn tűzhelyeik körül látta ülni a magához hasonló lényeket, az anyát, kit gyermekei körülcevegtek, az ifju legényt, ki suttogva beszélt titkos kedvesével, az ismeretlen tárgyakat, mik az embereket körülvevék, s gyakran sírva, jajgatva ment vissza az erdőbe, maga sem tudta, hogy miért?

Éjről éjre beljebb beljebb mert menni a kis helységbe, csak azt várta, hogy az esti harangszót elhúzzák, akkor tudta, hogy minden lélek alunni megy, akkor végig lopózkodott a nesztelen utczákon, bement félve, tétovázva, egész a templomig, ott visszaretent a nagy tornyos épülettől, visszafordult s ismét másik utczára került.

Egy éjjel túl mert haladni a templomon. E nagy ódon épület valami visszataszító hatást látszott iránta gyakorolni, még mikor túl volt rajta, akkor is oktalan borzadállyal tekintgetett rá vissza, s félve kerülte ki annak a holdvilágban vetett árnyékát, s azután sietett a falu tulsó részébe, melyet még soha sem látott.

Csöndes volt körül az éjjel. Elnyugodott szél és madár. Egyedül járt végig a néptelen utcán a vadleány, mintha azon órában, midőn a test nélküli lelkek feljönek a földre, ő, a lélek nélküli test, a szellemet keresné, mit a természet elfeledett belé teremteni.

A mint a falu tulsó feléhez közelge, valami énekhang ütötte meg füleit, húrok pengése és emberi nyelv danája. . . . Előtte ismer-

retlen hangok. Ismeretlenek, de elbűvölők. Hallgatózott. Félénken, tévóvázva ment közelebb, ismét közelebb. A tiszta csengő férfihang érzegő ömledező dala vontá őt közelebb — közelebb ellenállhatlanul. Egy nagy kert rácsozáthoz ért, a kerten túl díszes úri kastély látszott elő, a kastély erkelyén, a holdas félhomályban egy ifju férfit látott meg, megismerte benne minapi üldözőjét, ki elől a nyílt halálon futott keresztül, s kitől azután nem tudott megválni. Közelebb járult az éneket hallgatni, s mentül tovább hallgatá, annál inkább elbűvölve érzemagát, ereiben forrongott a vér, arca kigyuladt, ajkai reszkettek. Már egészen az erkely alá ért. Oly nesztelenül lopózott odáig : hogy az ott ülő észre nem vevé jelenlétét. Az erkely oszloppaira felfutó növények indái tekerdőztek fel, ezeknek egyikére felkapaszkodott, először csak félig, azután egészen, átölelte az oszlopot, fejét a lombok közé hajtá, úgy leste az énekest, mint a tigris, melly prédáját keríti.

Az ifjú elvégzé dalát, újjai még egyszer végig futottak a gitarre húrjain, s az utolsó accord után bágyadtan ereszté le kezét, az erkely rostélyzatán. E perczben megragadva érzé azon kezét s egy forró arczhoz szorítva, s egy forró ajk csókjaival elhalmozva. Meglepetve tekinte alá, s az édes bámulat kiáltása tört ki ajkán, midőn üldözött tündérét, az erdők leányát látta maga előtt, égő arczczal és szemekkel, és ajkain s minden arczvonásán a kéj, a névtelen öröm kifejezésével, a minő lehet egy nőnek arca, ki a szerelmet előbb tanulta érzeni, mint annak nevét kimondani.

Az ifju oda hajolt hozzá, átölelte lenyújtott karjával karcsú derekát, fölemelte magához, s a gyönyörgazdag pillanatban keblére ömoltan feküdt a leány, nyögve, sírva, kaczagva, mint a vadgalamb bugása, mint a gerlicze nevetése, az erdők fenevadjának ös-örömhanga, midőn párját fölleli.

V.

Egy estve jókedvű czimborák gyűltek Darvaihoz, köztük a medvevadász is.

— Elvesztéd fogadásodat czimbora, szólott hozzá a legelső üdvözlés után a házi úr. Az erdei leány nálam van.

— Tartok tőle, viszonzá ez gúnyosan; hogy a vad helyet valami nagyon is szelidet helyettesítél, egyébiránt rajtam áll elismerni: ha valóban ő e az vagy sem?

— Hogy kétséged annál kisebb legyen, tehát nem csak a leányt fogod meglátni, hanem medvéjét is.

A csodálkozás hangjai szólaltak meg mindenfelől.

— Hogy a leány nem tért az erdőbe vissza, nyomán szaglász-

va utánna jött, egy reggel ott találtam feje alatt fekve. Most vánkosl szolgál számára.

— S nem vagy féltékeny iránta? kérdé egy, kötekedő hangon?

— Nem, mert a fenevad fogadott a nyja a leánynak. Ő nevelte fel.

A vendégek csak kaczagtak, azután még kíváncsiabbak voltak látni a csodát, s unszolák Darvait, hogy a leány mutassa meg nekik.

— Jertek utánam, monda az ifju házi ur, s egy karos gyertyatartót kezébe véve, végig vezeté vendégeit a folyosón az épület tulsó szárnyába, ott egy keskeny csigalépcső vezetett le egy mélyen fekvő sötétes szobába, mellynek tetején volt egyetlen gömbölyű ablaka, az egész terem sötétvirágu sárga selyemmel volt behúzza, a szoba mélyén hasonló színü nehéz függönyök fedének elegy tágas alcovent, földig lebocsátva.

Darvai letette egy közepén álló asztalra a gyertyatartót, s míg vendégei vigyorgó kíváncsisággal gyülekeztek az alcoven körül, maga egy hosszú selyem sínórt megránta, a függönyöket kétfelé gördíté.

A kíváncsiságot önkénytelen bámulat váltá fel az arczokon.

Egy gyönyörű nő alak volt előttük, kinek phantasticus nyuszt-és hermelinprémes öltözéke alig rejté el bájait, kar és vállak, mint-ha tajtékból volnának faragva, minden mozdulatánál leheté látni az életerős izmok alakulásait, a vörös bársony nyugágyon hosszan hullámozottak végig gazdag hajfürtei. De a mi mindennél megragadóbb volt, az a szenvedélyteljes arcz, melly egy futó pillanat alatt százféle indulatváltozaton ment keresztül; az álmodó epedés, midőn meglepeték, azután a bámuló ijedtség, az idegen arczok láttára, majd az indulatos szerelem, midőn azok közt kedvesét meglátta; düh és szikrázó harag, a megbántó szemek tekintete miatt, s a rákövetkező szégyen és kétségbeesés, midőn kedvese arczát is hasonlóknak találta a többihez. Keservesen zokogva borult le nyugágya vánkosára, csodás arczát kezeibe temetve. A vendégek ijedve vették észre, hogy e nyugvánkos él, s a mint a leány sirását meghallá, föllemeli fejét s villogó szemeit fenyegető mozdulással hordozza végig a jelenlevőkön.

— Nem fog bántani senkit. Biztatá vendégeit Darvai s visszakereszté a függönyt. Azt véli: hogy a leány sír, pedig csak azért rejté el arczát, mert szemei nincsenek szokva az éji gyertyafényhez.

— Valóban ő az. Mormogá bosszusan a medvevadász, letéve a fogadási díjt, kétszer annyit adnék érte, ha az enyim volna.

A vendégek odahagyták a szobát, fölmentek az ivóterembe, ott sokáig tivornyáztak, ittak a vadászért és a vadért. Egyszer a vendégek egyike ezt a kérdést intézi Darvaihoz.

— Nem vetted észre, mennyire hasonlít valakihez ez a leány?

— Valóban. Régóta gyötör magamat is az a gondolat; valakihez kell hasonlítani, a kinek neve nem tud eszembe jutni.

A czimbora felkaczagott.

— Semmi csoda; hogy elfeledted, — mert első feleségedhez hasonlít.

Darvai arcza egy percze zavarodottnak látszék, a vendégek mind helyeslék: hogy a hasonlat egyszer kitalálva, csakugyan meglepő.

— Úgy igazán nem csoda, hogy nem emlékezem rá, viszonya Darvai visszanyerve hideg, tréfás arcz kifejezését, szegény asszonyt úgy kitaláltam vetni fejemből, mintha soha sem láttam volna, és már most a leánytól is elment minden kedvem. Nem nézhetnék rá többet, a mióta tudom, hogy volt nőmhöz hasonlít.

— Még pedig feltünőleg.

— Mellyitek is mondta csak elébb, hogy szeretné: ha az övé lenne?

Mindnyájan egyhangulag kiáltának fel, mindegyik azt állítá, hogy ő volt.

— Kérem, protestált a medvevadász. Én szóltam. Pénzt is ígértem érte, le is teszem szívesen.

— Elsőbbséged van, viszonya Darvai. Pénzedet elengedem, elviheted. Nőmnek semmiféle arczképét sem akarom magamnál tartogatni, legkevésbé egy elevenet.

A medvevadász odaugrott hozzá: „Kézet rá, míg szavad meg nem másolod.

— Nem másolom meg, sőt lekötelezesz vele.

— De ha megtalálod bánni?

— Akkor fizetek kétszáz aranyat bánatpénzül.

A társaság ez alku után még egyszer olly vig lett, mint az előtt. Legvigabb volt Darvai, de látni lehetett rajta: hogy erőlteti a jó kedvet, néha, mikor nem vette észre magát elmélyedt, elkomorkodott, s ha aztán újra föleszmélt, úgy danolt, úgy kaczagott, hogy szinte látszott rajta, mennyire jobb szeretne sírni, s a poharakat vendégei fejéhez vagdalni.

Egyszer egyik inasa belép hozzá és jelenti, hogy egy vén pór-asszony akar vele okvetlen beszélni.

Máskor kiverette volna házából az illy órában alkalmatlankodót, de most szinte kapott az alkalmon: hogy a társaságot elhagyni ürügyhöz jutott, biztatva társait: hogy rögtön visszajő, fölkel s elhagyta a termet. Voltak kíváncsiak, kik megakartak győződni fölöle: ha csakugyan vén asszony e, a kiért kimegy? Percz mulva visszajöttek azzal a megnyugtató válasszal: hogy vén biz az és rút, mint az éjszaka.

Az ott maradtak elfoglalták üresen maradt helyét, s jól múltattak

nála nélkül, s nem vették észre, hogy két hosszú óra mult el, mióta Darvai kiment a vén nővel beszélni, a medvevadász felugrott az asztalra, ott tánczolt a poharak között, s mikor épen a huszadik áldomás-poharat itta ki új vadja örömére, belép Darvai, a szokottnál komolyabb arczzal silletődött reszketeg hangon szólva hozzá, átnyújt kezébe egy csomó aranyat : „itt bánatpénzed, úgymond, a leány itt marad. . . . Mulassatok czimborák. Én rosszul vagyok, lefekszem.“ Azzal elment.

— Tudtam! orditá poharát és pénzét a falhoz vágva a medvevadász.

A czimborák tovább ittak és danoltak.

Vége köv.

VENDÉG ÉS GAZDÁJA.

Egy magányos ház a keblem —

A gazdáját : lelkeket

A bánat meglátogatván,

Hűséges vendége lett.

A vendég hon híven örzi

A szobát, a falakat

Csak a gazda az, ki ollykor

Házából ellátogat.

Leginkább a múlt idő az,

A hová mulatni jár,

Hisz előtte fényesebb ott

A mező, a láthatár.

Ott a dicsőség sugára

Ékesíti az eget —

Ez világitván elébe

Virágokat szedeget.

És csak akkor hagyja oda

A mező szépségeit,

A midőn lombbal, virággal

Tele szedte kezeit.

Ekkor aztán haza térvén
Megtölti a poharat :
Megtölti e puszta szívet,
Melly rég üresen maradt.

S a vendég azt látva így szól :
E virág mit jelenthet,
Azt jelenti ugy e gazdám ,
Hogy megtalál engemet ! ?

Hogy vidámabb vendéget vársz,
Kinek neve kéj, öröm ! ?
Ugy isten hozzád . . . e házból
Más lakhelyre költözöm !

És a gazda így felel rá ;
Jó vendégem, el ne menj !
Hisz azon virágfüzérke
Nem a kéj virága nem.

Nézz csak jobban a pohárba --
S más itéletet hozasz :
Megismerheted színéből
Hogy emlény, s nem rózsa az.

E szelid emlényfüzérke
Meg nem sérthet tégedet :
Hisz a síron : multak sírján
Szedtem ez emlényeket !

Mentovich.

EGY POETAVISELT EMBER LEVÉLE.

Háromszor kerestem az urat, soha sem találtam otthon, itt hagyom ezt a levelet, olvassa el.

Holnap korán megyek haza borjúkat nevelni.

Nevemre bizonyosan fog az úr emlékezni. Én vagyok az a kis Endymion, a ki a Honderübe X. a Vasárnapi újságba pedig Y. jegy alatt irtam azokat a közelismerést kivívtat levelezéseket Borsos Györgyből.

A napokban feljöttem Pestre. Egy nagyszerű munkát hoztam fel magammal. Egy négy kötetre terjedő hős költeményt hexameterekben. Czíme : „Angyal Bandi.“ Kilencz esztendeig dolgoztam rajta. Ennyi időt úgy hiszem elég a halhatatlanságért elvesztegetni.

Első dolgom volt szellem áldozatomat, mielőtt a múzsák oltárára letenném, az irodalmi táltosok egyikének bemutatni. Nem azért : hogy megcritisálja, hanem hogy recomendálja el. Kikerestem a legszelidebbet, a legjámorabbat, ahoz vittem el. Megígérte : hogy két nap alatt elolvassa.

Már ez maga is szeget ütött fejembe. Ha azt mondta volna, jöjtek vissza a jövő pesti vásárkor, vagy esztendő mulva, vagy egy Olympiad után, nem zavart volna meg. De két nap alatt elakarni olvasni azt, a mit én kilencz esztendő alatt irtam, még is keserű megbántás.

Két nap mulva megjelenek nála. Összeszedtem minden szerénységemet : hogy elbirjam viselni mind azon magasztalást, a mivel személyem el fog halmoztatni, úgy léptem be hozzá.

A táltos karszékben ült s nem kevés meglepetésemre szolgált, hogy asztalán kiterített munkám felett olly nyugodtan pipázik, mintha hőseimnek valami szükségük volna a felfüstöltetésre, s nem csak hogy nyakamba nem borult, de még meg sem illetődik, a hogy meglát.

Azt hittem nem ismert rám. Tán rövidet lát? „Én vagyok Kis Endymion.“

„Tudom, felele hidegen az egyfejű sárkány. Önnek munkáját elolvastam. Én jónak láttam fülig elpirulni.

„A versek nem érnek benne semmit.“

Úgy éreztem magamat, mint a ki mellett hat lépésnyire üt le mennykő. Arczom kérdezni látszott a halálos ítélet motívumait.

„Először is azért, mert nem csak öt és hét lábúak vannak köztök, hanem plane tarantulák és emlős állatok, nyolcz és négy lábakon járók.“

„Hiszen ha csak az a baj, felelém, segíthetek rajta, a mellyiknek sok van amputálom, s mellyiknek kevés van, mankót kap.“

„Másodszor, folytatá gyilkos hidegséggel a Minotaurus, mértéknek híre sincs benne, a versek döcögnek, mint a parasztszekér a fagyon, az ember nyelve benne reked a kátyúban, forspontot kell az olvasónak maga elébe fogatni, hogy keresztül czibálhassa magát rajta.“

„De már ez veszett állapot! Mit tévő legyek ilyenkor?“

„Tudja ön mit? A hősköltevények úgy is kimentek már a divatból, dolgozza ön át e költeményt regénynek.“

„Újra kilencz esztendő,“ sohajték fennhangon.

„Soha se kell arra annyi idő. Irassa ön le újra, a sorokat egymás után, senki sem fog rájok ismerni, hogy valaha versek voltak. A kész liktáriumot szedelje fel szakaszokra, adjon a szakaszoknak mottókat Bulwerből, Dumasból, Homerból, Békásiból, s más nevezetes külföldi írókból, s nevezze regénynek.“

A tanács megtetszett. Két hónap alatt újra volt írva Angyal Bandi, s jött velem a legelső könyvnyomtatóhoz, a kinek a firmáját megpillantottam az utcán.

Belépek hozzá, mutatom neki a nyalábot s mondom : hogy én vagyok az

a Kis Endymion, a ki mind ezt kilencz esztendő alatt összeírta, volna e kedve kinyomtatni?

Az ember nagyon galant lett e szóra, kért: hogy hagyjam ott délutánig a munkát, addig majd átnézi.

Szinte elsüllyedtem. Ez plane délutánig átakarja az egészset nézni!

No de csak azt akarta belőle megtudni: hogy hány ivet ad ki nyomtatásban? a szerződvényt ahoz alkalmazandó.

Tehát a munka belbecséről nem is kételkedett, miután nevemet hallá, s engemet reményemen felül talált azon nyilatkozata; hogy rögtön szerződvényt köt velem.

Generosus akartam lenni. Elmondám: hogy én alkudni sem akarok vele, a minő díjt szaband, beleegyezem, munkámat nem akarom túl becsülni. Mire a szellemi petrefactor még nyájasabb képet mutatott, s biztosított, hogy megleszek vele elégedve.

Az nap nem ebédeltem örömben.

Pontban, a mint a három órát ütötte az invalidus kaszárnyán, ott voltam a betűk feldmarsalánál a legelégültebb, legvidámabb képet tolva be hozzá. Kezeit dörzsölve lépett előmbe, s előmutatta a már elkészített szerződvényt.

Alig mertem belepillantani.

Tán jó volna látatlanba aláírni? gondolám magamban.

Méltóztassék elolvasni, szölt azonban a könyvltrehozó, ha tán valami kimaradt volna belőle.

Olvasni kezdém.

A munka 40 ivet teendett ki. — Hízta. — Az ívenkénti díj 22 forint 45 krajczárra volt téve pengő pénzben. — A világ kerengett velem. — Illy jutalmaztatást legmerészebb képzeletemben sem ígértem magamnak. Összeakartam számítani magamban: mennyire megy ez 40 ívvel sokszorozva. A világért sem tudtam kihozni. Annyit bizonyosan láttam: hogy az igen nagy summa lesz.

Tovább olvastam, ha vajjon nem találok e még valami új meglepetést számomra? Igenis találtam. Azt a 22 frt 45 krt p. pénzben nem a könyváros volt nekem fizetendő, hanem én ő neki, a miért munkámat kinyomtatja.

Semmivé lettem. Eltörpülék.

Arczomnak annyira elkelle változni e váratlan felfedezés alatt, hogy a könyvnyomtató azt kérdezte egyik factorától: hogy hova lett az az úr, a ki az elébb itt állt?

Ha látott ön már valakit, a ki silvoriium helyett olajat ivott s ezt akarja titkolni, akkor tudhatja, millyen képet vághattam én akkor?

Szerencsémre teremtő génusom kisegített a zavarból.

„Valamit akarok még javítani a munkámon, hebegém, mi előtt sajtó alá bocsátanám, egy kicsinyt hazaviszem, majd azután megint visszahozom.“

„A mint tetszik“ monda a typographus, s elbocsátott színe elől.

Az nap nem vacsoráltam búbanatomban.

Az éjjel nekem jó gondolatokat szokott hozni. Úgy lön. Reggelre kialudtam a kudarczot s a mint megviradt, újult erővel indulék neki, szülötte szellemnek keresztapát találándó.

Sok járás kelés után csakugyan elcsíptem vele egy könyvárust. Mege-meltetém vele munkámat s kérdeztem, hogy mit ad érte?

Ő meg azt kérdezte tőlem, hogy van e politikai tendenciája?

„Nincs, egy csepp sincs.“ Biztosítám megnyugtató hangon, csupa költészet, romantika és classicitas az egész.“

„Úgy sajnálom, felele. Mai világban semminek sincs kelete, csak a politikának. A románokat tavaly még vették, az idén már nem. Mért nem hozta ön akkor?”

„Ez az ember az ablakon dobja ki a szerencsését, gondolám magamban a nélkül, hogy egy szót vesztegetnék tovább, nyalábra fogtam regényemet, s mentem egy másik könyvárus boltjába. Ott nyomtam azt is. Elakart osonni a hátulsó ajtón, de megkaptam a kaputja szárnyát, bekellett várnia az ostromot.“

„Mit ad az úr ennyi halhatatlanságért?”

„Van e benne politika kérem?” firtatá a jó ember.

„A mennyi csak kell.“ Állítám tele torokkal, politika, diplomatika, taktika, strategika, pragmatika, heraldika.“

„Engedelmet kérek! Kialta közbe szabódó képpel a szellemi rabszolga-kereskedő, úgy nem merek belefogni, mai világban veszedelmes potitikumokat kiadni, inkább, ha belletristikum lett volna, örömostebb vállalkozandottam.“

Dühös valék, kalap nélkül futottam ki az utcára, s avisaltam magamba az ördögöket: hogy mért nem jöttem elébb ide s később amoda. Denique már meg volt. Kétségbe kellett esnem.

Ekkor csillagzatom és unalmam elvezet a színházba, ott a londoni koldusokat adják, s bennem é körülmény azon gondolatot szüli: hogy ha ezt a drámát lehetett regényből csinálni, miért ne lehetne az én regényemet is szomorú játékká önteni?

Úgy lön. Haza mentem. S addig ki sem jöttem a szobából, mig regényemet felvonások és jelenésekké nem gyúrtam. Dolgoztam, mint egy igavonó állat.

Drámám nagyszerű volt. Negyven íves regényből nem is lehetett kisszerűt csinálni.

Volt benne szomorú is, vig is. Háromféle külön esemény ment benne végig; holtak benne rakásra az emberek, még is maradt elég. Az első felvonásban annyian születtek, hogy mire a harmadik felvonásban a többi mind kihalt, ők folytatták tovább a negyediket és az ötödiket.

Mikor beadtam drámámat a bíráló választmányának, oly sensatiót költöttem csupa külső kinézése által, hogy két tag rögtön leköszönt, nem érezve magában elég competentiát annak megbíralására. A megmaradtok pedig azt kérték ki maguknak: hogy otthon olvashassák el. Valának ők számszerint hárman.

Kettő csakugyan elolvasás s mint reszketve tudám meg : az egyik elfogadta, a másik nem.

A harmadiktól függött életem vagy halálom.

Hallja az úr, ez a harmadik egy incárnatus szellemfaló poliphemus, a ki minden reggelire egy fiatal poetát eszik meg, s szellemvért iszik bor helyett.

Hallott ön illy égrekiáltó istentelenséget!

A mint megkapja munkámat elolvasás végett, elmegy hazulról, senkinek sem mondja hová? két hónapig el van Szegeden, onnan belődul Erdélybe, ott eltölt félesztendőt, onnan bebujtorogja fél Magyarországot, Gümörből lekerül Somogyba, Somogyból felkerül Biharba, s most jön csak haza tizenöt egész hónap mulva, mialatt engem a kétségbeesés környékez, nem tudva, hogy hova tette a munkámat?

A mint megsejtém : hogy itthon van, rajta rontok, megállok előtte, mint egy sírból fölkelte lélek, s mennydörgő hangon kérdezem : „hova tette ön a munkámat.“

„Micsoda munkáját?“ kérdé tőlem szörnyű hideg képpel.

„Mintha volna nekem több munkám ennél! Drámámat, az Angyal Bandit!“

„Bizony nem tudom azt, viszonzza a szellemi ragadozó állat kegyetlen ábrázattal. Az inasomnak meghagytam tavaly : hogy minden írásomat égesse el, meglehet : hogy ez is közötté volt.“

És ezt csak olly hangon mondta el, mintha egy eltévedt malacsról lett volna szó.

„Azonban megálljon, utána nézek, talán megmaradt, s inasát behíva, felszólítá : hogyha maradtak írások valahol, hozza elő.“

„Maradtak, viszonzza az inas. Maradt egy nagy nyirkos nyaláb, piros börbe kötve, a kit nem lehetett megégetni a belső nedvesség miatt.“

„Az az enyim! Kiálték fel magamon kívül s összevissza csókoltam az inast, megyek érte magam.“

„Megálljon a tens úr, majd én előhúzó! — s képzelje most az úr, az én drámámat egy szénvonóval kelle előczibálni a sütökemenczéből!

Kiakartam az embert hívni párbajra, de eszembe jutott : hogy ő a harmadik bíráló, s e helyett igen alázatosan megkértem, hogy olvassa el már egyszer azt a munkát.

Megígérte, és ígétét kénytelen volt megtartani, mert az alatt mindennap a nyakára jártam.

Végre egy napon a válaszmányi jegyző kézbesíté munkámat, mellynek táblájára ez vala írva :

„Némi módosítások mellett elfogadtatott.“

Üdvezültem. E perczen én voltam a legboldogabb ember Európában.

„S mik légyenek ama módosítások“ kérdezém : boldogságom hírnökétől.

„Azt *** úr fogja önnek megmondani.

Ugyan azaz irodalmi Robespierre, a ki tizenöt hónapig késleltette dara-

bom elfogadását. No de megbocsátám neki, mert elfogadta, s siettem hozzá a „némi módosításokat“ megértendő.

Csekélység volt az egész.

Csak az egyik férfiből kellett asszonyt csinálnom, s két testvért férj. és feleséggé változtatnom, a harmadik felvonást az első és második közé illesztetem, az ötödiket elhagynom, s e helyett az elejére egy előjátékot készítenem. Továbbá egy gazembert kelle becsületes emberré javítanom, a monologokból dialogokat csinálnom, az előforduló gyilkosságokat még nagyobb gyilkosságokkal motiválnom. A főintricussal a prima donnának össze kellett házasodni, az első szerelmesnek pedig, a helyett: hogy megházasodik, meg kellett örülni s úgy beszélni a közönséghez.

Uram! ez gyilkos munka volt. Inkább három új darabot írtam volna. No de elkészítém ezt is, megviselt csunyául mondhatom.

Már most csak adatnia kellett.

Voltak a színháznál azonban tekintélyes jó akaróim, a kik egy izben félrehívtak, s azt adták tudtomra: hogy darabomnak csak egy hibája van, az tudniillik: hogy nem vígjáték, ha kihagynám belőle a szomorú elemet, a legpompásabb kis vaudeville kanyarodnék belőle.

Nem hagytam magamat rábeszéltetni, mind addig, míg aztán valamelyik kereken ki nem mondá: hogy ha így akarom darabomat adatni, a mint van, akkorát bukom vele, mint egy asztag, s vége lesz minden renommémnek, hanem ha elhagyom belőle azt a mi szomorú és unalmas, s azt a mi víg, meg rakom nótával, tánczczal és görögtüzzel, még úgy tán lesz belőle vasárnapi darab.

Illy hangokhoz nem voltam szokva. Átlláttam: hogy az egész világ öszeesküdüött semmivétételemre, de a legelső próba alkalmával ölly kézzel foghatólag megvoltam győzve a sikertelenségről: hogy magam kértem vissza drámámat, belőle vígjátékot öntendő.

Kitöröltem három negyedrésztét, a nagy, dicső eszmék vandal kegyetlenséggel ontattak halomra, helyt engedendők a görögtüzeknek és a kanász-nótáknak.

Ez is elkészült. Úgy de ennyi változtatás után ismét a választmány elé kellett adnom. Csak azt kértem: hogy annak az irodalmi Cannibálnak ne adják ki, a ki tízenöt hónapig szokta magánál tartani a munkákat. Meg is bántam. Ezúttal categorice visszavetették művemet. A jegyző azzal vigasztalt: hogy ebből igen jó novellát lehetne még csinálni s ő szerez nekem szerkesztőt, a ki napvilágra hozza. „Mit kapok érte?“ kérdezém. „A mit más kezdő író szokott, válaszolt ő. „Az is jobb a semminél“ gondolám magamban, s nem sokára élvezhetem azon boldogságot, miszerint 40 éves munkámat négy hasábra reducálva, nyomtatásban láthatám megjelenni. Másnap megkaptam a tiszteletpéldányt s azon tudósítást, miszerint ebben találandom fel minden jutalmamat.

Nyúgodalmas jó éjszakát kívánok az urnak.

Hölnap megyek haza borjúkat nevelni.

Kis Endymion.

CALEIDOSCOP.

TÁRSAS ÉLETI SZEMLE.

** Egy francia író mondja, hogy némely napok oly mosolygók, miszerint a legközönyösebb keblüeket is szerelemre csábitják, mások ismét annyira komolyak, hogy az embert erővel is gondolkodásra kényszerítik. Na hiszen, az igazat megvallva, szerelemre már rég nem villanyoztak bennünket napjaink, hanem gondolkodásra..... erre már aztán annál több anyagot nyújtottak, s attól tartunk, hogy ha még soká úgy tart, mindnyájan tudóstársasági tagokká leszünk, azaz bepókhálósodva annyira belemerülünk a tudós unalomba, hogy minden tevékenységi élet köszvényt kap bennünk, s olyanná leszünk, mint egy vidor tavaszból a nyár tikkasztó hevéen keresztül a rideg őszbe bukott idő, mely teremtő rendeltetését feledve, mindent a mi szemnek, ínynek kedves sírba temet, s jégkeblü leányával: a koszorútlan téllal hőszemfedőt készített reájok. Mint az ősz az életteli tavasznak virágait, s a nyár arany heve által érlelt tényészetet, úgy eltemetjük mi is édes érzelmeinket, reményeinket..... de nem sokára! A tél ez az utálatos reactionarius — mely minden újteremtésnek halálos ellensége, mely kiirtva a természet virággyermekait kegyetlen szigorával édes annyoknak, a földnek keblén sebarázdokat vág, nem uralkodik soká, a tavaszi nap első mosolya leolvasztja fejről a jégkoronát, s a virányok visszanyerik zöld éküket, a kertek piros virágaikat, és a patakok ezüst-fehéren hömpölyögnek tovább, keblökben az egészín megelégedést tükrözvén. Így nem tart a kebel dermedtsége sem örökké; letarolt érzelmeit, s elfagyott reményeit a hit tavassza újra feltámasztja. A hit, bizalmat ébreszt, tett erőre gyulaszt, s hol e kettő létezik, ott az élet-nyarának siker-gyümölcse nem marad el..... De most vesszük észre, hogy Kaleidoskopunk egy még alakatlan jövőben kalandozik, s olvasóinkkal csak üvegen át izlelteti a mézet. Messze karácson előtt discsérjük a megváltót, azaz, mielőtt még megszületett volna. Mózesként sujtó villámok közepette egy rideg sziklacsúcsról nézzük be lelkiismerünkkel az üdvgazdag kannaánt, — ah, de hogy még meddig kell az alakulás sivatagjaiban vándorolnunk, míg az ígért országába juthatunk, ezt ma még Kaleidoskopunk sem látja be..... A veres tengert szerencsésen átláboltuk, de még az ígért földének mutatványfűrtjeit nem kóstolók, (tán ezúttal ott is sovány szüret volt). Az ótörténet tanulságos jelenünkre is. Mózes sanyargatott vándornépe, míg az ígért boldog haza szőlőfűrtjeit nem kóstolá, míg az érczkigyó félemlíté, csoda volt-e, ha az elhagyott Egyiptom húsos fazokaihoz visszavágyott?! — De mihelyt a hit világitó felhője előtte járt, szomju ajkának a rideg sziklából az engesztelés forrása fakadt, s a tűzbokorból a népek istene beszélt hozzá — azonnal megnyugodott, s örömmel túrte az út terheit egy boldog cél felé,

E fordulatpont ránk is bekövetkezend. Azon erő, mely megedzett bennünket, hogy a ránk mért kemény kísértéseket férfiasan átszenvedjük — biztos tanuságot nyújt életrevalóságunkról, s meggyőzhet mindenkit, hogy mi nem szüntünk meg istenünknek választott népe lenni.

♠ Mióta Foulton a gőzerőt föltalálta, a gépek igen sokat tökélesbültek. Most még a járáson is könnyíteni akarnak: egy cipész t. i. gőzczipők fölfekezésén töri eszét, mely vinné az embert.

A napokban egy barátommal találkozám, ki komoly gondolkodó arczczal jött felém,

— Mi bajod, hogy ily borus, komoly arczot vágysz? tán beteg vagy?

— Sőt jobban érzem magamat mint valaha. Egy gépen töröm az eszemet.

— Hogyan? tán feltaláló vagy?

— Igen. Három gép feltalálója, melyek egyike igen korszerű.

— És az? Léghajó, magnetismus tökélyesítése, vagy drámairó-gép?

— Egyik sem. Ez egy tapsoló gőzgép. Ma-holnap elkészítem, s az „ördög része” adatásakor meg is próbálndjuk.

** Semmi különös.

— Tudja ön — mondá egyik ismerősünk barátjának — hogy Bergheer bűvész búcsuelőadásakor, a német szinpadon fejeztek is.

— Oh ebben semmi különös sincs — válaszolá a másik — hiszen a német szinpad Kalis igazgató alatt rendszeres kőpad volt.

** Igazságszolgáltatás en miniatúr.

— Squear. Ugye báránykám játszottatok vasárnap?

— Smick. Nem oktató ur én nem játszottam.

— Squear. Na hiszen báránykám ezt bevallhatod, a játék nem vétek.

— Smick. Igen . . . egy kissé laptáztam.

— Squear. Laptáztál? és jelen volt ott az isten, a hol laptáztál?

— Smick. Az isten mindenütt jelen való.

— Squear. Gaz kölyök! hát te ugy a laptáival megütötted az istent . . . már ezért megérdemled a botot . . . Dülj meg.

** Uj Diogenes.

— Bierherr. Hova megy ön estére?

— Első ur. A magyar színházba.

— Bierherr. (lenézi) S ön?

— Második. Én is.

— Bierherr. Hol Sie der T. . . . de ön csak reményilem —

— Harmadik. Szinte oda megyek.

— Bierherr. Ah! . . . hát már az egész világ a magyarba rohan, s a németbe senki sem jő?

— Negyedik. De igen én oda szándékozom.

— Bierherr. Oh kedves egyetlen barátom, végre tehát mégis valaki . . . engedje kezét szoritanom . . . hát csakugyan oda megy.

— Negyedik. Hogy ne mennék, mikor Braunecker-Schäffer ma magyar dalt énekel?

** Egy kis tévedés.

— X városban a kapitányi hivatal, miután panaszt tettek nála, hogy a piacon sok egészségtelen gyümölcs árultatik, megparancsolá az ordonanznak (ki egy becsületes árvamegyei tótlegény volt) hogy egy „sárga dinnyét” hozzon, az ordonanz e parancsszóra azonnal átfutott a szomszéd kovácsnéhoz, kit szerencsétlenségére Sarkadinénak hittak, s erővel a kapitányi hivatal előszobájába vonszolá, s miután ott volt, jelentést tön, hogy Sarkadiné itt van!

— Na, hát vizsgálja meg kend kívül belül pontosan — mondá a kapitány — egészséges-e?

Az ordonanz úgy tett, miként parancsoltatott, s a szegény asszonyt egész pontossággal megvizsgálta.

— Nincs ennek semmi baja, kapitány ur!

— Ugy, hát nem kell a Dunába lökni.

S a zsinóros tévedés az előszobába ment és auctoritativus hangon mondá a bámuló delinquensnek: Szerencséje, hogy baja nincs, különben a kapitány ur a Dunába lökette volna!

** Rá s z e d e t t u z s o r á s.

— Valaki egy rézüstöt kért szomszédjától, mit csak nagy díjfizetés ígérete mellett kaphatott meg; midőn tehát visszaküldte, egy kisebb üstöt is tőn bele. A tulajdonos kérdező: mire való a kisebb üst? — „Az üstöd — felelt a kölcsönkérő — megfiadzott!” A szomszéd megörülve a jó kamatnak, mind a két üstöt eltette. Rövid idő múlva ugyanaz ismét elkérte az üstöt, de olly soká magánál tartá, hogy a szomszéd végre nem várhatva visszakérte, ekkor a kölcsönkérő azt felelé: „hogy az üst megdöglött!” „Semmi tréfa — szóla a szomszéd — miképen dögölhetne meg az üst? — Különös! ugye azt elhivéd, midőn mondtam, hogy megfiadzott, s azt nem akard hinni, hogy megdöglött?!

** A l á n c z h i d r ó l k é t n ő a d u n á b a u g r o t t ; c s o d á l n i l e h e t , h o g y e z t n e m f é r j e i k t e t t é k.

** K. szabó mester a napokban kérdeztetvén, miért nem köszön soha X. úrnak, holott ez mindent nála varratott. Igaz — felelé a mester — s épen azért nem kívánhatja senki, hogy kalapomat saját nádrágom előtt levegyem.

** D e n i q u e p o g á n y ! . . .

— A Cirque Olympichen minap egy lovag darab adatott elő ezen czimmel: „A görögök harcza, a törökök ellen.” Történt, hogy a lovagjáték hevében egy görög katonának kardja egyenesen a nézőhely felé suhogott és ott egy urnak homlokát sérté meg. A vétkes vigyázatlanság megbüntetésére azonnal vizsgálat rendeltetett és ime kisült, miszerint a görögöt játszó lovarművész nem vétett a játék czime ellen, s csakugyan akaratlanul is török ellen harczolt a sértett néző neve t. i. M u r a t v o l t denique pogány.

Egyébiránt ez alkalommal meggyőződheténk, miszerint az ostromállapotí szírnak is van haszna mert lám ha a lovagjátéknál a kardok fából lettek volna, legfőlebb a szemit ütíki ki valamelyik nézőnek, mig így isten irgalmaz — az orrát is megsűfithatta volna.

** A s z e n t g e l l é r t h e g y é r ő l f. hó 2-án két nagy szírt darab vált el, s borzasztó tompa robozással bukkott az alatta levő lakokra. Az egyik 20 mázsa nehézségű, Penz Venczel házfödélét üté keresztül, a másik melly 5 mázsával kisebb volt, egy vendéglőre zuhant le. Ez utóbbi helyen a nagy robajra a fogadósné lélekszakadva futott be vendégeihez, kiáltván, hogy a pestiek a tavalyi bombákat lövöldözik vissza!

** L a G r a n g e asszony annyira megszerette Hunyadi Lászlót, miszerint elhatározá, hogy Párisba visszatérvén, okvetlen magával viendi. Megvagyunk győződve, hogy e szép frigyből dicsőség és sok sok aranyfüstű louisdorok születendnek.

** E g y k i s e g y f e l v o n á s o s v í g j á t é k a n e m z e t i s z i n p a d o n , m e l l y a z o n b a n s z o m o r ú a n v é g z ö d i k.

— Múlt szerdán éjszaka a nemz. színház körül fölvigyázó éjör a páholysorok felől némi neszt hallott. Közlebb ment tehát és ime egy embert látott gombolyagba szedett tagokkal egy zugban guggolni, ki alvást színlele.

Az ör rárivalt : ki vagy ! az egyén sokkal izmosabb és erősebb lévén , sem-hogy valami eredeti megbukott drámának lelke lett volna.

A ki v a g y szóra fölegyednesedett a két lábú talány , s hebegni kezdé , hogy ő bizony az este előadott darabon (Brumon marquis volt) karzati ülőhelyén elaludt , és midőn fölébredt , már minden ajtókat zárva talált. Dörömbölt , de sehol semmi ki-járás nem nyílt meg. Így végre elálmosodván , ide e nagy úri fészkekbe húzódott. Az ör , ki e vallatásból még nagyobb gyanút fogott , nem akarta volna zsákmányát illy menten kibocsátani , de viszont keményebb bánásmódot elővenni sem látta taná-csosnak , mert az alperes fölötte jó instrumentumokkal volt ellátva az opponálásra.

Mit volt hát mit tenni ? cselhez folyamodott.

Az éjjeli vitézt a szabadon bocsátás ígéretével a szinpadra csalogatá.

Azonban addig is míg a vasrostélyok megnyílnak , s őt szabadon bocsáthatja — bízta , hogy feküdjék le , bizonyosan pompás ágyat készítend számára.

És előlván a „Tékozló“ czimű tündéradarabból Cheristane légágyát , a vitézt sok rábeszélések után belefekteté. Egy mennydörgös mennykövel tele felhődarabbal betakarta , s azután a szinpadra szolgáló kötéllel ágyastól együtt föl a légbre vont a — holott is épen úgy függött , mint Mahomet koporsója.

A légben úszó hős szabadkozott , s szinte kedve kerekedett a „Peleskei no-tárius“ból elénekelni:

„Ki látott , . . . ki látott illy bolond illy bolond . . . ko . . . ko . . . ko . . . komédiát!“

Azonban még mindez nem volt elég biztosítás a minden lehető szökési körülményeket megátlani akaró örnek — kit bizonyosan , mint ama tudós királyt böl-cességeért neveznek Könyvesnek — elővett tehát még egy pár papiros katonát ir-tózatossal lándzsákkal — ezeket közel a Cheristane ágyában nyugvó fogolyhoz állítván föl , figyelmezteté , hogy ha csak mozdúlni mer , ezen vitézek könyörtelenül fel-spékelik

Nem is mozdult volna az önkénytelen léghajós Cheristane minden kincseiért.

Ez alatt az öreg zsákmányát biztosan tudva , föladá a tényt. Minek követke-ztében a gyanús egyén bekísértetett és vizsgálat alá vonatott. Egyébiránt a l e v e g ő i u t a z á s t ó l rettenetesen fél

* * A francia háboruban , egy szántóföld mellett elballagó francia katonák , tréfálódzva szólíták meg az épen magvetéssel foglalkozó parasztot : „mit fárasztod magad illyen nagyon ? úgy is miénk lesz a mit vetsz , ha megérik.“

„Adja isten , katoná uram , vizsgálja a paraszt jámborul , k e n d e r t vetek !

* † Görgei Klagenfurtban — beszél a onnan érkezett báró K..... — egy ká-véházban szivarozott.

Az Augsburgi Allgemeine egy utazó correspondense értesülvén kiletéről , tüzet kért , meggyújtandó szivarát.

— Tegnap a sétatéren volt szerencsém kegyedet látni. Valóban , ha tudtam vol-na , kit tisztelhetek.....

— No akkor ön még tegnap kért volna tüzet , mond Görgei tovább menve.

* † N a p i h í r e k .

A német színház igazgatóságát Haimer vette át , s bízta a közönséget , hogy majdan jó operát fog öszevütni. Vederemo ! Hogy mennyire lejárt ez intézet hitele , bizonyítja az is , hogy Haimer kénytelen a begyűlt előfizetési díjt a tanács kezébe letenni. —

Vahot Imre Losonczy Phönix-je nem sokára sajtó alá menend. A magyar kö-zönség jótékony lelkének örvendetes tanúsága , hogy az előfizetések rá tetemesen gyűlnek. —

Londonból érkezett magános levelek nyomán irhatjuk , hogy ottan Sajónak , s e

lapok szerkesztőjének kiadott beszélyei közül többeket angolra fordítva sajtó alá adták. Ugyan e két írónak néhány beszélye Lipcsében német fordításban most hagyta el a sajtót.

Aradon s Győrött a Havi s Szabó igazgatása alatti társaságok működendnek e télen. A drámai színészek közül Gyulai, Tóth, Hegedüs, s az ifju Lendvai; az operaiak közül Lászlóné, Hesz R. és Tély R. — ez utóbbi a nyarat szép sikerrel tölté Bécsben tanulással — kezeskednek, hogy e társaság hivatásának teljes mértékben megfelelelnek.

El is felejtettük olvasóinkkal tudatni, hogy itt egy lovag-cirkus is van, a leégett német színház épületében. Rendesen tömött ház előtt játszanak. Lovaik gyönyörűek, betanultak, de annál ügyetlenebb lovaglók nagy része. A napokban is egyik ló egy páholyba ugrott, hol megsérté a társaság egyik ott ülő nőtagját.

Kubinyi Ág. darab idő óta a losoncziai számára könyvtárt gyűjt, s a mint a közönség elébe juttatott számadásai mutatják igen szép eredménynyel.

Figyelmeztetjük olvasóinkat Reisner daguerreotyp műteremére, (váciutca 14. szám a.) Láttuk a műteremet, az elkészített képeket, mellyek minden illy képeknél képzelhető igényeknek megfelelelnek.

Nagy-Kanizsán a P. L. szerint könyvkereskedés nyílt, s egy nyomda megnyilando. Elsőt illetőleg sok magyar város követhetné példáját. Bár helybeli könyvárusaink tennének e tekintetben sikeres lépéseket.

A bécs-pesti villany-telegráf már elkészült. Első hir mit hozott, Rosenfeld nagykereskedőnek halála volt.

A Proféta a nemzeti színháznak tizennégy ezer forint tiszta jövedelmet hozott. Lám, ebből okulhat az igazgatóság. Mennél több a mag mit elvet, annál dúsabb az aratás.

Károlyi a Trattner-Károlyi-féle ház átjárásából bazart akar csinálni. A M. H. londoni utcának ohajtaná kereszteltetni. Már miért nem egyuttal chinai utcának?

Dobsa jelenleg „Sátán” című regényen dolgozik. Egy része már készen van. Reméljük nem sokára be lesz az egész fejezve, s akkor a dús fantáziával, s sok világismerettel írt regény sajtó alá menend.

A „Csokonai lapok” részvét hiány miatt megszűntek. Sajnos... sajnos eset, melly a dús alföld részvétlenségének világos tanujele.

Szigligeti jelenleg „Vid” című historiai drámán dolgozik, melly mint hiszszük s ohajtjuk, nem sokára színre jutand.

Irodalmi ujdonságok: Alföldi színműtár. Kiadja Horváth Döme. Első füzet. Vétélytársak, Horváth Cyrilltől, Borgia Lukretzia Hugo V. után. — Jakopo Ortisz levelei. Olaszból Császár Ferencz. — Magyar példabeszédek gyűjteménye, dr. Ballagi Mórtól. — Sajtó alatt vannak: Napoleon császár élete, két kötet, s Görgei jellemzése Szironditól.

— Lévai Józseftől „Emlék dalok” de La Grange asszonynak, elhagyta a sajtót. Jól nevezé egy lap, daloknak a dalról.

Budán Bawinger mutogatja fényképeit. Ugyan az, ki mult tavasszal a nemzeti színházban mutogatta azokat.

Helybeli lapok írják, hogy Szönyi J., ki a Pest kerületi evangélikusok iskola felügyelőjévé neveztetett ki, tanintézetével ezért nem hagyand fel, hanem a felügyelést egyik szaktanárra bizandja.

IRODALMI ÉLET.

✚ *Házasság speculatióból, vig regény, írta Boross Mihály. Budapest, 1850. Szerző tulajdona. Bolti ára négy ezüst huszas.*

Boross már nem fiatal író; neve sokszor volt lenyomva. Előbb sz. történeti novellákat írt czikornyás és körmönfont modorban, melyet sokan keleti költészetnek tartanak, később némi izetlen czikkeiért jeles humoristának kiáltá ki valamelyik divatlap. Ezt némely szerkesztő tiszteletdíj helyett adja, pedig veszedelmesebb a pénz-nél, mely hasonlóképen nem minden ember kezébe való. Itt fekszik az áldozat, számoljon érte a szerkesztő, ha csak valamelyik törvényszék előtt ennél kevesebb bűnért nem számol. Boross elhitte, hogy ő humorista, s fellépett egy vig regénynyel, melyben igen szomorú szerepet játszik. Irodalmunkban — még a híres Mára vára korszakát sem véve ki — illy rosz regény alig jelent meg. Mindenütt csak árnyoldal. Sok hibás műben lehet élvezhetőt találni, s még fényoldalt is fedezünk fel, mely a jövőben reményekre jogosít. Itt legfőleg csak az erkölcsi és hazafias irány méltánylandó. Csak hogy költői műnél ez még magában igen kevés, s így feldolgozva annyi, mint semmi. A legjobb akarat mellett sem tehetők, hogy végig olvasván, Petőfivel föl ne kiáltunk: Vágd földhöz hitvány doronbodat!

A regénynek meséje e következő meglehetősen elkopotott epigrammai gondolat: gr. Fényzesi s b. Divat csőd alá jutott mágnások, szerencsés házasság által akarnak ujra meggazdagodni. Ez okból megkérik Podágrási ur leányait, ki hasonlóképen csőd alá jutott, mely körülményről azonban még nincsenek értesülve. Podágrási ur örvend, s leányait, bár el vannak jegyezve, azon föltét alatt oda igéri, ha az esküvő tüstént megtörténik. Később mind két fél észreveszi csalódását és csalatását. — A férjek odahagyják nejeiket, s valamint őket, úgy a regény minden személyeit igen szomorú sors éri. E rövid meséhez majd semmi cselekvény nincs kötve. Az egész regény nem egyéb, mint episodok öszege, melyek a leglazabban függenek össze a főcselekvénnyel, befolyással rá pedig alig vannak. Bátran czimezhette volna: a dáridói és bükkfalvi közbirtokosok biographiája. Szakaszt szakaszra ír, mindegyikben bevezet valamely új személyt, kik közül a legtöbbről semmi szükség, felhoz terjedelmesebbnél terjedelmesebb jeleneteket, melyek a cselekvényt nem viszik tovább, végre aztán összehozza kóbor személyeit, felvegyíti néhány ujjal, s ott hirtelen megszövév a csomót, egyszersmind ketté is vágja. Semmi meglepő jelenés, semmi bonyolodás! A gyér comicai helyzetek hatás nélkül vesznek el, részint a cselekvény és kidolgozás hiánya, részint a tragicai fordulatok miatt, hol humorba akarna átmenni, ha a humor alföldi posvány volna. A műkedvellők és végjelenet, melyek még legjobbak, ezért röppennek el nyom nélkül. A többi szót sem érdemel, vastag táblabíró, éhes kávénéni, szitkozódó szolgabíró, verekedő hajdu, még magában nem comicum. A comicum csak annyiban fekszik a tárgyban, mennyiben Canovánek legszebb műve a holt márványban fekdühetett. Kéz kell oda s még pedig nem akár millyen.

Azonban, ha az egészséget nem regénynek, s az egyes részeket genréképeknek is vesszük, csodálkozunk kell a szerző kevés erején, mely e dús anyagból oly keveset tudott alakítani. A falusi s általában a vidéki élet nálunk oly sajátságos, s drámai s elbeszélői nemből tág és szép tér; mégis Fáy, Kisfaludi, Kovács Pálon s Szigligetin kívül oly kevesen dolgoztak belőle. Műveink nagy része a fensőbb körben játszódik, melyet íróink nagy része csak felületesen ismer, vagy valamely stereotyp városban, mint azt a francia regényekből tanulták, vagy végre oly régiokban, hol csak kődfátyolképeket láthatni. Borossnak különben jobb lett volna bele nem fogni. Ő csak piszkot, zsirt, bundadarabot s több effélet hoz fel. Aztán oly életet fest, mely tulajdonképen nem létezik, mint torzkép pedig eszme- és elmésségben szűkölködő, s nem egyéb, mint az említett írók hulladéka izetlenségben főlelegyítve.

Jellemeikről nincs szó. Ezek nem comicai, hanem parodiai jellemei, torzképek, vagy a kettőből előállott szörnyek. Az illyek a komoly nemből is divatba kezdenek jöni. Én őszvérejeknek keresztelem, minden czélzás nélkül az íróra és muzsájára.... Minő jellem az a Podágrásié, ki nejétől úgy fél, hogy egész regényben alig szól egyet, gyermekeivel mit sem gondol, a végén mégis apai szeretete hevében, szilárdan föllép és fölteszi a kalapot? A gyávából egész hős lesz, minden belső szükségesség nélkül. Ama két eladósodott magnást is milly nyomorultan fösti! A bűn, romlottság és nevetségesség azon kívül, hogy minden egyénnél külön alakban jelen meg, még némi osztályszínezetet is hord magán, mint a társadalmi állapot és viszonyok eredményét. Itt sem osztályi, sem egyéni jegy. Nehány elferdített általános vonás.... Az estélyi mennyi tudatlansággal van leírva! A társalgás milly ügyetlen! miként emeli a gróf Sarolta kisasszonyt szobájába a nélkül, hogy az egész estély szeme láttára elájult után valaki, vagy legalább édes anyja menne. Az inasok az ajtóban mennyi tudományal philosophálnak. Épen mintha Boross ur reflexioit folytatnák. A többekről nem is szólunk, s csak annyit jegyzünk meg, hogy a személyek közül ki nem krumpliorrú, vagy kövér vagy sovány, s a legtöbbje éhes, t. i. Boross ur minden jellemzést a fennidézettekkel kezd. Még legjobb jellem a vidéki ironcz, ki előbb farsangi tudósítást, színbirálatot, később verset, novellát, s végre regényt ír. Szerzőnk, úgy látszik, jól ismeri e fajt.

Legmulatságosabb az egészben, hogy a dicséreteket már egy szusz alatt elmondjuk — maga az író az ő naivságával, az ő komolyságával, az ő pajkosságával, az ő tudományával. A legelkopottabb predikatiók és vezérczikkek hulladékait találja előnkbe minden lapon a legiskolamesteribb hangon. Értekezik az uriszeikről az utókor kedvéért; a csödről erkölcsi leczkéket adva; az álomról pajkosságból, megbizonyítván, hogy az kedvesebb, mint a pazarfényű lakoma; az agg szüzekről ábrándozva azt tanácsolván, hogy a vének ne szeressenek, mert „neki lángra gyujtja teste minden érzékeit egy dagadó keblü lányka, de megdermed benne minden ohaj, ha egy aggastyán hideg ajka nyomja penészes csókját forró ajakára.“ Még csak két helyet akarunk felhozni mutatványul. Miután leírja, hogy a falusi írókat mennyire bámulják, egyszerre csak minden összefüggés nélkül így szól: „a falusi írók iránti elfogultság leginkább onnan származik, mert embereink nagy része hiszi, miként író csak Pesten létezhetik, és hogy a ki Pesten lakik, ha akarja, mindjárt író, szóval hiszi, hogy Pest levegőjében van a varázserő. Boldogok, kik nem látnak, mégis hisznek. Csak olvasni kell komolyan, s láthatni mennyi gyom és dudva kerül ki Pest falai közül. Pest levegőjében van igen is varázserő, mely irászatra kényszeríti a fiatal embert, de ezen varázserő az éhség s pénzsükség, mellynek kielégítéseért nem egyszer tollat ragad a fiatal és ír, hogy néhány forintot csikarhasson a lapszerkesztőtől;“ más helytt, midőn a csőd alá jutott jellemtelen báró magának új reményeket épít, s jó kedve van, e megjegyzést teszi: „és ezen csak örülnünk lehet; mert ez tanusítja, hogy e nemzet felmagasztosult képzelő tehetséggel bír, hogy e nemzet nem prozai.“ Vivat Soroksár!

Humorából nem közlünk mutatványt. E nevezet alatt különben is már annyi miudent értenek nálunk, hogy olvasóink bizonyosan rajtok meg nem botránkoznának.

Előadása vontatott, lassu, unalmas, kifejezései igen sok helyt poriasok, s ezt ő — úgy látszik — népiességnek szeretné keresztelni. Különben ez most divatszerű. A máskép tehetséges Vas-Gereben sokat tett erre mulatságos és eredeti, de tisztulatlán izlést tanusító irataival. Boross strimpflis lábu és tobákos orrunak nevezi, kinek ez nem teszlik. Elkopott fegyver. Szegény Erdélyi ellen sokat használták, pedig a népies elem meggyökereztetésében ő volt legmunkásabb.

Sok tájszavakkal is találkozunk. Ez nem rossz, csak hogy a táj szó jobb legyen a már használatban levőnél, vagy valamely eszmének különböző árnyolatait fesse, avagy épen műszó legyen. Azonban különben sem szabatos stylusát nagyon elrutitják,

a sok rajthuzli, kopfputz, auslag stb. kifejezések. Nem azon helyeket értjük, hol a személy beszél, hanem hol az író. Az illyekben ritkán fekszik elmésség, s a mit jól kifejezhetünk magyarul, miért ne mondanók úgy?

Feltűnő, hogy Boross az *ildomost* mindenütt idomos helyett használja, mint *ildomostermét*. Minden gúny nélkül ajánljuk a szótárt. A rimes mondatokat sem ártana kerülnie. Az illyenek: kezében horpadozott oldalú fehér kalapot tartott, mellynek szélein temérdek emberkéz szennye barnállott, — sértik a fulét.

De mégis legjobb lesz azt követni, mit Petőfi tanácsol: vágd földhöz hitvány doronbodát!

✂ NEMZETI SZÍNHÁZ.

Színházunk octoberi szürete — értjük a bérletet — igen jól ütött ki. Pár nap mulva már jelenté az igazgatóság, hogy bérletjegyek többé nem adatnak. Méltó jutalom az igazgatóság fáradhatlan működéséért, melly ujult erővel naponként kielégítő igyekszik nyújtani. Alig egy hete kezdődött el a bérlet s már láttunk egy új drámát, két Schakespeare darabot, egy új francia vigjáték pedig 11-ikén adatott. A két Schakespeare darab Hamlet s Romeo és Julia voltak. Mind kettőben a főszerepet Lendvai s Latkócziné játszták.

Az operában még mindig Lagrange ad főérdeket az előadásoknak. Ujat már darab idő óta nem adtak, hanem Lagrange-al úgy van az ember, mint a virágkedvelő a rózsával, mellyet szívesen elnéz naponkint a nélkül, hogy megunná. Készül ugyan jelenleg Ilkára, s a jövő héten tán színe is hozandják — hanem Norma elmarad. Daczára, hogy mi Ilkát csinos operának tartjuk, jobb szerettük volna Lagrange-t Normában látni. Először Ilkának olly rosszul kidolgozott liberettoja van, hogy a zenét már csak azért is, legfeljebb háttal fordítva élvezhetni. Másodszor Norma inkább Lagrangenak való mint Ilka. Harmadszor Ilkát Szymanszkával is megláthattuk volna, de nem Normát Lagrange nélkül — Kaiser-Ernstel pedig semmi esetre. Kaisernő csinos hangja daczára — mellyel ő azonban épen nem tud bánni — nem való hősnőnek, Normának legkevesébé. Erőködés, tulzott játék, ide s tova szaladgálás még nem tesz valakit azzá.

Oct. 9-kén Marquis Brumon eredeti dráma Dobsától, másodszor, igazításokkal. Őszintén megvallva keveset vártunk, keveset reméltünk az igazításoktól. Már maga az idő rövidsége nem engedett tetemes, s a mű alapján segítő változtatásokat gyaníthatni. Igen is tett változtatást szerző a mesén, de közte s a jellemek közt azért most is épen olly kevés az összefüggés, mint először vala. Brumon és Gusztáv most sem drámai jellemek — az első most is az a bűnös, az a bohóc. Az utóbbi most is az a fokunkint törpülő gazember. A jelenetek most is olly lazán függenek össze, a foltozgatás nyomai sokhelyt meglátszanak. Így például igen bele erőszakolt folt az, midőn a fiatal marquis erőnek erejével el akarja a közönséggel hitetni, hogy ő azért pazar, mert gyermeke nincs. S az atya nem kapacitálja, hogy még csak féléves házasság lévén, várjon még fél évet. Midőn megtudja hogy apa, a Fiorettától neki küldött váltót eljátsza, s e miatt a misantropia annyira fölébred benne, hogy Very Gusztávhoz megy — nem lopni, mint először, hanem megölni Gusztávot, s aztán magát. Mint feljebb mondók e drámának alapja hibás, s mindaddig mig azon nem javít, fúrhat, faraghat rajta — foltalálhatni. Szerző tehetségét s költői erét különben e hibás mű egyes jeleneteiben is föltalálhatni, csakhogy használja jobban. Előadás jobb, pontosabb, összevágóbb vala mint először.

MOZAIK.

Bécsi levelek. I. (Vége.)

Lenau legterheesebb küzdelmei 1844-ben kezdődének.

Marcz. végén Stuttgartba ment, költeményei 7-ik kiadását elintézni. Ott végezte be Don Juanját is.

De a töméntelen foglalkozás egészségére kártékonyan hatott. Baden-Badenbe utazott. Kevés itt mulatása után hirdetéik a lapok, hogy egy majna-franfurti hölgyet eljegyzett.

Néhány hét múlva azonban — nyár vége felé — betegen Bécsbe, onnan sept. 20-kán Stuttgartba érkezett. Frankfurtba akart menni megtartandó a nászt.

Komorság, a vizsály, mi kiadójával keletkezett, annyira hatottak kedélyére, hogy egy napon a guta megütötte.

Soha egészen föl nem üdült. A gondolat, hogy ennek a perczen kellett történnie, mellyben boldogságát bekövetkezendőnek hitte, lelkét komorabbá, sötétebbé tette. Borus egén uj, soha szét nem oszlandó fellelegnek vélte ezt!

Szegény! a következő év octoberében már — örült vala! De ez csak kezdetben órákig perczekig tartott. Jobbadán csak éjeleit sötétíték meg. Egy éjel meg is akarta magát fojtani. Reggel vérében találták meg. „Nem adatatok — ugymond — mérget.

„Van egy régiója — mondá maga — az emberi idegeknek, mellynek örökre érintetlen kell maradni. Jaj nekem, megérintém azt!”

Örültsége ezután fokonsint növekedett, bár igen gyakran eszénél volt, annyira hogy egyszer Kerner ugy nyilatkozik: „hisz ez okosabb mint én!”

1844 végétől 1847-ig Vinnenthalban volt. Onnan honába inditák — de maniája utjában igen gyakran kitört.

Végre Döblingbe kénytetének szállítani. Csak kétszer volt itt eszénél, egyszer midőn tudaták, hogy főherczeg Károly meghalt. „Föhg Károly nem hal meg!” — mondá. — Máskor egy koros nőnek mondá: „milly szép ön!” — „De édes Nimbsch, felelé ez, én már öreg vagyok!” — „Ej, csak a lélek szemeivel kell önt nézni, mint én nézem!” — Még a marcziusi forradalom, melly elibe olly epedve nézett, az sem tudott rá hatni.

... Meghalt ez év szeptemberében.

Lenau szép, erős ember vala. Arcza, tekintete, minden elárulá a költőt. Kisded, széles vállakkal, barna bajuszszal és szakállal, széles homlokkal, szabályos orral, mély sötét, kedélyt eláruló, fekete szemekkel.

Egy barátnéja, egy utashoz hasonlítá, ki kicsiny naszádban tornyosult hullámok közt, zilált hajakkal, hajdan fővel utazik, a nélkül, hogy biztos part felé törekednék. „Igy utazott ő is az élet folyóján, meztelen, csak örökzöld füzértől körített fejét a nap hevének, viharoknak kitéve. — — Ó a sima, sugár babér dizsiti a főt, de nem védi meg!”

Most már boldog. Szenvedés, küzdelem, bánat véget értek e szónál: halál!

— A II. bécsi levelet helyszüke miatt csak kivonatban közölhetjük. Rachel előadásairól irván „az utolsó oct. 5-én vala. A 12 előadás mintegy 30,000 pforintot hozhatott be. Azok hatásának nagyságát ebből is átláthatja ön.

S valóban ha valaki, Rachel megérdemli a bámulatot, az imádást, annyira, hogy most az egyszer a Humorist elragadtatását sem találom tulzottnak.

„A berek dalosai közt a csattogány rózsa, a virágok közt a rózsa csattogány; a francia tragoedia dalosai közt Rachel a rózsa, a francia versek kövült virágai közt ő csattogány.”

S így folytatja egész végig három hosszu hasábon keresztül. A már ismert

dicsériadok útja igen kicsiny — újat keres, mely nagyszerűség magasztalásban minden eddigieket felyül muljon.

Jobbra semmi esetre nem pazarolhatta volna. A classica oskolának darabjait oly classicitással hallani szavaltatni . . . minden képzetet felyülmul.“

Nos azután levelezünk is a Saphir nyomdokán indul. Látszik, hogy országot adna egy nagyszerű dicsériadért, mely még Rachelről elmondva nem volt. Hasonlítja csattogányhoz, tavaszhoz, viharhoz, szép időhez, mosolygó naphoz, tündöklő holdhoz, elboruló éghez, villámhoz, zivatarhoz, mely végig sivit, nyári esőhöz, melyet az ember szemeibe csal — s végül azt mondja, hogy mind ez együtt véve Rachel, s Rachel mindezeknél együtt véve több, mert szellemet tud beléjük önteni.

A várszínpad számára Lecouvreur Adriennet fordítják németre. . . Nem lesz itt Rachel, kit úgy élni, tündökleni, szeretni, szenvedni, meghalni, s a zugó tapsvihar, a függöny felgördültekor újra föltámadni lássunk.

Igy levelezünk. Mi őszinte sajnálatunkat fejezzük ki, hogy e színművészeti csodát látni nem lehetett városunkban.

⊙ P á r i s t jelenleg két tárgy foglalá el. Egyik a nepauli követ, az a hires hindu herceg, az a ezeregy-éjbeli hős, ki Párisban civilizációt akart tanulni, s bővebben osztogatja gyémántjait, mint a legdúsabb ember a frankokat. Elutazása előtt Cerittonak egyetlen tánczért két kigyót adott. Hanem minő kigyók! rubin, gyémánt, topáz és amethissel voltak kirakva. Ceritto bizonynyal a civilizatio példányképeének tartja őt.

Másik tárgy: a rambouilletti parkban, I. Ferencz korabeli öltözékben tartott vadászat. Hanem ez inkább csak a lapokat foglalkodtatja. Különösen Cham igen elmés karikaturákat rajzolt. Többi közt egy házi ur beszélget nejével, kezében nyulat tartván.

— Ugy tetszik, hogy ez a nyul nem igen fris.

— Ne csodáld. A rambouilletti vadászatból hozom ugy akarák, hogy I. Ferencz korában lett legyen megölve.

Egy másikon egy fa alatt meztelenségét hajával takaró nő ül. Előtte egy bámuló férfi.

— Sapristi! Grenouillot asszony feleségem! mit csinál ön ez erdőben, hasonló öltözetben?

— Barátom én egy historiai vadászatban szereplek. Brabanti Genovévává tettek.

⊙ H i n d a n g o l c s i l l a g á s z .

Londoni lapok — e csillagász értesítése folytán — hirdetik, hogy azon hires üstökös, mely 1264-ben — akkor sinlé Magyarhon a tatárpusztítás utó nyomait — annyi rettenést okozott, s mely 1536-ban a mohácsi vész által megrongált magyar nemzetet, két részre szakadva, küzdelmében csaknem elveszni látta, a jövő évben viszont látható leend. Mint ez előtt, most is egy véres küzdelmek által megrongált hazát látand.

⊙ U j d o n d á s z i b o s s z u .

A „Corsaire“ az uj 4 centimes bélyegadót megbosszulandó, következő párbeszédet közöl egy vak öreg és unokája közt:

— Nagy apó, mit jelent az az ujságra nyomott izé?

— Millyen az, mond csak meg?

— Egy asszony görbén álló mérleggel.

— Ez egy kalmárnő, ki hamis mérleget tart kezében.

— De kard van kezében, mintha meg akarná magát ölni.

— Lásd halálra van ítélve, s azért akarja azt magába ütni.

— De háta mögött egy kő van, millyen a temetőekben szokott lenni.

— Ha meghalt ezzel akarják befedni.

— De e köre rá van írva: négy centimes.

— Ez azt jelenti, hogy egész életében sem ért őt centimet.

⊙ Fillmore az éjszakamerikai státusok elnöke, egy szegény földmies fia. Kezdetben szabólegény volt, hanem szabad óráiban sokat olvasott és szép írásra tett szert. Tizenkilenc éves korában Vood jogtudosnál, kit értelmisége meglepett, másolatokat vállalt fel. Két évig maradt nála, s tanácsára a jogtudományra adta magát. Kezdetben szükségeit tanórák adásával fedezte. Már 1823-ban letette a vizsgálatot. Ezután gyorsan emelkedett, 1829-ben már képviselő volt.

⊙ Kaliforniában kevés hölgy levén, Párisban egy társulat alakult, melly azon nőknek, kik oda menni elhatározzák magokat 100—10,000 fr. nászpénzt ad.

⊙ Nagy-Károly hiestalizmánya.

Egy kis dió, arany foglaltványban, Bonaparte Lajos birtokában van.

Aachen városa ajándékozta meg ezzel Napoleont, s ez viszont Hortense hollandi királynő — a praesidens anyjának adta.

A Harun al Raschid által kelet hatalmas császárájához küldött követségben volt egy magus, ki e talizmánt Fastrada császárnő fölszólítására készíté.

E percz óta oly forrón szereté a császár nejét, hogy midőn az nem sokára azután meghalt, nem engedé eltemettetni, még akkor sem, midőn a tetem rothadásnak indult.

Gyontatója tudta a dolgot, s a talizmánt levonta. A császár szeretete hozzá fordult, s nem sokára ország kancellárrá s mainzi érsekké tette.

Magasabbra jutni nem akart a pogány talizmán által — tengerbe veté a helyet hol Ingelheim van. Azután a császár e helyet kedvelé meg annyira, hogy a többi palotákat diszeitől megfosztá, s Ingelheim-ot ékítetté föl velök.

A legenda azzal végződik, hogy a császár mind addig nem tudott meghalni, míg e talizmán a tengerből ki nem vétetett.

Egy német tudós, ki közli azt, azt kérdi: hogy vajjon Bonaparte L. nem e talizmánnak köszönhető-e elnökké választását, s ekkép a rá szavazott 6 millió francia, valamint ő maga is tiszta frank vérből származott.

Szerkesztői értesítő.

Hortense, Szász Károlytól; Gabriela M. K-t-ától, Meglepetés és Orion Laukától, Mundre Flore gr. Lázár Kálmántól, Vaterloo előtt N.... Jósától — novellák — még ez év folytatásban közöltetni fognak.

Imrefi muszkahuszárok című dolgozatát hasonlólag nem sokára megkezdendjük.

T. K. ur (Baján) kívánatát teljesítettük. Levél útján tudattuk vele mikép?

T. ur Kelméren. L. urnak Nagy-Károlyban. Kapták-e önök e hó 1-i küldeményünket?

Következő dolgozatok részint tőlünk függő, részint nem függő körülmények miatt nem közölhetők: A honvédnász, Három hölgy, Leduda Pál, Kornélia, — novellák. A vándor, Hazámhoz, 1850 marc. 15-ke, Megbűnhötte már a magyar, Az én lelkem, Nagy halott és sirja, IV. Béla, Honfi bucsu, Busongó, Emléksorok, Csobánczon, Európához, Imádság 1850, A vén granátos, Honfi keserv, Életkép 1848-ból, Vincze diák (s a vele levők), Petőfi vendége (s a vele érkeztek), A vén huszár, Gyászdal, Hol vagy ó sors könyeim, Magyar bányász dala, Emmához.

DIVAT.

Az első Párisban készült divatképünket jelen számunkkal küdjük szét.

A divatképünkön látható kalapot, chemissetet és manchette-t Mesti Klára divatárusnő, (Váczziuteza 15-ik sz. első emel.) köpenyt és ruhát Rozmanek nőszabó (Sebestyén tér a török császárhoz czimzett házban) készítenek.

Állat tenyésztése a régi maradt.

Úri emberek igen sokan lakták — s most is lakják — kik öltözékeiket többnyire fordított posztóból viselik — vannak kik a tökéletes uj ruhát is megfordították, hogy divatosá legyenek — vannak kik a már háromszor fordítottat is újra fodították hogy még divatosabbak legyenek.

Ezen fordítási fényűzésök ugyan nem sokára elfog mulni — mit onnan hiszek — mert a nők egy része útálja a fordított ruhát — a más része pedig jobban szereti az újat a fordítottnál — —

És most bezárom leveletem s nem tudva mi siker koronázzandja e roppant fejlődésbe került munkálatomat — várok és reménylek — ugy is csak a remény tartja a lelket bennem. *)

... . r.

Arad, oct. 2-án Szüret után vagyunk, hála istennek! — fölkiált a buzgó magyar ember, mikor szőlőjéből az utolsó hordó mustot haza küldi. Szüret után vagyunk mi is, és hálát rebegünk a gondviselésnek, hogy sem a halál, sem annak szolgálai bennünket le nem szüreteltek, mint mi leszüreteltük a mult héten hegyeink kevés termését. Társaséletünk szüreti örömei hasonlók valának a terméshez; a mi kevés, az is értékes. Boldogabb években különemű multságok népesítették kolnáinkat; zene, — táncz, — whist, — s paskevics estélyek nem hiányzottak; az idén — alig egy feszes báloeska, azis tán valami új hivatal örömére. Szomorú szüret tavál, szomorú az idén. — Temetői hallgatagságú városunk mozog az unalmas egyformaság döcögős kerékvágásán. — Hölgyeink egészségi állapota vissza esett a néhai separatismus kórságába. Vannak a szó teljes értelmében honleányaink igen dicséretes kivétellel, vannak néhányan közönyösek, vannak ismét elegenden, kik férjeckéik példájára, ugy mint régen, elég jó kedvűek idegen istenek oltárain áldozni. Az elsőeknek hosszú életet, az utóbbiaknak jobb egészséget kívánunk. — Nemzeti irodalmunk a kivételes állapot daczára is kielégítő pártfogásban részesül. — A napokban fognak az iskolák megnyitni. Ha jól értesültünk, eddigi hat gymnásiumi iskoláink helyett Arad város közönsége saját költségén nyolcz iskoláról gondoskodott. Tagadhatatlanul szép jótétemény. — Rotter János kereskedelmi iskolája is folytonosan virágzik. Ohajljuk, hogy e városunk s vidékünkre nézve szinte üdvös intézet a közönség méltánylása által minél erősebb lábra állitassék. A jeles tanító buzgalma s a növendékek rövid idő alatt is valóban bámulatatos előmenetele egyiránt érdemlik méltánylatunkat. — Hogy mi lett tulajdonkép az egy időben igen szépen virágzott kiseddővő intézetből, nem tudjuk, annyit bizonyossan tudunk, hogy jelenleg nem áll fön. Reméljük miszerint az aradi nőegylet újból folkarolandja az általa több éven keresztül olly meleg kebelrel ápoltt ügyet. Csak aztán ne hagyjon a szép lelkű hölgyek egylete bennünket csalatkozni! — Olvasó társaságunk több rendű akadályok miatt mind eddig nem vergődhetett előbbi rendes állapotára. — Casinónk nincs. Jele haladásunknak. Többen járatnak hirlapokat, többen is olvasnak, mint a néhai makoós casinó lármás termeiben. Takarékpénztárunk megvan mint régen: az adományokat beveszik 5% kamatra mindenkitől, mint régen; kölcsönt pedig nem mindenkinek, ki elég biztosítékot nyújt, hanem csak bizonyos családoknak adnak, mint régen.

Miketten.

Zala-Egerszeg, september utóján. Felvettem tehát rendes levelezői töltemet, hogy meggyenken történeendő hírek felől szerkesztő urat, s eseményeink által érdekelte olvasóit koronkint tudósítsam. De midőn ezen holt betűket előszavak gyanánt töltemem olvasóim elé: egy daemon, melly sokaknak, ó igen, talizmánul szolgál, képzeletem' tárháza kapuján kopogtatva, végetlen tárgyba rántja merengő lelkem; ujjal mutatólag: mikép e világ felületén, mellyben mi is hanyattatunk, a sok kindús vajadások mi igen érve érik még egymást. És mellyben sok, igen is sok, elnézésekkel tartozik az ember viseltetni ember irányában, mephysto alakuk

*) Kérjük önt megkezdett levelezésénck folytatására.

íránt, kikben a g ö g non plus ultráját látjuk megtestesülve . . . De e g ö g olly valami csodálatos nálók, mikép önként, a természetben bizonyos salto martalék jutnak eszünkbe . . . Ó ti fiai a XIX. század korszellemének! Felöletek szólva, igazán eszembe ötlik: M y d á s Az éjszaka embere, pedig alig ember . . .

De hová tévedém? . . . látom, önkénytelenül, keserü gondolatok környeznek, miket elhalgatnom lehetlen lön.

Félre veletek tehát sötét eszmék, térjünk jelenünkre, mely vajmi édesdeden kínálkozik az ő örömeivel.

Jelenünkről szólva, társas életünk az, mi első helyet foglaland.

Zala-Egerszegén, hol azelőtt a társas élet mint meteorokó csillámlott, mostani fénye elenyészett . . . Miért? . . fentebbi állításaim igazolják ezt.

Hogy szellemi élvezetek hiányával vagyunk, ezt is csak magunknak róhatjuk fel hibául. Szellemi tevékenység sok fejlődne ki, az igaz, nálunk is; de aztán a k i v i t e l b e n hiányzik az összetartás. — Egy két b u z g ó k azomban, kikben a s z e l l e m i f e n s ő s é g gloria fényben tündöklök, megteendik a lépést egy bizonyos t á r s a s é l e t ű n k r e olly jótékonyan ható irodalmi vállalat kifejlesztésében, közrehatólag segítkezett nyújtani. De most még csitt erről . . . Óhajtásunk az: mikép s i k e r e s e s z k ö z ö k vétesseken igénybe. Erről pedig annak idejében.

J e l e n ű k s z e l l e m i g e n s z á t s n e m z e t i s é g ű n k egyik talpkövét a s z i n m ű v é s z e t e t i l l e t ő l e g , e r r ő l i s s z ó l a n d o k .

Ha Thalia papjai, kik jelenleg olly elszórvák hazánkban, egy c o m p a c t e g g é s z b e n működneken sikeresen s k ö z r e h a t ó l a g , bizonyosan az irántuki részvét is nagyobb leendne. A mult hetekben P á z m á n M i h á l y igazgatása alatt itt működött egy színészársulat. Sanyarúságnak mondható ezek' élte igazán. A sok nyelvbottlás, mi olly sértőleg hatott füleinkre, itt kizárólagos municipiumkép tünt fel, ha t. i. ennek lehet nevezni. Azonban gondoskodva lön, mikép e társaság fénye nagyobb körben is mozoghasson. Értem B e r z s e n y i t , ki Győrben talán (?) szerződni fog.

Több hetek óta működik városunkban L a k a t o s S á n d o r tánczművész. A részvétről, melly irányában kifejtetik, bizonyossan nem panaszkodhatik. Iparkodjék ennek utját el nem vágni. Szakismerete s ügyessége azonban erről kezeskedik

Mióta kivételes állapot környez bennünket, sok kivételes esetekben is részeltünk. Értem a kötél-tánczosok és schnell-lauferek seregét, kik több ízben szerencseltettek már látogatásukkal. Pedig az est óráiban, midőn Csicseri ügyes zenetársasága olly igen igen jól húzta azokat az istenadta csárdásokat, vajmi boszantólag hatott füleinkre dob és trombitájok. Már most képzelje olvasóm, dob, trombita, postásip és marhakolompolásához Csicseri bandáját, — mi válik belőle? . . . egy chaos.

Tornaparti.

A Pesti Röpivekre

még folyvást előfizethetni.

Előfizetési ára helyben Pesten egy negyedévre oct. 1-től dec. végeig 3 frt, postán küldve 4 frt; egy félévre oct. 1-től martius 31-ig 1851 6 frt, postán 7 frt 30 kr. p. p.

Előfizethetni helyben Pesten Kozma Vazul nagykereskedésében, nagyhidutcza 671-ik sz. a. és nyomdájában aldunasi kegyesrendiek épületében.

A vidéki előfizetők postai uton, s ezen megjegyzéssel, hogy előfizetési díj, bérmentésítés nélkül is beküldhetik következő czim alatt: Kozma Vazulnak Pesten.

Mindennemű hirdetések fölvetetnek, egy kétszer hasábozott sorért 4 pgő krt számitván.

Megjelenik hetenként egyszer minden vasárnap, két íven, esinos boritékban finom velin papiron.

Minden 4-ik számhoz egy Párisban készült aczélmetszetü divatképet melléklünk. Szerkesztői szálás váciutczza 14-ik szám 2-ik emelet.

A szerk. levelek Kozma V. nyomdájába czímzendők.

PESTI
R Ö P I V E K.

MAGYAR IRÓK FÜZETEI

A SZÉPIRODALOM, TÁRSASÉLET ÉS DIVAT
KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI

SZILÁGYI SÁNDOR.

KIADJA

KOZMA VAZUL.

I. ÉV. — 3. Sz.

PEST, 1850.

NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL.

TARTALOM.

Fólszólítás.

Délibáb. Szász Károly.

Az erdők leánya. Sajó.

Őszszel. Gyula y.

Hunyady János. Kaján Ábel.

Tiszaháti népdalok. Erdélyi József.

Caleidoscop:

Társaséleti szemle.

Irodalmi élet.

Nemzeti színház.

Mozaik.

Divat.

VIDÉKI ÉLET.

Debreczen, oct. 6. A mai nap reám nézve nevezetes nap. Ma egy éve — oh bár sohase tudnék rá vissza emlékezni! — ma egy éve öltöttem e gyászt, melly jelenleg is rajtam sötétlik. Mert ma egy éve vesztettem el őt — kit legjobban szerettem: szívem menyasszonyát s véle együtt öket — szívem üdvözüngyalait . . . a hitet, reményt és jókedvet. Hiában sirtam azóta, nem adta vissza egyiket sem az elvesztettek közül, sem isten, sem a sors . . . És ezért vagyok szomorú, — hisz az emlékezet oltárán jól esik áldoznom — azért vagyok olyan szomorú, mintha temetésről jönék. Temetésről — mondám — de hátha épen onnét is jövök. Igen onnét jövök. . . . Tegnap temettük el a hosszabb életre méltó ifju Csokonailapok at. Korahalálát okozták a sötétség és kőzöny. Bizony több pártolást érdemelt volna e lap, Debreczennek pártlás és pártátlan szépei! . . . titeket értek, kikiáltott honleányok, kik e lappak nem valátok, valamint másnak sem szoktatok olvasói lenni. — Miért is? hisz jobban illik a ti kezetekbe Genovára istóriája és Kártigám kisaszszony, ezeket tán megértitek; azonban olesőbbak is, mert ingyen maradtak reátok, ösanyátok régiséggyűjteményéből. Szóljak-e a férfiakról, azokról t. i. kik a sötétségből bosszus és lenéző pillantásokat löveltek a világosság fölé, s szóljak-e azokról, kik a közöny jéghideg palástjába burkoltan lesütött fővel, behunyt szemekkel mentek el ez ifju vállalat mellett? Mit ér falra hányni a borsót?! . . . Hagyjuk őket, a temetésről menjünk inkább a bálba. Micsoda bálba? kérdik tán vidéki szépeink. Meg kell mondanom, Tornai egyik vendéglőszünk — a fehér-lói — mára nagyszerű vásári bált hirdetett, de nem sült el s így nem mehetünk bele, meghalt biz az születése előtt. Ki hinné, hogy eső miatt még egy nagyreményű bál is elmaradhat? ki nem hiszi, jöjön hozzánk, s tartson velünk egy sétat jelenleg valamellyik pallós, vagy pallótlan utczában, fogadom elfogja hinni.

Vásárunk folyton foly, sőt már végefelé is jár, s midőn e sorok prést, aztán világot látnak, rég el is mult az, s mi boldog férjekül a nagyban vásárolt hölgydivateczikkek, papucsok, bábuk s más csecsebecsevásárliak mellett ünnepeljük annak vizszomorkás emlékét. De hagyján! hisz így megy a világ, s ha mi nem akarunk vele menni, vagy elsodortatunk általa, vagy menettetünk vele. Tehát csak előre! Virad, haladjunk.

Vásári vendégeink kissé fölfrissíték társaséletünk lankadt kedélyét. S mi, de leginkább színészeink is igyekezték e kölcsönt visszaadni nekik, válogatott színművekkel akarván őket mulattatni; de bizony a haragos ég itt is, mint a bálnál, közbeszólt s néhányszor elmaradt az előadás. A „Proféta” mostanában ujra színre kerül, de nem dallal ajkain, hanem cothurnussal lábain. Pest-től idáig elvesztette hangját, a sarukat is itt rögtönöztette magának. Sajnáljuk, hogy különben tehetséges Tóth Ferencz-ünk minden fába belevágta fejszédjét; bizony ez a proféta nem jósol neki hosszú írói életet, vagy legalább nem jósol örök hírkoszorút. . . .

FÖLHIVÁS.

A részvét szép és drágalátos érzés. Könyei áldásos harmatsöppök, sohaja gyógyító illat; hangja legenyhébb dal. Az élet nélküle kopár és puszta, mint lenne amazok hiányában a tavasz; mert nincs szív — bár legyen még egyszer olly holdog — melly nélkülözhesse. Szükségévé vált, mint a szerelem s bánatában, örömeiben egyaránt szomjazza.

A női szív a szép érzésben már hivatásánál fogva is sokkal gazdagabb, mint a férfiúé. Könyei áldásosabbak, sohaja gyógyítóbb, hangja enyhébb. Ki pótolja a nő ápoló részvétet a beteg ágya körül? Ki tudja jobban vigasztalni a szerencsétlent? Hol azon erély és kitartás, melly a segélyezésben fáradhatlanabb legyen az övénél? És mindez mennyi báj- és varázsszal jelen meg nála! A vigasz nem sért, a segély nem szégyenit, az ápoló türelem a legtürelmetlenebb szenvedést is lefegyverzi, és a feloldozás kifogyhatlan, sőt annál gazdagabb, mennél többet ad.

Bizonyára a részvét, a női erény legdrágább gyöngye. Érző szív és tiszta kedély magzata, mély szerelem és nemes érzések testvére, fölláldozás és jótékonyság anyja. Nélküle nincs valódi hölgy; derék hitves, gondos anya, jó honleány. Szánandó azon társas élet, mellynek hölgyei magánkörben közönyösek, a közélet szerencsétlenségei pedig épen nem érdeklik.

Ugy akarta a sors, hogy a magyar hölgy kétszerte résztvevőbb legyen más nemzet leányainál, miként nemzete szenvedésben dusabb amazokénál. Ah! kinek nincs szüksége e hazában részvétre? Ki nem mutathat föl fájdalmat és sebeket? Hol hagyott a közélet a magának annyi gyógyítani valót? Hol emelt és buktatott a változékony szerencse szeszélyesben egyeseket, családokat, községet, sőt egész vi-

déket? A sebek gyógyírra, a fájdalom enyhületre, a nyomor segélyre vár. . . Reátok vár résztvevő magyar hölgyek! Igen . . . mert ti vagytok a gyógyír, enyhület és segély.

Magyarország fiai büszkék lehetnek. E nemzet női példát mutattak, mint kell viharos és rémitő korszakot erős lélekkel átélni, megtalálni azon kört, melly őket illeti, bár a viszonyok megtagadni látszanak, lágy szívvvel s gyöngé karokkal heroismust fejteni ki, a vér és könyek terhe alatt le nem roskadni, sőt szilárdan megállani mindenütt, hol az omló vér kötöző és a hosszan folyt könyek törülő kezekre várnak.

Példákat idézhetnénk elő, de a nő nem bir a férfiu dicsvágyával. Gyöngédséget sértenénk s beszenyeznők a fölálkozás tisztaságát. Az önérzet és hálaökönyek fényét meg szokta homályosítani a bámulás és dicsőítés lehelete.

E nem annyira magasztaló, mint méltányos gondolatoknak eszünkbe kelle jutni, midőn hölgyeink részvétét egy szerencsétlen város ügyében felhívni szándékunk.

Ki ne sejténé, hogy Losonczirol akarunk szólni? Ki nem halotta hírét a nagyszerű tragoedia legszomorubb episodjának? Beszért róla a hír és nem nagyítva, mint szokott, egyes részleteket leirtak a lapok, mit még elhallgattak, fel fogja jegyezni a történész.

Nekünk elég látni a romokat s hallani a jajt, segély kiáltást, s tudni, hogy egy virágzó magyar várossal kevesebb van. Omladozó falak sötétlenek a csinos épületek helyett, a közintézeteknek csak emléke áll, tanodája tönkre jutva, lakosai nyomorral küzdenek, a tehetősök szegények, a szegények koldusok s legtöbbje föld nélküli bujdosó. Az inség ezer alakban mutatkozik s a közelgő tél még növelni fogja a már alig elviselhetőt. Szomoru látvány évtizedek művét egy rövid nap alatt megsemmisülve szemlélni, fájdalmas jelenés miként állanak csüggedten munkás és szorgalmas férfiak vagyonuk romjai fölött! Kétszerte nehéz a nyomor annak, ki már jobb sorsot élvezett s háromszorta öldöklőbb szorgalom és munka béreül.

Egy illy város romlása nem csak emberiségi, de nemzetiségi szempontból is a legmelegebb részvétet kell hogy keltsen minden honfi kebelben. A segélykiáltás nem is maradt viszhang nélkül. A hatóságok felhívásokat bocsátottak ki, némelly egyesek s több hirlapszerkesztők fáradhatlanul gyűjtenek. Kubinyinak a tanodát s könyvtárát illető fölszóllítására a tudomány emberei vallás különbség nélkül küldik adományait; Vahot Imre albumot szerkeszt, mellynek tiszta jövedelme segélyül van szánva, s a mindinkább telőelőfizetési iveken a legelső kormányhivatalnokok nevei láthatók.

A segélyezésben a hölgyek sem maradtak hátra. Nem egy tartívet magánál s hívja föl adakozásra a társas kör vendégeit, az alái-

rásoknál sok, már eddigi jótékonyágáról ismeretes nő neve tündököl, s a szomszéd vidék hölgyei szíves készséggel nyujtják ápoló karukat szerencsétlen barátnéiknak.

De mindemellett hölgyeink részéről még nincs minden megtéve. Erényök még többre jogosít föl, még sok segélyforrás van megindítatlanul, és sok gyűjtésmód próbátlanul hagyva. Azon hatalom, mellyet társaséleti helyzetök nyujt, még dusabb eredményeket mutathat föl. És mi ezen forrásokat akarjuk kimutatni, ezen módokat előszámlálni vagy is jobban mondva emlékezetbe hozni.

Épen nem újak ezek. A forradalom előtt igen is divatba voltak, s nem egy jótékony intézetet juttattak célhoz. Tudunk várost, hol a kisedevő illy jövedelmekből épült fel. Hatásukat is ritkán tévesztik, mert az adakozás közvetett nemei, s emberi gyöngeségekre alapítvák. Az önzőt önzésével, a kéjsovárt mulatsággal, szóval mindenkit saját szenvedélyével bilincselnek le.

Mi különösen hármat tudunk.

Sorshuzás által kijátszandó női munkák. Mibe kerül egy városban negyven ötven darab női munkát összeszerezni s olly helyen, mint például Pest, mennyi sorsjegy kelhetne el! Hol van magyar hölgy, ki üres idejéből szívesen ne áldozna egy órát? Csak indítványozó, kezdő kell.

Szini előadások műkedvelők által. Ez különösen kisebb városban kivihetőbb, hol a viszonyok még patriarchalisabbak s a közönség ismerős-, jó barátokból állván, úgy szólva egy család. Ez előtt három évvel alig volt kisebb város, mellynek ne lett volna műkedvelő társasága. Most nagyobb szükség volna reájok. Egy tekintélyes, köztiszteletű hölgy sokat tehet e körül.

Tánczvigalmak. Nem tudjuk vig farsangunk lesz-e, részt vesznek-e hölgyeink a multságokban, de annyi bizonyos, hogy a nemes keblek fájdalma enyhülni szokott, ha a más fájdalmát enyhítheti, s magyar hölgynek leginkább olly tánczvigalomban illik megjeleni, mellynek zenéje szerencsétlen honfitársainak vigasztaló hang.

Ha a két haza városainak csak fele veszi teljesezésbe ajánlataink egyik vagy másikát, olly öszveg gyül össze, melly szegény Losonc városán tetemesen segít. Mi reméljük, hogy felhívásunk nem marad viszhang nélkül. Magyar hölgyekhez szólottunk, s mit fenebb mondánk most is erősítjük: ugy akarta isten, hogy a magyar hölgy kétszerte résztvevőbb legyen más nemzet leányainál, miként nemzete szenvedésbendúsabb amazokénál.

DÉLI-BÁB.

(Tompa Mihálynak ajándékul.)

Sok ezer év előtt azon a vidéken
 A hol most a Tisza kanyarogva mégyen :
 Ott állt már akkor is az alföldi puszta ,
 De tenger hánykódott hosszig- végig rajta.

A puszták királya , egy csendes ősz ember ,
 Kinek a szenvedély szívéen habot nem ver.
 Nyájas derült arcza , zavartalan képe
 Csendes áhitattal tekintett az égbe.

Jó , de boldogtalan volt szegény ősz ember ,
 Házsártos , nyugtalan neje volt : a tenger.
 Viharos hullám volt minden mozdulatja ,
 Minden szava harag , s szeszély : gondolatja.

Csak akkor volt csendes hogyha elszunnyadott ,
 Akkor egy egy perczre a férj is nyughatott.
 De hogyha felébredt : vége-hossza nem volt
 Szilaj tréfáinak , böngött , zúgott , tombolt.

Sokszor setét fürtjét meg-megrázta vállán ,
 Boszorkány tánczot járt a tajtékozó hullám.
 Hányva-vetve magát , az égig falcsapott ,
 Ki oltani vágyván holdat és csillagot.

Néha vészmadárként lecsapott meg felszállt.
 Haraggal verdeste nehéz nedves szárnyát.
 Néha mint kölykétől megfosztott oroszlán,
 Megrázta serényét s böngött mint az orkán.

Vad szeszélyeinek ki volt az áldozat ?
 A férj szenvedett az aszszony-szeszély alatt.
 A zsarnokság alatt szenvedett a puszta ,
 Felesége miatt nem volt csendje nyugta.

Sokszor Tenger-aszszony a férjnek szívébe
 Bele vágta magát , öszve vissza tépte.
 S nem egyszer történt meg , hogy rosz órájába
 Bele bele markolt a puszta hajába.

Ha volt a tengeren vagy egy csendes sziget
 Hol férje lelt volna egy kis enyhületet,
 Szilaj kedvteléssel rá támadt gyakorta,
 Öszve vissza tépte, magába sodorta.

. . . . Hoszszu esztendőkből századok levének
 Véget nem vetettek a férj gyötrelmének.
 De végre a Tenger (nyugtalan természet!)
 Unatkozni kezdve maga körül nézett.

„Itt, egy helyhez kötve, partok lánczaiban
 Meddig fogom én még emészteni magam,
 Gyáva, hoszszu tűrő férj oldala mellet?
 Én, kinek örökké harc és vihar kellett!

„El megyek, kimentek! Ti őrt álló hegyek;
 Meg indulásomtól már most reszkessetek.
 Te a szárazföldnek büszke fejedelme
 Reszless . . . birtokodnak leszek ijedelme.“

Illy gondolatokból szövődött nagy terve,
 Elzugta fen hangon viharral keverve.
 És minden szavára melly ajkán felszállott
 Fektetett egy setét háborgó hullámot.

Még egyszer akarta boszantani férjét,
 Kiöntötte rajta haragos szeszélyét.
 Szaggatta a partot, a földet feldulta,
 Pusztításban saját magát felül multa.

Felült a vészre, mint harczi paripára
 Fényes pánczélt öltött hullámból magára.
 Jobbjában mint pallos: a villám ragyogott,
 Baljában zászlóul egy felleg lobogott.

Azután megindult vad veszett haraggal,
 Ostromlá a földet száz millió habbal.
 Hegyeket letiprott, bérczeket át hágott,
 S hódított magának egy új félvilágot.

A Pusztá, kit neje vad haraggal levert.
 Soká öntudatlan ájulásban hevert.
 A mikor felébredt, Tenger már nem volt ott,
 Csak távolról csendes mormolása hallszott.

Nem mondtam eddig, hogy az agg Pusztának
Nejétől Tengertől volt egy szép leánya.
A Tenger a leányt magával nem vitte,
Mivel hogy szelid volt, soha se szerette.

A Pusztá öröme most kétszeres leve
Hogy neje el ment, s csak lánya maradt vele.
Csendes nyugodt tenger volt a szép leányka,
Apjának kebelét nem tépte hulláma.

Déli-báb — így hitták a szelid leánykát —
Szép volt, minőt utján a fényes Nap nem lát.
Arcza szelid, nyájas, mint egy tündérálm
Hajánál szebb arany nem volt a világon.

Szép szeme fényénél szebb tükröt, miolta
Csillagoktól ragyog a magas ég boltja;
Még a Nap nem talált, s elmerengve gyakran
Magát kedvteléssel nézegette abban.

Mig a szilaj Tenger uralkodott körül,
Déli-bábot a Nap kísérte meszszirül;
Hanem közeledni ő hozzája nem mert,
Maga is rettegve a haragos Tengert.

Most hogy az e tájról végképpen elpusztult,
Láng szerelmet a Nap kivallani indult;
Mi szivét égette, mind kiült arczára
Soha még ily fényes nem volt a sugára.

. . . . „Szerelmem Déli-báb! Föld gyönyörúsége!
Levegő csodája! égnek üdvössége!
Álom vagy valóság? tündér-e vagy leány?
Csak annyit tudok, hogy szeretlek igazán!

„Szerelmem kölcsönöz sugáromnak lángot.
Azzal melegitem e hideg világot;
Nincsen is más vágyam, csak az az egyetlen.
Hogy viszont szerelmet gyujtsak kebeledben.

Szeress, — és leszálok éretted az égről
Szivesen lemondok minden dicsőségről;
A fényt és meleget a mi most birtokom
Reszkető kebeled hulláminak adom. . .

Nem távozom tőled , mindég veled leszek ,
 Meg nem látnak soha a többi földrészek ;
 Mit bánom ha azok sötétben maradnak ,
 Adván minden fényem neked , egymagadnak .

S te ez örök tüztől lángoló homlokot
 Hullámzó kebleden enyhíteni fogod ;
 S lelked fénytengerén — álmodozván veled —
 Szelid álmokat sző tündértekinteted .“

. . . . Alig végzé a Nap , im egy setét vitéz
 (Ki szép Déli-bábra szintén epedve néz)
 Féltékeny haraggal vadul elé robog ,
 Paripája után a föld és ég dobog .

A fekete Felleg e sötét dalia ,
 Ez az Éjszakának s a Viharnak fia ;
 Haragos , kegyetlen , durva és féltékeny ,
 Setét természetü túl minden mértéken .

Most mihelyt meglátta hogy szép Déli Bábra
 Szerelmesen tekint a Nap szemsugára :
 Közéjükbe rohant , és a kettő között
 Általláthatatlan setét sátrat ütött .

Déli-báb megrettent . Mert szíve mélyiben
 Szegény gyermek nem volt a Naptól idegen ;
 Aztán a Fellegnek haljóslatu képe
 Nagy félelmet öntött szegénynek szívébe !

De a megsértett Nap , égő haragában ,
 Felhőn boszut állni feltevé magában ;
 Rég óta ugy nézi azt mint ellenséget ,
 — Mert a fény gyűlöli a rút setétséget .

Öszve gyűjti azért sugárai mindét ,
 Velök Felleg ellen szörnyü harcztot indít ;
 De keményen tartja még magát a Felleg ,
 Sugarak dárdái rajt át nem törhetnek .

Ám a Nap , nem lankad , ostromát folytatja ,
 Már a Felhőt itt - ott keresztül lyuggatja ;
 És a nyilásokon a hol utját lelé
 Szerelmesen tekint szép Déli-báb felé .

Csüggedez a Felhő, hogy csatát nem állhat,
 A Nap őt legyőzi, setétségén áthat,
 De csüggedéséből új erőt merit még,
 S végső elszántságot szül benne a kétség.

... „Ha már elkell vesznem, te is veszsz el velem.
 Déli-báb! és halj meg szerelmes keblemen;
 Ha nem lettél enyém, másé sem fogsz lenni,
 Ellenségem a Nap sem fog átölelni.“

S vad dühös haraggal mondván e szavakat,
 Kebelét megnyitja s abból zápor szakad;
 A felhőszakadás Déli-bábra omlik,
 Annak légalakja már már szerte bomlik.

De a Nap átragyog az omló fellegen,
 A zápor cseppjein átsuhan hirtelen;
 S az ég tulsó részén, Déli-bábhöz közel
 Hídul egy ragyogó szép szivárványt emel. . .

Akkor Déli-bábhöz gyorsan visszafordul
 A ki már alélva lábaihoz ájul;
 Felveszi karjára . . . még dobog kebele . . .
 S a szivárványhidon végig siet vele.

Szász Károly.

Vége következik.

AZ ERDŐK LEÁNYA.

Vége.

VI.

Darvai az idő óta nem látta többé a leányt.

Másnap rögtön elhagyta kastélyát, oda volt több hólnapig, hirt sem hallatva magáról.

A leány ez alatt ott maradt bezárva azon rejtett szobában, mellynek csak egyetlen ablaka volt a legtetején, azon bocsátottak le az ő, és medvéje számára eledelt.

E szobát a kastély valamelyik előbbi tulajdonosa, ki szenvedélyes festő volt, alakította így festő műhellyé, a plafond magas ablakához szinte lehetetlen volt a hozzá juthatás.

A leány naphosszant nyugton el volt rejtékében, legkisebb részét nem lehet hallani, de ha eljött az éj, ha a kastély lakói bezárták kapuikat s alunni mentek, mikor már élesen halló füleiben az utósó éjszakai zörej is elesüdüesült, fölkelt fekhelyéről, leoldá ágya függönyeiről a vastag selyem zsinórt, felveté nehéz aranyos bojtjánál fogva az ablak keresztvasára s csodás ügyességgel felkapaszkodva a zsinóron, a két vas közti szűk nyíláson keresztül bútt, nesztelenül, csöndesen végig ment a corridor tetején, s az odaig felfutó venyige fonadékon sebesen alázuhan. Soha sem vette őt észresenki.

Ez éji vándorlásainak célja rendesen azon kis házikó volt, hol a kis pórfiu lakott, kit egykor megszabadíta.

A gyermek édes anyja és nagyanyja laktak ott egyedül. Az öreg asszony különös előszeretettel látszott lenni a vadleány iránt. Egész éjeket fenntöltött vele; s ha hála volt az érzet benne, mivel unokája életét fizette vissza, úgy az gazdagon lön visszaadva. Ő a leánynak lelket adott, — beszélni tanítá.

A leány bámulatos előhaladást tett. Nehány hó alatt értette és beszélt az emberi hangokat, lelke szemei felnyíltak, az állati vad ösztönök helyét érző indulatok foglalták el szívében, a gondolkozás gyémánt köszörűje megnesemíté arcza vonalmaid, szemeiben élő lélek tükrözé vissza magát. Megtanulta ismerni mind azt, mit eddig csak titkon sejté, az Istent, kit eddig a kelő napsugárban együtt vön észre az erdei madárral, s a szerelmet, mellynek önkénytelen vágyait a csalogány hangokból leste el, s a néma sohajtás helyett megtanulta a keresztyének imáját, s a gerlicze turbékolás helyett az édes szót: „szeretlek.“

S tudott gondolni rá, milly öröm lesz az azon ifjunak, ki, mi előtt lelkének gondolatjai születtek volna, már bírta azokat, ha e szót váratlanul, véletlenül kimondatni hallja!

.....

Egy napon Darvai egész váratlanul megérkezett. A leány hallá a kocsizörgést, megismeré kedvese szavát. Szíve dobogott, reszkett, midőn közelitni hallá lépteit szobája ajtajához, függönyei közé elrejtözve várta őt, onnan lesve rá örömtől pihegő kebellet, midőn az ajtó feltárultával kedvetlenül vevé észre, hogy Darvai másodmagával jő szobájába.

Egy úri hölgy 35—40 év között, arczán hajdani szépség nyomaival, miknek helyét lassankint az erősebb indulatok vonásai kezdtek már elfoglalni, büszkeség, megvetés, gyűlölet. Ez jött Darvaival.

Darvai udvariasan kínálta a hölgyet, hogy üljön le, míg többi szobáit elrendezik. Az úri hölgy büszkén támaszkodott az elébe tolt egyik szék karjára, s nem fogadta el a kínálást.

— Köszönöm, lesz még időm rá. Nagyon rövid leend a mit önnek mondani akarok.

— Annál hosszabb leend, a mit én szándékozom kegyednek mondani.

— Megengedem. Úgy is utoljára beszélünk egymással. — Leányom a kolostorban meghalt.

— Tudom asszonyom. Láthatja: hogy cselédjeim gyászlivréet viselnek.

— Úgy hiszem, csak a szót vesztegetném, ha most ön előtt mind azt elmondanám, a mit a szerencsétlen gyermek ön miatt szenvedett. Nem élt önnel egy boldog napot, önnek az üldözései elől menekült a kolostorba.

— Természeteink nem egyeztek.

— Jól van. — Nekem nincsenek szemrehányásaim. Ez eset bennem egészen más gondolatokat költ, — igen száraz, prózai gondolatokat, legkisebb érzelgési szinezet nélkül. Úgy hiszem: ön elég tapintattal bír azokat kitalálni.

— Óh igen. E gondolatok tárgya nem egyéb, minthogy nőm halálával gazdag hozományát adjam kegyednek vissza.

— Reménylem: hogy ez ellen nincs ellenvetése.

— Dehogy nincs. Azt tudhatja kegyed: hogy én a mit magam örököltem, azt régesrégén eltékoztam mind.

— Ez önnek okot adhat arra: hogy neje birtokát bitorolja, de jogot nem.

— Fogok keresni jogokat hozzá.

— S reméli ön: hogy hazánkban olly rossz lábön áll az igazságszolgáltatás, miszerint egy ember neje vagyonait bitorolhatja, egy ember, ki nejét halálra üldözé, ki vele három napig együtt nem lakott, ki szembeszökőleg mindent, mi nejére emlékeztetné, eltávolítja magától, mindent, nejének utósó arczképig.

— Rosszul van értesülve asszonyom, sőt nőmnek igen is hiven talált arczképét tartom magamnál, kegyedet épen azért vezetém ezen szobába, mert épen itt van az, lássa és győződjék meg felöle.

S hirtelen felrántá az alcoven függőnyeit, mellynek sötétében térden állva, reszketve, sápadtan látszott meg a leány; vonásait hónapok óta ébredező lélek annyira átalakítá, hogy maga Darvai is megdöbbsentnek látszik azoknak hasonlatossága miatt, míg az úrhölgy rémülten tántorodott vissza a látvány elől és zavarodtan kérdé: „Ki ez a nő?”

— Úgy e hiven van találva asszonyom? Vonásrul vonásra, arcz,

alak, maga az a mód, a mint szemeit az emberre szokta vetni, mikor elégületlenkedik, sőt az a kis emlékezetes szeplő arczán sem hiányzik: — mit gondol ön: ki ez a leány?

— Gonosz lélek. . . . Hebegé az úrhölgy, merevül nézve a szivét reszkettető alakot.

— Ez a leány, szólt Darvai; leülve a székre, mellyhez napá támaszkodott, egy szerencsétlen szerelemgyermek, kit anyja gyalázzattal hozott e világra, s hogy gyalázatát eltemesse, eltemette gyermekét is.

— Nem igaz. Vágott közbe a hölgy.

— No no — kegyed nem tudja: hogy mit akarok mondani. Az úrhölgy, ki e leánynak létet adott, épen akkor jegyben járt egy gazdag előkelő úrral; képzelheti ön, mennyire érdekében állhatott botlását a legmélyebben eltitkolni. A gyermek egy szegény pórónnek adatott át; hogy nevelje, mint tulajdonát. A pórón egyszer, midőn fáért az erdőre járt, kivitte magával a kis gyermeket, letette a földre, hogy munkájában ne akadályozza, s midőn visszatért, nem találta többé ott, a kosárka, mellyben kihozta, üres volt.

Az úrhölgy arca kékült.

— Soha sem akadt rá többet, bár mennyire járt utána. Az elveszett leányt valami vadállat elragadta, hazavitte kölykeinek, a medvekölykek nem bántották, megszerették, a vén medve megszánta, fölnevelte fiaival együtt s évek mulva beszélni kezdtek róla: hogy a vadleány itt ott megjelenve ijesztgeti az embereket, kis gyermekeket ragadoz, s a vadászok ebeit agyon verdesi.

Az úrnő reszkette hanyatlott egy pamlamgra, s arczát elfödé kezével.

— Látja ön aszszonyom, folytatá Darvai hideg-kegyetlenül, a leány szépen megnőtt, arca elragadó, termete bájos, csak lelke nincsen; egy vadállat emberi alakban. Ki fog ennek elvesztett lelkeről számolni valaha?

— Hallgasson ön, hallgasson ön: rebegé az ijesztgetett nő.

— Mit gondol ön? ha egy napon e leány megjelenne a világ előtt, mind azok kik önnek leányát ismerék, nem egyhangulag kiáltának e fel: hogy a halottak föltámadtak a sírból! hogy az önnek szülötte gyermeke.

— Az Istenért, mit cselekszik ön? sikolta fel a nő, kezeivel mintegy elakarva fogni a hangokat, mit a veje mondott, hogy a leányhoz ne jussanak.

— Mitől se tartson ön. E leány sem hallani, sem beszélni nem tud emberi hangokon.

A hölgyet lázas borzadás futotta át, a belső szemrehányas küz-

delme volt az, az ébredező dacz ellen, a lélek hareza önmagával... A dacz győzött.

— S mit akar ön uram a leánnyal? szólt visszatérő hideg nyugalommal, föltéve hogy ön betudná bizonyítani, hogy a leány az enyim, mit nyerne vele? meggyalázna a világ előtt. Ez önre nézve nem haszon. A körülmények, mik e titkot rám nézve veszélyessé tévék, elmúltak, férjem rég meghalt, senki sincsen, a ki magányviszonyaim miatt kérdőre vonhatna.

— És ha én e leányt, miután bebizonyítám: hogy az öné, nőül venném?

— Képes volna ön azt tenni? kiálta fel elszörnyedve az asszony.

A leány arcza kigyuladt e szókra. Nem vette észre senki.

— Nemde különös volna az: folytatá Darvai, ha egy szép estén, midőn önnél legvigabban folyik a mulatság, a népes társaság közt önnek kitagadott veje megjelenne, egy hölgygel karján, kinek láttára mindenki bámulva kiáltana fel, ez ő! ez ikertestvére a megholtnak, ki midőn beszélnének hozzá, akarnák mulattatni, leülne a földre, vagy az asztal alá, szilaj erdőben eltanult hangokat mormogva feleletül, s az elkapott ölebecskéket fojtogatva rakásra.

A nő reszketve nyujtá felé karjait, szólni akart, de a hang elfagyott ajkain.

A leány indulatosan veté le magát vánkosára.

E neszre a vánkos alatt nyugvó fenevad fölemelte fejét, tompa fenyegető mordulással szólva bele az emberi beszédbe.

Az asszony ijedve szökött fel helyéről s a fenyegető vadállat szilaj szemeivel találkozáva önkénytelen másík ellensége felé hátrált, ki ijedelmén mosolygott.

— Ne féljen tőle asszonyom. Ez a vadállat ön leányának anyja volt. — Midőn kegyed elveté őt magától, ez volt; ki felfogadta, felnövelte, azóta is mindég vele járt, elkísérte börtönébe is és örzi éjjel nappal, mintha édes anyja volna . . . nem olyan rosszak a vadállatok asszonyom, mint a minőknek őket az emberek rágalmazták.

— Mit akar ön, Mit akar ön?

— Mindenek felett a kezem alatt lévő javaknak birtokában maradni.

— De a leánnyal mit akar ön tenni? Ara feleljen.

— Ha ön asszonyom leánya hozományáért sürget, akkor fölépek vele és nőül veszem, ha békében hagy, akkor — ön megegyezésével fogok számára egy kolostort keresni, hol embert neveljenek belőle Isten számára és halottat a világra nézve.

Az urnő éledni látszott, keble terheitől kezdte szabadulni.

A leány vad tűz-tekintetet lövelt fekvő helyzetéből a két alkuvóra, gyilkos, embervesztő gondolatokkal teljes pillantásokat.

— Megegyezünk. Szólt lassudan az úrnő, reszkető kezét véjének nyujtva, mit az gúnyos mosolygással vont ajkához, hidegen — megsókolva.

— De csitt, szólt az úrnő, attól a fenevadtól hogy fogunk megmenekülni? ha nem engedend a leányhoz nyúlni. Itt erőszakot használni bajos.

— Elvégzem én. Nyugtatá Darvai. Én szoktam a medvének néha pástétom falatokat osztani, majd legközelebb só helyett egérkövel fogom neki megfűszerezni, s néhány óra múlva végrendeletet tehet a bőréről.

Az ifju megnevelte ötletét s aztán gúnyos diadallal nyújtá kezét a megalázott nőnek s a nélkül: hogy az elhagyott leányra egy tekintetet vetne, eltávozott.

VII.

A leány egyedül maradt.

Mintha a láz gyötörné, reszkettek tagjai, rázkódott, remegett, a hideg veriték gyöngyözött homlokán.

Miért tanult emberi hangokat érteni? Miért kellett emberi szív mélyébe látnia? Miért hagyta el erdejét, fenevad társait? Örülhetett volna tovább is a napsugárnak ott, lehetett volna nyugodalmias állat, mellynek nem fáj a lélek. Miért kellett lelkét föltalálnia? Most a lélek meg fogja őt emészteni.

A tudás nem boldogit.

Reszketve borult fenevad társára, ki nevelő anyja lön, midőn édes anyja elveté magától, átölelte nyakát, összeecsókolgatá fejét, sirt, töredezett emberi szavakat beszélt hozzá.

— Elmegyünk . . . Visszamegyünk erdönkbe . . . ne félj. — Elmegyünk a barlangba, a zúgó víz mellé, leszünk fenevadak ismét. . . . Kikerüljük az ember arcot, elfutunk az emberszó elől, nem jövünk lakásaik felé soha. . . . A puha mohát, az éneklő madarat, a vad méhet, a kék virágot — ott találjuk újra. . . . A kék eget, a zúgó patakot, a szelid fákat. . . Mind olly szelidek, olly ismerősek, úgy köszöngetnek zöld lombjaikkal, mikor a szél fú. Mint hízelegnek hulló sárga leveleikkel, mint vigyáznak az alvóra, ki árnyékukba lefeküdt. . . . Elmegyünk, — vissza oda, — vissza. Fölkeressük a magas sziklákat, hol a piros gyümölcs érik. Meglátogatjuk a testvéreket, a vadakat, a szél zúgást és a holdvilágot, elmegyünk a leégett erdőbe, hova ember nem mer jönni, futni, nyargalni fogunk rajta végig, egymást kergetni a holdvilágnál, kiáltozva, örülve. . . .

Elmegyünk, elmegyünk. . . Ha a testvérek látni fogják néha: hogy félremegyek sírni a bokrokba s elveszek előlük, ne mond el nekik mi bajom? . . . itt fáj valami, valami olyan nagyon, valami féreg emészt — belől, szivemben, úgy kínoz, úgy öldököl! . . .

A vad nyöszörögve, vihogva bútt hozzá közelebb, czirogató kezeit nyalogatva, s nyugtalan, fájdalmas tekintettel nézve fel rá, mintha mondani akarná neki: hogy ő e nyelvet nem érti, beszéljen vele a régi, ismert hangon.

Rövid idő múlva ismét léptek hangzottak a lépcsőn, az ajtó kinyílt, Darvai lépett be rajta.

Az ajtónál egy szolgától kis porcellán kosárcát vett el, melly pástétom darabokkal volt tetézve s azzal a nyugágy felé közelített.

Oda simult hízalgöleg a leányhoz, de a mint annak szemeibe tekinté, megrendült, visszahökkenett oly elevenen volt azokban kifejezve a gyűlölet, az irtózat, a kétségbeesés.

Eszébe jutott, a mit valaha állati ösztönrül hallott beszélni, arra gondolt, hogy tán e titkos sejtelem megsugta a leánynak: hogy most ellensége van hozzá közel, s míg erre gondolt s míg a lány szemébe nézett, elel állt szive verése az iszonyattól.

Érzé: hogy itt teljes lélek-jelenlétére van szükség: hogy most roskor lépett az oroszlán kalitjába, s azon nyugodt tekintetet feszítve merően a leány arczára, melly az ugrásra kész tigrist megszokta kötni, melly a vadállatokat megigézi, egy lépést tön felé, hideg nyugalmát egy perczig sem veszve el.

Még egy lépést tön közelebb. A kezében tartott étkes kosarat, halkan kimért nyugalommal nyújtá a medve elé, midőn, mint a vilám ugrott fel helyéből a leány s tiszta érthető hangon kiálta rá:

— Mit akarsz?

Az embert az ijedtség megdermeszté. Mint az Isten haragja üté meg füleit a nem várt emberi szózat. Halálitélete hangzék abban.

A fenevad orditva kelt föl fektéből, megértve társnéja arcán a haragot, az ember rémséges sikoltással veté magát a leány keblére, nyomorultul esdve a védelemért, a leány dühösen tépte le magáról ölelő karjait s embertelen erővel taszítá el magától s azzal futott ki az ajtón, míg az elhagyott szobában rémes sikoltozás s vadállati bögés viszhangzott iszonyú tusában.

A leány végig futott a folyosón, elhányva útjából, kik eleibe álltak, az ismert venyigéken lekúszott a falról, s víjjongva, sikoltozva rohant az erdőnek, rettentő álomkép azoknak, kik utána néztek.

Percz múlva valamellyik ablakon nagy fekete állat ugrott ki a házból, szája és körmei véresek voltak, orditva futott az is a leány után.

Az úrnő még azon éjjel eltávozott az iszonyú esemény helyé-

ről. Útja az erdőn vitt keresztül. A merre járt mindenütt csordástul járó fenevadak üldözék kocsiját, medvék és farkasok, mintha mind összebeszéltek volna, s néhol majd itt, majd amott meglátta a szilaj fenyegető női alakot, és hallá, vagy csak vélte hallani annak irtozatos kiáltását: „anyám! — anyám!”

.....
Még maig is, ha a farkasok szokatlanul üvöltenek a kárpáti erdőkben, ha szélcsendes éjszakákon a zuhatag tombolása messze elhangzik, ha a vihar tördeli a fákat s bedúdol az ablakon, mintha valaki ijesztgetve fenekednék ott künn, a pórnő azzal ijesztgeti fiát: „jó légy, hallod ott künn a vadleányt, ha rossz leszesz, eljön érted és elragad.”

Sajó.

Ő S Z S Z E L.

Fu a szél és hull az erdő levele . . .
Beh szeretnék hullani én is vele,
És mint a mag ,melly már földben aluszik,
Elalunni — elalunni tavaszig!

Ugyan mit is csinálok a télen át?
Hallgatom tán a szélvészek zugását,
S én is zugok haraggal és szeliden:
Szerelem oh édes-kinos szerelem!

Kikeletkor, mint virág fölébrednék,
Viselvén a remények zöld levelét;
És megsugná a szellő és napsugár
Kit szerettem hova vitték, merre jár.

Szerelmem, mint rózsa nyílnék, a halmon,
Felfolyóként borulna el bánatom,
S hűségem miként elbúvó ibolya . .
Illatukban vágyó lelkem szállana.

Gyulai.

HUNYADI JÁNOS.

(Johannes Edler von Hunyad.)

Historiái novella. ¹⁾

Nándornak Fehér vára fölött komor redőket ölte az enyészet arcza magára. Tölgyfa karszékében ült magába merülve az ősz kormányzó — mert ő volt — ; szeméinek éles pillanatát, mely elöl annyiszor futott az ozmán, vakuló remegéssel most bágyadt pillák mögé csuká a fájdalom kínja. A nyitott ablakon az alatt hömpölygő szőke Duna küldé be panaszosan bucsuzó sohajait, — a lágy szellő megsimogatá a haldokló arcnak ezüst szőrszálait. Túlvilág! örülsz ugy-e e martaléknak?

* * *

Midőn engem 1847-ben, épen forró délben, akkori collegám, az én páspaszemes kútgém druszám, a gőzhajóra kísért, melynek kerekéi pár perc mulva ki valának lubiczkolandók a hazából, — milly szomorúak voltak akkor az idők! — Pecsovicsok dühöngtek, administratorok lábballankodtak, táblabirák hortyogtak, a nemzetiség még mindig ingre vetkőzve birkozott, s a jobb fejek lekonyultak s ha nem látta őket senki, illy szókat sirtak a párnák közé, mikén heverték: „Nem lesz a magyarból semmi!“

Midőn 1850-ben egy nyári kies estve egy erős őrizetű comissär a pesti gőzhajó állomáson kikapta kezemből utlevelemet, milly vigak valának akkor az idők! — A pecsovicsok elhaltak, az administratorok elhaltak, a táblabirák is elhaltak, a journalisták is elhaltak, a statusférfiak is elhaltak, a honvédek is elhaltak, — minden, de minden elhalt, s e sok minden helyébe más minden támadt és a fejek most még sem könyulnak le mint akkor, és nem mondják, a mit akkor mondanak.

S a nemzetiség? . . . A magyar szolgabiró most ugyan így írja magát alá: „Bihary von Johann, Oberstúlikter“ — hanem hiszen . . . ki a zsidó nevetne ezen? S azon két német barátom, kik a távol külvidekről ide kísértek, miután vagy három nap alatt Pesten összejárták volna Tolnát Baranyát, egész komolysággal azzal dicsekvék előttem, hogy ugy látszik miként a német nyelvvel is boldogulhatnának Pesten. Ez 1847-ben eszében sem jutott volna az idegenek.

Alig raktuk le pogyászunkat a nádornál, tüstént utnak indulánk, embe-
reket keresni. Mint megannyi gözmozdony ugy zugtunk egyik ismert helyről a

¹⁾ Már miért nem keresztelte ön Hunyadi Mukinak plane historiái humoresknek? Szerk.

másikra, — a nyilvánosság mezején senki, de senki! Pedig be sok becsületes embernek kellett hajdan jó estét kívánnom e helyeken. Idegen arcok, néma ajkak, szótlán csirkeczomb-ropogtatások.

S naphosszat jártam ismert házak ismeretes ajtóihoz kopogtatni, hogy megnyitassék nékem. Kérdeztem a kit kérdezni mertem. „Nem lakik itt!” — kiáltá itt is, ott is egy töltött káposzta gőzű szolgáló s bevágta orrom előtt az ajtót.

Napok múltak, napok mentek. Átkozott állapot, midőn az ember egyes egyedül van ezen a roppant Pesten. Rajtam kívül csak egy két pinczér lakott itt, kikkel szóba kellett ereszkednem, valahányszor megéheztem. — Meg kezdém a járdát koptatni, hogy a véletlen karjaimba dobjon a négy fal közül megszabadult valamelly kedves egyéniséget.

Sok gyönyörű fej, sok szép arc, sok rut fej, sok csunya arc, — de ah egy ismerős bajusz sem lengett felém az utcák tekervényes utain.

— Ugy van, más faj állott a kihunyt helyére! — gondolám s még azt is gondolám: „Itt nem maradunk! Gyere innen fakó lovam!

— Hová? — kérdé a gondolatot a lelkiisméret.

— Vissza Ausztriába! Hisz most mindenütt birodalom van, s ennél fogva mindenütt Magyarország is van a birodalomban, — vagy is ha Magyarország is a birodalomban van, ugy Magyarország is van a birodalomban, — így enyelgett bennem a shakespearei gondolat.

— Hohó! — kiáltá fel a vasgerebeni lelkiismeret s nagy szemeket mereszte a sophismáló gondolatra, s alkalmasint galléron csipi s ledobja a garádicsról, ha nem tiszteli annyira énem hajlékában az egyenjogúságot s ha — magának is kedve nincsen kivándorolni Amerikába.

S midőn utczai andalgásaim közepett épen e tusa folyt volna kebelemben, egy alak léptetett el mellettem, magába mélyedve, komolyan, mintha épen azon törte volna fejét, hogy a német színháztól a Nákóházig hány darab köre van szüksége a statusnak. — Ismertem valaha. Nagyon magas ugyan a kalapja, de megszólítom.

— Uram!

— Hüm — ja. — (Emberi hangok, de mellyik nemzetéi?)

— Beszél ön magyarul?

— Volt idő, midőn egyebet sem tudtam. — Ah de ninini — megálljon csak — ismernem kell önt (s itt egyet törült kezével homlokán lefelé szakála végéig) igen, ön az, — persze hogy ön — ezer esztendeje — hozta isten — hát nem halt meg? —

— A halál kapitulált. Sokáig harczoltam vele, de interventiót kértem s Csontosy lerakta kaszáját, megadta magát s elment. De hagyjuk azt. Majd én kérdezek, ön feleljen. Ön sokról adhat felvilágosítást. Ön hajdanában, mikor Pestre beszabadult, s én még itt éltem világomat, nagyon szeretett a szerkesztőségek körül járni, kiadásra kész kézirat csomaggal hóna alatt, önből bizonyosan — de bocsánat, ha megsértem — önből bizonyosan író lett?

Erre először is egy roppant füstgomoly volt a felelet mit öntudatlanul arczomba fuvott. Azután azt mondá, világos jelével a megneheztelésnek:

— Vezérczikk író vagyok! — s lapos egykedvűséggel félrepillantva, le sodrá kis ujjával szivaráról a hamut s a vatermöderekbe hátrahanyatlott.

— Ve-zér-czikk . . . ah, bocsánat ignorantiámnak, de fájdalom, Lauterbachba, hol én laktam (az isten háta mögötti kerületben) nem igen ért el a magyar publicisták híre. — S e közben karon fogva tovább sétáltunk.

— Német lapba irok, s annyiban igen is magyar publicista vagyok.

Irgalmazz mi nekünk! — imádkozám magamban. Ez az ember le van fordítva!

— Mindent megengedek, édes vezérczikkiró barátom, hanem egyre kérem, legyen ez egyszer a z én vezérczikkem, s ígazítson engemet, ezen megtestesült „k ü l f ö l d e t” utba. Diogenesnek czudarnál czudarabb állapota lehetett, midőn embereket keresé. Napok óta Diogenes vagyok, lámpám nincsen ugyan, de annak hordója is volt, a hová éjszakának idején meghuzódhatott. Kérem, legyen az én lámpásom, hordót majd önkényt találunk azután. Hát nem mondhatná meg nekem, hol lakik Petőfi?

A vezérczikk paragraphussá zsugorodott e névre.

— Lassabban az istenért, ne beszéljen oly fennszóval. Látja, hogy nem magunk vagyunk az utcán.

Magam is megkökcentem. — Látom, — igaza van.

Ezután egy másik kérdést állítottam ki, de ezt már olly lassan suttoztam elő, hogy háromszor kellett elmondanom, mig magam is észrevevém, hogy csakugyan hangokba vannak öltöztetve a szavak:

— Hát Petrichevich Horvát Lázár hol lakik?

— De már azt kikiálthatja bátran!

Ekkor vérszemet kapva, rákezdék újra:

— Hát Petőfi, Jókay, Pálffy. . . . ?

— Ugyan ne kiabáljon az ördögbe . . . , de mit is kérdez tőlem illyeneket — — — nem tudom én sem az egyiket, sem a másikat — — soha sem volt nekem azokkal az emberekkel semmi dolgom. . . . Alászolgája! —

S menni akart, de én bele kapaszkodám, mintha én vízbe fuló, ő meg szalmaszál lett volna.

— Már ha azt akarja, hogy csakugyan ebben az országban maradjak —

Ko-ro-na-országban — igazítá neheztelve a vezérczikk, mintha csak szerkesztői vörös plajbász lett volna.

— Nem bánom, hát koronaország, ámbár én nem Liptóvármegyét értem. — De mondjon legalább egy embert, a kitől kikérdezhessem azt, a mit öntől nem tudhattam meg.

(Ekkor értünk a városház melletti szűk utczába.) Utasítson legalább valami jóra való újságíróhoz, kit eláraszthassak kérdéseim özönvizével.

E pillanatban a városház egyik ablakának vas rostélyá közöl egy fej nézett ki s üdvözléte inte felénk. Ugy látszott, egyikünket ismer.

— Mi az? Ki az? — kérdém vezérczikkemet.

— Olly ember, a kit ön keres, — tőle tudomást szerezhet mindenről — nekem ugy is mennem kell. Adieu!

S kapva kapott az alkalmon, hogy tőlem megszabaduljon. Elment, ott hagyva engem a faképnél.

A fakép pedig még mindig ott állott a rostélynál, le nem véve rólam a szemét, mintha le akarná velök rólam olvasztani a fedező idegenszerűséget, hogy feltalálhassa alatta az ismert alakot. — Bennem is fölébredtek a sejtelmek.

— Ki vagy te bánat embere, mi sorsnak üldöz fegyvere. Hogy ülsz rostély mögött! — kérdém költői s emberi reminiscenciával a rostély emberét. — Kofabiztos lett belőled, vagy hajdu, vagy drabant, vagy mi a patvar, hogy ott lakol?

— A manót! — De át fogod látni, hogy nem polemizálhatunk itt kívülről befelé s belőlről kifelé, — nem vagyunk bombák — jöszte, látogass meg.

— Szívesen, biz én, kedves öcsém. Reményilem, ajtaja is van ezen ablaknak. —

— Csak bátran be a kapun, s a mellyik ajtó előtt a legtöbb drabantot látod ácsorogni, azon jöjj be, majd eléd nyitok.

Mentem. Nehány percz alatt kezet szoriték egyik reményteljes utódommal, ki felült vala azon pünkösdi királyságu trónra, honnan naponként mondja az ítéleteket elevenek és holtak felett.

— Mondjad már, hogy mi az ördögöt csinálsz itt? — kérdém midőn a szűk szobába léptünk.

— Ö l ö k, — mondá borzasztó nyugalommal s nagy lépésekkel próbálgatva fel s alá járni, de mikből kettő untig elég volt a szobának.

— Kit, mit? az ég szerelméért!

— Magamat gondolataimmal s ezeket a vérszopó vadállatokat, egy commissariusnak evvel a lineájával — s ezzel rácsapott egy falon csuszó mászó, inexpressible nevű, színű s bűzű lakótársára. — Nézd ezt a falat — folytatá — azt hinné az ember, frescofestés vagy marmorirozás, pedig nem igaz, vér, csupa vér, a mit itt látsz, én ontottam, én, s előttem számtalanok, kik itt tanyáztak.

— Huh, borzasztó vagy, József. De ezt úgy teszed, qua önkénytes, reményilem?

— Nem. — Assentálva vagyok.

— Aha, most értelek. S rég óta?

— Két nap óta.

— S miért?

— Három sor irásért.

— Szerkesztő vagy?

— Nem, egyszerű dolgozótárs, név és jegy nélkül.

— S a szerkesztő felelős?

— Igen.

— S te öldökölsz itt?

— Igen, mint képzelheted, a művészet iránti különös előszeretetből én kértem ki magamnak e provinciát.

— Ah, ismét értelek.

Szünet lön. Nekem eszembe jutott, hogy talán vigasztalnom is kellene a szerencsétlent. Ugyan azért körülnéztem és reflectálni kezdtem,

— Na de legalább nem panaszkodhatol barbárságról. Humanitás fő jellemvonása fogházainknak mostanában. Lakat nincs az ajtón, az ablakot is ki leket nyitni egész a rostélyokig, azután lábad, kezed is ment minden féle ásványtól. Mi kell több? Berzsenyi azt mondta volna: „Kegyessz istenimlől kérjék-e többet? — Ah, meg ez a kényelmes bőr pamlag — —

S neki indultam, hogy egész otthonossággal végig vessem magam rajta.

A szoba lakója zsarnokilag tartóztatott vissza.

— Nem oh te nem fogod azt tenni! — mondá színpadi pathosszal s már félig ülő helyzetemet előbbi lábára állítá vissza.

— Nem-e? de hát miért ne fogjam azt tenni?

— Mert először ezen pamlag a fő szálló helye mind azon vadállatoknak, miknek vére lepi e négy fal mesztét. Másodsor: a pamlag nem az enyim; minden éjjelre bejár reá egy piaczi biztos (köznyelven: biazzi pistosch), ki végig hortyogja rajta az éjszakát, kivévén azon epochalis fertályórákat, mikben aludnia nem lehet. Harmadsor pedig: illetlen dolog, egy ily erkölcsjavító helyen, a pamtagon végig nyulás frivol kényelmeinek áldozni.

— Bravo! Nem mondanád el még egyszer? — Hallja maga, magán már nagyon is meglátszik foganatja az erkölcs finomító helynek. —

— E pillanatban egy ismeretlen fej nyult be a félig benyitott ajtón s szemét körüljártatván a szobán, újra eltűnt.

— Mit akarhat ezen arczkép? — kérdém.

— Erkölcsi magaviseletünk megőrizője, ki azt nézi, mit csinálunk. S hogy másodsorzi megjelenését sikeretlenné tegyük, légy szives megelőzni kívánatát, az az: letenni szivarodat s levenni kalapodat, — mert mint mondám, a kényelem veszedelmes az erkölcsre s különösen az ujságírói igazságszeretetre való nézve, s határozott, szigoru utasításaim vannak e tekintetben. Mint mondám.

— Bölcsen, bölcsen. Pardon, hogy már elébb nem gondolék erre, de nem jutott eszembe, hogy szobában vagyok, — mondám, s megtevém miként kívánta. Levettem kalapom s eldobám szivarom.

— De ha már annyit reveláltál, kedves barátom — folytatám — engedj meg még néhány kérdést, mikre a körülmények kényszerűsége ösztönöz. Ha t. i. azt a bőrpamlogot éjjelre a biztos lepi el, kérdés támad lelkemben, vajjon te mellyik szögletébe húzódol meg ennek a szobának — mert szemem ugyan jó, hálistennek! de két nagy protokollumon, mik egy asztalt maszkiroznak s egy vaskemenczén kívül egyéb butort én itt nem látok.

— Igen, mert elfödjük. Kelj fel csak ülőhelyedből. Nézd e két széket, az enyimet s tiédet. Mind a nyolcz lába nyígorog ugyan, mintha mind meg anyyi visitó malacz volna — hanem az bliktri! Meg fogom e két széket, s koporsó távolságnyra felállítom egymás ellenébe, — azután rá illesztem az egyikre fejemet, — így ni — a másikra fölemelem lábaimat — így ni — s ki mondja, hogy nem fekszem?

Figyelmesen néztem a műtétet s eszembe jutott, hogy Montechristo is illy iskolán ment keresztül, míg megtanult mindent tudni, s mindennel birni.

— Jól van, jól — mondám — a feltalálás becsületedre válik; de csak nem kívánják tőled, hogy egész éjjel lebegj így ég és föld között, mint Mohamed koporsója?

— Oh azt nem kívánják —

— Hát — ?

— Minden pillanatban odább rughatom az egyik széket s kiteszithatom magam alul a másikat és szépségesen lezuhanhatok a földre — így ni —

S úgy tett, a mikép beszéle. Lezuhant.

— S ott maradhatsz a földön?

— Ott.

— A meddig tetszik?

— A meddig tetszik.

— Akár egész éjjel?

— Egész éjjel.

— S nem ellenzi senki?

— Nem, senki.

S még mindig ott hevert rögtönzött ágyában, komoran, némán, hidegen. A világért sem mosolygott volna. Fejem kezdett szédülni tőle. Hosszu pauza után azonban segíték magamon.

— Igen örültem, pajtás, hogy volt szerencsém. Láttam, hogy a legáldottabb kezekben vagy. — Igyekezni fogok minél nagyobbakat lépni, hogy hamar kiérjek, — ajánlak kedves lakótársaid testvéries indulatába —

S hátrálni kezdék.

— Hogyan, te már mégysz?

— Ujra láttam, mint tolá be az ajtót az iménti arczkép.

— Igaz, hamar megszokta sokalni a párbeszédet —

— Már az nekem most mindegy — — sok szerencsét, eget és földet kiengesztelő philosophiádhoz a két széken — itt többé nem látjuk egymást — ott — ott — egy másik, szebb hazában, — tul — kívül — a pokolban! — Jóczakát!

S kirentottam, beszélve folyvást magam sem tudom mit, csakhogy az én protectio alatt élő barátom ismét új szavakhoz s én új ismeretekhez ne juthassak, s elkábitva magamat en szavaim által öntudatlanul rohantam ki az ajtón, ki a — szabadba.

A mint kértem vettem észre, hogy csak ott vagyok, a hol voltam. Hal-

lőttem, láttam sok mindenfélét, de még mindig semmit abból, a mit szerettem volna. — Másnap a fogoly is megszabadult, — de én kérdéseimre még mindig várom a feleletet.

* * *

Nándornak Fehérvárában éjféltizenkettőt kongott az óra. A nehéz, lassu ütések elhangzottak, a terem magas boltozatán meg meg töredezve. Így törtek meg hajdan sok ezer kopjadöfések pánczéla aczélán azon ősz bajnoknak, ki épen e perczben hunyta be örökre szemeit. Végperczében is magasztos, végpillanata is olly keresztyénien szelid volt, hogy az esztergomi primás tökéletesen meglehetett vele elégedve.

Hunyady János nincs többé!

Kaján Ábel.

TISZAHÁTI NÉPDALOK.

I.

Csendes az éj — holdvilág van az égen,
 Kelj fel lovam, — rózsám nem láttam régen:
 Tegnap voltam utoljára mellette —
 Ne sajnáld a fáradságot érette.

Repülj kedves — repülj — mint a gondolat,
 Aztán: duplán kikapod abrakodat, —
 S majd ha megálsz velem az ablak alatt:
 Bús virágom, szép leánykám — csókot ad.

II.

Fehér a föld, mint gyöngyvirág levele,
 Sötét az ég, mint koporsó fedele, —
 Fagyos földön, gyászba borúlt ég alatt,
 Borus honban nekem szeretőm akadt.

Elkendőztem, — megmondottam: — elveszem;
 A világon legboldogabbá teszem, —
 De az isten úgy akarta megvetett;
 Idő előtt, élve sírba temetett. —

Minden oda! — remény — szép lány! — jövődő!
 Minden bokor, minden halom temető, —
 Annyi a sír, annyi a boldog halott:
 Engem a sors még is életben hagyott.

De nem tűröm én az ilyen életet, —
 Életemben mindég csak bú született:
 Elmegyek a csárdába, s egy jót nyelek,
 Aztán majd a Tiszában keressetek.

Erdélyi József.

TÁRSAS ÉLETI SZEMLE.

** Fővárosi társaséletünket naponta egy egész legiója a levelezőknek veszi esete alá. S cikkeiből meggyőződhetünk, hogy kontár festőknek bővében vagyunk. Az egyik túlzott magyarismust akarván rólunk elhíttetni, oly torzomorz nagy bajuszt mázol orrunk alá, hogy nem csudálkozhatunk, ha a túlnyomóság kiegyenlítőinek eszibe jut bajuszunkat egy kissé megnyírβάλni. A másik nagy orral fest bennünket, mintha a szagláló műszerészet a mi tudományunk lenne. A harmadik csüggesztett fővel szeret bennünket rajzolni, pedig nem vagyunk annyira leverték, hogy fejünket föl ne emelhetnők. Végre az egyik igen is fogasnak és nyakasnak tüntet föl, míg a másik azt is kétségbe vonja, hogy a „derék“ megilletne . . . noha e részben aligha tanusítottunk hiányt.

Mi e hazugszinekkal festett képeket élethiveknek el nem fogadjuk, s találóbb képül mutatjuk föl, miszerint a magyar társasélet jelenben egy antik drámához hasonlít.

A cselekvény kicsiny benne, de őszhangzó. Személyei egy célra törnek, s ez a dráma bevégezése.

A jó a rosszal itt mint ott folytonos küzdésben van egymással.

A szereplők sem hűborítlanul törnek céljukra, hanem hatalmas ellenszegülésre találnak a külső körülményekben, különféle jellemeekben és szenvedélyekben, mellyek közt élnek.

Nincsenek élénk diszityények, látványos jelenetek, ezek helyét a bensőség és mélyebb összefüggés pótolja.

S miután isten a rendező, a dráma szabályszerűségén nem fog sérelem ejtetni s bizton remélhető, hogy az akarat és összeütközések tragikai szilárdsága annyira meglágyuland, miszerint az ellenszegülő célok s egyesek nem fognak fölázdoztatni, hanem egymással kibékülnek!

** Tragikus hatás.

„Uriel Acosta“ utóbbi előadásakor, midőn a vendégek Manasse ünnepélyére gyülekezni kezdettek, egy uracsot annyira elragadt a szinpad illusio, miszerint azonnal kiosont a szinteremből, azt hívén, hogy a zsidókkal együtt hitelen is megjelentek.

** Az alföld egyik városában „Montfoukoni Johanna“ című nagyszerű dráma adatván, midőn a czimszerepet adó színésznő kinos gyötrelmei után végre e szavak-

ban tört ki : „Mikor, ó mikor lesz már egyszer nyugodalmam ?!“ A földszintről egy szabó így kiálta föl hozzá : „Addig nem míg a ruhája árát nekem ki nem fizeti!“ —

** Hasonlatok a házasságról.

A házasság

Ég, mellyen balcsillagzatok ragyognak.

Kert, mellyben keserűfű és oroszlánszáj terem.

Vadászat, mellyben bakot lönek.

Város, mellynek neve Túrje.

Kovácsmühely, mellyben békók készülnek.

Gyümölcsfa, mellyen a viszály almája terem.

Ország, mellyen az uralkodás nőágra szállt.

Kártyajáték, mellyen a dáma legtöbbet számit.

Tarokk, mellyen mindig skartolnak s a honeurt is félreteszik.

Kereskedő, ki a szerelmet kihozza divatból.

Politikus, ki a szív kamarák bezárását sürgeti.

Sírásó, ki a nyugalmat és békét temeti el.

Vallás, mellynek symboluma a kereszt.

** Egy fővárosi siheder Pestre fölrándult nagybátyjának ki hajdan A—Z megyék táblalbirája volt, be akarván mutatni politikai érettségét, irányában minden uton módon használni akarván ama jelszót, hogy a dictiok kora lejárt! De a nagybátya nem hogy szónokolt volna, hanem végre a mély hallgatásban el is aludt. — Az öcs, türelmesen várt míg felébredt, mi végre egy hosszú óra mulva meg is történt, rettentés ühmetések és ásitások kíséretében. Ez jó alkalomnak tetszett sihederünknek a rég tartogatott mottó elmondására s egy ismételt óriási ásitásra el is kezdé tehát :

„Hagyja el urambátyám nem ér ez a sok hijába való dictio semmit! . . .“

** Egy lap gúnyosan jegyzi meg miszerint a varsói hirlapok bizonyosan nem találnak már szavakat Hollósi Kornéliának magasztalására — azért hallgatnak; nem biz a ezzel csak eszélyességüket tanusítják, hogy mikor okosát nem tudnak mondani hát inkább hallgatnak!

** Egy polgár közelebbi napokban az ebmarás áldozata lett. A tanács erélyes határozatot hozott ugyan a szájkosár nélküli kutyák kiirtására, de úgy látszik a végrehajtás fölösleges szelidséggel kezeltetik. Legalább nekünk már az erélyes határozat után is alkalmunk volt látni, miszerint a városház kapujában két illy szájkosaratlan eb farkcsóválva nézett farkaszemet az ott örökődő hosszú puskás drabanttal . . . vagy talán ezek nem voltak harapósak, vagy éppen bizonyos figyelemre méltó connexiók ruháztak rájuk salvus conductust.

** Reguly tudós hazánkfia Zágrábban a történettudományi társulat tagjai közö kebeleztetett; e tiszteletet szebben viszonzni alig lehetne mintha Zágráb viszont Magyarországhoz csatoltatnék.

** Talpraesett toast. Fgy könyvvarus X megyében csinos jószágocskát vett magának, s a beigtatás ünnepélyére pompás lakomát adott, melyre egy író barátját is meghívá. A vidor lakoma alatt az elégült házigazda folytonosan unszoló író barátját, hogy egy talpraesett toastot mondjon, ez váltig vonogató magát, végre azonban a hosszú unszolásra csakugyan engedett és vevé az asztalon levő izletes pástétomok egyikét és fölszeldelte, mondván: Vegyétek és egyétek ez az én testem; ezután a hűtőben levő pezsgőborokból töltögetve tele a vendégek poharait s hasonlóképen mondá: vegyétek és igyátok ez az én vérem! Nem tudjuk az elmés toastot kellőképen följegyezte-e magának? . . .

** „Ilka“ opera előadása után egy vidéki atyánkfűhöz ekként szólt kedves élete párja: — Na már hiszen a többit csak mind elhinné az ember, . . . hanem hogy a veres sipkás verbung egyszerre csak előjött, az már apjok még is szemfényvesztés volt! . . .

— Szemfényvesztés? annyok te, hogy mondhatsz oly bolondot, hát mi a huszárnak lehetetlen? . . .

** Tom Pouce a híres admirál flottillájával megérkezett.

Az első bulletin körülbelől a következő lehet:

„Mandzsuroország oct. 17.

Az admirál a jó reményfokánál kezdé meg a csatát, s manevret intézván a zsebek ellen a pénztárt ostrom alá vétette.

A positio igen kedvező volt, tenger mindenfelé; tenger ember, tenger taps és tenger ostobaság.

Az admirál emberei közül több esett ugyan el mint a másik részről, de azért még is ez maradt a vesztésfél.

Ő maga temérdekszer veszélyben forgott, hogy valami szájmeresztő bolha által fölfalatik, de az a hatalom, melly megszámitá a fők hajszálait, a földnek porszemét pápaszemen, gondot visel ő reá is. Már első elfogadására tömérdek nagy és kis kaliberu ágyú és sok irtózatoss kétcsővű fegyver szegeztetett ki, azonban nem sült el, úgy látszik helyettök maga az artilleria sült fel.

Vége a sok puff után, az admirál olly teljes győzedelmet vivott ki, miszerint a nép által karjain kordoztatott, és egy dáma tenyerén föl alá járva terveket főzött egy újabb csatára.

⊙ — Mit adnak ma a színházban?

— Hunyadi Laczit mondá egy sansculott uri ember, ki rendesen így szokott beszélni, Szechenyi Pista, Mikes Jankó sat.

— No ha ő Laczi volt, akkor az apja bizonyosan Hunyadi Muki.

⊙ Épen Ilkát adták a nemzeti színházban.

Két nő szerep van benne, egyiket La Grange énekli, másik egy jós cigánynő.

Ez utóhbinak jelenete alkalmával, rendesen nagy, harsogó zene szokott lenni.

Következő párbeszédnek voltam tanúja.

— Ugy-e kérem ez cigánynő?

— A mint tetszik látni — az.

— De hát kérem mit csinál ő?

— A mint tetszik látni énekel.

— Látom uram látom — hanem nem hallo m.

⊙ Tom Pouce Pesten van, Tom Pouce holnap föl fog lépni a német színházban, az a híres general Tom pouce, az ő híres pantomim társaságával! Látni fogjuk korunknak egy törpeségét, melly előttünk még ujdonság, akkor midőn annyi törpeségét megszoktuk már látni. Látni fogjuk azt a kis babszem Jankót, a kihez hasonló szellemileg csak népregéinkben fordul elő, de annál több az életben. A kicsi piczi emberekét ki evvel hódítá meg a világot, mi különben a mai világban igen nagy divatban van.

⊙ Egy kis nyilatkozattal tartozunk. Mult számunkban mi nem szóltunk, nem akartunk Haimer urról kicsinylőleg szólani. Igen is átlátjuk, hogy ő szép sikerrel s erélyesen fáradoz a német színház hitelének helyreállítására körül, melly hogy rossz lábón áll, nem az ő, hanem elődjének hibája.

✚ IRODALMI ÉLET.

Szerelemhangok. Irta Barna Ignác. Pest, 1850. Ára 40 kr. pp.

E füzetkét meg sem emlitenők, ha másfélév óta egyetlen egy terménye nem volna lyrai költészetünknek. Igy szólanunk kell róla már csak ritkaságáért is, s még inkább, hogy néhány szót a maga idejében elmondhassunk.

Boldog isten hová jutánk! Barna Ignácznak kell képviselni a magyar lyrát.¹⁾ Régibb költőink megátalkodva hallgatnak,²⁾ az ifjabbak közül pedig csak egy kettő szólal meg a lapokban, vagy is inkább forgácsolja erejét. Semmi kilátás önálló művekre.

Különös előítélet kapott lábra jelesebb költőinknél. Tetszenek magoknak elvonnulva, mintha e szegény nemzet már nem is volna méltó hozzájuk. Valóban jól megválaszták az időt. Csak hagyjunk használatlanul minden eszközt, mely még nemzetiségünk ápolására s a magyar elem szellemi emelkedésére fönmaradt. Csak vesztegeljünk tétlenül, hallgassunk mélyen és sohajtsuk szomoruan: haldoklunk. Majd lesznek mások helyettünk. s föl is fognak sohajtani, csak hogy gunyosan s egy szóval többet: már meghaltatok.

Ez előtt hetven évvel hasonló körülmények közt máskép cselekedtek a magyar írók. Szép e korra visszaemlékezni. Néhány szegény megvetett és üldözött férfi állja körül a haza oltárának elhagyott romjait. Nem hogy jutalomra, még méltányra sincs kilátás. Nem csak szellemet s munkát kell áldozniok, hanem vagyont, nyugalmat, életreményeket. Közönség nélkül teremtenek irodalmat, irodalommal közönséget, s közönség által nemzeti érzést. Mi innen, s nem ez vagy amaz országgyűléstől számláljuk ujászületésünk korszakát.

Mindaz csak következmény. Ők éleszték föl a haldokló nemzetiséget s adának lendületet az alvó vágyaknak és szavakat a még csak sejtett eszméknek. Nélkülök nyelvünk s a nemzeti műveltség majd nem azon fejletlen pangó állapotban heverne, mint a többi e hazabeli népiségeké. E szegény és eléhezett emberek meggazdagíták a nemzetet, eledelekkel látták el s véres verejtékök- és könyeikkel jegyzék ki pályáját. Elfeledett és összetapodott sirjokon kezdődik az ösvény, mely a magyar Pantheonba vezet.

Korunkra épen olly szép, bár önmagában nagyszerűbb feladat jutott. Ők megmenték a nyelvet és kimivelék. Ez elég volt akkor, most már több kell. Kazinczi istenfiakról álmódott, kik örökbecsű művekkel dicsőítik a magyar nevet. E jelen nemzedék hivatása: haladni a vert ösvényen, tovább építeni a megvetett alapon s föl-emelni reá a tudomány és művészet templomát. A mult követeli, a jövő várja, hogy a külalalnak belértéket adjunk, szellemi fennsőségünkkel terjeszkedjünk, szóval, teljes díszében megteremtsük a nemzeti műveltséget, mely nemzetiségünk erősebb támasza minden politikai intézménynél, és a szabadságnak is biztosabb záloga, mint egyelőre látszik.

Miért hát a megkezdett és sikerrel megkezdett munkát félbeszakítani? Miért a bánatba merült jó nemzetet évődésének hagyni, s átadni a haldokló nyugalmas álmának, mellyből rendszerént halálra ébrül? Tanácsos-e tetterejét föl nem hívni, életének még megmaradt organumait munkába nem hozni, s így a tespedés által demoralizatioját készíteni elő? Vagy azt akarjátok megbizonyítani, hogy nem életrevaló, más téren kifejlett ereje csak láz volt, mely arczára pirosságot hazudott, de romlott vért

¹⁾ E czikk iratásakor Arany Katalinja, s Lévai emlékdalai még nem jelentek meg. Szerk.

²⁾ Kivéve G a r a y t s azokat, kik betűjegy alatt irnak. Szerk.

s elgyöngült idegeket rejte, s most a láz és érvágás multával a halál előjelei mutatkoznak. A figyelmes vizsgáló nem ezt fogja látni. Gyermekeket látand anyjok beteg ágya körül, kik restek orvosért szaladni, könnyelműek virasztani éjelein, s elég kegyetlenek be nem kötözni sebeit. Mit e gyermekekről mondana az erkölcsbíró, azt mondandja rólatok a történetész.

Sokan a politika köpenyével takaróznak. Az irodalom s illetőleg a költészet nem politikai küzdohokok. Kár a hazafui széles térről a pártok szűk ösvényire lépni, s egy párthoz kötni a nemzet egyetemese életét. De nálunk divat mindent politikával vegyíteni össze, s meghajolni néhány balfogalom előtt. Alig tehetjük, hogy ne legyünk keserűek s talán igazságtalanok is. Kedvünk van a fájdalmat affectationak, az elvből hallgatást népszerűség-hajhászatnak nevezni. Egyébiránt legyen kinek kinek hite szerint. Nekünk hitünk, hogy a hazafi mindig hazafi marad, s mellyik író meri e nevet eldobni magától? Nincs olly viszony, melly tétlenségre szorítsa; minden zászlót követ, mellyre a haza neve van írva; minden követ megmozdít, melly középület alapját vetheti meg, s nincs nehézség, gát, mellyektől visszajedjen.

De térjünk vissza a füzetkére.

Tartalmát negyvenhat szerelmes költemény teszi s ez büne; szép papiron, s csinosan¹⁾ kiállított s ez erénye: kisasszonyoknak van ajánlva, kik alkalmasint²⁾ szépek s ez némi izlésre mutat. És evvel mindent elmondánk s legföllebb még csak egy keleti közmondást sughatunk a költőnek: jobb az ima, mint az álom, jobb az álom mint a bűn.

Petrarcatól kezdve Hiadorig, már sok költő irt illy kötetekre terjedő verscyc-lust, de még a legjelesbek közül is alig találkozik egy kettő, kire ne illenék ama epigramm: tűzbe felét még egy részt s most már az ég fia vagy. Nem is lehet más-kép. Lehetlen a költőnek ismétlésekbe nem esni s meg nem osztani erejét. A költői láng nagy részben egyes szikrákban pattog el, az óda és dal epigrammokká olvad, az olvasó pedig elfárad és boszankodik, midőn tíz jóért húsz roszat kell átolvassnia. Egészen más midőn a költő kedélyének egymásutáni mozzanatait, történeteit beszéli el, s így kerekded egészet ad, mi ugy szólva a kedély eposává válik. Ezt különben nem Barnának mondjuk. Neki alkalmasint nincs szüksége tanácsra, ő a javithatlan láng-eszek közé tartozik. Aztán ő nem is e korba való. Számára koszoruk csak a Honmű-xészen teremhettek, hol divat volt caesuratlan, durva csattogó jámbusokban írni, kikeresni a szótárból a legczifrább szavakat, gondosan kerülni minden népies kifeje-zést elkopott hasonlításokat szóhabba fölvegyíteni s fáradhatlan szemtelenséggel a legmindennapibb gondolatokat találni fel.

Egész füzetkében egyetlen türhető költemény sincs, s mellyek kevésbé roszak, mint a 17. 31. 41 számokkal jegyzett legszembeötlőbb reminiscentiak Bajza- Vörös-marty- és Garayból. Mindjárt elején a szegény hazát czibálja be, hogy hazafiusággal pótolja a költészet hiányát, aztán leborul a megismert leány az istennő előtt, *kiért szerelme pohara csordultig telve ált, bevallja hogy szegény, s mert szívét árverésen eladni nem fogja, azt boldogtalan szerelmének áldozza*; később a kedves szép lelkének oltársámolyán elolvastja bánata, *mert az elorzott szikrát, mint Prometheus nem tudja olly lénybe oltani, ki szeresse igazán; félti, hogy az egek el ne szeressék előle, bár még szerelmét nem bírja s a boldog esküvőt sem ülte meg*; majd kérdi: *vajjon nem a nap-éjnek hölgye vagy tündére-e? ha szüzi keble más boldogé, ugy altassa el vagy égesse meg* — oh hogy a tűz égesse meg, mondanák Debreczenben — *hogy pedig még is üdvözüljön, fogadja el lelkét*; dicsekszik, hogy ő mint költő a közérdekért föltépi kebelét, *s ha a költőnek nem, kinek lehet hinni?* — ohajtja

¹⁾ Nem legszebb nyomással. Szerk.

²⁾ De nem csak alkalmasint. Szerk.

a szüz kebel fölé tüzni szívét, hogy ott mint virág hervadjon el, mert az valódi kéjhalál; minthogy szívébe gyilkos fájdalom vágta körmét, merengő lágy duló orkánna változik: sok kinjai után buzgón száll imája istenhez, hogy meg nem örült. De ki tudná a sok badarságot előszámolni? . . . A végső versben gyógyulni kezd s örvend rajta: mert különben *kerülné a ki látná s megfagyna vejeje*, s elhatározza, hogy ezután *szeretni és feledni lesz minden gyönyöre*. Ennél okosabbat nem is tehet.

Illyenekből áll az egész. Velut aegri somnia. Sehol egy egészséges, emberi érzés, mind csinált erőltetett, természetlen, mi öröme lehet valakinek magából örültet csinálni vagy legalább úgy mutatni? miért kilépni magából s kivetkőzni azon érzésekből, melyeket Isten adott, s olyakat venni föl, melyekben sem Istennek, sem embernek nem lehet öröme. Az ember szánalomra lágyulna, ha nem volna anynyira neveltséges.

Külső alakban semmi öszhangzás, igen kevés csín. Az assonenceokat is igen szabadon használja. Ezt rim szegény nyelvünkben Petőfi hozta divatba, s Erdélyi ajánlá néhány népdalt mutatván föl. De mind Petőfinél mind a népdalokban a rímet majd avval rokon öszhangzás pótolja. És ez is a valódi assonence. A magánhangzónak a legtöbbször egyezni kell, s a mássalhangzónak rokonoknak lenni, mint *t d, k g, b r, sat.*

Nem fárasztjuk tovább olvasóink türelmét. Egész mutatványt sem közlünk, bár velök jól lehet mulatni. Legyen most — mint Barna kifejezé megát — *feledni minden gyönyörünk.*

NEMZETI SZINHÁZ.

E hó 4-kén Shakspeare Hamletje került színpadra, 7-dikén pedig Romeo és Julia adaték ugyancsak a nagy britt költőtől. Ez utóbbiba különösen szép számu közönség gyült össze, s így az igazgatóság választékos ízlése a közönség részvételével találkozott. — Shakspeareeről annyi elmondatot már mind külföldi celebritásoktól, mind hazai íróinktól, hogy alig lehet többé valami föl nem említettet mondani, ha csupán azon eljárást akarjuk követni, mely szerint Shakspeare a Horác *n i l a d m i r a r i* féle szobálya alól mindenkor kivételt képezett.

Hamletet, az óriási művet, nem egyszer láttam és olvastam. Tudva van, miszerint e dráma sujtje Belleforret történeti beszélyéből van merítve. E beszélyt nem ismerem, s nem is azért említém meg, mintha én is ezen drámatárgyul szolgáló novella alapján akarnék Shakspeaera hivatkozni annak megmutatására, hogy a költő teremőbereje már készen levő, ismert tárgyat is dolgozhatik föl az eredetiség minden kétségbevétele és hátránya nélkül. Annyit akarok megjegyezni, miszerint ha soha ezen, történet alapján készült, beszély nem létezett volna is: Hamlet tárgya nem volna új, t. i. nem volna Shakspeareé eredetileg, mert a görögök, s különösen Aeschylus Orestese nem egyéb, mint Hamlet a Hellenek földén, Hellenek vallási és polgári civilisatiója közepett.

Távolról sem szándokom ezzel mondani, hogy Shakspeare Hamlete Aeschylus után van dolgozva, sőt inkább amaz ettől annyira különbözik, mennyire csak egy önálló teremtő szellem műve más viszonyok, más civilisatio mellett különböztetik, egy viszont óriási, de hasontárgyu költői műtől. Csupán arra akarom emlékeztetni az olvasó világot, hogy Hamletet, ha hasonlítgatni s talán bírálni akarjuk. Aeschylussal lehet párvonalba tenni, és e végett nem lesz talán érdektelen a nagy görög tragikusnak azon egybefüggő darabjai tartalmát röviden előadni, melyekben Orestes gyászos eseményei foglalnak helyet, miután nem mindenki ismeri a görög tragikusokat.

Három egybefüggő művet találunk Aeschylusnál, melyek együttvéve egy trilogiumot képeznek, s melyekben az érdek leginkább Orestesre vonatkozik, ő benne központosul. Az első mű czime Agamemnon, a másiké Choephoroi, a harmadiké Eumenides. E hármat, mint említém, úgy lehet tekinteni, mint egy összefüggő egészet, minő például Schiller Wallensteinja.

Agamemnon mintegy előjátékot képez. A darab ott nyílik meg, midőn a trójai had bevégeztetik, s a szerencsétlen város fegyver és tűz martalékává lesz. Egy toronyőr Argosban, ki tíz hosszú év óta vigyáz éjelenként a Trója lerontásáról jelt adó tűzre, végre megpillantja azt s Clytemnestra, Agamemnon neje egy különös festői dictioban mondja el, mikép nő és terjed a tűz. Aztán megérkezik Agamemnon és a rettenetes jósnő Cassandra, ki a győzelmes visszaérkezés és pompa alkalmával ihletett lélekkel mond szörnyű jóslatot a balsorsu Atridák házára. Alig mondatnak el a látnoki lélek iszonyu visiói, Clytemnestra látszik meggyilkolt férje fölött állani. Agamemnon Aegisthusért az új szeretőért öletik el. Itt az első darab, az előjáték vége.

A Choephoroi kezdetén Orestest látjuk atyja sirján keseregni. A sötét jóslat, melly az előtt Cassandra ajkairól Agamemnonért remegtet a nézőt, most Clytemnestranak egy rémes álmát halljuk elbeszéltetni, mellynél fogva a férjgyilkosnő kebelén, álmában, gyermekpólyában egy kigyó hevert, melly emlőiből vért sziva ki. Orestes fájdalomszülte határozata ingatlan áll. Előbb megöli a házasságtörő Aegisthus, aztán anyján akar boszút venni. Az anya kitarja fija előtt kebelét mondván:

Megállj, tiszteld ez emlíket sat. De Orestes nem hallgat az anya parancsoló esdekléseire. Megöli őt. E gyilkosság nyomában egyszerre következő Catastroph nagyszerűen tragikai. A szerencsétlen gyilkos fiu iszonyu alakokat lát maga előtt, melyek csupán neki tűnnek föl, — másként láthatlanok.

A szörnyű látványok szünet nélkül szaporodnak, — közelednek — a furiák ezek, vér csepegve szemeikből. A sokképen gyótrótt fiu elfut még vérrel párolgó kezekkel.

A trilogium harmadik darabja — Eumenides ismét egy nagyszerű, megható és festői ponton kezdődik, mellynek párját az egész világirodalomban hasztalan keresnök. Delhiben az Apolló temploma áll előttünk. A főpapnő elbeszéli, mikép a azent hajlékban egy férfi könyörög az isten előtt, véres keze kivont gyilkot tart és egy olajágat. Körötte bizonyos nőalakok alusznak, gorgonok inkább, mint valódi nők, szárny nélkül fekete öltözetben, szemeikből méreg folydogálva. Orestest megszanja Apollo s míg a furiák mellette alusznak, elfut. Ekkor megjelen egy magas halvány árnyalak — Clytemnestra szelleme, s fölrázza az iszonyu furiákat az üldöző boszura. Ezek fölébrednek, keresik Orestest, — nem találják s kiáltják: „fogd meg, fogd meg!” — ($\lambda\alpha\beta\epsilon \lambda\alpha\beta\epsilon$ —) s visszakövetelik Apollótól martalékukat, ki azonban elűzi őket templomából. — A színhely változik. Orestes Athenben az areopag előtt viszi ügyét a furiák ellen. Ezen pörben az istenek közül Apollo és Pallas is részt vesznek. Az areopagi szavazatok egyenlők: azonban Pallas, Orestes részére nyilatkozván, a bűnös fölmentetik s örömdalok végzik be az egészet, miután a drámai kiengesztelődés koronázza a tragikai szenvedéseket.

Ezen egybevonva elbeszélt tartalomból is képzelní lehet az Aeschylusi mű óriási nagyságát. Hamletet nem lehet az említett művel összehasonlítani, mikép nem lehet a természetnek semminemű külön szépségeit.

Az egyik görög és pogány mű, a másik keresztyén és éjszaki égalj szülötte, mindenik nagyszerű, mindenik collossalis a maga nemében. Mindazáltal ha és midőn Hamletnek philosophiai eszmékbeni gazdagságát, érzelemmélységét sat. bámuljuk: ugyan akkor meg kell vallanunk, hogy Aeschylus műve kerekdedségben az alapeszme tragikai nagyságában felülhaladhatja Hamletet. Hamlet, mint keresztyén és gyöngéd fiu, bár mennyire föllázadjon is lelke atyja megöletéséért, nem lehet anyagilkos, és ezért szenvedései, ha felettök gondolkozunk, még mélyebbek, még iszonyubbak: de

Orestes tragikaiabb személy, s annál tragikaiabb mert kétszeresen szerencsétlen, mint kinek egy részről atyja előletik, más részről anyagiilkos lesz. Aeschylus furiai, kik Orestest üldözik, több és impossantabb félelmet gerjesztenek, mint az öreg Hamlet szelleme, emez csupán a fiu fájdmát költi föl nagyobb mértékben, amazok a büns gyermeket ostorozzák s így általok a tragikai hatás közelebbi és rettentőbb — s egyszersmind természetes is — mert csak nem egyebek mint a lelkiismeret kínainak personificatiói. Hamlet csak szenved és atyja meggyilkolásának kipuhatólására számított színjáték előadásán kívül alig tesz valamit: Orestes megöli anyját, és így ő drámaiabb egyén. De a vég pont Aeschylusnál engem nem elégit ki. A kiengesztelődés és szerencsés kimenetel erőszakolt. Oly kétszeres szenvedés után, mint minő az Orestesé, a szerencsétlen vég engesztelhet csak ki, mert bár mit mondjon is a költő, a nézőnél fönnmarad az eszme, hogy az illy ember örökre boldogtalan marad. E tekintetben Hamlet jobb, mert noha halála nem a fő dráma cselekvénynek kifolyása: de benne megnyugsunk, miként a terhes betegségben szenvedőén.

Nagy előny még az Aeschylus művében a Shakspeareé fölött a drámai nagyobb terjedelem. Agamemnon, a győzelemből visszatért hős, előttünk öletik meg a házaságtörőktől. Ez által a néző mintegy maga lelkéből adja Orestesnek a szenvedéseket és kétségbeesett tette alapját. Hamletbe mind ezek csak elbeszélletnek — még pedig egy phantom által, ki rettenthet ugyan: de meg nem győzhet s bár mit beszéljen is Hamlet, hogy az ő atyja Apollo, Hercules s mi minden volt a másik csábító mellett: ezt, ha akarom, hiszem, ha akarom, nem. De midőn Aeschylusnál színről színre látjuk a világhírű hős Agamemnonon Aegisthus mellett — s látjuk legfényesebb dicsősége közt előletni: magunk is könnyen Orestesekké válunk fájdmunkban. Szóval Hamletben több az elbeszélő és philosophiai szépség. Aeschylus drámailag imponant, motivált és rettentően következetes.

Csak a főbb vonásokat akartam a két Coloss műveiből érinteni. Ha valaki ezekből Shakspeare iránti tiszteletlenséget vonna ki, az sem engem sem Aeschylust nem értené, s az illyennel nem vitatkoznám egy perczig sem.

O b e r n y i k.

Ez új bérletben a színházi előadások érdeke naponként növekszik. Ugy látszik az igazgatóság átérté, hogy ez átmeneti korszak dicsőséges átlábolása az intézet existentialis kezelése. Mult héten oct. 11-én *Moiroud et comp.* francia vigjáték adatott. Bayard és Devorne után Bulyovszkyné. A darab meséje nem új, de azt a francia könnyűség, csin, jó sceneria élvezhetővé teszi. Jobb előadást ritkán láttunk. Egy liliputi, papucs kormány alatt álló férj semmi új — de olly valami, mellynek Szentpéteri élethű előadása az ujdonság zománczát megtudá adni. És László (Bonin) a könnyelműből soliddá változott, hallottaiból föltámadott férj, szürkehájával, piquant magaviseletével! mennyi természetesség és ebben mennyi művészet. . . . Rendesen így szokott ez lenni, ott hol ném kell schakespearei kothurnus vagy nincs a szorgalom könnyelmű mellőzése.

Oct. 16-án Ilka eredeti opera Dopplertől. La Grange a czimszerepben. Nem tartozunk azok közé, kik H. Kornéliát kárhoztatnók, vagy piszkolnók azért, mert külföldön szerez a magyar dallamoknak diadalt. Párhuzamba sem kívánjuk La Grange-al tenni — hanem ha csak úgy, hogy ha ő magyar csattogány vala, La Grange akkor királyné a csattogányok között. Ilka igénytelen s a rossz liberetto következtében hálátlan szerep. La Grange megteremté. Dalában a magyar dal igéző komolysága, játékában a magyar hölgy szerény méltósága. Illyen lehetett a spherák harmoniája illyen a magyar dalokká olvadt seraph zene. A fuvola hangja könyekre indithat. Mi lehet akkor a La Grange fuvola hangja, mellyben szellem is van? Agálylyal tekintünk a percz elibe, mellyben őt elveszítjük; a válás perczének elibe s csak a remény vigasztal, hogy sikerülend az igazgatóságnak őt megnyerni.

Közelebről több színmű került elő, melyekben az előtt Egressy szokta a főszerepet adni — természetesen Lendvayval. Lendvay a közönség kedvenc színésze s méltán. Kinél szorgalom, tehetség s felfogás úgy párosulnak mint nála, arra teljesen érdemes. A nélkül, hogy ez érdemből levonni akarnánk, megjegyezzük, hogy Egressi azért még is nélkülözhetlen, s ha Lendvay mint Romeo páratlan, Garrickben, Hamletben nem éri Egressyt fel. Egyiknek ez, másiknak az a szakmája, s hogy színházunknál nem egyszer cseréltetnek fel a szerepek — az jobbadán az igazgatóság büne. Ohajtjuk, hogy e két színészt nem sokára együtt lássuk játszani.

M O Z A I K.

*† Párisban furcsa módra kiforgatták Göthe Faustját — francia szinpadra alkalmazván.

Csak egyet emlitünk.

Végén Fausttal Mephisto a pokolba megy, így szólván:

— Passez devant mr. le docteur! (Tessék elől menni orvos úr!) Egy német ember Klingemann, Faustot hajánál fogva vitette a pokolba.

*† A belga independante tudni akarja, hogy a bölcsek köve feltaláltatott — egy compass t. i. mely a földbe rejtett arany hollétét fölfedezi.

Sok bolond elhitte már, hogy feltalálta a bölcsek követ, s még elegendően fogják azt hínni.

*† A londoni műkiállítás épülete 1848 láb hosszú, 408 láb széles s 66 láb magas lesz. 3230 oszlop lesz benne. s mintegy tizenöt millió téglá. Az épület összes értéke ha megtartanák 150,000 font sterling volna.

*† „Na fiaim, kérdé egy porosz városi tanácsnok egy polgártól, hogy vagytok megelégedve a községi szerkezettel?”

— Ino! uram nem félnék tőle. Volt már nálunk cholera is, s még sem haltunk meg benne.

*† Párisban 15 nap alatt 6,300,000 lapot bélyegeztek, — mely mintegy 315,000 francot jövedelmezett.

*† Ördögös egy faj ez a lollamontez faj, sehogy sem akar kihalni, sőt mint a hydra minden fejlevágással szaporodik.

Most Párisban miss Howarth parancsolgat a belügyminiszternek, s ez által a francziáknak. Közelebről is kitette Ronconit az opera ház igazgatóságából, bizonyos Lumleyt nevezvén ki helyette.

*† A londoni műkiállításra egy szivarárus 5 láb hosszú szivart készített.

*† Egy angol felszámította, hogy 40,499 angol szó van s e körül 15,729 huszonnégy különböző nyelvből van véve. E 24 nyelvbe van török, görög, római, arabs, gotha, teuton és flamand, német sat. csak az egyetlen magyarból nincs.

*† Balsacnak különös ellenszeve volt a nemzetöri szolgálatok iránt. Kikerülte mikor lehetett. De más felől számtalan barátai látogatása is alkalmatlanitá, kik utóljára máskép hozzá nem juthatván, „Dupont, szül. Balsac asszony“ czim alatt küldözék hozzá levelöket.

Épen egy újabb munkáján dolgozott páratlan szorgalommal s lelkesedéssel mint szokott, midőn valamihez fogott.

Természetesen a nemzetöri szolgálat miatt, barátai egyiránt elhanyagoltattak. Örnagya egy becsületes illatszerárus, gyakran meginté, s már nem hiánya más, mint az elfogatás.

Egy reggelen jelenti a kapus, hogy egy nagy láda érkezett számára, mely alant várja.

— Hogy a pokolba jutottak nyomomba? nézze meg ön, mi van a ládában.

— A szekeres azt mondja, hogy hetruriai edény van benne. Három nap óta keresi önt. De addig nem adja át, míg el nem ismeri, hogy jó állapotban van.

Balsac nagy műszerető vala. Mit tegyen? házi öltönyben hirtelen leszalad.

Csak ugyan volt alatt kocsí. De ebben a hetruriai edény helyett más meglepetés várt számára.

A kocsiban az illatszerezárú őrnagy várta, ki is hirtelen megragadja, a kocsiba emelve elrobogott vele s a nemzetőri börtönig meg sem állt.

*† Lind Jenny newyorki első hangversenyére két jegy-árverés volt, mellyek összesen 24,000 dollart hoztak be.

Egy kalapárú 225 dolláron vett egy első helyi jegyet, azért, hogy neve eképek közönségessé tétetvén ő és áruai a lindházások előtt divatcikké váljanak. S meglehet, hogy e számításába nem csatlakozand. Mert soha ember úgy fogadva nem volt. Szekerekkel kapja a virágokat. Naponkint egy tucat lady s ugyan annyi lord látogatja meg. Boldog az, ki kezét érintheti. A trójai had óta nem örvöngöttek annyira egy nőért.

Többi közt egy ember megtalálta kéztyűjét. Pénzért csókoltatja. Belső felét 10, a külsőt 5 ezüst garasért. A legjobb üzletek egyike.

*† Honleányaink koszorujából egy szép virág kitépetett. Frankenburg Adolfné meghalt e hó 14-én.

Szerkesztői értesítő.

Tőlünk nem függő körülmények miatt nem közölhetők:

Miért van annyi villám. (Kérjük szerzőjét más költemény küldésére, ezt most elteesszük.)

Piski. (Írójától vidéki levelet kérünk.)

A lengyel. (A példányt megindítók.)

Huszár és a huszár, Jöjj el jöjj el ősz, Honvéd és kedvese. (Az újabbak sem közölhetők politikai tendenciájuk miatt. Másokat kérünk.)

DIVAT.

Paris, oct. 12-én.

Ha valaha, most ugyancsak nincs határozott alakja a divatnak. Rendesen az időjáráshoz van alkalmazva, a szerint mint az meleg vagy hűvös. Bársony és hímzésekkel ékitett selymet vagy szalag és csipkéekkel kivart barége-t viselnek, mellyek rendesen a vólants szélén vannak. Ugy látszik ez a télen át is úgy marad.

A volant-os ruhák, kivágott magas derékkal szabvány, mellyek a derék körül rendesen egy két sorral szegélyezik. Az ujjak három, négyszeres volant-al látványok. Rendesen shawlt viselnek velök.

A felruha dereka akképek van készítve, hogy azt nyitva s elzárva is elviselhetni legfőként a féltöillettehez szánt öltönyöknél.

Visittkék is divatban vannak reps-atlas vagy selyemből s nagy volant-okkal ékitvények.

A mantilleok zsinorhímzésekkel ékitvények. Mint tavaly az idén is ezek közt a bársony a bő divatcikk.

A felvetőke rendesen a ruhával egy anyagból van készítve, könnyűszerűen vattírozva.

Melegebb időben a fichus — félschwal — is divatozik.

✍ Messy Klára épen most Bécsből visszaérkezvén, ajánlja a nővilágnak a legújabb pipere cikkekkkel bőven ellátott divat-salonját. (Váci utca 15. sz. 1-ső emelet, a Nádor című vendégfogadónak átellenében.)

Főiskolánkban mult helekben történt a megürült tanári székek betöltetése. Lu-g o s s i, a nagy nyelvész, visszahelyeztetett elébbi tanszékebe. Szép nyeresemény. Ezen örülünk. A többi tanszékek ideiglenesen töltettek be egy évre. Az ideiglenes tanárok mind derék nő t e l e n fiatal emberek. Ajánljuk házasodjanak. Debreczenben sok szép hajadonleány van. Közelg a farsang; ajánljuk házasodjanak meg, különben... no, k ü l ö n b e n annyival több lányka marad jövőre pártában, mennyivel ők fogyaszthatnának a pártások számát.

Isten velünk a vizionlátásig.

V i r á n y i A n d o r.

K ö r m e n d, october 9. A marhavész városunkban iszonyuan uralkodik. Ele-inte, midőn csak egy mérsárosnak marhái kezdettek veszni, lehetett volna könnyen segíteni; azonban az illetőknek tetszett a dolgot könnyedén venni, s csak hetek mul-tával lendíteni valamit, mikor már minden későn volt. — Nede nem lehet csodálni; anyyi a teendő nálunk, hogy isten a megmondhatója. — Pár hét leforgása alatt már három városbiránk van. Egyik a széna liferálással volt elfoglalva, — másik a mi üres ideje megmaradt a házak numerizálása közben — mi legnagyobb érdemei közé szá-mítendő — vadászatra fordította, míg a harmadik a várost privilegice terhelő dolgok, többi közt előfogatok megrendelése miatt nem győzi fejét vakarni.

A mi a rendet egyéb tekintetben illeti, erről csak dicséretet mondhatunk. Ut-czáinkon a sár térden fölül alig ér, kivált ha száraz idők járnak. — Az éji világítás kivévén azon éjeket, mikor a hold tisztán nem ragyog — meglehetősen lábon áll, s mérközik a pestivel, s azért igen csodáljuk, hogy az utcákon fekyő fáknak a por-tyázók el szoktak esni. — Ur isten! a lámpaoszlopokat nem kell-e 12 pengő forint büntetés olatt elhordani? mert hiszen ebbe is beleütheti valaki orrát, kivált ha a hold-világ bagolymódra tetejére nem ül.

Az éji madarak nálunk igen megszapordtak. Politialis tekintetből nem volna célszerűtlen ezeket is az utcáról behordatni, mert igen könnyen orrára eshetik az ember ezek miatt is, pedig most e nélkül is soknak orrávára foly. U g y á m.

S z a b a d k a, oct. 8-án. Rác debreczennek nevezték egykor városunkat, míg utczáinkon alig lehetne egyebet még kaputosok ajkairól is rác nyelvű hallani. m o s t . . . a köznépek is fele magyarrá vált; a másik fele pedig jobbára érti s be-széli is nyelvünket, mi úgy hisszük legnagyobb tanúsága azon rokonszenynek, mellyel ez itteni bunyeváczság a magyar iránt viseltetik. Vannak ugyan kik e n a g y o n i s s z e r é n y állításunkban szeretnek megbotránkozni — mert utópiai álmódosásokkal vannak eltöltve, de velők semmi dolgunk. E n n y i t a z o n b a n mégis elkellett mon-danunk egyszer mindenkorra, hogy szavainkat a vojvodinai város m a g y a r h a n g - j a k é n t fogadja a m a g y a r k ö z ö n s é g. Hisz' a szellem magyarázza meg az életet s nem a rideg számítás, mellynek holt betűi közé akarják szorítani érzetünket. Mi ma-gyarok vagyunk! . . .

Nőink vagy férfiak beszélgetéseit, írásait s gondolatait kutassuk bár, a vi-tatkozó órákban, látogatások, színházak, vagy épen közhelyeken — mindenütt ugyan azon tárgyak, panaszkok, vágyak és reményekkel találkozunk, épen mintha ezuttal a levegő is inpregnálja volna e miesmával,

És elcsitttem a színházba, hol Szabó és Havv dal s színésztársasága a Linda operát adta elő

A terem zsufolyva volt.

Nőink béli toiletteben jelentek meg. Szépek voltak így, de még szebbek azért, mert a nemzeti ügy lelkes pártolása szólt ajkairól.

A hőség nagy volt s az arcok izzadni kezdtek.

Mindenki azt gondolta tán, az épülőfélben hagyott városi színházfalak közt könnyebb lesz egykor a páholyokból alá tekinteni.

Tehát ismét a jövővel vigasz adják magokat, gondolám.

Oh! milly szép türelem, s erényvonás ez nőinktől.

*) Látja ön nekünk is van veres orrunk? hanem az ne rettentse önt vissza.

Temesvár, oct. 7-én. A szüreti örömnapok ez idén nálunk s szomszéd megyénkben igen rövidnek voltak, s mégis nem szomorkodunk míg elég jó buzánk s jó borunk van. Borról szólván, a vízre emlékszem, s itt en passant említtem, hogy szomszéd Krassó megyében Lunkányon, egy nagyszerű természet-gyógyászatintézet készül; orvosul Fischhof ur nyeretett meg, ki mint practicus és theoreticus orvos szép hirt s a hydropathiában is nagy tapasztalást szerzett magának. Színházunk tegnap nyitattott meg, a mi közönségünk előtt valóságos Ereigniss, abban minden mulatságok gyűlpontját találván; e lapokban ezentul mi mégis alig említendjük, mert egy német színház a magyar közönségnél alig lehet érdekes. A sok szép álmok között, mellyek bennünket néha gyönyörködtetnek, a temesvár-szegedi vasut jelenleg nagyon szerepel; megvalljuk ugyan, hogy nem csak téli időben, hanem a nyár közepén is Temesvár és Szeged közt, egy jó töltésen készült faut valódi áldásnak tekintendő volna.

Dényi Frigyes.

A Losonczi Phönix ügyében.

Miután többen tudakozódnak tőlem: mi uton módon küldjék be hozzám az előfizetési pénzt; egyszerű válaszem az: hogy a ki magánalkommal vagy kereskedői utsvány által nem küldheti, tegye azt postára, s főleg térítvény mellett s illy felirással: a Losoncziak gyámolítására — a legbiztosabban juttathatja azt kezeimbe, s erre viszont az előfizetők neveinek kinyomatása részéről a legjobb nyugtadvány leend.

Hogy a nyomtatandó példányok száma iránt jó eleve intézkedhessem, s az emlék-könyv már december elején megjelenhessék, az ivtartó urak és hölgyek ujjlag kéretnek gyűjteményeiket legelőbb a közelgő pesti novemberi vásárra beküldeni.

Örömmel értesítem a t. közönséget, hogy több nemeskeblű honfi és honleány, méltányolva vállalatom jótékony és nemzeti célját, önként ajánlá fel buzgó részvétét az előfizetés gyűjtésében, s még folyvást kérnek tőlem aláírási ilyeket.

Valamint azt sem mulaszthatom el előlegesen tudatni, miszerint iróink részéről már is kitünő jelességű dolgozatok adtak a Losonczi Phönixbe, s a többi közt Erdélyi János, Garai, Gyulai, Kuthy, Lévai, Nagy Ignác, Obernyik, Sajó, Tompa, Vahot Sándor, Vas Gereben, Vörösmarti s még több nevű irók műveivel is találkozni fog abban az olvasó, sőt szerencsém lesz Petőfi és Vasvári Pál hátrahagyott munkáiból is igen érdekes dolgokat közölhetni, ugy hogy vállalatom pártolói a legélvezetesebb olvasmányra bizton számolhatnak. Minélfogya remélem, hogy olvasó közönségünk emberbaráti és hazafii részvéte egyenlő leend az irók buzgalomával, kik a közjó oltárára áldozatot hozni, minden idő, és helyzetben legszentebb kötelességöknek tartják. —

Vahot Imre.

A Pesti Röpivekre

még folyvást előfizethetni.

Előfizetési ára helyben Pesten egy negyedévre oct. 1-től dec. végeig 3 frt, postán küldve 4 frt; egy félévre oct. 1-től martius 31-ig 1851 6 frt, postán 7 frt 30 kr. p. p.

Előfizethetni helyben Pesten Kozma Vazul nagykereskedésében, nagyhiduteza 671-ik sz. a. és nyomdájában aldunesor kegyesrendiek épületében.

A vidéki előfizetők postai uton, s ezen megjegyzéssel, hogy előfizetési díj, bérmentesítés nélkül is beküldhetik következő cím alatt: Kozma Vazulnak Pesten.

Mindennemű hirdetések folvételnek, egy kétszer hasábozott sorért 4 pgő krt számítván.

Megjelenik hetenként egyszer minden vásárnap, két iven, csinos borítékban finom velin papiron.

Minden 4-ik számhoz egy Párisban készült aczélmetszetű divatképet melléklünk. Szerkesztői szálás vacziuteza 14-ik szám 2-ik emelet.

A szerk. levelek Kozma V. nyomdájában czimzandók.

PESTI
R Ö P I V E K.

MAGYAR IRÓK FÜZETEI

A SZÉPIRODALOM, TÁRSASÉLET ÉS DIVAT
KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI

SZILÁGYI SÁNDOR.

KIADJA

KOZMA VAZUL.

I. ÉV. — 4. SZ.

PEST, 1850.

NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL.

TARTALOM.

Társas életünk. I.
Déliab. Vége. Szász Károly.
Gábréla. M. K-t-a.
Mit irjak? Vas Gereben.
P. Sándor emléke. Lauka Gusztáv
Caleidoscop:

Társaséleti szemle.
Irodalmi élet.
Nemzeti színház.
Mozaik.
Divat.

VIDÉKI ÉLET.

Czepléd, oct. 15-kén 1850. Városunk társalgási élete unalmas, egyhangu mint a sír, hölgyeink, igen kevés kivétellel, a természeti mindennapiasság báb-szerei, kik közt említést igénylő szellemvirágot a legügyesb turista is hasztalan keres. Tánczestélyek, műkedvelői színi előadások, közhasznú czélokra, itt nem rendeztetnek; volt azonban idő, kevéssel ezelőtt, midőn az itt időzőtt színésznők „bájteltjes keesei“ el — meg — és össze vissza büvölték kedélyes ifjaink szívét, kik velők egyesülten, nemes áldozatot hoztak a nyomor oltárára. De az óta a világ fordult, és ennek színpadján sok fel sok pedig lefordult, a fel- és levonások még ma is állandósittatván. — Legközelebb mi is szüreteltünk, vigadván széles kedvvel, és ittunk háromszor, nevezetesen: ha busak voltunk, másodsor jókedvünköböl, és harmadszor ha szomjasok valánk. Leginkább fűszerezé multságunkat: a menydörgés, melly, egész napon át gyönyörködtette szedőinket, fegyvereink hiányát kipótolni kívánván a kegyeség! Hölgyeink néhányai élénkelhetik, hogy;

Vége van a szüretnek
Lánybarátim nevelnek
Volt egy hetyke szeretőm
De még sincsen fiktőm! (fejkötőm).

Következik a kis farsang, mellyet kevés, de sok évekkal szégyenkedő hölgyek nagy áhitattal várnak. Szabadjon e helyütt figyelmeztetnünk kegyeteket azon körülményre, miszerint ifjaink, kivált a műveltebb osztálybeliek legtöbbjei, a harcz terén lelvén dicső halálukat, nem látjuk okszerűnek azon antiaristocraticus hajlamot, melly kegyetek részéről a munkás néposztálybeli becsületes de nem tudákos ifjak lenezésében oly bosszantólag mutatkozik. Aztán meg, ne haragudjanak ám, ha kimondjuk azt is, hogy bizony kár kegyeteknek oly szépeket álmodni — ébren — és szükségtelen kérjük becsülettel oly hoch ábrándozniok, minthogy hazánk legnagyobb költőjeként is: „Ábrándozás az élet megrontója, melly kancsalul festett egekbe néz.“ —

Nem jár belénk a sértés, mi tisztádon tisztán csak őszinték kívántunk lenni, aztán meg, mindezek régi ujdonságok, és nem csak nálunk, de egyebütt is olyan nevezetes tünemények mint épe egy mindennapos vendég, és oly közönséges mint bármellyik házi barát, legyen bár az barát, még pedig igazi, minő a kőbányai bor, mellytől az ember zsebében a bieska kinyilik. Igaz biz az: hát hogy van az a pesti apácza, akarám mondani nőbarát? tessék megmondani hogy tiszteljük az iflasszonyt. — És . . . most lesz szerencsém legfrissebb ujdonságaink sceletonját ide pingálni: szivárvány a vizözön emlékeül, mielőtt hatnapig isten igazába zuhanyoztatánk, zöld

T Á R S A S É L E T Ű N K.

I.

A magyar társas életről írni nem gyönyörűség, nem is épen könnyű s legkevésbé hálados.

Gyér öröm, sok fájdalom, kevés remény.

A bus magyar unalmas szerepét kell fölvenni, mint mondani szokták ama gunyolódó urak, kik előtt a fájdalom nem szentség, s a sohajtó ajkak körül mindig találnak egy torzvonást, mellyen nevetni jól esik.

Multját csak mozaikművész rajzolhatná hiven, ha találkoznék olyan, ki elég bátor még a különféleségben is ellenkező s összeférhetlen darabokat együvé forrasztani, és felfödözte azon módot, miként használható a köny forrasztószerül s a gunyosoly fénymáz helyett. Annak pedig, ki jelene és jövőjéről ír, varázserővel kellene bírnia, hogy a remények pusztá sírdombján csontig vérző, s paloták s kunyhók küszöbéig nyuló töviseket növesztszen, s a bőven omló véresöppekből, mint Homerosnál, virág s egész tavasz fejlődjék ki.

Hanem a mi nem gyönyörűsége, könnyű és hálados, nem mindig haszontalan, sőt ellenkezőleg. És ha egy hatalmas tündér mindent tehet, az ember nagy gyöngesége mellett is sokat elbír.

A tárgy talán magában, csak pusztá szót hangoztatva, kisszerűnek látszik, pedig egy a fontosabbak közül. De ha kisszerű volna is, mindjárt megszünt az lenni, mihelyt egy nemzet életében tényező s jövőjére befolyással van. Ez pedig történeti multunk bölcséletének egyik ága s jelen törekvéseink- s jövő teendőinkkel a legszorosabb összeköttetésben van.

Nem mindig könnyen feltűnő ok szül nagy és feltűnő eseményeket, és sokszor csekélynek látszó körülményből származnak nagy dolgok.

A természetben is az észrevétlenül működő erők idézik elő a legnagyobb tüneteményeket és változásokat. Titkos műhelyében rejtezik azon hatalom, melly uralkodik és igazgat.

Illy műhely a társas élet, teljes általánosságában fogva föl.

Innen szövődnek az egyetemes nemzeti élet egyes szálai; itt alakulnak a körvonalok, mellyektől függ jellemének arcza, tőle veszi táplálékát a nemzetiség, tárgyát a művészet s alakját a közműveltség.

A nemzet élőfája földjében gyökeredzik, levegőjében él, sugarai virágoztatják és érlelik. Sűrű lombozata pezsgő közélet, virága nemzetdicsőség, gyümölcse közboldogság.

Miért kérdeni hát : miért sindevész ez vagy amaz fa szemmel láthatólag, napról napra? Miért nem hajt dús lombokat, hogy koronáját meszsze megbámulja az utas? Miért hullanak el virágai idő előtt, s gyümölcs helyett miért mutat föl csak száraz ágakat?

Az ok olly közel.

Földje nélküli azon nedveket, mellyeket természete megkíván s táplálatára mulhatlanul szükségesek; a légkör romlott, reá kártékony hatásu, vagy egészen más éghajlat lehelete, mint minőben első csirái fejledeztek; a meleg sugarak téli napként más boldogabb tájakra mosolyganak s hozzá legfőlebb csak hideg, gunyos fényöket küldik.

És épen itt feneklik egyik bajunk.

Társas életünk erőszakolva, sok részeiben alap nélkül, s mi legfőbb, nem önmagunkból fejlődött ki. Őseink bűne, s az ellenünk fordult sors csapásaiban, bő idők miatt idegenbe korcsult, s tévedéseink, s némileg könnyelműségünk következtében még maigsem szabadult meg a súlyos és gátoló tehertől. Ehez járult még, hogy politikai életünk nemzeti irányban fejlődése megelőzte a társas életét, vagy legalább túlszárnyalá; az szülte és táplálta emezt, s nem megfordítva.

Ezekért nem birhattak sok intézményeink szilárdsággal, ezek miatt olvasztott nemzetiségünk, minden előnyei mellett aránylag keveset, és hullott a közműveltség kárára, sok eszme nem találván földet, hol állandó gyökeret verjen, a közönyösség sziklájára vagy a divat gyorsan elröppenő szellőjébe. Itt rejlik az ok : miért nyertünk olly keveset vissza ősjellemünk kincseiből, s hogy a visszanyertek között is több a csehüveg, mint gyémánt, külsőség, mint lényeg s művészetünk-, irodalmunkra sajtósági bélyeget csak igen halvány színnel üthetünk.

Az épen most mondottakból látható, hogy a társas életet milly

szempontból tekintjük, s hogy e rövid cikkekben nem azon társadalmi nagy eszmékről lesz szó, mellyek olly nagy feszültségben tartják a világot, s rontva teremtő erejükkel új alakot készülnek adni az elvénuilt polgárosulásnak. Mi alantabb fokán állunk a fejlődésnek, mint sem ezek korkérdéseink között fölmerülhetnének. Hozzánk is elható zajuknál, mint csöndes eső zuhogása mellett, legfőlebb álmodozhatunk.

Mi itt azon oldalait érintjük, mellyek a népjellem-, műveltség-, nemzetiség- közszokások- s több ezekhez hasonlókra vonatkoznak. Melly mindennap előttünk hullámszik, a vigalmak tarka foszlányát s a művészet égi képét lebegtetve habjain. Melly minden órában füleinkbe cseng a közélet zsbongó zugását, s a család élet szelid hangjait hordva szárnyán, melly uton utfélen nyilatkozik a beszéd-, divat-, társalgási modortól kezdve le egész az alig előszámlálható apróságokig.

Eddigi divatlapjaink keveset fejtegeték és világosíták e tárgyat. Inkább külsőségei körül mondának el néhány gondolatot, s csak a nemzetiség egy két tényezőjére vittek vissza, mindent. Mélyebb gond alig mutatkozott iránta. A politikai lapok csak annyiban érinték, mennyiben egy s más indítványaikkal összefüggött, s a kisebb részleteket, a nem politikai oldalt természetesen mellőzvé.

Az érintett külsőségeknél sokkal érdekesebb a belső lényeg s igen figyelemre méltók a részletek, noha sokszor nagyon is kicsinyeseknek látszanak.

Ezek körül vizsgáldni soha sem volt fölösleges, de most, miután egy nagy, összes életünk minden rétegeit átjáró változáson mentünk át, midőn olly körülmények közt élünk, hol alig tudjuk tájékozni magunkat, s az annyit vesztés a még megmaradottakat éberen őrizni int, szükséges, sőt elkerülhetlen.

Ki társas életünkről csak felületesen gondolkozott, köteles elmondani nézeteit, különösen azon eszméket, mellyek a jövőben iránynul szolgálhatnak.

Mi közelebbi számunkban megkezdjük fejtegetni.

Legyenek szivesek olvasóink figyelmökkel megajándékozni.

Kivált a hölgyeket kérjük.

Nálunk a divatlap nem egészen az, mi más fejlett nemzeteknél. Ott elég a költészet nyújtotta élv, a napi hirekben feltalált szórakozottság s a divatképeken nyugvó kellemes gond.

De mi nem hagyhatjuk figyelem nélkül azon eszméket, mellyek nemzetünk életbe vágó s általános hazafiságra vonatkozó korkérdéseivel összefüggésben vannak, s a hölgyek figyelmét épen úgy felhívják, mint a férfiakét.

Körülményeink erre kétszeresen sürgetnek, mert az idő nem

vár. Forduló ponton állunk, hol — bár merész állításnak tessék — sok s majd nem minden tőlünk függ.

Önismeret- teendőinkkel tisztába jutás és szilárd határozottsá- gért kell imádkoznunk fájdalmunk kálváriájánál.

DÉLI-BÁB.

(Tompa Mihálynak ajándékul.)

Vége.

. . . Déli-báb már mentve volt mikor feleszmélt.

Ráveti a Napra bádjadtt fényü szemét,
Azután meglátja a szivárványhídat
E gyémánt- s smaragddal végigrakott útát.

Megette a Felhő, — hasztalan pazarlott
Dühös áradattal — már a földre omlott.
A föld őt magába elnyeli, megiszsza,
Sötét szándékával nem térhet már viszsza,

Azon közben a Nap, nagy örömmel látva
Hogy a lélek viszsza szállott Déli-bábba,
Szerelmes szavakat intéz hozzá megint,
Déli-báb rá szelid mosolygással tekint.

És megszólal végre, hangja lágy csengése
Mint éjféli szellő édes-bús zengése :

— „Megmentöm vagy, így szól, vedd hálaszavamat!“

— „Hála? . . . Édesebbet Déli-báb hát nem ad?“

— „Azt ígérted nekem, — pirulva Déli-báb
Zengő édes hangján, így folytatja tovább, —
Azt ígérted nekem, mindig velem maradsz
A többi világnak fényt meleget nem adsz.

De ez ígéreted én el nem fogadom,
Ámbár hogy szeretlek, azt is nem tagadom . . . —

Forró kebleden olly édes vón az álom . . .

De ez örökös hév . . . ez lenne halálom.

Folytasd azért útad a földön és égben,
 Járj kört jóltevően, dicső fényességben,
 Oszd szét a világnak fényedet, sugarad,
 Fény s sugárból azért még nekem is marad.

Csendes éjben mikor tőlem távol leszel,
 Imádkozva várom, hogy mikor érkezel.
 S mikor velem mulatsz, s megcsókolsz melegen,
 Boldog olvadásban függök kebeleden. . .

Szép nyári délután . . . verőfényes napon
 Boldog álmimat kebeleden álmodom.
 Tündérképekkel leng körül a szerelem,
 Te mosolygva nézed, hogy reszket kebelem.“

. . . . Azonban közelgett már a halavány hold,
 A futó nappalnak olly hamar vége volt.
 Déli-báb kívánta, Napnak menni kellett
 A lány is megindult szép kedvese mellett.

Együtt mentek vissza a megmentő úton,
 A gyémánttal rakott szép szírvány hídon,
 Melly megettök tüstént légbe, ködbe oszolt
 Hiszen csak tündérmű, ragyogó álom volt.

Déli-báb atyjához a Pusztához érve
 Szeliden elomlott annak kebelére;
 Míg a távozó nap nekt bucsut intett
 S nyugot bérczeiről rá csókokat hintett.

Kell-e mondanom, hogy e történet óta
 Déli-báb és a Nap szerelemben voltak;
 Egymással álmodtak örökké, szüntelen,
 Csak együtt lehettek boldogok mind ketten.

Pedig csábitókban épen nem volt hiány,
 Mindkettőnek akadt szerető akárhány;
 A Napnak a harmat, a virág, kikelet;
 Déli-bábnak a lég és az esti szellet.

Egyszer többi között, setét lombok mellől
Édes énekhangon megszólal a szellő :
— „Szívem régen eped érted szép Déli-báb !
Csak egyszer ölelj meg, oh ne kinozz tovább !“

De a hű leány nem hallgatott e szóra,
Ügyet sem vetett az ifju csábítóra:
Csendes hullámzással megindult előle,
Könnyü szárnyaival gyorsan szállt el tőle.

A szellő se volt rest, mindenütt követte,
De a szép tündérlányt utol nem érhetette;
Gyorsan mint egy álom szállott el Déli-báb,
Reszketve hullámzott mindig odább, odább.

Csak a mikor a Nap fényesen megjelent,
Akkor állt meg a lány s forró keblén pihent,
A futamló szellő ekkor elszégyenült
Bokrokba rejtőzött, s ott hallgatva elült.

Szép nyári délután . . . verőfényes idő . . .
Nézzétek, a Napnak fényes szekere jő,
A tündér Déli-báb hogy repül elébe,
Vágyat és szerelmet hordván kebelébe.

Nézzétek hogy ragyog fényben uszó arcza,
Tündér-álmodások játszadoznak rajta;
Kebele hullámzik, reszket egész teste,
Fényes szemeiben mennyország van festve.

A Nap édes kéjjel hozzája lehajol,
Édes, hosszú csókot szív fel ajkairól.
Maga a vén pusztá, a hideg ősz ember
Gyönyörtelve nézi, boldog érzélemmel . . .

Költészet . . . Déli-báb . . . Fényes tündér gyermek!
Lánya Sz e n v e d é l y nek: e vészes Tengernek;
Sivatag Pusztának: B á n a t nak leánya!
Napnak szeretője . . . légnek ragyogványa!

Költészet . . . lelkemnek régi tündér álma ,
 Mellynek fényben reszket ragyogó hulláma . . .
 Életem pusztáján fényes Déli-bábum . . .
 Csak te vagy mindenem ezen a világon.

A gyakran gyötrelmes élet forráságát ,
 Enyhületté hányszor nem varázsolád át . . .
 Lelkemnek szép arczod gyakorta megjelen ,
 S boldogan merengek tündér képeiden . . .

Szász Károly.

G Á B R I E L A .

Tömörd egyik alsó vidéki megyében fekszik, a szék város-tól pár órányira. Fekvése az alföldi vidékek változatlan szépségével bír. Meszsze, végtelen rónaság itt ott feltűnő pusztai lakokkal.

Csinos házai s azokat környező kertek a lakosság szorgalmára mutatnak. Épületei közül kettő a kitünőbb. A régiségtől barnult két tornyu egyház, s a dombon emelkedő büszke, fényes uri lak.

E végtelen rónaságon a kifáradt szem legszebb nyugpontja e lak s az azt környező művészies rendezetű kert. Minden mi a szemnek gyönyört szerezhete, mi a kedélyre jótévéleg hathatott, fellelhető volt ebben.

E falut s kastélyt, Tömördy a megye nagy tekintélyű főispánja birta, ki a téli hónapokat fővárosban, az év többi időszakát pedig megyéje székvárosában s változtatva Tömördön birtokai legkedvesbikén tölté.

1847. év nyárhó egyik szép délutánján, két hölgy ült a kastély balconján.

A nap áldozóban volt. Bucsúsugarai az egyház kúpján törtek meg, s halvány viszfénye átszűrődve az erkelyt ékítő narancsfák levelein, arany színnel folyá körül a természet szép látványába elmerült hölgyeket.

Az egyik hölgy kényelmes fauteuilleben ül, s arany foglalatu lorgnetten fürkészve néz a távolba. A másik emez lábainál bársony párnán félig fekvő helyzetben nyugovék. Kezével egy mellette viruló rózsát tépdel s elmélázva néz az esti szél által kezéből elkapott levelek után.

A fauteuilleben ülő nő Tömördy főispánné. Arczán nem annyira

az előrehaladt kor, mint a leélt élvek nyomai, kimerültség volt látható. Arca rendkívül halovány, mondhatni beteges, fehérsápadt.

E nő egyike volt azoknak, kiket a nagy világ zajos gyönyöreinek élvezete, élettapasztalatok, későbbi idejökben minden iránt egykedvűvé, elfásultá tesznek.

Az előtte ülő szőke fürtű ifju hölgy, egyetlen gyermeke Gábiela, az angyalszelid, a gyöngéd leány.

Szépsége nem volt olly meglepő melly első látással bámulatra ragad, de valóján olly sajtászerű kedvesség ömlék el, olly ígéző volt ábrándszerű bánatos arcának kifejezése, hogy önkénytelenül is megragadva érezé magát mindenki közelében.

— Atyád késik gyermekem! szólt a hosszu csendet félbe szakasztva, lorgnettjét szeméről leemelve a főispánné, unatkozom. Nem zongoráznál valamit?!

— Ne kívánd ezt jó anyám! Lásd különben is bús hangulatban vagyok, s tudod a zene hangjai még inkább lehangolnak.

— Hát olvass fel valamit. Igaz most jut eszembe, még nem is mutattad ujonnan érkezett könyvedet. Valami új mű lehet. Menj hozd el Gábiela, nézzük át.

— Nem fog az téged érdekelni anyám . . . költemények. . . Ismerem ízlésedet. Untatni fognak — — szólt akadozva a leányka, s határozatlanul állott az erkelyről benyíló salon ajtajában.

— De miért gyermekem? hisz te örömet mutatál megérkeztekor s dicséred, miért ne nyerné meg az, az én tetszésemet is?!

— Ha parancsolod anyám, mond lassudadan Gábiela s pár percz mulva csinos kiadásu könyvet nyujta át anyjának.

— Valóban mond ez a könyvben lapozva. versfüzér . . . egy szerző összes munkái. . . De hol a költő neve . . . ah Halmi Géza! emlékszem pár csinos versére. melyek valamelly divatlapban jelentek meg. Sok érzéssel ír ez ifju költő.

Gábiela arcát anyja beszéde alatt vér borítá el.

— Olvass fel valamit belőle gyermekem, folytatá a főispánné, ki a könyv szemléletében merülve nem vevé észre leánya változását. Nézd ezt például — itt egy vers egy névrokonodhoz — Gábielához. Ezt olvasd gyermekem.

Gábiela arczpirját halványság váltá fel. Reszkető kézzel nyult a könyv után s — kiejté azt kezéből.

— Mi az gyermek? mi bajod? mond csodálkozva anyja észrevéve leánya zavarát. E perczben szemei a porfedett országutra tévedtek. Hirtelen emelé lorgnettjét szeméhez.

— Itt jó atyád, mond kis szünet után, még pedig nem egyedül. Igen . . . a kocsiban ül vele valaki. . . Utánok egy inas lovagol gazdátlan paripát vezetve. Ahá — gyermekem most nem csodálom

előbbi zavarodásodat, te előbb megpillantád — előbb sejtéd ki jön! Egyenruha, kard csillámlik. Ez Caciotti.

Caciotti! kiálta csodálkozva Gábriela. Mit akar ez itt ismét? susogó magában, s maga sem tudá miért, öszszerázkódott.

Kis idő múlva a főispán a salonban üdvözlé neje s leánya. Tömördi magas szikár férfi volt. Lavateri tudomány nélkül is kilehete arcvonásából a büszke, nagyravagyó, kerges szívű aristocratát ismerni.

Csak perczekre, egyetlen gyermeke közelében derült ki ez örökké hivatalosan ránczolt homlok.

— Hol van vendégünk! kérdé, a szobában körülnézve a főispánné.

— Bocsánatot kéret, hogy e perczben nem jelenhet meg. De az úti portól akarja magát kissé kitisztítani. Külömben is megjelenése előtt fontos tárgyról kell veled Gábriela beszélennem. Kövess gyermekem szobámba. S nejével egy egyetértő tekintetet váltva távozzék a salonból a főispán.

Gábriela gépíleg követé őt.

— Leányom! mond a főispán midőn szobájába ért. Fontos dolgot kell neked beszélnem! melly téged illet!

— Engem, atyám! mond a szelid gyermek félénken tekintve atyjának még a szokottnál is komolyabb arczára.

— Igen. De halljad Gábriela. Nem ujság az előtted ugy e hogy Caciotti szeret?

— Atyám! — — én nem tudom . . . hisz alig pár hete hogy először láttam őt, utolsó estvéjén peströli eltávozásomnak — — s aztán csak néhányszor midőn itt meglátogatott.

— Ne akadozzál, gyermekem! ő szeret téged, ezt te jól tudod, s én is mert megkérte tőlem kezedet.

— Kezemet, ismétlé mintegy öntudatlanul Gábriela.

— Igen. S azért jött hogy tőled határozott választ nyerjen. Én remélem a gazdag grófot nem fogod kikoszorozni. Hiszen ha jól tudom szíved még szabad, ha csak e csinos olasz nem hódítá azt meg; mi csak örömömré szolgálna, mert legfőbb vágyam a grófot minél előbb vömnök nevezhetni. Nó s! te sáppadozol! néma vagy! mit jelszen ez Gábriela?

— Atyám! szólt remegő hangon a fiatal leány e nyilatkozat annyira meglepett, miszerint alig bírok szóhoz jutni. Caciotti udvarolt ugyan nekem . . . de nem . . . hívém hogy . . . komoly szándokkal fog föllépni. . . .

— Gyermekeim! mond a főispán, különös, nála ritkán észrevehető bensőséggel, leánya kezét megfogva, légy őszinte atyáddhoz! mond szereted-e a grófot?

Gabriela kezét keblére szorítva lassú, elfogult hangon de sebesen mondá: „Nem, nem atyám! én nem szeretem őt.“

— Mi az gyermek! te nem szereted őt! kiálta ijedten a főispán. Ő nem szereti! ismétlé kikelt arczczal járva le s fel a szobában. S még is, mond újra emeltebb hangon, meg kell történni!

— Minek atyám! minek kell megtörténni? kérdé Gabriela atyja kezét görcsösen megragadva.

— E házasságnak, gyermek! — De nem szereted őt! pedig ő ezt remélte, erre számított! füzé gondolatit Tömördy, ha nem szereted is őt, legalább mást sem szeretsz! s ez mindig elég mostanra. De Caciotti neje lesz Gabriela, azzá kell lenned! mond szenvedélyes hévvel Tömördy.

— De mért kívánsz olly férfihez kötni, kit ha becsülni is, de szeretni — nem tudok!

— Te kényszeritesz gyermek, hogy fölfedjem előtted a vészes titkot, mi lelkemet sziklaként nyomja. Tudd meg tehát, hogy családod jó hírét, boldogságát mented meg, ha a gróf nőjévé lesz!

— Világot . . . atyám világot! borzasztókat sejtetek! . . .

— Igen, folytatá Tömördy görcsösen szorítva leánya karját, többet mint életemet — becsületesemet mentheted meg. Az mitől régóta félek, megtörtént. Bekövetkezteté azt a tehetségem fölötti fényűzés. Borzasztó catastrof elején, bukáshoz közel állok!

— Az istenért atyám . . . kiálta kétségbeesetten Gabriela.

— Ne szakassz félbe gyermekem. Helyzetem egész borzasztóságát csak most tudám meg, Pesten létemkor. Ügyvivőm jelenté, miszerint hitelezőim, ha igényeiket ki nem elégítem, bizonyos határozott idő eltelte alatt, ellenem csődöt hírdetettnek. Semmi remény szabadulásra — — adósságaim iszonyu nagy összszegre mennek. Ősz fejemre gyalázat, családomra a nyomor szégyene vár — — kiálta Tömördy a kétségbeesés hangján, s a büszke kemény főúr szemeiben könyek csillogtak.

E látvány iszonyuan hatott Gabrielára, ő atyját még soha nem látá könnyezni. . . .

— Beszélj . . . folytatd atyám! — Hadd halljak mindent. —

— Illy kétségbeesett állapotban valék Pesten, midőn Caciotti hozzám belépett. Lehangothságom okát fürkészné, én kitérőleg válaszoltam.

Beszédbe ereszkedtünk, ő kinyilatkoztatá szerelmét, s megkéré tőlem kezedet. Bár milly kellemesen is vettem volna azt máskor, elszomorodtam, mert eszembe jutott aggasztó anyagi állapotunk, mit ha Caciotti megtudand, gondolám, kétségkívül viszzszalép.

Sokáig küzdöttem magammal mit teendek? végre a gróf eddig nemesnek ismert jellemében bizva, nyíltan megvallék neki mindent.

Figyelemmel hallgatá végig szavaimat. S végre kevés gondolkozás után felszólalt.

Uram! én imádom leányát! ő eddig irántam udvarias, néha szives is volt. Hogy szeret e engem? azt nem tudom határozottan, miután én sem mulatám ki irántai szerelmemet egész mértékében. Szoljon uram őszintén, szabad e még leánya szive?

Én határozottan mondtam el hitemet, hogy leányom még senkit sem szeret. Hisz társas körökben még meg sem fordult, s kinek ajánlékozhatta volna el szivét.

Caciotti benső öröm, reménytől sugárzó szemekkel rázta meg kezemet „uram! mond; az egész érintett dolog maradjon titok, mindenki előtt. Még neje se tudja meg azt, s leánya legkevésbé. Önt elkísérem Tömördre. Tudassa leánya, gyermekével, elhallgatva ama vésszes titkot, hogy megkérém kezét. Hadd kövesse ő szive sugallatát, válaszoljon a szerint. Ha Gábriela igent mond, én a halandók legboldogabbika leszek. Önnek hitelezőit a csőd kihirdetésére szabott idő alatt kielégitem, családjá boldogságát, becsületét megmentem.“ — —

De mit használ ez! mond a főispán leverten. . . . Te nem szereted őt! Pedig ő egyedül szivet, s nem áldozatot ohajt. . .

Gábriela sírszellemként állt atyja előtt. A hallottak iszonyu fájdalmat, kétségbeesést költének keblében.

Dúlt vonásin kínos határozatlanság tűnnek fel. Ajkai mozogtak s nem birtak hangot, szót kiejteni.

Felakará fedni atyja előtt, hogy ő nem szerethetné soha Caciottit, mert szive nem szabad többé — mert szeret végtelenül — forrón . . s hogy e házasság életboldogságát dúlandja fel. . . .

Atyjára tekintett, ez olly szeretetteljesen néze rá. Bizalma növekedett . . . atyja kezére hajlott, s egy hosszú csókot nyoma rája. . .

— Atyám! volt minden mit nyöghetett.

— Nem, nem! kiálta mintegy kínos eszmétől gyötörve Tömördy, e becsületemen ejtett gyalázatot nem fognám túlélni. A gyáva tömeg, melly most porba görnyed előttem, gúnymosollyal mutasson a bukott főúr! Szólt vonásin a megalázott gög fájdalmával.

— Atyám, atyám! légy nyugodt! kiálta Gábriela fuldokló hangon, szemeit, mellyekben a kín megfagylyalta a könyveket atyjára emelve, megmentem becsületed!

— Boldogságod árán? soha! Te már szeretsz, — s én nem kívánok áldozatot.

— Nem atyám, balgaság az egész . . . senkit sem szeretek!

Megtört liliumként térdelt atyja elé, s erős hangon mondá:

— A gróf neje leendek!

E perczben — egy magas erős testalkatu mintegy 28 — 30 éves férfi lépett a terembe. Barna arczvonásai szilárdságot, szenvedélyességet tükrözének. Tagjait főhadnagyi egyenruha fődé.

Gróf Caciotti Alfonz dúzs olasz család ivadéka volt ez.

— Mi ez! kiálta meglepetéssel, midőn Gábriliát könyező szemekkel látá atyja előtt térdelni. Nem reméllem, hogy e könyek miattam folynak! s elsötétült arczczal fordult Tömördyhez.

— Korántsem gróf! felelt hirtelen a főispán, Gábrila az én jó leányom forró háláját jelenté ki előttem irántai atyai gondoskodásomért. S ime édes Caciotti fogadja ön kezeimből — menyasszonyát.

— Lehetséges e, imádott Gábrila! kegyed bele egyezik nőmmé lenni?! kiálta ez szenvedélyes hévvel megragadva a reszeltő leányka kezét, oh hadd halljam én is édes ajkiról a boldogító igent.

Gábrila szemei atyjájéival találkoztak. Ez olly kérőleg nézett rá, mintha tőle várná ez ősz fej megmentését. . . .

Főlegyenesedett. Tisztában volt önmagával, martyr mosollyal ajkán nyújtá jéghideg jobbját a grófnak, s erős hangon mondá. „Igen.“

Elpirult, mert eszébe jutott milly más érzelmek közt mondá ki az igent kevés idő előtt. . . Az első boldogság — az utóbbi kárhathozó volt rá nézve. . . — S a völegény boldog volt. . . Hisz menyasszonya — mosolygott . . . elpirult. . . .

Szerelmi tüzzelel csókolá meg szép arája kezét, s jeggyűrűt vont annak ujjára. . .

Gábrila tántorgó léptekkel távozik a salonból.

A mátkagyűrű gyémántjait két könnycseppel gazdagitá, mit a legmélyebb bánat csalt ki égszín szemeiből.

Mellyik becsebb e drága gyöngyök közöl? . . .

* * *

Késő éj van.

A kastélyban mindenki nyugodni szállt. A főispán örülve terve sikerültén, megmentetése teljes meggyőződésében. Az anya örülve a grófi vőnek, s végre a völegény boldogan, üdvének előérzetében.

Csak Gábrila s bánata nem nyughatának. . .

Ott térdel az ifju hölgy! Halvány arczát, szöke fürteit, könnyekben fűrösztve.

Imádkozik. Kéri a sokat szenvedett szüzanyát adjon erőt az áldozat véghezvitelére. . .

Szegény gyermek! nem mer halált kérni, mert akkor ki menti meg ősz atyját? — —

Pedig a halál neki boldogság lett volna! . .

Elvégezte imáját, kiserlta könyeit.

Fölemelkedék.

Mátka vagyok, mond maga elé nézve gondolatokba mélyedve, mátká . . . s nem az — övé!! — — Pedig azt hittem kívülre csak a halálé lehetek! . . . Nem fogom többé láthatni őt! . . nem sokára még rá gondolni sem lesz szabad. . . . mert ara vagyok, egy férfi arája, ki atyámat megmenté, s engem annyira szeret! Boldoggá kell lennie! Fogja-e őt egy megtört szív azzá tehetni? . . . Igen igen mert meg kell lenni. Félre ti üdvadó ábrándképek! Oszlojtatok szét boldogságba ringató szép álmok! nincs többé helyetek a kinos valóra ébresztett kebelben!

Távozzatok! Mielőtt örökre bezárnám szívemet e kedves álmokképek elöl, átfutom még egyszer a leélt rövid, üdvteli idő vázlatát, mit ezelőtt pár héttel olly boldogan éltem le. Visszavarázslandom magamat ama reményben gazdag napokba! Aztán isten veletek örökre! “

Iró-asztalkájához ült. Elzárt fiókjából kis csomó kéziratot vön ki, naplóját, kikereste ebben az legutólsó időben irt sorokat, s átfutá azokat. . . . Mikor e sorokat irtam, üdvet érzék. Most azok olvasásakor kárhozzatot hordok keblemben. . . .

Olvasni kezdé.

„Ma érzek hosszu idő óta először kedvet, rég elhanyagolt naplómba jegyezgetni. Tehettem e azt e szépen lefolyt napok alatt, mellyeknek minden percze boldogságban olly gazdag volt!“ —

Anyám ma érkezett meg Olaszhonból, hol gyöngélkedő egészsége miatt az orvosok javaslatára a telet eltölté.

Tudatá velem, hogy kevés napok mulva elhagyjuk a fővárost, a kedves, előttem olly igen kedves Pestet, hol üdvömet lelém föl! —

Anyám távullétében a telet atyám nővérénél töltém. Atyám ritkán volt Pesten. Leginkább megyei székvárosában időzött.

Nagynénémmel gyakran jártam színházba. Eleinte unalomból, szokásból, — később titkos, magamnak is sokáig meg nem magyarázható okból. Vonzerővel birt az.

A színháznak volt kívülünk még egy rendslátogatója. Egy csinos barna ifjú. Már első látásakor feltünő volt előttem kedves alakja, érdekes külseje. Minden vonásából kitünt, hogy nem köznapi ember. Halvány arczából, bágyadtfényű szemeiből bizonyos ihletetség, lélekfönség volt kivehető, s én gyakran a színpad helyett rajta feledném szemeimet.

Ő is észre vett engem, s nem egyszer néze föl páholyunkba. Később ugy választá helyét, hogy szünetlen rám láthatott a nélkül, hogy ez figyelmet gerjesztett volna. Ugy látszik ő is érdekkal viseltetik irántam.

Sokáig tartottak az érdekes színházi találkozások. S mennyi gyönyöröm volt azokban! Gyakran valamely jól sikerült pontjánál az előadásnak, szemeink mintegy benső érzelemtől ösztönözten találkoznak. S az illy pillanatok villanszerűleg hatottak rám. Annyi hév, annyi érzelem sugárzott e méla szemekből! s én engedék a rám okozott benyomásnak; ellenálhatlanul engedém e tűzsugarakat lelkeembe behatni.

Különös! soha sem jöttem a gondolatra: megtudni az ifju kilétét! Én megelégedtem ez édes titku lélekismeretség gyönyöreivel s nem kívántam többet. Vágyakat nem ismertem.

Akkoriban az ábrándok világában éltem. Lelkem egy fiatal költő műveivel volt elfoglalva. Megfoghatlan érzést éhresztének keblemben lángszavai. Annyi érzelem, olly lélekfönség tünt elő minden szavában! s én engedve e benyomásnak, mit a teremtő szellem rám tőn, idiálommá választám a soha nem látott költőt. Illy lélekállapotban jártam a színházba, hol ismeretlen ismerősömmel találkozám.

Küzdelmek közt éltem egy ideig. Lelkem figyelmét megosztám a lángszavu soha nem látott költő, s gyakran látott kedves ismeretlenem közt.

Egy napon nagynéném jelenti, hogy egy jóbarátnőjéhez van meghiva estélyre. Mondá, hogy én is elkísérendem oda.

Az estélyen a házinő legjobb ismerősei voltak jelen, s a mulatság inkább kedélyesen, mint feszesen ment.

— Vajjon hol van Halmy! kérdé a házinő a mellettem ülő ifjút, épen midőn egy táncz után pihenni ültünk le, olly sokáig nem jó! Pedig én mai estélyemre számíték rá.

Szívem nem tudom miért, hangosan kezdé dobogni. Kedvencz költőm neve — — Halmy volt.

— Ő kétségkívül megjelenend, felelt a kérdezett, színház után.

— Különös! rendes látogatója a színháznak egy idő óta. Szólt fel egy másik ifju.

Önkénytelenül is az én színházi ismerősöm jutott eszembe.

E perczen a terem ajtai felnyiltak, s belépe színházi ideálom.

— Ah Halmy úr! mond a házinő szelid szemrehányással, önre a színház nagyobb vonzerővel birt, mint társaságunk.

— Nem érdemlem a szemrehányást nagysád! szólt ez udvariasan kezét csókolva a házinőnek, mert nem csak a színház, de a világ minden élvei sem hasonlíthatók azon gyönyörhöz, mit e körben föllelek! s a társaság előtt meghajolva, szemei a színházból ismert hévvel rajtam függének.

Le nem irhatom az öröm, édes meglepetés érzetét, mi keblemet túlárasztá, midőn színházi s költői ideálomat egy lényben láttam személyesítve.

Oh szegény az emlékezet, ezen est mennyei élvét visszavarázsolhatni! Szóval mondhatni el azt, mit szemeink már rég tudatának egymással: hogy a legtisztább érzelem öszhangoztatja szíveinket, hogy lelkeink első látásunk óta egygyé olvadtak.

Nagy néném nem sejtve régibb ismeretségünket s még kevésbé a rögtön kötött viszonyt, Halmyt, mint hírt szerzett költőt, kellemes társalgót, gyakori látogatásra szólítá fel.

Itt boldogságom tetőpontját éré. Gyakran láthatni őt, társalogni vele! S miután nagynéném szünetlen vendégei mulattatásával volt elfoglalva, elkerülé figyelmét Halmyvali meghitt társalgásom.

Csak hogy e boldogság mint egy szép nyári éj, rövid volt.

Anyám haza jött Olaszhonból, s én visszatértem a szülői házhoz, hol ismerve anyám büszkeségét, nem fogadhatám el az ifjút. Hátha még atyám sejteni kezdené, a költő s leánya közti gyöngéd viszonyt! Ismerem hideg kevélységét, kiméletlenül tépné szét szerelmünk rózsalánczát!

S még is a szerelem olly gazdag reményekben! s mi Gézámmal édes képeket szövénk a jövőbe. Hisz az ifjú értem küzdeni fog a sorssal, s olly állást vívand ki magának, mellyben bátran felléphet a büszke főúr leánya kezét megkérni.

Várni, remélni fogok . . . s boldog leszek.“

A naplónak vége volt.

Vártam — reméltem — — s még is boldogtalan leszek! mond siri hangon Gábriela s könnyei elfojták szavait.

Lemondani örökre minden boldogságról! lemondani róla — Gézámról!

Fejét keblére csüggeszté, s elgondolkodott. Arczán a legbensőbb fájdalom kifejezése volt. Dúlt vonási később mindig szilárdabb, nyugodtabb színt nyertek. A szemekből kiapadtak a könnyek s a gyöngéd tiszta homlok közepén egy komoly, ott szokatlanul feltünő mély redő tünt fel. Ez a határozottság volt. Még egyszer rázta meg fejecskéjét, s a szöke fürtök hátra omoltak arczából, a sebzett szív könnyei leperegtek. — Aztán íróasztalához ült. . . .

M. K. . . t. . . a.

Vége köv.

MIT IRJAK?

I.

De a szegény jeget eszik,
Ha kap? . . . S reá vizet iszik,
Gyertyát gyújt a kályhában:
Ugy melegszik kinjában!
Balla Károly.

Nevetni akartok, ugye? . . . Tudom!

Ismerek benneteket! nem épenséggel ugy, hogy rátok foghatnám, melyik közöletek a Miska, de látom emberi formátokat, mellyről a vén Plato azt hazudta: hogy az nem egyéb, mint egy állat, melly két lábu és tollatlan! . . . mig egy másik azt mondta rá: hisz az egy koppasztott csibe! . . . és ha ti csakugyan ilyenek volnátok, ah minő jól esnék az őszinte vallomás, hogy mennyire szeretnék benneteket . . . s űlve.

Pedig akárki mit mond, az a Plato valamit még is megszagolt! mert midőn az isten a teremtés napján az anyagot meggyurta, azután pedig eget, földet, juhot, ökröt és szamarat elkészített a — javából; aztán kotorta még őszsze a vakarcsot: és tudom, törte a fejét, mig az embert kigondolta! pedig én gyermekkoromban, mikor anyám sütött, rendesen a teknő mellett leselkedtem, és a vakarcsból mindig csibét gyurtam!

Aztán bajos is volna azt eltagadni, hogy az állatokkal egy teknőből jötünk, mert csak nézzük meg egymást egyenkint, ki a fülének, ki a fejének találná ám bátyját az állatok között! és a mi több azt is beszélük, hogy az embernek a lelke holta után egyik vagy másik állatba megyen; hej pedig de szeretném, ha valami gaz nyelvű árulkodónak a lelke nem sokára valami rosz gebébe bujnék; majd a lajtelébe fogná!

Nézzük meg csak, kinek milyen a természete?

Ismerek egy embert, az ő kedves élete párjával együtt, csakhogy ugy illenek őszsze, mint egy szál bakancs és egy darab sarkantus csizma! . . . hogy élnek ezek? az az hogy az asszonyság csak megélne valahogy, hanem hogy él az a másik? a kit az utcán valahogy meguraznak ugyan azért a tisztességes kabátért a mit az asszonyság mindennap hűségesen, és korán reggel megkefél; de otthon? . . . jaj! csak akkor nincs otthon, mikor otthon van! Abból válik ám még az eleven szent; mert

1-ör. Az ő hátán vágják a fát, —

2-or. Az ő fején törik a diót, —

3-or. Az ő orra alatt reszelik a tormát!

A férfi ugyan ő volna a háznál, de leczkéjébe bele sült; nem mondja ugyan, hogy bánná, miképen megházasodott, de azt sem tagadja; hogy a kivel így bánnak, az a férfi elmondhatja, hogy voltaképen ő ment férjhez!

Erről az emberről azt mondja a világ, hogy bárány természetű van.

Ez már tudjuk, kivel atyafi!

Van amott egy másik ember, előbb én velem, most meg egy másikkal beszél; nekem azt mondta, hogy az a gazember, annak pedig azt mondja, hogy én! . . . Ha megyen az utcán, a többi között úgy elmegy, mint az ezer forintban az egy krajczár, meg sem látszik. Senki lábára sem lép; — ha meglökik? ő kér engedelmet. — Pénteken halat süttet . . . zsirban:

Szolgal az istennek, de csak ollyaténkép,

Hogy az ördög úr is meg ne haragudjék.

Ha alamizsnát kérnek tőle? nincsen a pénz! . . ha kölcsön? nincsen több egy árva krajczárjánál! Pénzért az istent is elesküszí; és ha másként nem kap: a Krisztoph imádságát is megtanulja!

Azt mondják róla: ez a legnagyobb róka.

No, ennek is van atyjafia.

Hát a harmadik kicsoda? . . férfi?

„Nem; asszony!”

„Vajjon, millyen?”

Szeme? Csak egy van.

Szája? Belefér egy ország.

Orra? Ő a vasorrú bába.

Foga? Nincsen.

Nyelve? Az urát is azzal borotválja.

Czime? Ifiasszony.

Életkora? Hetven esztendő.

Miből él? Mások becsületét rágja.

Mit hisz? Minden roszt.

Mit mond? Semmi jót.

Mit mond róla a világ . . Sárkán kigyó.

Ennek is van nénje.

Ki meri tagadni, hogy minden emberben lakik egy állat, egyik azért nem jó, mert szelíd, a másik pedig azért; mert vad!

Elgondolom: de rút lehetett az az Ádám, mikor még ott állt, sárból öszszegyurva; midőn még az isten is megszánta ilyen állapotban, látván, hogy lélek nélkül, nem lesz ebből de semmi! . . Istenem minő irtalmas valál te akkor, mikor abba a te saját lelked adtad? . . én? uram bocsá, de felrugtam volna. Hányszor láttam uram, istenem, mikor kimegyen e sárból gyurt jószágából az, a mi a tiéd; az, a mi megmaradt, de nem más mint csak egy törött fazék!

Pedig minő kevélykedő állat! Hogy megparancsolta néki az isten, hogy szeresse egymást! . . Hát hol van az a jó, a mit egymásnak teszték? hisz a mi az embertől jő, az mind mondvacsinált fájdalom, mint a foghuzás, mikor meggyógyitaná, akkor legjobban fáj.

Hányszor ólálkodik el az isten házába, elimádkozza a „mi atyánk”-at,

mert tudja hogy a mindennapi kenyérről is vetődik elő egy pár szó. Veri a mellét, a mennyiben az verés, midőn olyan ököl formán neki fogja ugyan a kezét, hogy szinte gondolná az ember: „jaj, ha betalálja horpasztani magát!”: pedig olly gyengén érinti, hogy egy legyet sem szoritna meg.

De kár, hogy az a lelkiismeret ilyenkor nem valami szegődött egyházzsolga, mint a sekrestyés, a ki hosszú póznával jár körül a kegyes krajczárókért, — de meglapulna, a ki gyanusnak érezné magát, ha tudná, hogy azon talpon járó lelkiismeretnek szabott dolga, hogy a mennyit a bűnös maga jóvoltából a saját mellére szánt, ugyannyit a maga hátára verjen.

Nó, de ne búsuljunk, nem leszen az elfeledve, régen feltalálták azt a lélekfordalást, mellynek az a dolga, hogy mikor a gazdaság jól kimulatatta magát más ember véres verejtékének árán, és már neki heverednék a megnyugvásnak; akkor előjő, oda fekszik a lágy párna alá darabfa képében, vagy hogy egy szál fosztatlan toll — formában böki fel az arcot, mellyel elárulgatja a gazd uram titkát, — és ha még ez sem használ, a setét éjben a keresztes póknak hideg lábaival mászkálja meg az arcot, mellyen a cseppek olly hidegen folydogálnak, hogy szinte megkérdené az ember, hol van e bűnösben az a fagy, hol ezen cseppek olly kegyetlenül megfáznak?

II.

Be szomorú, be szomorú az a kend nótája!
 Talán azért, hogy elfogyott a kend banknótája.
 A legujabb nóta.

Egykor vigabbakat is fecsegtünk, mikor mi még jó pajtások voltunk! de ki hitte volna, hogy a két garasos rézpénznek is most ollyan nagy a becsületi, hogy harmincz krajczárnak is majd megsüvegeljük. — Aztán ha már egy rőf posztóért az egész véget úgy meghányja veti az ember, pedig kívülről is, belülről is forgathatja: annál inkább szeme közé kell nézni a jó barátoknak, mert a léleknek nincsen ablaka, és mint a hideglelést nem lehet úgy megismerni, hogy tolja ki az úr a nyelvét.

Aztán az a jó kedv: meg a nevetés, nem ollyan portéka, hogy kézzel is, lábbal is megkészsülne. Millyen boldog ember a takács, addig rugdal a lábával, míg egy vég vérsznet megcsinál, a mellett pedig ollyan sirást, rivást tehet, a mekkora tetszik, — de meg nevetet is, a mint kedve tartja! . . . de én? kinnél a mindennapi kenyér csak ugy marad meg délre, ha érte meg „röhögni-való”-t adok . . . mit csináljak én?

Leülök az asztalhoz, . . . fel van terítve . . . egy ív papír! készen a ténta és a toll, nevetni akar az olvasó, lelkem pedig nyög a mult idők terhe alatt, pedig de kevés nevetni valót hagyott a legközelebbi két év, mellynek akármellyikét sem vennék be a rátótiak egy esztendőnek . . . minden ember neki vetkezett a bűnnek és bánatnak, — a mit együtt beszélnek, csak annyi, hogy: búsuljunk hát egyet, és ha már ezt is megunták, bevetnek a

póstára öt vagy hat forintot az ujságírónak, az meg oda vet öt vagy hat garast nekem: „Uram! holnapra szedje össze az eszét“ a közönség a bűt a legnagyobb fejű lónak assignálván, török-szakad, nevetni akar.

Valahol van egy szent ének, abban szórúl szóra meg van írva:

Keresztények sirjatok,
Mélyen szomorkodjatok.

És én hitelesen be tudom bizonyítani, hogy keresztény és pedig római katolikus ember vagyok, . . . és én nem sirhatok a többivel! nekem ma éjjel, . . . egész éjjel, míg a közönség puha ágyán nyujtózódik, mondom, egész éjjel nevetnem kell, különben holnap délben tele sirhatom híg levesnek a lánýéramat, bele apítani való kenyérért ötvenszer is elmondhatom a „mi atyánk“-at, és még sem lesz!

Hát kérem alázatosan, nem jobb volna, ha én is csak sírnék, mint a többi . . . ez aztán nekem sem esnék olyan fáradságosan, de meg olcsóbban is tehetném. Aztán merem ajánlani, hogy könyűim igen sósak, birkatartó ember ezen is nyerne valamit; mert a sónak is fellebb ment most az ára!

Oh, a ki a vak legyet legelőször megszólította, annak legalább az a vizsgálása volt, ha nem kapott is feleletet: hisz a vak légynek beszélt! de ez az olvasó közönség, csak úgy néz az íróra, mint egy étlapra, a mi sa-vanyú, neki már az nem kell.

Szépen elosztottak önök azon a pénzmagon, a cselédnek kijár a bére a baka kapja a lénungot, a tiszt havi pénzért szolgál, a színész gázsit huz, a dinnyecsősz megeszi a javát, az uzsorás szedi a nagy kammatot, — nekünk? utóljára nem maradt egyéb, mint a tiszteletdíj!

Azt mondják, hogy a huszár, ha egy jó napja volt, a barát ha egy rossz volt, szüntelen azt emlegeti; . . . mi? hallgatunk, — jó napunk egy sincs, a többit pedig keresztül élni is nehéz, hát még meg is emlegessük.

III.

Némelly ember csak úgy él, gondolja magába,
A kinek szűk a világ fusson a Dunába!

Hát mit írjak már, az isten kedveért? . . . volna ugyan egy novella szövegem, olyan csinos kis lányt tudnék férjhez adni, és a mint kicsináltam már, van egy legényem is, a kit utána járatnék; sőt már annyira ment a dolog, hogy az ablak alatt javában megyen a beszéd, . . . épen most mondja, hogy véghetetlenül szeretlek; — S ime épen most bukik meg az egész.

„Talán valaki meghallotta?“ mondják önök.

„Persze hogy meghallotta, . . . mert lássák, nekem néha az a rossz kásom van, hogy mikor nagyon elgondolkozom, fenn szóval is elmondom, a mit írok, és épen midőn egész tüzzel mondanám: véghetetlenül szeretlek! és talán már meg is esküdtem volna rá, akkor lép be . . . találják el kicsoda? . . . hát a feleségem!

Aztán már most van é olyan asszony, a ki azt elhinné, hogy se baj, hisz csak hazugság az egész! Jaj, dehogyan hiszi, . . . legalább az én kis feleségem épen el nem hiszi, s így most a békeség okaért az a szép leány örökkön örökké leány marad, . . . sajnálom ugyan, de nem tehetek róla!

Pedig milyen könnyen kivallattam velük azt a szerelmet! — no, persze, hogy az ilyen feleséges ember, mint én, már a módját is jobban tudja, — oda ültettem szegényeket a kőpadra; — ott maradhatnak most itélet napig, akkor valamiképp majd csak kiexcusálok a dolgot.

Tehát mit irjak most, — az olvasók türelmetlenek, pedig a milyen kevesen vannak vajmi könnyen azt mondhatná az ember, mint az egyszeri színész a gyér közönségnek: ennyi emberért nem játszottunk ma komédiát.

Istenem, de megverted ezt a magyar író, csak úgy járt ez, mint a falusi komédiás, legtöbbször az is nézi, a ki nem fizetett!

Pedig ha elnézem, — ezek a mi jó atyánkfiai milly jó husban vannak, kivált némellyik abból a debreczeni fajból, van olyan, hogy fonszámra kimérve husz krajczárjával is de szép summát érne, oda nem számolván azt a szép drágalátos ezüst sarkantus czizmát a lábán, minthogy annak olyan szépen gondját viseli, — de hát a lelke? hogy meg van szorulva három mázsás gazdájában! — Egykor kapott ugyan egy kis á . . . b . . . cz . . . ét, mikor rector ur azt a két sunkát hébe hóba bépáczolta; de most, mióta a maga kosztjára került, egy esztendőre bevett neki egy debreczeni kalendáriumot, és egy Zöld Marczit, — azon kénytelen agyon sovánkodni, míg valahol a gazdájából kibujik.

Irt szent Pál a corinthusoknak levelet, — nekünk meg majd küldene czédulát, vagy hogy utóbb olyan csuffá tenne, hogy a mi eszébe jutna, majd csak valami fuvarostól izenné meg!

Hajdan a zsidók átkozták már Mózesst, mert a pusztában nem termett egy árva vörös hagyma; . . . nekünk pedig épen az lesz átkunk, hogy keserves kincsünkért a mit kapunk, nem más mint egy — árva vörös hagyma!

No ez már kelmeteknek mindegy, fáj vagy nem fáj, ott a hat forint, ha aztán úgy járunk is, mint a klarinétos, hogy a nóta végébe már a tüdejét is végkép belefujta!

Már ha eddig jöttünk, menjünk lassan odább, legyen példánk az igavonó állat, nem azért fogták utánna a terhet, hogy hátra menjen vele.

Huszonnyolcz esztendő, hogy éltem én benned? vissza- viszszanézek rád, mint egy országra, honnét zwangpass-al kergették ki az embert. Élem most az időt, megyek odább odább, de kivált most, kevés jó reménnyel, — megyek úgy, mint a sors reám mérte, se kocsin se gyalog, . . . az isten verte zsúpon!

Ha tán egykor szemközt jönék a sorssal, és valami szegletkőnél kedvemre megszoríthatnám, majd megkérdezném, hogy hívják kendet? de van esze: hogy hátul kerül, ő is tudja mint az emberek, hogy az ökor

is csak azért viszi a terhet, mert a hátuljához kötik.

Talán furcsa, hogy ha mást fölön nem foghat az ember, a sors ellen békételenkedik; pedig jól meggondolva a dolgot, nagyobb igazsággal ütlegethetnének azt az embert, a kit az utczán lelünk, mert már gyakran kísült, hogy a kísértet ugyan fehér lepedőben járt, de néha csizma is volt a lábán, . . ! aztán olyan ember is akadt, a ki jó módjával az ilyen lelket meg is szólitotta; azért a legelső emberre csak rá kell fogni, hogy ő a sors, aztán haragudjék meg az ember sors uram ködmenjére, verje földhöz, ha lesz benn valaki, majd elkiállja magát, vajjon ő é az, a ki sorsnak nevezetik vala?

Oh, ha valami könyvárust csipne meg az ember legelőször is! — de most jut eszembe, hogy még akkor is úgy járna a szegény író, hogy a mit azon verne, tulajdon maga zsirját ütné!

Ily vigasztalhatlan állapotban még nevetni is kell! a tudós? neki gyürkőzik a philosophiának, — megmutatja, hogy halhatlan a lélek; — elhiszem, tudós professor ur, — könnyen beszél a lélek, de csak volna annak a léleknek olyan egészséges harminczkét foga, mint van az én testemnek, aligha lalnék jól a halhatlansággal!

És míg egy sovány gondolatért a tollat rágom, néha de nagy étvágyam jön egy sokkal kövérebb — jól kispékelt ürüczombrára! És elhihetli tisztelt professor ur, hogy e nélkül vajmi könnyen összedül ám az ön lelkének a — tokja.

Aztán az ön lelke, ide oda elkovályog a levegőben, se köpenyeg, bunda nem kell neki; de a mennyit az én testem jár, kell ám annak drága pénzért néha mind a kettő.

Hagyjuk a bölcseket, sem miattuk, sem érettünk meg nem fordul a világ, leszünk a hogy leszünk, ha csak nem akad olyan vigasztalónk, mint egy perzsa király, ki tönkretett jobbagyait akként kérlelgette: ne féljetekek szegények, ezután jobban lesztek — szegények!

Bele szoktunk mi már a nyomoruságba, nem is azért panaszkolodunk, mintha talán hasznunkat is várnánk, — de tudja manó, még a fájdalom is alábbhagy ugy, ha az ember néha néha nyöghet!

Tudjuk mi jól, mi volna most legjobb orvosságna, de ha nem jut ebben a drága világban, mikor a fillért is ugy megszorogatják, mintha tallér volna: s utoljára nem marad egyéb a jó házi szernél, — fogainkat kell majd kihuzatni.

Elküldjük az olvasóknak őket, a kinek nincs, nem kap jobbat ennél, a többivel kiállhatja a versenyt, mert az isten adta szép keveset vásott!

Hol is jár az eszem, — mikor nevetnem is kéne!

Kéne, kéne, de nem tudom, mi nek?

Vas Gereben.

P. SÁNDOR SIRJÁN.

Hol nyugszol, melyik föld takarja tetemed,
Kinek keze tett jelt megfagyott szivednek?
Barátid sem tudjuk, még is felkeresünk
Láthatlan szálain az emlékezetnek.

Felkeresünk síró, bánatos kebellet,
Költői egünknek lehullott csillaga,
Felkeresünk igaz, nemes, önérzettel,
Mert bár korán vesztél, — büszke rád a haza.

Kedves dalaidban egykoron így szóltál:
Tomboló paripák, s harci moraj között,
Muljék el életem. Meghallgatott az ég —
Lelked jobb csillagba csaták közt költözött.

Tomboló paripák nyargalták keresztül
Kard, s szurony sebektől vérző tetemed,
Senki, senki nem volt befogni szemeid,
Csak a hír nemtője, csak az gondolt veled.

Az viraszt melletted, több száz éveken át,
S neved dicsőségét akkor is említi —
Midőn szerencsétlen de erős nemzeted
Talán egy jobb kornak szelleme hevíti.

Hol nyugszol, melyik föld takarja tetemed,
Kinek keze tett jelt megfagyott szivednek,
Barátid sem tudjuk, még is felkeresünk
Láthatlan szálain az emlékezetnek.

Lauka Gusztáv.

TÁRSAS ÉLETI SZEMLE.

** Társaséletünkre is lidércnyomásként nehézkedik helyzetünk bizonytalansága, mely csábító tért nyit vágyakra, reményekre, a multoni andalgásra, gyanús félelemre — mely a bizalomból mint ama keselyű, mindig egy darabkát rág el, és mely soha nem nő meg olly egészzé többé, mint Prometheos szíve!

S ha a társaséletnek pirosítói hiányzanak is érdekes lehet, mint a sápadt hölgy, kinek arczáról ábrándot és szenvedést olvasunk le.

A téli évszak — mely visszahozza a hegyek vándorát, a ligetek búsongó tündéreit, kizaklatja zöld magányukból a világtól elvonultakat, s őket a természet karjaiból kiemelve sok természetlenségek közé helyezi — tán visszaadandja a fővárosi társaséletnek szokottabb élénkségét.

A kedvre derítés művészi eszközei nem hiányzanak — s ki ne tudna legalább perczekre feledni?

A lóczi kedves barnák — engedelmet — nem a lóczi szépeket értjük, már holnap kezdik meg sírva vigadó dalaik zengetését.

Kedvelt vendégünk La Grange még nov. végéig marad közöttünk, s így még sok nagyszerű operai estvére számíthatunk a nemz. színpadon. — A lovarok mig az idő szigora nézőiket a szellős cyrcusból kí nem riasztja, folytatják előadásaiikat. — Az amphybium Tom Pouce helyét a német színpadon egy valódi syren Grahn Lucille k. a. váltandja föl, és a midőn tánczoland, mennyi szívet lánczoland? — A concert salonoknak Willmers zongora virtuoz igérkezik arszlánya lenni, s bennünket pacsirta dalaival a didergő kedélyből tavaszi melegre változtatni. — Kirsch léghajós ugy látszik, ez idén már elmaradt. Haggyán — elég reményhajónk horgonyoz nekünk a levegőben. — Az eredeti drámairodalom nagy számu ujszülötte vár bemutatásra — s a kritika fűrösztvizére. A szorgalmasok közt leginkább Szigeligeti, Éjszaki, Szigeti, Dobsa és Vahot ujszülötteivel találkozzandunk. Az érdekes fordítmányoknak is bővében leszünk. Reméljük Bulyovszkiné assz., Csepreghy és Egressy Béni urak nem hagynak bennünket kifogyni. A legközelebbi fordított ujdonság Hermann gróf. — Új operáink: Vanda (eredeti), Két Foscari és Rózsatündér leendnek. A művészet testvére a tudományosság egy kissé aluszékonyabb. A tudóstársaság hol késik új muzeumával, vagy tán önmagát pakolta bele. s azért nem indulhat meg! — A Kisfaludy társaság, ha minden nő ugy pártolná, mint az X. megyeiek, folytathatná szép hivatását. Tagjai élnek, fájdalom, hogy

a részvétlenségnek élőhalottjai. Szépirodalmi vállalatokról is beszélnek. Elővelők! s győzzön a mi jobb!

∞. Koldus aristocrátia.

A vak koldus meg a felesége tanácsot tartottak az utca szegleten. Az Isten egy fiúval, meg egy leánnyal áldotta meg házasságuk éveit. Ezeknek jövőendő sorsa felett tartának tanácsot.

A fiu már öt esztendő volt, a leány plane eladó állapotban.

— Biz apjuk, kellene már valamit határozni ezekről a porontyokról.

— Hát mi?

— A fiuk már öt esztendő, ha olyan épkezláb nem volna, rég kereshetné már a kenyerét.

— Hát nem vak?

— Még csak nem is sánta.

— Az baj.

— Semmire sincs tehetsége.

— Legyen néma.

— De nem hiszik el neki.

— Ha kend három pénteken egymás után elhordja házról házra, elmondja a szolgálóknak: hogy ez az a szegény néma! a ki se hall, se beszél; negyedszer aztán elmehet maga. Mikor kimegy, itthon előbb meg kell verni, hogy ne beszéljen.

— Ez hát el volna látva. Hát a leányunkkal mi legyen? Férjhez menendő volna ő is, hogy immár. . . .

— Nézett már kend ki valakit a számára?

— Ühüm. A Kacska Bandi neki való volna.

— Megbolondult kend? Egy olyan semmi embernek akarja elpredálni a leányunkat.

— Dehogyan semmi ember! össze van zsugorodva a keze.

— Hát mit ér az? Sánta is kérte már a leányomat, annak sem adtam. Ez nekem mind kicsiny. Nem kell elhamarkodni a dolgot. Ki tudja milyen szerencse várhat még reá? Hát ha még idővel egy vakot is találhatunk a számára!

— Igaza van kendnek. Az ember ne adja magánál alábbvaló sorsúnak a gyermekét.

** A napokban, a zsidó utczában nagy néptömeg csődült össze. Miután ez a népgyűlés letűnt kora után nem mindennapi dolog, közelebb menénk, az összeseregülés okát kitudni, és valóban följegyezésre méltó jelenetnek levénk tanúi: egy városi drabant, egy veres sipkás csonkakezű honvédet akart a városházra bevinni, valami elkövetett csín miatt, azonban a honvéd a ritka humanitásu drabant fölszólításainak semmi úton módon nem akart engedni, és hátát a falnak vetve kiáltá: miszerint inkább meghal, sem hogy a büntetést kiállja!

— Számár te — mondá a drabant — hát neked több egy pár bot, mint a halál.

— Több bizony — válaszolt a csonka vitéz, mert a halált már volt módom megszokni, de a botot még nem!

** Egy valaki a pesti német szinpad előhaladását a többi közt azzal indokolá, miszerint Kalis igazgatósága alatt az állati produktiónál soha sem tudtak fölebb emelkedni: béka és majom, majom és béka váltogaták örökké egymást; végre procoronide jött a számár Praeciozában, s ime alig lépett le, t. i. Kalis ur, és már a phibiumok (Tom Pouce) szerepelnek! —

** Egy csizmadia, ki szokott egy pár iteze borát a terézvárosi búcsun még két itczével fejelt meg, haza akarván menni, a lánczhydra tévedt, noha Pesten lakott, s addig addig támogató a karfák oldalát, míg végre egyenesen a Dunába bukott. Szerencsére azonban egy pár révész észrevette, s a Bacchus és Neptun áldozatot csak ha-

mar a partra segíté. A hideg hullámok meglevők hatásukat, és a csizmadia tetőtől talpig lucskosan, mint valami kiöntött ürge, béállított kedves élte párjához.

— Hát te szerencsétlen — mit csináltál? rivalt rá az elámult menyecske, mert valódiul ő volt, ki a háznál a sámfát kezelte.

— Mit csináltam? felelt a kétszeresen elázott férj, felesége villogó szemeitől megrettenve, hát egy kicsit több vizet ittam, mint kellett volna!

** Ritka adat.

Énekesek és énekesnők az egész világon ritkán szoktak állandó egészséggel birni.

Betegségük általános műszóval „közbejött akadály”nak nevezetik.

E névnek azonban véghetetlen sok alosztályai vannak, ugy annyira, hogy egy nagy tapasztalatú orvos, tizenkét kötetben akarta őket kiadni, s tizennégy kötetet szerencsésen tele is irt velök. Később egy özvegy primadonnának hat rőfös nevét toldván meg saját becses egy rőf hosszaságú nevével — az újabb kötetek ismét gombamód szaporodtak, ugy annyira hogy a szegény doctor megőrült bele.

Igy olvassuk a doctor ur egyik újabb kötetében, miszerint egyszer véletlenül egy operába tévedt be, mellyben neje is énekelt, — hallgat, érzi hogy fülei sokkal türelmesebben hallgatják ezúttal a dalt mint máskor, előveszi látesővét, és íme kiszül miszerint neje nem énekel! Kérdezősködik jobbra balra. Baj történt. Közbejött akadály! Haza fut. Neje hon van. Ép, egészséges, mint ez az illy bajoknál rendszeren lenni szokott. Arczán roszszül palástolt zavar. Erőltetett édes mosolygás. Ritka szivesség a férj iránt. Szemei lángoltak. Keble iszonyúan pihegett, mintha nagyon be lett volna fűzve, pedig éppen nem volt befűzve. Ajkáról a szokott angol szépitő tapaszka eltűnt. Szóval rettenetes desolált állapotban volt. A doctor fejét csóválja. Forgatja 24 kötetes munkáját de morbis ordinariis primadonnacis: szeszély, piszszegés, daczolás, szabó, soirék, mellyek az előadás óráira esnek, czivódás az igazgatóval, fizetésemelés stb. stb. De a mutatkozó symptomák egyikkel sem egyeztek. A doctor úr már kétségbeesett tudományán. Végre azonban még is fülöncsipte a bajt, nem ugyan a 24 kötetes munkájában, hanem a — pamlag háta mögött: ott guggolt, elrejtve, s alig leheté hozzáférni. A doctor úr azonban igyekezett vele közelebről megismerkedni, s a fekete foltoskáról, melly neje ajkáról véletlenül idetévedt, rá leheté ismerni a valódi bajra. Nem volt még elévült — sőt ellenkezőleg igen fiatal, és ép ez tevé a gyógyítást kétségessé. —

A doctor úr ismeretei ismét szaporodtak, s neje gondoskodott róla, hogy az öreg úr holtig tanuljon.

Miután azonban a jó asszony a legnagyobb vigyázat mellett, zárt ajtókat és ablakokat daczára is recidivázott, a doctor úr végképlemondott róla.

E történetkét csak igazolásunkra hozzuk föl, hogy mennyire kimerithetlenek ezek a szinpadai bajok, mellyek közbejött akadály név alatt ismeretesek.

És most fogják már olvasóink e czikkecske czíme szerint igazán ritka adatként elfogadni azt, miszerint:

De La Grange asszony, kedvelt vendégünk, öt hónapi itt léte alatt, noha minden héten háromszor a legfárasztóbb szerepekben énekel, még is csak egyetlen egyszer voná vissza fellépését — s ekkor is valódi szemgyuladás miatt. Ez érdem — énekesnők életében ritka adat.

** A lélekjelenlét már maga félszerencse a veszélyben; ezt a napokban egy napszám esete is tanusítá. Az említett egyén egy ház első emeletében téli ablakokat akasztván föl, elveszté az egyensúlyt, és lebukott. Szerencsére azonban az ablak alatt egy lámpa volt, s miután emberünk jobban meggondolta a dolgot, hogy t. i. csak még sem lenne üdvös a kemény kövezetre pottyanni — belekapaszkodott a lámpa vasha, és visszamászott oda a honnan jött.

** Egy mészáros a mult szerdán egy kiszabadult ökröt hajhászott a Dunapart

hosszában, az elvadult állat, melybe bizonyosan valami spanyol bikának lelke szállhatott, egy fordulónál szarvai közé kapta a mészárost és üldöztetvén, végig nyargalt vele a lánchidon. A dologból peres tárgy lett, mert a vámosságok a hídbért követelik, s kérdés, miután az ökör is, s a mészáros is kényszerítve voltak az átmenetelre, tartoznak-e fizetni, s ha igen, ki fizessen?

** Sári Fanni miut halljuk új évre Parisba megy. Mi éppen annyit veszünk a mennyit Paris nyer.

** Fővárosunkban a közelebbi időkben sűrűn volt tűzveszély, melyek ha olyankor véletlenül eső is esett volna, hamarabb eloltattak volna.

⊙ A Ciniselli műlovarháza már birkozni kezdett. Hja a mai világban sok erőre van az embernek szüksége, hogy helyén megállhasson.

Nem úgy van ám, mint volt a régi táblabírói szalonnás világban. Akkor arra kellett erő; hogy az ember hosszason győzze az álmat. Beh másképen van most minden! Nem érnek ám most az afféle okoskodások semmit, hogy a ki alszik, az nem vétkezik — tehát jót tesz.

Most soha sem tudja az ember, mikor hívja ki egy afféle Ciniselli féle lovas ember — pedig vajmi nehéz gyalognak lovassal küzdeni! — s épen ezért mindig friss erőre van szüksége.

Igaz ugyan, hogy vivás után nyerhet egy arany órát. Hanem, hogy van e ez órán láncz, vagy nincs, s aranyból van-e az vagy aczélból? nem tudjuk.

⊙ Már hiszen vivásról szólván, említsük meg Toldy János hazánkfiát is, ki most Hamburgban él és uralkodik — nem ugyan azért, mert legerősebb, hanem azért, mert az erősséget, főként a magyar erősséget ott is nagy becsben tartják.

Toldy János tehát ott is rendesen föllép, s rendesen szép közönsége van. Tallért kap eleget, s tapsot még többet.

A jó hamburgiak úgy gondolkodnak, hogy ha már egyszer fölnyitják tenyeröket, nem nyitják fel ok nélkül, s egyuttal mind kettőt elvégzik. Perse nálunk ez is másképen van. Tapsot kaphat az ember eleget — hanem tallért annál kevesebbet.

⊙ Mire lapjaink a közönség elibe jutnak, Sajónak egy újabb munkája is kikerült sajtó alól.

A „Bujdosó napló“-ja ez, mellyről már egyszer tevének említést.

A nélkül, hogy a bírálatot, e műről irodalmi rovatunkban anticipálni akarunk, elmondhatjuk hogy a Sajó nevéhez költött várakozásnak e mű is megfelel. Mindegy 25 novella van e kötetkében. A forradalom utáni életünkből meritett jelenetek. Gazdag fantazia, erős velőkig ható gondolatok, gyönyörű kidolgozás — jellemzik ezt is.

Ára 1 frt. 20 kr. ezüstben.

⊙ Furcsa jelenetek voltunk a napokban tanui.

Egy fiatal ember, ki buvában igen gyakran leszokta inni eszét, barátai által gyakran figyelmezteté e rossz szokás elhagyására. Sikertelenül. A fiatal ember még is csak busult, s még is leitta eszét. Kigyógyítandók társai őt, egy embert felfogadtak s lerészegíték, úgy hogy ez a legnagyobb sárban az utcán hevert.

„Lásd, mutaták ekkor neki ezt, lásd milly csunya, ha az ember elveszti eszét?“
Emberünk egy darabig nézte őt . . . aztán lement hozzá s keményen kezdte rázni. „Te, te, mondá neki, ébredj! mond meg nekem, hol vetted azt a jó bort?“

⊙ Hirlik, hogy R. Feodora javára színházunkban hangverseny van készülöben.

Talpra esett gondolat! Mi czélszerűbbnek is látjuk, hogy növelési költsége ekkép a közönség által fedeztessék, mint a különben is eléggé terhelt színházi pénztár által. — A siker úgy hisszük, elmaradni nem fog.

** Verdi „Sifelio“ című operát irt, egy másik olasz zeneszerző pedig legujabb dalmüvének „Pantofello“ nevet adott. Tehát végre is igaza van Jules Janin-nak ki egy bírálatában azt írta, hogy a mostani operákat nagyobbára a lábak írják.

IRODALMI ÉLET.

Egy földönfutó hátrahagyott novellái, két kötetben. Pest 1850. Heckenast Gusztáv sajtója. Ára 2 frt ezüstben.

E novellák írójára — bár csak földönfutónak czimeztetik — mindenki rá ismerhet. Neve most több ajkon hangzik, mint három — négy év előtt, midőn az itt összeszedett műveivel föllépett. Hanem ez épen ugy nem volt az ő hibája, mint amaz nem egészen az ő érdeme.

Őt a forradalom tette ismertté, s itt hamar híresedik az ember. Sokszor alkalmas percz, jól választott modor s egy kis merészség mindennél többet tesz. Vele is ez történt. Eddig nem szokott hangon szólott, mit, mit nem, az nem tartozott a dologhoz, a modor volt a legfőbb, s ez tetszett. Ő sem többet, sem kevesebbet nem tön, mint hízelt a napi szenvedélyeknek, hangot adott az utczák és kávéházak pillanatszerű véleményeinek, mind ezt komoly terv, kiszámított politikai rendszer, s organizált párt nélkül ugyan, de épen azon csinos, piquant s jól elbeszélni tudó modorban, miként azt novelláiban megszoktuk. A különbség csak az volt, hogy az elmés-ség szuró töhegyéből gyilkoló tör lett, a finom gunymosolyból sarcasticus hahota, gondolatai a néha fölmerülő köny helyett mindennapos vérben usztak, s ő a glaccé-keztüis, elegans arszlán, ki némi előszeretettel viseltetett a salonokhoz s egyik novellájának — „Egy kastély az erdőben“ — érdekességét illendő bókka, valamely magyar hercegi család fényes nevéől föltételezé, tetszék magának piszkos kezekkel és szurtosan, nem mindig az előjog és visszaélés, sőt többször a becsület, közügy és kegyeletek oszlopaít döntögetni.

És mi történt?

Előbb nevettek rajta, később gyűlölték és félték, majd épen ez által hatásra emelvén, bókoltak előtte. Egyébiránt ez nem tartozik ránk. Itélni fog a jövő, s most legfőlebb csak hiányosan véleményezhetünk. Inkább azért is érintök, mert összefüggésben van azokkal, miket mondani akarunk.

Ő a politikai hatást szép irodalmi tehetségének köszöni, s mint írónak épen ugyanazon árny- és fényoldalai vannak ezen a pályán, miként amazon. Könnyed szeret lenni, hogy nehézkés, untató ne legyen, ha mindjárt üressé és tartalmatlanná is fajul, ő ezért sokat, sőt — ha kell — mindent fölálodoz, nála az alak minden, a tárgy kevés vagy semmi, a dolgok mélyére ritkán száll; mert tudja, hogy vannak mind két nemben tudós művek, mellyeket senki sem olvas; magasra sem emelkedik, mert hasonlókép lehetnek olyanok, kiknek ez nevelésesen áll, ő pedig minden inkább kíván lenni, mint ez — s végre érdekesnek találja magát bizonyos könnyelmű színezetben, mellyet tán genialitásnak hisz. Azonban, mint szépirodalmi író végtelenül fölötte áll a politikainak. Az érintett tulajdonok közül több is van helyén a novellában, mint vezércikkben; továbbá az alakító tehetség inkább költői, mint bármi más, s végre novelláiban nálunk mód nélkül pusztá s kevés szerencsével, mivel téren sok szerencsével mozog.

Mi őt szép irodalmunkra nézve igen is érezhető veszteségnek tartjuk. Nem halt meg ugyan, de kibujdosottjaink nem követik a francia és német menekülteket, kik nem politikai tartalmu műveikkel gyakran fölkeresik hazájok könyvvarusait; sőt ellenkezőleg még regényt is idegen nyelven írnak, mint például Józsika. Hir szerint Eöt-vös is több történeti műven dolgozik, mellyek hasonlólag nem magyarul jelennek meg. Ez ellen épen ugy ki kell kelünk, mint kikeltünk közelebből a bennlevők hallgatagsága ellen. Bajos ugyan itélni némelly magányviszonyok tekintetbe vétele nélkül, mellyek itt sokat nyomhatnak, de annyi joggal megjegyezhető, hogy ha a nemzetiséghez hiütlenséget írónk kezdik meg, legkevésbé sem lesz csudálatos, ha a közönség velök

épen semmit, ez egyetlen megmaradt kincsünkkel pedig, kevesebbet gondol, mintsem kellene.

E novellákat összeszedni szerencsés gondolat volt: kivált ha az írói tulajdon megsértése nélkül történt. Különbösen nekünk sem erről, sem az ellenkezőről legkisebb tudomásunk sincs,*) s ki útba igazítana — főkép a megsértés esetében — igen megköszönök; mert kötelességünk örködni az írói tulajdon fölött, melyet a jelen viszonyok közt is szőnyegre hozni már nagy ideje.

Pálfí legjobb novellairóink közé tartozik. Nem lehet őt ugyan a szó magasabb értelmében költőnek nevezni — bár némelly műve sejtetni látszik, miként tőle függ, hogy több legyen, mint a mennyi — de teljes joggal számot tarthat az ugy nevezett kellemes és mulatságos író nevére, kit elolvasni rendszerint minden ember rá ér. És ez nem kevés, különösen nálunk, hol az irni tudás azon értelemben, mint azt a francia veszi, fehér holló. Ő a magyar novellairodalom legszomorubb korszakában lépett föl. Kovács Pál ritkán hallatá magát, Csató, ki majd legjobban érté a novella mesterségét, meghalt. Kuthy félreismerve tehetségeit, s elvesztve benső egyszerűségét, csak kicsapongásokban jelent meg. Nagy Ignác elmésség hajhászattal ölte olvasóit, Jókai még nem lépett föl. A többiek által csak íródtak a novellák, s a szerzőn és szerkesztőn kívül alig olvasá el más. E körülmények közt ő ott kezdte, hol kelle, azt hozott, mire leginkább szükség volt. Megmutatta, mint kell előadni, elbeszélni, egyszerűségével szembe tette magát a Kuthy hibáit eltanult tömeggel, melly csak lázas jeleneteket és bizarr hasonlításokat vadászott; elhagyott térre, halmokra mutatott, hol jellem- és mesében annyi gazdag ér hever kibányászatlanul, a társalgási dialognak, melly a jobbaknál is kevésbé volt élvezetes, s mellyben Józsika is minden bárósága mellett szerencsétlen, műveltebb, izletesebb, finomabb hangot adott, s könnyedségével legyőzte azon számtalan nehézségeket, mellyek itt rendszerint fölmerülnek.

Maig is legerősebb oldalai maradtak: az elbeszélni tudás, egyszerűség, s a kör, honnan történetét és személyeit meríti. A legegyszerűbb meséből is legtöbbször meglepő cselekvényt bonyolít, s csekély, közönséges történetet, oly érdekesen tud elbeszélni, hogy felednünk kell a lényegét. A cselekvényt mindig ott kezdi, hol kell, s a bevégezkor minden alkalmatlan jelenést, mi a hatást gyöngithetné, gondosan kerül. Meg tudja találni az illő alakot, s oly nagy szenvedélyeket soha sem tárgyal, mellyek egy novella szűk körén ki nem fejthetők, vagy új genialis alakok kívánnak. Jellemzései rövidek, de a főbb vonalokat egyszerre előtűntetők. Nehány szavakban többet mond, mint más, lapokon. Különbösen jellemeit nem leiratokban, hanem a novella párbeszédei közt, s a cselekvény drámaiságában igyekszik kifejteni. És ez nagyon helyén van, mert ez a különbség a novella és beszély között. Itt igen szerencsés. A párbeszédeket bámulatos könnyedség- és élénkséggel kezeli, s a melletti nyelve hajlékony, kellemes s néhol oly finom, hogy a francziával bátran kiállhatja a versenyt. Személyeit nem valami phantasticus világból, vagy a torzitott események beteges légköréből veszi, hanem a való életből. Leginkább a társas körökben mozog, s itt a magyar életnek sok kedves oldalait tünteti föl. A kor, mellyből ír, leginkább a jelen, s ha a multa tér, nem megy vissza ez előtt öt-hatszáz évre, csak a mult századra, s hajporos őseinkről érdekesen beszél. Ez figyelemre méltó. Mult századi életünk ugy is egyképen el van hanyagolva költőink és történetíróink által. Bár többen követnék!

De az itt elősorolt előnyök nem teher nélküliek, mint valának a magyar nemes birtokai, sőt mint a dolgok természetes rendje hozza magával, épen a tehernek okai.

*) De van nekünk. E munkák 1848-ban ki voltak nyomva, Heckenast még akkor megvette, de a kiüött forradalom miatt korábban nem jöhetett ki. Az írói jog legkevésbé sincs sértve. Szerk.

Többeket fenebb érinténk, néhányról még alább emlékezni fogunk. Itt csak azt jegyezzük meg, hogy e művek egy kellemes percz hatásán kívül egyebet ritkán hagynak magok után. Ritkán mondjuk: mert általánosságban beszélünk. Ez lehet tiszta aesthetikai gyönyör, de hasonlít ahoz, minőt egy kert nyújtana, melyben ugyan szép, de mind egyszínű s illatu virágok ültetvék. Egy percz alatt mindent élveztünk, s nincs miért többé ott mulatnunk. Egy költői lélek hatalmasabb erővel hat reánk, a gyönyörézés több nemeivel illet, s magokat szór el, mellyek öntudatlanul lelkünkre hullanak s virágzásba jönnek. Ezért lehet a költöket nem csak nemi, hanem absolut tekintetben is összehasonlítani; mert különben azon furcsa állításra jönnék, hogy egy jó népdalíró épen olly nagy költő, mint Shakespeare.

Pálfi leginkább mulattatni kíván olly értelemben, mint a műveltebb társaságban szokás. Illyenkor mint mindenki tudja, sok kellemes ürességet is kell elmondanunk... Ha olvasói nem épen ásitának, egyébre keveset gondol. Megvetni látszik azon számtalan eszközöket, mellyeket a költészet nyújt egy mű tökélyesítésére. Nála a reflexiok ritkák, a lyrai elem még csöppekben sem szívárog, a meglepő s erőteljes gondolatok — követelje bár egyképen a helyzet és jellem — igen gyéren mutatkoznak. Aztán némelykor csak vázol, mi sok helyt a maga helyén van s művészi, de ollykor hasonlít azon arczképhez, mellyen csak egyes vonások láthatók öszhang és színezet nélkül, s így belőle egészset nem alkothatunk. Szeret továbbá az élet- és szenvedélyeknek fölszínén járni. Előtte a comicum alig több, mint mulatságos vig esemény, a tragicum pedig szerencsétlen és szomorú.

Ezért novelláiban kevés eszme, semmi világnézet. Az eszmék közül feltűnőben csak egy huzódik rajtok át. Guny a kordovány csizmájú táblalírák ellen, s üldözése mindannak, mi a bon ton-nal ellenkezik. Innen van aztán az, hogy társaséletünket nem mindig ollyannak festi, mint a millyen, hanem inkább millyennek lenni kellene. E tekintetben dicséretére legyen mondva — messze távozik novelláíróink nagy sokaságától, kik valami neveléséges monstrumot akarnak ránk disputálni, s belénk érlelni. A nemzetiségről is más véleménye van. Nem sokat ad a külsőségekre, mellyeket a polgárosulás egyszínűvé tett már minden nemzetnél, de annál többet a lényegesekre s ezeken alapján akar ő Pestből egy második Parist teremteni.

Ideje már az egyes művekre térnünk. Rövidséggel kárpótladjuk eddigi hozszadalmasságunkat.

A két kötet összesen tizenkét novellát tartalmaz.

Az első *Carteaux*. Ez szoros értelemben nem annyira novella, mint szeszélyes elmefuttatás eseményekben, s hogy szavaival éljünk: „a Paulo, Antonio, Lucio, Viucenzio-féle beszélyek ellen van intézve, mellyeknek ideje — szerinte — szerencsésen lejárt.“ *Carteaux*nak Inflois-vari jelenése igen mulatságos.

Egy éj a csárdában. Az elbeszélés teszi érdekessé. Méltó elolvasni csak a csaplárért is, ki vendégtelen kocsmájában nejével tánczol. Levéti fejközlőjét s felkiált: Ugy rózsám! . . . most megvagyok veled elégedve. Életemben soha sem szenvedhettem az asszonyt, nekem csak leány kell; nem is asszonynak vettelek el . . . hanem hogy mellettem leánykodjál. Jer ögyeleggj mellettem, mint mikor anyádnál voltál, aztán szívesen megölellek, agyon csókollak, tánczolok veled, csak arra ne emlékeztess, hogy asszony vagy, hogy konty alá kerültél, inkább nem bánom durczáskodjál, mint otthon tevéd, az jól illet neked.

Etoile-Sombre és Rivuli Dominarum. Együtt említjük, bár külön kötetben vannak. Mind kettő a mult időből van véve s elbeszélési modoruk ugyanaz. Azon számtalan beszélyek közé tartoznak, minőket a franczia lapok mindennap közölnek, a németek csak fordításban, a magyarok igen ritkán. Sem nem jó, sem nem rossz, ha t. i. a nem jót nem szabad rosznak czimezni. Emlékirat- vagy utazási rajzban, hol a költészet nem lényeg, igen helyőkön vannak.

Trois-Riviers. Angolhonban játszik s az idegen körülmények között igen jól feltalálja magát a szerző. Jele, hogy haszonnal tanulmányozta a külföldi irodalmakat. Sok magyar aristocrata nem hinné el, hogy ezt Pesten irták. Különben a kalandok egyszerűbbítése még emelné becsét. Ollykor az anecdotok körében csapong.

Városi és falusi elmésség. Pesti szerelem. Csel és véletlen. A tisztartó veje. Harlem Richárd. A tanulmányosság majd ugyanazon magjából keltek majd mindnyájan. Rászedett nagybátyák, pajkos unokaöcsők, megcsalt völgyének játszák benne a főszerepet, s a csomót néha egyegy francia vaudeville-t írő kéz szövi meg és vágja ketté. De a szerző mindemellett sok új színezetet öntött el rajtok, s gondoskodott róla, hogy meg ne unjuk magunkat. A jó kedvű juratusok, feszes táblabírák, olly mulattatón és elmésen vannak festve. Könnyelmű vig pajtásokat és zsembes öregeket Pálfi átalában kitünő szerencsével rajzol. Nem kevésbbé szerencsés a magyar aristocrataék feltüntetésében is. Erényeik és hibáikkal együtt írja le, nem mint népszínmű-íróink, kik népszerűség hajhászatért minden báróból és grófból aljas gazembert gyártanak. Lehet s van báró gazember, de az ő gazemberök nem báró. *A falusi és városi elmésség* legkevesebb, a *Pesti szerelem*, igen jó kedvű előadásu, s meséje ugyesen szőtt, valamint a *Tisztartó veje* is bár igen jól kezdett elejének nem felel meg. *Harlem Richárd*-ban a dialog kitünő, annyira, hogy a magyar irodalomban, az ugy nevezett társalgási nemben jobbat nem ismerünk, míg a *Csel és véletlen* meséje erőltetett, s a színész alakváltoztatása által elhasznált rugó szerencsétlen.

Mindegyiknél jobb az *Egy Báróné*. Minő művésziek Emiliának kedély mozzanatai, s mennyi költészet- és emelkedéssel vannak festve! Neki egész világa az öskastély és tágas kert, ismerősei, anyja s testvére. Megjelen egy ifjú — testvére barátja — de rá kevés hatást tesz. Azonban az ifju olvasni szeret. Emilia figyelmes lesz, s látja az ifju arczáról, hogy a könyvekben rejlő gondolatok neki örömet szereznek. Az ifju könyvei, elmenetele után, hátramaradván, Emilia lepozni kezd benők s a megjegyzett gondolatok az övéivel leginkább összehangzanak, s mig hasonlókát ír melléjük, szívében tiszta szűz szerelem fejlődik ki. . . . A kolostor nevelőintézetének templomában, hova később vitetik, egy apáczává szentelendő leány képét látja. A kép hozzá hasonlít, a festő az ifju. . . Az ábrándos álom valóvá lesz, a csöndes érzés zajongó szenvedélylyé válik. De minek beszéljem tovább? Ki nem sejti, hogy az apáczává szentelendő leány ő leend? S minő ügyes motívumokat használ erre a szerző! Zletül elég ennyi a novelláról, a mese érdekességét, az elbeszélés komoly egyszerűségét, s a többi jellemek jól talált vonásait az olvasóra bizzuk, hibákat nem is keresvén.

Egy kastély az erdőben, végzi be a köteteket. Itt is megismerjük az „Egy báróné” íróját.

Bár futólagos észrevételeink felébbresztenék a közönség figyelmét.

Nem politikai rokon- és ellenszeny vezette nézeteinket, hanem tisztán művészi szempont. Reméljük, hogy az ismertettük köteteket a közönség is csak e szempontból nézendi, s anyival is inkább, hogy azok fognak bizonyosan rajtok legtöbbet mulatni, kik őt a politikai pályán leginkább gyűlölték.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

R. Feodora — egy kis 12 éves leányka — kit sokan színházi geniének hirdetének, az árva fiu és londoni koldusokban ma két hete mult, a nemzeti színházban föllépett, természetesen a Smeike szerepében. Ha jól emlékszünk eddigelő minden magyar lap nyilatkozott. Mindegyik portálta őt.

S az ujdondászi s műtári pártfogolás nem esett érdemetlenre.

R Feodorát szerepére, ha jól értesültünk Jókayné tanítta be.

Mi felette sem pálczát törni, sem túl magasztalni nem akarjuk őt. Hosszas bíralgatásra, vagy ajánlattételbe sincs kedvünk. Az elsöre, kit az illetne, ő még nem eléggé érett s legfennebb leendő oktatónéja használhatná. Az utóbbi, úgy hisszük, szükségtelen.

Hogy az igazgatóság kiképzését nem hagyja kísérletlenül, úgy hisszük ezt fait accompli gyanánt tekinthetjük. Mi módon, minő pénzalapból teendi azt, nem tudhatjuk, sokkal kevésbé vagyunk viszonyaiba beavatva. S avval, hogy az igazgatóság maga erszényéből teendi-e, vagy mások vállalandják fel, ¹⁾ kevés közünk, legfennebb annyi, mennyiben megtörténését ohajtjuk.

Vessünk csak egy tekintetet színházunk jelenlegi állására. Jokayné s Latkoczyné most a primadonnák. Lehet, hogy mi nem elsősk gondolánk akkorra, midőn ők többé nem játszhatnak, lehet hogy másnak is jutott eszébe. Ki fogja helyöket betölteni? Lám Lászlóné eltávozott, s ki helyét potolná a népszínműben maig sem akadt, mert Csercsér kisaszony vidéki színésznőnek is — hangja és alakja miatt alkalmatlan.

Reményekkel biztató fiatal tehetség egyetlen: Bulyovszkyné. De ő csak nem fogja kettőnek helyét pótlani. Nem akarjuk most bonczolgatni mért nem tartjuk a többeket tehetségeknél . . . mert hitünket tán az igazgatóság is osztja.

Kell, mulhatatlanul kell tehát a színházhoz serdülő tehetségeket szerezni.

S itt most az kérdés: ki ajánlkozott, R. Feodora bir-e azzal?

Igen is bir. Az első föllépés tanujele volt annak. Nem ömlött el ugyan játékán művészi átgondolás, nyugalom, s a tanító keze mindenütt meglátszott. De páratlan tehetség, kedv, — s fiatalágához mérve ez legbámulandóbb — kitartás és bátorság nyomai csalhátlanul meglátszának.

De mi ezt az ő fölléptetéseit teljesen szükségtelennek tartjuk. Nem akarjuk addig látni őt, mig legfennebb csak érzi s nem érti is a szerepét, mellyet játszik; nem akarjuk hogy épen ez által hamis pathost vagy ez vagy amaz modort sajátítson el. Egyik esetben sem volna elérve a cél, s a fáradság sem gyümölcsözőnek.

Tudjuk azt is, mit maga azon lap is, ki őt most legjobban portálja kimonda, hogy színházunk nem koldus ápoló intézet. Tudjuk, hogy vannak régi színészeinknek gyermekei, kikben a tehetségnek épen olly fényes nyomai mutatkoznak, mint R. Feodorában, s ezek sem segítetnek, hogy kik most színészeti egünkön csillagok, pályájok kezdetén nyomorral küzdöttek, száraz kenyér mellett kevés elismerés közt törték meg az utat, a színházi pantheon felé, olly körülmények közt derítének rá hajnalt midőn „komédiás“ és „naplopó“ nevezet synonym dolgok valának.

De ez egyik sem ok rá, hogy R. Feodora s említettük növendékek kiképzése istenre bizassék. Ez szolgáljon tanulságul, ez legyen a motívum egy magyar conservatorium felállítására. S milly könnyen lehetne azt eszközölni havonként, legalább egy déli órákban adandó hangverseny által? S ha egyszer meg van a kezdet, a nemzet, melly e színházat eddig elő fentartá, tudandja pártolni azt is.

Most ezt csak mellékesen említők. Nem sokára visszatérendünk e tárgyra. Initiatívának úgy hisszük elég ennyi. Akarja e őt az igazgatóság növeltetni, vagy egyesek teendik — nem tudjuk. Ez utóbbi esetben semmi szónk — az elsőben megki-vánhatjuk, hogy mellette többek növeltetése is eszközöltessék.

MOZAIK.

*† Heine. írja Meissner Alf., még folytonosan dolgozik. Teste meg van törve, de nem szelleme, melly a beteg ágyon prometheusi erőre növekedett. Karja béna, de nem satirája, melly bársony hüvelyében hordja még mindig borzasztó kését, mellyel

¹⁾ Az előleges költségeket úgy hisszük, hangverseny útján lehetne fedezni. Különbön úgy halljuk, hogy több egyes ember már magára vállalá. S z e r k.

nem egy Marsiast nyúzott; teste elsoványult, de nem örök fiatal szelleme, mozdulatainak keese. Memoirejai mellett egy egész kötet verset irt, melly csak halála után látand világot, s melly előbbi műveinek fény oldalait potenzirovva tartalmazza. Borzasztó fájdalmai által soha sem törve meg, könyekre soha sem aljasulva, a legborzasztóbbakkal daczolva, a szellem minden fegyvereivel így harczol e rendkívüli ember a legborzasztóbb sorssal.

** Nő emancipatio.

Amerikában, Pensylvania törvényhozói nő doktorok nevelésére collegiumot alapítanak, s miss Plakwell Erzsébet volt az első, ki doctori kalapot nyert. Nálunk már sok nő hord illy férfiakat illető kalapot, de náluk aligha gyógyítja valaki jobban a házassági-maniát.

*† Ledru Rollin legujabb művében, „de la decadence de l'Angleterre,“ azon öntetsző declamatioval, melly a hajdani jacobin főnököket jellemzi, az angol politikát s erköltsiséget az el nem fogult ész ítélőszéke elibe vonta, s kimondá rá a halálos ítéletet. Nehány phrassissal megölte Ó-Albiont. Tanulságos könyv csak azért is, mert a világjavítók szellemi nullitását kitünteteti:

*† A denaini kőszéngyárban, egy a kőszenekkel kivett kőben gyémántot találtak. Mi a legulfeszitettebb reményeket költé fel. Egész társulat alakult, melly az itteni kőveket megvásárlá.

*† Lola Montez ohajtott volna a nepauli követvel Indiába utazni, de kívánata most az egyszer nem teljesült. Hja eljött már Bavariából!

*† A Wombal állat gyűjteményében egy orosz lány két fehér kölyket szült.

*† Frankhonban 228 répaczukor gyár van.

*† A Bavaria oriási keztyűjén egy tuczat cipész dolgozik. Hossza $7\frac{1}{2}$, széle $3\frac{1}{2}$ láb.

*† Egy duzs berlini zsidónő vagyonát a porosz herczegnek véghagyományozta.

*† Párizsban kőbeszéd tárgya hogy a nepauli herczeg egy Boulevard des italiens-eni divatárusnőt veend feleségül. Szegény tatár!

*† Az Allgemeine modenzeitung Jósika Miklósnak Silvio Foscari című, s a magyar kéziratból neje által fordított novelláját közli.

*† A földet és vizet leigázta már az ember. Most már a léget is kezdi. Lemaitre Ferdinand Calais és Dover közt léghidat akar készíttetni, mellynek lánczai léghajóhoz volnának csatolva. Mintegy 84 millio frankba kerülne.

*† A londoni műkiállításra Keletindiából is érkezik egyetmás, mellyek fény és finomságra az europaikat felülmulják. Illyen egy keleti sátor, aranyrudakon, Cashmir-swalból, aranyba foglalt opalétui, gyémánt s rubin czifrázatokkal; ágy és hat szék ébenfából Naurab Nazim ajándoka az angol királynénak; ágypárna arany s ezüst fonálból, mellyre a Viktoria s Albert nevei gyémánt és gyöngyökből kivarvák sat.

DIVAT.

Paris, oct. 21-én,

A téli felsőöltönyök fényesek és finom anyagból készültek. Legszebbek egyike a Maria-Tudor, Napoleon bársonyból, két fekete csipkéből készült volannal, mellyek fölibe sima poszomantircsipke van varva, kettős újjal, melly hasonlag divat csipkétetű.

Igen szép a Ximenes-köpenyke is barna bársonyból, hasonlag kettős újjal, fehér selyem béléssel, s mell- és nyakat egyiránt befedőleg. Divatosok a Miranda s Bentadour köpenyek is, melly utóbbi különösen színházi látogatásra van számitva. Ez utóbbi cachemir, az első pedig fekete bársonyból van készülve.

mező, sárgafák, istentelen sár, hébekorba verőke őszi fény, iszonyú munkásság, legkivált — a pletykagyárakban, helytelen újdonságok a mennyiben t. i. nincs minde-
nik Czeglédhez — kötve, borura derű, barátságos időtöltések a pinczében, Terézia
napjának vig megülése, egy nagybányai barátunk látogatása, szerencsésen megjött —
pesti röpiyek, előfizetés, csendes ferblizés, sok üres fő, új borunk levén eddig még
hatástalan, és , tessék egy tisztelet példányt küldeni, meg isten
áldja
r e n d e s l e v e l e z ő.

G y ö n g y ő s, oct. 17-kén. — Hova igyekszik ez a sok nép barátom? — Hát
a számár futást nézni. — Micsoda számár futást? — Hát uram a város számara fog
fogadásból futni. — E párbeszéd folyt köztém, s egy helybeli kapás ember között
a mult hetekben; — s kíváncsian mentem én is a tolúlt sokasággal — városunknak
nem csak az adósság csinálás, hanem az állat nemesítésében is óriási haladását
kezdve fontolgatni magamban — s elmélkedve az idők változékonysága fölött, vár-
tam a futandó szamarat, s nézegettem a délceleg álat számára készült koszorúkat, mel-
lyeket elnyerendő vala — ha futását dicsőségesen bevégezte.

Hiába töltöttük el a délutánt, a futó állat nem jött, s egy pár bakancsos mia-
tyánkkal megáldva, azt ki illy rútol ennyi néppel esziamdiát fogatott, haza indultunk.

Panaszkodni kezdtem barátim előtt a városban, ott azután megtudtam az egész
történetet. —

Istentelen nép! Hogy hasonlithattad a kegyes Gy. M. valóságos hasonmassát,
a legképmutatóbb Farizeust, — azon dicsőség körzött, hajlongásban telhetetlen
egyént, kit midőn egy szegény leány elcsábításáért kérdőre vontak, azzal mentette
magát, hogy azt neki Isten sugallotta, — a város számarához?

Igaz ugyan városunkban az állat faj között többségben vagynak a szamarak és
ő szeretett a többséggel tartani — s Jezsuita ábrázatja szinte a földet nézi, mint
amaz állaté mely a hegytetőn a szelet jövendőli, — de még is!!! e fo-
hászzkodás vagy illetőleg gondolkodás fordult meg agyamban mert a futandó, nem
számár, hanem egy tollatlan kétlábú állat — egy animal bipes, egy valóságos darab
a két életük közül volt! — de ki átlátva fogadása batorságát, a futástól ugyan el-
állott — de, vigasztalja magát a esziamdiát fogott közönség is — fogadó társától
húsz pftokig az az: a fogadás erejéig tisztességesen angliziroztatott! —

Szüretünk elmúlt — hiába vesztegette meg a garabonczás diák kórházi haran-
gozókat *) — hiába verette el szölleinket háromszor jéggel — bor van elég — a
jég okozta a kárt, helyrehozta Isten szedéskor egy jó esővel — mely a gyöngyösi
emberként a bornak nem árt — de hogy is ártana? mikor a viz sem árt. — A gyön-
gyösi kapások egyrésze leszür nyolczvan akó bort, elad belőlle hetvenet, s marad
magának negyven, — illyen kezelést tanuljatok hazánk boros gazdái! s lehetlen nem
boldogulnatok, s lehetlen eltagadnatok azt, hogy a gyöngyösi kapások nem élelmes
emberek!

Mátránkon 12-kén hó esett, de már elolvadt.

. r.

B a j a, oct. 12-én 1850. Miután lap szerkesztővé képezett a sors, nem fog
derogálni egyikünknek sem, ha városunk állapotáról gyakrabban tudósítgatni foglak.
Biztositlak, hogy minden politikát kifogok zárni tudósításaimból, nehogy „Vidéki
életednek“ arsenicumot adjanak be.

Mi is csak élünk — mennyiben az ember kenyérrel él — és mozgunk mint ti,
csak hogy még ti deutson, vagy éppen csárdáson tánczoltok, mi, egy morgó hang-
szer kíséretében — még apróbb tánczot járunk.

Kávéházaink a Gleichberchtigung eszméjének legvilágosb interpretálói. Van
bennök a kefekötőtől kezdve, egész — a fiakkerig, minden speciestől halandó. Ezen

*) Egyszer borozás közben azt beszélte, hogy őneki a Garabonczás diák sokszor ígért már
sapka aranyat, csak azt a kis kutyát no buzza meg az eső élébe, mert az leghatható-
sabb, s akkor ő nem árthat, — de ő előtte szentebb volt a városi népség boldogsága,
meházta a kis kutyát s azért nem árthatott a városnak az égiháború.

egyenlőségben osztoznak a pinczerek, marqueur-ök — és minden rendü kávéházi szolgák — kik a szolgálat közben legegykedvűebben szivaroznak — csibukoznak.

Olvadó körünk csak pár hét előtt is in floribus zöldült — de most már nem, miután eltakarított környékéről a zöldülő — — — dinnye piac!

Casinónk rejtelmét nem ismerem, ce n' est pas un institut populaire.

Az egész szép Magyarországbán páratlan lövész kertünk elvan hanyagolva. Felépítők drága pénzen — emelők országos hirre — és most csinálunk vele nagyszerű fiaskót. Nagyon szeretnek a bajaiak löni — de mostanság baklövészekkel kell beérniök.

Városunk csinosítására különös — és eddig so sem tapasztalt gond fordittatik.

Főtérünkön az egész nyári éjszak alatt, az itt lévő Nassai ezrednek derék zenekara mulattatá hetenként kétszer a közönséget. Jól esik jelesbb magyar daljátékaink egyes részleteit, s kedves csárdásainkat egy kül ezred zenészeitől hallanunk.

Folyt. köv.

H i r d e t é s e k.

(1-3)

Megjelent Geibel Armin bizományában s kapható:

Magyar nők forradalmi életéből.

Szilágyi Sándortól.

Finom velin papíron csinos kiállítással, 180 lap. Ára füzve 1 ft ezüstben, pompás kötésben 1 ft 30 kr.

Mint vásári s ujévi ajándok különösen ajánlható.

Kozma Vazul, kiadó.

Megjelent Geibel Armin bizományában s kapható:

K A T A L I N,

irta

Arany János.

64 lap, finom velin papíron, ára 20 pkr.

Szilágyi Sándor, kiadó.

(1-3)

Messy Klára,

épen most Bécsből visszaérkezvén, ajánlja a Nővilágnak a legujabb pipere czikkeivel bőven ellátott

Divat-Salonját.

(Váci utca 15. sz. 1-ső emelet, a Nádor czimü vendégfogadónak átellenében).

A Pesti Röpivekre

még folyvást előfizethetni.

Előfizetési ára helyben Pesten egy negyedévre oct. 1-től dec. végeig 3 frt, postán küldve 4 frt; egy félévre oct. 1-től martius 31-ig 1851 6 frt, postán 7 frt 30 kr. p. p.

Előfizethetni helyben Pesten Kozma Vazul nagykereskedésében, nagyhiduteza 671-ik sz. a. és nyomdájában aldunasor kegyesrendiek épületében.

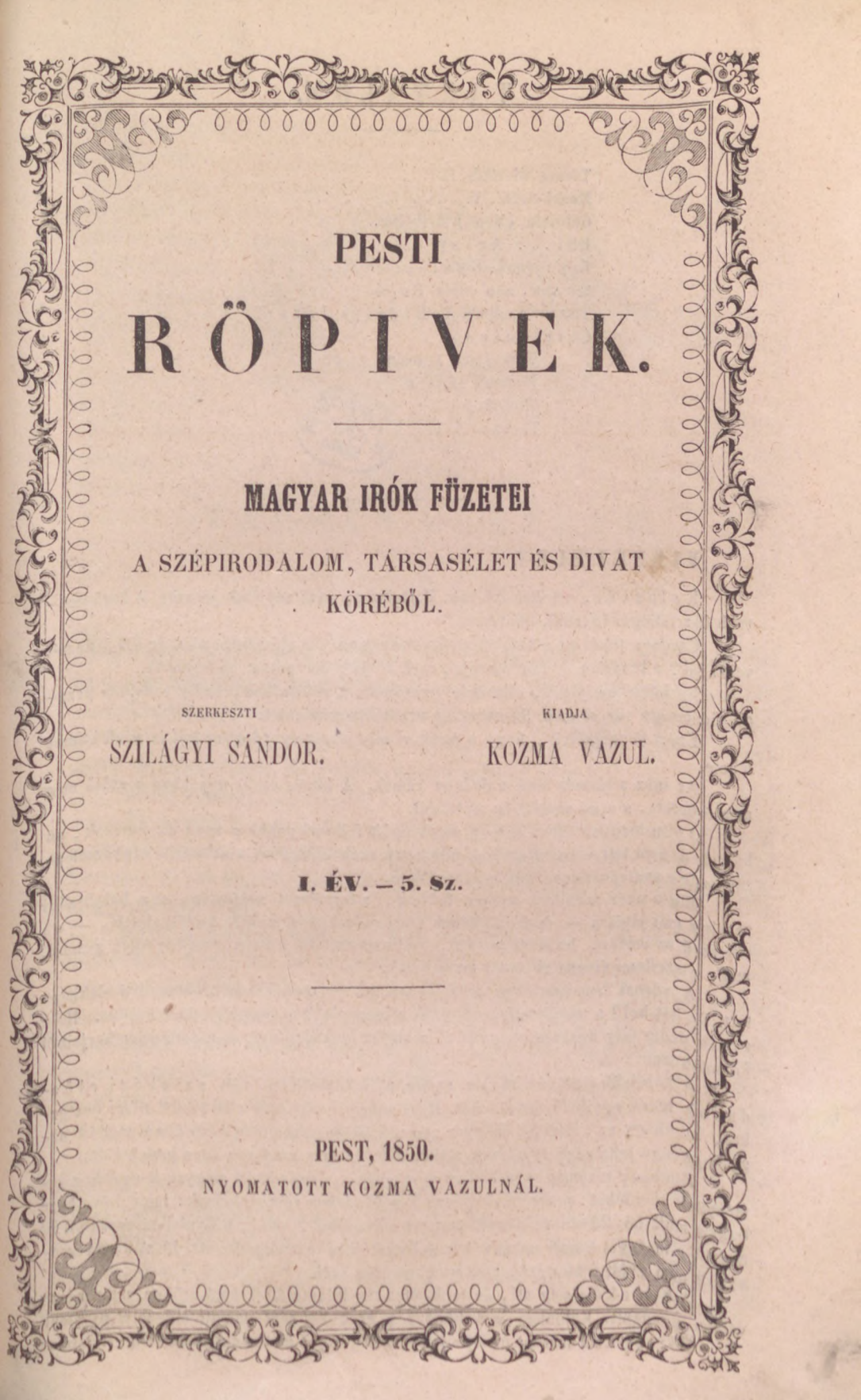
A vidéki előfizetők postai uton, s ezen megjegyzéssel, hogy előfizetési díj, bérmentesítés nélkül is beküldhetik következő czim alatt: Kozma Vazulnak Pesten.

Mindennemü hirdetések fölvétetnek, egy kétszer hasábozott sorért 4 pgő krt számítván.

Megjelenik hetenként egyszer minden vásárnap, két íven, csinos boritékban finom velin papíron.

Minden 4-ik számhoz egy Párisban készült aczélmetszetü divatképet melléklünk. Szerkesztői szálás régi posta és aranykéz utca 24-ik sz. szögletház 1-ső emelet.

A szerk. levelek Kozma V. nyomdájában czímzendők.

PESTI
R Ö P I V E K.

MAGYAR IRÓK FÜZETEI

A SZÉPIRODALOM, TÁRSASÉLET ÉS DIVAT
KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI

SZILÁGYI SÁNDOR.

RIADJA

KOZMA VAZUL.

I. ÉV. — 5. Sz.

PEST, 1850.

NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL.

TARTALOM.

Társas életünk. II.
Muszkatréfa. T.
Gábiela. (Vége) M. K-t-a.
Eh! . . . Arany.
Egy ifjunak. Gyulai.
Sic vos, non vobis. Sajó.
Tiszaháti népdalok. Erdélyi József
Caleidoscop:
Társaséleti szemle.
Nemzeti színház.
Mozaik.
Diyat.

VIDÉKI ÉLET.

K o l o s v á r, october 23-kán. Fertelmes, csúf napjaink járnak. A legkomorabb ősz fellegei függnek felettünk.

Csoda-e tehát ha a külső benyomásoknak annyira alávetett ember az idő jellemét veszi föl? a borutlan ég tiszta napja, csak rövid időre pillant be hozzánk.

Ha közinkbe jönél, elbámulnál barátom, a változáson, mely e hajdan pezs-gő vidámságu várost érte. Szomorúság uralkodik mindenütt.

Ezért képzelheted, hogy a máskor olly élvezetgazdag szüret is minő komor lehet.

Az igaz a termés sem volt igen remek. A hűvös essős napokban a szőlő meg nem érhetett, s a mi megért az elrothadt.

Aztán hiányzottak a hegyek viszhangját felkeltő puska s ágyu durrogások, mi különben nem lett volna nagy baj, minthogy ezek hiányában a szokásos vigyázatlanság szülte szerencsétlenségek is elmaradtak.

Mig a nyár szelidebb napjai folytak, a természet vidámsága s a helyőrségi zenekar esti játéka — csak nyújtának némi szórakozást e méla kedélyeknek, — de elborzad az ember, ha a tél hosszú, unalmas estéire s azon szegénységre gondol, mely a szellemi élvezetek terén mutatkozik.

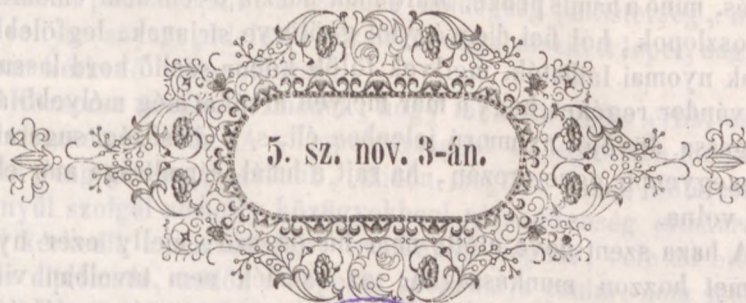
A városi táncsteremben nem tánczolunk — mert katonai laktanyává alakított. De hát hol? s tulajdonképen fogunk e tánczolni? ez megfejthetlen kérdés. Hölgyeink pedig olly hosszas nyugvás után aligha nem ohejtának a zsibbadás karjaiból kibontakozni.

A közelebb mult években a szinte nélkülözhetlenné vált színházi előadások tevék egyik fő örömeinket. Most ebben a népesség alig 10-ed része osztozhat, minthogy az „Erdélyi magyar nemzeti játék szinben“ német, s e mellett nagyon gyenge tehetségü színészek működnek, az igaz rendesen üres padok előtt.

Minthogy tavaszig van kiadva a színház, a száműzött magyar hangokhoz reményünk sem lehet, pedig minő szives fogadtatásban részesülnének, lehet következtetni a mult hó 24-én rendezett magyar előadásból, mely a Gyulai-társaságból itt maradt s inséggel küzdő néhány tag felsegélésére megengedtetett. Liszt hangverseire nem gyűlt több néző, mint ez előadáson volt.

A zenekör még áll, de több jeles tag kilépte által mind erőben, mind részvétben gyengült. Különben is a közönség csak kis részének bir élvezetet nyújtani.

Hírlapunk is van, mellyből előbb megtudjuk mi történt Schleswig-Holstein-

T Á R S A S É L E T Ü N K.

II.

Nagy szerencsétlenség, midőn egy nemzet nem magából fejlődik, és a sors csapásai vagy önkönnyelműsége megfosztják saját én-jétől.

Legdrágább kincseit veszlette el, mellyeket bár melly anyagi jólét ki nem pótol, visszahozni pedig — ez is ritka eset — csak mély fájdalomérzés, és szilárd határozottság képes.

Minő nemzet egy ilyen!

Nem mint külön és ép egyéniség jelen meg többé az emberiség nagy családjában, hanem mint árnyék, melly testetlen s alig sejtethő körvonalokkal huzódik más után, s nyomorult élete, a fény és sötétség játékától függ.

Saját jellemmel épen úgy nem bír, mint nem visel önálló világnézeteket. Szellem- és testben egyiránt elgyöngülve, csupán mások képmása. Nélküle történik meg minden. Alig ismerik. Tehetlen a polgárasulás-, az emberiség összes haladására legkisebb befolyást is gyakorolni. Nem találhat támpontokat, hogy magának önállást biztosítson. Labdája a körülményeknek, és szelek játéka. Mint letört katangkóró egyszer egy, másszor más vidéken találja föl magát, sem lombja, sem virága, sem magja.

A szellem eredetisége, és tettrugalmasság, eltékozlott kincsek, mellyek helyett a sors tunya restség- és életunt közönyösséggel átkozta meg. Mások nyomain tévelyeg, mint gyermek, jár szalagon, vagy elgyöngült öregként, vezetők karján a hír fénye, a hatás villáma, a tettek aranybányája, az élet örömvirágai, a századok nagy emlékezete nélkül.

Élete üres, munkássága lengődés, műveltsége külső máz, pályája tévesztett, neve érthetlen szó — hang vagy belérték nélküli csöngés, minő a hamis pénzé. Multjának pusztá térein nem emelkednek emlékoszlopok, hol fiai dicsvágytól gyötörve sirjanak, legfőlebb romoknak nyomai láthatók, melyek fölött kóbor szellő hord lassu morajjal vándor regéket, hogy a már mélyen alvókat még mélyebb álomba ringassa. Jövőjét nyomorú jelenben éli, s a dicsőség sugárai helyett szegyenpír égne arczán, ha rajt a halál sápadtsága már el nem borult volna.

A haza szent neve előtte nem bűvös szó, melly ezer nyugvó szellemet hozzon munkásságba; az eszmék nem távolban világító lángoszlopok, melyeket lelkesülve kövessen; a történet számára kiszakasztott lap, mellyről nevé^t letörlék vagy föl sem is jegyzék. Halála sehol sem költ részvétet, s még egy könyvet sem áldoznak miatta. Ki is sirjon azon koporsónál, mellynek halottját senki sem ismerte, szerette, bámulta? Pusztá, beomlott sirján gyomok termenek, mintegy a benn porló test szellemének jelképeül.

E jellemzés lehet hiányos, hasonlításaiban félszeg, de semmi esetre túlzott. Ezt csak azok fogják állítani, kik a mondottak alapeszméjére — értem a nemzeti egyéniséget és fejlődést, s az ezeken alapuló hazafiságot — nem sokat adnak, vagy épen kárhoztatják.

Miként az alapeszme, úgy annak csekélylete vagy kárhoztatása sem új. Kivált mi magyarok a közelebbi évtizedekben sokat hallhatunk róla azon tudós augsburgi uraktól, kik elég nagy lelkűek levén megszámni bennünket, föltárak világboldogító bölcsességek, és bő tapasztalásaik gazdag kincstárát. Azonban az idő, melly minden eszmék legilletékesebb bírója, mindinkább szól az első mellett, s tör az utolsó fölött pálczát.

Ellenében elszokták mondani, hogy az egész csak költői ábránd, melly többet ad a külső fényre, mint belbecsre; a csöndes boldogság nál inkább szereti az idegrázó kéjeket, s a nemzetek életét úgy szólva dramatizálni kívánná, hogy gyönyörködhessék a különböző alakban, s ellenséges érzelmekkel föllépő személyekben. Nemzeti hiúság tápláléka, mellyet költők és történetírók találtak föl, s államférfiak használnak céljaikra. Bűnös dicsvágyat ébreszt, válaszfalakat emel a nemzetek közé, s messzebb veti a polgárosulás céljaitól. Eljő az idő, midőn minden nemzet az emberiségbe olvad föl, s a polgárosulás egyik végeredménye nem egyéb, mint a nemzeti egyéniségek eltörlése, hogy így elmozdittatván sok a végeztől visszataszító akadály, szélesebb hatáskörben, s nagyobb erővel munkálkodhassanak.

Ez ellenvetések figyelmet érdemelnének, ha a hosszú és cifra lepel daczára is, mellyel takaróznak, ki nem látszanék a lóláb. Vonjuk félre a leplet, s előttünk áll csupaszon, nyomorun, maga eredeti

valóságában nem ugyan az ördög, hanem mi ennél rosszabb, a szűkeblű, korlátolt és szellemtelen nyárspolgár. A belbecs érzelő s tetek nélküli philanthropia, a csöndes boldogság philisterség, a végcél renyhe anyagi érdelet, s a czafrangokkal díszített lepel, nagy szakban kérkedő világpolgárság.

Közsorsa minden eszmének, hogy többször félre értik, és sokszor visszaélnék vele. A világpolgársággal ez leginkább megtörtént. Száján peng minden gyávanak, midőn megtöri hazafi kötelességét; köpenyül szolgál némelly közügyekbeni részvétlenség eltakarására; evvel kérkedik a nemzetiséget levetkezett mágnás; vele áll ott elő a ravasz diplomata, midőn a népeket megakarja csalni; nem maradhat ki a hódoltató beszédéből, miután valamelly nemzet eltörlését kívánja igazolni, és végre a pietista szentelt vizével oltogatja a haza oltárának lángját.

A német, melly ez eszmével kiválólag foglalkozott, példát nyújt, hogy balértelmezése milly kártékonyan hat valamelly haza kifejlődésére. Sok milliói számával a hatalom és műveltség töméntelen eszközeivel, mint nemzet, igen kevésre tudott menni, míg sokkal kisebb s mindenekben szűkölködő népek, a nemzeti hazafiság erős érzésével csodákat vittek véghez. És most minő más alakot kezd váltani, mennyi reményekre jogosít, miután fiai közt ez eszme kevesebb imádókat számlál, mint ezelőtt.

A józan ember jó hazafi igyekszik lenni, s nemzetének tartja föl a világpolgári szerepet, mert csak ez képes megfelelni a feladat nagyszerűségéhez képest. Az emberi kebel szűkebb, korlátoltabb, mintsem egy egész világot átöleljen. Csak gondolatban, eszmékben tehetjük azt, de közvetlen érzés- és tényekben nem. Családunk, melly a szeretet kötelékeivel csatol, a község, hol lakunk, a nemzet, mellynek haladása, boldogsága, dicsősége egyszersmind a miénk is, közelebb áll hozzánk, akaratunk ellen is inkább igénybe veszi szeretetünk és munkásságunk, mint másokéi, kiket alig ismerünk, vagy az óriás egész, melly mellett a legnagyobb szív is semmivé törpül. Egyesnek törekvése az egész világ javára olly csekély, a belőle várható következmény a haza- község- családélet- vagy saját boldogságunkra olly távol van, hogy az önzés, melly alapja az emberi természetnek s jól felfogott irányban erények kútforrása, a körön kívül esvén az egésznek beteges érzelgés- s lázas ábrándba kell fölcsolnia, e mellett ellentétét képezvén a családélet- és hazafiságnak, vagy legalább azt gyöngítvén, hátráltatván.

Az emberi természetet nem lehet fölforgatni. Az ember nem lehet több, mint ember, önmagunkon túl nem mehetünk.

Minden nagy eszme tett és mű, melly később az egész emberiségre kihatott, s azt tovább vitte, először nemzeti volt. Egyesek hat-

nak a nemzetre, s nemzetek az emberiségre. A történezsnet minden lapon e mellett szól. Most is saját jellemmel és egyéniséggel bíró s ezek alapján nemzeti műveltségre fejlődött nemzetek viszik a polgárosulást s nem azok, kik ezekben szükölködvn, épen azért befolyás nélkül tétlenségben tespednek.

A világpolgárság józan értelemben nem is lehet más, mint felebaráti szeretethez hasonló részvét más nemzetek sorsában, melly örvend, ha más nemzeteknél szép tettek születnek, nagy eszmék kelnek ki, és szabad és hasznos intézmények szaporodnak, s hogy csak a multból vegyünk példát, ujongva fogadja a navarini csata hírét, s a juliusi napokat, örül az angol parlamenti reformon, és rabszolgatekerekedés eltörlésén, megünnepli a reformativ évnapiját, emléket állit Guttenbergnek, sajnálja Washington és Canning halálát, és keserü könyeket sir Varsó elestén. Hazafiui körében oda munkál, hogy nemzete mint világpolgár némi hiúság, vagy csekély érdekért meg ne tapodja az emberiség nagy elveit. Nem gyűlöli az idegen nemzeteket bár csak a magáét szereti, nem sérti a mások érdekeit, de a magáéit mindenek felett előmozditja, mert tudja, hogy azok helyes szempontból fogva föl épen úgy használnak az egésznek, mint a résznek s ő az egésznek organicus része kíván lenni.

Illy szempontból a világpolgárság egyszersmind hazafiuság is.

A világpolgárság balul értelmezett fogalmával rokon, s közvetlen belöle foly azon veszélyes elv, melly a nemzeteket egy rára igyekszik huzni, a műveltséget a nemzetiségnek egy kifejlödötthebe oltára által hiszi legkönnyebben elérhetőnek, a történeti fejlődést megvetvén, a nemzet multjában gyökeredző életének, valamint innen folyó jellemének ellenkező irányt, s más medret kíván szabni, s az egész világot, mint valamely bölcset tanár saját fejéből teremti meg.

A természet meghoszulja magát, s nem ismer erőltetést, rendszere rendszeretlenségben, öszhangja különféleségben áll. Benne semmi sincs egymáshoz egyenlő, és hasonló is kevés, czéljai kívánják, hogy külön alak- és változatosságban jelenjen meg minden.

Mi szépség és haszon volna is az, ha minden lomb ugyanazon virágot és gyümölcsöt termené, az erdőket csak egyféle állatok lakanák, a légben nem röpkedne annyi különböző madár, és völgy és hegyek, mint valami franczia kert, egyenlő alakra volnának szabályozva?

Minő élet volna, ha az egyéniségek eltünnének, s helyettök csak az ember fogalma maradna, avagy csak egy jellem minden ember számára ugyanazon gondolkozásmód- és szenvedélyekkel? Hol állana a polgárosulás, ha a népek csak egy nagy nemzetet

képeznének, nem csak nyelv- de minden egyébben, mely a nemzeteket egymástól megkülönbözteti?

Miért, hogy az újabb idő, midőn legtöbbit pengették a világpolgárságot mindenütt a nemzetiséget ébresztette föl, s a nemzeti fejlődés zászlóját tűzé ki minden hazában? Idegen nemzetiségbe való beolvadás tett-e nemzetet nagygyá és mivelletté? Az összes emberiséget érdeklő nagy eszmék a régibb időkben fejlettek-e ki, midőn a műveltség csak egy ó latin nemzetiségből akart megalakulni vagy most, midőn mindenki a magáéból ohajtja kifejtetni? Nem azon időponttól kezdve halad-e a polgárosulás nagy oriai alakban, mióta a világ három nagy nemzete lerázván az akadályos békókat, önmagából s nemzetisége alapján kezdett fejlődni.

Miként egyes embereknél egyik egy, másik más tehetséggel van megáldva, egyiket jelleme erre, másikat másra határozza: ugy a nemzetek is különböző eszméket és elveket képviselnek, s nem ugyanazon kincsekkel gazdagítják az élet, tudomány, művészet, szóval az összes műveltség és előhaladás kincstárát. Ha kivetköznek magokból, nem képesek semmit véghezvinni s megszűnnek organicus tagjainak lenni az emberiségnek. A régi történetben a görögök és rómaiak példája előttünk áll s láthatjuk, hogy mindegyiknek sajátmű hatása volt, de csak addig tartott, míg rómaiak, görögök maradtak. Az angol, francia és német, a mi által befolyt az emberiségre, és szélesítette a művelődési kört, azt csak mint angol francia és német tehette. Fosz meg e nevet belértékétől, az eredetiség- jellem- és belső fejlődésében megzavart nemzet nyomorult tömeg lesz, s megszűnt adózni a polgárosulásnak. A nemzetek testvérülése el fog valaha jőni, de a nemzetiségek fölolvadása soha, ábránd, mint az általános nyelv s legfőlebb az erőtelen és életre nem való vesz el másban. A hazafiság sok tekintetben más értelmű lehet, mint ma, de a világpolgárság soha sem fog átmenni az életbe.

Oda térünk vissza, honnan kiindulánk.

Önmagából s a nemzetiség alapján kell kifejlődni minden nemzetnek. Ennek kell áthuzódni politikai társas s művészeti életén s mint pézsmának átjárni belsőjében minden parányt, hogy mindig és mindenütt érezhető legyen.

Mondhatja valaki, hogy a könnyű- és villámsebességüvé vált érintkezés s más viszonyok naponként törlik a nemzetek bélyegeit s gyöngítik nemzetiségét. Ez utolsó csak az erőtelen nem, s már fölolvadásnak indult népekre nézve áll; mi pedig az elsőt illeti: igaz, hogy a külső bélyegek törlődnek, de a belső, a lényeg szilárdan áll, sőt növekedik inkább, mint a középkorban, vagy az ezt követő századokban, midőn csak a külsőség különböztetett. Most egyik nemzet a másiknak nem barbar, mint a rómaiak idejében, kicserélik gondolatjait

kat, eszméket vesznek egymástól át, de mindegyik saját egyénisége és körülményei szerint dolgozza föl s teszi nemzetivé. A chinaiak elve, kik minden idegen elől elzárják magokat, semmit sem vesznek mástól át, épen olly nevetséges és veszélyes, mint azoké, kik minden idegent utánoznak, magoktól semmit sem teremtenek, s utoljára nem ismernek magokra s átvételeik is, föl nem dolgozva nyom nélkül röppennek el.

A magyarnak a láthatárán fölmerült minden eszmék között a nemzetiség vált leginkább vérévé s legbűvösebb kulcs szivéhez. Sok politikus ezt kiskoruság- s veszélynek tartja, pedig csak életrevalóságának jelensége. Minden szabagság s más — bár áldásos adományok — csak viszonyos és pillanatszerű dolgok, de ez örök s minden nagy nemzet alapja; mert jóllehet a nemzetiség csupán alak, mellyben az emberiség megjelen, de mint a természetben egymáshoz van kötve a kettő, s az alak teszi azzá a mi, s később minnek lennie kell.

A nemzetiség- s az alapjáni fejlődésnek leghatalmasabb támaszpontja az államegység és politikai önállóság, de ha ez már nincs meg, megmaradt a nemzeti erény s társa sélet terén még, megőrizhetni, erősíthetni; s jövőjéhez s egykori magasabb emelkedéséhez biztos reményeket tűzhetünk.

A társas életnek tehát, kivált illy esetben — s illyen a miénk — kettőzött erővel kell a nemzetiség alapján fejlődni, s minél hamarább elérni a közműveltség színvonalát.

Vizsgáljuk közelebbről.

MUSZKATRÉFA.

Híre futamodott, hogy a muszkák jönnek;

A tönjénfüst már ma nem árt az ördögnek,

Ágyu ellen gyöngö a böjt és imádság

Ezt a jó magyarok végtére belátták.

És megrémülve van a fél ország népe . . .

Csupán csak egy falu nem esik kétségbe:

Mivel hogy ottan az orosz polgártársak,

Az atyafiakra nagy örömmel várnak.

S midőn közelgettek a kedves vendégek:

A falusiak mind elébök menének;

A biró járt elől, s az atyafiságot

Kötögetván, szörnyü nyájas képet vágott.

Hanem majd rosszul járt, — a mint még is végre
 Hatvan ökröt kívánt a csapat vezére ;
 Savanyú lett képe , minő a vadalma ,
 S tisztelettel bár , de azt még is sokalta.

Erre , az lett vége az atyafiságnak :
 Hogy a bírónak , kit jól meg kancsukáztak :
 A jó rokonságtól hatvan ökör mellett ,
 Húsz előfogatot kiállítani kellett.

Hogy ez is készen volt , elindult a csapat ,
 De nem mint jött víg dal , — sírás rivás alatt ;
 Ejh! egy pár tulokért sirni még is szégyen ,
 Nem is azért! csak a bucsu illy érzékeny.

Sütött pedig a nap iszonyú mérgesen ,
 És hogy a forróság még gonoszabb legyen :
 Fojtó száraz porral összeelegyedik ,
 És a boldog tüdőt megjárja fenekig.

A fuvarosok közt egy ifju ember volt ,
 Képe gömbölyű is , fakó is mint a hold ;
 Száraz mint az agár , hosszú mint a pálcza ,
 Ritkán szólt , bár mindig nyitva állt a szája.

Gondolkodott pedig , — okosan , most ráért !
 — Nevezzük Janónak rövidség okáért , —
 Az az fejét törte , — mert nem mondok sokat :
 A Janó fejében nem járt még gondolat.

Törte hát a fejét : hogy állhatna félre
 Hanem semmi útmód nem jött az eszébe ,
 S miként van a tolvaj , s szerelmes szokása :
 Ő is tanácsot az éjszakától vára.

Ugy is lett. Estére megpihent a sereg ,
 S kifogtak a tábor szélén a szekerek ;
 Janó , megitatván éjjel a jószágot :
 Visszatért , befogott , s lassan odébb állott.

Már jó darab földet eljött hazafele
 Akkor látja hogy ez nem az ő szekere !
 No semmi ! tán még jobb ! gondolta magában
 Mert aligha ital nincs a saroglyában.

Mivel hogy jöttében , valahányszor hátra
 Fordult , pályinkaszag ütött az orrába ;
 S úgy kotyog valami ott a szalma alatt :
 No az bizonyosan hordó vagy átalag.

Jézus segíts ! szóla , de az ostor is szólt ,
 S lóhalálából jött , pedig csak ökrön volt ;
 És midőn a hajnal meghasadt az égen :
 Hazaverekedett Janó szerencsésen.

Legelsőben is , hogy udvarán megállott :
 Kieresztgette az elfáradt jószágot ;
 Azután fellépett a kerek-küllőre :
 Hogy egyet igyék a hordóból előre.

De a mint hozzá nyult : csudáknak csudája !
 A hordónak rögtön keze nőtt meg lába ,
 S úgy nyakszirton vágta Janót az elsővel :
 Hogy a szekér mellett félájultan dőlt el.

S mint Neptun felbukik a tengerhullámból :
 Egy félrészeg muszka bú fel a szalmából ;
 Néz és káromkodik , nem tudja hogy hol van :
 A mennyországban-e vagy már a pokolban ?

Az aladt kiviratt , s az asszony felébredt ,
 És a mint tudtára esett a történet :
 A bösz muszka körül , addig sűrög forog :
 Hogy békére fordul a háborus dolog.

Mert tudni kell , hogy a Janó felesége :
 Legszebb menyecske volt az egész helységbe ;
 Csak az volt a nagy kár , hogy egy kis magzatot ,
 Hét év óta neki az Isten nem adott.

Ekkép mossa pedig szegény Janó fejét :
 No te muszkát loptál ördög bújon beléd !
 Ha loptad jól eltedd , mert ha kitudódik :
 Felkötnék , — s fejemen gyalázat lesz holtig.

Janó úgy is érzé már a veszedelmet :
 A mellyet magának a muszkával szerzett ;
 Most meg úgy megrémült szegény , mint a kinek
 A nyaka körül jár igazán a zsineg.

Elbámult mint a juh, — s egy ígét sem szóla,

És mivel rászokott hét esztendő óta:

Hogy felesége volt fő minden dologban,

Hitte: hogy ezt is ő elintézi jobban.

Nem is csalatkozott, sőt örömmel látta:

Milly szépen megszokott a vad muszka nála;

Csupán azt az egyet csudálta más részről,

Hogy olly régen ott van, s még csak nem is készül.

Később aztán gyakran akadt ollyan dolog:

A mellyen még egyszer jobban csudálkozott;

De hiszen nem is jó mindent tudni, látni:

Magunkról tudjuk ezt, nős emberek már mi!

Hanem egyszer Janó hálni ment a rétre;

S a mint másnap jókor reggel haza térne,

Tátva nyitva minden! a ház s udvar puszta,

Sír ri az aprólék, — se asszony se muszka i

Jobban szélyelnézett, hát üres a láda . . .

Oda fiókjából a két tinó ára;

Az asszony ruhája, — szalonna meg vászon . . .

Ugyan én istenem mi történt e házon?

Szomorú a gazda! s nap nap mellett várja:

Mikor kerül elő jó élete párja?

És elmúlik sok hét, azután sok hónap . . .

De az elsikkadtak még mind oda voltak.

S Janót csipi marja a lelkiösméret:

S vele a nagy csapás okára ösmértet.

És bűnbánatában illyen bús panaszt mond:

Elloptam a muszkát! a muszka az asszonyt!

S így múlik el a nyár, és az ős utána;

Azután fehér lesz a földnek ruhája;

Végre a tavasz is megérkezik zölden:

Megpendül a kapa, — nyitnak a szőlőben.

Janó is kiballag, — s hogy megtér estére:

Eláll szeme szája, megalszik a vére,

Ajtaja kinyitva . . . aztán meg világ van

És kegyellen gyermeksikoltás a házban.

Belépett az ajtón . . . hát nagy örömére
 Rég ellopott kedves párjára ismére ;
 De azért hallgatott . . . buta bámulásba ,
 Nyilatkozván öröm és fájdalom nála,

Még is egy fortéllyal élt az ajtó mögött
 Hogy észrevétesse magát , hát köhögött ;
 De az asszony unván ezt a csendességet ,
 Imígy vete annak nagy mérgesen végett :

„Hát tán nem is ismersz már engem ? átkozott
 Még biz azt sem mondja hogy az isten hozott !
 Sokat áztam fáztam , bejártam nagy földet :
 Aztán most egy jó szót sem érdelek tőled !“

De Janó edzett hős volt a hallgatásban ,
 S körülnézett inkább félénken mint bátran ;
 Szeme alkalmasint a muszkát kereste :
 Talált is de sokkal kisebbet helyette.

Honnan került ez a kis muszka trombita
 A felett közöttök épen nem lett vita.
 Majd ha felnő , s Janót jól nyakszirton csapja :
 Arról tán riásmer : hogy ki volt az apja ?

T.

G Á B R I E L A .

Vége.

Pesten a hatvani utcza házak egyik emeletében egyszerűn , de csinosan butorozott szobában, könyvekkel s írásokkal halmozott asztal előtt — egy alig 24 éves barna ifjú ült.

Külseje első pillanatra elárulá a nem mindennapi embert. Halvány vonásai, bágyadt fényű szemei ihletetség, lélekfenséget tükrözének.

Kezében toll , mellyel néha néha pár sort írt az előtte fekvő lapra. Szemei gyakran eltévedeznek a körötte heverő tárgyakon. Látszik, hogy gondolatai messze messze járnak.

Ez ifjú — Halmy Géza. Pár percz mulva csinos szöke férfi lépe a szobába. Szinte fiatal író, Géza legjobb barátja.

— Bevégezéd e már románczodat? kérdé ez kézszorítás után.

— Hagyj el barátom, mond ez a tollát letéve: szórakozott vagyok, gondolatim messze tévedeznek. Nem tudok dolgozni.

— Valóban pajtás, egy idő óta borzasztóan elrestültél, holott az ellenkezőnek kellene lenni. — Hisz mi lelkesíti a költőt inkább, mint a szerelem?!

— Mond Kálmán, nem szerelmet lehellők-e utolsó műveim, utolsó költeményim? De most komoly terveket forralok, mert barátom szerelmem olly végtelen, mint remény nélküli! — A büszke Tömördy leánya — s az egyszerű költő! sohajta Géza.

— De lásd, miért mindjárt lemondani egy boldogabb jövőről! A leány szeret, ezt tudod. Ne csüggedj hát. Az öreg Tömördy egyetlen gyermekét kétségkívül óhajtja boldognak látni. S mi ellenvetése lehetne e viszony ellen? Régi nemes család tagja, közkedvességű költő vagy, ki fényes jövőre számithatsz. Hogy nem vagy gazdag — s valamely grófi családdal rokonságban? ezek csekélységek. Az öreg gyöngeségeiről szívesen lemond leánya boldogságaért.

— Milly szép képekkel ámitasz Kálmánom! Oh ha valósulhatnának! — De esküdjenek bár ellenem az isten minden elemei, van bennem tetterő, szilárd akarat; tünni, küzdeni fogok, hogy legyen érdemes ez angyal birhatására!

Az ajtón kopogtatának. A levélhordó levelet nyújtá át Gézának.

— Istenem mi ez! mond Géza mohón felbontva a levelet, levél tőle! holott megtilta neki irnom!

Kálmán egy könyvben lapozgatott, míg Géza azt felbontá.

Arcza az olvasás alatt minden változáson átment. A meglepetés, fájdalom, — később a harag, kin, minden fokozatait érezte. Holt-halványságát lázas pír váltá fel — míg végre vonásai márvány merev kifejezést vettek fel. Gépíleg tevő le a levelet asztalára.

Nem szólt semmit. Ajkai görcsösen vonaglottak, s homlokán hideg veríték-csöppek gyöngyöztek.

— Géza! mi lelt? az égre kérlek szólj, mi áll a levélben? kérdé ijedt hangon Kálmán.

— Semmi, mond ez fájdalmas gúnymosollyal, semmi. Csak azt írja kedvesem, hogy apját a bukás szégyenétől, nyomorától akarja megmenteni — s egy olasz grófhoz, atyja megmentőjéhez megy nőül. Semmi — folytatá mindinkább kétségbeesve Géza, csak hogy én soha nem látandom őt! Örök isten hozzádot mond, mert egy hét múlva — férjével Caciottival Milánóba utazik. . . . Egyebet semmit — semmit, s vad örült kacajban tört ki a szerencsétlen ifjú.

Géza forró lázba esett. De az ifjú erő győzött. Felgyógyult.
Csak lelke maradt beteg — szíve megtört.

* * *

Ez események óta két év telt el.

E két év alatt a szabadság eszméje mint öldöklő angyal pusztított a népek milliói közt, míg nem 1849 közepén a kitört harcz mindenfelé legjobban dühöngött.

Ez év május 21-én reggeli öt óra volt.

A honvédek megmázták a budai vár lerombolt falát.

A nagy feladat legnehezebb része el volt végezve. Most az utczai harcz — egyes házak ostromlása következett.

A diadaltól hevült honvédek szilaj örömmel küzdöttek a bizonyos veszteség miatt elkeseredett császáriakkal.

Sokan, kik magokat utolsó perczig elszántsággal akarák védeni, házakba vonultak, s ablakon át tüzeltek az őket üldöző honvédekre.

Mindenütt harcz. . . . mindenütt vér, diadalérzet, lelkesedés kétségbeeséstől égő szemek.

Végre szünni kezdte a vad zaj. Csak az elestek halálhörgése, a sebesültek nyögése s a győzők kurjongása hallatszott.

A dísz — akkor diadaltéren, egy emeletes ház kapujában olasz ezredbeli százados küzdött néhány bajtársával.

A viadal mindkét részről elkeseredett.

Beljebb nyomulnak a házba. A két kis csapat vezérei, egy osztrák s egy magyar százados a többtől különválva, vívtak. Mindkettő fiatal, lelkesült a kardforgatásban, mindkettő egyiránt ügyes.

Az olasz, bár sebei vérzenek, végerő kétségbeesésével küzd, s midőn az is kifogni látszik, a kapu baloldali ajtóhoz tántorog.

E perczben a honvédtiszt halván hátulról csapást kap.

Háttra néz. — Egy ifjú olasz hadnagy, egy honvéd szuronytól szíven találva összerogyott, s felemelve tartott kardjával, estében az előtte küzdő honvédtiszt vállán vágást ejte.

A magyar százados, sebe jelentéktelen lévén, újabb ellenéhez fordult vissza. Ez már akkor halva volt.

Előbbi ellenét keresendő, belépett a félig nyitva hagyott ajtón; a csinos butorozott szobában senkit sem talált.

Egy másikba akart lépni, midőn onnan ellenfele véresen, halványan kilépett.

— Ne tovább egy lépést sem! mond a honvéd elébe állva, itt e szobában végezzük a megkezdett viadalt — a másikban nőm van.

— Uram! szól az ifjú magyar szelíd hangon, ön sebesült. Te-

gye félre kardját s adja meg magát. Bajtársai nagy része halva, a többi elfogva — a győzelem mienk. Hagyjunk fel e semmi czélra nem vezető vívással.

— Nem! mond mérges fogcsikorgatással a szenvedélyes olasz, élve nem hagyom kardomat kezemből kivetetni. Küzdjünk uram, küzdjünk. Csalódik ön, én nem vagyok gyöngé — ha ön gyáva nem akar lenni.

E szavak dühbe hozák az ifjú honvéd századost, s kiméletlenül rohant az osztrák tisztre, kit vérző sebei miatt alig bírtak lábai.

Pár percnyi küzdelem után, az olasz a honvédtiszt előtt föld-re volt terítve.

A magyar százados halálos döfésre emeli kardját — midőn hátulról kezét megragadva érezé.

Az ifjú észrevette, hogy ez nem katonai kéz, mert gyöngé volt és reszketeg.

Hátratekintett, szemébe annak, ki a csapást feltartá, a mindig imádott, soha nem feledett halvány arczu nőnek!

— Géza! rebegé a hölgy s arczát kezeibe rejtve.

— Gábiela! sohajta az ifjú, s e perczben mindent feledni látszék. Géza szemében tűz villogott, kardját fölemelte.

— Ne . . . ne . . . ne öld meg őt! mond reszketeg hangon.

— Csakugyan ő, s te Gábiela életéért esdesz! Ugy e férjed?

Gábiela arczán két köny gördült le. Sokára bírá rebegni: Férjem!

Géza egy szívrázkódtató felkiáltást hallatott — arczán a bosszú kifejezése ült — kardját még feljebb emelé. Azon ember, ki boldogságát elrablá, most mint kétszeres ellensége hatalmában volt. . . Egy döfés, s ez nincs többé.

— Ne bánts őt Géza! ő olly nemes szívű! Én Gábiela, kit te annyira szerettél, kérlek ne bánts e férfit, hagyd őt élni! s térdre ereszkedve férje mellett, kedvese előtt összekucst kezekkel, ihlett arczát szíve ifjához emelve, imaszerűleg mondá e szavakat.

Géza elfordítá fejét az előtte térdelő e perczben olly istenin szép hölgytől, s félre lépve Caciottitól mondá: Keljen fel uram! ön élni fog!

S igyekvék őt lábra állítani, ki meglepetve, kérdőleg néze még pár percz előtt olly dühös ellenére. Köszönetét akará kifejezni. Géza félben szakasztá őt. Hagyja ezt most uram, nincs elveszteni való időnk, mert ha bár élete már nem is, de szabadsága még veszélyeztetve van. Menjenek önök e mellékszobába, míg én künn levő embereimet jó móddal ismét eltávolítom. — Én megszabadítom önöket. S ezzel gyorsan távozék a szobából.

Ez egész jelenet néhány percbe került, midőn Géza kilépe katonáihoz, azok már szinte bevégezték munkájukat.

— Rendre fiúk! elég volt az öldöklés, mond Géza parancsoló hangon. A halottakat takarítsátok el innen, s e házban nem szabad semmi rablásnak, semmi kártettnek történni. Értitek? Aztán kettő közőletek itt maradhat örül a kapuban további erőszak ellen.

— Kérem szépen kapitány uramat, felszólalt egy vadtekintetű merész fiú, ki épen atillája szárnyába törölgeté véres szuronyát, hová retiráltatta azt a talián tisztet?

— Nem találtam fiú! mond Halmy egykedvűleg. Bizonyosan a szoba nyitott ablakán kivetette magát — s odébb állott!

A honvédek meglátszottak elégedni a válással. Csak a kérdező morga érthetlen szókat s tekintgete gyanusan kapitányára.

Géza visszatért a szobába. Ott lelé Caciottit pamlagon feküdve, míg Gábiela erősen vérző, de jelentéktelen sebeit kötözgeté.

— Uram! mond Caciotti, meglátva Gézát s kezét elébe nyújtá. Én önt most látom először s mint ellenséget, nemes tette után engedje barátomnak nevezhetnem!

Géza perczig habozni látszék. Gábiela egy esdő tekintetet vete rá, — s ő elfogadá az olasz kezét.

— Bocsásson meg ön, szólt újra Caciotti, őszinte kérdésemért, ön előbbi tette után hiszem, hogy erre őszintén válaszoland.

— Arról meglehet győződve.

— Ön ismerni látszik nőmet?

— Imádom őt! mond Géza szilárd hangon, de folytatá, látva, hogy Caciotti gyanakodólag néz nejére, ne sértse ön e nőt — ki tiszta, büntelen, mint a menny angyalai — még gondolatban sem. S röviden elmondá Gábiela iránti szerelmét, boldogtalanságát, midőn őt, kit annyira imádott, örökre elveszité — mint bolyongott czéltalanul — magát egészen fájdalmának átengedve a forradalom kiütéséig, melly tetterejét lángra gyujtá, s küzdök sorompóiba ált. — Az egész elbeszélésben Gábiela szerelmét a lehetőleg távolról s gyöngéden érinté, úgy hogy Caciotti inkább sejtette, mint hitte, hogy neje is érezhetett az ifjú iránt rokonszenvet — de többet nem hitt — hisz ő szerette nejét, s a szerelem olly vak, önző!

— De uram! felszólalt újra Géza, hagyjuk e tárgyat s gondoljunk inkább önök megszabadítására, mit én teljes erőmből igyekezendek kivihetni.

Gábiela ki az egész idő alatt némán térdelt férje mellett, annak sebeit kötözgeté, e szavakra fölriadt zsibbadt lelkiállapotjából, hogy fog az megtörténhetni? kérdé halkal Gézát.

— Talán könnyebben mint hinnök mond imez. Önöké e ház? kérdé kis gondolkodás után.

— Napamé mond Caciotti, ki mióta férje meghalt itt lakik, s kinél magyarországbani visszatértem óta nőm tartózkodik.

— Tehát itt a házban nem félhetnek önök fölfedezéstől egy ideig . . . de sokáig még sem maradhatnak itt gondolkozzék Géza.

— Nincs a közelben falusi birtokuk?

— Igen! felelt Gábriela. Félnapi utazásra fekszik Tömörd.

— Egy tervem van, mond Géza, s ez most legbiztosabbnak látszik. Cserélje ön fel hamar egyenruháját egyszerű civil öltönyvel. Én tanácslom használják a két városbani zavart s menjenek egy behuzott függönyű kocsiban, a grófot mint beteget párnákba burkolva, Tömördre. Nagyobb biztosság okáért én fogom önöket a város végéig, legényem pedig a biztos helyrei juthatásokig — kísérni. Oda érkezve aztán könnyen lelhet módöt a gróf tovább juthatni. Most a legfőbb, hogy a fővároson túl legyenek.

— Nemes szívü ember, mond Caciotti hévvel ragadva meg Halmy kezét! ön ellenségem s úgy viseli magát irányomban, mint hasonló esetben — legjobb barátom sem tett volna.

— Készüljenek önök, szölt hirtelen Géza félbenszakasztva Caciotti hálaömlengését, percznyi időnk sincs veszíteni való! A lehetőleg hamar induljanak el. Éntudatom a térparancsnokkal, hogy egy kocsiban a várban bennmaradt beteg rokonom utazand falura. Legényem önökkel leend, s minden kutatás és vizsgálattól fölmentendi. Isten önnel Gábriela isten önnel! . . . tán örökre! S némán szoritva meg elene kezét s azét, kit olly forrón imádott, távozzék. . . .

* * *

1850-ben a budai sírkertben egy hanthoz, mellyen egy egyszerű kövön ez irat állt: „Halmy Géza. Emelték barátai“ egy fekete öltönyü nő rendesen kijárt imádkozni.

Egy alkalommal imája végezte után egy béna honvéd kérdező Gábrielt.

— Ki nyugszik itt asszonyom?

— Halmy Géza.

— S ön ennek sirjánál imádkozik?

— Miért ne?

— Mert áruló volt.

— Hogyan?

— Áruló volt mondom. Elszöktetett egy ellenséges tisztet. Legényétől tudám meg. A tiszt elosant, mert azt késő volt üldözni. De őt magát megöltem.

M. K. . . . t. . . . a.

144.

E H!

Eh! mi a kő jutott hozzám,
Hogy nem megy az írka firka;
Hiába van toll kezemben,
Csak hámulok mint a birka.

Gondolatim, mint a tűzok,
Mellynek összefagyott szárnya, *)
Gyalog mennek a föld színén,
Egy sincs a ki föntebb járna.

Olyan próza minden részem,
Mint egy kalmár, a ki számol
De hisz én is azt teszem most!
Lám hol a bibéje, lám hol!

Ugy bizony nagy számvetésbe
Merülék, tudnillik ebbe:
Egy dolog két vége közül
Mellyik kerül kevesebbe:

Egyenesen tűzre dobni,
Mihelyt megvevém papirom . . . ?
Vagy akkor tüzelni fel, ha
Költeménynyel teleirom . . . ?

Arany.

EGY IFJUNAK.

Kit asszony szült, olyan ember mint te;
Ne hajolj meg s könyörögj előtte!
Gyáva az, ki bűnösen gyárt szolgát,
De ki az lesz, kétszerezve gyávább.
Mennyi bűn és milly nevetség együtt:
Szabadra a szabad bélyeget sűt,
Talpot nyal, és öntalpát nyالاتja,
Gög s alázat kettős arczulatja.
Derekad és térded inkább törd el,
Mint hogy meghajtsd gyáva görnyedéssel.
Tépd ki nyelved, mintsem hizelegjen
Szólva érzés, és igazság ellen.
Legyen arczod éktelen rút inkább,
Csak ne hordjon, mint színész álarczát.
S ha arany is — láncznál van szebb diszjel,
Bár legtöbbször fájdalnak tűzik fel.

Gyulai.

*) Midőn fagyra hirtelen eső, arra ismét hirtelen fagy lesz, azt mondják, a tűzok szárnya megmervül s nem tud repülni. Nevezik az időjárás e „kivételes állapotját“ ónos időnek.

SIC VOS, NON VOBIS. . . .

Lakott a mi városunkban egyszer egy anglus. Tekintetes Hajma-földy Sámuel urnak hítták. Született itt a continensen, odalenn, Nyírbátorban. Soha, — sem ő, sem valahány apja volt, édes apja, nagy apja, ős apja, szép apja, csunya apja, és keserves apja, egy szót sem tudtak anglusul soha, még a tájára sem jártak annak az országnak, egyenesen Azsiából jöttek ki lóháton. Sámuel urat még is anglusnak hítták.

Mert ismerni kell azt a passioját ennek a mi városunknak: hogy ez mindenkit, a ki nem szakasztott ismerőse, szeret újra keresztelni, megbérmálni, megajándékozni extratitulusokkal; a hogy pedig a nemzetiségi rovatokat szokta kezelni, az meg plane tul megy minden Gleichberechtigungon.

A pápistát nevezi németnek, a kálvinistát magyarnak, a boltost görögnek, a kire haragszik, zsidónak, a hatósági zenekart hatósági cigánynak, sőt mióta egy hajdani francia nyelvmester egyúttal a város hivatalos levélkihordói hivatalát is viselte, azóta minden utána következett levélkihordót francziának neveznek ott helyben.

Sámuel úr is ilyenformán jutott Angliához, s ezt némi részben maga is úgy akarta. Eleinte tetszett neki ez az elnevezés, mig csak jó pajtásaitól hallgatta, midőn ki-ki jött az utczára valami bolondos frakkban, derekával a hóna alatt; s hosszu fecskefarkával a lába kásájában, a kis lencsényi gimbek gombok fel voltak varva a háta közepére, vagy mikor végig ijesztgette az utcát valami embertől soha nem viselt alaku kaputrakkal, mellynek azon felyül: hogy 8 zsebje volt, zsemlyenagyságú gombjai hátul az inainál álltak meg. Tetszett neki, hogy őt az emberek nézik, s hogy még jobban megnézzék, leborotvált a képéről minden odatartozó növevényt, úgy mutogatta magát. Képzeltetni, hogy az mekora sensatiot okozhatott, olly vidéken, a hol a papon kívül nem láttak még bajusztalan férfit. Hanem mikor egyszer egy boltba be ment vásárlani, s a fiu azzal fogadta, „hogy mivel szolgálhatok ő anglusságának?“ elkezde haragudni az elnevezésért, összeveszett, botba futott mindenkivel, a kávéházban kiszúrta a parapléval egy embernek a szemét, s azt nyerte vele: hogy ezt az experimentumot is valami új, még eddig nem producált anglus maniernak vették tőle, s még jobban rákaptak. Végre is azt találta ki: hogy nem jött ki a házból, befalaztatta valamennyi utczára nyíló ablakait, a kerítését fölemeltette, nem beszélt semmi élő teremtéssel, s illymódon tökéletesen meggyökeresíté azon elővéleményt, hogy anglus, mellyet eleinte különczködésből, később haragból, végre kénytelen-ségből idézett magára.

Mikor én ismerni kezdtem, már akkor vén ember volt. Igazi nevét annyira elfelejtették már: hogy csak kérdezősködés után lehetett hozzá jutni. Szomszédunkban lakván, pulykáink sokszor átrepültek a kertjébe, s ha ilyenkor átmentem hozzá, mindég nagy dohogva kergetett ki onnan, s midőn egyszer raj-

takaptam: hogy a kútban halászott egy hosszú horoggal, hova piaczon vett halakat szokott eregetni, azt ígérte: hogy meglő.

Egy időben különös fixa ideája kezdett támadni. Elhítette magával: hogy neki feleség kell, és e mellett azt is: hogy a már meglévő, férjhez menendő némberek közül neki egyik sem kell, hogy ő maga fog magának feleséget nevelni, egy növendék gyermekből, ki még a világ hívalhodásai által nincsen bal útra vezetve.

Lakott vele átellenben egy hosszú, sovány, nagytenyerű borbély, a kit, mivelhogy ha fázott, képe oly kék volt mindig, mint a szilva, csakugyan szilvának is neveztek városzerte, a kinek kilencz magzatja volt, mind a kilencz leány, a legidősebb kilencz esztendő, és így sorban a többi.

Ettől kért egyet az anglus. A borbély nyolczat akart neki adni. Az anglus nem fogadott el annyit, ő csak egyet akart boldogítani. Kiválasztá tehát a kilencz közül a legjámorabbat, a legpozsgásabbat és a legkevésbé kancsált, mert a borbély szülőttei különös családi jelességképen mind görbe szemmel nézték a világot.

Az örökbe fogadott leánykát Zsuzsanna névvel találták keresztaipjai nyakonönteni, az anglusnak ez derogált s meghagyá: hogy a leány ezentúl Izabella kisasszonynak fog nevezetni.

A leány ezután szépen nőtt fölfelé. Fogasztotta a czukrot, meg a képes könyveket, s Sámuel úr örvendve tapasztalá, hogy már is milly szeretettel ragaszkodik becses személyéhez, milly gyöngédséggel fut elibe, ha valahonnan megjön, s milly szenvedéllyel kutatja ki mind a nyolcz zsebet kaputján, füge és czukros mandola végett, s ha néha a szakácsné megengedte: hogy a konyhán egyik vagy másik lábosban megforgassa a főző kanalat, milly lekötelezőleg tudta mondani ebédnél az öreg urnak a kitalált holmire „ezt én főztem.“

Az anglus el volt ragadtatva ennyi ragaszkodás által. Pedig abban semmi rendkívüli sem volt, akárki is szereti az öreg apját, mind addig, míg feleségül nem kell hozzá menni.

Mikor aztán már a leány annyira ment, hogy kezdett semmit sem tudni, mikor már semmi cseléd sem állhatta ki tovább, Sámuel úr jónak látta őt elküldeni a növeldébe, s ott hagyni a míg megnő, s majd csak készen venni át.

Ezentúl aztán egész tízenyolcz éves koráig nem látta Zsuzsabella kisasszonyt az anglus, hanem minden évben kapott tőle rendesen kétszer levelet, megtöltve irott szarkalábokkal, — minden születésnapján egy kis fogpiszkálót, vagy óratokat, s minden évnegyedben egy nagy árjegyzéket: felfogyasztott tű, czérna, papiros, plajbász, gyöngy, selyem, hárász, toll, tenta és kitorított ablakokról, s ilyenkor soha sem mulaszthatá el magával azon észrevételt közleni: miszerint vagynak fogpiszkálók és óratokok, mellyek igen sokba kerülnek.

Mikor aztán a tízenyolcz évet ütötte az esztendő, nekiindult Sámuel úr a szomszéd városnak, a hol a nevelőintézet lakott, jövendőbelijét a szellemi ügyegházból a házasság paradicsomkertjébe átültetendő.

Nyolcz esztendeig csak azért nem nézett felé sem: hogy majd ha egy-

szerre meglátja, az e közben történt átváltozás hatása rettenetes legyen. Csak-ugyan rettenetes is lett.

Zsuzsabella ez alatt megnyúlt, megnyurgult, keze lába megnőtt, képe nekiterült s a mi legjellemzőbb lett benne, olly sárga színt ölte magára, mintha kénygyertyával lett volna kifestve. Ez attól van, biztosítá Sámuel urat a madame, mivel a kisasszony minden elővigyázat daczára marokkal ette a meszet, meg a nyers pörkölt kávé, mikor hozzá jutott.

Sámuel úr azt hitte, hogy nem tesz az semmit, nem venni azt észre s felpakolta a csészába a sárga plusquamperfectumot, ki is az egész úton olyformán tette próbára Sámuel úr türelmét: hogy elmondott neki mindent, a mit a nevelőben tanult, geographiát, physicát, Chinában lakó városokat, szárazföldi czet-halakat, technológiát, porcellánkészítést, stb. stb.

Sámuel úr csak attól félt: nehogy angolul is tanult legyen. Azzal megölte volna.

— Tudja bácsi: micsoda Pattagoniának a fővárosa? Látja én tudom — „Dublin“ . . .

— Tudja bácsi: mit eszik az armadilla?

— Az armadilla? profontot fiam.

— Haha! az armadilla! a pikkelyes armadilla! Lám én azt is tudom. Fülemlüle tojást. Nem biz az, a hangya eszik fülemlüle tojást, az armadilla, — magyarul hangyászmedve, — az — az — izé — izét eszik, — édes gyökérrel él.

— Hát azt tudja e bácsi: hogy miből csinálják a porcellántányért?

— Azt tudom fiam: hogy te mindennap eltörtél otthon kettőt.

— Haha! Hát egy adag szén, meg két adag salétrom és három adag kénygyertya. . . .

— Abból aztán majd lesz puskapor.

— Hát azt tudja e bácsi: hogy kihozta be Amerikából a krumplit?

— Nem bánám én fiam, ha ott hagyta volna is.

— Haha! Guttenberg. . . .

— Hát azt tudja e bácsi: hogy miért van holdfogyatkozás, lám én tudom. Mert a nap eltakarja a holdat a föld elől.

— Lát azt a szép verset tudja e bácsi: Kennst du das Land, wo die Citronen blühen? Nagyon szép vers, Herr Wojta csinálta, a ki írni tanított bennünket.

— Hát francziául tud e bácsi? Barlé fu fránsz? Érti? Tudja e mit tesz az, hogy „sé fu zém té dú mon kér“? Hihi, ugy e furcsa?

Az anglust a veriték verte. Azt várta: hogy most mindjárt a „haujududú“ ra kerül a sor s nézte: hogy merre lehet kiugrani a kocsiból? Szerencséjére azonban most a real tudományokra tért át az examen.

— Látta már bácsi a mustrapántlikámat? Mellyik tetszik belőle legjobban?

— Ugy e szép volt az a rózsa, a mit neve napjára festettem?

— Hát az rózsa volt fiam? én pipacsnak néztem.

— Ugy e szépen tudok zongorázni bácsi? Hát még ha a „Potpourri für die Jugend“et hallaná, az ám a szép opera.

— Tud e bácsi kacsukat tánczolni? Látja én azt is tudok.

— Kancsukat? Hisz az fájhat.

— Ugyan ne tréfáljon. Nem kancsukat. Úgy van írva: hogy: „chachu-cha.“

— Kakuka? A kakuk tud fiam. Elég ha te tudsz.

— Főzni is tudok ám! szereti a darasmornt?

— Az apám is attól halt meg, hogy egyszer megkóstoltatták vele.

— Ugy e még énekelni sem hallott? Disquantot énekelek, a hangom igen szép, egy kicsinyt ternoló is, a mi nagy ritkaság.

— No fiam majd megpróbáljuk otthon a templomban.

Az anglus nagyon meg volt elégedve, a leány mindent tudott a világon, a mire csak szükség volt a háznál, mire nézve, a mint haza értek, kezébe szolgáltatta a ház kormányzatát: hogy intézzen el mindent, a mint legjobbnak látandja.

Lett is reorganisatio. A ministerium tárczákat cserélt, a szakácsnéből lett szobaleány, a kukta promoteáltattott tehenésznek s a kocsiból lett kertész, a konyha belügyeit maga a kisasszony vette kezei alá. A tartományok új felosztásban részesültek, a pipázó szobából lett ebédlő, a zongora a dolgozó szobába ment, s Sámuel úr háló szobája a legbelsőbe rendeztetett el: úgy hogy ő soha sem kelhetett fel előbb, mint míg a közbeeső szobák népei felöltöztek, s ha dolgozni akart, tehette zongoraszó mellett, és mikor ebédelt, rajta hordták keresztül a vizet a konyhába. A kert is nagy átváltozáson ment keresztül, a luczernás helyébe tulipánokat telepítettek, a veteményes kert helye bevettett provisorié kaporról, s egy része bekebleztetett a virágágyak közé, a baromfi udvarba a közbátorság fenntartásául sinkoránok eresztettek, a rókák és menyétek elűzése végett. Ezek aztán magok megették a libákat. A teheneket fejték, de enni nem adtak nekik, s a tyúkokat hizlalták paréjjal, tudván: hogy azt a malaczkok szeretik. Egyszóval fenékkal felfordult az egész administratio.

A mi pedig a konyhai igazság kiszolgáltatást illeti, az épen minden kritikán alul esett; a levesek meg voltak irgalmatlanul fűszerezve borssal, gyömbérral és kozmával, jöttek csudálatosnál csudálatosabb ételek napvilágra, zsir helyett megvajazva, só helyett megczukrozva, s fővés helyett megsütve, hogy jámbor ember félt velök négy szem közt találkozni, jelentek meg savanyú káposzták mandulával, és masola szöllővel, s hetenként kétszer járta a tejben főlt dara, a kit pedig Sámuel úr szívéből gyűlölt és lenézett.

— Nem fiam, ez így még sem lesz jó, szólt végre egyszer Zsuzsabellához az anglus, nem állhatván a dicsőséget tovább, csak hadd főzzön ezután is a Jutka, te pedig légy kisasszony s ülj a zongora mellett.

A conservatív rendszer helyre álltával, lön kinja a füleeknek. Mert nem csak az: hogy napestig vége nem szakadt a zongora-agyalásnak, hanem a mellett hallhatta, a kinek kedve volt, azt a pípesen nyckegeő, nyifogó mik-máko-

lást, a mit merész phantasiával éneklésnek is lehetett volna nevezni, azt a vékony drótonhúzott hangot, melly akár lenn járt, akár fenn, mindenütt egyforma élességgel metélte a levegőt s illetőleg a közellévők füleit.

— Lelkem Bella, szólt egyszer az öreg úr a zongoradöngetőhöz, megsajnálva azt a szegény gyomrozott állatot, danoltál már nekem eleget, danolj vagy egyet másnak is, lépj föl nagyobb közönség előtt, nem mondom: hogy valami profanus színházban, sőt inkább nagyon is istenes helyen, a templomban.

Nem kellett neki sok biztatás, nem sokára híre terjedt: hogy ekkor s ekkor az anglus kisasszonya énekelni fog a templomi zenekarban.

Az nap a mise szokottnál látogatottabb volt, sokan kíváncsiak voltak, ott volt maga Sámuel úr is, de biz abból nem hallott senki semmit. A különben is vékony hang a félelem miatt annyira elpusztult a trombiták és bögők kísérete mellett, hogy abból emberi fül egy ígét sem kapott el.

Sámuel úr hosszú képpel vezette haza karonfogva Zsuzsabellát „nem tud biz ez semmit, mondá jó magában, no de legalább szép és az enyím, s nekem ez is elég.“

Ekkor valami ismerőse találkozott vele, a ki rég nem látta, ki is: hogy megpillantá Sámuel úr karján azt a nem is annyira fehér cselédet, mint sárga cselédet, féltréfálva azt találta tőle kérdezni: hogy hol vette azt a birsalmát?

Minden illusio oda volt. Sámuel úr soha sem tudta többé kiverni a fejéből azt a „birsalma“ szót, annyira megfeküdte a phantasiáját. Tehát nem is szép; gondolá magában, isten neki, de legalább szeret, s olyan, a millyen, be kell vele érn.

Ideje lön azonban: hogy már egyszer meg kellene magyarázni a leánynak: hogy mire való bölcs intézkedése az a természetnek: miszerint az egyik ember férfi, a másik pedig asszony; mert ha meg nem magyaráznák neki, hát nem is tudná az azt meg soha.

— Látod fiam, szólt Sámuel úr komoly ünnepélyességgel a birsalmához, maga mellé ültetve azt valami akácza alá, mert nagy és nemes hivatása van ám az asszonyi nemnek,

Zsuzsabella kezdett elpirulni, mi arca sárga voltára igen kedvező változást gyakorolt.

— Az emberi szívnek vannak titkos kívánatai, miket nem bir magának kifejezni.

Zsuzsa felsohajtott.

— Később azonban megtudja: hogy e titkos ohajtások kútfeje — a szerelem.

Zsuzsa elakart szaladni.

— Bella lelkem te sem vagy már gyermek, szólt megkapva a futni akarót az anglus, ide s tova férjhez is kell menned.

— Nem merem én azt; szepegé az ártatlan.

— Kell merned gyémántom, tőlem semmit se félj, én semmi kívánatomnak ellene nem állok, teljesitem a mit akarsz; mert vétenék a természet elle

ha nagy és nemes kötelességedet elő nem mozditanám. Azt jól tudhatod : hogy én mindég különös szeretettel viseltem irántad.

Zsuzsa lesütötte szemeit s a kezében levő baliss kendőt félig beletömte a szájába.

— No én nem kívánom lelkem , hogy te kész felelettel állj elé : hanem időt engedek : hogy szavaimat megfontold , gondolkozási időt , teszem fel egy vagy két hónapot.

— Majd holnap , mondá a leány Sámuel urnak , s azzal hirtelen elszaladt.

— A tatárba hisz túl a rendin jól megy , mondá magában a kérő , én két hónapot akarok neki engedni s ő már holnapra biztat.

S a j ó .

Folyt.

T I S Z A H Á T I N É P D A L O K .

III.

A pesti nagy homok tenger ölében ,
Egy kis leányt szeretek igen régen ,
Szelid , kedves , áldott lélek , éj barna :
Beh boldoggá tehetne , ha akarna. —

A kis rózsát , t ö v i s szokja környezni ,
T ö v i s között látom rózsám könnyezni ;
Sír a szeme , sír a lelke éretem :
Mert szívem a t ö v i s közt megvérztem.

Ne sirj rózsám , gyönyvirágom , kedvesem !
Kínom érted , olly örömmel viselem :
Majd megszokom a t ö v i s t is valaha ,
V a g y l e t ö r l e k m e l l ö l e a t a v a s z r a .

IV.

Erdő mellett , egy kis házban :
Gyönyörű szép kis leány van , —
Szép leányka , szép kedvesem :
Mutasd meg a lelked nékem ! —

Azt mondják : hogy tiszta fehér :
Két mázsa aranyat meg ér , —
Az én lelkem arany akna ,
Lelked bennem ellakhatna. —

Erdélyi József.

TÁRSAS ÉLETI SZEMLE.

** Örvedetesebb hírrrel alig kezdhetnők meg e rovatot, mint az, miszerint Petőfi szelleme újra föléled irodalmunkban, Emich Gusztáv könyvváros Petőfi újabb költeményeiből egy második füzetet rendez.

Mennyi élv!

És e füzetet úgy vegyük kezünkbe, mint utólsót? A forrást a legduzadtabb folyásában lássuk e elapadni? . . . egy szellemnek végerejét lássuk e legifjabb teremtésében? . . .

** Hire szállong, miszerint Lisznyai Kálmán kedves ifjú költőnk Olaszországban, hol mint besorozott honvéd állomásozott — meghalt volna.

E hírek még teljes hitelt nem adunk.

Nem akadjuk hinni, hogy szépirodalmunkra, mely erőteljes sarjaiban úgy is sokat vesztett, e csapás is rámeretett volna.

A magyar lant húrjai közé, tépve rontott az idő keze, hogy e hűrt is le pattantsa, mely a harmóniát s az édes dalszengetyűt képezé — gyászos váratlanság lenne ránk!

Bmr. Falusi Biró.

Egy ősi könyvtárban keresgéltem s ott könyv helyett egy összerongyolott poros iratesomóra akadtam — az irat régisége moly, egér s más kártékony férgek általi rongyos volta felébresztette kíváncsiságomat s addig forgattam, míg egy ép levélre nem találtam, mellyről a következőket olvasám.

„És midőn azon véres háboru kiűtött vala Magyarországon — egy tősgyökeres magyar helységben a többi uri familiák között élt vala egy az előtt a rendes katonaságnál szolgált úri ember, kinek neve Bendeguz vala, és ő tót vala, és szerette vala mód nélkül a pálinkát reggelenként terpentinnel keverve, — és vala ő magyar nemes ember, — és az ő termete athletai vala.

Mikor pedig a forradalmi párt az ő kardjához nyúlt vala, ő is kezébe vette az öregek által hordozott fegyvert, és ki állt vala a síkra a többiekkel, és elszaladt vala dicsőségesen annak hallattára, hogy közelget az ellenség, — s ezen dicső tettéért őtet a rebellis fővezér csapatparancsnokká tette vala.

És viselte pedig ő ezen díszes hivatalát, míg csapatjának otthon kellett vala lenni — de különben is a sor reájok nem került vala, és ők nem szállottak vala há-

borúba, mert tudták vala azt nagy bölcsen, hogy ott vagy emberben vagy lóban kárt tesznek. —

Viselt pedig ő háborút a boros üvegekkel, és ha a jó borocska ötet tűzbe hozta vala, megette a poharakat, mert az ő gyomra rettenetes éhes vala.

Megtörténvén pedig a sereg szétveretése, — a vitéz Bendegúz ur is visszafordult vala az ő familiájához, és emlegette vala a roppant öldökléseket és vérontásokat, mellyeket ő tett vala a lúdakon, tyúkokon, kacsákon, pulykákon és bárányokon.

A hivatalviselést pedig megszerette vala nagyon, s tudta azt nagy bölcsen, hogy kicsinyen kell elkezdeni, s elhatározta vala magában, hogy falusi bíró leend.

És ezen szándékában őt isten is segítette vala, és így lőn tót bírāja a tősgyökeres magyar helységnek. —

Vala pedig ezentúl az ő titulusa Nagyságos Bíró úr, s ha a poharakkal megbátározott vala, írt ilyen rendeleteket: „a gondosok, kocsisok, kalaszszedok, tehenek, csikósok, tarló etzaka legelni tilalmas.“

Ő pedig vala megelégedett és álmódzott vala a tót királyságról, mit eljövendőnek hitt, és várta vala, mint zsidók a messiást.

Vala pedig ő olyan, mint a falu bikája, és vala ő neki és az ő marháinak a helység határában levő vetés szabad legelő.

Rövid időn kiismerték vala pedig ötet a falu úri és nem úri lakosai, és megkezdtek utálni, mert ő rettenetes igazságtalan és követelő vala.

Megunta pedig a nép fohászait a mindeneket igazgató, és megjelent vala álmában az úr anygala, és megmondta vala neki azt, hogy büntetieért az ő lelke mind addig kóvályogni fog — mig egy unokája, ki ugyanazon érzelmekkel lesz felruházva — önkénytesen el nem válalandja a falusi bíróságot; a ki is valamint ő, szinte nem fogja díszes hivatalát egy évig dicsőségesen viselni, — s akkor majd annak a lelke válik kóválygóvá — és azon unoka neve Atila leend.

Lőn pedig ezentúl ő gondolkozó és astronomussá, mig nem egyszer astronomizálása közben hivatalából letétetődék vala.

** Az iparegyesület a napokban tartá első gyűlését. Melly alkalommal kijelentett, hogy a védegylettől fenmaradt összeg is a pénzalaphoz csatoltatott. Iparunknak, melly most a világ-océánába bukott — hatalmas kormányosokra van szüksége, hogy nyom nélkül el ne merüljön, s mint a hajótört kereskedő, bukást ne árásson maga körül.

** Az „Új magyar museum“ czímű tudományos folyóirat végre csakugyan megindult. Kritikai rovatunk majd bővebben szólland róla. Az october havi füzet első cikke: „az igaz aranybulla“ — azonban az igazi függő pecsétet nem adja hozzá mellékletül.

** Hollósi Kornélia Varsóban a legmagasabb kitüntetésben részesül. Ez nem mindig igazságos mérve ugyan a művészetnek, de annyit mégis mindenesetre bizonyít, hogy a művésznő „kedves“: s ha még e mellé a nép lelkesülését is bírja, akkor aztán jónak is kell lennie. S Kornéliánál ez az eset. Meglehet a hidegebb clima alatt lakókat a művészetnek egy kicsit langyosabb sugára is képes fölmelegíteni, — elég az hozzá, e hazai művésznőnk ott Normában is annyira tetszett, miszerint a czár egy pár gyémánt fülönfüggővel tolmácsolá irányában elragadtatását.

** Egy társaságban a minap valaki panaszkodott, hogy ő soha sem részesülhet színházi élvezekben, mert lakása egy kissé félreesvén, a mig haza érne, a sötét zugok valamelyikén mindenéből kifosztanak.

— Hát vigyen ön magával pisztolyokat; tanácslá egy a jelenvoltak közül.

— Akkor még több károm lenne, válaszolt a panaszkodó — mert az okát is ellopják tőlem!

** A Dorottyautezében egy új nagyszerű fényes tükörraktár nyitott meg. Hölgyeink bájaiknak h i v e b b i g a z m o n d ó t s z e r e z h e t n e k i t t i m á d ó i k n á l .

⊙ Urambátyám tudja mi ujság?

— Micsoda kedves öcsém?

— Hát Galambos Kristóf fölfedezte Amerikát?

— Tán Kolumbus Kristóf?

— Nem az! itt van olvassa maga.

— Ugy ám! hisz ezt csak egy divatlap írja, még pedig azért, mert neki nem szabad politikai ujságot közleni.

⊙ Hanem urambátyám, még egy ujságot mondok.

— No megint valami bolondot olvastál.

— Hát tudja urambátyám, ki írta Pálffy Albertet?

— A Márcziust? Nem írta azt öcsém senki, olyan ember az mint te, csak vagy két öllel nagyobb.

— Dehogyan nem! nézze meg itt van az Új magyar muzeumban. Pálffy Albertet Jókai Móricz írta. Annyi okos ember pedig csakugyan nem hazudhatik.

— Furcsa! pedig én megmertem volna eskünni; hogy az Egy bárónét, Rivuli Dominarumot sat., mik alatt a Regélőben, Életképekben a Pálffy neve állt, s mik most összegyűjtve kijöttek, csak ugyan ő írta. Hm! hm!

** D r á g a r á k .

Egy pesti gazdag polgár a váciutezében levő, rákhoz czimzett házat 30 ezer pfion vett meg. Drága rák, csak aztán meg ne egye...

** A Ciniselli lovartársaság, a múlt hét folytatában egy kis művész i v e r e k e d é s t r e n d e z e t t .

Négy dilettans birkozót fölhívtak, hogy egymásnak neki rontva, mutassák meg ki a legény a csárdában?

Találkozott azonban egy mészáros, ki nem elégedett meg azzal, hogy olyan magaforma embertársát földhöz verje, ő erővel a művészek valamelyikével akart mérgőzni.

Heraus mid'n Herkules! kiabálák vele együtt a karzatok.

A Herkules azonban alkalmasint nem tartá a nép szavát isten szavának, mert nem engedett a zajló követelésnek, hanem mintán a láрма mind inkább komolyabb alakot öltött, fölkért egy hatósági személyt, hogy törvényes tekintélyével utasítsa rendre a hetvenkedő ökör — vagyis ökölhöst.

A törvényes szóra lecsillapultak a fenyegető hullámok. Ekkor a fővény közepére lépett egy alak, és hónallya alól egy pár izmos kart előrántva, úgy a földhöz vágta a légben hadonázó hetvenkedőt: hogy rögtön c s ú s z ó m á s z ó á l a t t á v á l t o z o t t .

** A lovarköri birkozások megszűntek.

Ha még soká tartottak volna, időszámlálásra lehetett volna őket használni mint a rómaiak az o l y m p i a d o k a t .

Például:

1.) Mikor a H a n s a massapipát nyerte.

2.) A vaskos F i p s a cyreus porát nyelte.

3.) Az orrbeveréskor.

4.) A megtérdepléskor.

5.) Mikor diókat osztogattak.

6.) A lábeknek güncsöt hánytak.

Milly dicső lett volna aztán, ha ezen időszámlálás szerint valami kisuvikszolt Adonis így fejezte volna ki magát: Megláttalak ő Mathild mikor a H a n s a m a s s a p i p á t n y e r t e , s a z o r r b e v e r é s t ő l a m e g t é r d e p l é s i g s z e r e t t e k .

De az olimpiadok megszűntek, a birkozások hatóságilag betiltattak, s hogy e tilalomnak érvény szereztessek, legjobb lenne a karokat is beszedni.

** Jóslatok november havára.

1. A váciutczában egy ezüst huszas jelenik meg, azonban az Oestreichische Correspondentnek „bizonyos békéjét“ elolvassa azonnal ismét a föld alá búvik szégyenletében.

2. Halottak napja. „Egy mindenható lángész,“ „Egy magyar komédiás,“ „Brumon marquis“ és „Földönfutó“ valóságos nevenapja.

3. Egy háromszín pántlikás szolgáló, mint általános ritkaság bántatják.

4. A P. N. színbirálója bünbocsánatért Jeruzsalembe készül, mert egy lap azt mondta rá, hogy „opponált!“

5. A bábel tornyának fenmaradt köveiből egy országos emelvény építtetik.

6. Vojtina Máttyást spiritusba teszik, de egy éjjel mind kiissza.

7. Az olvasó könyvtár példányai ingyen osztogattatnak szét: a tűzre való ára alább száll.

8. Egy pár arszlán duellálni akar, de megbékülnek, s a pisztolyokat zálogba teszik.

9. Egy nő ostromállapotba téteti magát és férje s kedvese közt kiviszi a „Gleichberichtung“ot.

10. Fontos telegraphi depesch érkezik Árpád apánk haláláról.

11. Egy másik nagy lármával jelenti, hogy csönd van.

12. E szó „szabad!“ mint nem udvarias, a divatnyelvből kitérültetik.

13. Egy tudóstársaság nyelvszaki osztálya kijelenti, hogy e szó: V o j v o d i n a csak íge és futurumja nincs.

14. Egy német nyelveni előadáson három tanuló jelenik meg: a német elem Pesten egyarányban mondatik lenni a magyarral.

15. Ugyanez előadásra még egy negyedik tanuló is bedugja a fejét: a német elem túlnyomónak kiáltatik ki.

16. Az italadó behozatik: tizenkét táblalabiró búvában leissza magát.

17. A nyers termények ára följebb száll: sok ember a fejét magasabban hordozza.

18. Kalisur engagiroztatja magát a német szinpadon, s a Tékozlóban lép föl.

19. Utczáinkon a lámpák olly világot kezdenek terjeszteni, hogy a Religio óvást tesz ellenök.

20. Egy pesti pék a Pr. Z. „apróságok“ czimű rovatába egypár zsemlyét küld beiktatás végett.

21. Az ó-conservativek és az ó-szabadelvűek vegyes házasságra lépnek, de az áldás elmarad; gyermekeik azonban egy jobb jövő hitében neveltetnek.

22. Orvosok tépelődnek, hogy az országos gyűlés után következik e a kifakadás vagy a kifakadás után a gyűlés?!

23. Divatlapszerkesztőknek magok mihez tartása végett mintaversül a következő ajánltatik:

Nem ettem én ma egyebet

Fekete retket kenyeret,

Sárga répát fokhagymát.

Csim csalavári happ!

24. A francia szabadság Szigligeti „David“ című szomorujátékában mint David lép föl, ki t. i. így kiált föl: lássátok hogy nyúznak, hogy kötöznek!

25. A jelen sorsjátékában tudtul adatik hogy nincs „visszalépés“ s mindenki jóformán sejtí már hogy semmit sem nyer.

26. A próféta köpenyek általános divatba jönnek, s rossz időt jósolnak.

27. X író műveit ki nyomatja s még is viznyősek maradnak.

28. Az írókézek, cserkeszek, tunguzok nyugaton is otthon érzik magokat s nyári lakást bérelnék.

29. A hirlapszerkesztés vaspályán folytattatik, s szörnyű gond van, hogy ki ne biccenjen a kerékvágásból.

30. Egy buvár fölfödözi hogy Pesten egy kávéház sincs, mert mind czikória-házak. Czáfolatúl a „Koroná“nál szilvalevet szerviroznak neki.

NEMZETI SZINHÁZ.

Hermann gróf. Dráma 5 felvonásban. Francziából fordították Csepreghi és Egressy Bénéámin. Először adatott Párisban 1849. novemberében, Pesten 1850. oct. 28-kán.

Viszont új darab, viszont új bukás. De hát már nem csak magyar írók részesülnek e szerencsében? francziák is, még Dumas is, Paul Jones, Antony, Angelo írója is?

Csudálatos sors üldözi most az új darabokat. Egymásra hozatnak a szinpadra, és egymásra buknak. Ki tudja megjóslani, mellyik fog megállani? Pedig a fordított darabok nem mennek a bíráló választmány kezén át.

A darab meséje ez: Hermann gróf (Lendvay), egy sokat élt és sokat élvezett ember. 1823. óta Európában, Amerikában minden harcban részt vesz. Hol nőt védeni, vagy a szabadságért küzdeni kell, mindenütt jelen van ő, kiben „a XV-ik század lovagiassága s a XIX-ik udvariassága egyesül.“ Van egy unokaöccse, Florsheim Károly báró (László), kit fia gyanánt szeret, s egy orvosa Sturler Fricz (Fáncsi), ki a mellbetegségben sinlőt gyógyítja, s kívül Dumas az atheismust akarja képviseltetni. Az első felv. az orvos atyjának vendéglőjében történik. Károly egy utcán megtámadott nőt védelmez, mellynek következtében a sértővel párbajt kell vívnia. Áldással ereszti el őt Hermann, míg ő maga a küzdés ideje alatt, saját küzdelmeit nyugtatandó, kártyaasztalnál próbál szerencsét. Háromszor tesz a veresre, egyszer a nulla s mind a négyszer nyer, mi alatt orvosának atya elbeszélé neki, hogy fia báró Stauffenbach Ferencz hugával Máriával jegyben jár. Nyereményét elküldi a szegények számára. A játsszó egyik Stauffenbachtól, a Mária testvérétől (Farkas) megveszi 100,000 frankon annak stauffenbachi kastélyát. Károly a párbajból épen tér haza, Hermann a megvett kastélyba indul, Ferencz pedig felszólítja az orvost, hogy a hugáért ígért 300,000 frank lefizetésével siessen. — A második felvonás a stauffenbachi kastélyban játszik. Két szerelmes búcsuzik egymástól: Károly és Mária, mert Károly a gazdag örökös, Máriát menté meg, s érte vívott. Nehány percz mulva érkezik az orvos jegyese s Hermann, ki Máriában egy angyalra ismer, megszereti s testvére, és jegyese engedelmével csupa phylantriából eljegyzí. Perse az eljegyzés az orvos műve, ki a 12 milliónyi vagyon leendő dús örökösnejét s illetőleg leendő szép özvegyet, utóbb a maga számára akarja megkeríteni, Ferencznek pedig a nyujtandó segédkézért egy milliót ígér. — A 3-dik felvonásban Károly veszettmód küzd önmagával, s mivel nem érzi magát elég erősnek, Indiára akar utazni. Hermann észreveszi szerelmét, s miután az

orvos, ki őt halni engedi, midőn meggyógyíthatta volna, alig ígér neki egy heti életet ennek jelenlétében eljegyzí őket, a föltét alatt, hogy Károly csak egy év mulva térjen haza Indiából. Perse ez az orvos tervén kívül volt, miért is a grófnak vissza akarja életét adni. — A negyedik felvonásban a gróf ép és egészséges, s nejét szereti és félti. Károly számára orvosának két levelet adott át, mellyek egyikét sem küldte el ez. Az év eltelt, Károly visszatér s midőn legforróbban nyilvánítja Máriának szerelmét az ép és egészséges Hermann vállára üt. Ez kellett még! most kész a desperatio. Károly is Mária is mérget kérnek az orvostól. Mindkettőnek ad — hogy a dús örökség rá maradjon. — A kezdetben olly tulvilágiason becsületes, utóbb olly földiesen önző, féltékeny, Hermann gróf leselkedik nejére s unokaöcsésére, kik a pavillonban egymásnak légyottat adtak. E közben Ferencz bárót, másnap párbajt levén vívandó, megszállja az öntudat, s felfedezi a grófnak, hogy orvosa őt halni engedé, s csak bosszúból gyógyítja meg. A gróf eltávolítja orvosát magától, levél által tudatván vele, hogy bűneit tudja, s atyja számára 600,000 frankot rendel. Ezt úgymond soha sem is szerette, tehát büntetni sem akarja. hanem igen nejét s unokaöcsését. Ez okból elrejtí magát. Következik a légyott perceze. Mária és Károly meg egyeznek együtt, hogy két különböző szobában egyszerre isszák ki a Fricztől kapott mérget, s az esetre, ha Máriának nem volna elegendő ereje, a gyertyának ablak előtti fölemelésével tudatja azt. Károly távozik. Mária letérdel a szüzanya képe előtt. Hermann halkán előlép, kiüríti a kész mérég kehelyt, fölemeli a gyertyát s Máriát és Károlyt megáldván, meghal. A darabnak egy epilogja is van, mellyet színészeink elhagytak. Ebben az orvos a miatti bánatában, hogy három évig melengetett terve dugába dőlt, mérget vesz — megtérvén az előtti atheismusából, mellyről ugyan mi egy betűt sem tudunk.

Röviden akartuk elmondani a darab meséjét, valamint bírálati nézeteink elősorolásában is igyekezendünk rövidke lenni.

Dumas jelen darabját a legújabb romantikai iskola szabályai szerint, melly a cselekvények egyszerűsége, természetessége által akar hatni, készíté. Írt neki előszót, utószót, epilogot. Beszél ezekben világhistóriáról, Napoleonról, Socratesről, a művészet hatalmáról, szabadságról, testvériségről, céljáról, darabjának jóságáról, mindenféle oda nem tartozó dolgokról. Hasztalan. Hermann gróft a bukástól semmi sem menti meg.

Húsz év óta Dumasnak ez a negyvenedik darabja. Valóban dicsérendő szorgalom, ha ide vesszük, hogy e mellett évenként még egy pár 10 kötetes regényt is írt, s hogy darabjai közül egy kettő derekasán sikerült is. Hol Dumas a frank nemzeti szellem képviselőjekép lép föl, mint azt a régi krónikákból tanulmányozá, s saját tapasztalataiból kiegészíté, ott ha nem is kitünő, de mulattató. Hanem tetszett magának a német szellemet, mint az a romantika által Frankhonban megpolgárosult, koronként visszatükrözni; s ilyenkor transcendentalis don Juanokkal fantaziroz, philosophico kritikai előszavakat ír, mellyekben költői teremtéseiről eszméjét kiönti, s az emberi élet és annak jelentőségébe mélységes tekinteteket vet. Egy mysticismussal foglalkozó francia e körüli nevétséges erőködésének szülötte e darab is.

Dumas Hermann grófja, és Schiller Haramiai (de nem „Banditai“ mint azt Csepreghy és Egressy urak fordíták) egy alapon nyugszanak. Mindkettőben nevétséges küzdelme foglaltatik a bűn és erénynek. A fő hős doctor Fritz (s nem az inkább szenvedő, mint cselekvő Hermann) Moor Ferencz tanulmányozása által képezi ki magát. Azt mondja, hogy Schiller nagy philosoph s nem gondolja meg, hogy a Haramiak ama bűnöknek nem helyeslése, hanem alapos czáfolata akar lenni, noha egy argumentum ad hominem által. A doctor nem hisz istenben s épen ez által — perse Dumas máskép nem is képzelheté — vastag materialista. Sokat tanult — hogy azokat kapzsiságának fölhasználja: Hermann gróf, ezen szinpadí Monté Christo, millióit

akarván örökölni. S midőn megbukik, megakarja magát ölni. Dumas megszánta Fritzet, — ki akkép nyilatkozott, miután egy ember mint én, három évig táplált egy tervet, s ahhoz kötött reményei füstbe mentek — illy ember nem tesz második próbát, — illy ember meghal, — kedvéért egy epilogot írt, mellyben ez conamore hidegvérrel értekezik a méreg hatásáról s erejéről. Hanem Dumas a publikumnak is akart kedvezni, tudja, hogy ez igen szereti a költői igazságot. S az úristenben végiglen kétkedő utolsó perczeiben is atheista orvos szájába halála perczében e szavakat adja: „ur isten! bocsáss meg!” Épen mint azt Moor Ferencztől látták mintegy harmincz év előtt őseink a Kazinczy fordításában. Magában véve egy félhalott embernek illyszerű felkiáltása nem nagyon fontos valami, hanem annál fontosabb a katolikus keresztény költőnek hozzá adott commentárja: előrebozsátván, hogy Fritz nem absolut (?) atheista, s hogy vérpadon emelt fővel halt volna el, így szól: „a végvonaglással küzdő Fritz szájába adók e szavakat, melly föltét alatt bocsát meg isten egyedül.” Tehát épen mint Calderon! még is pompás dolog az az egyház.

Hanem Dumas urnak az egyház más szolgálatot is tett. Hermann gróf az a kezdetben és végezetben istentéllő kegyes Hermann gróf, az a millioner, az a bünbocsátó Hermann gróf, ki három éven át gyilkosának megkegyelmez s szeretteit pusztá gyanuból meg akarja ölni, az a frakkba búvatott Moor Károly megöli magát, hogy neje s unokaöccse elvehessék egymást. Nagy kár volt! a protestans egyházaknál pusztá elválás is segít a dolgon.

A bün és erény anthitesisse szinpadon nevetséges volt Schillernél s nevetséges maradt Dumasnál, a német és franczia iskolában egyiránt, és sem nagy lovagcipő, sem divatos frakk nem alkalmasok a nevetségességet eltakarni. Dr. Fritz és Moor Ferencz a bünt, Károly és Hermann az erényt képviselik — s ott és itt egy nő (Amália és Mária) küzdelmök tárgya. S a jellemek és tárgy hasonlata (mert hisz események nyomoru copizatorává csak nem fog fajulni a találékony eszű regény író) elegendő megczáfolni a Dumas szavait, mellyekben szeret eredetiséget affectálni.

S így miután az alap gyöngeségéröli nézeteinket igyekvénk kifejtteni, senki sem csodálkozand, ha a jellemeket s azok kivitelét abból kifolyólag hibáztatjuk. Hermann gróf keresztelte meg a darabot. S mit tett ő arra? azt, hogy méreggel megölte magát? Ez még nem elég érdem. Ő eleinte beteg szenvedő, (s mint illyen hősnök nem alkalmas) most becsületes, majd gyanakodó s utóljára öngyilkossága által kislelkü — épen a mint Dumas urnak kedve hozza magával. Soha sem vagyunk vele tisztában. Egész darab folyama alatt kétszer cselekszik. Egyszer midőn unokaöccsét Indiákra küldi, s máskor midőn megöli magát. A többi esetekben cselekvettetődik, vagy Fritz, vagy plane közvetlenül Dumas ur által.

A darab hőse tagadhatlanul a doctor. Ő tesz legtöbbit. Tesz úgy mint Moor Ferencz Schillernél. Egy megrögzött aljas gonosztevő. Hogy egy báró leányt elvehessen, millionerré akar lenni, hogy millioner lehessen, gyilkossá fajul, nem ugyan tör vagy méreg által egyenesen, hanem a Hermann meg nem gyógyítása s a szerelmeseknek méreg kiszolgáltatása által. Hermann gróf eléggé gyáva volt nem hódolni a drámai igazság követeléseinek, s bünei jutalmául gazdag emberré teszi. Perse Dumas ur ezt nem nézhette el. Egy epilogot ír a darabhoz, mellyben ez magát megeteti. Itt volna tehát a drámai kiengesztelődés. Hanem furcsa valami ez a hat hosszú lapu epilog, mellyben Fritz urnak nevezetes dolgokat sug Dumas ur Socratesről, Lavoisier-ről, Hannibálról s Prusiasról, a méreg hatásáról, isten nem létéről s más épületes dolgokról. Ebben halljuk meg a Fritz gazemberségének is valódi alapokát. — Tehát volt alapoka? — Az ám? ő atheista volt, materialista a szó legvastagabb értelmében. Perse az mit sem tesz, hogy arról a darabban egyetlen szóval sincs említés, mert hisz a ki a darabot látja, elolvassa az epilogot is (?) s aztán miért tudatni azt az olvasóval hamarább, mint a darab után?

Legjobb jellem a darabban — ha egy szenvedőleg álló nőt jellemnek nevezhetni — Mária, bárha ő sem más, mint Amáliának ügyesebb színekkel, elevenebben festett copijája.

A dialogizálás sok helyt élénk, ügyes, bárha a sok oda nem tartozó elbeszélt epizodok s az egésznek regényszerű menete most is bizonyítják, hogy Dumas ur alkalmash a kigondolt mesét regényben mondani el, mint azt mások által színen elmondadni.

Mit mondjunk az előadásról? nyolcz hó óta készülnek rá színészeink, hat hó óta halljuk, hogy a darab adatása a színházra nézve ünnep lesz, s még is a függőnyt, hol korán, hol későn ereszték le, szerepét alig egy két ember tudá, s az egészen kevés gond ömlött el, épen mintha eredeti darabot adtak volna. A szerepek megvoltak cserélve. Ugy olvastuk ugyan a színlapon, hogy László is Farkas is bárók voltak, s ha ez valóban úgy van (mit mi készek vagyunk elhinni) jobban ütött volna ki, ha a László szerepét Farkas s viszont játszták volna.

Ném i színházi érdekek. Mielőtt áttérnénk azok tárgyalására, szabad legyen egyik helybeli lappal egy pár szót váltani. E lap Radimetzky Feodorát minden áron portálja. Mi is tesszük azt, csak hogy nem úgy mint ő, vagy ők — kik a conservatorium ügyét föl sem karolva, szólnak mellette. Kimondtuk, s kimondjuk most is, hogy R. Feodorát kell növeltetni a nemzeti conservatóriumban. Régi eszme, régi terv ez, melly még mindig hajótörést szenvedett. Kin feneklik a hiba? A közönségen nem, mert ő e tárgyban nem initialhat, hanem igen a színházi igazgatóságon, mellynek kötelessége volna initialni.

Tudtunkra még egyetlen próbát sem tőn.

Nem tudjuk, hanyagságból tevė e ezt az igazgatóság, vagy körülmények kényszerűségének (?) hódolt? Annyi bizonyos, hogy már tennie kellett volna.

Próbáljon csak kezdeményezést.

Adjon havonként csak két hangversenyt a czélra, bocsásson ki aláírási íveket, részvényeket, s meglátja milly hōn pártolja a magyar, színészete érdekét. De, ha nem kezdeményez a színház, a közönség sem tehet semmit.

A fenemlitett lap azt kérdi tőlünk, hol vannak a régi színészek gyermekei? Látni akarja? Forgasson csak néhány számot előfelé saját lapjában, megfogja találái a Szép juhászról irt bírálatot, mellyben a Réti fiáról szól. De ott vannak a Szilágyi Pál, Bognár, Hubenay sat. gyermekei. Ezek szülői mindnyájan, egy vagy más tekintetben hasznos szolgálatot tettek a magyar színháznak. Illő tehát, hogy midőn idegenek kiképzéséről van szó, azok se feledtessenek el.

Ugyan ezen lap, melly váltig vitatja, hogy a színházzal oppositioaba lépni nem akar, azt is vitatja, hogy a dráma érdekét az igazgatóság háttérbe szorítá. Meglehet igaza van, hanem vádjára ő maga is tudhatta a mentséget. A nyári saison alatt mig La Grange itt volt; drámába senki sem járt. Próbáltak egy két új darabot adni, de a ház azért üresen maradt, mig most rendesen szép közönséget csal a színházba. Megköszönték volna az írók, ha olyankor kapják ki — a tantimet.

Még egy más érdekről, az olly nehezen nélkülözött Egressy Gáborról is lett volna kedvünk írni, hanem helyszűke miatt csak közelebről.

A ló c z i z e n e t á r s a s á g egypárszor lépett már fel. Ki mondja meg nekem, miért olly igéző a magyar csárdás buskomor zenéje, miért olly vidító frisse? S mint ezt a lóczyiak ráhuzzák! Az ember szive fenebb ver . . . mintha magyarok istene öntött volna szellemet a húrokba! Ez . . . ez oka a rokonszenvnek, mellyet hallására érezünk!

MOZAIK.

— Tantaë ne animis coelestibus irae?

Moldvában történt.

A kerület neve Dorabortich, a falué: Alichéo.

A falu nagyobb részének Kurtis nevű bojár a birtokosa, és kastélya asszonya Sophia Antonia.

És lön, hogy Sophia Antonia méltóságos szívében a szerelemfáltás kigyói tanját ütének.

A Laocoon, kit ezen kigyók körülfonának, Mari vala, egy csinos fiatal leány a faluban.

Volt e valami viszony a földes úr és a leány között, vagy talán csak alkalomkor és ártatlanul megcsipkedte az úr a bájos kis arcot, arról hallgat az irás.

A gyanakodó nőnek az utóbbi is elég volt.

Marit az udvarba viteté, maga jelenlétében szép haját tövig lenyirató, ruháit letépeté s testét dohottal bekeneté.

Illy állapotában kivitetvén a falusi egyház ajtajában álló karóhoz, melly pelengérül van szánva, azoknak, kik a templomot elmulasztják, kikötteté.

Itt két óráig kellett hideget, meleget szenvedni a szegény leánynak.

De a dühös nő bosszúja még nem vala kitöltve.

Hátra kötött kezekkel hordoztatá meg áldozatát a falu minden utcáin, mi közben egy ember a hátát untalan veszszözte.

Mari megtébolyodott.

Ez úttal azonban az úrnöt sem rangja, sem pénze nem mentheték meg — ám-bár ez Moldvában, mint mondják, olykor megesik — az igazság büntető kezétől.

A büntelteszék (Dicasterion) a tigrisnöt két évi fogságra itélé Agapia zárdában, hol bünbánati fenyítéket és jobb vallásos nevelést kapjon.

Ezenkívül a testben és lélekben megronesolt leányt, kinzója költségén ápoltatják és gyógyittatják teljes javultáig, s ezen kívül 500 piaster évi díjt róttak reá a szerencsétlen áldozat egész éltére.

Nyomorult kárpótlás egy elhervadt isteni szikráért.

De bízunk benne, hogy a lelkiismeret furiai korbácsa, nem csupán bosszúlatlan sérelmes sikertelen átka!

*† Fortes áfrikai utazó szerint, ottan van egy Purra nevű titkos társaság, mellynek fő szabálya egymáson kölcsönösen segitni, s a legmélyebb titoktartás, úgy hogy a legcsekélyebb dolog elárulóját a többiek halálig üldöző karja bizonyosan eléri. Több szabályok nincs tudva. Minden város közelében van egy cserjéjök, s gyűlésök idejében azt kit itten találnak kérlelhetlenül megölik. Illy alkalommal a legidősbek vad öltönyben jelennek meg, borzasztó kiáltások közt, mellyel az ördögöt idézik. Ezt hasonlag zajos ünnepély követi.

*† Mondják, hogy az uj chinai császár igen derék gyerek volna, ha nem birna egy hibával. t. i. a barack-magvat saját császári fogaival szokta feltörni.

*† Marisaniában lady Sholwalt, egy ottani lelenczház tulajdonosnőjét törvényszék elibe idézték, 130 ottani gyermek megmérgezéséért.

*† New-Orleans hirdetéseiben folytonosan olvashatni olyakat, mellyek négerek örökároni eladását hirdetik.

*† Mayerbeer uj operája „Az áfrikainő“ még a héten színre kerül Párisban.

*† Angliában felsőbb engedelem nélkül színházat nyitni nem szabad. A wol-verhamptoni igazgató tehát nem nyerhetvén másképen engedelmet, hol a 4 Kemble is

játszott, ingyenszínházat nyitott. A hírdetést ezzel végző : „n. b. a jegy gratis ugyan, de a regisseurnek igen jó fogpora van, mellyből egy box (skatula, de páholy is egy-szersmind) két shilling.“

*† Macklin angol színész 100 éves korában is játszotta a Schaylock szerepét.

*† Vogl Bécsben egy „Megszakadt szív“ című népdramát írt.

*† Currer Bell.

Angol írónő, ki különösen két munkája „Jane (Janka) Eure“ és „Shirley“ te-kintélyes írói nevet vivott ki.

Az elhírhedett írónők közül, kiknek — Georges Sand kivételével — minden munkáik vitézség, szerelem és holdvilággal olvadtak össze, egészen kiválik, legna-gyobb gonddal kerülvén a sentimentalismust.

Férfiai nyerseks, kemények, szilárdak, kik céljaikat szívökben zárva tartják. Jellemzéseiben sok erő és eredetiség van, s e tekintetben Consuelo szerzőjének világ-fájdalmu férfait is felülmulják.

Hölgyei nyiltabbak, olvadékonyabbak, mint a többi regényírók hölgyei, de több is bennök a bensőség, s az egészséges érzelem. Tendetiájok: emancipatio, de más-szerű, mint millyet Lelia és Faustina igényelnek. Szeretni, szerettetni akarnak, s ha ez nem sikerül, nem ugranak vízbe, nem mennek zárdába, meg sem örülnek, hanem fog-lalkozást keresnek, s ha meghalnak, legalább nem történi küzdelem és ellenállás nélkül.

*† A romai inquisitionalis palota börtönei, mellybe senki sem lépett be a re-ménnnyel, hogy valaha elhagyja azt, az utóbbi időben felnyitattak. Feltörvén a pado-zatot, azok alatt emberi csontokat s egy leppentyüs ajtót találtak. Ezeket belül ás-ván, mélyen ben a kőfalban egy csomó csontvázra akadtak, mellyeket azoktól el-tépní nem lehetett. Egy szobában a földön töméntelen nőhajra akadtak. Töméntelen fölrást is találtak benne, mellyek közül nem egy új időből való. A legtekintélyesh emberek egyike volt Kafner püspök, ki 20 évig volt ott bezárva. Egy palestinaí ember írásaival érkezett Romába s ezeket magáéinak adván ki szenteltetett föl. A család fölfedeztetvén oda záratott. E palota levéltárából azonban az irományok elvesztek. Sokan gyaníták, hogy azok ellopattak. Sokkal hihetőbb azonban, hogy elégettettek.

Szerkesztői telegráf.

A magyar lant szerzőjét szivesen fölkérjük, ne sajnáljon fölkeresni bennünket.

A svábhegyi leveleket nem sokára megkezdenjük.

Beküldött költemények közül közölhetők: Ragyog a nap őszi felhőn.

Levél egy barátomnak. Gyárfás diák.

Tőlünk sok tekintetben nem függő körülmények miatt nem közölhetők:

Novellák: Laura. (A falu tanácsa tudunkra sehol sincs közölve.) A vadász.

Költemények: Reménytelenség, A fecske készül, A lázban haldokló, Vissza-térek hozzád, Kalapomhoz, Betegségemben, Kánya huszár, Kórágyon.

A táblabíró poezist a vele érkezett levéllel jövő számunk Caleidoscopjában.

A Kun-szentmiklós oct. 27-iki levél politikai lapba való.

DIVAT.

Divatképek még nem érkezvén meg, csak jövő számunkkal küldhetjük szét.

ban, mint vidékünkön vagy a városban. — E tekintetben a bécsi lapok több ízben kuforrásainkká levének. Valóban a Kolosvári Lap t. szerkesztője több érdekességet adhatna lapjának. Azt tudjuk, hogy ereje volna hozzá. Mi hiányzik hát? Kár volt melléklapját is elhagyni.

Az irodalom terén az áldozatai által már több érdemeket szerzett Tilts János könyvtár- és kiadón kívül jelenleg mindenki alszik. Általa láttak közelebről napvilágot következő munkák:

S z e m é l y v é d orvosi tanácsadó. Angol eredeti után fordítva.

A Brassai által irt O k s z e r ü v e z é r — harmadik kiadása, mi e nyelvtan czélszerűségének legfőnyesb bizonyossága.

N a p t á r 1851-re képekkel s mulató tartalommal. VII-k évi folyamata.

Nem sokára pedig megjelenend I m a k o s z o r u. Legjelesb kútfők után össze szedte Gábor János kath. pap. Méltánylatot érdemlő, igen nagy hiányt pótló imakönyv.

A közelebbi találkozásig isten velünk.

V á n d o r.

S z a b a d k a, octob. 23-án. Ki ez 50-ik év előjének szerencsét s boldogságot jövendőt aligha nem s z e r e l m e s barát volt!, mert a jóslat nálunk egyedül és csupán abban ment teljesebben, hogy ez idén igen-igen számosan . . . n ő s ő d t e k m e g.

Nem tartozik hozzánk megítélni, mennyire fognak az illetők úszni a boldogságban — de azt tartjuk női-világunk mindenestire ez évet vörös krétával jegyzi föl emlékébe. — —

Másutt úgy halljuk, hymen lánczait nem igen akarják zörgetni, min egyébiránt nem igen csudálkozunk, miután bút bánatot a házi örömek csendes árjaiba fúlasztani tán nem is utolsó dolog! — —

„Ugy hát tessék barátom megházasodni“ — mondá egy hang — midőne tárgyról beszélgeténk — hátam mögött, mellyben egy itteni táblabíró ismertem föl, ki egyébiránt maga is szinte nőtelen volt.

„Nem magamra értém“ — szólék — „annak magától kell jönnie, mint a sors egyik legnagyobb kedvezése vagy átkának, mit soha sem czélirányos üstökénél fogva előrántani.“

„Szép szép! édes barátom, de hallja éppen e miatt maradtam én is agglégény, mert mindég vártam a sorsot, hogy sült galambként a számba szálljon.“

„És talán boldogtalannak érzi magát páratlanságában“? — —

„Oh! nem éppen — de azért egy cseppet sem irigylendtettem, ha hogy egy párra is találtam volna — mert én a különcségnek általában nem vagyok barátja.“

„Értem! ön unatkozik, nem becsüli a szabadságot, a változatosságot.“ . . .

„És a gazdasszonyokat, tegye ön hozzá, mert ez a vége a nótának, kik meglópnak s alig várják hogy szemeinket becsukhassák.“

— A tükör nem roz — gondolám magamban . . . s elváltam öregemtől.

Nem sokára e beszélgetésünk után mi ezelőtt pár évvel történt ugyan, de melly jelen tárgyam jellemzéséhez tartozik — az érintett táblabíró csakugyan t o r k á t metszé el, s mint az akkori városi fáma mondá — g a z d a s s z o n y a m i a t t . . .

Nem mese, de valódi dolgot mondtunk el.

Olly szép nyári eső esik, hogy annak megemlítése nélkül nem zárhatom be tudósításomat; mint ágyuk robaja hangzik vissza az ég dörgése, mintha nyár közepén lennénk. Mi dolog ez? — —

Ceylon.

B a j a, oct. 12-én 1850. (Vége.) Egy hónapja, hogy Szuper, és Szöllősi igazgatása alatt, egy dicséretre méltó társaság működik városunkban. Ujabb szindarabjainkat ismerteté meg velünk. Eddig Liliomfi, Evangelium és család élet, Elégtétel, Szeleburdi, stb. több kellemes estét szerzett unatkozni szokott hölgyeinknek. — Szöllősi „Stifelius“ szerepét jó felfogással adja, ennyit nem vártunk tőle. A tapsokban fukar közönség által zajosan előtapsoltatott. — Szuper komikai tehetsége ismeretes. Török a conversationalis darabokban helyén szokott lenni, gyors beszédéről kevéssé szokni kezd. B o h á r i pedig né bálmuljon a közönségre mint ezt J o r y szerepében tevé, ekkor úgy elgondolkozott,

hogy Stifelius karját érintvén, ijedségében majd Jezus Mariát kiáltott. — Nem csak addig kell színésznek lenni, míg az ember beszél, — ha hallgat is — mozdulattal, arczával — stb. fesse az indulatokat. Az egész társaságnak ez az egy, és nagy hibája van. Ha szerepét elmondja az illető, és tudja, hogy sokáig fog hallgatni, a közönségre bámul, és nézi ki van ott, ki nincs. Egyik színész az „Elégtételben” még a körmét is rágta, csak úgy unalomból. E részben Szuperné az egy, és dicséretes kivétel. Tanuljanak tőle . . . *)

E hó 22-én fog adatni a feldúlt losoneziak javára egy általam most irt vigjáték. Hiszem, hogy az újdonság közönséget fog csöditeni — mit a „losoneziak” iránti tekintetből minden honfi szívből kíván. A városi hatóság illőleg pártolja — és előmozdítja a jótékony előadást. Előre is fogadják illő köszönetünket.

T—h Kálmán.

*) Etc. Etc. Elég ennyi egy szuszából Kálmuskán. Hadd máskorra a többit. Szerk.

H i r d e t é s e k.

(2—3)

Megjelent Geibel Armin bizománnyában s kapható:

**Magyar nők
forradalmi életéből.**

Szilágyi Sándortól.

Finom velin papiroson csinos kiállítással, 180 lap. Ára füzve 1 ft ezüstben, pompás kötésben 1 ft 30 kr.

Mint vásári s újévi ajándok különösen ajánlható.

Kozma Vazul, kiadó.

Megjelent Geibel Armin bizománnyában s kapható:

K A T A L I N,

irta

Arany János.

64 lap, finom velin papíron, ára 20 pkr.
Szilágyi Sándor, kiadó.

(2—3)

Messy Klára,

épen most Bécsből visszaérkezvén, ajánlja a Nővilágnak a legújabb pipere cikkekkkel bőven ellátott

Divat-Salonját.

(Váci utca 15. sz. 1-ső emelet, a Nádor ezimű vendégfogadónak átellenében).

A Pesti Röpivekre

még folyvást előfizethetni.

Előfizetési ára helyben Pesten egy negyedévre oct. 1-től dec. végeig 3 frt, postán küldve 4 frt; egy félévre oct. 1-től martius 31-ig 1851 6 frt, postán 7 frt 30 kr. p. p.

Előfizethetni helyben Pesten Kozma Vazul nagykereskedésében, nagyhidutca 671-ik sz. a. és nyomdájában aldunasor kegyesrendiek épületében.

A vidéki előfizetők postai uton, s ezen megjegyzéssel, hogy előfizetési díj, bérmentesítés nélkül is beküldhetik következő ezim alatt: Kozma Vazulnak Pesten.

Mindennemű hirdetések fölvetetnek, egy kétszer hasábozott sorért 4 pgő krt számítván.

Megjelenik hetenként egyszer minden vasárnap, két íven, csinos boritékban finom velin papíron.

Minden 4-ik számhoz egy Párisban készült aczélmetszetű divatképet melléklünk.

Szerkesztői szálás régi posta és aranykéz utca 28-ik sz. szögletház 1-ső emelet.

A szerk. levelek Kozma V. nyomdájában ezimzendő.

PESTI
R Ö P I V E K.

MAGYAR IRÓK FÜZETEI

A SZÉPIRODALOM, TÁRSASÉLET ÉS DIVAT
KÖRÉBŐL.

SZÉRKESZTI
SZILÁGYI SÁNDOR.

KIADJA
KOZMA VAZUL.

I. ÉV. — 6. SZ.

PEST, 1850.
NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL.

TARTALOM.

Társas életünk. III.

Vojtina Gáspár levelei I. A. . . J. . .

Orion. Lauka Gusztáv.

Ragyog a nap őszi felhőn. Tóth Endre.

Sic vos, non vobis. (Vége) Sajó.

Caleidoscop:

Társaséleti szemle.

Irodalmi élet.

Nemzeti színház.

Mozaik.

Dívat.

VIDÉKI ÉLET.

Gyöngyös, oct. 30. Ha az Isten a városunkbeli sarat, olly barátságossá teremtette mint a magyart, — miért nem teremtette olly állhatatossá mint a városunkbeli sár? . . .

Ha az Isten városunknak illy bőven rendelt sarat, mért nem ad a tisztelt városi tanácsnak is annyi észet, hogy ha másképp segíteni nem bir rajta, forditná szorgalom czikké — szóratna bele polyvát, veretne belőle vályogot, s a mellett hogy azt azután jó pénzen megvénnek, egyszer majd csak fenekét érnék — mert nincs az a sok a mi ki nem fogy — s utóbb talán száraz lábbal járkálhatnánk az utcákon. —

Van ugyan városunkban négyszegű kövel kirakott járda is — de oda jó lelkü ember ne menjen ha élete kedves — mert minden orában várhatja az eltiportatást — van kikövezett utcánk is — mentsd meg uram tőle még a jó kányavistát is — de azon ha kocsin mégy a lelked rázza ki — ha gyalog a lábad törik ki, — s így még legbiztosabb a sár, mert az legfölleb a csizmát huzza le az ember lábáról, — s áldás a város tisztelt tanácsára, hogy még eddig valamikép a sárral töltött utcákat a városi nép kimeléséből ki nem kövezte! —

Itt a kis farsang: rövid időn lesz szerencsénk illyen hirdetések olvasni, — „Ma vasárnap bál leszén, ha idő nem leszén és a mosogatásnak vége leszén“ — már volt is egy tánczvizalom vasárnap.

Színészeink is vannak Tóth igazgatása alatt — nagyobb részvéttel karolhatná fel a közönség ezen nemzetiségünk gyarapító intézetét! Felvonások közt itteni ifiakból alakult zenekar játszik személyenként egy huszasért, kik a bejött ösveget a losoncziai felsegállítására adandják. — Áldja meg őket érte az isten!

. r.

Debreczen, oct. 27. Szerkesztő úr! Ön becses lapja 3-ik számában, a szerencsétlen losoncziai segélyezése tárgyában hölgyeinket a részvét oltáráni áldozásra híván föl, többi közt mükedvellői előadások rendezésére buzdítja ezeket. Szép és megható szavak, bár e hon minden részében ohajtott sikert gyümölcsöznének! . . . Hölgyekhez intézvék e szavak, meg kell hallaniok ezeket, — meg kell igen is hallaniok, és mielőbb tenniök, ha csak a férfiak által megelőztetni nem akarnak, bár — másutt nem tudjuk ugyan, mi történt e tekintetben, de legalább — Debreczenben már meg is előztettek. Ugyanis f. hó 26-án a főispán és biharmegyei főnök irodájából néhány áldozatkész fiatalok — hölgyeinket egészen mellőzve — a helybeli színtársaság hölgytagjainak közreműködésével, Kisfaludy Károly 'Csulódások' című jeles vígjátékát adták. Nem hagyhatom helyben mükedvellő ifjaink, e férfui büszkeséget negélyző, hölgyeinket a legérzékenyebben

TÁRSAS ÉLETÜNK.

III.

Magyar író világpolgári eszmék mellett még soha egy betűt sem írt, s a nemzetiség iránti közönyösséget, vagy annak megvetését csak egy két hozzánk idegen országból vetődött német hirlapíró hirdetgeti, kiket a közönség épen úgy kikaczag, mint megvet.

Ez eszme — mikép már megjegyzők — vérré vált. Tudja a magyar, hogy csak mint magyar lehet valami, s ha ezt eldobja, kezét nem vonhatja vissza a nélkül, hogy magára koporsófüdelet ne huzzon. Előtte lebeg a nemzetiségökből kivetkőzött nemzetek sorsa, s megborzad e szomoru látványtól. Felragyog a dicsőség, melly nevét körül sugározza, fájdalmában büszke lesz, s e büszke fájdalmat nem cserélné föl szemszédai nyugodt önelégültségével. Kettőzött erővel szoritja kebléhez e drága kincsét, mint a magzataitól megfosztott oroszlány, melly a még megmaradottat kétségbeesett elszántsággal őrzi.

Ez jól van így. Nem is ez, egészen más a baj. Akarja a célt, s némelly eszközöket nem jól választ, másokat megvet, lerakta a szilárd alapot, s késik reá fölemelni a nagyszerű épületet, vagy hozzá gyöngye anyagszereket hord; ajkai büszkén hirdetik az ígét, s tettbe kevés megy át: mert kezei sokszor ott is tétlenül nyugosznak, hol az akadályokon győzedelmeskedhetni. Kevesebb tévedés, nagyobb lelkesültség, több kitartás: ezek azok, mikre szüksége van.

Egy félszázad nehéz küzdelme sokat eredményezett a szégyenítő s gyalázatteljes multhoz képest, de keveset egy nagy s dicsőséges jövőhöz. Nézzünk szét a nagy világon, majd térjünk hazánkba s

vizsgálódjunk a palotáktól kezdve le a kunyhóig. Elmondhatjuk-e magunkról önhittség és elfogultság nélkül valódi s teljes értelmében e két nagy gondolatot: mivel nemzetiség és nemzetiesedett műveltség.

Igaz, mindez nem egészen önbűnünk eredménye. Mostoha, igen mostoha volt a sors is hozzánk. Minő szomorú a közelebbi századok története! Miket kell ott látni egy jó hazafinak, ha a fölfakadó könyvek nem borítják el szemei fényét!

Midőn más nemzeteknél mindinkább szélesült a polgárisodás látköre, s a nemzeti műveltség megkezdé fejlődését, mi egy barbar néppel küzdünk élet-halál harczt. Védjük Európát s a polgárisodást, de Europa nem védett meg minket, s a polgárisodás körén kívül hagyott. A török sem vala a mór, ki Spanyolországnak műveltséget s művészi emlékeket hagyott hátra. Fölégetett városok romjai, elvadult szokások, majd a nomádságig visszahullott társasélet, megromlott közerkölcsiség, éjbe merült műveltség jelelék emlékét. A nagy és dicső Magyarország, melly Mátyás alatt a többi europai álladalmakkal egy színvonalon állott, vagy még fönebb a kereszténység legszánandóbb országává süllyedt.

S minő béke következett e fárasztó harc után, melly a nemzetnek függetlensége elvesztésébe került! Rosszabb volt a harcznál. A nemzet féléletet élt s ön sorsa kormányzását kiejté kezeiből. Más népek az alatt a polgárisodás kincseit gyűjték, a magyar csak sebeivel büszkélkedhetett s romokat tudott fölmutatni. Kedélye meghasonlott, s egy századig belső küzdesekben emészté magát, míg vérveszítve tátongó sebekkel rogyott azon mély álomba, melly hogy nem lön örök, ellenségeinek köszönheti.

Ki tud a mult századra visszaemlékezni szégyen és fájdalom nélkül? Az aristocratia levetkezve ősjellemét elkorcsosult, idegen műveltség szagatott rongyainak bohóczruhájában cizfráلكodva sybaritai kéjjel dőzsölt kívül e hazán vagy az ország végén, s átkos könnyelműségében mig egyik kezével eladta a nemzet jogait, addig a másikkal lassan, de annál biztosabban ölü mérget csepegetett egészséges testébe. A középrend, melly másutt a nemzet kimerithetlen erejét alkotta a műveltség és haladás tényezőjévé emelkedett, nálunk néhány bevándorlott idegenből állt, s épen a nemzeti erőt gyöngíté. A szegényebb nemesség ős, de vad természetében megcsökönösödve, renyhe, munkátlan, állati életet élt. A társas életen némi barbar szinezet vonult el, a tudományosság diákos pedantságból állott, a művészetet alig ismerék hirből, és a politikai élet legerőteljesb jelensége egy egy főispáni beigtatás volt. A nép szenvedett, s a sűrű sötét éjben, melly reá nehezült, csak könyvek s véres veritékeinek gyön-

gyei csillámlottak. Egy század lön kiszakítva a nemzet életéből — egy század, melly fölért egy félezreddel.

Milly más alakot mutat a csak most leélt ötven év! Az ébredő szellem mennyi reményt ültet. Mindenütt mozgás, élet, törekvés. Sok helyt tévely, de még is tett, néhol gyözzetlen akadályok, de még is küzdés, nem mindenütt lelkesülés, de sehol közöny. A hazafi bánatát mindig enyhíté egy kis öröm, a csüggedést mindig oszlatá egy kis remény. Lassan vontatva, jól, rosszul, de még is készült az ösvény, melly a magyart a mivelt nagy nemzetek sorába volt vezetendő.

. . . . Töröljük ki könyeinket, s legyünk erős lelkűek, mint egy sújtott nemzet gyermekeihez illik. Most romok és sírok vcsznek körül, de azért élünk. Ugy akarta a sors, hogy küzdésben erősödjünk, és fájdalom s csapások közt születünk újra. Egy szomorú év megmutatta, hogy e nemzetben mennyi életerő van, a következők mutassák meg még inkább. Mig a politikai téren magához méltólag megjelenhetne, foglaljon el a társas életen minden talpalatnyi földet, honnan javára munkálhat és szebb jövőjét készítheti elő. Gazdag arany bánya ez, s egyszer fölhozott kincseit semmi ellenséges viszony el nem rabolhatja; lassu, csöndes folyóvíz ez, de mély s látatlannal mossa be a partokat, mellyek hullámainak gátot vetnek.

Kettőzött erővel kell kifejtenuk a nemzetiség és műveltség tényezőit, s öszhangzásba hozván jelentőségre emelnünk. Mind a forradalom előtt, mind most súlyos teherként nehezült reánk azon körülmény, hogy a nemzetiség műveltséget nélkülözött, s a műveltség nemzetiséget. Kölcsönös hatással egyiknek a másiktól kellene venni életerejét, táplálékát. A vagyonosabb osztály meritse amazt a néptől, s nyújtsa helyébe emezt. Együtt tesznek egészet, adják a nemzetnek azon erkölcsi erőt, mellyet ellenséges rendszabályok meg nem semmisíthetnek, és növelik azon szellemi súlyt, melly így is e hon határain belül minden más nemzetiség fölött felsőséget gyakorol.

A nemzetiségnek egyik főtenyezője bizonyosan a nemzeti jellem. Ennek kifejtése és nemesítése nélkül nincs valódi nemzet, ott lehet minden külsőségi jel, ha szellem, melly életet ad, hiányzik. A halotra, bármilly fényes ruha takarja, koporsó vár, s a sír vissza nem adja martalékát. Majd lényegesebb, mint a nyelv. Példa reá Északamerika, melly annyiféle népből áll, idegen nyelvet beszél s jellemével még is külön nemzetiséget alkot.

A nemzeti jellem, nemzeti erények szülőanyja s tetterő kútfeje. A világ dicső férfiai, a nemzeti nagy tettek nem egyebek, mint a nemzeti jellemnek magasabb alakban megjelent nyilatkozatai. Hol ez nincs, ott nagy férfiak és tettek lehetlenné válnak. Ez szüli a nemzeti érzést, táplálja a hazafiságot s oltja egyesekbe, mint egész nemzetbe, azon büszke önérzetet, minőt egy franczia vagy angol érez-

het, midőn nevét hallja említetteti. Míg egy nemzet e talismánnal bír, daczolhat sok balkörülménnyel. Van forrás, honnan új erőt merítsen, támaszpont, hova lábait vesse, mellvas, hol megtörjenek a szívre irányzott csapások.

Lássuk : miként állunk e tekintetben?

VOJTINA GÁSPÁR LEVELEI

Andris öcscséhez.

Motto: „fungar vice — baculi.“

I. Levél.

Mit hallok Andris? engem uccsegéljen!

Nem hittem volna, hogy ezt is megérfem,

E nagy malheur vagy örömet — na, ui!

Az ember ki se gyözné mondani —

Tudnillik, hogy te, édes jó rokon

Poéta lettél, és a lapokon

Ritkán szedett betűi nagy nevednek

A h a l lhatlanság felé nevetnek.

Ej, ej, fiu, beh sokra haladtál:

Spiritusod van, vagy mi a tatár!

Nyelvem megáll, az eszem elakad:

Hiszen felleg se volt és már s z a k a d.

Azt hittem, a muszkajárás után

E rongy-világban nem lesz több csudám:

Nagyobb az, hogy te költő vagy, kölök,

S ki is nyomatják versed, a mi több.

Emlékszem ezt te mindég titkolád —

K é t s z e r végeztél h á r o m iskolát;

S kétszer három = h a t az Marótiban:

Igy legalább hat iskolád ki van.

Akkor a könyvet pad alá csapád,

És úrfi magnak meghagyott apád.

Ez állapotban két ösvény maradt

Számodra nyitva: lenni ú r - p a r a s z t,

Vagy lenni k ö l t ő; mert csupán e két

Mesterség: t o l l a t f o g n i, v a g y e k é t,

Ez az, mi fűnek és fának szabad,

C z é h, melly akárki fiát befogad.

S mivel hallottad volt, vagy olvasád
 A Kisfaludi kalamárisát,
 Shakespeare hogy lopott egy öszbakot,
 Vagy színpadon széket hogyan rakott,
 Burns Robert, a scótok Petőfije,
 Költő mikép lön, paraszt létire,
 Mikép ama német c s i z m a d i a,
 S a kiskunsági mézárós fia,
 Ki mindenütt forgott húsz éveig
 Csak ott nem, hol a tudóst nevelik:
 Tehát, egy istenverte pillanatban,
 „Író leszek!“ kiáltál fel magadban.
 És olvasál, ha postanap került,
 Vasárnapi ujságot, Honderüt,
 Petőfi vagy Rigó Pál műveit,
 Dívatlapok színes leveleit:
 Itt, ott, mi történt? Czenken, Igaron
 Hogy ment a színjáték, tánczvígalom,
 S a többi. És az olvasmány hatott:
 Mindgyárt megirtál egy . . . bírálatot.
 De Frankenburg, Vahot, vagy Jókai,
 Beküldött műved nem nyomatta ki.
 Azt mondta rá: csak nőj még, kis számár,
 Mielőtt bírálva megszólamlanál.
 Te megfogadtad — a n ö v é s t; de nem,
 Hogy minden istenadta pénteken
 (Ez volt a szerencsétlen postanap)
 Pestre ne útazzon négy öt darab.
 Persze, előbb csak bérmentetlenül;
 Gondolva, hisz már e n n y i n e k örül
 A szerkesztő és örömezt fizet:
 Az ő malmára hajtod a — v i z e t.
 De ah! a szép „vidéki levelek“
 (Mert e n e m b e n v a l á l a k k o r r e m e k)
 Felbontva, olykor még bontatlan is,
 Kályhába, vagy hová, repültenek,
 S helyettök a szerkesztőség hamis,
 Csfondáros élcei dőltenek.
 Hej, Értesítő, Mondanivaló,
 Nyílt posta, Tárca, vagy mi a manó,
 Beh tönkre sujtál sok fiók zsenit,
 Ki volna most irodalmi zenith!
 Igy téged, Andris, akkor legalább,

Szörnyű módon megtérdelt a galád:

Irhattad álnevül az O. P. Q—t

Még is örökké járt te rád a r ú d.

Majd megfizetted a levél díját,

Sőt olykor egy kis accidentiát

(Fertálybankót . . . de még nem volt, igaz . . .)

Akármit! ide nem tartozik az)

Rekesztél a szerkesztőnek dohányra

Még is örökké rád füstölt pipája,

S te meg nem láthatád az örömet:

Hogy néz ki nyomtatásban leveled,

Azon betűk, a mellyeket te írva

Mázolgatál a rózsaszín papírra.

Kitört ezenben a forradalom,

Szépen lecsücsült az irodalom;

Azóta nem hallottam híredet,

Már azt hívém, a muszka had megett.

Hát dehogy ett! majd bizony, illy darab

Bolond gombába az beléharap!

Keresztül estél a rostán s azonnal

Gyűrni kezdéd a verseket halommal.

„Szabad a vásár, most költő leszek,

Ugy is kipusztultak a czéhesek“

Kiáltád, s ime hogy bámul a hon

Égverdeső, merész tyúk szárnyadon!

Pegasusod befogja a futár is,

Gondolva, hol ló nincs, jó a számár is.

Igy töre ki belőled a zseni;

Vétkeltem ezt meg nem érinteni. —

Már most haladj az elkezdett uton,

Mert visszalépés nincs, azt jól tudom;

De minthogy ifju vagy (ámbar jeles)

Tanulj tinó, hogy ökörré lehess.

Mindenek előtt azt tanácsolom:

Verset sokat! legyen bár milly bolond.

De sok legyen, hogy nevedet minél

Többször találja meg az olvasó:

Az semmi aztán, hogy ha rossz, ha jó,

Ő el nem olvas, mert előre fél,

Inkább ab invisis koszorut ad,

Mi ugy sem ér egy árva polturát.

Mint a halandó ember, a ki nyers,

Szellemi, testi részül áll a vers.

Az első láthatatlan semmiség,
Csak holmi vaskalapos hiszi még;
A test, az a vers, a mi látható,
Fonállal mérhető, tapintható:
Ezzel van egy kis gépszerű dolog,
A másik . . . az magátul jöni fog.

Beszédhez, a mit versnek mondanak,
Minden esetre kellenek s z a v a k.
Te mindég olyan szót választasz, csinálj,
A mit ne értsen János, vagy Mihály;
Legjobb, ha tenmagad sem érted azt:
Igy legalább soha fel nem akadsz,
Mert, a minek értelmét nem tudod,
A szó mindenhová illeni fog.

Szükség továbbá versbe né ha rím.
Mindegy ördög, ha nő az, vagy ha hím,
Csak arra légy leginkább figyelő
Hogy öt, hat sorban jöjjön egy elő
S a többi yers, mint galyak szekeren,
Logjon előre hátra, rímtelen;
Ez szép találmány és pedig h o n i:
E o i p s o, hogy pongyola, zseni;
Dehogy tud így más nemzet dallani!

Igaz, hogy a rím bőven nem telik.
Lelnek biz azt, a kik nem restellik —
És holmi rosz rímnél becsesb zománcz
A versen a szép csengő a s s o n a n ç e,
De ez utóbbi szót, nem is csoda,
Nem minden bikficz érti, micsoda:
S h a p betűnek b viszhangja lett,
Fülét csovalja a rosz rím felett.

Azonban itt s z a b á l y van: te, zseni,
Nem fogsz pedant szabálylallyal küzdeni:
Te u g y a n a z o n szót hangoztatod:
Igét igével, raggal a ragot.
„Hős sel — könyved el“ „keblét és szivét“
Rímnak nagyon jó, szépen kivivéd,
Mint a Tinódi s z á z ö t v e n v a l á - j a
(Ha ugyan jól emlékezem reája.)

Megállj: mi könnyü és még is be szép
Cadentiás vers az ilyen beszéd:
„Barátok — arcok; sirtál és aludtál
Könytől — beszéd től; ajtónál sokaknál,

Kez ére — tetej ére, képzet ére“
 És még ezer hasonló ára, ére;
 Vagy: könyeim, szemeim, bérceim,
 Vagy: lépteim, hölgyeim, lepleim,
 Vagy: küldének, jövének, és menének,
 És több efféle szentiványi ének;
 Sőt: szerelém, hará jó gyötrelém
 Vagy: érzelém, kegyelém, értelem,
 Vagy: fájdalom, siralom, hatalom,
 Nyugalom, aggodalom, bánalom,
 Vagy látás, hallás, szaglás és tapintás
 (Mire én e rímet csapom: A mintás).

Ellenben, hogyha egy sor vége párját,
 És ráfelelné másik rím: bevárják,
 „Harag — marad, — darab — farag, gyöz — öz“
 Vagy pedig erre hogy dözs, plane főz,
 És ezt azon módon megszenveded,
 Nem félsz, bizony kiszúrja a szemed!
 Mert szemnek irunk, a fül, második
 Érzés, gyakran hibáz, hamarkodik
 Csak angolul néz hetni illyet el
 Hogy bird-nek swor, moan-nak alone felel.
 De kürtöl a posta; megjött s megyen,
 Azért jó Bandi, most elég legyen,
 A papirosam se nyúlik tovább:
 Bezárom ez első episztolát;
 Jövöre többet, jobbat is talán,
 Hogy emlékezzél néha néha rám.

Közli A. . . . J. . . .

ORION.

Ismeritek e mesés, e költői csillagot? Sirius mellett világít, halványan, hidegen. Régenten a caldeaiak azt tartották, hogy e csillag a halottak csillaga; midőn kedveseik elhaltak, késő éjszakán, ábrándokba süllyedve merengtek hideg, halvány világánál, s a mysticismus nem hallható nyelvén társalgának azok lelkeikkel. A hagyományos költészet aranyrege, melly eljár családról családra, tartományról tartományra, századról századra. A hagyományos költészet a népek életével kelt fel, s a népek kimultával fog lenyugonni.

I.

Mindnyájan ismerjük a mult három év történeteit. Véres betűkkel iratott az emlékezetünk táblájára, igen kevesen vannak szegény hazánkban, kik ez elenyészett években, elenyészett barátokat, kedveseket vagy rokonokat nem siratnának. Földünk igen igen régen nem adózott, oly nagy mértékben a halál uralmának, mint ezekben. Csak nem egész Európában mindenféle érdek fegyvert ragadott, alacsony és szent czélokért, százak és ezrek hullának el; mintha eszeslények helyett oktalan állatok keltek volna csatára, számtalanszor oly rémületes alakokban mutatkozott a szenvedély. Ártatlan leányok és nők, gyilkoltattak és fertőztettek meg, gyermekek feszítették egyház ajtókra, s emberi tagok tüzetek dicslobogókul. Azt hitte a nép, hogy végítélet közeledik, pedig az egész oly tragoedia volt csak, minő igen igen sokszor játszatott már el, ezen a tökéletlen csillagon. — Lelki epidemia volt az egész. Egyik kedély megfertőzteté a másikat, a levegővel ment országról országra, tartományról tartományra, az élők beszivták — és megőrülének.

* * *

A Rézteleki kastélyban Fokhegyiéknél, nagyszerű, pompás, gazdag estebéd volt. — Művészileg festett csehporcellán edények heverték, a chinai ábrákkal ékített, s finomul szőtt len terítékeken, nehéz ezüstből valának az evő eszközök, s a párkányzatos gyertyatartókban illatos viasz gyertyák világoltak, mellyek sugáraitól a színek mindegyikét költőileg játszák vissza a drága metszett üvegek, és poharak. A növény és állatországból, minden nevezetesebb példány ritka változatosságban, izléssel készítve adatott fel, mellyeknek mindenike előtt és után finom külföldi és belföldi borok hordattak körül.

Ez estebéd, — búcsu estebéd volt, a harezba menendő Fokhegyi Tivadar tiszteletére.

A Fokhegyi család öt tagján kívül, még négy vendég volt. Réztelekiék és szomszédok. A helybeli lelkész Vezekény Manó, ennek kedves leánykája Iza, és Mezei Kálmán, Tivadar barátja.

Az ilyen estebédek akaratlanul is komolyak szoktak lenni. Hol a jövő felett a bizonytalanság sötét fátyola lengedez, akaratlanul sötét gondolatokba sülyed a lélek is. Senkin azonban úgy észrevehető nem volt a komolyság, mint Tivadaron és Izán. E két ifjú szerette egymást; nem a társaséleti delicatesse és convenience keresett

érzelmeivel, hanem azon érzellemmel, melly maga magát teremti, melly minden érdek kiszámítás nélkül, tisztán rokonszenvből ered, s melly a magnetismus megmagyarázhatlan szálaín közeledve, elválhatlanul, örökre szokta összekötni a sziveket. Ők szerették egymást, mint szereti a jó a világosságot, nem mint a rossz a sötétséget.

Az öreg Fokhegyi a kastély s azzal összekötött javadalmak ura, édes megelégedéssel, s nemes önérzettel nézdelte a két szeretőt, s bár fájt lelkének idősbik gyermekétől válnia, de sokkal büszkébb volt, és sokkal jobban szerette hazáját, hogy sem e fájdalmat feltüntesse, ő e távozással olly kötelességek teljesítését kötötte össze, mellyek alól kibúvni egy Fokhegyi gyermekének csak gyalázzattal lehetne. Vezekény Manó sokkal gyengébb természetű, s érzékenyebb volt, ő nem titkolható a fájdalmat, mellyet nevezett barátja gyermeke, kedves leánya Iza leendő férje — távoztára érezett. Fokhegyiné minduntalan könyezett. A lelkész nagyszerű episodokat beszélt az előidők csatáiból. Csak a kisebb testvérek nem komolykodának. A gyermekek csak örülni tudnak. Az egész estebéd azon színezetet viselé, mellyet a lélek resignatiója szokott teremteni.

Vezekény Manó emelt poharat: „Adja az ég, hogy kedves barátunk és gyermekünk Tivadar, életben azon koszorúval térjen ismét közibünk, mellyet a haza igaz fiainak, s vitézeinek szokott nyújtani.“

Adja az isten — szót utoljára a lelkész — hogy Tivadar becsülettel térjen vissza, vagy becsülettel szálljon sírjába, inkább haljon meg, hogy sem gyalázatosan vásárolja meg életét. —

Tivadar büszke önérzettel tekintett végig barátai, s szülői során.

Úgy legyen! miként kívántátok! Izán nyugodt meg tekintete. A gyermekeleányka szemeiben könnyük ragyogának, könnyüi az igaz szerelemnek.

A hűtlenség után legfájóbb oldala a szerelemnek: az elválás. Megválni az érzelem relígiójától, elhagyni azokat, kikben éltünk, ketté szakítani a rokonszeny lánczait, távozni a szív költészetétől, odahagyni mindenünket — fájó, gyötrő, keserves. Mutathatod annak a Dalvalagiri csúcsát, kinek egy zöldellő dombocska volt mindene, Aranjuez sivatag lesz annak, ki mint ideáljáról a Coimbra lugasairól emlékezik. Be lökheted Tivadart millió szépség közé, ő örökké csak Izáról fog gondolkodni. S ez a szerelem költészete. Költészet nélkül pedig sivatag fogna lenni az istenországa is.

Az estebéd véget ért. Külön termekbe távoznak a háziak és vendégek. Tivadar karjával kínálta meg Izát, s a sötét folyosókon át, melly e lak előoldalait körülzaladá, vezeté őt a kastélyhoz tartozó izletes ángolkertbe. — Milly más az élet, a levegő, zöldellő falombozatok, gyümölcsös koronák s illatozó virágok között! A lélek akaratlanul emelkedik, a szív erősebben lüktet, elhagyja az embert

a mindennapi tárgyak unalmas, és megszokott serege, ritkább képletek mutatkoznak, s a választott, a kedvesebb napok reminiscentiái tünedeznek elő fehér lepleikben. A zöldlombok titokszerűen suttoznak, a virágok sejtelmeket regélnek, a kellemes illatok czodaszerű phantasiákat teremtenek. Hát még mikor két baráti kéz egymást öleli, midőn két szerető szív egymás közelében dobog, midőn a sohajt, a lehelletet összefűja, az enyhe, a balzsamos esti szél. Az illyetén esték ünnepei mindennapi csillagunknak. Az illy est közönséges embereknek költői virágokat szór, a költőt pedig szebb világokba ragadja.

A kertnek csak nem közepén jazmin koszorúba volt egy zöld halom, annak tetején umbrana, mellynek szegletes bükhasábokból készült oldalait epheu, serpentillák, és piros vadbab futá be. Napközben a legkellemesebb homály uralkodott a pibenőke belsejében, alig volt annyi hasadék, hol egy két aransugár magát belophatá, hűvös szellők játszák magokat alig észrevehető nyílásain keresztül, megterhelten a kertben tenyésző különmemű virágok illataitól. E helyen töltött a szerelmes pár feledhetlen perczeket, e hely volt legkedvesebb az egész kertben, e helyhez kalandoztak vissza leggyakrabban az emlékezet láthatlan szálai, e helyen jegyeztetik el a két szív egymásnak, e helyre vezeté most is az elválás perczében Izáját.

Egy hűvös márványpadon foglalának helyet, igen igen közel egymáshoz; az ifjú gyengén karolá magához a szőke gyermeket, ki nek illatos fejr képe jobb vállán nyugodott. Jó ideig szótalánul valának egymás közelében. Vannak perczetek a szeretők életében, midőn szó nélkül beszél az érzelem, midőn mindegyik csendes a szeretők közöl, s ők egymást mégis megértik. Vannak perczek midőn a legcsekélyebb hang is fáj a léleknek, vannak perczek, midőn a hallgatás mysteriuma nyilatkozik. Az élet azonban páratlanul halad, s az illy perczek nem tarthatnak örökké.

— Izám, én hónap távozom, elhagylak lelkem mindene. — Midőn a pohár tele van, alig kell érintenünk, hogy kiöntessék. Iza nem felelt, de annál érthetőbben nyilatkozána sűrűn megeredt könyűi.

— Távozhom kell, mert a legszentebb kötelesség hí, de visszatérek ismét hozzád, hogy örökké nálad maradjak! —

— Tivadar! szerelmem, vígy el engem is! —

— Tövisek közé a virágot. Mit gondolsz édesem, hol pusztulás, és gyilkolás leend, mi leendne ottan belőled. Megölne az események szemlélete; ha más baj nem találna is. Maradj te jó atyádnál, emlékezzél rólam, s fogadj ölelő karjaiddal, ha megjövök. —

— Tivadar én téged soha sem látlak többé. — Iza keservesebben sirt, mint az előtt.

— Gyermekleányka, a harc, csak nőnek halál és vész, az

ifjúnak élet, dicsőség. Mint győztes fogok megtérni, s tőled kérendem jutalmamat. —

— Szerelmem! ha az igaz volna. Ennyi boldogságot nem ad nekem istenem!

— Ki érdemelné azt inkább, mint te ártatlan galambom?! hiszen egész életed nem volt egyéb gyermek álomnál. Lelked virág volt, gondolatid annak illata. —

— S meddig leszesz oda Tivadar? úgy-e rövid idő múlva visszatérsz karjaimba. —

— Négyhét alatt hon leszek; — öthét alatt, mint nőmet öllelek karjaimban. —

— Édes Tivadarom, még oda lész, mindég a csillagot fogom nézdelni, mellyről azt mondád, hogy tiéd, hogy éted csillaga; ha te elesesz, ezen csillag el fog halványulni. Orion a te csillagod — úgy é Tivadar? —

Tivadar felkelt ülőhelyéből, s a kisedlak elé vezeté kedvesét. Mindketten az égre tekintének keletfelé! Ott tündökölt Orion halványan, hidegen.

— E csillag édesem a holtak csillaga. Ki ezt magáénak választja, igen igen sokat olvashat titokszerű tündökléséből. Midőn a naphoz közel jár, nagy hőség uralkodik, midőn láthatlanná lesz, hűvös van a földtekén, s nagy szelek uralkodnak. Ha kedveltje haldoklik, sárgásszint kap, ha meghalt, fehéret. E csillagra vigyázz édesem, Orion az én csillagom. — Iza figyelmesen hallgatá Tivadar szavait, s tiszta nagyszemeit merengőleg nyugosztá a csillagon.

— Igen, igen Tivadar, e csillag a te csillagod, e csillag lesz egyedüli szerelmem, míg te oda lész, arczából, tündökléséből fogom olvasni eseményeidet édesem! —

A család többi tagjainak, s a vendégek zaja hallatszott a kertnek elején, mint félénk galambok, repülének más vidékekre a szeretők gondolatai. A szeretők szívek, a magányt keresik. Nehány magányos percze volt még csak a két szívnek. Tivadar szorosabban voná kebelére a kedves gyermeket, egy hosszú csókban váltak el egymástól.

E csók egész könyve volt, e két szív szerelmi történetének.

II.

Egyetlen időszak sem birt annyi regényességgel, mint a lovagkor; troubadourók, költők követék ő korban a csapatok főnökeit, és vezéreket, s minden esemény, minden kaland a mit feljegyzének, egy egy regedal, egy egy regény volt. De ezen időszakokat minden vadságuk mellett, a léleknemessége, és férfiasság bélyegzék. A

gyengék, ügyefogyottak, s a béke ölébe élő családok nem gyilkoltattak le, s nem raboltattak ki; fegyveresek vívtak fegyveresek ellen, lovag, lovag ellen, nem feszítettek fel ártatlan gyermekek, nem fertőztettek meg nők, s a béke lakokat nem szórák lángoknak martalékul a kalandorok. Olvasunk ugyan e korból leányok elrablásáról, de ezen leányok többnyire magok készítették elraboltatási ter-
vüket lovagjaiknak.

A magyar sereg portyázó csapatai igen sokban hasonlítanak azon időszak nemesebb portyázó csapataihoz; figyelő részeit tevék a nagyobb tábornak, s kalandozásaikban több szívjóságot, több lélek-nagyságot, mint aljas tetteket talál a legjártosabb vizsgálódó. Vírán-
nyos völgyeken, beszédes zöldellő rengetegeken haladva, dalaitól messze hangozék a levegő, s vidorkedély ujongásaikat szászorozva adák vissza a bércek riadó leányai. —

Mindenha, és mindenhol szívesen fogadtatának.

Réztelektől Farkas folyónak egyenetlen hegyes, völgyes úton haladt egy 24 egyénből álló portyázó lovas csapatocska, kedélyes danák, s vidor újongatások között. Ezen csapatocska emberei, valamennyien egyformán valának öltözve, sötétkék mente és dolmányba, kivéven vezetőjüket egy karsu ifjut, kinek mentéje és dolmá-
nyu megyszín pirosan, arany zsinorral gazdagon kihányva, szemva-
kitólag ragyogott a déli nap fénylő sugaraiban. A legénység — mint derült időben mindenkor — úgy ma is jó kedvben volt. Kapitányuk ellenben — Fokhegyi Tivadar vezérkapitánya volt e portyázó csa-
patnak — gondolatokba sülyedve haladott léptetve oldalt embereitől. Mentől inkább közeledének Erdély felé, annál emelkedettebbé lön a vidék, míg végre a lophágyi hamuzsirhutánál, bükk és cserfák eze-
rei sötét árnyaikkal takarák e kised sereget. Pár ezer lépésnyi lassú haladás után egy gömbölyű tisztás hely mutatkozott a lovagoknak. Tivadar megállítá embereit.

— Vitézek barátim — szólt hozzájuk nyers de kellemes han-
gon — hazám, és hazátok messze elmaradt, de egy másik testvér-
haza földét tapossuk már, azon földet, mellyen jelenleg testvéreink üldöztetnek. Nem mint hóhérok, hanem mint bírók fogjuk számoltatni az eltévedetteket, vagy elcsábítottakat. A ki megadja magát, a tör-
vény kezébe fogjuk szolgáltatni, csak a ki ellentáll, fog elvérzeni vitéz csapásainktól.

Tivadar komolyabbá lön, a hűvös szellő sötét gondolatokkal terhelt fő fürteivel játszott. Izára gondolt, a kedves gyermekre.

Kövics koha, bükkfa tapló
Lassan lép alattam a ló
Hej van időm gondolkozni
Nem kell még most vagdalkozni.

Elhagytam a szeretőmet
Tán már meg sem látom őtet,
Hol a Tisza vize folyik
A szeretőm ottan lakik.

Kicsiny háza kicsiny kerti
Maga lakja, maga veti
Ha a harcban el nem esem,
Haza térek nőmmé teszem.

Kövics koha, bükkfa tapló
Lassan lép alattam a ló
Hej van időm gondolkozni,
Nem kell még most vagdalkozni.

E dalocskát a csatárok éneklék, s míg versei Tivadarban fájó érzést támasztának, a legénységet is komolyabb hangulatba tevék.

Alkonyodni kezdett, mikor egy sűrű cserjés közé temetett, rongyos fedelű, s dülledező oldalú csárdához érkezének. A kapitány ismét megállítá embereit, tudokra adá akaratát, melly szerint e helylyet választá éjjeli szállásul, kiadá a parancsolatokat, kiállítá az előőrsoket, és miután mindenről kellőleg rendelkezett volna, le szállva lováról ő maga egyedül a rokkant épület belyébe huzódott, a legénység pedig annak közelében ereszkedett nyugalomra. A szoba, melly a zsidó árendás által a vezér lakául kimutattatott, minden inkább volt, mint kényelmes. Egyetlen faasztal, faszék, és rozszant fényű ágy szalmával telihányva, tevék a butorzatot, oldalfalának hasadékaín, igen kényelmesen vizsgálódhatott kifelé a vendég, padlózatának egyenetlen göröngyein pedig philosophicus eszmélkedéseket tarthatott az élet göröngyösségeiről. Bor rendkívül ros, pálinka burgonyából találtatott, egyedül hús volt, a mennyi kellett. Az árendás — becsületes árért — mint állítá, kész volt akár két tehenet feldarabolni. Csakhamar magas lángokban ropogának, az összekalabított szárazcserje ágai, s bográcsokban sustorgott a felrakott húsétek. Ismét hangossá lön a vidék a legénység danáitól — a kapitány egy százados bükk oldalához támaszkodva, merengett a mysticus csillagon.

Lauka Gusztáv.

Vége következik.

RAGYOG A NAP ŐSZI FELHŐN.

Ragyog a nap őszi felhőn,
 Ittott egy lomb a fatetőn;
 Suttog a szél falevéllal . . .
 Beszélgetek az idővel.

Sebes idő sebes szárnya!
 Repülésed oh ki várja?
 Kinek hordasz annyi tavaszt,
 Annyi virágot és nyarat?! —

Ittott egy lomb életfámon,
 Könyüm reng a száraz ágon. . .
 Sebes szárnya az időnek —
 Ifjuságom eltűnt véled!!!

Fehér fátyol leng a rónán. . .
 Temetésre kötik talán? —
 Virágai a mezőnek
 Örömmel eltűnének.

Keblemben annyi a seb . . .
 Egyik nagyobb másik kisebb;
 Ha mindegyik gyöngygyé lenne,
 Tengerszékben meg nem férne.

És az élet . . . és az élet. . .
 Nekem ez is be setét lett! —
 Hátam megett a vidámság,
 Előttem a nyomoruság. . .

Nyomoruság iskolája!
 Csak az tudja a ki járja;
 A ki rab és meg nem halhat . . .
 Lézeng, mint egy ágról szakadt.

Tóth Endre.

SIC VOS, NON VOBIS. . . .

Vége.

A másnap eljött, Zsuzsa rendkívül érdekes elfogultságban lépett be Sámuel urhoz, jól, illendően kisírt szemekkel s zsebkendője szegletét rágicsálva, s midőn Sámuel úr kérdezé: hogy hát mire határozta magát? elkezdte sűrűn zokogni s a mennyire a szepegés megengedé ismerni az emberi hangokat, ilyen-

forma vallomást tőn előtte. Hhm — Hhm. Édes bácsi. — Én az asszonyi nemnek nagy és nemes hivatását — hhm — hhm — megértettem. — Az emberi szívnek — hhm — titkos ohajtásai, — hhm — s aztán minthogy kedves bácsi megígérte — hogy ellene nem áll, — hát én úgy tettem, a hogy kívánta. . .

Tovább nem tudta mondani, semmi sem jutott eszébe, s azzal odarogyott — nem Sámuel úr karjai közé, mint ő ezt várta és hitte, hanem lábaihoz s kérte: hogy ne tagadja meg tőle áldását.

— Majd az csak a pap dolga lesz fiam. Biztatá Sámuel úr, felakarva őt emelni, a mi pedig sehogy sem ment, mert a leány addig fel nem akart kelni, még áldását ki nem nyeri.

— Magamat csak nem áldhatom meg, mondá magában Sámuel, s a míg ezt mondá magában, bebukik az ajtón egy piros pozsgás siheder, két nagy kifelé fodorított vuklival a füle mellett, s az is oda rogyik a lábához, s szinte megragadja egyik kezét és áldását kéri.

— Hát te ki vagy?

Zsuzsabella hebegve piszegve magyarázá: hogy vannak az emberi szívnek titkos kívánatai, mellyek ilyen nagy kifelé fodorított vuklikat viselnek, s minthogy már egyszer férjhez kell menni, hát majd ő csak ezzel is beéri.

Sámuel úr kövé változott legottan. Sokáig nem birt szóhoz jöni, hát ez a leány mind azt, a mit ő neki olly circumspecte elmagyarázott, oda tudott magyarázni, mintha ő valaki máshoz akarná őt férjhezadni? Világos volt, hogy a leányra még csak nem is haraghatik, mert őtet maga biztatta, hanem azokat a kifelé fodorított vuklikat nagy kedve lett volna megczibálni, mert azt már nem biztatta.

— Hát hogy mersz te ide furakodni?

— Mert velem jött a szerelem. . . .

— Ne versifikálj! Mi ember vagy, ki fia vagy, miesoda vagy?

— A bátyám Alsátziában Stadt Comissaeren Halunk.

— Adjunkt! szamar, nem azt kérdeztem, mi vagy magad?

— Hegedü virtuóz leszek.

— Tán bizony cigány?

— Nem, a chorusban én húzom a bőgőt.

— Hát ott ismerkedtetek meg? S te akarod elvenni a birsalmát? te?

— Csak kegyes áldása nagyon még hátra.

— De biz abból semmi sem lesz.

— Hát ha már lett is valami?

— Megütheti a forgószél!

— Csak atyám uram meg ne üssön.

— Atyád urad? tán biz engem értettél alatta?

— Hát kit is mást, az én Izabellám atyja én nekem is atyám, mert én neki férje vagyok, és ő nekem feleségem, és mi nem engedünk sziveink fölött zsarnokságot gyakoroltatni, mi szeretjük egymást és mi itt akarunk lakni, az atyánknál.

Ezt mondván a fiatal bögös orlandói positurába vetette magát, s szavainak elhatározottságát helybenhagyólag látszék igazolni a két lifleffegő vukli.

— De már akkor eltévesztették az ajtót, — röffent rá a felyül kerekedő Lear, — itt lakik átellenben Szilva borbély, annak van tizennégy gyermeke, tizenötödik a birsalma; oda menjete lakni.

Az ifju fidicinnek torkán akadt a hang, ránézett azzal a két kifodorított mopszlifüllel Zsuzsabellára.

— Hisz te erről nem szóltál nekem semmit.

— Hát azért kevésbe fognál szeretni, mivel rangom nem előkelő? kérdé nemes érzékenységgel a birsalma.

— Igen, de hol fogunk lakni?

— A bátyád Alsatziában Stadt Comisaeren hajdunk. . . .

— Igen, de meghalt.

— Erről meg te nem szóltál nekem semmit.

És nézének ők mind a ketten szörnyű határozatlan képekkel Sámuel urra. Ez végre is megszánta őket.

— No hogy azt ne mondjátok: hogy soha sem adtam semmit, megveszem számatokra az apátok műhelyét, üljete be oda, folytassátok a mesterséget; hanem én szakált növesztek, engem nem borotváltok meg többet.

Izabella ajkait kezdte pittyeszteni, hanem a vukli odaszólalt hozzá: mondván: né válogass Zsuzska, mert a hegedü virtuózság mellett felkopik az állunk.

S tehát biz ők ismét térdre estek, mint felyebb, összecsóskolták Sámuel úr kezeit, a ki is nevének megfelelő phlegmával adta rájuk áldását, mondván:

— Már most hát vigyen benneteket az ördög!

Az ekként vallott kudarcz annyira letalálta verni Sámuel urat: hogy e percz óta Szerényfi urat is okos embernek kezdé tartani; a ki pedig nem volt az.

Nem volt pedig Szerényfi úr okos ember azért, mert poeta volt, de nem azért: mert poeta volt; hanem azért mert egy verset irt, mellynek az volt a refrainje hogy „ördög az asszony!”

És Sámuel úr épen azért kezdé Szerényfi urat okos embernek tartani, a mióta a birsalma rászedte. És valahányszor összejött Szerényfi urral, a poetával, mindég visszatért arra a furcsa végü versre, és soha sem átalotta neki kinyilatkoztatni, miszerint azon vers nagyon is igaz, mihez Szerényfi úr soha sem volt rest utána tenni: „és nagyon szép.”

Csupán azt az egyet kívánta magának kikötni Sámuel úr, hogy igaz ugyan: miszerint az asszonyok általán véve mind ördögök, hanem egynek még is kell valahol kivételképen irmagul lézengeni, a ki angyal, és folyvást nem tudott megszabadulni azon gondolattól: hogy azt az egyet neki kell feltalálni.

Fel is találta. A szomszédjában lakott egy takács, derék, aluttéj fogyasztó hazafi, úrnapi díszmenet alkalmával ő szokta vinni a nagy zászló közepső rúdját, — annak volt egy fia, meg egy leánya. A fiú jól tudott diákul, már reggel elkezdte a leczkéjét tanulni az udvaron fennhangon, hogy az ut-

ezára kihallott, ebből aztán lett kis pap. A leány lehetett akkor vagy 14 esztendő, a mikor azt kérdezte apjátul: „hát ha én megnövök, én is kis pap leszek?” Egy ilyen szó epochát szokott képezni kis városban, az anecdotá sorra járta a várost. Utolsó volt az anglus a ki meghallotta, noha szomszédjában lakott. De benne legjobban is földére talált.

Akad hát egy olyan teremtetett állatra, a ki tizenégy esztendő korában azt sem tudja: hogy fiu e vagy leány? Ez kellett neki.

De már ezt minden teketória nélkül feleségül kérte meg a takácstól. A takács jó keresztyén volt, szerette volna, ha leányábul apácza leendett, hanem utoljára is győzött rajta az ígért móríng: hogy mind a kettőnek igaza legyen: abban egyeztek meg egymással: miszerint a még legalább megkivántató két esztendeig be fogják zárni a leányt egy szobába, a szobát lepecsételik, enni inni az ablakon adnak neki be, beszélnie kívülök senkivel sem lesz szabad, velők is csak istenes dolgokról. Ha az alatt Sámuel úr meghalálozik, a móríng bánatpénzül marad a leányra a kiállott testi sanyargatásért, ha pedig megéri azt az időt: hogy elvehesse, ám lássa: mire megy vele, s magára vessen, ha a leány asszony korában is azt fogja magáról hinni: hogy ő a férfi a háznál.

A két esztendő lefolyt — imádkozás és éneklés között.

Krisztina — mert ez volt a férhezmenendő apácza neve — nem tanult ez idő alatt sem geographiát, sem physicát, sem porczallán készitést, sem barbar nyelveket, sem pedig káposztát főzni mandulával, és mazsola szőlővel, nem tanult egyebet, mint lelki épületére szolgáló agendákat és catechismusokat. Nem látott egyebet ez idő alatt, mint kis papokat, a kik a bátyjához jöttek látogatni, azokat is csak az ablakon keresztül, s nem hallott egyebet, mint diák paragrahusokat, miket bátyja és a többi kis papok tanultak fennhangon reggeltől estig, mostani romlásnak indult fiatalágunknak például szolgálható szorgalommal, úgy hogy mikor elvégezték, kékek zöldék lettek bele.

Elfolyván a két év, a peesét levétegett Krisztina szobájáról, ő maga felöltöztetett fehérbe, a kezébe adatott egy fehér kendő levendula illattal, az öve mellé szuratatt egy szál rozsmaring, a fejére tétetett valami kék és sárga csináltvirág, megmondatt neki, hogy a nyakát húzza össze, a szemeit süsse le, és sirjon, valahányszor ránéznek — s illyképen átadatott a nyoszolyó leányoknak, a nyoszolyó leányoktól átvette a kiadó násznagy, az átadá a kérő násznagynak, a kérő násznagy kezéről jutott a vőfélyére, ettől átvette a házasságszerző hatóság, s ennek kezeiből jutott végtére Sámuel urra, mint szokott lenni minden rendes és tisztességes házasságnál, és a mint illik hogy ezután is legyen, ellenére mind azon hit és vallástagadóknak, kik azt kívánják: hogy ezentúl a szolgabíró előtt köttessék a házasság, mint valami árendalis contractus, méltó botránnyára minden keresztjét türelemmel viselő feleséges embernek.

Az összekelés tehát mindenkinek teljes megelégedésével ment végbe. A menyasszony sirt annyit, a menyői kifért belőle, a nyoszolyó leányok is sirtak a menyői elég volt arra: hogy szemeiknek meg ne ártson. Volt népség any-

nyi, a mennyi a templomba fért, s a mi csak hintó volt a városban, mind a templom előtt állott sorban. A rá következő lakomáról volt mit beszélni egy hétfőig a városban, a mi pedig lakoma után következő vigalomban történt: hogy tudni illik egy senator felesége eléggé democrata volt a becsületes takács mesterrel egy verbunkot eljárni, az plane örök időkre fejn fog maradni.

Az anglus egy hétfő ez epocha után felé sem ment ipájának, de egy hét múlva beállított hozzá; az épen a szövöszéken ült, czifra virágokat rugdalva kezével lábával valami sávyos vászonra, s énekelve valami épületes verset.

— Itthon van kentek? kérdé az anglus benyitva a savanyú szagú szobába.

— Mindörökké amen, fogadá a takács, megemelintve fején a kis zöld bársony sipkát s füttyölve folytatá tovább az éneket, a mit dalolva kezdett, s ütötte, vágta a vászonhoz a csapófát, hogy minden ablak rengett bele.

— Ne veszekedjék azzal a fával Mátyás szomszéd, vagy mit mondok ipam uram, szálljon le, beszélni akarok, ne zörögjön.

A takács végig füttyölte a rithmust, azután alászált s kezdett mosolyogni, olly savanyuan, a mint csak egy takácstól lehet várni.

Az anglusnak veszett rossz kedve volt. Feldúzta a száját az óráig, a homlokát lehúzta a szemére s hátra tette a két kezét.

— Vigye el az ördög az egész historiát.

A takács keresztet vetett magára.

— Tán rossz kedvűnek tetszik lenni? kérdé megszeppenve vejétől, a ki nek fia lehetett volna.

— De hogy ne volnék, mikor semmire sem tudok menni.

A takács kérdő jelet csinált a képével.

— Az a leány engem megöl az ő együgyű mivoltával. Most is csak ott vagyok, a hol ezelőtt egy héttel. Azt hiszi: hogy az ember csak azért vesz feleséget, hogy legyen kinek pörölni a háznál.

— Az ártatlan!

— Azt hitte el magával, hogy a leányból úgy lesz asszony; hogy a főkötőt a fejébe teszi. Azzal aztán minden meg van.

— De hát tessék őt észrehozni.

— Arra nincs mód. A legelső kísérletre ollyan lármát csapott: hogy a szomszédok összefutottak, azzal vádolt: hogy én őt a tízparancsolat megszegésére kényszeritem.

— Miért nem tetszett ötlet előbb felvilágosítani az emberi nemzetség azon hivataláról. . . .

— Hogy ne világosítottam volna, elmondtam neki: hogy ha minden leány, a ki férjhez megy, így értelmezné a tíz parancsolatot, maholnap kivessze az emberi nemzet, de kinevetett vele, azt mondta: hogy nem veszhet a ki, mert Beregné asszonyom (a bábasszony) tud egy helyet, a hol a kis gyerekek káposztalevelek alatt teremnek, nekünk is hoz majd egyet: ha szépen megkérjük.

A takács nem őrizhette meg magát a nevetéstől.

— Erre aztán azt kérdeztem tőle: hogy nem látta e, miszerint egy egy asszony néha elkezdte veszteni a karcsuságát, napról napra szaporodott terjedelemben, s azután egyszerre megint olyan karcsú lett, mint az előtt?

— Nos aztán?

— Hát arra azt felelte: hogy az attul van, mert az olyan asszony véletlenül olyankor talált ásitani, a mikor a férje is ásitott.

A takács elannyira érdekesnek találta a dolgot, miként nehogy egy szót elveszítsen belőle, pápaszemet tett föl, azon keresztül hallgatta.

— Látja az úr, szólt hozzá a végén, ez aztán a leány, a millyen nem minden bokorban terem, a ki még akkor is leány, a mikor már asszony. Nem olyan mint a birsalma — akarám mondani — Zsuzsabella kisasszony volt, hanem olyan, mint Orsolya tizenegyezer szüzei voltak, és eszembe juttatja Adelgunda és Hildemár történeteit, a kik tizenhat esztendeig éltek házasságban és soha sem voltak egymáshoz közelebb három lépésnél. Tetszik ismerni azt a történetet?

— Nem is akarom ismerni. Annál kevésbé újra eljátszani! Nekem nem azért kell feleség, hogy én meg barát legyek. Én nem adok neki enni.

— Mondok én egy jó tanácsot. — Van nekem egy ismerősöm: Benedek úr, a ki igen kegyes ember.

— Ismerem.

— No hát annak nagy rábeszélő tehetsége van e tekintetben, s a mi a lelki dolgokat illeti azokban tökéletesen jártas. Ezen derék, hirhedett jámborságu férfiú közbenjárását fogjuk majd egész alázattal kikérni: hogy azon lelki csomókat, mik Krisztina leányom gondolkozása módjára vannak fojtva, szelid, ajtatos kezekkel megoldogassa.

— Biz a jó lesz, mondá rá Sámuel úr — és jó is lett.

Az illetők szerénysége tiltja a rábeszélő tehetség azon csodatetteit napvilágra hoznunk, miket Benedek úr időjártával tanusított, valaúint azon szellemi eszközöket is kénytelenek vagyunk hallgatással mellőzni, mik által a jámborság, felabaráti szeretet és a könyörületesség, az emberi rendeltetés törvényeiben járatlan leányzó és illetőleg már asszonyzó szívébe a világ sorja iránti helyesebb fogalmakat oltogatott.

Elég legyen eredményül annyit elmondanunk: miszerint Sámuel úr jelenleg számos és még folyvást növekedő családnak örvend: kissebb nagyobb angolkák máskálnak alá s fel atyai térdein.

Az egyébiránt rendkívül megbotránkoztatna bennünket: ha valaki azt hinné, miszerint ez úttal a „sic vos non vobis“ által Benedek urra akar valami vonatkozó célzás lenni, s e helytelen vélemény ellen sietünk előleges óvásokat benyújtani.

Krisztina asszony tökéletesen kigyógyult minden elébbeni téveszméiből, csupán az az egy hagyott benne naponkint erősödő gyökeret, miszerint maig is azt hiszi és iparkodik elhitetni: hogy csakugyan ő az „úr“ a háznál.

EMLÉKSOROK.

I.

Ki vagy leány? mi van benned, hogy olyan
 Varázshatalmat gyakorolsz fölöttem?
 Hideg daczod sért, eltaszit magadtól — —
 Fölvegyem-e e daczot, vagy nevessem? . . .

Gyűlöllek mert nem tudsz embert becsülni, —
 Mert szívem is játékszernek tekintéd.
 Csak egy lenéző pillantás szemedből —
 S ördög vagy, a kin bosszut állni tudnék. . . .

S még is! ha — ha szép szemeidbe nézek,
 E szép szemektől lelkem ég, fölolvad.
 Ha szende istennöként állsz, imádni
 Tudnék te benned egy szentebb hatalmat. . . .

Mint köszoborról, mind lepattan rólad
 A szerelem-nyil, minden hidegen hagy —
 De ha, az égre nézve, halk sohaj kel
 Ajkadról — látom, milly lángszivü nő vagy.

— Legboldogabb te — ha másod találod.
 De jaj neked, ha nem fognád találni!
 Mert a szerelem kebled sziklavárát
 Oriás erővel fogja ostromolni. —

II.

Elfeledlek. Ha eszembe jutsz — csak
 Egykedvűleg, közönynyel gondolok rád,
 Kerülni szoklak. — — De szívem reád vár —
 S megrendülök, ha szemem valahol lát. . . .

Egy percz alatt — egy rövid mély tekintet
 Tőled — kis isten, — és vad ördöggé tesz.
 Tekintetteddel gyilkoló kinpoklot,
 Tekintetteddel egy mennyet teremthetsz.

III.

Csak hadd zajongjon szellemed leánya!
 Hadd szárnyalogjon büszkén, szilajon. —
 Eljő a kor ugy is, midőn kifárad;
 Eljő a kor, midőn magát kiforrta;
 Midőn — magasztos lesz, de többé nem rohan. . .

Járd szellemeddel be a nagy világot — —
 Felém kitűzött cél ösvénye int
 Tán nem sokára — majd midőn az élet
 Lelked csapongó szárnyait letépte
 Találkozandnak még egyszer lelkeink. . . . Kovács Guszt.

TÁRSAS ÉLETI SZEMLE.

** Az idei lipótvásár a felvilágban némi mozgalmat idézett elő. De az alvilágban minden nyugodt — a tallérek és aranykák is folyvást csöndesen pihennek.

Vevő a jelen vásárra szokatlanul kevés érkezett, de annál több az adó. — A vásári czikkekre nézve következő a hangulat:

A nyers termények ára sokkal nagyobb mint az iparműkévé . . . ugyanennyire hogy az olaszok a sült gesztenyét is nyersen árulják.

A selyem kiválólag drágán kel mert daróc főlöslegén elég van.

A jóféle spiritus nagyon ritka. Ellenben olajat még lámpáinkban is kaphatni.

Szarvak nagy bőségben találhatók; valószínű hogy a jelen vásárra sok férj jelent meg.

A tiszta búza igen kevés, mert sok helyütt nagyobbára konkolyt vetettek. A szövetek közt legritkább a fehér, zöld és veres színű.

Gyapjú elég van, jele hogy mindenfelé szorgalmasan nyírtak.

A honi termények rosszul kelnek, jó kelendőségnek egyedül a kulacs örvend.

A lócsiszárok igen jó üzleteket csinálnak, — a mogyorópejt plane ingyen osztogatják.

A papirosgyártmányok igen olcsók, mert rongy az egész országban elég van.

Az ezüst folyvást drága, miután már a törökbanányából is kifogyott.

A bőrök közt a boeskortalpak legtöbb szerenését csinálnak.

A többi cikket máskorra hagyjuk.

Szép olvasónőinket pedig utasítjuk hogy a Röpívek cikkei közül válasszanak maguknak vásárfiát!

** A fővárosi magasbörű társaséletre, mely két év óta már semmi életjelét nem ad, bizonyosan vidítólag foghatni azon körülmény, miszerint a lovagias Károlyi István gr. állandó lakhelyeül ismét a közel Pest szomszédságában levő pompás főtűrodalmát választá. A kedélyes házigazda szives vendéglátása, s a vasúti

összeköttetés kényelme mindenesetre kilátást nyújtanak, hogy Fóton a régi jó napok ismét fölvirradnak.

** A főnebbi nyereség ellenében a fővárosi társaskörökre közelebb nem kis veszteség váraozdik. Tahyné — a bájos Ahasvera — ki a frank és britt főváros látogatásából alig tért vissza, f. hó 15-kén keletrei útját kezdendi meg — honnan csak jövő tavasszal tér meg ismét.

** Willmers, a kedvesemlékü zongoraművész már megérkezett, s jelenleg Fehérmegyében hg. Batthyányi Imre csákvári jószágán mulat. Első hangversenyét pár hét múlva adandja a nemzeti szinpadon. Különös élvét ígérnek ezúttal az új „magyar változatok“, melyek a művésznek műtjában mindenütt diadalt szereztek.

** A lócziak zenetársasága e hét folytán adá harmadik és utolsó zeneestélyét szinpadunkon. Fekete gyerekektől egyhamar nem hallánk illy angyali muzsikát. Síró lassújuk ugy belehasogatott a szívekbe, hogy az embernek minden eszébe jutott, mi csak valaha zokon esett; s alig pördült rá a három a táncz, és az ember megint minden buját baját elfelejtette. Illyen varázs-szer ez a magyar nóta . . . hej be kár, hogy nem járhatjuk kedvünk szerint!

Mint halljuk, e zenetársaság meglátogatván előbb honunk nagyobb városait, Varsóba s onnan Londonba szándékozik.

** La Grange assz. kedves vendégünk holnap valószínűleg utoljára énekel szinpadunkon a Prófétában, s ezentul még egyszer a nemz. casinóban Ridley Kohne hegedűművész hangversenyében fogja magát hallatni. Ő az utolsó csalogány, ki ez évben bennünket idehagy. . . . La Grange távoztával aztán a kilátás egyelőre csak Ernst-Kaiser asszonyig terjed. Átkozottul szűk határ a művészet végtelenében az igaz, de mindenesetre ujdonság, mert félévi ittléte alatt még alig hallottuk őt párszornál többet.

Újéven túl a kedves „Rozínák“ és „Luciak“ Hollósi Kornéliával tán újra visszatérnek, de hogy Szilágyi Erzsébetet és Fidest ki hozandja vissza nekünk, erről kétségbeesve hallgat a krónika.

** Az operai műelvek megcsökkenvén, a közönség érdekét ezentul drámairodalmunk legifjabb termékei veendik igénybe. Szigligeti legujabb színműveinek sorozatát „Vid“ nyitandja meg jövő szerdán. Az eröskarú magyar harcos szerzőnek hihetőleg győzelmet fog kivívni.

** A szerenésellen losoncziak segélyzésének ügye — mellynek módjairól nem régiben egy „fölvívásunk“ban szót emeltünk — a legjobb sikerrel halad előre. Szerte a hazában mindenütt adakozások gyűjtésében fáradozik a jótékonyság keze. Debreczenben oct. 26-án műkedvellő előadás volt számukra, melly alkalommal a „Csalódások“ című vigjátékot adták. S ha a csalódások általában igen jól sikerültek is, egyben még sem csalódtak a derék műkedvellők — t. i. a jó jövedelemben. Budán szinte a napokban dideregtek keresztül egy műkedvellői előadást a nyári színházban. A jövedelemtől még nem értesültünk. Pápán mint halljuk, tánczolni akarnak részökre. Ez is jó, csak aztán jól megrakják — a pénztárt!

** A „losonczi Phönix“ a mindenfelől nyilatkozó részvét melege által nem sokára szárnyra kél. . . Az érdekes album tartalmát leginkább munkatársaink álliták ki. A közönség tehát meg lehet győződve hogy e Phönixet teljes tollak ékesítik.

** Vörösmarty Mihál koszorus költőnk — mint örvendve halljuk — falusi magányából ismét a fővárosba költözik, s állandóan közöttünk fog lakni. Egy másik költőnk is nem sokára vissza lesz adva irodalmunknak . . . kinek dalait eddigelő leginkább élő kiadásban — a nép ajakán birjuk. Igen, igen —

„Zengjetelek dalt — —

Mellyben hazánk reménye újra él!

** A gr. Keglevich fél-e kölcson közelebbi sorsshuzása alkalmával érdekes történetke adta elő magát. A húzás már jó ideje folyt és a sorsbirtokosok bosszantására mindig a legkissebb nyeremények jártak. Egyszerre azonban a terembe lép V odjaner úr és ime a 48,292 szám ugyane pillanatban mint főnyertes hagyta el az urnát. . . . Egyébiránt szükségtelennek tartjuk megjegyezni, hogy e történetke érdekesebb is lehetett volna: ha t. i. a főnebbi nyerő szám után járó 10,000 fptkat mi nyertük volna! . . .

** Pesten egy ember járt kinek az a különös maníája volt, hogy minden nönkit előfoghatott azonnal eret vágott, mondván hogy ő a guttaütéstől rettenetesen fél. . . . s aztán pontosan bekötözgetve ismét elbocsátá. Egy helyre talált azonban betévedni, hol be nem várták az ő műtételét, hanem olly hatalmas eret vágta kerszényén. miszerint mitől annyira félt a lapos gutta in optima forma köszöntött be nála.

** V á l a k o z á s i s z e l l e m.

— Urabátyám olvassa csak, a magyar gazdasági egyesület bormustrákat akar Oroszországba küldeni.

— Hát már az is pecsovic?

— Hagyja el urabátyám nem úgy kell azt fölfogni, hiszen ebben az egyesületnek legjobb czélja van, borkereskedést akar kötni Oroszországgal. . . .

— Na csak higgyed. . . .

— S illenék hogy urabátyám is mint gazdag borosgazda dioszegi pinczejéből egy kis mustrát küldene. . . .

— Egy kortyot se biz én. . . tudom én hogy mikor azok az oroszok ilt voltak mennyi boromat poesékolták el ingyen, ezt is csak úgy meginnák mint a többit.

— Igen de hiszen ez műkiállításra megy.

— Műkiállítás! — hát tudod öcsém mit tesz ez oroszul, hogy műkiállítás? hát accurát annyit mint nálunk a trakta!

⊙ Lapjaink kiadó hivatala, valamint a szerkesztő is előfizetést fogad el Székely József, Liliputi Tóbiás de eadem czimű vígregényére, mely a jövő hó közepén elhagyandja a sajtót. Ára 1 frt. pp.

⊙ Kiadó-hivatalunknál hasonlólag a Fényes Elek sajtó alatti Magyarország geographiai szótárra is lehet előfizetni, mely hogy milly hiányt pótol, hosszan fejtegetni szükségtelen.

⊙ Mai irodalmi rovatunk az alföldi színműtárt ismerteti. Bíráló nézeteivel semmi közünk, lehet, hogy az szigorú, de igazságtalan semmi esetre. S e munkát mégis ajánljuk. A bejövő jövedelem jótékony czélra van szánya — s hol könyörületre volt szükség, mikor vonult vissza a magyar? Szerkesztői hivatalunknál is van néhány példány letéve. Egynek ára 1 frt. ezüstben.

⊙ Schlachtfelderblüthen czim alatt Lipsésében megjelent egy kötet, magyarból fordított novella. Mintegy 13 novella teszi tartalmát, melyek közül kettő (Klaudia és Guerillavezér) Szilágyi S., a többi Sajó után van fordítva, ennek megjelent novelláiból összeszedve. Azok közt van a Tarzali kápolna, Ércleány, Elcselt neje, sat. Egy ellen van csak kifogásunk: a Fránya hadnagy miért fordítottat le tördékesen?

⊙ Urabátyám, ujságot mondok ám!

— Beszélj na!

— Hát Komlóssy Ida visszaérkezett külföldi műutazásából.

— Mi az a műutazás?

— Külföldi műutazás? Hát tudja urambátyám, mikor valaki elmegy Berlinbe, Drezdába, Párisba, meg Londonba, s ott debutiroz, hát az a műutazás.

— Értem, debutiroz! Hm! s ő hát debutirozott?

— Kétségtelenül! Olvassa meg csak a szinlapot. az is írja, hogy műutazásából visszatért.

— Értem! Lásd öcsém ilyen a magyarnak a dicsősége! csakugyan nem hittem volna, hogy Londonban is legyen magyar színház.

— Nincsen is ott magyar színház. Hanem tudja urambátyám az a műutazás olyan formán lehet, hogy fellépünk Soroksárt, s megnézzük Párist, Pesten aztán kiiratjuk: „műutazás.“

— De öcsém az nem lehet! nem lehet! Lásd a párisi első énekesnő eljött Pestre, kellett hát nekünk is a mi első énekesnőnket Párisba küldeni — hogy bemutassa magát. Ez az igazság öcsém!

** A farsang közeledvén lassankint már táncz mesterek s új társas-tánczok is jelentkeznek.

A lábköltészet, és a lábművészet megkezdí működését, különben a propos szólván furcsa egy alkotmány egy ilyen társas táncz — néha akkor is jobbra kényszeríti az embert, mikor az embernek épen balra volna kedve menni.

S erőnek erejével lassút járat az emberrel, mikor egy kissé gyorsabbban mozoghatna.

Ha nem úgy járja a tánczot, mint a hogy fújják mindjárt azt kiáltják hogy fölforgatja a colont, pedig épen akkor volna legrendesebb kedvében.

„Andalogni“ kell mikor az ember tánczosnéjának hátat szeretne fordítani, s hátat kell fordítani, mikor épen szomszédnénk mennyei tekintete után sovárgunk.

Akkor kell tánczosnét cserélnünk ha az öröklétet is csak ezen egygel akarnók átélni.

Viszont, meg ha szívesen cserélnénk, a táncz szabály nem engedi.

Szóval egy ilyen társas táncz valódi akasztólánca a szabad akaratnak, és csak annak való, ki gyermeki egyszerűségében a tánczot czélul tüzi ki.

Eddigelő két társas táncz merült föl.

Egyik Peronné, mellyet apja „kedveritőnek“ nevezett. A másik „Névtelen“ — Turi János szerzeménye.

Eddig ugyan magasabb köreink nem csak a névtelen magyart, de még a névtelen németet is visszautasították . . . meglehet azonban hogy a jelen democrata világban e „névtelenek“ több szerencséje lesz!

A régibb társas tánczok a következő hangulatnak örvendenek:

A „Lánc“ot már megunták.

Az „Union“ hogy fennmarad-e? még folyvást kétséges.

A „Keringő“ mint afféle szédítő táncz baloldali képviselőkre, s onfejú emberekre ex offo rá fog parancsoltatni.

A „Mazúr“ a középső figura kihagyásával Napoleon Lajosnak igen illik, s jól is tánczolja; kár hogy olly — rövid.

A „Francia négyes“ a körülményekhez képest némi módosítást szenved: — az „en avant“ (előre! kihagyatik, s az „en gauche“ (balra) helyett, mindmúlt „á droit“ (jobbra) tétetik, — s a balance — mint a pénztáraknál is elavult fogalom — végkép kimarad.

Az első minta-colon következőkép van föllállítva: Első pár: Napoleon, egy kozákkal. Második pár: Hassenpflug, pater Montalembertel. Contre- (ellen) párok: Ledru Rollin Mazzinivel, és Chambord gróf Coronával. Táncz mester: Pál mester.

A „Vigadó” alkotmányos nevével fogva, a népnek ingyen tanítják be, aztán a míg bírja — jární is kell.

A „kőrmagyar” átalakították és $\frac{1}{3}$ deuth és $\frac{1}{3}$ dikicza vegyítetik közzé. „Kozák” tánczot sokan fognak jární.

A „korsolya-táncz” különösen főurak közt lesz igen kapós, kiknek igen síkos pályájuk van.

A „Fegyvertáncz”-ra már engagirozzák a párokat, de a muzsika még nem szólalt meg.

✂ IRODALMI ÉLET.

Alföldi színműtár, kiadja Horváth Döme. Első kötet. Kecskeméten, Szilády Károlynál 1850. Ára 1 frt. p.

Az alföld milly gazdag gabonában, olly szegény irodalmi terményekben, s a minő nagy tiszteletben áll előtte a szalonna és töltött káposzta, épen olly kevés becsüek a könyvek. Az írók és könyvárusok bizonyoságot tehetnek. Tul a dunai részen mindig két annyi könyv kel el, mint a Tisza áldott vidékein. Debreczenben közelebről is megbuktak a Csokonai lapok, és Szegednek egyetlen lapja még mindeddig nem tudott fölelevenülni. Szomorú dolog; annyival inkább, hogy az alföld a magyar elem fészke.

Azt hitte az ember, hogy a múlt évek, midőn minden ember kénytelen volt hírlapot olvasni, e vidéket is közelebb hozzák az irodalomhoz. A hírlapok után majd könyvek következnek, s a szellemi haladás megkezdí emelkedését. Azonban ugy lát-szik, hogy Debreczen, Szeged s más alföldi nagyobb városok polgárainak még most sem vált életszükségökké egy kis olvasás. Elég a kalendárium, mellyben a vasárnapok, időjóslat, magzatok, atyafiak, komák és komaasszonyok névnapjai feltalálhatók.

Igen rosszul van ez így. Nincs miért büszkélkedni a tős gyökeres magyarsággal. Magában az csak holt kincs. Jó pénzzé kell verni és forgásba hozni, hogy vegye hasznát az ország. Ugy fáj az ember lelke a látományon. A nemzet életerős tagjai, munkálatlanul, tétlenül, s a szellem lekötve bennök. A jó s legépebb magyar természet, annyi szép képesség kifejeletlenül, vagy tévesztett irányban. Holott itt alakulhatna meg a valódi magyar középrend, mellyre annyira szükségünk van, s találhatná mind szám szerinti, mind anyagi tekintetben, legerősebb támaszpontját az irodalom s általa a nemzeti műveltség.

A serdülő nemzedék nyújt is e reményekre némi kilátást. Azért nem kell elcsüggednünk. Mindenek előtt az alföldi hírlapokat kell újra föltámasztani, s velök a közélet és irodalom részvétét. Lassan lassan megnyílik a szellemi élet világa. Az alföldi ember sok pátriárchális eszmével bír, s inkább megveszi azon lapot, vagy könyvet, melly saját szülőtte városában jött ki, még pedig ismerős írótól, mint az idegent. A többi aztán magától jó. De a hangot el kell találni kedélyéhez. Ez legfőbb. Ha igazságosak akarunk lenni, meg kell vallanunk, hogy ez mindeddig hiányzott. Például a Csokonai lapok — mást most mellőzünk — olly diákos, s tapintatlan modorban valának szerkesztve, hogy megszűnésökben csak az irodalmi közlőny sajnálható.

Már a szempontokból is örvidenünk kell a kezünk alatti vállalatnak, bár a színműtárak hazája, nem a vidék, hanem a főváros, hol színész, drámaíró és műveltebb izlésű közönség kölcsönös hatással vannak egymásra. A kiadónak ezélja koronként megjelenő füzetekben egy eredeti, s egy fordított színművet közleni. Ez is mind jó, csak félünk, hogy az eredeti színművek rovatát alkalmasint megbukott, el nem fogadott vagy évtizedek óta heverő, becsesél soha sem birt, s már divatból is kiment

színművek fogják kitölteni. Legalább a jelenleg közlött eredeti mű illyesmit gyaníttat. Így az irodalomnak mit sem használunk. A rossz, selejtes költői műveknek közlőnyt indítani meg nagy bűn. Izlést ront, s csökkenti a jók hitelét. Tudományos könyv legyen bár milly hiányos, mégis mindig tartalmaz valami kevés jót, s viszonyosan hasznos is lehet. Nem így a költői mű.

Ez első kötetet Horváth Cyrill tudóstársági rendes tagnak egy öt felvonásos szomorújátéka kezdi meg *Vetélytársak* czim alatt.

Horváth Cyrill régi drámatikus már, de alig hihető, hogy egy két szorgalmas könyvtárnokon kívül, valaki emlékezzék műveire. Jobb is lett volna nyugodni a borostyánokon. Most nincs az a boldog idő, midőn a tudóstársaság száz arannyal jutalmazta a csinos jámbusokat, s Tóth Lőrincz és Jakab István voltak a koszorus drámaírók. Ma már senki sem ír, olvas s játszik illy darabokat. Kinevetik vele az embert, legyen bár még egyszer olly becsületes arcza, kétszer olly tudós neve, és háromszor olly tiszteletet igénylő ruhája.

Furesz alkatrészekből állottak e drámák. Első s fődolog volt csengő és pengő jámbusok; dagályos képek mennél hosszabbra nyujtva, hogy kiadhassák az íveket, mit a cselekvény nem tudott; a kornak a régi magyar előidőből kellett vétetnie; aztán megjelentek a személyek, német ritter-drámákból megszökött, s áttilába erőszakolt hősök, egymást halálosan gyűlölő várurak, böles remeték s mód fölött okos vén cselédek, vitéz lovagok, kiknek erényét gyűlölni kell, s gyáva és ostoba bűneiket szánni, szerelmes halvány leányok, kik tengert pityeregnek, és szélvész sohajtanak. E díszes társaság, miután öt hosszú unalmas felvonást német érzelgéssel és magyar táblabírói pathossal tele beszélt, rendszerint elpusztítá egymást, vagy boldog lett, egy egy álerkölszi leczkét hagyva megemésztésül a nézőknek. Körülbelöl ezekből áll Horváth Cyrill drámája is. Legyen ennyi róla elég s mellőzük a részleteket. Beesületünkre! átolvasása is szörnyű fáradságba került. Aztán egy tudóstársasági tag sokkal több ismeretkkel bír, mintsem egy irodalmi újoncz fejtegetéseire szorúljon. Más baj is van itt, az a csudálatos mania, melly a csizmadiát szokta elérni, midőn politikus lesz, vagy a borbélyt, ki erőnek erejével doctort csinál magából. Birálat helyett jó tanácsot akarunk adni. Sziveskedjék és méltóztassék Horváth Cyrill falba rugni a múzsákat, s dolgozzék tudóstársasági szakmájában valami ollyat, melly, ha nem kitünő, legalább hasznos lehet; ne compromittálja a tudóstársasági czimet, mellyet már annyiszor compromittáltak, s éltebb léteire ne alkalmatlanokdjék nekünk, kiknek a fiatalokkal is elég bajunk van.

A másik színmű, Hugó Victor Borgia Lucretiája, fordítva a kiadótól. A választás dicsérendő, Hugó Victor daczára a német kritikusoknak, a jelesebb drámaírók egyike. Hol genialitás van, hamar békülünk a hibákkal, s a költészetnél lelkesülnünk kell. Eredetisége mellett feledjük különzségeit, eszméiert megbocsásunk erőszakosságának. Ő annak nem oka, hogy iskoláját elferdíték, modorrá aljásíták, s tizenöt év óta csak jellemeit nyesis a drámagyártók, kik közöl a világ alig tanulta meg egy kettő nevé! Borgia Lucretiában is milly óriási feladattal küzdött meg, s milly nagy eszmét vitt keresztül. Egy nőszörnyet tesz érdekessé drámaivá az által, hogy anyai szeretetet gerjeszt szívében. Öszhangzásba hozza jellemével — bár testvérét gyilkolta meg és atya ágyasa volt. A gyűlölet mellett részvétünk ébred, haragunkban szánjuk. Csupán ez egyetlen erénye roppant bűnei mellett, s ezért szenvednie, buknia kell. Minő mély igazság és kiengesztelődés!

Ajánljuk a kiadó figyelmébe Hugónak a többi még magyarra nem fordított drámaít is; úgy Delavigne Kazmért, kitől a magyar színpad semmit sem bír. Nem volna fölösleges a régibb és újabb spanyol drámákhoz is hozzá nyulni; mert a spanyol drámairodalom gazdag, s a spanyol költészet népdalai után itélvő a miénkkel legatyafiasb

minden nyugotiak közt. Csudálatos, hogy a spanyol drámákat, fordítóink leginkább elhanyagolták.

A kiadó fordítása nem művészi, s még csak nem is hibátlan. A vous-t épen olly gyakran használja a magyarban, mint a hogy a francia szokta. Egy egy lapon huszonnolczt is megszámlálhatni. „Azon nap, midőn 16 éves lettem, a halász nyilvánítá, hogy nem az apám légyen, mig csak a világon férfiak hadjáratra s nők gyönyörévezetre fognak találtatni.“ Ez mind francziául van. Minden kedélyeimet teljesíték. Ennek nincs értelme. A kedély kedvteléssel vagy vágygal van fölcserélve. A herczeg szolgálájához gunyosan így szól: *kedvesem*. Ez sajtáságos kifejezés, s magyarban a *jó barátommal* leginkább megközelíthető.

Nem hiányzanak a nyelvtani hibák is. Ezeket kijegyezni meg lehet pedantság, de elkövetni minden esetre több a figyelmetlenségnél. *Törödsz* ik-es ige. *Folyik*, ik-telen vagy legalább kétes, s ilyenkor jobb iktelen alakban használni. A *k*-val különben is el van árasztva nyelvünk. *Megbocsájtani* tájszólás; ki mondja főnevét így *bocsájtat*? sat. . . .

A kiállítás és nyomás becsületére válik a kecskeméti nyomdának.

NEMZETI SZINHÁZ.

Egressy Gábor felleptetésének ügyében akarunk néhány szót elmondani. Törlunkat jóakarát s meggyőződés vezérlí, elmondandóink igazságáról meg vagyunk győződve — s még is tudja isten kevés eredményt várunk.

Példátlan a tétlenség, mellyel a különben tevékeny igazgatóság ez ügyet nézi. Össze dugja kezeit és vár — vár — s örökösen csak vár, hogy az engedelem égi mannaként lehuljon. Uraim! elmúlt már a csodák kora! s ollyan valami mint a megpendítettük ügy ntánjárást igényel.

Azt hisszük hogy a nemzeti színháznak kötelessége a dráma emelése. Lehet hogy e mi boldog hiszemünket az igazgatóság tagjai közül nem sok ember osztja.

Uti figura docet: egy csomó hasznavehetlen emberre ezereket kivetni van pénz, de Egressy ügyében egyetlen lépést is tenni — arra idő sincs.

Pedig Egressy Gábor a nemzeti színháznak szerződött tagja s szerződése még nem telt ki. Tudunk rá példát hogy más esetben midőn az igazgatóságnak az ellenkezőt a közönség megköszönte volna, tulszigorral tartatott meg a szerződés, s most még alapul sem szolgál arra, hogy a dráma ügyében nevezetes hasznot kieszközöljenek.

Mi megvaljuk Egressyt a dráma ügyével öszveköttötnek hisszük. Hiánya nagyon érezhető — csudálatos, annyival érezhetőbb, mennyivel inkább ügyekszik az igazgatóság bennünket ellenkezőjéről meggyőzni. Kezdetben Farkassal akarta a comandite Egressyt pótlani — az sehogy sem ment. Mindenki sóhajtott bár csak jőne haza! Végre haza jött. Akkor előszedték legjobb szerepeit, kényszeríték Lendvayt azokban föllépni. Egymásután szedték azokat elő, s a közönség meggyőződött hogy Lendvay hasznavehető — első szerelmesnek, de Egressy nélkülözhetlen.

Az igazgatóság mind ezt tudja, látja, tapasztalja. Hanem én istenem! az a dolce far niente olly valami élvezetes dolog! Aztán kinek is jutna ollyas valamire ideje? Sok a dolog! de La Grange elmegy — az operát bukástól kell megmenteni. . . Képezni kell Csercser kisasszonyt (nb. nem conservatoriumi növendék) ki azt eszközlje. Mit mondok? bukástól? egy kís tévedés vala. A négy primadonna ugy el foglalja mindenki figyelmét, hogy azon csekélységre gondolni idő sem jut . . . négy primadonna mondók, négy különböző párt feje, pártoké mellyeket nagy részint magok teremtenek

t. i. a négy primadonna Stegerné, Kaiserné, Lovassy s a tehetség dus . . . fiatal . . . növendék 2-cser.

Boldog isten! itt hát a hanyagság oka! Négy primadonna van, kik közül kettő (Stegerné és Lovassy) hasznavehető másod énekesnőknek! négynek sok pénz kell s mivel Egressyért senkit sem lehet föbe ütni, hogy fizetését örökölje, s mivel fizetésére mi sem marad, hát lépést sem kell érte tenni, a dráma nyilvános veszteségével sem. Senki se vélje hogy tulzunk.

Miket elmondánk, mind pusztá leplezetlen való. Hogy Egressy még föl nem léphetett, annak büne az igazgatóságot terheli, mellynek hite szerint nincs pénze Egressy s a drámáért kivetendő. De hát mi szükség itt Kaiser Ernstre, kit a közönség nem szível? mért huzza az roppant fizetését ki két hónapban egyszer s akkor is üres ház mellett énekel? mért kelle szabadság idejét megvásárolni . . . ha nincs pénz? Szóval mért nem eresztik el őt s fogadják helyébe Egressyt?

S ha csakugyan nem akarják Kaiser Ernstet elbocsátni, azt hiszik Egressy föllépése nem fogja magát rentirozni? Higgyék meg igen. Egressyt szereti a közönség feledni soha sem tudja, s olly drámai előadásban mint millyet most néha látunk, valóban nem sok köszönet van.

Mulaszthatlan kötelessége az igazgatóságnak eszközölni, melly mint alapos okunk van hinni sok részben rajta áll, hogy Egressynek a fölléphetés megengedtéssék.*)

Komlóssy Ida, mint Lecouvreur Adrienne. E hó 6-án került színre Scribe-nek fentirt darabja.

A czimszerep dlle Rachelnek iratott, Pesten ez előtt Jókainétól láttuk, s Ida kisasszony párisi mű (?) utazása után jónak látta magát a közönségnek ebben mutatni be.

K. Ida egyike azon színésznőknek, kibem szorgalom és tehetség párosul, de ki még sok ideig tán örökre reményteljes fiatal marad. S ennek csak is ő maga az oka. Neki mindenek fölött a közönség tapsa — s épen ezért bizonyos modort sajátita el, melly ha sok helyt helyén is van, de több helyt hibás — a folytonosan pityergő modort.

Ida kisasszony, mint minden szerepéből látszik, a plasticára sok gondot fordít, s még többet a szavalni tanulásra. S az első többször sikerül neki, mint az utóbbi, mert hibás modora épen az utóbbiban rögzött meg.

Hanem Ida kisasszonynak legnagyobb hibája, hogy művészetét illetőleg igen kevés, mondhatni semmi önismerettel sem bír. Mikép is volna máskép kimagyarázható, hogy gyakran lép föl olly szerepben, melly általában nem neki való.

Ida kisasszonynak van szép szinpadai termete és kellemes hangja. De e termet nem hősi, de e hang nem velöket rázó. Mint olvadékony, szerelemteljes leány tán könyekre indithatna bennünket, de hidegen hagy s meg sem indít, ha imponálni akar!

S így történt Lecouvreur Adrienne-el is. Nem tudjuk, látta e Ida kisasszony dlle Racheltől e szerepet — de hogyha látta is, mi annak kevés nyomait vettük észre bizonyos.

Adrienne szilárd elhatározott az utolsó felvonásig sok következetességgel festett szerelmes nő, ki minden perczben a szenvedély és bizalom harcát vivja. Egy perczfg sem feledi el hogy gyöngéd nő — de szerelmének akadályai is előtte lebegnek. Egész szerepe e kettőnek együtti küzdése.

S épen ez az mit Ida kisasszony kitüntetni nem tudott, s ha csak szerepe nem ragadott el, ő maga hidegen hagyott. Minő jelenet az például midőn Phädrából szaval?

*) Mennyiben mi tudjuk a dolgot, az igazgatóság tett e tárgy körül lépéseket — de mind eddig eredménytelenül. Irónak tán kevésé szigorú vádját túlbuzgósága mentheti. Szerk.

Előtte egy nő kit gyűlöl, ki őt meggyalázta, s kit ő is meg akar gyalázni. Itt feledve szerelem, nőiség, feledve minden, itt a szenvedély szól felkorbácsolt egész viharával.

S ha Ida kisasszony ott, hol a szenvedély tetőpontját jellemezé vissza is tudá tükrözni azt — de ott hol a nézőt arra előkészítenie kell, az azt megelőző jelenetben egy hideg, küzdelmeit nem elfojtani akaró, de küzdeni nem tudó nőt látnunk benne.

Mind a mellett voltak a darabban jelenetek, melyben K. Ida — szörgalmának következménye — elég jó volt. Ezzel nem azt akarjuk kifejezni, hogy a többiben is jó lehetett volna. Ő megtette mind azt, mit csak tenie lehetett.

MOZAIK.

*† Gróf d' Agoultné, írói nevén Stern Dániel, érdekesen nyilatkozik közelebből megjelent művében a nőkről: „Nekem nem tetszik, hogy a nők annyit sirnak. Ha áldozatok mondják meg, miért áldozatok? Tudatlanságokért, mely őket vakokká teszi, röstségökért, mely az unalomnak átadja őket, könnyelműségökért, mely hűségökért annyi megaláztatásoknak teszi ki őket, szellemök kisszerűségeért, mely munkaköröket galant intriguák és házi skandalumokra szorítja? Sirjatok kortársnőim kevesebbet! Az erény nem él könyvekkel. Hagyjatok fel a bűnbánó helyzetével. Emelkedjétek fel s siessetek az igazság fölé. Dolgozzatok, gondolkodjatok, s nem sokára nem lesz okotok képzelt bajok felett siránkozni, a sors vélt igazságtalansága felett panaszkodni, mely tudatlanságtok természetes következménye.“

S ha idézett ironőnek e helye túlszigoru is, de az mit a szerelemről mond, annál igazabb.

„A szerelem, értem a legnemesebbet, legtöbbször a női büszkeség, s férfiúi gyöngédség hiánya miatt mulik el. Amaz az átengedés határát túllépi s elfáraszt, ez a morális követelés határát átlépi s lázaszt. Több méltóság s önismeret a nőnél s kevésbé sértő alkalmazása az elsőségnak a férjnél, fentartanak a legszebb egyetértést s megerősítnek az érzellem tartósságát, mely korántsem olly mulékony s felületes természetű, mint hinni szeretjük.,,

*† Leiffin Sára a híres festőné ki kéz és kar nélkül született s lábujjaival vitte azt annyira, Londonban nem rég 66 éves korában meghalt.

*† Lorientben az ottani gyógyszerárús Lagrange új nemű töltényt talált fel, mely a hova esik a közelébeni embereket megfulasztja, borzasztóan rombol, néhány percz alatt egy száz hűsz ágyus hajót átjukaszt.

*† A Costa Ricavölgyében nem régiben cedrone magvat találtak, mely örültséget és veszetséget gyógyít, s mint ellenmérég használható.

*† Az egyesült státusokban mintegy 10,000 ember foglalkozik daguerrotype-ozással.

*† Londonban a múlt évben a Hampton-court várat 168,000 ember látogatta meg, míg a towert alig 45,000. Sic transit. . .

*† Párisban a tudományos egyetemnek egy memoiret nyujtottak be, mely léglfotta által a forradalmakat elnyomni ajánlkozik.

*† Anderson szerint az angol király 1234-b. hált először szalmazsákon, 1300. a kemence még nem volt ismerve, 1340-b. az ügyvédek borssal fizették, s 1561-b. Erzsébet királynénak volt először selyemharisnyája.

*† Newton az angol alsóházban 20 év alatt egyetlen egyszer beszélt — s akkor is azt kérte, hogy egy ablakréma igazíttassék meg.

*† Egy velencei lap Elszler Fámmit a peripateticus tánczosnők Aristotelesének, Grahn Lucillet a lübgymnastika költőjének, s Grisi Charlottet elevenné testesült rhythmusnak nevezte.

*† Frankfurti lapok nyilvánosan felmondtak a berlini telegráfnak, mert rendes tudósításai annyiból állanak, hogy semmi sem történt.

** Klapka tiszteletére New-Yorkban egy óriási pástétom készült, mely a komáromi várat ábrázolja. E süteményt, mely olly nagy volt, hogy a várfalon egy életnagyságú honvéd volt fölállítva, tömérdeken bámulák. Nagysága daczára azonban a számos tisztikar a vendégsereg jóétvágyának csakhamar capitulált. . . . S a ritka süteményt bámulva körülálló népség itt is épen annyit kapott, mint az igazi capitulációnál.

** Strauss bécsi zenekar vezér ötvenkét emberével Berlinben már megérkezett. Sokan kíváncsiak rá vajjon első zeneestvélyén a „Tausendsappermentwalzert“ vagy pedig „Blitzableiter“ című keringőt fogja játszani? . . .

*† Cornwallisban nem rég egy dus Lord élt parcjában. Egy reggel magához hívatta a halászokat s kérdé: vannak e a parcjában halak? No lássatok dologhoz s a legnagyobb halat a melyet fogtok küldjétek el miss Trentlewnak.

Ugy lön. Másnap korán dologhoz láttak a halászok. S valóban fogtak is egygyet — egy mázsánál sulyosabbat — magát a lordot, ki a misztől kapott kosár miatt ölte magát a vízbe.

— Mit teszünk vele? kérdé egyik halász.

— Ő kifizetett bennünket. Mint becsületes emberek megtartjuk fogadásunkat a lady tegyen aztán vele mit tetszik.

S valóban a lordot egy ládába pakolák. Titoknoka irt a ladiynak egy levelet követő adrese-el: „miss Trentlewnak. Egy stockfissel telt ládával.“

*† Chenard francia színész a forradalom korában mint reactionarius bevádoltatott, mi csak nem fejébe került.

Hallva ezt, fején vörös sipkával a jacobinusok clubjába siet s fölkiált:

— Polgárok engem elvádoltak, hogy aristocrata vagyok. Igen én aristocrata vagyok. Átalános bámulás. E tribuneről illyszerű szavak még soha sem mondattak! Chenard folytatá:

— Aristokrata, democrata, király, koldus, pápa. okos, ostoba szóval minden vagyok mit akartok — mert én színész vagyok!

S valóban Chenardot e szavak megmentették.

*† Bécsben közelebről két munka jelent meg: egy iskolai kézikönyv Mozarttól a híres zeneszerző onokaöcsésétől, s a híres diplomata hg Metternich fia Richardtól egy Reverie című zenedarab.

*† Schulhof zongorász Lipszében van s oct. 21-én igen nagy tetszéssel fogadott zeneestélyt adott.

*† A sz. Mihály vásárra megjelent könyvkataloguson 5023 ez évben megjelent könyvnek czime foglaltatik. A legtöbbet Brockhaus adta ki.

*† A Napoleon siremlékére szánt esoda márványdarabok Carrarából a roueni kikötőbe érkeztek.

*† A lithvaniai híres csempészkapitány Raudons Krotinus börtönéből 18 bajtársa által kiszabadítottatott.

Szerkesztői értesítés.

Elvira emlékezete — novella — mostani körülmények közt nem adható. Szerzőjétől mást kérünk.

Tőlünk nem függő körülmények miatt nem közölhetők következő költemények: Kapumegett, Költő, Népdal, Egy szőke hölgyhez, Búcsu, A kényszerített eskü, Anyám sirján, Emlékkönyvbe, Kórógyamon, Temetőben, Ima, Emlékezzél reám, Mutatvány túskebokrokból, Rabkenyér, Álom és hang.

Egy táblabirónak hozzánk érkezett költeményét levelével egyetemben, mintakép bemutatjuk:

Tekintetes nemes, nemzeti és vitélő szerkesztő úr!

A béke áldásdús malasztjait itt élvezvén a drága természet ölében, ludjaim és ökreim között, — mivel most sem gyűlésre, sem úri-székre nem kell járnom, elég időm van a gondolkozásra.

Illyenkor, különösen midőn tornáczomról, honnan a falu egyházát és a jegyző lakát, a plébanus uréval együtt láthatom — délutánonkiint hosszuszáru pipám füstfelhőivel messze messze tévedeznek gondolataim, megszáll a génius, vagy pegasus, biz én magam sem tudom, hogy hívják, — és verseket írok.

S minekutánna a nyilvános életről leszokni nem tudok, nem hallathatom a zöld asztal mellől szavaimat, úgy gondoltam új mesterségem első zsengéjével megtiszteltem a tekintetes szerkesztő urat, hogy azokat igen becses lapjába tessék belenyomtatni.

Azért van szerencsém ime az elsőt, ezen cím alatt „Táblabirói poezis“ be- küldeni, igérvén, hogy koronkint új meg új küldeményekkel alkalmatlankodandok. Tisztelellettel maradván

A Tekintetes nemes és nemzeti szerkesztő urnak

alázatos szolgája

Kóficz Jónás m. p.,

táblabiró.

U. I. A tekintetes asszony kezeit csókolván, majd neki is kedveskedendem egy kis tojással, tudom drága Pesten.*)

T Á B L A B I R Ó I P O E Z I S .

Ha nézem a tavaszt virágival,
Szívemben olly lágy érzemény fakad!
Mi szép — így tör ki keblemből a szó —
Mi szép, igéző mit természet ad.

Az illatos mezőnek bársonyán,
Legelve a nyáj, hűs alkonyra vár.
Cseng bong a sok kolomp, ha jő az est,
Örül a pásztor, nyája, és számár.

A pásztor kedveséhez csókra jár,
A nyáj mekegve tér aklaiba,
És a számár meg áll a kút előtt;
Érzékenyül kiált ia! ia!

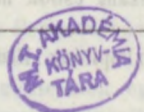
Kóficz.

D I V A T .

2-ÍK PÁRISI DIVATKÉP.

Jelen képünk ábrázolja a párisi nov. 1-i házi és utcai divatot. Kalap, mantille és chemissettel készít Messi Klára (váczi utca 15-ik sz. 1-ső em.) ruhát Rozmanek sat. pesti szabók.

*) Előre is alásan köszönjük a tekintetes urnak, s tekintetes asszony hiányában átadjuk — Im. fi collegánknak. Szerk.

sértő^w eljárását. Igaz, hogy a közel múlt nyáron bizonyos jótékonycélú műkedvellői előadás némely fölkért hölgyeknek szereplő hölgytársaik válogatásában coterialis színezetű finyáskodása, nyárspolgári előítéletessége, s bizonyos titokszerű armányok következtében megbukott, — de azért meg kellett volna hölgyeinket újból kísérleni; azóta a körülmények — mellyek akkor némi akadályozó befolyást gyakoroltak a zülált kedélyekre — igen sokat változtak; a nézetek, a társaséleti elvek tisztulhattak, s ugy hiszem valóban tisztultak is, s így mi nem sikerült a multban, sikerülhet a jelenben. . . . Egyébiránt nyitva az út hölgyeinknek, maguk, honleányi érzelmök, áldozatkészségök igazolására. Készítsenek szép kegyetek, s orshuzás által kijátszandó női munkákat. Akár próbáljanak egy kis ellendemonstrációt produkálni. Igen, igen! rendezzenek kegyetek is egy műkedvellői előadást, meglásák, hogy ha önök lesznek zászlóvivők, mennyien követendik léptöket.

Mi a műkedvellői előadást illeti, az szerencsésen ütött ki. Valamint színésznőink, ugy ifjaink is elég ügyesen, elég dicséretesen működének, meg kell közölnök emlitenem Balogh Kálmánt ugy is mint indítványozót, Tóth Ferenczet és Horthit. A tiszta jövedelem, levonván belőle a helybeli szintársulatnak vigasztalásul adott $\frac{1}{3}$ részt, 182 vfrt 30 kr, melly rendeltetési helyére mielőbb el fog küldetni.

Mult hetekben bizonyos ködfátyolképesz gyönyörködtette mutatványival művészetkedvelő közönségünket. Azt mondják, érdekes képeket varázsolt Europa majd mindenik részéből a néző elé.

A Jolosonci Phönix^w-re nálunk szépen szaporodnak az előfizetések. Több lelkes férfiút láttam az előfizetési ívvel buzgólkodva fáradozni. Sajnálom, hogy annyi gyűjtő közt egyetlen hölgyet sem találtam. Szép hölgyeim! nem elég csak aláírni. . . . az illy vállalatot izgatással is elő kell segílni. Hisz önöknél van letéve azon varázsszer, mellynek eszélyes használásával, valamelly czél kivitelénél, a férfiakat seregben vonhatják maguk után, vagy gyűjthetik szép körükbe!

Tehát szép hölgyek! csak ki a sikra!

Mint halljuk, városunkban mostanában a községitanács életbe léptette-tendik. Tegnapelőtt terjeszté föl a városi tanács a ker. főispánsághoz megerősítés végett az életbe léptetendő községitanács tanács leendő tagjainak névsorát. Mint tudjuk, üléseit nyilván tartandná a főispán elnökelete alatt.

Feleki mostanában adta be az illető helyre tervét, mellynél fogva Kilényivel egyesületen a nagy-váradai és debreczeni színházakat egyformán szándékozik kivenni, hogy mostantól karácsonig ott, karácsonról pedig tavaszig itt rendezendné színelőadásait. Így is jó lesz, ha másképen nem lehet. Már hiszen ketten csak fentartjuk szegényeket!

Virányi Andor.

Zala-Eggerszeg, őszhó 27-kén.

A sorvadt levelek hullanak már a fákról. Csak itt ott rezeg még. S a szem akadály nélkül tekint fel a tarágak között a borult őszi égre. . . . Milly változás! . . . Elszórva hevernek az aszott száraz levelek; egykoron a fák ékeségei, — s lábunk gondatlan suhan el rajtok. . . Hol léteznek a pompás lombboltozatok, mellyeket a napsugár tündöklő fénye ezer változatosságban szórt az alatta levő gyepszönyegre. . . . A tündöklő levelek, mellynek sugárai oly sokszor enyhülést hoztak számukra? . . . A zordon őszi szél suhog az élőfák között. . .

Mint kit daemona üldöz, sebzett érzékiséggel lépett által ismét társaséletünk tüzhelyére, mellyen nemes törekvéseink s a társasélet élesztője, a kölcsönös bizalom hamvai pihennek. A convenientia szeszélyeink és igényeink elől háttérbe szorult, s helyét érzéki viselkedés foglalta el, melly végre is számüze körünkől minden nemesb élet s egyetértést. A helyett, hogy simulnánk egymáshoz s együtt szitanók a bizalom szikráját, csak ugy távolról szemmerlegezzük s párhuzamozzuk egymást. Bár vannak, kik erkölesi erejüket köszörülvén, hasznos és tanulságos vitáikkal kötik le a figyelmet: ezek, ha kell, szavaikat a cselekvés terén váltják be. Socialis életünk illy szeszélyes fordulatai közt súlygye-nezzük jelenben lépteinket, igényeink őszhangolása s elveink kitisztázása illy vis-

s zás körülmények közt lehetlen lévén, — ez oka, hogy a nyilvánosság terén, erkölcsi erőnkhez aránylag, kellő munkásságot nem fejthetünk ki. — Ha e részben mutatkozik valami, megírandom. Ez aztán kisvárosi élet, melly sajtósági színézettel s belélettel bír.

Casínók is van. Hol minden létező tan és osztály képviselve van; s mind elférünk a nehéz füstfelleg sötét nymbusa alatt. Azonban, mi legfőbb kellekeül szolgálna, hiányzik: a belbecs, mi tekintélyt adna neki. . . . De hogy is kívánható ez, midőn az erre szükséges, mind anyagi, mind szellemi eszközök hiányával vagyunk. . . . E nélkül pedig hajótörést szenved sok egyesek buzgósága. M^g legfőbb: olvasóteremről szó sincs. Egy német és a „Magyar hírlap“ néznek csak busongva le az asztalról. . . . Azonban, igaz lelkemre, állithatom: — s ez már magában is nagy előnyül s irányadóul szolgál — mikép ugyancsak agyafabóbe olvasatnak. . . . Annyira: hogy ritka eset, ha meg nem eszik. . . . Sokan ez által igen meghízták már. . . . Sokan pedig azon kártékony behatástól, mellyet reájok a déli harangszó tesz, t. i. ha itt éri őket, vajmi soványan néznek ki. . . . Tehát itt megfordítva áll a dolog. Ebből aztán vonhatni következtést, egyszóval mindenre. . .

Kisdedovónk is virágozik még. Máskor többet róla.

És most isten áldjon meg bennünket!

Tornaparti.

H i r d e t é s e k.

(3-3)

Megjelent Geibel Armin bizományaiban s kapható:

**Magyar nők
forradalmi életéből.**

Szilágyi Sándortól.

Finom velin papiroson csinos kiállítással, 180 lap. Ára füzve 1 ft ezüstben, pompás kötésben 1 ft 30 kr.

Mint vásári s ujévi ajándok különösen ajánlható.

Kozma Vazul, kiadó.

Megjelent Geibel Armin bizományaiban s kapható:

K A T A L I N,

irta

Arany János.

64 lap, finom velin papiroson, ára 20 pkr.
Szilágyi Sándor, kiadó.

(3-3)

Messy Klára,

épen most Bécsből visszaérkezvén, ajánlja a Nővilágnak a legújabb pipere cikkeivel bőven ellátott

Divat-Salonját.

(Váci utca 15. sz. 1-ső emelet, a Nádor czimű vendégfogadónak átellenében).

A Pesti Röpivekre

még folyvást előfizethetni.

Előfizetési ára helyben Pesten egy negyedévre oct. 1-től dec. végéig 3 frt, postán küldve 4 frt; egy félévre oct. 1-től martius 31-ig 1851 6 frt, postán 7 frt 30 kr. p. p.

Előfizethetni helyben Pesten Kozma Vazul nagykereskedésében, nagyhiduteza 671-ik sz. a. és nyomdájában aldunásor kegyesrendiek épületében.

A vidéki előfizetők postai uton, s ezen megjegyzéssel, hogy előfizetési díj, bérmentesítés nélkül is beküldhetik következő czim alatt: Kozma Vazulnak Pesten.

Mindennemű hirdetések fölvetetnek, egy kétszer hasábozott sorért 4 p^gó krt számitván.

Megjelenik hetenként egyszer minden vásárnap, két íven, csinos borítékban finom velin papiroson.

Minden 4-ik számhoz egy Párisban készült aczélmetszetű divatképet melléklünk.

Szerkesztői szállítás régi posta és aranykéz utca 28-ik sz. szögletház 1-ső emelet.

A szerk. levelek Kozma V. nyomdájába címzendők.

PESTI
R Ö P I V E K.

MAGYAR IRÓK FÜZETEI

A SZÉPIRODALOM, TÁRSASÉLET ÉS DIVAT
KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI
SZILÁGYI SÁNDOR.

KIADJA
KOZMA VAZUL.

I. ÉV. – 7. SZ.

PEST, 1850.
NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL.

TARTALOM.

Társas életünk. IV.
Pünköst reggelén. T.
Orion. (Vége.) Lauka Gusztáv.
Gerőbán. Gyulay.
Spanyol hymnus.
Kelemér és Bejére. Zalár.
Excollegai utasítás.
A szerencsééhez. Vajda János.

Caleidoscop:

Emlékdalok. Babszem János.
Társaséleti szemle.
Nemzeti színház.
Mozaik.
Divat.

VIDÉKI ÉLET.

Kör mend, oct. 24-ről kapott levélből tőlünk nem függő akadályok miatt, csak annyit közölhetünk, hogy a losonczyai fölsegelésére nyitott, s az olvasó egylethez küldött aláírási ív egészen megtelt már — ürességgel. — Min lehetlen bámulatunkat nem jelenteni ki, annyival inkább mert az ország minden részéből el-lenkező értesítéseket veszünk. Sajnáljuk, hogy a levél többi részét nem adhatjuk.

Kör mend, nov. 2. A mai nap, hogy mások szavával éljek, nagy epochát játszik Kör mend krónikájában. — Nehogy azonban valaki ezen nagyszerű epochát valamely jótékony célra rendezett tánczvigalom, vagy műkedvelő társulat kelet-kezésének tulajdonítsa, s ez által minket némelyek előtt még gyanuba is hoz-zon, — egyenesen kimondjuk, hogy azt határunkba vergődött egy pár szarvas el-ajtésének köszönhetjük. — Hat Szentiván énekénél is hosszabab lehetne ezen jól r e n d e z e t t szarvasvadászatról írni, mégis rövid lenne az öröm irányában, mely a vadászok arczán fénylett, a gazdag zsákmány fölött. — Egy két arczon ugyan szemüveg nélkül is észre lehetett venni, hogy most az egyszer ők is szerettek volna bakot löni; azonban azzal vigasztalják magukat: ce qui est differt, n' est pas perdu.

A vadászat alkalmával több r ó k á t is lehetett látni, — ez azonban, kivált vidékünkön, nem újság. — Egy hajtó fiú még azt is állította, hogy hajtás közben olyan számár formát is látott. —

Annak ellenére is, hogy városunkon, egy más orvos kíséretében keresztül-tazott barom orvos a beteg marhák körüli bánásmódrul egy kis praelectiót tartott, közel négyszáz darab marhánk veszett el, s most is mindegyre hull.

Magyar és német költők bőségében vagyunk. Nem régiben jelent meg egy magyar mű, németre áttéve, Kör menden a korona vendéglőben. A kezdete ilyen formán hangzott: piff, paff. A koszoru a német költő homlokát díszíti, zöld helyett kék levelekből fonva; mintegy jelképeül annak, hogy a zöldszint nem szenvedheti.

Ugyám.

Szathmár, oct. 30. Városunk a megyei főtörvényszék Nagy-Károlybóll áttételével, mondhatni új: zajos lét előcsarnokában áll; s bár a nagy természet na-ponta haldoklik, ámde társas éltünk borult látkörén, egy vidám fény kezdi szétlő-velni ragyogó sugárait, melyek kimagyarázhatlan varázserővel hatnak elfásult ide-geinkre. — Jelenleg pedig Weinberger Emanuel tánczművész mulat közöttünk. Casi-nónk hamvaiból ismét fölédelt. Színházunk is van; de oh fájdalom, hogy őszintén szóljak, míg a szomszéd Mármaros bérczei közt, a minden szépért és jóért magasz-

TÁRSAS ÉLETÜNK.

IV.

Lépünk az aristocratia, s a nyomán haladó ugynevezett vagyonosabb és műveltebb osztály termeibe. Igen — mert a közéleten kívül, melyet itt mellőznünk kell, a családi foly legtöbbit be a nemzeti jellem alakulására, fejlődésére.

Mit találunk?

Többit, mint ezelőtt. A hazafiérzésnek nem kell a fájdalom és harag szótárából a legkeményebb szavakat kikeresnie, hogy kitörése illő alakban megjelenjen, de az öröm sem fog pazarolni boldog felkiáltást és meleg könyeket. Hallani fogunk sok helyt magyar szót, ott is, hol ezelőtt évtizeddel számüzve vala. Találni fogunk több helyt nemzeti érzést, ott is, hol azt nem rég gúnyos mosolylyal a költők és hirlapírókhoz utasíták. Ki is állhatott ellent az utolsó évtized magával ragadó erejének? Ki is merészelt szembeszállani az oriásivá nőtt közvélemény hatalmával? És akkor kinek nem vegyül érzése a közfájdalomba, midőn a leghiszékenyebb optimismus is megtanult csalódní, s a legrenyhébb közönyösség is felkorbácsoltatott.

De ez még nem elég. Ki megszokta a társas élet kincseit be nem cserélni a politika sokszor csalóka adományaival, többet ohajt. Keresi a nemzeti jellemet vagy legalább annak főbb árnyalatait; keresi a magyart erényeivel, hibáival, keresi a nemzeti szint, nem a tricolort, hanem ama másikat, melyet eltépni és sárba taposni nem lehet. Mind hiába! El kell komorulni a fényes salonokban s haragra lobbanva oda hagyni a gyermekszobát.

Angol, franczia, német háztartás, idegen szokások, külföldi

modor, száműzve, avagy csak külsőségekre szorítva minden mi magyar. Legfőbb néhány ősi kép a falakon és gazdag sujtás a méltóságos ur huszárának dolmányán. Mintha a magyar jellem barbárságot képviselne vagy csak táblabírói neveltségességeket; mintha a népéletet nem lehetne megnevesíteni s nemzetivé emelni, mint tevék azt más nemzetek; mintha e két szó: műveltség és magyar ellenkező fogalmakat tartalmazna, mellyek egymást kizárják.

A társas körökben, a bemutatásnál elmondott nevekből vagy a férfiak szakáláról tudjuk meg, hogy magyarok között vagyunk; ha pedig magyarul foly a társalgás, azt kell hinnünk, hogy ezek külföldiek, kik nem tudhatni minő rokonszenyből tanultak meg magyarul. Nem érezzük otthonosan magunkat. Mindig a külföldi élet lebeg szemünk előtt. E német feszesség, ez eltorzított franczia és angol modor nehéz teherként fekszik rajtunk. Nevetnünk kellene, ha a bánat le nem foglalta volna már a kedély humorát s az ajkak gunyosolyjait.

A házi ur hijába halmoz el szivességgel, föl nem vidulunk; hijába tiszteljük benne a jó művelt embert, talán a hazafit is, szivünk nem nyílik meg, hogy szeretet ébredjen benne. Eszünkbe jut, hogy a magyar aristocrazia termeibe kellene lennünk. Rosszul esik e historiai nevek birtokosait illy hozzájok méltatlan alakban megjelenni látnunk; fáj meggyőződünk arról, hogy az ősi vér és kincs, bűnös vagy könnyelmű, de minden esetre rossz gazdák kezeiben.

A falakról letekintő képek a multa emlékeztetnek. Az ősapák nem így éltek. Nem csak magyar szó – táncz- vagy pörge kalapból állott a nemzeti jellem. Egy láthatlan, de mindenütt érezhető szellem járt át mindent. Nyilatkozott mindenütt a harc terén, vigalomban, ősi tűzhelynél, tanácsteremben; s mint a prisma sugárai ezer változatban ragyogott.

És e szeretetre méltó gyöngéd hölgyek?

Hiányzik bennök az mit szépség, finom modor, s elmésség ki nem pótolnak. Nincs meg a mi a fő. Vörösmartyként féljük, csodáljuk, mint az üstököst. És e hiány nagyobb a férfiakénál, kiken a közéletnek még is nyomokat kell hagynia. Ők épen virágházinövények, idegen éghajlat gyermekei. A nemzeti hangot is ritkábban halljuk ajkaikról s ah! miként várhatjuk, hogy Szilágyi Erzsébetet és Zrínyi Ilonát növeljenek? hogy érzés- és jellemben más irányt adjanak a fensőbb köröknek, s mint hitvesek és anyák, azon hatást eszközölhessék, mellyet körülményeink megkívánnak? Pedig a gyermekszobától a vigalmak zajos tereméig ők uralkodnak, s kezökben roppant hatalom nyugszik.

Mind ez természetes következménye azon divatos nevelési rendszernek, melly ellen paedagog és politikus már annyit összeírt. A magyar műveltség alá van rendelve az általánosnak, holott ennek

amazt hordani s mintegy emelni kellene; hol a nemzeti jellem nyilatkozatai mutatkoznak, visszanyomatnak, mert talán az anya nem fog büszkélkedhetni, hogy Páris salonaiban fiáról senki sem akarta elhinni, miként nem francia. Szomorú jelenségei a megromlásnak, midőn sajtáságunkról megfeledekezünk, büszkeségünk föláldozzuk, s önmagunkat külföldi szempontból ítéljük meg. Nincs mit örülni az olyan műveltségnek, melly a nemzeti jellemet előli s minden országnak polgárt növel, csak a hazának nem.

Gróf Desewfy Aurél, kit bizonynal senki nem nevezhet uryülölő ábrándozónak, ezelőtt mintegy tíz évvel szomorú jellemzését adta a magyar aristocratia növelési rendszerének. Azóta igen kevés változott. A gyermek talán tud magyarul, mert ennek hiánya a mostani időkben még is sok lenne, és ez minden, mi rajta magyar. Azon időponttól kezdve, mellyben eszmélni kezd, idegen gondolatok, érzemények, foglalatosságok körében él, s nő ifjává. Majd elmegy utazni, sokszor vissza sem tér, hanem e hazán kívül telepedik le. Vagy ha visszajő, folytatja atyja életét, s növelteti gyermekeit, mint őt növelték.

Nem tagadhatni vannak kivételek: családok hol a magyar jellem minden nyilatkozataival és eredményeivel egyetemben atyáról fiura száll, egyesek, kik szülők bűnét kettőzött fáradalommal hozták helyre s teremtik magokat újjá családjokkal együtt, de mindezek fölötti örömünk csak azon bánatos kérdést idézi föl: az egész osztály nemzetiesedett műveltsége hova emelhetette volna a magyar nemzetiséget?

Azonban ha elhagyjuk a termeket s azon lakok ajtaját nyitjuk be, hol kiválólag kérkednek a magyarsággal, s magokat a nemzet erejének mondják, sem fogunk kárpótlást találni az elébb érzett fájdalmaért.

Itt minden magyar, de e magyarságnak csak becsszomj nélküli nemzeti érzés örülhet. Hiányzanak a polgárisodás ajándékai, a műveltség alakító keze, s ama szebb, nemesebb élet jelenségei. Vagy mindezekből valami, elferdítve, tévesztett irányban, mi aztán rosszabb a semminél. Mintha a természetes és emelkedő fejlődéssel elveszne az eredetiség; mintha a magyar jellemnek sajtásága volna, hogy a nemesülést, a lényegét el nem törő módosulást nélkülözze, ha az akar maradni a mi.

Miért fessük a táblalabirót? Ki fogadja el magyar jellemnek, midőn mint a németeknél a philister, már nemzeti torzkép lön? Ki örül a debreczeni és szegedi polgár csökönös törzsökösségének, ki az idegen elemmel egyszersmind a műveltséget is kizárni igyekszik, és nemzetisége munkátlan, nyugvó szellem, melly hijába várja a bűvészhívó szavait? Nem épen olly különös-e, ha a sallangós táblalabirófi

teletorokkal szidalmazza az elkorcsosult mágnást, mint midőn ez úriás megvetéssel néz le a magyar betyárságra? Ugyanazon a tengeren eveznek, csak a hajó más, különböző révparton kötnek ki, de hosszú utról egyik sem hozott kincset, bár mindegyik aranybányákról s gazdag szigetekről mesél. Itt az ép, nyers anyag hever feldolgozatlanul, amott a feldolgozás elhibázott. Egyik jogosan kikelhet a másik ellen — elég ok van reá — hanem azért mindkettő büne bűn marad, s a büszkeség nevetséges.

Milly kevésre szorul azon elem, melly a nemzeti jellemet a nemzetiesedett műveltség, és művelt nemzetiség értelmében képviseli! Az aristocratia, s a most érintett osztály egy csekély töredéke, a honoratiorok nagy része, s az irodalom és művészet emberei. Képes-e e számban és vagyonosságban kevésbé hatalmas elem nagy erőt fejteni ki? Csoda-e hogy keveset olvasztunk az idegen nemzetiségekből! Miért kérdeni, hogy ama hozzánk ragaszkodó népfaj is, melly testtől lelkestől rajtunk csüng, olly gyéren veszi föl jellemünket, s válik belső lényegében is magyarrá?

Ez eltagadhatlan adatok, e kérlelhetlen tények hangosan szólanak s kimutatják az utat, mellyen haladnunk kell, ha czélt akarunk érni. Jelen körülményeink megfeszített fáradalomra s ernyedetlen kitarásra sürgetnek. Vagy nagyobb csapásokat akarunk-e bevárni, mint a pazar, ki tetemesebb veszteség után fog a takarékosághoz?

Az aristocratia most a nemzetiség bűvös zászlóját emelte föl, s magát bajnokává akarja szentelni. Mi követjük, de nekünk nem csak politikai nyilatkozatok és lépések kellene. Mi többet s kevesebbet kívánunk. Látni akarjuk munkásságát a társasélet terén. Ohajtjuk, hogy palotái Pesten az ország szívében emelkedjenek; teremtsen maga körül magyar életet; emelkedjenek s fejlődésbe induljanak általa a nemzetiség és műveltség tényezői, s nemesüljön a nemzeti jellem. Ne halljuk most is minden nap ama régi panaszt, hogy e hon határain túl vesztegeti jövedelmét, kecsegtető ígéretekkel áll elő s politikai hatását csak önértékében és nem nemzeti irányban akarja használni. Némitsa el ocsárlóit tényekkel s adjon eredményt, ha bizalmat kíván. Szóval foglalja el méltán azon helyet, mellyet másutt minden aristocratia, vagyonos osztály elfoglal, ha magát a közvéleményben fönn ohajta tartani s hatni akar. Mind ez pedig lehetlen, ha ez idegen alakban, e tétlen szónoklattal jelen meg, kivált ott, hol még sok emlék tesz bünei mellett bizonyoságot.

Ama másik fél — a curiák és népes mezővárosok lakója sohajtással tölti idejét: a nemzetiség veszélyben van, a nemzeti jellemet elkorcsosulás fenyegeti. E panaszokra elég ok van; több rendszabályok nem kedvezők, s majd a növelés sem lesz egészen kezében. Gyermekei talán egy korcs műveltséget s jellemet fognak magu-

kon hordan, vagy ellenszenvökben még jobban megcsökönösödnek, s a haladó idő még messzebb hagyja. De a sohajtás semmit sem segít. Ott vannak még számtalan eszközök, csak meg kell ragadni, ott van még nyíltan egy tér, csak reá kell lépni. Mindenek fölött szükség fölemelkedni a nemzetiség magasabb szempontjára s műveltséggel kell tenni szilárdá. Csak ama balvélemény ne uralkodjék, melly azt hiszi, hogy a nemzetiség nyugvó munkátlan valami, s az el nem nemzetietlenedéssel már mindent megtettünk.

Ti fényes urak a nemzeti jellem gyémántköveit ne törjétek és tapossátok lábaitokkal. Ti egyszerű polgárok tisztítsátok s tegyétek ragyogóbbá! Ez a rövid, nagy és mély tudomány.

A magyar őstermészetében annyi drága kincs rejlik. „E komoly faj — mint Kemény Zsigmond mondja — e nyílt homloku, merész szívű nép, kit a szolgaság nem tön félénkké, a szenvedés erkölcstelené, a boszu ovakodóvá, a szerencsétlenség aljassá” — egy nagy nemzeti jellem elemeit hordja magában. Nézzetek egyes tetteket, hol nyilatkozott, egyéneket, kik képviselik, családokat, mellyek termőföjdei, és végre nyissátok be a nép kunyhóit, hol bár fejletlenül, de egyszersmind romlatlanul is jelen meg: büszke érzettel fogtok bámulni és fájdalommal felkiáltani: közös erővel emelve minő életet teremtene ez; ah nem mi cserélnők be a magunkét, hanem inkább mások a mienket!

Ne csupán táncz- ruhával s több ilyenekkel álljatok elő. Ezek külsőségek, bár érdekes külsőségek. Könnyen fölvehetni és lehányhatni s e mellett a divat- s ezer változtató körülménynek vannak alávetve. Keressétek a szellemet, mellyből csak a halál vetköztethet ki; a szint, melly, mint a virágnál, a lényeghez van kötve, a tápláló erőt, melly életet — hosszú életet ad. Lessétek el az egyes vonalokat, s alkossatok belőle egészet. Szedjétek össze a hagyományos szokásokat s őrizzétek szent ereklyeként; mert hozzájok mult van kötve, s a jövőndő csiráit rejthetik. Tépjétek le mindazt, mit a gyalázat napjai hagytak rajta s oltsatok bele ágokat a dicsőség óráiból. Majd nyílni fog ezer színű virág s az illat messze vidéket betölt. Emeljétek a polgárisodás színvonalára, hozzátok öszhangba a műveltség főbb kívánataival. Lesz szilárd alap, művészi alak, ragyogó szín. Birni fogjátok a talismánt, melly egy jobb idő kapuját nyitja meg.

Az utazónak, ki fölkeresi e hazát, mellyről az újabb időben annyit hallott, nem kell kérdeznie, mint eddig: hol a magyar nemzet? Fel fogja találni mindenütt és mindenben, s ha a társas életnek minden rétegeit figyelemmel átvizsgálta, naplójába e szavakat jegyzendi: szerencsétlen, de nagy nemzet. . . még él . . . még jövőndője van.

PÜNKÖST REGGELÉN 1850.

Vigan mosolyg a föld határa,
 Az ég felette tiszta, kék;
 Mintha e napját a világnak
 Ott fenn is megünneplenék;
 Ah a mosolygó föld, s derült menny
 Sötét, borúlatos nekem:
 Kórágyon fekszik szenyvedő nőm,
 Teritőn kedves gyermekem!

Virit a rózsá, és a hajnal
 Harmatja még keylhen ragyog;
 Az ünneplő sereggel én is
 Pünköshti rózsát szaglatok.
 S halotti koszorúba fűzve,
 Bús harmatot hint rá szemem,
 Kórágyou fekszik szenyvedő nőm,
 Teritőn kedves gyermekem.

A népnek arczán ájtatos csend,
 Szívén vallásos buzgalom;
 És rajta, a szent nap diszére
 Fehér, piros köntös vagyon.
 Én gyászban járok, bánatomnak
 Sötét ruháját viselem:
 Kórágyon fekszik szenyvedő nőm,
 Teritőn kedves gyermekem.

Búsán szól az ünnep harangja
 S mig más az úr házába mén,
 Hogy elmélkedjék a legelső
 Pünköst csodás történetén:
 Ah addig a mély fájdalom szól
 Emésztő lángnyelven velem:
 Kórágyon fekszik szenyvedő nőm,
 Teritőn kedves gyermekem.

Hová nézsek? szeretteimből
 Egyik beteg, másik halott;
 Nem enged álmat annak a kín,
 Emez végkép elszunnyadott.

Ott a bús zaj, itt a halálcsend,
 Egykép sebet vág lelkemen:
 Kórágyon fekszik szenyvedő nőm,
 Teritőn kedves gyermekem.

Letört fájáról életemnek,
 Letört az egyik lombos ág;
 Enyészetes forró szelével
 Sárgítja a kór másikat;
 S ha még ez is . . . száradj ki akkor
 Lombatlan bús fa, életem:
 Kórágyon fekszik szenyvedő nőm,
 Teritőn kedves gyermekem!

T.

O R I O N.

Vége.

Ugyanazon perczen, ugyanazon a helyen, hol búcsu csókot váltának, állott a kedves gyermek Iza, nagy szemei Orionon függének, lelke azonban ismeretlen vidékeken bolyongott, keresve Tivardart. — Megfoghatlan, megmagyarázhatlan a lelkek illyszerű találkozása, de miután a természet aljasabb működéseim is megnyugszik a kutató elme, minek bántaná az olly titkokat, mellyek aranyugárokat kölcsönöznek a hallgatag éjnek. Ilyen láthatatlan, és mégis szét nem téphető szálakon köttetvék össze az égitestek, s miután minden költészet a természet titkaiban rejlik, vétek volna e szép titkokat felfedezni akarni.

Az éjszaki oldalon levő előörs tüzet adott. Egy percz alatt talpon volt az egész legénység. Tivadar sebesen osztá parancsait, s elől lovagolt. Az örök utasításuk szerint mindannyian visszaérkezének. Utolsó érkezett meg a jelt adott éjszaki ör.

— Százötven, kétszáz emberből álló csapat közeledik, három lóháton, a többiek gyalog, — részint hosszú csövű fegyverekkel, részint vasvilla és baltákkal vannak ellátva. Lövésemre megállapodtak, alig tettem utasításom nyomán vissza száz lépést, ők is megindulának, egyenesen erre tartanak. —

— Két legény siessen az árendás után, kötözve kell előmbé állítani. —

A parancs azonnal teljesítették részben, — de az árendás már sehol sem találtatott. — Egészen ellenkező oldalról támadtatott meg a portyázó lovas csapat. Délkeletről puskaropogások között közeledett mintegy 300 gyalog ember. Két golyóbis talált két legényt, de nem veszélyesen. Sebes vágatva rohant a kiseded sereg a támadókkal ellenkező irányban az országuton felfelé, a kapitánynak siettetni kellett a legénységet, hogy hova hamarabb tisztásra érhessenek, különben a sűrű cserjék közül, lelődöztethetének a nélkül, hogy fegyvereiket használhatták volna. — A támadó gyalogság messze hátul maradt. Lövések történtek egymásután, de a golyók sérthetetlenül repültek különböző irányban. Mintegy hatszáz lépésnyi nyargalás után elhagyott majorlakhhoz érkezének, mellynek kerületét buján tenyésző törökbuza foglalá — azon pillanatban, midőn a házikó elibe érkezett a csapat eleje, a tengeriből, puskaropogás közepett, golyózápor ömlött feléjük. Három legény üttetett le lováról, négylo pedig elesett. — Tivadar a nélkül, hogy gondolkodott volna, rohanást parancsolt. A török buza különböző irányban metszeték keresztül, kasul, száguldva iramlott a legénység a sűrű tenyészet közé, s néhány perc múlva nem lehetett egyebet hallani kard csattogás, és jajveszéklésnél. Tivadar maga bátran és hatalmasan küzdött, tajtékozó méne nyerítve tépte meg jobbra, balra a török buza sorokat, és vaskörmeivel véres tetemeket szaggatott fel a földről. — Lassankint csendesedni kezdett a vidék, s a hold halvány sugáránál, mint megannyi harcosszellemek mutatkoznak a megmaradt küzdők egyedei. Tivadar épen hüvelyébe akará bocsátani aczélját, a mint hirtelen, mint nyilvessző termett előtte tajtékozó fekete ménen, egy sugár fiatal tribun.

— Enyim az életed büszke vezér, sárga level lesz szemfedőd, s a hold fog vírusztani tartós álmaid felett. —

Tivadarnak maradt annyi ideje, hogy kardját ismét kiránthatá. Összecsaptak. A tribun elsövágására darabokban pengtek szét a levegőben Tivadar kardjának aczél darabjai. A második vágásra bizonyosan betelt volna a tribun jóslata, de egy karabin durranás után, a karesú tribun eszméletlenül esett hátra fekete lovának derekára.

Mellette termett Tivadar és saját kezeivel emelé le lováról a szép ifjút.

— Örömet halok meg fajoméért büszke vezér, lelkiem rég ohajtá illy nemesen hagyhatni el azon rohadó hüvelyét, de ha mégis könyüket szemlélsz szemeimben, tudd meg, hogy azon kéz, melly nékem halált adott, Verena bérecei között egy szép gyermek szívét is szétzaggatá, Florine jegyesem, halálom hírét egy órával sem éli ke-

resztül. Florine meglátlak—e még valahol, meglátlak—e azon hazában, melyet a religio ígért . . . Florine . . . soha sem lát Barola!

Ki halála óráján ezeket mondá, a legnevesebb román költő volt. Az eszmék fanatismusa az egész világon egyforma minden fajok között. De különböző lelkek, különbözőleg éreznek e fanatismusban.

Tivadar elfordult és könyezett. Igen sok oka volt Tivadarnak szomorkodni e jelenet felett. Ő sem volt egyedül szerető kebel nélkül e világon.

III.

A kised csapat többszerű nélkülözések, apróbb csatázások között végre rendeltetése helyére érkezett Szász-Régenbe. E helyen sem nyughatá azonban magát ki, folytonosan nagyobb, kisebb csatázásokban kellvén részt vennie. Valamint a csapatka legényei, úgy a vezérkapitány Fokhegyi Tivadar is, egy állandó gyakorlott huszár-ezredbe osztattak be. Tivadar — érdemei, s ismeretei nyomán — őrnagynak nevezetett, de ő nem akarván századjától megválni, e kiténtetést megköszönte. Három egész hónapig volt már Erdélyben, de családjától, s Izájától egyetlen levélnél többet nem kaphatott. — Végre sikerült hosszas várakozás, s folytonos sürgetés után szabadságot eszközölnie négy hétre, mely alatt szeretteit meglátogathassa. Két sebbel homlokán, és két érdem-keresztel mellén indult honába a szép, fiatal, igen igen sokaktól szeretett és tiszteletben álló huszár kapitány.

Éjjeli tíz órakor érkezett Kis Patakra. — Kis Patak kised, szegény, rongyos, oláhfalucska ötszáz lakossal, a Szamos baloldalán. A vendéglő, hol Tivadar szállást kapott, egyetlen vendégszobával bírt, ezen egyetlen szobában is azonban még egy idegen aludt már akkor, midőn Tivadar bevezetteték. A járásra, kelésre és zörgésre fölébredt a másik vendég is, és meghallván, hogy a kapitány legényével magyarul értekezik, csakhamar felkelt, felöltözött, s örömet nyilatkoztatá, hogy egy ilyen elhagyott faluban akadt valaki, kivel anyanyelvén beszélgethet.

Tivadar megmondá nevét és állását, hasonlóul az idegen is. Regéczi Kázmér volt ezredi és tábori pap, ki szinte hazafelé utazott ismerőseihez. — Az egyféle húsból álló estebéd felhozatott, s kedélyes beszélgetések között el is költetett.

— Csak ha e darázs-fészket hátunknál hagyjuk, leendünk tökéletes biztosságban, e falukban szinte áruló, és vadrománok laknak; kik többeket elpusztítanak már nemes vezéreinkből.

— Magam is jobban ohajtottam volna valamivel odább hálni meg, de miután köröskörül az égen terhes felhők mutatkoznak, nem

tartám tanácsosnak a további utazást, s csak így állapotam meg e silány falucskában. Katona embernek szégyen ha agyrémeitől félemlik meg. Nagyon tisztelendőséged, s én, még elibe állunk néhány gyáva, pulya gaznak, —

— Isten őrizzen hogy szükségünk legyen ellentállásra. Sok lúd dísznót győz. Igen nehéz ismeretlen helyen, ismeretlen alakokkal, sötét éjszakán küzdeni. —

Mindketten lenyugvának, a gyertyát azonban nagyobb biztonság kedviért égve hagyták. — Alig tele el két negyed, az eső zuhogva eredt meg, a levegőt villámok hasíták, és nehéz dörgés rázkódtatá a gömbölyű kised ablak táblákat.

— Milly jó hogy fedél aladt vagyunk — szólott halkán Fokhegyi.

— Ohajtanám inkább volnánk a szabad ég alatt künn a mezőn, vagy országot közepén — felelt Regéczi — igen igen rossz sejtelen gyötör. —

— Inasom a pitvarban nyugszik, s a legkisebb neszről, mi e ház közelében történni fog tudósítand.

Fokhegyi csakkamar elaludt, a tábori lelkész ellenben gondolatokba sülveve merengett az olcsó faggyú gyertya pislogó halvány mécsénél.

A sejtelen az élénkebb, s finomabb lelkek tulajdona, szellemi inspiratio, melly igen keveseknek adatott. De hogy vannak lelkek, kik majd mindenféle veszélyeket előre megéreznek, a mindennapi élet rég bebizonyította. A babona a barbarismus védszentje, a sejtelen a civilisatiojé.

A vihar elült, a csillagok, az ég halvány hazudságai tündökölni kezdének, a gyertya ellobogott, a lelkész elaludt.

A kised szoba ajtaja, csendesen felnyilt, Fokhegyi szolgája lassu, csendes léptekkel közeledvén ura ágyához, s azt felébreszté. Hasonlóul tön az idegennel is.

— Mi baj — kérde a kapitány suttogó hangon.

— Gubás emberek csoportosulnak a vendéglő körül, suttogásaikat nem értem. de vasvilla van a kezeikben. —

— Domine in manus tuas commendo spiritum meum — szólta lelkész s egy másodpercz alatt, felöltözve állott meg a szoba közepén.

— Nagyon tisztelendő uram, ha veszély érne, ha nem láthatnám többet szüleimet és Izát, tegyen keveske kerülést s menjen Réztelek felé, keresse

Többet nem szólhatott, recsegve szakadt be a azobácska tölgyajtaja, s vasvillák villogtak minden irányban. Mint oroszánok vívtak az éjben úr és szolga. Kilencz halott feküdt a szobában. A kilencz

halott között három nemesszív. Fokhegyi, a hű szolga, és Regéczi a lelkész.

Ne gondoljatok midőn e sorokat olvassátok motivátlanságról. Az erdélyi harcjáratok számtalanok, kik száz rendezett csatákban kikerülék a halált, a látszólagos béke lakaiban orozva verettek agyon.

E gyilkosságok maradandó lapjai leendenek egy nemzet jellem történetének.

IV.

Midőn Kispatakon villámok, dörgés reszketteté a kicsiny ablak táblákat, s zugó vihar sodorta a virányokat, és tépte a fák leveleit, — Rézteleken a legbájosabb nyári éj mosolygott sötétkék egével, s ragyogó csillagaival. — Midőn Kis Patakon vérében fetrengve mondá ki utólszor a nemes ajak kedvese nevét, Rézteleken Iza étellel kebelében merengett a halvány csillag, Orion vonásain.

Midőn a Petrozán hervadás dúl, a Felka virányain számtalanszor a tenyészet teremtő ereje ünnepel. Ez a teremtés philosophiája, megmagyarázhatlan valami, és igen igen sokszor keserves.

Fehér felöltönyben, illatos virágokrétaival kezében állott a leányka azon a helyen, hol fejecskéjét pár hónap előtt még nyugodt szívvel hajthatá kedvese kebelére. E kebel ma tele volt fájdalommal, a szív pedig vérzett.

Csendes volt minden a kertben, egyetlen hárfa hang huzódék keresztül az illatos légen olly szeliden, mint a kedves halottak emlék szálai. Az erdész tizennégy éves leánykája játszá a serenádót Lammermoori Luciából.

Különös két jellemvonása van a zene költészetnek; — élénkebbé teszi az örömet, keserűbbé a fájdalmat. Eszembe jut itt egy sötét lelkű író állítása is: a zene életet ad az életnek, megöli a halált. Ezen állítás merő ellentét, de ezen a csillagon még az ellentétekben is sok igazság van.

Iza sírni kezdett. A szelid zene még jobban megtépte szív sebeit, talán ha nem sirt volna, bár kevesebb fájdalommal kebelében meg kellett volna hálnia.

Letörlé könyeit, s tiszta ragyogó szemekkel tekintett a fénylő csillagba. A hárfa zenéje elnémult, a véletlen akará talán, hogy csendes ünnep legyen, midőn illy nemes szívnek kellett megrepedni. Ha még olly fényesen ragyogott volna is Orion, Iza még is halaványabbnak látta volna mint máskoron, a Tivadar szemfedelén keresztül kellett azt néznie. Egyetlen hangosabb sohaj lebbent el ajkain. Oda hagyá a helyet, és sebes léptekkel repült a kert végén álló ró-

za halomra, honnan szabad kilátás volt a vidékre, melly felé Tivadar távozott.

Messziről sötétmezbe öltözött lovagot pillantának meg szemei, meredten tekintett a leányka felé, s ez kicsiny gömbölyü kezeivel fehér kendőt lobogtatott elébe. Mindig közelebb, közelebb jött a sötét alak, a leányka térdei reszketni kezdének, halvány ajkai mosolygának, szemeiben élénk tűz villogott; ismét intett fehér kendőjével, az idegen alig volt már néhány lépésnyire.

Tivadar életem . . . Tivadar!

A jövevény mellette termett, átkarolá hideg karjaival, a leányka egyetlen örömsikoltást hallatott, s összehult. Kedvese magával vitte menyasszonyát.

Szebb helyen nem lehetett volna az esküvő. Méla holdvilágnál, rózsásalom közepén. Az éjszakai szél megeredt, leszaggatá a rózsák leveleit, s beboritá azokkal a hideg nyugovót.

A hárfahang ismét megzendült, csendesen húzódik keresztül az illatos légen, oly szeliden, mint a halottak emlékezete.

Lauka Gusztáv.

GERŐ B Á N.

„Miért reszketsz, mért halványulsz,
Édes feleségem“?

„Karod kemény, derekam fáj:
Beteg vagyok férjem.“

Néz Gerő bán, hallgat Örzse.

„Illy későn nem vártál“?

„Kis fiammal virasztottam
Szelid holdvilágnál.“

„A szelid hold bűnös csillag. . . .

E gyermek nem enyém“!

S a gyermek sir öntudatlan

Édes anyja ölén.

Áll Gerő bán és kardot húz:

Kardja hosszan véres.

„Édes rózsám, feleségem

Mond: szíved mit érez“?

„Ember, ember félek tőled. . . .

Te öltél, gyilkoltál!“

„Jó baráttal virasztottam

Szelid holdvilágnál.“

Örzse néz a véres kardra

És szoborrá sápad;

Lelkében minden vércseppből

Egy egy kigyó támad.

„Ifjú lány, szemérmes lány

Ártatlan sziveddel,

Oh ha nem szeretsz igazán,

Pártadat ne tépd el“!

És Gerő bán fájdalmában

Ottan áll merőn még,

Könyein két sugár reszket:

Szerelem és emlék.

„Milyen szép és milyen csalfa. . . .

Csalfa, szép az asszony:

Ki szereti a virágot

Ne egygyet szakasszon.“

„Ne tépd el“! „Ne egygyet szakassz“!

E két hang öldöklő;

Vérzik Örzse, vérzik a bán,

Vérzik mind a kettő.

„Apám. . . anyám“! sir a gyermek,

De nem felel senki.

„Ne tépd el“! „Ne egygyet szakassz“!

Csak a viszhang zengi.

Gyulai.

SPANYOL HYMNUS.

— Honnan jössz gyermekem? hol voltál? mit láttál?

— A mezőn valék, távol innen. A fűben hevertem, a nyájak körüllem legelésztek, vagy nyugvának az árnyékban; a gabonát hullámoztatá a szél, s a rétet virágszőnyeg fedezte.

— Egyebet nem láttál ottan? Térj vissza gyermekem figyelemre méltó dolgokat találandsz ottan.

Isten jelen vala a mezőn. Nem láttad őt? Ő áldotta meg szépségével; az ő tekintete fénylik a napsugarakban.

* * *

— A cserjében sétálgattam; a szellő csókjáival rengeté a fák leveleit, a sziklából édes morgással buzogtak ki patakok; madárka ágról ágra ugrott s a csattogányok egymásnak felelgetének.

— S mit sem hallál, mint a patakok édes morgását, s a madarak öszhangzó dalát, s a szelet mely az ágakkal játszott? Térj vissza gyermekem a cserjébe s más dolgokat is látandsz.

Isten ült a fákon, az ő hangját hallád a patakok zugásában, a csattogány énekében. Nem értetted-e?

* * *

— Az erdő fái mögött feljöni láttam a holdat, mintha arany lámpa lett volna; az égbolton a csillagok megjelentek egyik a másik után. Dél felől nem sokára fekete fellegeket láttam feltűnni; gyors cikázatokban hasíták át a villámok a léget; s a kezdetben távolban hangzó dörgés közeledett; remegtem, olly hangos és borzasztó vala!

— S szived csak a vihartól remegett? s csak a villámot láttad fényleni? Menj hallgasd meg újra a vihart, számláld meg a villámokat: nagyobb csodákról beszélendnek..

A viharban Isten vala, az ő nyelvén beszéltek a villámok, ő támaszta rettegést és borzadályt. Nem ismeréd meg?

Isten mindenütt van, egen, földön, tengeren. Midenütt ő szól hol mi látunk és hallunk, s lételéről a mindenség bizonyítvány.

Istenről ó gyermekem soh' se feledkezz el!

KELEMÉRBE ÉS BEJÉRE.

(Rimaszombat, oct. 23.)

Két hete lakom már Gömörvármegyében,
Gömörvármegyének egy szelíd völgyében.
Én ezt a tájékat nagyon vadnak hittem,
Pedig ezt mosolygva alkotá az isten.

A felleges Tátra örököld fenyvese
Messze kékellik a távolból még ide.
Eltekintek gyakran, mindennap feléje:
Látok-e koronát hóból már fejébe. . . .

Az ősön nem múlik, hogy hideg ne legyen,
Pusztítva dúl szele a faleveleken.
Halvány, bús erdőknek piros halottai!
Mutatnak-e tavaszt a sírnak álmai?

De nem lehet nehéz a koporsó álma,
Sirotokon dalol az ősz csalogánya. . . .
Legalább én hallom édes, meleg dalát.
Ah, ha majd éneklí a földnek tavaszát!

Ősznek csalogánya, lelkem nálad mulat,
S édesdeden szíja magába dalodat.
Mért nem olyan könnyű a test, mint a lélek:
Elvinném szívemet ajándokba néked.

De, ki itt közelben énekelsz szerelmet,
Szerelmes pajtás, mi a manó lelhet:
Hogy csak be sem kukkansz a szomszéd városba
Körültekinteni, lagnak-e még abba?

Látod: én szeretlek, pedig nem ismerlek.
Falvadba menőktől mindig köszöntelek.
De látni is vágyom már egyszer arczádat,
Piros, halovány-e? Ó az enyím sápadt!

Én el nem mehetek, nekem sok dolgom van.
Robinsont olvasom, de nem ám magamban:
Egy kis fiu hallgat szépen szavaimra.
Hej, ha rá kerül a sor majd Wassinghtonra!

Olly sokat szeretnék beszélni én veled,
Mondanánk egymásnak le nem irt verseket. . . .
Igaz, te sem jöhetsz most jut csak eszembe:
Téged is megszállt a nevelés szentlelke!

Zalár.

EXCOLLEGAI UTASÍTÁS.

Collega in petto! Quid hoc! te is a redactori Helicon felé sántikálsz? mellyet én már átláboltam, ha nem is száraz lábbal mint a zsidók a vörös tengert hanem minden esetre üres zsebbel.

Fiu, tudod mibe vágta a fejszédet? Credas mihi, már is kezdesz öszülni... hanem mig olyan vén leszel mint a Jelenkor teljesen megkopaszodol.

Persze gyomrod fiatal — most meg sokat elbir. Készítsd is, mert fog elég nyelni valót kapni... bosszuságot in omni forma.

Te még nem próbáltad — nem tudod mit tesz az, midőn az embernek nyakára jönnek a szedők „pitt um kilfeld!“ „pit um peszeli.“ Nem volt soha bajos ömlengő keblü fiatal parnassusi legelészőkkel, kik a meglegelt hegyről szedett bogáncskórókat rythmusokba öntve, asztalodra tálalják — két, három százat egy ételből, megemészthetlen, kavicsnál keményebb dolgokat!

Még nem tudod mit tesz az elmenni a nyomdai irodába a fél- és negyed-évek elsőbb napjain, s kíváncsi szemmel nézni, mint tódulnak az előfizetők — más lapokra, csak a tiédre nem. Sójajtani ilyenkor, várni, remélni s várás remény között meggörcsülni.

Nem tudod mit tesz az megróni valakit s a megróttak által megrohantatni! Öcsém! ezek az emberek furkós botokkal járnak — genus hominum kiálhatatlanissimum! Számadásra vonnak s ha könnyü helyt kapnak, elhegedülnek a szent Dávid keserves énekét hátadon. Különösen tánczosnőket vagy színésznőket, kiknek vén nényök van, ne rójj meg! Az elsőknek udvarlóiuk furkós bottal, az utolsóknak vén nényök nyelvökkel szolgáltatnak magoknak igazságot. Ez utolsó plane nagyon borzasztó!

Különösen öcsém nem tudod mi az a collegialitas.

Ha mindent kiállanal öcsém, a redactorságból ezért az egyért megszököl. Már ez sokkal több mint mennyit a legnagyobb máju ember érzékeny kebele elviselhetne.

Tudod öcsém az embernek collegaja első spionja. Ha a lapban nem beszél rólad, hangosabban szól a kúfár nyelv, rágalmaz, vádol, mocskol: öcsém bele kell bolondulnod. Ha a lapban beszél, ez plane még veszélyesebb. Akkor nincsenek előfizetői s a tiédet akarja elhalászni.

Meglásd öcsém, még pályád küszöbén sem fogsz állani, s a collegialis sympathiának hatalmas nyomait már is fogod érezni! Szánni, vádolni s elítélni egyszerre fog legjobb collegád. S a közönség? ember légy a talpodon ha ott kitiszithatod magadat!

Ez a legveszélyesebb — mióta a boldog emlékezetű censura eltöröltetett. Addig azzal volt legtöbb bajod. Az kegyetlenebbül vörösönozta a te czikkeit mint te a fiatal poetákat. Citáltatott, convincaltatott, ember valál talpadon ha megállhatál előtte. Ha bevittél két konczos iratot hozzá, kihoztál két ivet.

Most veszélyesebb a collegialitás. Őcsém! nem tudod mi lesz belőled. Mintha látnám hogy megöszülsz, hogy megkopaszodol idő nap előtt.

„Szólj igazat betörik a fejed!” szokták mondani. Hanem neked azért akár szólsz akár nem szólsz igazat — betörik!

Egy szép reggel, tán föl sem vagy öltözve, tán még csibukkolni fogsz s roppant füst felleget terjesztgetve szobádban azon keresztül nézed ábrándaidat, álmaidat, gondolatidat, betoppanand hozzád egy ismeretlen egyéniség, glacée kesztyűben, fekete frakban.

— A szerkesztő urat keresem.

— Én vagyok az. Szolgálhatok valamivel?

— Egy kevés bajom van önnel.

— Tessék helyet foglalni!

— Köszönöm. Nem vagyok fáradt. Én önnek tisztelői közé tartozom, Szeretnék lapjára. . . .

— Ah örvendek! Tessék kérem helyet foglalni! Oh kérem. . . .

Uj kopogás. Most egy másik . . . egy straniera lép be. Körülbelül 20 és 60 között vannak éveinek számai. Kezében imakönyv, ajkán sohajtás, szemében kacsingató pillantatok.

— Kérem alásan a szerkesztő urral volna egy kis bajom. . . .

— Méltóztassék parancsolni. . . .

Az első hihetőleg előfizetni szándékozó, az utóbbiban pedig ostromlói egyikére ismersz.

— Lássa kérem szerkesztő úr. . . .

— Bocsánat rögtön szolgállok. . . .

— De nekem nagyon sietős. . . .

— Parancsoljon. . . .

El sem kezdheti jóformán betanult mondókáját, s már is egy szurtos kép dugja be fejét ajtódon. . . .

— Pitt um manuskript!. . . .

Borzadva jut eszedbe, hogy még nem készítettél. . . .

— Wart einen augenblick. Kriegst gleich! Bocsánat asszonyom, uram . . . beküldenéd a másik szobába vendégeid, hanem borzadva jut eszedbe, hogy nincs másik szobád! ó jaj! . . . Tehát félre a szégyenkedéssel . . . öltözni készülsz! hogy az utójára jött szellememészőt lerázd nyakadról!

Uj kopogás, uj vendég . . . egy livrées inas! hah! tán estélyre hívnak! Csalatkozol. . . .

— A nagyságos asszony visszaküldi a példányt, nem szokott magyar lapot tartani. Alázszolgája!

De már ezt csakugyan kedved volna ebrudon dobni ki. Mindegy, mást nem tehetsz, mintegy száraz észrevétellel elmondhatod:

— Illyen a mi közönségünk! Szolgálhatok? . . .

— Uram? ön igazságtalan ön méltánytalan, illy gyalázatosan járni el, uram ön tartozik igazat szolgáltatni, tartozik ezen replikát kiadni.

- De asszonyom kérem, nem tudom. . . .
 — Ejh mit nem tudja ön! Kiadja vagy nem?
 — Mutassa asszonyom!
 Huszonöt sűrű ív replica 3 rövid sorra!
 — De hisz ez lehetlen!
 — Én megmutatom hogy lehető lesz! Ha a vádat kiadta, tartozik a védelmet is közölni!

Épen szeretnél felelni, midőn egy hivatalos levél szolgáltatottatik kezedbe.

— Bocsánat! Felsőbb parancs, távoznom kell . . . Uram parancsolt velem?

— Ó kérem nem sietős, majd csak holnap jövök!

S az egyetlen előfizetni akaró távozik.

S e jelenetek naponként megújulnak. Este azért fekszel le hogy reggel ilyenekre ébredj: Légy rá készen! —

Én már tul vagyok rajta — nevetem a világot. Fogadd el a jó tanácsot légy mindenre készen. Kabátodat béleltesd meg jól — az ütlegek nem fognak annyira fájni. Nyelvedet tartsd kifenve — megkopnia soha sem szabad, s mi legfőbb, komoly. meltóságos leereszkedő légy a fiatal poeták — alázatos, mosolygó az előfizetők iránt.

Mintha látnám mint fog ez neked illeni ha nem sokára megöszülsz.

Datum in Citte Bécs sept. 28-án 1850.

N. N. collegád

A volt „Magyar Kurir“
 szerkesztője.

A SZERENCSEHEZ.

Szép szerencse, vak szerencse

Mit gondoljak felőled?

Te vagy e bolond, vagy a föld

Tesz bolondá tégedet?

Világtalan vagy s az egész

Világ szeret tégedet,

S te szegény világtalan, a

Vak világot vezeted?

Én ugyan nem láttalak még,

Isten tudja merre jársz;

Te is a mint veszem észre

Magas palotákra vágysz.

Pedig hidd el, téged ottan
Nem szeretnek úgy soha,
Mint a hol megunt testvéred
Él, a gyászos mostoha!

Azt veted okúl talán, hogy
Háládatlan a világ,
S a kit egyszer fölemeltél
Utóbb a nyakadra hág,
Elfelejtván, hogy mit adtál
Ujra elveheted azt,
S hűtlenül elpazarolják
Minden hozományodat?

Ah de épen ez ok ellen
Száz ezer példa beszél,
Hogy ki tizszer is elűzött
Ujra abba szeretél.
És ki érted hön sohajtoz
Lenn a börtön fenekén,
Rá se nézesz, mert talán hogy
Örök szerelmet ígér?..

Ugy van úgy! . . . hogy a hasonló
Csak hasonlónak örül,
Te pedig a legkaczerább
Minden szépségek közül,
Hitvány és üres fejüket
Látogatsz meg mint magad,
A nagy és bölcs nem kell . . . ök meg
Megvetik hatalmadat!

Szép szerencse, vak szerencse
Mit gondoljak felőled?
Hogy ha szép vagy, kár bizony, ha
Eltakarod képedet.
Szégyenled tán kicsapongó —
Soh' se szégyeld — vétkeidet:
Hisz ha vak vagy, a világ még
Nálad is s z e m telenebb! . . .

Vajda János*)

*) Jelen költemény szerzője Olaszhonból, hol beosztva volt, visszaérkezvén egy ideig pihent lantját ismét fölfevé. Örvendünk hogy mint dolgozótársunkat mutatjuk be. Szerk.

A napokban egy levelet kaptunk, alább következő dalokkal megterhelve. A versek ugyan nem érnek egy fagarast, azonban részint a szerző közelsimérest kivivott neve iránti tekintetből, részint a megénekelt személyiség iránti deferenciából jónak láttuk azokat közleni:

EM L É K D A L O K

Tom Poucehoz.

Irta

Babszem János.

Tisztelt szerkesztő úr kéretik e verseket a megtisztelt egyéniséghez alkalmazott apró betűkkel nyomatni, hogy ő is elolvashassa. Előfizetési árra a legutolsó pesti vásárra okvetlenül megjelenendő műnek fél kis pénz. Bolti árra még kisebb leend.

I.

Ni!

Mi?

Látszik ottan

A sarokban?

Talán valami nagy dongó?

Vagy valami kicsi pongó?

Tán a tróglódithok ivadéka?

Vagy egy szinpadra hozott leveli béka?

Semmi dongó, — semmi pongó! —

Semmi béka, semmi greca!

Ez ő!

A lengedező

Tom Púsz

Hüvelyk hús.

II.

Oh vajha én olyan kicsiny lehetnék
 Miként te vagy.
 Termetre olly csekély
 És hírre nagy.
 És hogyha olly kicsiny lehetnék
 Miként te vagy
 Szállást tartanom nem kelletnék,
 A kályhacsöben lagnám,
 Hogy ha fagy.

III.

Miért az istenek
 Ollyan kegyetlenek,
 Hogy az embert nem hagyják nőni lefelé?
 Az ember legalább a világon,
 Akkor úgy fogna ki,
 Hogy a ki nem lehet igen nagy
 Lenne igen kicsi.

IV.

Ifjú barátom, el ne bizd magad
 Mivel most olly nagy szerepet játszol.
 A világ most téged ragad,
 Mert hogy épen alig látszol.
 De gondolj reá és remegj,
 Mikép jöhet majd valaki
 Ki híred azzal öli meg,
 Hogy épen nem fog látszani.

V.

Ha én vállaidra szárnyakat rakhatnék,
 S látnálak repülni a napfényes égen.
 Így kiáílnék hozzád elragadtatással:
 „Szállj ide! szállj ide! szállj az én orromra,
 Szállj az én orromra — óh mennyei-szúnyog!”

VI.

Ha ez a nagy idomtalan világ
 Hozzád akarná alkalmazni magát.
 Az a nagy Svábhegy oda át
 Czukorsüveggé lenne legott.

S ez a hosszú Duna ,
 Csatornává , mellyben esővíz foly.
 S a nagy linea hajók
 Lennének iskátula-fedők ,
 És az atlanti tenger
 Egy becsületes fürdőkád.
 Te magad pedig lennél admiralis ,
 S vernéd a rengeteg muszkákat,
 Azokat tudniillik :
 Kiket magyarul legyeknek hínak.

VII.

Ha jól emlékezem reá
 A halhatatlan Hugó Károly
 Volt , a ki egykor azt kívánta ,
 Hogy bár lehetne ő pipiske , *)
 Melly nagy dolgokról énekeljen.
 Én illy nagy állat lenni nem kívánok ;
 Azért hogy énekelhessek te rólad ,
 Oh nagyság a törpeségben !
 Hanem ha kellene választanom :
 Hogy mi legyek hát hangomra méltó
 Azon énekhez , melly szól te rólad ?
 Lennék akkor trücsök.

VIII.

Most láttam őt utoljára ! oh kegyetlen szózat !
 Szegény szívem
 Elvesztettem
 Pagát ultimódat.

IX.

Beszéljek-e
 Kicsiny testednek azon nagy lelkéről :
 Hogy eljövél ez árva zord időben
 Egy elhagyott hazába ,
 Vigasztalásul annyi szenvedésért ?
 Hogy nem haragszol
 Azon szegény kis angyalkákra :
 Kik a bankóra vannak festve.

*) Lásd Életképek 1848 első félév II szám.

... Beszéljek-e?

Nem, nem beszélek. Beszélj magad,

A bámulat lezárja ajkaim.

Elhallgatok.

X.

Ne menj el még, oh ne hagyj itt minket.

Vagy ha csakugyan itt hagysz a faképnél,

Hagyj itt legalább egy csizmát emlékül.

Mellyet majd gyűszű gyanánt viseljen

A hálás utókor.

XI.

Fogadd e gyűjteményt kegyes kezekkel,

Nem kívánom: hogy végig elolvasd,

Csak arra kérek: nehogy azt mond reá,

A mit az egyszeri hölgy

Mondott az egyszeri költőnek,

Ki őt megénekelte:

Hogy „jőjön hólnap, ma nincs apró pénze.“

TÁRSAS ÉLETI SZEMLE.

** Petőfi „János vitézét“ németre fordították. A magyar költészetet alig lehetne jelesb darabban bemutatni ennél.

A vásári repertoírral igen kevesen voltak megelégedve. Mindenkinnek saját érdekeihez képest más kellett volna:

Az aggszűzeknek Fiatal férj.

A kereskedőknek Pénz.

Ábrándozóknak a Nyáréji álom.

Rútaknak a Bűjital.

Politikusok szeretnék már látni Henslmann darabját: „Kié a koncz“?

Másoknak ismét „Szerelem és Champagnie“ kellene. Némellyeknek a „Régi pénzek.“ Másoknak: „Örökség.“ Végére sokaknak: a „Zürzavar.“ S mit kaptak helyettök: „Egy pohár vizet.“ „Hét lány közül a leg-rútabbat“, „Elmellözést“, „Veszedelmes nagynénét és „Csálódásokat“!

** Bavinger úr ködfátyolképeit a budai színházban folyvást mutogatja. Jelesebbek:

1. Egy éjszaki medve viadala a középtengerben — nem kód-kép, mint a művész úr hirdeti.

2. Kilátás a Themsére, — igen derült kép.

3. Egy író szobája nyáron.
 4. Egy író szobája télen — mindkettő hidegen hagyja az embert.
 5. Egy bőrze belseje — desperált kép.
 6. Rimini szűz — mely azért nevezetes, mivel a Religio párbajt vívott érte. Pour la Dame!

7. Márczius 13. 14. 15.

8. Napoleon császársága } mind
 9. Csöndélet — } ködfátyol
 képek.

** A lóczy zenetársaság Petersburgból fényes meghívást kapott. Vékával ígérik nekik a rubeleket, hogy itt hagyják ezt a bankó világot. Boldog művészek! . . .

Távozásuk előtt mint halljuk, a Tükörféle sör csarnokban még néhány reunit rendeznek.

Ha ez igaz, úgy mint bizonyost jósolhatjuk, hogy durrogni fognak a plutczerek, és pataként fog omlani a bajor — sör!

** Nemzeti szinpadunk a téli saisonra érdekes vendégeket vár.

Az egyik Alboni a remek alt énekművész, ki mindenestre nyereség lesz színházunkra nézve, azon egy esetet természetesen kivéve, ha játékdíjjára szintén magas hangon találna beszélni.

A másik Willmers zongora virtuoz, ki mint hallik, f. hó 22-dikén kezdi meg hangversenyeit szinpadunkon.

E derék billentyűhős játékának varázsát emelendi ezúttal azon bösendorfer-féle új szárnyzongora is, melyet Bécsben most készített, és melynek minden billentyűje, mint műértők mondják, egy egy fülmilenyelvel versenyez.

Egy új tenoristát is hallunk, miután Farkast már eleget láttuk. Neve Witz. Ohajtjuk, hogy miután a journalistika hónapok óta hasztalan wittczel, végre az igazgatóságnak sikerüljön egy jó wittczel levágni . . . Farkast.

** Időnkben már szinte divattá vált, hogy a testvér, testvére ellen viseljen harcot.

Az egyenlőség küzd a szabadság ellen.

Színek testvér-színeik ellen kelnek véres háborúra.

S a napokban pedig annak is szemtanui voltunk, hogy az egyik szél, a másik Szélllel viaskodott.

A múlt napokban dühöngött nagy szél t. i. neki ment az országúton Szél urambolt címerének, s először lekapván két lábáról, úgy összevissza törte minden oldalbordáját, hogy az biz ez életben soha senkinek sem mondja meg többé, hogy öt valaha Szélnek hitták.

Ezután tovább szelelt iszonyú dühvel pusztítva és rombolva mindenfelé.

Hol csak egy kis szabad helyre talált, azt légostorával összevissza korbácsolta.

Nyitott szemmel a világért sem engedett senkit is nézni.

Szóval rendkívüli időt idézett elő.

Impertinens hideg lehelletéről ítélve, éjszakra jött.

** Kelmefi, mint a M. Hirlapból olvassuk, divatlapért folyamodott. Szivünkől ohajtjuk, hogy vállalkozását siker koszorúzza. Ha haragunánk reá se kívánhatnánk neki ennél jobbat.

** A bélyegadó alá vetett hirdetésmények és falragaszok mind rettenetes apróra zsugorodtak össze. Honnan van, hogy az emberek közt a bélyegzettek gyakran nagyobbá lesznek? . . .

** A napokban késő este a Páris kávéház előtt az egyik teremszolga egy kis gyermeket talált, kit anyja inséget jelző foszlánypolyákba takarva, ott a küszöbökön

helyezett, s a szegény ártatlannal világra lépése első pillanatában is már a puha anyai karok helyett a sors keménységét érezteté.

Benn a kávéteremben egy vígársaság üzte szerencsejátékát.

A szerencsekerék folyvást a banquier részére fordult, s a blattisták már közel valának, hogy utolsó pénzöket is a bank örvénye nyeli el.

Ekkor belépett a teremszolga a talált kisdeddal karjain, s a játzó vendégek pártfogásába ajánlá az elhagyottat.

Az árva kisdéd látása szánakozást költött a vendégek keblében.

S egyik közülök azonnal kettőztetett összeget dobott kártyájára, kijelentvén, hogy a nyereség egészen a kisdédé lesz.

A többiek példáját követék.

És ime a szerencse megfordult.

A banquier mindenütt vesztett.

A derék vendégek pedig a szegény árva részére közel 1000 forintot nyertek.

** Jövő őszre csakugyan el van határozva, hogy városunk egy részét légszesszel világítják. A világításigép a két nyúlucza sarkán állittatik föl, innen fognak aztán a csövek az országút hosszában a város középpontján keresztül vonatni. A város szívében tehát világosság leand, csak aztán a fejében is az legyen. . . .

** Közelebb naphtával is történtek világítási kísérletek, de mint halljuk, kevés eredményre vezettek. Talán ezt az új gyűlényt azért ajánlhatnók jobban az olajnál, mivel salátára nem lehet használni, és így bizonyosabbak lehetnénk, hogy egyedül lámpáinkra fordítják.

** Öt felsőbb és 30 albizottmány küldetett ki, mely a külön városrészek s utcাজারások szerint az adó kivetését és behajtását eszközölen di.

A közigazgatásra nehezült terhek és kiadások tekintetéből a jelen évre eső adóösszegnek egy harmada újra kivettetik, mely a lakosságnak jövő évi adójába leand betudandó.

A jövedelmi adó iránt is folynak már a szükséges bejegyzések.

Szóval, alkalom elég kínálkozik, hogy nemes resignatióval bebizonyítsuk, miszerint nem vagyunk többé nemes emberek!

** Ridley Kohne, hegedű művésznek ma egy hete adott hangversenye egészen megtölté a nemz. casinó zenesalonját.

A hangversenyt Thern Károly úr kitűnő tanítványa a bájos Kubinyi Krisztina k. a. nyitá meg ritka ügyességű zongora játékával.

A zenedarab Hummelnek egy septuorja volt, mellynek kiváló nehézségeit e szép kezek könnyűd gratiával oldák meg, s zajos tetszésre ragadák a hallgatóságot. La Grange assz. Robertből egy dalt s a Puritani „polonais-e-t“ művészi tehetségének teljes kifejtésével éneklé.

A hangverseny adó által játszott Souvenir de Paris és de Venise, s különösen az utolsó „magyar ábránd“ gyöngyei voltak a programmnak. — Ezenestély 55 pft. 30 krt jövedelmezett a conservatoriumnak.

** A hadihírek délkeletről és nyugatról olly nagy szelet csinálnak, hogy majd elviszik az embert. A huszasnak és aranynak azt mondják nagy ára van, látni azonban semmi áron sem látunk egyet is.

A kávé, és czukor mindinkább drágul. . . a kávénénikék harcra készülnek a — böltosok ellen.

⊙ De la Grange assz. elutazása előtt, a jótékonyságuk által ismert lelkes honleányok Bohusné és gr. Mike sné asszonyoknak 50 pftot szolgáltatott át a rokant magyar harcosok közt kiosztandót.

A nevezett két urhölgy köszönetét és a magyar nők bucsúját Hunyadi László utolsó előadásán öleléssel tanusítottá.

Ugyancsak La Grange Lévai Józsefnek egy francia levél kíséretében, melyben Emlékdalaiért köszönetét fejezte ki, elküldte arcképét. Kedves emlék azon nőre, ki ama dalokat annyira megérdemli, s ki annyi borulatos órát már felvidíta dalaival.

⊙ Urambátyám! szerencsés jó reggelt kívánok. Van egy kis újságom urambátyám számára.

— Ügyes ember vagy öcsém, ki velem!

— Hát La Grange csak ugyan elment, s most már K. Ida fog nyomába lépni.

— K. Ida? hisz egy újság azt írta, hogy Csereser.

— De hogy! én bizonyosan tudom. Már meg is tanult zongorázni. A multkor csak azért adták a Végrendeletet, hogy bemutathassa magát.

— Lásd öcsém mind ezt a párisi műutazás tette, s azok a sületlen lapok még is hogy megkritizálták.

— Tudja urambátyám azok a lapok nagyon gorombák. Látja azoknak hiába mondja az ember, hogy vannak szivek, melyek titokban szeretnek és sóhajtának. Nem értik. Pörölnek, veszekednek mért így s mért nem úgy . . . s a titokban szenvedő szivek sohajaival mit sem gondolnak!

⊙ Bizonyos német lap következő helyét érdekesnek látjuk közleni: „Dejean ur nagy társaságából (Berlinbe) 110 személyt visz, azok közt 20 dámat és 60 legszébb lovat.“ Erre szokta a magyar ember mondani: Oberglauben!

⊙ Garay János, Szent Lászlóját előfizetési úton fogja kibocsátni. Közelbbről többet. Ugyan e lelkes költő, „Hétumoger“ című magyar előkori hősmunkán dolgozik.

⊙ Egy kis figyelmeztetés könyvadásainkhoz. Tompa Mihály egy kötet regét bevégzett. Tompa tagadhatlanul a magyar nemzet legkedvencebb költői egyike. Népregei két kiadásban keltek el, s költeményei folytonosan legélénkebb keletnek örvendenek. Ez is bizonyítja, hogy a nemzet sympathiaját bírja — s méltán mert ő egyike azon költőknek, kik maradandó becsüt tudnak előállítani. Mi merjük biztosítani bár mellyik vállalkozni akaró könyvást is, hogy Tompa műveit a magyar nép méltánylandja, s a milly szerenésés egy illy gyűjtemény vállalatnak, olly lényeges haszna az irodalomnak. S aztán igazat szólva, a közönség annyira megunta a sok rossz verselöt, hogy illy munkán kapva kapna. Az eladással, mennyiben tudjuk Vahot Imre van megbizva. Czime: „Regék; írta Tompa Mihály.“ Tartalma:

A napsugár és hajnalka. A vadrózsa. Fehér liliom. A tó leánya. A karpátok villije. Sírály és vízi liliom. A tűz szelleme. Csudafa. Üres koporsó. Az ibolya álmai. A pipacsról. Tengerszem. Selyembogár. A fénikszről. Bölönbika. Nefetejcs. A téli zöld. A virágok tündére. A barlang lelke. Lidércz. Őszi kikircs. Hajós csiga. A viszhang. Mézharmat. A repkény. A mohok. A vakand. A kollokanról. A kérrészről. A pók versenye. Égő szerelem virág. Szomorfüz.

⊙ De la Grange assz. elutazott. Színházunknak a szomoru nyári saison alatt fő istápjja, a közönségnek kedvence volt.

Utolsó föllépése Hunyadiban történt — a karszemélyzet javára.

Lehetlen vala művészetét, hangterjedelmét nem bámulnunk . . . rokonszenyünk azonban leginkább akkor nyerte meg midőn ajkairól magyar dalt hallottunk.

Ki azt úgy éneklé mint ő, lehetlen hogy úgy ne érezzen mint mi. S ha a művésznöt bámuljuk, szeretjük a rokon érzelmű nőt.

⊙ Urambátyám egy kis malheuröm történt!

— Bolondot csináltál öcsém bizonyosan!

— Hát urambátyám azt a nyugtatványt a mit ide adott, hogy a bélyeges papirosra leirjam, elvesztettem. Én bizony hát keservemben ezt az érzékeny dalt irtam reá, mellyet klárinet mellett kell énekelni:

Hullnak a fák sárguló levelei,
Mint az én életemnek örömei,
Corpusjuris, tripartitum oda van
Az én érző, árva szívem nyugtalan!

Nem esik jól a pipázás, a dártili,
Nyakam szorítja nagyon a kravátli.
Ha ez így tart, elmegyek az erdőnek
S beállok ott ha szükség lesz, medvének.

O nagy egek reátok appellálok,
És serio egyúttal protestálok —
Mert tudjátok — én nem azért születtem
Hogy az idő így grassáljon fölöttem.

— Már most hát vegyél új bélyegpapirost.

— Vettem is, rá is irtam a quittungot.

— Na add át.

— Itt van urambátyám!

— Ó te füles! hiszen mondtam hogy pengő forintosra ird le s te 10 p. xrosra irtad. Eredj hamar vegyél pftost s ird arra.

— Hiszen urambátyám a pftos is csak olyan kicsi mint ez!

— Hallgass! nem értesz te ahöz.

⊙ Bekövetkezett miről mi is megjósolhattuk volna, hogy bekövetkezend!

Csütörtökön „Családi dráma“ adatott a nemzeti színházban. Csercser kisasszonynak különösen érzékenyen ömlengő szerep jutott.

Gondolhatni, milyen Csercser kisasszony, midőn elkezd érzékenyen ömlengeni, kezét szívére teszi, jobb lábával kilép, s szeméit forgatja!

S e jelenet a közönségre is érzékenyen hatott. Midőn legjobban mondja: „én szeretlek ó Kleofás, te vagy szívemnek királya! Maradj ó maradj szerencsétlen kedvesed körében!“ Az egész közönség: páholyok, karzat, parterre még a támlás székekről is versenyezve, visszatarthatlanul kezd kifelé szaladni.

** Chinából érkezett tudósításaink szerint, a Toa- Tsing és a Mink dynastia versengése napról napra komolyabb alakot ölt.

A szent birodalom minden részeiben rettenetes sereg mozdulatok történnek.

S már a legnagyobb chinezerek sem kétkednek hogy valaminek kell történnie.

A császári korona az Eris alma melly a zavart előidézte.

A Mink párttól eréd a visszavonás első szikrája; s többé becsülettel nem léphet ha ugy nem akar jární, mint egykori névrokona Madame Mink, kit a mandzsúr színházban bűdös tojásokkal hajigáltak meg.

A Tsing párt elfogadá a kihívást azon önhittséggel, hogy csak maroknyi erővel lesz dolga, de csalatkozott; a nép irástudók mind a Minkék részére nyilatkoztak s már most ha korona helyett pekingi csörgő sipkát nem akar a fejére kapni harcznál egyéb választása nem marad.

A pekingi moniteur — melly közelebb a Tsing dynastia iránti hívséges szolgálataiért a sárga papucs rendével díszesítettett föl — váltig sajnálja ugyan ártatlan hadseregének vérét kiontani, s hathatós szavakban fejti ki, milly iszonyú dolog miszerint a chinezerek egymásra gyilkot fenjenek — de hasztalan.

A nanckingi porcellán toronyból kelt legújabb telegráphi tudósítás szerint:

„A minkek erőszakos ellentállása megtörtént. Odagyujtottak a tsingek-

nek hova nem kellett volna, meg sem várták az embertelenek, míg ezek puskáikra kapszlit vásároltak volna. A lövés következtében féltucat mandarin csupa félreértésből megsebesített, s tán csupa tréfából mégis haltak bele.“

Felszólítás a budapesti emberbarátokhoz!

A jótékony nőegyletek e két testvérvárosban megfelelni ohajtván az általok kitűzött létczélnek; miszerint az ügyefogyott szegénység nyomasztó állapotát enyhítsék, ezennel kedves kötelességüknek ismerik budapest kegyes érzelmu lakosait az új év közeledésére emlékeztetni, mint olyan időpontra, mellyen a korábbi évek példája nyomán, az új évi köszöntéseknek jámbor szokássá lett megváltása, az inséggel küzdő szegénység részére lényeges segély forrásul szolgálhat. E nőegyletek bár teljesen meggyőződék, hogy minden adandó alkalommal, és időben, midőn általok emberbaráti részvételre történik hivatkozás, és segélygyűjtésről van szó, az adózó közönség nagy lelkiségében leghathatósbb támaszt találандnak, mind a mellett a közelgő új évet különösebb alkalommal vélik használhatni, miszerint az annyiszor és sokfélekep igénybevett jótékonsági érzelem olly szokásnak föntartására és élesztésére irányoztassék, melly egy új életszakasz s évfolyam kezdetét az inséggel küzdőknek szánt kegyes segélyáldozattal kapcsolja össze. Számos felebarátink vannak, kikre a szegénység és életnyomor egész súlyával nehezült, s ilyenek sorsa enyhítésére némi kegyes adománnyal járulni sohasem volt kívánatosb, mint épen most a küszöbön álló sanyaru tél szakában, midőn a munkahiány, a több nemű élet szükségletek, s egy alig mult véres beháboru utófájdalmi a nélkülözések végfokára juttatott embert agyonnyomással fenyegetik. Ennélfogva a nőegyletek alaposan hiszik, hogy ezen a szenvedő szegénység nevében nyilvánított kérelem, valamint eddig sem volt, úgy ezután sem lesz pusztában kiáltó szózat, hanem ez ügynek számos pártolót nyer, s hódít, kik minél buzgóbb részvétükkel a jótékony nőegyleteket képesíteni fogják, hogy ezek az újévi üdvözlések megváltásáért befolyó pénzadományokat tüstént s közvetlenül a legnyomasztóbb inség idején rögtön segélyre szorult valódi szegények gyámolítására fordithassák. A kegyes adományokat átveendi a két iker városban minden lelkész úr, a gyűjtés egyéb helyei, a sz. egyházak s középületekre különösen e végett kifüggesztendő falragaszokon fognak kijelletetni, egyszersmind a jóltévők nevei is, karácson és új év első estéjén kibocsátandó két névjegyzéken közöltetni, s minden résztvevőnek, azon helyen, hol magát beiratá, egy példány fog adatni.

Budapesten, 1850. nov. 3.

A budapesti nőegyletek nevében

Külkey Henrik s. k.

a budai nőegylet titkára.

Soltész Albert s. k.

a pestinek titkára.

NEMZETI SZINHÁZ.

Színházi érdekek.

Színházunknál mult hét óta semmi ollyszerű nevezetesség nem történt, melly különös figyelmünket venné igénybe; ugyan ezért némi más érdekeiről szólani néhány szót, nem tartjuk helytelennek.

S ez a színházi személyzet érdeke.

Legelső mit elmondani önmagunk iránti kötelességünk, a Lendvay ügye. Mult számunkban közöltt cikkünket sokan oda magyarázták, mintha mi Lendvayt kisebbítettük volna. Ez nem áll — azon tisztelt urakból már sokszor beszélt a roszakarat, hanem nevetségesebben még soha. Mi Lendvayt tiszteljük, tudjuk hogy szerepeiben olly nélkülözhetlen mint Egressy, s mint az vala, olly általánosán szeretett tagja színházunknak.

Elég erről ennyi. Térjünk egyébre.

A nemzeti színháznak tetemes anyagi és szellemi ereje van, ha az elsőt igen, de az utóbbit nem mindig használják fel úgy mint kellene.

Ott van például Kaiser-Ernst, Stegerné, Lovassi Betti és Szabó Emilia, mindnyájan szép fizetéssel szerződött tagjai színházunknak, kik közül azonban alig kettő hozza be fizetését.

Stegerné fiatal, szép hanggal és külsővel bir. Ő helyén van. Legalább még nem rontott szerepet, s ha még most nem valami kitűnő is, de alapos remények vannak hozzá csatolva.

Mire való azonban Kaiser-Ernst, kinek még szabadság idejét is megvásárolták? Itt legjobb biró a k ö z ö n s é g. Még egyetlen szerepben sem tudott maga iránt sympathiat gerjeszteni. Hogy csinos külsője s hangja van tagadhatlan. De hogy éneklési s előadási modora kiállhatlan bizonyos. Aut aut vagy szokja el ferdeségeit, vagy. . . .

Szabó Emiliának még e tanácsot sem adhatjuk. Csillag Rózát miatta küldték el — von der Traufe in den Regen. Cs. Róza rosz vala az igaz, de legalább hallhattuk őt. Szabó kisasszonyt azonban hallani sem lehet. Jelenje semmi — jövője kevesebb. Ha legalább néml reményekkel bizatna . . . ha legalább a tehetség nyomait lehetne rajta látni . . . semmi, semmi.

Mind ezek közt Lovassi Betti leginkább helyén van. Ő másod énekesnőnek van szerződötve s mint ilyen huzza fizetését. Ha nem kitűnő is de meghallgatható s ha rá szánna magát, hogy a népszínművekben énekeljen, mellyekben e női szerep C s e r c s e r n e k haszonvehetlensége miatt telyesen elenyészik, rövid idő alatt a közönség kedvenczévé emelhetné magát.

Mi most nem egyéni nézeteket mondtunk el. A közönségnek számtalanszor, uton utfélen hangosan nyilvánított óhajtását, mellyet az igazgatóság respectálni tartozik.

N e h á n y s z ó a n e m z e t i s z i n é s z e t ü g y é b e n (b e k ü l d e t e t t) .

Mióta a háboru viharainak zúgása elhangzott, nem egy honfi mondá már el, hogy tetterönket gyáva csüggedésbe fulasztani nem kell, nem szabad; hogy van még küzdtere a szellemnek, s van még kincse a nemzetnek, mellyet minden viszonyok között megőrzeni nemcsak lehet, de kell, nemcsak kell, de lehet is.

Hogy ezen kincs a nemzetiség, mellyet annyi századok gyakran vészes árjai sem birtak elsodorni; tán említenünk is fölösleges; mert, midőn halhatlan Kőléseynk magasztosulva mondá: „de neked élni kell ó hon s örökre, mint tavasz vírulni!“ vajjon a pusztá földet, melly megtermi gyümölcsét, bárki adja bele a magvat, vagy a népet, melly mint ember, ivadékról ivadékra él, bár eldobja nyelvét s szokásait, vagy elragadják tőle ezt, — vagy a nemzetiséget értette e?

Bizonyára ez utóbbit. S hogy most ennek kell minden tetterő gyúpontjának lenni, maguk a fönnlevő viszonyok s körülmények sugallják.

A nemzetiség lelke a nyelv. Igaz, hogy ennek leghatalmasb öre s ápolója az irodalom, de van egy más, a nyelv fönttartása — terjesztése — s emelése úgy, mint a művészet meghonosítására alkalmas és egyben hatalmas eszköz is, és ez — a színészet.

Nemzeti színművészetünk az utolsó két évtizedben tagadhatlanul szépen fejlődött, de tagadhatlan az is, hogy e fejlődés leginkább csak egy helyen, az ország fővárosában lévő nemzeti színháznál lön szembeötlő. Avagy tapasztaltunk e még forradalom előtt is valamelly vidéki állandó (?) színpadunkon, vagy épen vándorszínművészetünknel különös fejlődést? — Fájdalom! alig; azóta pedig részint az idő rövidsége, részint más gondok gátolták az e részbeni teendőket.

Itt véljük azonban már lenni az időt, hogy e téren is megtegyük azt, mivel mint nemzet önmagunknak, mint művelt nép a század szellemének tartozunk.

Mondhatlan örömmel hatott ránk a Röpívek azon, már többször ismételt, kezdeményezése, hogy nemzeti conservatorium alakíttassék, mert megvagyunk győződve, hogy ez a nemzetiség — és színművészetre egyaránt, nemcsak Pesten, de általában, nagyszerű eredményt szürend.

De nézetünk szerint, addig is, míg ez eszme testesíthetnék, volna egy kötelességünk, mellyel nemcsak a már említett magasztos érdek, de számtalan más is, teljesitenünk parancsol, és ez, a vándorszínészet rendezése, organisatiója.

Azt mondják erre némelyek, hogy a művészet korlátok közé nem szoríttathatik, de ez állításunkra döntő erővel nem bírhat, mert ha a nemzeti színháznak lehetnek szabályai — a minthogy vannak is — mellyeknek áthágása büntetés alá esik, s mellyek az egészet olly jó rendben tartják, miért ne lehetne szabályokat alkotni a vándorszínészetre nézve is?!

Ki vándorszínészetünket elfogulatlan figyelemmel kísérte; át fogja látni, milly czéliránytalan az mostani állásában. A közönség elkedvetlenítettik a színművészet pártolásától, miután mindenki, tekintet nélkül tehetségeire, — fölvétetik az illy vándoresapatnál, s így természetesen a művészet csak satyrizáltatik, — de elkedvetlenítettnek az idegenek nyelvüktől is, ha valamely kisvárosi vagy épen falusisínházba vetődve, hallják például az első szerelmezt forró ömlengéseiben selypíteni, vagy mekegni, a comicust lassú, éneklő hangon vitzelni s t. Ezenkül, mennyi jó tehetség enyészik el a sok dudvátul mintegy elnyomva, vidéki — vándorszínészetünkénél! — Hány becsületes mesterlegény vagy pinczér lesz — bár minden tehetség nélkül, csupa rábeszélés által, mert az igazgatónak, hogy társaságot alakíthasson „auf eigene Faust“, még csak 2—3 egyénre van szüksége — előbb igen rosz színész; később pedig megszokván a henye életet, naplopó.† — S kell e még említenünk a nyegleséget, mellyel a közönség sokszor kényszerítettik, tíz, tizenöt embert a szó legszorosabb értelmében tartani, azért, hogy ők, szerepet soha nem tudva s nem is tanulva, s kontárkodásukkal ugyanazon közönséget nyaggatva, megélhessenek?!

Igen igen sokat lehetne még fölhozunk, mi fölszólalásunkat a vándorszínészet rendezése iránt igazolná, s indokolná, de úgy hisszük már ez is elég annak bizonyítására, hogy vándorszínészetünket jelen állásában hagyni továbbra majdnem lehetlen. Mi nem mondjuk azt, mit némelyek, hogy a vándorszínészet eltörültsék, mert viszonyaink között ennek még inkább fönmaradása lehet kívánatos, de ismételjük, csak kellő rendezés mellett.

A közönség egyesítése nagyon bajos valami, most, majdnem lehetlen, azért — hitünk szerint — e tekintetben is a nemzeti színház igazgatóságát illetné a tevékenység, mellyben bizonyosan számtalan műbarátok, örömezt részt vennének; részünkről, ha tán nézeteink tervbeöntése kívánatnék — erre teljes készséggel ajánlkozunk. Addig is ajánljuk az eszmét — mellynek kivitele nemzetiségünkre úgy, mint színművészetünkre csak üdvös hatású leend — az illetők figyelmébe.

Gerlai.

MOZAIK.

*† Lord Byron halála.

Sok ember okozta magának halálát fölindulás, vagy a baj későn orvoslása, vagy elhanyagolása sat. miatt.

Lord Byron a szó teljes értelmében maga okozá azt magának. Mint tudva van részt akart venni a hellen szabadság-háboruban. Szeretett volna rögtön kemény katona lenni. —

Az átevezésnél már éjeken át nem vetette le öltönyeit, a hajó fedezeten hált; leugrott a tengerbe s úszott, s igen könnyű ételekkel élt, szóval kereste a halált, nem a csataterén, mint szándoka volt, hanem azon kívül.

Csak ugyan meg is hült s beteg lőn.

Még jól föl sem gyógyult, midőn rossz időben kilovagolt, átázott s a helyett, hogy hazasietett volna, lassan tovább folytatá útát.

Ennek következtében természetesen rosszabbul lett. De ekkor sem ügyelt magára.

— Szép katona válnék belőlem, mondá: ha illy csekélységekkel bibelődném!

S nem engedte meg, hogy eret vágjanak rajta. S midőn még is meg kelle engednie, már késő vala!

Betegsége nem sokára halálossá lett.

— Szegény Görögország! szegény emberek! szegény város! mért nem tudám hamarább! ó hogy ütött végóráim!

— Alunni akarok! voltak végszavai. S csakugyan álomba szenderült, melyből soha föl nem ébredt.

*† A „Punh“ következőket ír: Lind Jenny soh'sem tér többé Európába vissza. Barnummal szerződése elteltével az egyesült statusok királynéjává koronáztatik. A mostani praesidens udvariasságból visszalép. Jenny kötelezve leend azt elénekelni az amerikai népnek, mi eddig mint praesidensi beszéd lenyomtatott. Az amerikai lobogó két csillag és egy vonallal szaporodott; a csillagok a Jenny szemei s a vonalak fűrtéi. — Bostonban a Jennydüh nagyobb mint New-Yorkban. Első hangversenyére az előbb nevezett városban egy jegyért 625 dollárt fizettek. Dodge énekmeister volt a szerencsés vásáros, kinek arcképe már minden boltkirakat előtt látható. Illy örültség által az ember ismeretségeket s megrendeléseket kap. A vendéglőben, hol leszált, szobáinak fölszerelése 13000 dollárba került.

*† A hesseni fejedelem sok sajtósággal bir. Többi közt színházban tetszését vagy nem tetszését hangosan szokta nyilvánítani. „Ah ma jól öltözött! kiált gyakran hangosan. Vagy ha valaki a beszédben hibát tesz, nyilvánosan igazítja ki, gunyolja le a mint épen kedve tartja. Egykor egy színésznő betegsége miatt nem lehetett egy darabot adni. Mi baja? kérdé: „Émelygései vannak.“ — „Larifári játszania kell!“ (A-hget kellene Pestre hozni — színigazgatónak). Egy vendéglősnének nem engedte meg, hogy fő pinczéréhez menjen férjhez, mert ugymond egyedül is eleget csal. A hivatalnoknok nem mérnek udvara előtt selyemruhával járni. Nem egyszer történt már, hogy férjöknek fizetését leszállítatá. Nem kell ugymond fényt üzniök.

*† Cooc a híres tengerész matrozai egyike még most is él, Porstmuthban. Magával kapitányával kétszer körülhajózta a földet s jelen vala Ovaihi szigetén, midőn azt a vadak megölték, sőt karján sebet is kapott. 100-ik évét betölté.

*† Scribe egy új vigjátékot írt, mellyben a főszerepet Valois Margit navarrai király, I. Ferencz huga játssa, ki csinos bár könnyűd novellákat írt. Scribe és Legouve versenybe dolgozák ki e themát, az utobbi mint drámát. Választmány elibe terjeszték mind két darabot, melly a Scribe vigjátéka mellett nyilatkozáék. Legouve beleegyezett hogy darabjából Scribe a használhatót átvegye.

*† Jan. 1-től jun. végéig a Mississippin 67 gőzhajó veszett el, mintegy 550 személlyel.

*† Valahol Chinában egy ember a szomszéd statusba akart kėjutazásra menni. Miért, felelék neki az utlevelet adó hivatalban, China is elegendő nagy kėjutazásra.

*† Az új francia sajtótörvénynek a névalírások ügyében sajtóságos következménye volt. A Pouvoir egyik dolgozótársa B. August, néhány év óta kerülte a katonaságot. Kiadatván a sajtótörvények, B. August is aláírta hirlapiczikkét, feledve,

hogy a katonaság előtt bujdokol. A rendőrség, mely öt darab idő óta kereste, ezáltal nyomába akadt. De ő olly ügyesen tudta magát védelmezni, hogy fölmentetett.

*† „Alta California“ furcsa eseményről emlékszik. Irja, hogy egyik dolgozó-társa Wilson Robert nem rég egy természetes darab aranyat talált, melynek a lord Brougham caricaturájával bámulandó hasonlata van.

*† Louis Napoleon egy neki ajándékozott képet, mely Napoleonnak az alpeseni átmenetét ábrázolja, a louvrei muzeumnak ajándékozott.

*† New-Yorkban 1256 ügyvéd van. Hát még pör!

*† Vagner Johanna, ki nem rég Bécsben Fides szerepében lépett föl, a berlini udvari színházhoz lón szerződötve 6000 tallér fizetéssel s 100 tallér játék honorariummal, 6 héti szabadság idővel s 10 évi ott maradás esetében nyugpénzzel.

*† A Prophetát Párisban eddigelő 71-szer adták.

*† Lola-Montez telyesen átváltozott — pietistává lett, ki a napnak legnagyobb részét imádkozással tölti el.

*† Washingtonban egy roppant nagyszerű emléket készítenek, melyet az amerikai statusok nem csak pénzzel, hanem terméskövekkel is gyámolítanak.

*† A londoni műkiállításra Oroszhonból érkezett a legelső küldemény.

*† A műkiállítás folyama alatt egy „schach-tournier“ is leend, melyben a legügyesebb játékos 500 font st. nyerend. Lind Jenni is oda menend amerikai utából, hol 80-szor fog énekelni.

*† A nem régiben Londonba érkezett assur régiségek ottan bámulást gerjesztének. Már ki is vannak közszemlére téve. Igen szép, igen finom dolgozatok — középut a görög és egyiptomi styl között.

S z e r k e s z t ö i t e l e g r á f.

Fölötte sajnáljuk, hogy Garay János urnak „Egy álom“ czimű gyönyörű költeményét olly későn kaptuk kezünkhez. Ha csak pár órával korábban érkezik, még e számunkban bemutathattuk volna olvasóinknak, kiket fennírt barátunk azon szives ígéreteről tudósíthatjuk, hogy ezentul gyakrabban s egyedül minket fog dolgozataival szerencseltetni.

N. Kőrösre M. F.-nek. Kaptuk a verset. Székfoglaló beszédedet irányzikknek szivesen felhasználjuk, csak küld. Mi az írt dolgot illeti, ha lesz belőle valami, miből mi ugyan mit sem tudunk, számíthatsz rá.

Bejére Sz. K. kaptuk verseidet. Hortenseal sietünk. Hát te kaptad leve-lünköt?

DIVAT.

Páris november 5 1850.

A hidegebb őszi napok beálltával olly különmeműbb viseleteket lehete látni, hogy az ember nem tudá mellyiket válassza a sok közül, — épen úgy vagyunk a hideggel, mint ellenség általi meglepetéssel, úgy védjük magunkat ellene mint lehet.

Azonban a különmemű téli öltönyök helyt adnak a csinosabbak és szebbeknek, az ízlés győztesen lép ki a chaosból, s a szép világ hódolva borul lábaihoz.

Most leginkább az egyszínű selyem téli öltönyök divatoznak, mellyek lovagruhaként egészen fel a nyakig, arany vagy ezüst oxidált, corall vagy más drágakő gombok által tartatik össze, — a csipke vagy marabout toll szegély természetesen nem hiányzik. A köpeny zeke alaku, s ujjai gazdagon kivarrottak, a kalap részint bársony részint selyem, toll vagy virágokkal ékitve.

Igen nagy divatban vannak az ugynevezett „bonnet d' Angletterre“ virággal ékitett fejékek, mellyek mellé szinte angol divatu lovagöltöny, hosszú derék-kal viseltetik. — Jövő levelemben bővebben.

☞ Mult számunkhoz tartozó divatképet ma küldjük.

tosan érző lelkes szigeti hölgyek; nagyszerűleg pártolják a Kétzeri József igazgatása alatti színésztársulat működéseit — addig itt árván és elhagyottan kesereg Thalia! s hogy a részvétlenség hidege még inkább elfagyassza ez üdvös nemzeti intézet képviselőit, közelg a komor tél hamvas boruival, s a be nem deszkázott szinpad fedelein, átszállingóznak majd a hópelyhek, és vadon fűtölend keresztül az éjszakai szél, emlékeztetni a kevés számú hallgatókat a viragos Itália langymeleg éghajlatára, hol a lelkes olaszok nem hagyják megdermedni a szépművészeteket, mint ez eddig nálunk történt. Node hiszen épen ma érkeze közénk egy meglehetősen szerkezetű nemzeti színésztársulat, s remélem, miszerint melegebben karoltatik föl a művészet, azon jeles családok által, kik beköltözének faluról, s kiknek kedveért úgy hiszem hölgyeink is látogatottabb vendégei leendnek Thalia templomának. Tisztelt polgármesterünk pedig, talán szinte kiterjesztendi becses figyelmét az el nem készülő színházra, melly hogy tökéletes legyen, csak néhány pengő forintnyi áldozatot igényel. Mióta Toperczerné keresztül utazott Szatmáron, — s „Ördög Robert“, „Ernani“, „Linda“ s „Borgia Lucretia“ című daljátékokból egy operai hangversenyt rendezte, azóta kitünő színelőadás itt nem is volt. Megkísérté ugyan Tóth István veterán színigazgató kisdud társulatával s néhány műkedvellő segítségével a működéseket, de az mindannyiszor balul ütött ki, részint hallgatók hiánya, részint előadási gyengeség miatt. Hogy pedig a múlt télen a derék Feleki társulata is megbukott, részvétlenség miatt, azt a célszerűtlen készületű színház rovasára vagyok hajlandó magyarázni. —

Sepsi Károly.

Zala-Egerszeghen, nov. 2-án.

Az üdönek az ő változékonysága

Zala vármegyének lett kártékonysága;

Pompa, politika, lakomázás, kortes,

Viczispány elmultak, — maradt csak az deres.

Spectabilis tanulmányok hallgatója.

Mottomnál fogva az időről kell szólanom. Minthogy hat héttől fogva folytonosan eső esik, az időnek nem nagy becsülete van, — de nyugtassa meg magát az eső azzal, hogy az életben is kik magosból esnek nem sok becsületkalászt aratnak. — Arszlánaink azonban semmivel sem törődnek: ők a pacsirta- és szerelem dal eszmelánczolatánál fogva a pityerrel rokonságban lévén, többnyire ott szántanak a hol a pityer, s ez jó időekkel fűtőrészve végzte el azt a léguradalomban; — dolgainkban tehát hátramaradást nem szenvednek, miután mint az irás mondja — közölök

A ki a babáját igazán szereti,

Zápor eső essék még is felkeresi.

A vadállatok mindinkább elszaporodnak, mert kevés a puska. A szerelmi nyilakra van ugyan hölgyeinknek paksussok, de ezek meg inkább az oroszlanokat is megszelidítik; vannak kik Amor szívet adnak nekik kirántva, vagy néha nyárson is, vannak, kik a szelidítést énekekkel, zongorával, pénzzel teszik, egy bájdos kisasszony pedig szemüveggel fogott egy első rendűt meg, s most édes szerelmet élveznek, és így tehát azt is kitalálták, hogyan lehet üvegen át édes mézet színi.

Egyébiránt életünk maga a penészes unalom: van városunkban egy casino, hová a becsületes emberek 6 frtot fizetnek, az arczatlanok ingyen járnak be. Az igazgatónak ki kellene az ilyeneket szállítani, de ennél is sántikál az igazság. Ha be megy az ember a casinoi étterembe, mindenek előtt szembetűnik az éllapon „a kirántott csirke-kolerával“, de nem kell azért elfutni, mert a kirántott kolera nem olyan nagy szakállas sárga betegség, mint a melly az örök zsidó hátán pultonban lakik — igen nem egyéb — mint az ártatlan „csirke karalábival“, mellyet, ha jól el van készítve, jobban meglehet emészteni, mint néhány zalai orthographiáját, melly a Jókát még mindig Jó'seffnek írja.

Drágaságunk elég nagy: p. o. a fának öle 16—17 fr, a magyarófát pedig épen 25-tön adják.

Utunk előbb a fűtczánkon csak rossz volt, mióta néhány száz robotot ráfordítottak a csináltatásra, végképen járhatatlanná lett.

Többnyire Mr. Dr. Vas Gereben legujabb nótája nálunk is nagy divatban van.

Mottója többi részeiről másszor és többször és mind addig ír, míg az Egerszegiek úgy nem járják a mint fujja a Dudaszó.

Nagybánya, oct. végén. Ime tőlünk is egy levél. Mint ön kívánta, programmjában, minden politikai czélzástól üres levelet küldünk, és rövidet.

Egy vitéz nem rég erotomaniába esett, s mivel szállást adó gazdája történetesen régi orvos, a lázasnak rögtön praescribáltatott „mogyoró hájat, vajjon ezen heroica cura használt e vagy nem? a tapasztalás kibizonyítandja.

Derék hölgyeink száma eggyel apadt, de ezáltal a nők száma nem növekedett, mert öttova röpi a boldog férj.

Casinónk megnyílt, s ezáltal kétségtelen, hogy szerkesztő úr nyert — egy előfizetővel többet.

Lajos György,

Nagybánya város főügyésze.

H i r d e t é s e k.

(3—3)

Megjelent Geibel Armin bizománnyában s kapható:

**Magyar nők
forradalmi életéből.**

Szilágyi Sándortól.

Finom velin papiroson csinos kiállítással, 180 lap. Ára füzve 1 ft ezüstben, pompás kötésben 1 ft 30 kr.

Mint vásári s ujévi ajándok különösen ajánlható.

Kozma Vazul, kiadó.

Megjelent Geibel Armin bizománnyában s kapható:

K A T A L I N,

irta

Arany János.

64 lap, finom velin papíron, ára 20 pkr.
Szilágyi Sándor, kiadó.

(1—3)

Következő jótékony célra szánt munka kapható alólirt szerkesztőségnél:

ALFÖLDI SZINMŰTÁR.

Kiadja:

Horváth Döme.

Egy kötet ára 1 forint. pp.

A „Röpivék“ szerk.

A Pesti Röpivekre

még folyvást előfizethetni.

Előfizetési ára helyben Pesten egy negyedévre oct. 1-től dec. végéig 3 frt, postán küldve 4 frt; egy félévre oct. 1-től martius 31-ig 1851 6 frt, postán 7 frt 30 kr. p. p.

Előfizethetni helyben Pesten Kozma Vazul nagykereskedésében, nagyhidutca 671-ik sz. a. és nyomdájában aldunasor kegyesrendiek épületében.

A vidéki előfizetők postai uton, s ezen megjegyzéssel, hogy előfizetési díj, bérmentesítés nélkül is beküldhetik következő cím alatt: Kozma Vazulnak Pesten.

Mindennemű hirdetések fölvételnek, egy kétszer hasábozott sorért 4 pgő krt számítván.

Megjelenik hetenként egyszer minden vasárnap, két íven, csinos borítékban finom velin papíron.

Minden 4-ik számhoz egy Párisban készült aczélmetszetű divatképet melléklünk. Szerkesztői szálás régi posta és aranykéz utca 28-ik sz. szöglet ház 1-ső emelet.

A szerk. Röpivék Kozma V. nyomdájában czímzendők.

PESTI
R Ö P I V E K.

MAGYAR IRÓK FÜZETEI

A SZÉPIRODALOM, TÁRSASÉLET ÉS DIVAT
KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI

SZILÁGYI SÁNDOR.

KIADJA

KOZMA VAZUL.

I. ÉV. — 6. SZ.

PEST, 1850.

NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL.

TARTALOM.

Társas életünk. V.
Egy álmom. Garay János.
A párbaj G. . . .
Ősszel. A. . . .y.
Rozsás Románcz. Sükei Károly.
Magyar proletárok. Bernát Gáspár.
A vén leány. Tóth Endre.
Caleidoscop:

Társaséleti szemle.
Nemzeti színház. Vid. Szigligetitől.
Mozaik.
Divat.

A „Losonczi Phönix” ügyében.

Örömmel értesitem a t. közönséget, hogy a losoncziak javára szentelt irodalmi vállalatom iránt, a mostoha és bizonytalan idők ellenére is szép részvét mutatkozik, s az már eddig is jóval fölülhaladja az ezert. De minthogy az előfizetéseket gyűjtött lelkes honfiak és honleányok közül többen azt nyilváníták, miként az aláírástól sokakat visszaretentett azon aggodalom, minél fogva jelen sajtóviszonyaink közt nem biznak emlékkönyvem megjelenhetésében; erre nézve ki kell jelentenem, hogy mint szerkesztő a legnagyobb ovatossággal vevém figyelembe a mostani kivételes állapot szigorát, nehogy a nagyszerű vállalat létesülése legkevésbé is kockáztassék. Mind a mellet előre is biztosíthatom a t. olvasó közönséget, hogy emlékkönyvemnek legjelesb íróink tollából eredt becses tartalmát gyönyör és megelégedéssel olvasandják. — Más részről sajnálattal tapasztalám azt, hogy a közhivatalviselők és lelkészek közül — kik pedig kedvező anyagi helyzetüknél fogva, ez ügy előmozdítására legtöbbit tehetnének — nagyobbára azt hiszik, mikép a losoncziak segélyzése állásukkal netalán nem egyeztethető össze, s ezért vonakodnak aláírni. — Ezen alaptalan aggodalom megszüntetésére szabad legyen közzétennem azt, miszerint Budapest az aláírást, minden különös fölhívás nélkül, maga a jelenleg hazánkban legmagasb állásu polgári hivatalnok kezdé meg nagylelkűen, 5 példányra fizetvén elő, sőt előfizetőim névsorában császári tábornok is létezik. — Ezen fölvilágosítás után, hogy még inkább szaporodjék azon segedelmi összeg, mellyet a losoncziak és közintézeteik gyámolítására, még a tetemes kiadási költségek levontával is, nem fillérek-, hanem ezerekben van reményem átadhatni, az előfizetési határidőt december 7-ikéig ezennel meghosszabbítottam. Az előfizetési pénzeket postán legbiztosabban megkapom — A részvétükkel késedelmező magyarhoni testvéreknek szolgáljon buzdításul az, hogy a tőlünk elszakasztott horvátok és slavoniak közül száznál többen fizettek elő vállalatomra, s hozzám irt levelükben kijelentették, hogy büszkének rá, ha majd neveiket magyar könyvben látandják kinyomatva. — Már sajtó alatt levő emlékkönyvem december folytán okvetlenül megjelenend. — Végül ez alkalommal van szerencsém figyelmeztetni a t. közönséget, miszerint bevégezvén a „Losonczi Phönix” szerkesztését, új évkor szépirodalmi, művészeti és

8. sz. nov. 24-én.

TÁRSAS ÉLETÜNK.

A nemzetiség ama másik főtényezőjéről — a nyelvről — keveset akarunk szólni. Mindenki tudja, érzi — s ez legfőbb — minő kincs az, s védelmére legalább téltül megteszi a magáét. Aztán az első lépcsőt már túlhaladtuk. Mély, kiirthatatlan gyökeret vert ez társas életünkben. Csak ápolni kell, hogy dús lombokat hajtszon, virágozzék, nőjön, terjeszkedjék, s legyen hasonló a mesés tubafához, mellynek árnyaiból, a legsebesebb lónak is hónapok kellene, míg kiér.

Nincs magyar lap, alig van társas kör, hol ügyében most is meleg szavak ne hangzanának. De mellette mégis, hol némán, hol jajongva, legelragadóbban magok körülményeink szónokolnak.

Ezelőtt huszonöt évvel százszor elmondott s most még többször ismételt eszmékre nincs szüksége az olvasónak. Legfőbb egy két balság megemlítése nem lesz fölösleges. Apróságok, de érdekes apróságok.

Nálunk közdivat, hogy a német szó magyaros kiejtésén, rozszúl hangoztatott francia szavakon elmosolyodjunk, az elhibázott szókötéseket kinevessük, de a magyar beszédben fülsértő germanismust, gallicismust, hibásan ragozott igéket, szóval — mint a magyar mondja — a legborzasztóbb kócsintásokat még figyelemre sem méltassuk. A hivatalos iratoktól le a szerelmes levelekig, a soknál többet találhatni olytat, mire nemesak Révai és Fogarasi, hanem a legegyszerűbb magyar ember is ama népdallal sohajthat föl: ebugatta módon

van ez magyarul. És a helyesírás? Erre épen nincs ügyelet. Idegen kaptán kinlódnak a díszes magyar mondatok, vagy mi még ennél is rosszabb, az elv nélküli önkényen.

Mindez igen természetes, mert általánosan nem tartják szégyennek. Elég tudni a nyelvet, mint azt dajkáinktól tanultuk, vagy a mint holmi olly emberekről ránk ragadott, kik magok sem tudták. E körülmény természetesen irodalmunkra is befoly, s ezért mutatkozik nem egy író nyelvezetén idegen szag, vagy könnyelmű gondatlanság. Tanulhatnánk a francziától, hol, ki hibásan beszél nemzeti nyelvét, köznevetség tárgya s még az utczagyermek vagy házmester is kigúnyolja. Ezt kellene divatba hozni s közszokássá emelni. A társas körök nem szenvedik a kívülről jött kényszerítést s csak önmagokszabta, hol helyes, hol fonák törvényeknek hódolnak, de ha valamit fölkarolván tagjaikban megkivánnak, legyőzik a legmakacsabb ellenállást is.

A magyar mindig sok idegen nyelvet tanult, s meg van azon szomorú dicsősége, hogy Európában a legtöbb nyelvet beszélő nemzet. Ez talán szellemdús fogékonyságra s kitartó türelemre mutat, de bizony hasznot keveset tőn, kárt pedig eleget. Nem akarunk paradoxonokban az idegen nyelvek tanulása ellen philippikát tartani, csak azon szempontot emeljük ki, mellyet e körül a józanész tanít. Illy idegen nyelvet rendesen vagy valamelly nemzet tudományos és művészeti kincseiért, vagy utazás végett, vagy mert hivatalos állásunk s életviszonyaink megkivánják, tanulunk, de semmiesetre azért, hogy házi tűzhelyünknel vagy társas köreinkben beszéljük. Ez a legnevetésesebb dolog lenne a világon, ha nem volna olly szomorú. Pedig nálunk gyakran megtörténik, s a balságok egy legioját húzza maga után. Szokásban van, hogy valamelly idegenért, ki nem ért magyarul, az egész társaság idegen nyelvet beszéljen. Szép udvarias vonás. Vannak esetek, midőn nagyon is helyén van, de ott elpazarlott, sőt bűnös udvariasság, hol olly egyénekről van szó, kik évek óta laknak e hazában, s még annyi udvariasságot sem mutattak, hogy nyelvünket megtanulják. E túlzott udvariasság következménye aztán az, hogy a szükség senkit sem kényszerít magyarul tanulni. Miért is tanulna? Hiszen köz- és magánhelyen, fényes és egyszerű társaságokban, szóval mindenütt megjelenhet, szerepet játszhatik a nélkül, hogy saját nyelvén kívül mást legyen kénytelen beszélni. Sőt a magyar még ott is udvarias, vagy jobban mondva, megalázza magát, hol senki sem követel udvariasságot s minden csak akarattól függ; mert az illető személyeknek állása ugy hozza magával, hogy szeszélyéhez alkalmazódjanak. Nem furcsa-e midőn még a pinczér is idegen nyelven szól hozzá, s a divatárusnőhöz belépő magyar hölgynek igen jellemzőleg azt felelik: *n i n c s t u d o m m a g y a r.*

Hanem beszéljünk nevezetesebb tárgyról.

E G Y Á L M O M.

Meghalva voltam, úgy rémlék előttem —
 Éjfélsötétté vált a szép világ;
 A zöld mezőt, a patakot köröttem
 Forró, tüzes szelek kiszáriták:
 Egy tűzokádó hamvatag lávája
 Halotti szemfödélül hullt reája.

Némán, sötéten egy gyászos koporsót
 Vitt négy ember a temető felé,
 Örülten járt a fergeteg toborzót,
 A síri dalt hárfája nyögdelé, —
 Illyen lehet a végítélet napja,
 Melly a világot majdan eltapodja!

A gyász koporsóban holtat vivének,
 A szemfödél e n g e m takar vala,
 Fülembe síri hangok csendülének,
 Szemembe tünt az enyészet angyala;
 Sötét szárnyának rém legyintésére
 Jéggé fagyott szívemnek minden ére.

Dohos penész-szag', rothadás, enyészet,
 Fagy és éj vett körül jéghidegen:
 Erőt nem érzék, lelkem semmivé lett
 Enyészni érzém minden idegem.
 Egy perczenet még — rémes, szörnyü képek! —
 S a feloszlásnak küszöbére lépek. . . .

Igy értük el a temető kapuját,
 Magától nyílt meg rémes ajtaja,
 Messzéről a sír már tátotta száját,
 Melly végnyugalmamúl készül vala. —
 De hol vagyunk? egy bájvirányban állok,
 Hol mindenütt kéjt s örömet találok. . . .

Egy szép virágkert tárul föl előttem,
 Mosolygó rétek, illatos mezők;
 Holtak helyett élők járnak köröttem,
 Itt hű barátok, ott jó ismerők:
 Üdvözlő serge hölgyek s férfiaknak,
 Kik engem nyájias-szivesen fogadnak.

És én közöttök járok ép tagokkal,
 Életörömtől szívem feldobog;
 Fülelem mindenütt rokon magyarhangot hall,
 Érzem, hogy élek, hogy otthon vagyok.
 Megint itt élek hát a drága honban?
 Vagy föltámadtam-e, míg meg se haltam?

Igen, még élek! élünk mind a ketten
 Én s az imádott szép magyar haza!
 Nehéz kísértet torlott meg felettünk,
 De isten volt, ki megoldalmazta. . . .
 Oh, volna jóskép a nehézkes álom!
 És teljesülne, mint rajtam, hazámon! . . .

Igen, igen! én el vagyok veszendő,
 — És elveszendünk százan, ezeren;
 De néked élni kell, imádott szent hon!
 És élni fogsz én magyar nemzetem!
 Miként a phönix ezredévet éltél,
 S hamvából a phönixnek uj élet kél! . . .

Garay János.

A P Á R B A J.

Angol novella.

A fiatal ***lord által megvalék hiva utolsó egyetemi szünidőm végét ***shiré-ben fekvő vadász lakában tölteni el. Minthogy katonai pályára volt szánva, a tisztek közt több baráti és ismerősi valának, kik hasonló meghívást kaptak a vadászlakba jöni, s így sok élvezetet ígérnk magunknak. És nem is csalatkoztunk. Vadászat, halászat, lovaglás, tekézés, zene s evés és ivás közt a napok s éjek olly vígan teltek el, mint csak kívánni leheté. A többi közt azon gondolatra jöttünk, hogy a tőlünk négy öt (angol) mértföldre fekvő kis városkában aláírás utján bált rendezzünk. Természetesen mindnyájan részt akaránk venni s ezen kívül számítánk a lordnak több barátaira is, kik a környékben laktak. A meghatározott napon minden jól ütött ki. A városka a zene, táncz s általános vígság szokatlan gyönyörétől mámorban úszott. Egy carneval volt az kicsinyben, mellyre a lakosok több okból, főként a mindjárt említendő szomorú esemény miatt, még most is emlékeznek. Nem csodálhatni, hogy a vidék minden

szépe össze volt gyűlve. Sok falusi szépség csaknem eltikkadt kedves és udvarias tánczosa szépelgései miatt, s e melléknevet mindenik fiatal tiszt megérdemlé. Én — ki különben is, mint emlitém nagyon csekély egyéniség valék, s semmi különösen vonzó tulajdonnal nem bírtam, — nem valék képes azon kedves bohóskodás, azon igéző fecsegés folytatására, melly már olly gyakran a nők fülén át szivökbe lopódzott, — elégnek tartám egy figyelembe nem vett fiatal leánnyal párszor tánczolni, s egész estén át inkább néző, mint a közös vigalom részese voltam.

A többi közt egy leányka volt jelen, egy nyugalomba vonult becsületes iparos leánya, ki rendkívüli szépsége által mindenki felett kitűnék. Természetesen a közbámulat tárgya vala s egész estén ostromoltatott a tánczosoktól. Nem tulzok, ha mondom, hogy e leány véleményem szerint tökéletes szépség volt. Bőre vakító tiszta s átlátzó, rendszeres vonásai, nyugodt szoborszerű jellemökkel talán semmitmondók s hidegeknek tartathattak volna, ha nagy fénylő, epedő kékszemei ne legyenek, — mellyek hasonlítanak „a kék vízililiomhoz, midőn körülte a hullámok reszketnek.“ E szemekbe tekinteni örült vakmerőség volt. És világos barna haja, melly könnyű fürtökben arczait körülengé, hasonlita az aranyos felhőkhöz, mellyek a holdon átvonulnak. Alakja arczával összhangzott; ékes, kellemes, gyöngéd volt. Lábacskái tökéletességéből mi sem hiányzott. — Leírására azért fordíték annyi szót, minthogy azóta hozzá hasonló szépséget nem láttam, s mivel e szépség okozá a szerencsétlenséget, mellyről beszélni akarok.

E hölgy mindenki figyelmét magára voná, a fiatal lordét kivéve, ki egész este egy leányhoz hű maradt, kit mindjárt kezdetben kiválaszta. Társaságunk egyik tagja, egy fiatal szép testőr-százados, előkelő családból, ki meghívás következtében atyja jószágáról jött ide, tünt ki leginkább a szép Mari irányábani udvariassága által. Ha a vetélytársak egyike vagy másika váltva egy egy mosolyt nyert, — a többiek arca elkomórult. A százados utolsó tánczra hívá fel őt, midőn egy vetélytárs (kit megkülönböztetés végett Trevornak nevezek, noha nem így hívták) előlépett, kezét megfogá s gyorsan és hevesen mondá: „százados úr, ő az utolsó tánczra nekem ígérkezett el, s ezért kérem önt visszalépni. Nincs-e igazam misz?“ kérdé a hölgyet, ki pirulva viszonzá: „Azt hiszem az utolsó tánczot Trevor urnak ígértem, — azonban, ha lehetne, szeretnék mind két úrral tánczolni. Százados ur, ön nem fog azért rám haragudni, ugyé?“ kérdé kérdő mosollyal.

— Bizonyyal nem, viszonzá sajtóságos hangnyomattal, s szerencsés vetélytársát szikrázó szemekkel megmérve, félre állt s aztán nem sokára elhagyá a termet. Gyanítám, hogy e csekély összeütkö-

zés a két heves ifju közt szerencsétlenség kútfeje lesz, mert látám, hogy Trevor szép tánczosnéjától néha elfordult s a teremben fürkészőleg körülnézett, mintha a századost keresné. Valószínűleg észrevévé a büszke, kihívó tekintetet, mellyel a százados távozott.

A lorddal jött több urak felhívást kaptak legközelebbi pénteken nála ebédelni, Trevor és a százados, ki hasonlólag néhány nap a lordnál maradt, természetesen résztvevénék, s én elhatározám szorosan figyelni rájuk. — A százados épen az ablaknál állott, midőn Trevor egy lovással megérkezett, s az ajtó előtt leszállott, — kit midőn a százados megismert, kényszerített egykedvűséggel hagyá el az ablakot, azonban én észrevém, miként szemei noha önkénytelenül, de még is kíváncsilag függtek az ajtón, mellyen Trevornak be kelle jőni. Kissé hidegen, de udvarias módon üdvözlék egymást, különben magukviseletében semmi feltűnő nem volt.

Mintegy huszan voltunk az asztalnál. Minden arra mutatott, hogy ez ebéd vigan fog véghez menni, mert az ételek kitünők, a borok első rangúak s a társalgás vidám s változatos volt. A százados és Trevor meglehetősen távol ültek egymástól, s az első épen szomszédom volt. A tulajdonképeni ebéd csak esti 8 óra tájban ért véget, mire csemegék s más borok hordattak fel. Természetesen a bálról legtöbbet beszéltünk, s miután néhány nőtlen-ifjú-toástot üriténk a legzajosbb vidámsággal, s már mindnyájan érzeni kezdők a megivott bor hatását, a lord figyelmet kért s mondá :

— Barátim, most egy toástot mondok, melly bizonyosan mindnyájatokat felvidámít; csordultig töltsétek hát poharaitokat, mert felhivlak, velem egy szép, sőt az ez évben látottak közt legszebb hölgy egészségére inni. Látom, mind eltaláltatok, kit gondolok; — tehát Mari, a szépek legszebbike egészségére! Mindenki a legnagyobb lelkesedéssel ivott, azonban látni hittem, hogy a százados keze reszketett, midőn poharát szájához vivé.

— Ki mond nevében köszönetet?

— Természetesen kedvese.

— Ki az?

— Nos, ki az? Az álljon fel! kiálták minden oldalról.

— Trevor a szerencsés, kétségkül; ő birta egyedül szinte egész esten át; én csak egyszer tánczolhaték vele, mondá egyik Trevor mellett.

— Én is — én is, ismétlék többen.

Trevor örömsugárzó arczczal s diadalteljes tekintettel nézett szét a teremben, s úgy látszott épen felállni akar, midőn valaki közbe kiáltá :

— Nem! nem Trevor az igazi; én azt állítom, hogy *** százados a szerencsés!

— Igen, tizet teszek egy ellen, hogy a százados, tevé egy fiatal lóversenyhős hozzá.

— Ostobaság! mormogá a százados magában, miközben egy almát aprított össze, s néha dühös pillanatokot vetett Trevor felé.

Hatalmas zaj emelkedett, mert egyik rész Trevor, másik a százados mellett szólt.

— Uraim, mondá egy fiatal báró jóakarattal, látva, hogy mindkét férfi a dolgot nagyon komolyan veszi, — minthogy bizonyosan maga a leány sem tudja, kinek adja az elsőbbséget, — indítványozom, hogy huzzunk sorsot, s e módon határozzuk el, ki köszönje meg a toástot, s ki legyen a szerencsés.

A bohókás indítvány hangos nevetéssel elfogadtatott, mellybe Trevort s a századost kivéve, mind beleegyeztek. Az utóbbi bort töltött poharába, míg a báró beszélt s szinlett egykedvűséggel ivott. Azonban én észrevevém, hogy szemeit a pohárról le nem vette s mintha szenvedély égetné, elhalványodott. Trevoron is látszott, hogy zavarban van; azonban idősb levén a századosnál, jobban tudá magát fékezni. Csodálkoztam, hogy olly csekély tárgy felett olly komolyan tudtak versenyezni; de illy dolgoknál az ifjuság minden heves érzelme fellázad, különösen a hiúság és szerelemfáltás felébred — s így még is e magaviselet megfogható vala.

— Valóban százados ur, azt hívém, hogy ön a kijelölt, mert látám miként pirult ő el a gyönyör miatt, midőn ön kezét szoritá, — susogám fülébe.

— Igaza van önnek, viszonzá kényszerű mosollyal. Nem hinném, hogy Trevornak igényei legyenek kegyére.

A zaj a társaságban elnémult s a nélkül, hogy valaki tudta volna miért, mindnyájan némi zavarban voltunk.

— Uraim, becsületesemre, mondá most Trevor, az egész dolog neveltséges és nem érdemel olly sok zajt; minthogy azonban már ennyire mentünk, mindenesetre meg kell vallanom, noha gyermekiesen bolond tett, miként hiszem, hogy a szép Mari enyim — egyedül enyim. Nyomós okaim vannak állítani, hogy a díjt megnyerém s vítézi pályatársamat a nyeregből kiütém, folytatá Trevor mosolygva a századoshoz fordulván, — noha szikrázó szemei, olvadó lényé, igéző. —

— Trevor, ne legyen ön szemtelen! szakasztá őt félbe a százados komolyan és haragban égő arczczal.

— Szemtelen! Százados ur!? ismétlé Trevor meglepetve. Mi ördögöt akar ön ezzel mondani? Nem akarom hinni, hogy ön velem czivódni szeretne, nem hihetem. Ha valami sértőt mondtam, biztosítom önt, hogy az szándokomon kívül esett, mint Nugby-ban mondók: indictum puta, — s ezzel legyen vége. A mi pedig kedves kis Mari-mat illeti, megvagyok győződve — a százados sötét pillantásai da-

czára —, hogy a szerencsés magam vagyok. E szerint de jure és de facto nevében köszönetet mondok. Ezzel leült. Lényében olly sok vidorság feküdt és olly nyíltsággal mondá, hogy nem volt szándékában a századost megbántani, miként reméltem, hogy heves szomszédom nyugodt maradand. Csalódtam.

— Trevor, mondá mohón, ön csalódik, — valóban csalódik. — Ön nem tudja, mi történt azon estén köztem és Mari közt. Szavamra és becsületemre azt mondá, hogy szivesben tánczol velem, mint önnel.

— Bohóság! Azt ön megnyugtatására mondá. Más szándéka ezzel nem is lehet. Mindjárt másnap reggel mondá nekem.

— Másnap reggel? kiáltá a százados. — Mit keresett ön másnap — Marinál?

— Az az én dolgom s önnek semmi köze hozzá. Ha azonban tudni akarja, úgy vigasztalásul mondhatom, hogy azóta mindennap meglátogattam Marit, szóla Trevor hangosan, sőt hevesen. Okosságát a bor eltemetni látszott, mert egyik pohárt a másik után hajtá fel, — különben nem lett volna elég esztelen illy rendkívüli módon nyilatkozni.

— Nem tehetek róla, Trevor, meg kell mondanom, hogy ön nagyon rosszul tesz, midőn így beszél; — ha mindjárt igaz is, — viszonzá a százados nagyon sötét képpel. Ha ön a kedves, ártatlan leány becsületét akarja elrontani, úgy ki kell mondanom, hogy ön egy — egy — egy — ki kell mondanom, — egy gazember, folytatá a százados lassan és vigyázva.

E szavakat halálcsend követé.

— Gazember — mondá ön, százados ur? És ön vádol engem gasszággal? Kérdé Trevor hidegen, míg arczáról minden pír eltűnt. Ezzel felkelt, néhány lépésre közelite s kezében félig tele pohárral a századossal szembe állott, mit azonban ez észre nem vön,

— Igen uram! azt mondám, szólt a százados határozottan, — s aztán?

— Akkor önnek vissza kell vonnia szavát és pedig rögtön, viszonzá Trevor.

— Nem szoktam uram, olyat mondani, mi mentségre szorul, s így most sem teszem, szóla a százados — székéről felegyenesedve s Trovort büszke nyugalommal s keményen megnézve.

— Tehát ne várja ön azt is, hogy én fogok menteketőzni; menydörgé Trevor s poharát a százados fejéhez vágta. A benne levő borból egy kevés rám fecscent, — a pohár a százados fülét találta s könnyü sebet vágott rajta, minthogy a Trevor szándékát észrevévén, fejét kissé félre rántotta volt. Szememre köd látszott ereszkedni, midőn minden jelenlévő üléseiről felugrott. Természetesen a legször-

nyűbb zaj állott elő. A két ellenfél volt a legnyugodtabb. Trevor előbbi helyén állva maradt, s karjait mellén keresztibe foná, — míg a százados a bort mellfodra s fehér mellényéről nyugodtan letörölgeté, a közel álló lordhoz lépett s kalkan kérdezé : önnek bizonytal van-
nak itt pisztolyai. Legjobb volna, ha a dolgot rögtön és itt elvége-
zönk. Százados V. . . . ön lesz szives a szükségesek felöl számomra
gondoskodni.

— Kedves barátom csendesüljön le. A vita olly haszontalan, s olly borzasztó következményei lehetnek ; viszonzá a lord, nagy fel-
indulással. Nyujtsák egymásnak kezeiket s maradjanak barátok. Ne
csináljanak egy nevetséges ebédfeletti vitából vérontást — és épen
házamban. Egyenlitsék ki a dolgot, mint okos emberekhez illik.

— Ez lehetlen, s ön ép ollyan jól tudja, mint én. Lesz e szives,
százados V. . . . a pisztolyokat elhozni? A lord fegyvertárában rájuk
fog akadni. Az alatt mi itt maradunk, ugye? kérdezé a százados nyu-
galommal. Ő már többször volt jelen illy becsületügynél.

— Hozza ön a pisztolyokat!

— Végezzétek a dolgot isten nevében rögtön! kiáltozák többen.

— Mi mindnyájan tudjuk, hogy vívniok kell, ez világos, mint
a nap; tehát minél előbb, annál jobb! mondá a lordnak egy heves
rokona.

— Átok az ostoba libára! kiáltá a lord. Vér fog itt miatta folyni.
Kedves Trevor, mondá ehez sietve, ki hét-nyolcz vendéggel a do-
log felöl nyugodtan beszélgetett, — kérem, kényszeritem önt hagyja
el lakomat. Ne tegye, hogy az emberek azt mondják, hogy én ven-
dégeket azért hívok, miként egymás nyakát szegjék. Miért ne lehetne
az átkozott ügyet kiegyenliteni. Ki kell egyenlitenie! folytatá he-
vesen, s Trevort karon fogva a századoshoz akarta vezetni.

— Ön nagyon jó, de mit sem használ, — viszonzá Trevor, kar-
ját kiszabadítani igyekeztén. Ön tudja, a dolgot be kell végeznünk,
s mennél előbb annál jobb. Barátom, sir***, magára vállalá a szük-
ségesekről gondoskodni. menjen ön, mondá a fiatal báróhoz, menjen
ön százados V***hez. Mindezt való s á g o s nyugalommal mondá.

Egy a jelenlévök közöl figyelmezté őt, hogy a százados egyike
a legjobb angol lövészeknek s egy kis pénzdarabot tíz rőf távolság-
ról megtalál.

— Valóban? viszonzá Trevor mosolyogva, a legkisebb lát-
ható aggodás nélkül. Ugy isten nevében megkészhethetem végrende-
letemet, mert olly vak vagyok, mint egy vakand. . . . De meg van! E
szavakkal kilépett az őt környező csoportból, s a századoshoz ment,
ki néhány tiszttel komolyan beszélgetett.

— Százados úr, mondá Trevor komolyan, miközben jobbát

mellyen kesztyűt hordott, feléje nyújtá. A százados dühös pillantással fordult vissza. Azt mondják, ön tökéletes lövész.

— Nos aztán? mondá a százados büszkén s némi kíváncsisággal.

— Tudja ön, hogy én rövid látó s a lövésben gyakorlatlan vagyok. . . .

A jelenlevők mindnyájan figyelmesek lőnek, s a beszélőt vidám meglepetéssel nézik. Egyik pedig sugá nekem: Hogyan? Trevor békezáslót tűz ki? Azon csodálkozom.

— Mi célja önnek tulajdonkép e beszéddel? kérdé a százados megvetőleg.

— Semmi egyéb, minthogy köztünk minden egyenlő legyen. Azt hiszi ön, hogy oda állok s magamra engedek lövetni, a nélkül, hogy kellőleg viszonzni tudnám? Én tehát azon vagyok, hogy mi, mivel a veszekedést ön kezdé, mivel ön azt pokoli ostobasággal előidézte, — egy asztalon át, mellett mellet, csövet csövel szemben lőjünk. Igen, — mondá csaknem kiáltva, — együtt mennyünk a pokolba, ha utunk oda visz; ez is vigasztalás!

— Gyalázatos! Iszonyu! kiálta minden jelenlévő. Illyet hallani, illy mézsárlást látni egyik sem akart. Nyolcz-kilenczen elhagyák a termet s nem jövének vissza. A százados nem válaszolt az indítványra semmit, hanem aggódva beszélgetett barátjaival.

— Ki most a gyáva? kérdé Trevor gunyosan.

— Kevés percz megmutatja, — viszonzá a százados, nyugodtnak látszva, de halálhalványan előlépvén, mert elfogadom ön indítványát, bár minő gyilkos és aljas is. Zuzza össze önt és családját örökre egy szerencsétlen család átka! — rebegé tovább, látva, hogy mindkettőjüknek halmi kell.

— Készek e a pisztolyok? kérdé Trevor nem is ügyelve a százados kifakadására. Felelék, hogy százados V*** és sir*** a szükséges intézkedéseket teszik. Megegyeztek benne, hogy a borzasztó dolog a fegyvertárban menjen véghez, hol a zaj a szolgálkat nem fogja olly könnyen felriasztani.

Nem szükség emlitenem, hogy minden oldalról kiálták: az gyilkosság! kiszámított gyilkosság!

Két ur kirohant, nyergeltetett s békebirák után nyargalt, mig a lord, ki csaknem esztét veszté, többekkel, kik közt magam is valék, a fegyvertárba sietett, s a századost egy barátjával az étteremben hagyá. Trevor egy másikkal a kertbe ment.

A lord elbeszélé a két segédnek, minő feltételekben egyeztek meg az ellenfelek, mig ők ott nem valának. Mindketten eldobák a pisztolyokat, mellyeknek épen töltésével foglalkoztak, s eliszonyodva megesküvének, hogy olly barbar ügghöz semmi közök sem leend. Azonban a lordnak egy javaslatát elfogadák. Hosszas kétkedés és

halogatás után, hogy vajjon leend e haszna, megegyeztek: a pisztolyokat csak porral tölteni s úgy adni át a két ellenfélnek, mintha golyó is lenne bennök. A lord elég könnyelmű volt reményleni, hogy a bajnak békés vége lesz, miután mindketten a tűzben álltak s így bátorságukat kétségkívül eléggé bebizonyították. A szükséges előkészületek bevégzése után, két szomoru gyertya állítatott fel, s az ellenfelek előhivattak. Tudván, hogy az orvostant tanulám, szolgálomat mindkét részre kikérték.

— Van e önnél szükséges műszer és kötelék? kérdék némelyek.

— Azok keveset fognak használni; nem leend szükségünk rájuk nagyon valószínűleg, ha a pisztolyok köteleességöket teendik, mondá Trevor mosolylyal ajkain, mellynek valóban kisérteti kinézése volt.

E közben egy szolgáló parancsot kapott a lord leggyorsabb lovára ülni s a szomszédságban lakó sebésznek egy levelet vinni, mellyben felszólítatik, egy lövés- okozta sebhez szükségelt műszerekkel rögtön oda jőni.

Mint hogy az ellenfelek békétlenek, s a segédek mint a más jelenlévők a pisztolyok titkába beavatva voltak — a fegyverek mély csendben a vivóknak átadattak, kik barátjaikkal egymástól kissé távolabb léptek.

— Készen van ön, Trevor? kérdé a százados egyik barátja.

A kérdésre igenlő válasz adatván, — a két ellenfél egymással szemközt állt. Noha az aggodalom miatt alig állhattam, s mint mások ravaszágunk eredményére feszült várakozással néztem, — még is figyelmesen vizsgálám mozdulataikat. Maguk tartásában némi borzasztólag megragadó volt. Noha, mint hívék, a biztos halálnak menének elibe, — még sem lehete rajtok legkisebb aggódást és nyugtalanságot észrevenni, — távol voltak a színléstől és tettetett nyugodtságtól is, mellyet nem lehet érezni. Mindenik arcza halvány és hideg veréjtéktől ázott volt; de egy izmok sem reszketett.

— Ki fog vezényelni? kérdé a százados egész halkán, de mindenki hallá; mert ha illy esetben egyik egymásod perczczel hamarább lö, — gyilkos.

E pillanatban kívülről zajgás hallatszott. A sebész megérkezett s tikkadtan lépett be.

— Lépjön ön elő s vezényeljen, mondá Trevor békétlenül a jelenlévők egyikének.

Mindkét ellenfél visszafordult, szomoru mosolygással nyujtának barátaiknak kezet s rögtön előbbi helyökre állának.

A vezénylésre felszólított ur most előlépett, szemeit kezeivel befogá s reszkető hangon mondá: „Fegyvert fel!”

S a pisztolycsövek az ellenfelek mellére irányzódtak.

— Ha háromig olvasok, tüzet. Egy! kettő! három!

A lövés eldördült, — mindketten néhány lépésre visszatáncoltak s barátaik hozzájuk rohantak.

— Mit jelentsen ez? kérdék mindketten egyszerre.

— Ki merészelt bennünket illy bolonddá tenni. A pisztolyokban nem volt golyó! kiálta Trevor dühösen.

A lord s a segédek elmondák a jószándékú cselt s szitkot nyertek érte. Hasztalan kértük mindnyájan a kibékülésre, miután mindenik eleget tön becsülete megmentésére. Trevor fogait csikorgatá dühében. Arczában valami ördögi volt.

— Azon könnyü segíteni, mondá a százados, szemét a falon függő kardokra fordítva. Kettőt levön, összemérte s egyiket ellenfelének nyujtá, ki mohón kapott hozzá.

— Itt nem fordulhat semmi csalás elő, mondá csaknem lélekzet nélkül, — és most — ekkor mindenik kiesett — helyet!

A le nem csilapítható, bosszuszomjas szenvedélyen, melly mindkettőjököt eltölteni látszott, eliszonyodva visszaléptünk.

Nem tudom, mellyik volt a jobb vívó. Arra emlékszem, hogy a kardokat, mint tűzszikrákat, itt ott villámlani, ide oda repülni látám, de csak néhány pillantatig; ekkor egyik elesett. A százados volt. Trevor kemény, gyakorlott karja szinte markolatig dőfé a kardot elene oldalába. A százados szive közepén volt átszurva. A szerencsétlen fiatal ember hang nélkül rogyott össze; a kard kihullott kezéből, jobb kezét szivére nyomá s mintha valamit mondani akart volna, ajkának egy reszkető mozgásával kimult.

— Nagy isten! kiálta Trevor tompa, tört hangon, oly sáppadt, aggályos kifejezéssel arczán, hogy megpillantására vérem jéggé fagyott; — mit tevék? Lehetséges e? S ellenfele mellett térdre rogyva s kezeit tördelve, több perczig meredt pillantással nézett az égre.

* * *

Az iszonynak köde ül e gyász esemény felett s ha egy pillanatra szétlebben, ha lelkem szemei hirtelen a multba pillantanak : e történet, mintegy véletlen szomorú képe tűnik fel, s alig tudom elhinni, hogy ott valóban jelen voltam. Mostanig néha kétkedem valóságán.

A dolog akkor nagy zajt csinált. A szerencsétlen győztes rögtön elhagyá Angolhont s öt év mulva bánat s gyötrelem miatt Franciaország déli részében meghalt.

Az nap óta nem nézhetem, ha férfiak a bor mellett felhevülnek, hogy azon csekély s jelentékenység nélküli körülményekre ne

emlékezem, melyek a bor s a fiatalság heves szenvedélyei által olly szerencsétlen tusává fajultak, hogy miattok a szegény százados életét áldozá, míg ellenfele külföldre menekült, hogy ott száműzve s gyötrelmek közt haljon meg.

G.

ÖSSZEL.

Híves, borongó őszi nap ;
 Beült hozzám az únalom ;
 Mint a madár ki bús, ki rab,
 Hallgat, komor, fázik dalom.
 Mit van tennem ? olvasni tán. . . .
 Maradj Homér fénydús egeddal,
 Maradj te most! . . . Jer Ossián
 Kődös, homályos énekeddel.

Mert fájna most felhőtlen ég,
 Mosolygó síma tengercarcz,
 Élénk, verőfényes vidék —
 Oh, fájna most nekem e rajz!
 Kék fátyol messze bércz fokán —
 Arany hajó, melly futva szegdel
 Bibor habot. . . . Jer Ossián
 Kődös, homályos énekeddel.

Ott kéken a Zeüs-lakta domb !
 Itt zölden a nyájas sziget :
 Fölötte lomb, alatta lomb,
 Árnyas berek, zengő liget, —
 Hullám mosott gazdag virány —
 Fekér juhak s tulok sereggel —
 Minő kép ez ! . . . Jer Ossian
 Kődös, homályos énekeddel.

Füst koronáz erdőt, bokort,
 Vendégies hívójelül :
 Hősek családja, víg csoport,
 Áldoz, toroz máglyák körül ;

Lant szóra lejt ifju, leány ;
 Kettős pohár, méz izü nedvvel
 Vígan forog. . . . Jer Ossian
 Kődös, homályos énekeddel.

S ha zúdulnak véres csaták,
 Szabadságért nem küzdenek,
 Mert elnyomás, népszolgaság
 Elöttük ismeretlenek :
 Törvényök nincs — boldog hiány!
 A vének élő szája rendel
 Igazságot. . . . Jer Ossian
 Kődös, homályos énekeddel.

Oda van a szép nyár, oda !
 A természet lassan kihál :
 Nincs többé nagyszerű csoda,
 Többé se napfény sem vihar ;
 Pacsirta nem szánt, csalogány
 Nem zöngi dalját este, reggel ;
 Nincs délibáb. . . . Jer Ossian
 Kődös, homályos énekeddel.

Egyhanguság, egyformaság ;
 A nappal egy világos éj ;
 Nem kék az ég, nem zöld az ág ;
 Menny, föld határán semmi kék,
 Csak sír az égbolt ezután
 Örök unalmu lanyha cseppel,
 Mig szétolvad. . . . Jer Ossian
 Kődös, homályos énekeddel.

Oh jer, mulattas engemet,
 Húnyó dicsőség lantosa ;
 Érdekli mostan lelkemet
 Borongó ég, kihalt tusa,
 Emlékhalom a harcz fián,
 Ki az utolsók közt esett el,
 Remény nélkül. . . . Jer Ossian
 Kődös, homályos énekeddel.

Felhőd és zúgó szeled,
 A zizegő haraszt, mohar,
 Magános tölgy a domb felett,
 Bolyongó tűz, hullámmoraj —

Ez, a mit lelkem most kíván!
 Enyésző nép, ki méla kedvvel
 Multján borong. . . . Jer Ossián
 Kődös, homályos énekeddel.

Kinek sötétes éjjelen
 A hős apákhoz költözött
 Daliák lelke megjelen,
 Alánéz bús felhők között
 És int feléd: „Jer Ossián,
 A holtakat miért vered fel?
 Nincs többé Calèdonián
 Nép, kit te fölgyujts énekeddel!”

A . . . y.

RÓZSÁS ROMÁNCZ.

I.

Rózsás tavasznak hajnalán
 Koszorút köt ifju és lány.
 Arczukon a játszi kedv ég,
 Szivökben a vágy s reménység.
 Föltűzik a koszorút fejökre:
 „Elmegyünk a menyegzőre!”

Komor ősznek rideg napja!
 Hervad a szeretők koszorúja.
 Halvány arczuk olly szomorú,
 Tört szivökben olly nehéz bú! —
 Föltűzik a koszorút fejökre:
 „Elmegyünk a temetőbe!”

II.

Temetőben ott alusznak
 Fenekén a rideg sirnak.
 Sirjokon a hold ugy fénylik,
 És a szellő ugy zokog!

Kik voltak és hogyan éltek? —
 Nem beszélik siremlékek.
 Sirjokon a hold ugy fénylik,
 És a szellő ugy zokog!

Lombjai hervadt rozsának
Halványan a dombra hullnak.
Sirjokon a hold ha fénylik,
És a szellő ha zokog.

S emlék helyett hervadt rózsák
Éltök regéjét elmondják, —
Sirjokon a hold ha fénylik,
És a szellő ha zokog.

A szerelemnek átélték
Fényben, könyben, rozsaéltét.
Sirjokon a hold ugy fénylik,
És a szellő ugy zokog!

Viharával jött az élet:
Sirba hervasztotta őket. . . .
Sirjokon a hold ugy fénylik
És a szellő ugy zokog!

Sükei Károly.

MAGYAR PROLETÁROK.

Töredék egy valahai fresco novellából.

Előzmények.

A magyar forradalom vérfoltjaitól sötét hirnevű 1849. év szeptemberének utolsó napján, sajtósárgó tartalmu szekerezet robog keresztül Pest népetlen utczáin.

A fővárosi szemeket agyon kinező porkövecses lég, mérgesen hányja veti jobbra balra a kövezetnek csúfolt kölyök-bérczokről felpattogó szikrákat, melyek a hatos lóerővel viharkodó furmány által az utcák üres keblét földmassával tul tele népesítik.

Szekerezetünk — ha jól szemügyre vesszük — inkább a hajdani Magyarország sujtásos democratiájának löcsdívatját látszik megközelíteni, mint XIV. Lajos arany-virágzott Fäeton stýljét; melly biographiai jegyzék leginkább azért világos, mivel a részeg oldalbordájú szekérbe négy darab ember-creatur van szalmakint átvasvillázva, kik olly formán ögyelegnek ülőhelyeiken fel s alá: mint egy vidéki halhatlanságért veritékező vad-virtuoz vakmerő ujjai alatt, a neki szilajodott zongora billentyük.

— Ne dolgozza keed atyafi olly nyakrafőre a librettót, egy újabb tatár futáshoz! — tátong a szél anyáju omnibusból az egyik utas, . . . látong mondom, mert hangja orkánját hétszer annyi minő — és mennyiségben is befalatozta volna a goromba kövezetről visszacsattogó por és lármavegyület.

— Hej amice, csak a lépemet szeretném még egyszer sejtteni, hogy merre lakik és hova költözött? — panaszoja szomszédjának a másik, mulatságosan kapkodva bal szeme után, mellyet a kegyetlen rímekben nyargaló szekér úgy félre rázott üregéből, hogy versenyt szállonga a vidék szellőjével.

— A májám csak meg volna úgy a hogy s ott a hol; . . . hanem a tüdőmet sehol se találom — jegyzé meg átellenesének a legtűrelmesebb utazó, nem kevés torturái állapotban.

E négyes teherrel repülnek a főváros utczáin hat szárnyatlan sárkányok.
De hát miért? . . . és hová? . . .

* * *

Egy már alig alig pislogó üszök-maradékba ótott északi villám; s pokolhoz esküdött emberi kebel legundokabb indulatszörnyeitől elsötétül a bajnok küzdelmek hajnal csillaga; . . . az ébredező népakarat visszariad; . . . megtörnek a harczias öntudat aczél izmai. . .

Borus és hallgatag arczkifejezést ölt a széiforgatott közélet; . . . feltűnik a jellem és árulók országa; . . . a mult idők rozsái közt lappangott kigyók előbujkálnak; . . . s a győzelmes csaták kétszínűvé halványított emléklobogóját alhírek hazug szellői lengetik!

Fére fére ti lelki kinokon rágodó rémképek, !. . szünjetek oh szünjetek valahára kedélyemen és álmaimon mérges emléttekkel uralgani; . . . némitsanak el gyöngéd élvek ábránd-gazdag illusiói; . . . fátyolozzon bé a szelidebb alakzatu korezmék nemtlője; . . . s fényes nemzeti jövő dús reménye temessen föltámadatlanul az enyészet sirjába.

* * *

Magyarország fővárosa megnéptelenül.

Élőhalottak ténferegnek sircsendes utczákon.

Egyiptomi képek: hosszú és dühös kór ragadvány után.

Mindenki fél a másiktól.

Lesütött arczokkal találkozol. Nyugtalan kedély — és lélekkifejezés uralg mindenfelé.

Üres utcák; néptelen vendégházak; látogatlan szintermek; szóttan családi körök; kedélytelen társalgási élet.

Ez a levert főváros hű képe.

A kávéházak eddigi élénk robaját, remény- és lélekteljes ifjuság életkedvét, s a társalgási, vitatkozási szilaj modort halvány és félelmetes színezettel árnyékolja a villámokkal terhelt idők erkölcsi fergege.

Jurátok, . . . ifju ügyvédek, . . . diplomátlan orvosok, . . . bukott dandik s több e féle kiadásu pénzetlen tényezői a nemzeti közszellem akarátának, el-tűnedeztek, beolvadva a munkás dicsőség örök fényű csarnokába, . . . vagy bucsu sohajt rebegve bujdoklói távolakból az imádott hazához, mellyért vérezé-nek, s száműzetteknek.

Azon lelkes ifjak közül, kik a csatákból büszke öntudattal és hősi czímmel tértenek meg, néhány rezignált egyéniség vállalkozik farkas szemét vágni a fővárosi veszélyes időjárattal.

E merész vizit sikamlós ösvényén sokan buktak el, . . . kik jelenleg is távolban imádják a hazai istent.

Azok között, kiknek forradalmi organismusára a fővárosi clíma né an egészségtelen leendhete: négy ifjut leginkább szemügyre vehetünk.

Ezekkel repül a fentebb leírott szekerzet.

Ha kirepülték magokat, . . . e négyes personállal gyakran fogunk ta-lálkozni.

I. Vacsora Hatvanban.

Késő este volt, midőn a négy proletár Hatvanba megérkezék.

Még bujdosásaikban is annyira dictio-mámorosak, hogy az előttük sötétlő városkát mintegy következőleg üdvözlénék:

— Hatvan! . . . oh egyetlen nulla nélküli hatvana széles Európának! . . . légy általunk már csak azért is hetvenszer üdvözölve, mert holmi tulbarátságos őszi sárnak idején, nyolczvan ló se vontat ki belőled kilenczven óra alatt, egy hering termetű száz latos paraszt hintót.

— Gyakran elsülyed tehát lágy kebeledben óh Hatvan az ígás marhák ál-tal képviselt nemzeti kereskedés! . . . hanem mint csatapiaczozt és emléket le-borulva imádunk, . . . s reméljük, hogy hőseid és nagy neved emlékéért, va-laha olly magasra emelend sártengeredből a historia méltányos musája, . . . hogy dicsőségedben lábad is alig fogja érni a sivatag földet.

Még egyszer imádunk! . . . pedig már nagyon sötét van.

Hűs őszi est szálta meg a vidéket.

Távolban fiatal tölgyerdőske suttog szerelmes szellőkkel.

Közel a városkához, nyitott keblű folyam gyöngéd morájában törnek meg a magasban utazó darvak tompa kiáltásai.

Rongyollott felhőköpenyben bujkál a teli hold.

Elfordítja arcát a kirabolt és kipusztult vidékről.

Szégyenli láttatni a bősziült csaták átkos temetőjét, . . . s a századot igénylett szorgalmi sikernek néhány percz alatti gyászos omladékait.

— Hát csak be vele a csárdába Estván komám — mond egyik proletár a furmányoshoz, ki még egyszer édesdeden pofon csokolá haldokló pipájának véglehelletét.

— Ugy-e Miczi pajtás, hogy nem lesz idétlen tréfa valami puha félére

vergődhetni az éjjelre, mert ez a zsidó a. b. c. a mellyen bal lábszárom futó homokká törődött, meg tán az eszme lánczolatot is hallhatóvá csörrenti az ember agyában.

— Nemde Zsiga! . . . pártolod az indítványt?

— Persze hogy igen . . . válaszol Nesze Zsiga.

— Hát te Dudu sógor mire szavazol? . . .

— Ühüm — felel a kérdezett, recsegő kappan tónusból, — jó izüen ro-pogtatva egy bánatos arczu diós kiflinek száraz keblü árva maradékát.

Legártatlanabb szándokunkat se lehet mindig törvényesen kiházasítani az ohajtott sikerrel. E maxima élethűsége onnan is kiviláglik, hogy a hatvani vendégház, tulterheltsége miatt semmikép se fogadhatja szobáinak puha kebelébe a mi fáradt proletárjainkat, kiket pedig annyira elnyomott a vakondokszerű álombuzgóság, hogy erre arra bukdácsoló fejeik külső tartományát mulatságos tónusokban kocczingatnák egymáshoz.

— Hajtson be keed az utfélről kinálkozó legközelebbi pórházhoz — szól Miczi proletár nagy hetykén a kocsishoz, ugyanazon Szücskö Miczi proletár, ki még akkor sem szünt meg némi bitang hajlamot arrogálni a casztaí gög kapkodáshoz, midőn a világhírű martiusi zápor, beteg honunk édes gyermekévé mosdatá a kevély és mostoha magyar aristocrátiát.

— Magam is ott vagyok e szép szónál! — jegyzé meg ásitozva a gömbölyü Dudu — mert ha házról házra kutatjuk a szállásnak valót, ugy szétszapulhat bennünket a már most is agyarkodó fergeteg, hogy reggelre konyhai praeparát nélkül is oda ülhetünk bodzaherbathéül bár mellyik fösvényéségből beteggé lett uzsorás asztalához.

— Mit okoskodunk jobbra balra, . . . jerünk a paphoz . . . (persze a pápistához.) — szónokol a többséghez a még idáig hallgatag Propondi, kiből lát-szék, hogy a-négy fejú társaság életbölesészetét legügyesben birja concen-trálni.

Ugy lön, miként a jeles ötletet Propondiból a sors mutató ujja kidecla-málta: bevágtak a plebánushoz, cum gentibus, az az: borzasztó éhesen és szomjasan.

A kedélyes és vendégszerető lelkész nem volt hon; . . . hanem annál ott-honosbna érzé magát misepótló mobiliákul ügyelegni szokott azon egy pár szerzetes, kiket a lelkész szívessége, s a négy proletár visitája meglepett.

— Hozta isten önöket — szól Cseber Máté (az egyik barát) — tessék otthonosokká lenni . . . volt-e vacsora?; csak ki vele őszintén; (Dudu ret-tenetes éhes pofát vág:) . . . Ugy-e nem volt? — Hé fráter! Czáczó fráter! te-kintsen be oda ahova kell; . . . szakácsné . . . pincze . . . stb. egymásután.

Czaczó fraternek ezen gyönyörű költeményre, hogy „pincze“ — bal füle mozogni és szinte kifelé kezd vala terjeszkedni, mellyet pedig más féle ko-moly állapotoknál, például: a szent functiók körül, annyira behusozott sötét-piros kövérséggel a consumens philosophia, miként lehetlen vala definiálni:

vajjon tulajdonképp páczott sodor-e a füle környéke, vagy pedig valamely emeletes házból kinjában elugrott tégladarab? —

Czaczó barát ad vocem: pincze, felkapván szőröcsuhája uszáját, (persze hátul, mert elől a roppant hájbéli jóakarát csak hogy nyakához nem kurtítá a reverendát. . .) rövid idő alatt olly jó izü vacsorát csapat, hogy az évés ivás-beli kedves animo miatt, a négy proletár és két barát, in summa: hatan, egy valóságos hadi lábön álló armadiát képeznek; . . . az aranyba játszó somlyaitól csak Európából verték ki az alt conservativeket, . . . hanem már a vérszin egri nektár után: mindnyájan vörös socialistákul esküvének.

A borcsata vitézül vivatik. Elsőben csak toasztokban ömlengenek a fel s alá hangolt kedély árnyéklatok. A talentom és életszirkák azon arányban patognak mellyben az egyéniségek és italszerkezet belsulya, erélye, s hangulata nő és apad, központosul és szétágazik.

Mérges és szelid, baráti és szerelmi, hazai vagy világpolgári szellemben születnek az áldomásozási és dictio-záporok . . . a szerint miként a szesz isten hatalma a fogyasztó testületnek fej, gyomor vagy boka-birodalmát dominálá.

Progressív arányban repül a lelkesedés.

Besuhan közéjük a politica is, . . . a józan és szilaj körök, kunyhók és fénypaloták, okosak és örültek számtalan szinezetű ezen kötél tánczosa.

Meddő és rövid lön azonban uralgása.

Száműzeték, . . . s megürült trónját csók és ölelgetés, táncz és siránkozás foglalják el, a szeszámorok utókorának ezen öreg gyermekei.

* * *

Hajnal tájban nem mindennapi alak-tüneményen törnek meg a halvány hold ezüst sugárai.

Sötét ívhajlatokra boltozott keskeny hosszú terem. Egyik szögletben világos zöld franklín, réz körvénybe foglalt különféle kamineszközökkel. Átellenes szöglet domboru rácsozott szekrényt otalmaz, rozsolisq szalmahengerek, ias fias poharak, konyhai féltettebb edények, s más efféle ingatlan butor-menageriai tartalommal.

A sárga-fekete színhez hajlandó falon hasadt üvegzetű czikornyás körítvényekben Genovéva és Pótifár in compagnie metszvények kuppaszkodnak ócsoszerű talián vásárlatokból Vis a vis a világ megváltója életnagyságban öntött vasból; hervadt és fris virág füzérekkel koszoruzva.

Közepén sulyos tölgyasztal terpeszkedik, sötét piros tulipánokkal áttört szőrtakaróval. Rajta horizontál és önálló karakterü palaczkok, kancsók, buteliák, czilinderek, fiók- és öblös poharak művész gourmáni rendtelenségben.

Itt ott, egy két hasra borult karos szék; fél lábu villák; szétgurult üveg-dugók, és repedt szívü ívó edények őszinte pongyolában.

A csintalan holdugárok bizonyos vidámszeszélyü csoportozaton is meg-

megrezzennék, mellyet talán illenek még egy kis korig nyugalomnak engednünk, mert az éjjel kemény csatát harcolának.

Békes közelben nyugsznak a hősök.

Az előítélet közfalai ledöntvék, s az atheus proletár versenyt horkol a szent hit kámzsás embereivel.

Másfél lábnyi termetre degradált szalmaszék őszinte árnyában hever Duda Kajetán (első rangú proletár) fronttal az égnek. . . azaz: jelenleg a szürke bolthajtásnak. Balszeme félig nyitva, mert pillái a szivargyujtásnál kegyetlen gyertyalángoknak esének áldozatul. Egyik keze tele szíven és üres zsebén nyugoszik, mik a másikkal vérbe játszó nedv-maradékot látszik egy izmos zöld butellia fenekén forrón szorongatni. A borszerelmes Duda Kajetánnak elfakódott csizmaszárát átölelve horkol. Nesze Zsiga.

Édes ámorral csókolja a köszivű padlatot, vállain pedig és hátának széles tartományán őrizgeti — mint egy második átlás azon megboldogult zusepis reminiscentiát, melly a megcsikozott tányér csatornáin alá csorogni elég kegyetlen lön.

* * *

Cseber Máté, surrogált házi asszony, és az örök dinom dánomok cointelligens non plus ultrája, asztal nyugoti részén képviselői a perczenkint bukfenchez közelgető egyensúlyt, markába sodorítván egy fejetlen pampuska speciest; lábaival pedig közre csiptetve a mélységes barritonnal krampoló Czaczó frater négy tagba szakadt ormányát, mellyet úgy kidagasztott a záporban investált szeszes italoknak mivolta, hogy rézzel aranyozott czerko toronyak akárhova beillett volna.

A tisztelt vice fratert úgy be találta étel ital-massával vakolni az éjjeli barátság, hogy határtalan commoditásának érzetében fülein most maestro majd buffo ariákat szuszog.

* * *

Távol a nagy világ zajától . . . magány élet csendes körében, . . . a kietlen pusztára evett ivott asztal homályában, — (vulgo: asztal alatt) kuppaszkodik Szücskö Miczi.

Még a krakkói czérna se vonhatná rendesebben össze gombolyag korában termetét, mint a tisztelve nevezett férfiú.

Csak a francia rindfich lehet olly takarosán garnirozva diplomatikai ebédeken, mint ezen nyugvó házi sáska ovál termetének láthatára, számtalan sokaságu quodlibettel.

Valának pedig termetének körében kisebb nagyobb familiákká emancipált ivó szerek; evő szerszámok, tányér fractiók; menekülni készült burgonyák, és hervatag tisztaságban szégyenkedő asztalkendők.

Ül-e avagy áll, hever-e vagy sétál, illy rettentő positurában Szücskő atyánkfia . . . még máig is bizonytalan; . . . annyi igaz, hogy ártatlanul bűnhődé az ó szittyá-pandurok torturáját, mert az éji boratokban beszivattyuzott tenger-somlyai által farkas-guzsba költeték.

Czaczó frater pedig, tántorogva bár, de még is felibe dudolja: „requiescat in pace.“

Bernát Gáspár.

Vége köv.

A VÉN LEÁNY.

(Vásárfiaul e lapok szerkesztőjének.)

Azt ne mondja senki nékem:

Hogy a vén lány ifju is volt! —

Lapuzzáron nő a vén lány

Vad büroknék árnyékában,

Mellyből lelket szí magába. . . .

— S melly a pusztán gomb alakban

Nagyra duzzad: a p ö f e t e g *)

S nyár végével összeroggyan,

Fekete lesz mint a bocskor:

A fejtől ebből csinálta

Rosz kedvében a forgószél. . .

— Egy fakó tők szürke magva

Mit a kék ég megüvegít —

Lett szemének rémvilága. . . .

— A bodzafa taplós béle

Mit a hernyó végig mászott,

Rút arczára felszegődött

S ez lett képe bőre teste. . . .

— Foga sorát burgonyából

Ördöglepke vésegette,

A boszorkány megfüstölte

S Pandora szájába tette. . . .

— Nyelvét egy lappangó kigyó

A büroknék árnyékában,

A lapuk hűs sátorában,

Kölcsön adta átál néki

S ezt sem adta vissza többé — —

Már pedig a Furiáktól

A midőn hajkazlát nyerte,

Nyelvét is nyert hosszút, élest.

S most azért van kettős nyelve,

Mellynek egyik láng szigonya:

A hízlegés sziszegése,

A ravaszág mély fulánkja,

A pityergés álnok hangja. . . .

*) Pöfeteg; gombanem.

Másikának kelepczéje :

A rágalom pemetéje,
Minden jó hír lánghóhéra,
Az ártatlan üldözője,
A szépségnek golgotája,
Irigység katekismusa,
S minden lelkek megölője! . . .

— Ajka rothadt farkasgomba,
Melly kikékölt vad mérgében,
Álma nincs. Nem adtak néki,
Alvajárót gyakran játszik
S hogyha vannak többen együtt:
Setétséges éjszakában

Minden ajtót sorra felnyit. . . .

— Egyszer sirt is életében.

Nem tudom ki adta könyét,

De a hová könye hullott:

Minden kiégett fű, virág fa.

Két kezét kattangkóróból,

Egyebét ördögbordából,

Az e n y é s z e t készítette —

Mivel ő sem birt már vele! . . .

— A sárkányt is megrabolta:

Egyszer egy szép nyári estén

Sárkány, a fergeteg anyja,

Lebernyéjét levetette —

A vén lány magára vette

S el nem birta tőle venni,

Három sárkányfű sem.

— Lába nőtt a tökindából,

Mellyből szinte keble készült;

Azért: szive most is lenn van

Bal sarkának közepében,

Mellyel minden élet kerget. . .

S jaj, ha egyszer őt beerte! —

Ki nem épülsz a rugásból.

Elájulsz az öleléstől.

Elsötétül benned az ész.

Megvakulsz lehelletétül

S megátkozod a világot,

Ezt a gyönyörű világot —

Mellyre isten akkor küldte

Minden irgalmatlan nagy bajt,

Mikor a legelső vén lány

Rút pofáját ide tolta! —

Kerüljétek, merre jártok. . .

Ez az Antikrisztus anyja. —

Egytel szoltam életemben

S rögtön nyolczvan éves lettem! — —

Tóth Endre.

TÁRSAS ÉLETISZEMLE.

Garay János koszorus költőnk, Szent László című hőskölteményét sajtó alá adta. E valóban nagyszerű epos kiadásának tetemes költségeit előfizetési úton szándékszik fedezni.

Midőn kedvencz dalnoktok, hazám forrón szeretett hölgyei betegágyba szegezve sinylett, oly meleg részvéttel sietétek ápolni a szenvedőt remegve mintegy, hogy többé nem hallhatandjátok őt, kitüntetve irántai forró ragaszkodásokat.

Most már jobban van. Lantját viszont fölvevé, viszont zeng a múlt dicsőségéről, a jelen öröm vagy bánatáról.

Ki maradna közöletek hátra, midőn az ő művének megszerzéséről van szó? Midőn ő hív fel benneteket legújabb költeményét megszerezni? Hisz ő ismeri szívetekhez legjobban az utat.

Felszólítását itt közöljük egész terjedelmében:

*„Előfizetési felhívás Szent László című történeti költeményre, 12 énekben.
Irtá Garay János.*

Van szerencsém a tisztelt közönséget fenebbi munkámnak előfizetés útjáni pártolására felszólítani. A mű, nemzeteti történetünk egyik legragyogóbb hőjét, Szent Lászlót, a lovagias, hit és haza iránt ihletett magyar királyt főtí, a mint a történeti adatok és róla maradt hagyományok mai napiglan fentarták emlékét a népben, a nemzetben, és így azon kor egész mondakörét heőlelve. Előadási formaul a baladai elbeszélő modort választám. Az egész mű, két kötetre osztva, 24—25 nyomtatott ívre menend.

Előfizetés-gyűjtésre ismert jellemű irodalambarátókat szólíték fel.

Ha e tisztelt polgártársakon és honleányokon kívül, szives jó szántából vállalkoznék gyűjtőül olyan, kit fel nem szólítottam, egyedül az a kérésém, hogy engem erről tudósítani sziveskedjék s én még idején elküldhessem az aláírási ívet.

Gyűjtőimnek minden tizedik példánnyal kedveskedem.

Előfizetési ára a két kötetnek 2 frt. pgő.

Bolti ára 3 pgő frt.

A könyvárus urakat különösen felszólítom, hogy ők is az előfizetők sorába lépjenek, részint mivel így jutányosabban kapják a munkát, részint mivel annak az előfizetés berekesztése után is magam kívánok árusa maradni.

Az előfizetési íveket a begyülemelő pénzekkel együtt a „Magyar Hirlap“ 1. sz. szerkesztősége fogadja el. Lakása Aldunator és halpiacz szögletén 53. sz. 2. emelet, 2-dik szám.

A beküldések határideje az új év, mit a munka szétküldözése, melly már nyomtatás alatt van, azonnal fog követni.

⊙ Még egy más keletkező irodalmi vállalatról is értesítjük a közönséget: Vahot Imre barátunk s dolgozótársunk, ki a Losonczy phönix szerkesztésével érdemkoszorujába új virágot kötött, havifüzetek kiadhatására engedelemért folyamodott, s biztos reménye van azt megnyerhetni.

Mi már próbáltuk e téren működést, s tapasztalók, hogy az nagyon találkozik a közönség óhajával. Barátunknak csak szerencsét kívánhatunk, miután tudjuk, hogy a töméntelen akadályokkal megküzdeni ereje és akarata van.

Tom Pouce levele Babszem Jánoshoz.

Uram! Vártam önt, kedves költeményeinek megküldése után, hogy bámuljam önt, ki nekem nevééről és költeményeiről itélve, még kisebbnek látszik mint én vagyok. Salonaimat pulykatojáshej kastélyomban fényesen elrendeztem, az öndíszes elfogadására, de nem lehetvén szerencsém önt látni, (parányisága miatt,) írásban fejezem ki hálámat. Engedje ahhoz mellékelnem azon egy pár ritter csizmát, mellyekről ön olly édesen emlékezik verseiben, s mellyeket más apróság hiányában, az ön emlékdalai egy példányába pakolva küldök, Liliputban Okeanos hulláminál, megfogom egykor ismertetni gyönyörű költeményeit, ez országban, hol az ön költési tehetségét pyramisként bámulandják. Fogadja uram parányi tiszteletem kifejezését. Pest nov. 24.

Tom Pouce.

⊙ A nemzeti színházban napokban Well Berta k. a. lépett fel. Szabó kissasszonynál valamivel jobb ugyan, de nem elég jó arra, hogy altistané hiányát kipótolja.

⊙ A „Magyarirók füzetei“ III. első füzet (a IV. hatóságilag lefoglaltatván) egy kötetbe füzve „Magyarirók albuma“ czim alatt, díszes borítékban, kemény kőtesben árulatik. Ára 2 frt. pp. Karácsonyi és újévi ajándoknak ajánlható.

** Appel lovassági tábornok s gr. Wallmoden t. sz. n. ur helyébe újonnan kinevezett hadiparancsnok a téliévszakra nemzeti színházunkban bérelt páholyt magának, s alig mulik el előadás, legyen az dráma vagy opera, mellyet jelenlétével meg ne tisztelne. . . . E részvét bizonyosan, sokakat fog nemzeti színházunk látogatására buzdítani.

** Somsich Páltól e napokban jelent meg Kilián György pesti könyvárusnál: „Értekezés az angol forradalomnak történetéről,“ irta Guizot. Elő és végszóval ellátva a fordító által, mellyekben a magyarországi forradalom okairól s más egyéb magyar viszonyokról avatott tollal emlékezik.

** Nem sokára napvilágot látand b. Eötvös József legújabb munkája is, melly a jelenlegi europai státusrendszert tárgyalja. Eötvös a nagyszerű munkára már több éveken keresztül gyűjtögeté az adatokat, s különösen jelenlegi lakhelye — hol Münchennek — e gazdag műzsateleplnek, minden tudományos kincsforrásait szabadon használhatja, sok előnyt nyújtott neki jelen munka kidolgozásában. E körülmény s író ismert jeles tehetsége mindenesetre olly művet reméltetnek, melly nem mindennapi jelenség leend a politikai irodalomban.

** A világ ugy oda van ugy rémül és ugy ájuldozik, hogy azon hirszellő csapta meg fülét, miszerint az oroszok Galliczia határszélén lennének, pedig az egész dolog anyyi, hogy egy orosz főúr szöllőkurával méltóztatván élni, egy pár orvost útnak indított, hogy neki Tokajból nehány kosár friss szőlőgerezdet vigyenek! That est the ksicht!

** Grill tenorista — ki a múlt években Havi dal és zenetársaságával külföldön utazott, s az angol királynő előtt is hallatá magát — mint halljuk föllépend színpadunkon. Így tehát már másod tenoristának két candidatus is lenne. Witz és Grill is, mellyik lesz a vicz'spán nem tudjuk, hanem vidéki szépeink vigasztalására annyit már csaknem bizonyossággal mondhatunk, hogy a jövő Józsefvására Pestre rándulván, (F) farkastól semmiesetre sem kell félniök.

** Hollósy Kornéliáról a következő érdekes sorokat kaptuk:

Varsó, nov. 3.

„A kedves magyar csalogány, Varsó kedvence s a művészet körében figyelmének egyedüli tárgya. Nyugatról ide a múlt években egypár nagyobb művészi fény is derengett már, de kedvesebb bizonyára egyik sem volt Kornéliánál. Mi néhányan, kik itt vagyunk honfiai közül, kétszeresen érző kebellet kísérjük diadalait. A kedves dalhölgy és a távol hazának emléke, egy képpé olvadva merül föl szíveinkben. Jól esik látnunk, hogy e hazának egy leánya is dicsőséget fűz a magyar névhez, mellyet az idők vihara elborítással fenyegetett. — Közelebb a Lazienski palota színpadán énekelt néhány szerepet a legkitünőbb tetszéssel, s legutóbb egy udvari concertben magyar dalokat: „Télen nyáron pusztán az én lakásom“, „Szerelmes vagyok én“... és a „Csalogány búcsuját“, mellyek a saloni feszt valódi lelkesülésre változtaták. A csári család, gr. Nesselrode, Paskievich hg. a legnagyobb hízlegésekkel halmozáék el őt elragadó énekeért, s különösen a czár fölhívására a „Csalogány búcsuját“ ismételnie kellett. A művészet ereje eltörpült itt azon érzelem mellett, melly hangjaiban nyilatkozott. Nem szégyenlem bevallani, éneke könyekre indított, s úgy lát-szott ő maga is feledé azon magas figyelmet, melly énekét kísérte, s képzetében messze a kárpátokon belől volt... szép hazánkban. A petersburgbai fényes meghívást, mint hallom határozottan mellőzte. Hihetőleg önkre gondolt, midőn viz-szautasítá.

Tudja-e ön, hogy a „Röpívek“ egyik számát is láttuk itt a napokban, de fájdalom, üresnek találtuk, mivel Sz...ry barátom, ki megakart vele bennünket lepni, útközben a benső tartalmát elvesztette, s csak a rózsaszín boritékkal kedveskedett. Jenny s a kis hiú... olvassa el helyettünk is.

Isten önnel.

V... Elvín.

** Túry „Névtelen“ című új társastánca, mulató köreinkben ha egy kis jókedvre szert tehetünk, bizonyára kivivandja magának az elsőbbséget. Egyszerű könynyed, kifejezés teljes és elragadó —

A francia negédes	Melankhólos az anglus
Mind keringős a német,	Szövetséges tánca,
Nincsen mutatója	Csak az igaz magyar tánc
Csak egyről varr hímet.	A szent Dávid tánca.

** Boltjainkban, miután a bélyegadó megdrágítá a színlapokat, kevés magyar színcédulát látni, e helyett kereskedőink egy fekete írotáblát tartanak, s erre jegyzik az előadandó darab címét.

Azután valahányszor dráma van oda írják, hogy Farkas Lajos játszik, ha pedig opera van, hogy Farkas Károly gyöngélkedik!...

♠♠ A milly mértékkel neked mérnek, olyannal mérd te is másoknak. (Ezékivel IV. k. 3. v.)

Ha az ember végig megy az úri-utcán, nem egy helyen fog látni emeletes házakat, hanem ezek közül csak egy bir nevezetességgel. E házban tartózkodik t. i. egy ritkaság, melly még minden nevezetessége daczára sem vihette annyira, hogy lefessék; s azért mindég a harag szeplő ver ki rajta, ha valahol más embernek arczképét megpillantja. Mi tehát segítünk a baján, és hogy az ő képe is kapható legyen, élethű silhouettjét ezennel bemutatjuk az olvasó közönségnek:

Neve — nincs.

Arcza — nincs.

Szeme — nincs.

Életkora — kiskorú.

Orra — elkopott, mert mindenhová beleütögeti.

Állapota — természeti állapotban van.

Születéshelye — Béresháza.

Termete — kicsiny.

Szája — nagy.

Névjegye — mint olly embernek a ki írni nem tud, egy kereszt.

A hasonlatért kezeskedünk. Kijelentjük azonban, hogy csak egyetlen példányban kapható.

NEMZETI SZINHÁZ.

Vid. Eredeti dráma 4 felvonásban, kardalokkal. Irta Szzigligeti, zenéjét Szerdahelyi. Először adatott a nemzeti színházban nov. 18-án 1850. Az új díszítményeket festette Telepi, a második felvonásban előforduló eszményi tánczot szerzette Campilli.

A kor, mellyben a darab játszik, a XI-ik század alkonya, midőn a hatalomban nagy, eréllyel, jó akarattal kormányozó Szent László ült a trónon. Tárnya az ifjú, erőben naponként növekedő kereszténység harcza, az ő naponként gyöngülő, naponként haldokló pogánysággal.

Szerencsés gondolat földézni azon időt, az erő és küzdelem azon dicsőséggel ragyogó idejét, azon elfeledett s csak némelly mondák és emlékekben élő kort. Kár, hogy a kivitelben megtört!

A Vata és Telegdi őspogány családok azon szerettel ragaszkodnak egymáshoz, mellyel egy üldött vallás követői szoktak. Ketten támoszlopai az őshitnek, annak hivei körülök csoportosulnak. Az első felvonás a Vata majorját mutatja be, egy erdős vidéke. Tuba (Latkoczyne) s leánya Rejtike (Kömlössy Ida) beszélgetnek, ez terveket csinál a jövőre, amaz a rideg válóval, melly a rabok sorsa, mindig lerontja azt. Vata Hulla, (Jókayné) Vidnek titkos neje, kitől Rejtike gyermeke, egy látnok rabnő Rozga (Szathmáryné) kíséretében megjelen, Rejtike mellett helyet foglal, rejtélyes szavakat mond neki jövődő boldogságáról, anyai kebelére akarja szoritani — de a hideg látnoknő ebben mindig meggátolja. Végre Rejtike öröme távozik, ki kedvesét egy szegény vadászt vár. Épen foly a vadászat, midőn Telegdi Jenő, az eddig szeretett szegény vadász megjelen. Elmondja, hogy a vadászatban neki is részt kell vennie, épen ezért 3 napig nem jöhet, hogy forrón szereti. hogy egyedüli gondja őt boldogítani, nejévé tenni. Atyja a büszke Csanád (Szentpéteri) hallá a vég-szavakat, egy vadász elárulván előtte a viszonyt. De elfojtá szégyenét s szeliden figyelmezteté fiát résztvenni a vadászatban. Ennek távozta után kérelmére, barátja Vata (Barta) rendeletet ad ki, hogy Rejtike eladassék, reményét fejezván ki, hogy családja kihalását rendelő törvény eltöröltetvén, Jenő és Hulla egypárrá leendenek. A szabados, kire e rendelet teljesítése bízott, elszakasztá Rejtikét véltanyja kebléről s elhurcoltatá a váradi „embervásár”ra.

Eddig az első felvonás.

A második felvonás egy ősi szentherket ábrázol. Éj van. Hulla keblében remény éled, hogy rég nem látott férje Vid megjelen. Jönek az őspogányok; meggyújtják a szentelt tüzet, riadnak a kürtök, a hajnal kezd hasadni, s imát bocsátnak Hadurhoz. Egy adott jelre azonban a tüzet kioltják, fejökről letépi a koszorut, va-

dászdalt énekelnek, . . . megjelen — Vid. (Lendvai.) A fenebb idézett törvény sz. László általi eltörlését átnyújtja Vatának, ő maga pedig a Csanád leánya, Csilla (Bulyovszkiné) kezét kéri. Vid és Csanád ellenségek. Csanád kigúnyolja, szemére lobbantja, hogy jöttment ember, s szemébe mondja, hogy gyűlöli és megyeti. Föllép Hulla, számon kéri, hogy mert szerelméről rendelkezni, kérdezi, hogy mi sem köti e őt senkihez? Vid száraz felelete, hogy ha kötötte is, a viszony el van tépve, s a nő ügyeljen magára, mert nem őt, hanem ön magát gyalázza meg, hogy pedig a Hulla fejéről a gyanút elhárítsa, azt mondja, hogy barátnéja volt érdekelve. Távozik. Most Hulla lép fel nagy pathosszal, felszólítja a tisztességes meetinget, hogy az ősi istenséget, melly még csak nem is nemzetes, miután legyőzetett, rugják falba s kimondja bűnét, hogy t. i. Vidnek pogányfelesége. Apja megátkozza, testvére megakarja ölni, a clubb pedig nem annyira el, mint meg homlik. Rozga megjelen, elaltatja Hullát klarinét szó mellett, s feltünteteti leányát kezében koszorúval.

Igy virad a publicumra a 3-ik felvonás.

Ebben Vidnek számtartója a megvásárolt rabokat — ezek közt Rejtikét — bemutatja, Videt pedig szerző a publicumnak modern világfájdalommal, a mint ez meggyalázott atyjáért bosszút, magának pedig koronát eseng. Ekkor jön Jenő, elmondja, hogy egyik rabnőjét szereti. Vid is elmondja neki, hogy Rejtikét ki nem adja, mert fia kinaiban akarja az atyáni bosszúját szemlélni. Hanem ha szereti, vegye őt nőül — ekkor t. i. rabjává lesz azon törvény erejénél fogva, melly rabbá teszi azt, ki rabbal nősül. Percznyi habozás után Jenő meglátván Rejtikét, s forró szerelmének nem állhatván ellent, miután atyjától nem remélt bocsánatot, elveszi. Mi alatt őök esküdni mennek, jön Csanád. Visszaköveteli Vidtől fiát. Vid annak ez előtti nap mondott szavait, rá alkalmazva ismétli. Gúnyolja, nevei, fitymálja, s mennél jobban, Csanád annál alázatosabbá lesz. Végre megtudja a valót . . . ekkor eltántorog. Hanem nem sokára visszatér. Vidként engedett az „oligarcha“ az atyának. Térden állva kér Vidtől bocsánatot . . . ki pár percz előtt zsarnoki hatalmát egész lealázó nagyságában érezteté fiával s most főlemeli s nem csak fiának kiadatását, hanem annak bevallását is, hogy Rejtike szabad volt a házasság előtt, megígéri, ha leányát Csillát neki adja. (Csilla t. i. anyai ágon rokon levén Sz. Istvánnal, általa remélte elnyerhetni a koronát). Az atya megígéri fiának, megbocsát s távozik. A Rejtike anyja Tuba ekkor lép fel — ki kiváltatván leányát követé. Vid megismeri Tubát, megtudja erről, hogy Rejtike leánya s egy atyai incognito-csókot ad ennek arczára.

Következik a 4-ik felvonás.

Több épületes dolgok közül megtudja az ember, hogy Vata fia Győző szereti Csillát, s hogy ennek vélt hűtlenségét megbosszulja, elrejtí magát az egyházba. Föllép a násznép, melly Csillának Viddeli lakadalmára gyült össze. Midőn ez a terembe távozik, megjelen Hulla. Vid oda hagyja a vendégeket, s páratlan hidegséggel figyelmezteti őt; hogy ne csináljon scandalumot, miután az mindegy — a dolgon vele mit sem változtat, mert Csilla testvéreért áldozat. Hulla ekkor emlékszik álmúra, melly neki azt mondá, hogy leánya által juthat atya szívéhez, S richtig eltalálta! Leánya megláttára lemond a trónról, bosszújáról, s térden állva kér bocsánatot tőle. Kerekedik ki pedig az egész dologból 3 pár: Vid és Hulla; Jenő és Rejtike; Győző és Csilla — kik mindnyájan tojáshéjba kerekednek, eldudolnak magyar costumeben egy waltzert, s máig is élnek ha — meg nem haltak.

So endet die Geschichte
Von diesem Bösewichte!

Eddig a tartalom.

Szigligeti, a magyar drámairók közül tagadhatlanul legtöbb érdemmel bir — ha nem is legtehetségesebb. Mintegy 40 darabot írt eddig elé, mellynek nagyrésze

megállott a szinpadon, több nem mindennapi szerencsét csinált, nehányát pedig, például a „Csikóst“, maga nemében kitünőnek mondhatni.

Kik eddigelő szinpadra dolgozóának, azok közül annak titkait ő ismeri leginkább, hatni tud — bárha a hatás keresetsége sokszor kirí, mint ördög körme a bunda alól. A népszínműveket ő teremté, mintájára a franczia vaudevilleoknak. Elég érdem a korban, mellyben a nemzeti színháznak minden áron közönséget kelle szerezni, bárha ugyan ekkor az örökös criminalis historiák színre hozatalát kárhoztatni lehet. Liliomfival kezdé meg azokat más térre vezetni. Azon reménnyel menénk — megvaljuk — színházba, hogy Viddel drámáinak eddigi hibáit levetkőzi.

Csalatkozánk.

Vid, mellynek első felvonása reményünket igazolni látszék, egészben eddigi drámáinak még jó oldalát sem örökölte, csak hibáit. Azokban legalább festett néha jellemeket s ha azt nem — igen fajt. Vidben még azt sem. Az ebbeni egyének stereotyp alakok, de nem magyar stereotyp alakok. Az ellen, hogy gyáva vagy gazembereket fóst, semmi kifogásunk — az van s volt őseink közt is elegendő. De az ő emberei nem magyar oligarchák, emez erős büszke harcziás faj. Tetszet neki felüntetni holmi Siefried, Florenz és Lion s más hasonló alakokat. Testökre fényes magyar ruhát, szájukba mennydörgő magyar dictiókat adott.

Kár nagy kár vala!

Sem Szigligeti sem a tárgy nem szorultak rá. Szerzőnek van teremtő ereje s a tárgy gazdag, igen gazdag fantazianak anyaga lehet. S ime Szigligeti ur bünös könyvelmüséggel használta fel a kort, melly nagyságban olly dicső, az alakokat, a fajt — feláldozá őket egy két összeférczelt, hatás után kapkodó jelenetnek. Ezt nem lett volna szabad tennie.

E kort legkevésbé zsákmánylá ki iróink. Áldozat és Vatán kívül aligha van más darab, s azok sem festik ugy mythologiánkat, nem hozák ugy színre, mint kellett volna. Milly jól lehetett volna például festeni a küzdelmet a pogányság s keresztényesség közt; mellynek maga után hagyott véryomai olly nehezen hegedtek be! Szigligeti ezt azonban külső czafrangokul használta fel. Karokat, vízesést, napfelköltét, tánczot, szellemeket, fehéröltönyű papokat, mindent színre hozott, mellyek egyikének sincs azonban több összefüggése a darab meséjével, mint azon walzernek, melylyet a kar a felvonások közt elzenélt. Minő máskép lehetett és kellett volna azt földolgozni! . . . Például Vidnek bosszútárgyul mulhatlanul a Vata pogányságát kellett volna felhasználni, annyival inkább, mert ő ezt tudá, mint Hullának pogány férje. S épen ez az, mit Vid nem tett — isten tudja tán pusztá philantropiából.

Vallásról levén szó, e tárgy körül nevezetes hibát követett el szerző.

Az ember ugyanis sohasem tudja pogányokkal vagy keresztény catholikusokkal van e dolga? Hullát például megátkozza pogány apja, mert pogány szertartások közt esküdött meg Viddel bár titokban. Vagy tán Sz. úr a pogánynősülést amolyan balkézi házasságnak akarta felhasználni? Akkor igen is érhető, hogy keresztényegyházban megáldja őket. Aztán azon emberek, kik a második felvonásban Hadurnak áldoznak, ugyancsak imádkoznak a 4-ikben a Jehováának.

Hol itt a következetesség?

A nevek historiaiak — a személyek költöttek. Ez nem hiba akkor midőn — mint itt az eset — a tárgy ugy van választva, hogy a korrall, mellyben játszik, nincs összeütkezésben. De megbocsáthatlan bün az, mit Szigligeti ur még egy más darabjában is nyakunkra akart erőszakolni, az embervásár. Igen, voltak őseinknek rabjaik, jobbágyaik, de nem hajtották mint ökröket piacra, s árulták mint korunkban szokás a fragombokat vagy lakkos cipőket. A négervásár Afrika homokjain sohasem virágozott olly fényesen, mint Szigligeti ur ez utolsó darabjában a nemzeti szinpadon az embervásár. A raboknak földes urokhozi viszonyát igen is lehetett volna szinpadra hozni, de embervásár alakjában dráma alapjává tenni — soha.

Mi úgy hisszük elegendő argumentumokat hozánk fel megmutatására annak, hogy a bazis, mellyen Szigligeti ur legújabb drámáját építette hibás s akárminek inkább, de drámának legkevésbe szolgálhat alapul. Mi historiai drámában egyik főigény a mult életének kell, hogy tüköre legyen. Minő tüköre ez a multnak? Magyar őseinket vagy azoknak parodiáját látjuk-e abban? Bizonyára ez utóbbit! Próbálja csak meg szerző, nevezze Vátát Motabunak, Videt Jacubnak, s írja instructióba, a vízesés, napkölte helyett „áfrikai homoktenger;“ senki sem fogja észrevenni, hogy ama két jó ember valaha átillát és sarkantyút viselt.

Épen illy elhibáztok az egyes jellemek is.

Lássuk csak egyenként őket.

Vid volna a darab hőse, fia annak a Vidnek, ki Salamon alatt nádor, tanácsnok vala, herczegsége és trónra vágyott. Szigligeti ur az ő kedves fiát még haszontalanabb embernek mutatja be. A második felvonásban csábító és esküszegő, egyszerre a harmadikban bosszúszomjas és trónkövetelő. Megtagadja nejét s hallgatni kényveti, eladja gyermekét, ellenének leányát akarja elvenni, hogy utja legyen a trónhoz, s e czélből annak fiát rabjává teszi. Végre az atyai érzelem által megtér. Ezt igen szép drámai motivumnak lehetett volna felhasználni. De nem úgy mint Szigligeti ur tevő. Bűneit motiválta, ezekhez hasonló nagyságúnak kellett volna lenni a motivumnak is, miáltal megtér — mert így, mint most van a dráma, Vid bűneiben elég aljas arra, hogy megvessük, s megtérésében eléggé neveléses arra, hogy kinevessük. Szerző aligha nem a második felvonási álomban bizott, midőn ott motiválatlan hagyá, mert, ki olly trónkövetelő, mint Vid, s uint ő olly bosszúszomjas, egy két szép szó után bizonyonnyal nem fog pityergő hálósüveges férjé válni, egy olly leány kedvéért, kit nem hogy az előtt nem szeretett, de hogy születése titokban maradjon, rabbá tön. Illy dolgokat catastroph motiválhat csupán — nem egyikét oda vetett szép szó, midőn még a lélek küzdelmét is az csak előadó színész ügyes mimikája tünteti ki. Azt a hibát, hogy bosszúalapul nem a pogányságot választá, már említők. Nevezetes az is, hogy az a Vid, ki az akkori korszellem szerint sem írni, sem olvasni, legkevésbbé pedig görögül tudott, conamore beszél az oligarchakról, épen mintha valami német prinz volna, vagy Bias, vagy Demosthenestől vett volna leczkékét. Ugy hiszem e kifejezés nem egyedül bírálónak sértette füleit.

Vata és Csanád, a két atya nem kerek, és épen ezért elhibáztok jellemek. Sohasem tudja az ember, hol pogányok, hol keresztények, hol mellyik istennek áldoznak. Ez közös hibájok, valamint az is, hogy büszke, hatalmas gazdag magyar főúrra egyikben sem ismerünk. Levetkőzték ők vénségökre azt a typust, mi az egész fajt jellemzé s mit Pokaikban, Abában föltalálunk, vagy nem is birták. Milly bosszantó jellemek, midőn Csanád Vidnél térdén állva könyörög fiaért, azon Csanád, kiről még ez sem hiszi, hogy neki megtudjon bocsátni, s milly neveléses akkor, midőn elakarja vele hitetni, hogy atyjának meggyalázásában része ha van is, de azt maga is sajnálta. Ki fogja ezt neki elhinni? Különben az egész darabban igen kis szerepök van. Pedig nekik kellett volna a pogányságot képviselni.

Győzővel sokkal kevesebbszer találkozánk, hogy meggyőződhetünk volna róla, hogy ép vagy nem ép jellem e? Egyszer kedvesét, máskor testvérét akarja megölni — hanem az neki sehogy sem megy.

Jenő egy leány kedvéért eladja magát, rabbá teszi atyja ellenénél, hogy kikerüljön egy kis szíváfájdalmat, meggyalázza az ősi házat. Szerette volna Szigligeti úr szánalmunkat iránta felkölteni s ezért nevelésessé tevő.

Sokkal több jót lehet elmondani a nőkről.

Hulla például, a szerelmét végletekig vívő nő birja részvétünket, osztakozunk sorsában, szánjuk őt. Kezdetől végeig szerető anya, bizó nő. Ki még akkor is, midőn férje legnyomorubbá aljasul, őt megtéríteni akarja, s nem magát megbosszulni.

Midőn bevallja bűnét (?) bizonyos örültségi láz rohanja meg, s e jelenetben is atya és nem ő az elhibázott.

Tuba és Rejtikéről is több jót, mint rosszat mondhatunk, bár ez utóbbi tisztá jellemére foltot vet az, hogy kedvesét elegendő motivum nélkül, pusztán szívsgalatlából saját nyomorába akarja dönteni. Különben mindkettőjöknel gyöngédség szerelem a túlnyomó.

Rozga annyi, mint a görög darabokban a fátum. A nélkül, hogy mint ezek Sophoclesnél, a darab menetére bármi módon döntő befolyással bírna, bár rejtelmes föllépése többször engedi azt gyaníttatni.

Csilla = eszköz.

Nyelve jobbadán drámai csinos, virágos, gazdag költői képekben a nélkül, hogy keresett volna — de több darabját e tekintetben sem érte el. Bonyolodás, kifejtés ha nehol hosszadalmas is, de nem unalmas, szerkezete elég ügyes. A rá illesztett czafrangokon kívül ezeknek köszönheti leginkább hatását. Mi e czafrangokért nem kárhoztatók Sz. urat, mert tudjuk, hogy az közönséget gyűjt, ha különben a drámai becs megvolna, s ezen Machbeth s Nabuccovali hasonlata nem volna olly feltűnő.

Szigligeti ur legújabb historiai drámájáról ezek nézeteink. Készakarva valánk szigoruak, mert tudjuk, hogy mit állithat elő Sz. ur, ha fölvelt tárgyán szorgalommal dolgozik, s mert sajnálnók, ha e korból nem állitana elő valami életrealóbbat. Az illy daraboknak tagadhatlanul van a karzatra hatása. Drámai és művészeti becses emmi. Sajnálnók, ha Sz. úr magát s tehetségeit annak áldozná fel, s ez utóbbiért mit sem tenne.

Igazgatóság e darabot fényesen állította ki. E figyelmet egy eredeti darab meg is érdemli. Zenéje elég csinos, bárha compilatio. A rabok kara kár, hogy nem magyaros.

Előadás pontos, összevágó. A színészek, mi tőlük függött, mindent megtevének, játékukat a legtöbb momentumban jónak mondhatni. Nem hallgathatjuk el, hogy Komlóssy Ida kisasszonyon haladás nyomait tapasztalók. A szavalás körüli hibáit elhagyá. Megmutatá, hogy saját szerepeiben nemcsak használható, de jeles tagja a színháznak.

M O Z A I K.

*† Mayerbeer Parisban jelenleg nem valami új operán, hanem Aeschylus Eumenidaiból a karoknak zenére tételével foglalkozik, melyet a porosz király személylyes felszólítására a berlini opera ház számára ír. E nehéz munka veszi most a maestronak minden idejét igénybe. Gyakori próbákat tart, kitalálendő egy ókori tragoedia kíséretéhez szükséges stylt.

*† Railway-Record szerint Brown őrnagy a pusztákon átvezető légvasut tervet ajánlja.

*† Sarah ki Párisban 1843-ban az opera-comiqueban annyi tetszéssel énekelt nem rég visszatért Olaszhonból. Visszatérte napján kap ajánlatot 40000 fr. évi fizetésre. Ugyan az nap értesült kedvese hűtlenségéről is. Bánat, kétségbeesés fogták el lelkét. Megmérgezte magát.

*† Sturm opticus Bécsben a Kaleidoscopon tetemes javításokat eszközölt.

*† A parisi színházak némelyikében a felvonások közt hirdetések, jelentéseket ragasztanak a függönyre.

*† Madridban egy nagyszerű zenészeti hirlap van keletkezőben.

*† Pradier híres szobrász Leda szobrán dolgozik, mely az e nembeli újabb készítményeket kiállítás tekintetében felyülmulná. A Palais nationalban leendő kitéve.

*† Párisban a Presse a hirdetésekben oly tömémentelen öszveget kap be, miszerint azon tervét, hogy frankhoni előflzetőinek ingyen osztogathassa, nem sokára valósítandja.

*† Lord Broughamot a napokban, Camont folyónál halászatot lepték meg, mi ottan tilos. A dolog törvényszék elibe kerülén, a főcancellar 5 ft. st. büntetést fizetett.

*† A közelebről meghalt belga királynőbe fiatal korában Párisban, egy nyomdai corrector szeretett, megkérte kezét, s a tagadó válasz miatti bánatában megöregült.

*† Egy francia kiszámítá, hogy Európában két milliard kész pénz és hat milliard hitel levél van.

*† Lind Jenny Newyorkban naponként legalább 120 kolduló levelet kap.

*† A spanyol királyné szobra életnagyságban elkészült. 7 láb magas.

*† Gödsche Berlinben színházi igazgató.

Szerkesztői telegráf.

Unalom órája, részint a jelenlegi sajtó viszonyok, részint a rajta előmlő bomlott kedély miatt nem közölhető.

Szerelem és veszély. Kezdeté nagyon érdekes, bevégezése azonban elhamarkodott. Nehány ép szakasz van ugyan benne, de az egész csak is némi módosításokkal volna közölhető.

A költemények közül jobbadán tőlünk nem függő akadályok miatt nem adhatók: Búcsu Vilmától Idának. Huszár-honvéd bosszúja. Író imája a földi istenekhez. Pacsirta nem dalol. Szolgáltam a hazát. Sírkőre.

DIVAT.

Páris, nov. 15.

E hó 5-kén irt levelemben megígérém, hogy bővebben szólandok a divatról; s azt most teljesítendő ülök íróasztalomhoz, s mennyire e világváros millióféle benyomásai között csak lehet, igyekszem szavamat beváltani.

A télikalapok karamukban igen szélesek, de még is az arcához simulnak, virágokkal, tollakkal, bársony levelek, s ugyan oly szalagokkal, valamint selyem szalaggal bőven ékítve. A karam alá igen díszes fodrozatok tétetnek, a kalapokkal egy színű selyemszalagokból, vannak azonban más színű fodrozatok is, mi az angyalfecskékhez épen alkalmas, sőt vannak közülük olyak is, melyek vagy keskeny fekete, vagy blond csipkézettel szegélyezvék. Sőt köztük néha egy egy rózsabimbó is díszelg, mi igen jól ékíti az arcokat. A rózsza, viola, vagy fű zöldszínű fodrozatok közé többnyire fehér rózsza, a fehér, égszín vagy sötétzöldekbe pedig piros rózsabimbó tétetik. A kalap hátulja valódi Jokey sapkakint végződik, s vagy egészen síma, vagy ránczolt.

Ruha most posztókból igen sok viseltetik, természetesen a legfinomabb fajtából, s az idevaló gyárak versenyeznek ezen divatcikk előállításában, — s így a falakat roppant nagy hirdetések lepik el, melyek Amazon posztót a legjutányosabb áron ajánlanak. — Az ugy nevezett mantilleok szinte illy posztókból készülnek — szegélyzetük himzés, vagy gombkötő munka; drága gyöngyök, s gombok aranyból kövekkel, a hölgyruhákban nem hiányzanak.

társaséleti folyóiratot fogok megindítani, miről rövid időn bővebben értesítendem nemzeti irodalmunk barátait. Budapest november 18. 1850

V a h o t I m r e.

Ö t ö d i k tudósítás a „Iosonczy közkönyvtár“ számára felszólításom következtében begyűlt könyvekről, a beküldetés sorozata szerint:

50) Pongrácz Lajos, hontmegyei közbirtokos 2 kötet. 51) Sümeghy Pál, kegyesrendű tanár 20 köt. 52) Koczányi Ferencz, kegyesrendű tanár 7 köt. 53) Baranyai Zsigmond, kegyesrendű tanár 5 köt. 54) Hutter Antal, tatai kegyesrendű zárdaigazgató 1 köt. 55) Takács Mihály, pomázi tiszttartó 85 köt. 56) Vörös Benjamin, szomodai refor. rektor 73 köt. 57) Báró Nyári Gyula. es. k. pestbudai törvényszéki ülnök 8 köt. 58) Varga János, mérnök 9 köt. 59) Varga testvérek, kereskedelmi tanulók 28 köt. 60) Erdélyi Kálmán, ipartanodai növendék 7 köt. 61) Blázy Lajos, kiskőrösi evang. pap 101 köt. 62) Engert Tivadar, pestvárosi hivatalnok 4 köt. összesen 350 kötetet, ehhez adva az eddig begyűlt 3032, összesen 3382 kötetet, valamint 241 darab zenemű, és könyvtári szekrényekre 12 pft. Pesten 1850 nov. 15-én

K u b i n y i Á g o s t o n
muzeumi igazgató.

Figyelmeztetés.

Minden félreértések elhárítása tekintetéből, kötelességünkben áll kinyilatkoztatni, miszerint a lapunk, legközelebbi számában kijött n a g y b á n y a i tudósítást, nem azon tisztelt úr, kinek neve, tévedésből aláesett, hanem egy más barátunk írta. S z e r k.

VIDÉKI ÉLET.

K o l o s v á r i levelek II. november 10-én.

Legnagyobb ujság nálunk — a szép idő. Legnagyobb ritkaság a jól világító utcai lámpa, — meg az ezüst huszas.

Ellenben bőviben vagyunk a sárnak, — sötétségnek, — részvétlenségnek, — német színháznak, — szegénységéről panaszkodásnak — és torznál torzabb híreknek.

Az országos vásár holnap kezdődik. A marhadög miatt baromvásár nem leend. Kár is volna, hisz birka itt is elég van, — mondaná Kaczor. Sokan jöttek gazdag reménnyel, — kevesen térnek meg gazdag erszénnyel.

Szinte feledém! mult hó 24-kén altábornagy b. Ramberg ur körútjából szerencsésen visszaérkezvén, a polgárság által őszinte, szives módon faklyás menettel s a több jeles zene-művek közt magyar darabokkal tiszteltetett meg, az altábornagy úr az ostromállapot szigorán több izben a legkegyesb módon enyhített.

Épen most hallom azon örvendetes hirt, hogy Kaczvinszki társasága a királyhágón van — útban hozzánk. Isten hozza, még nem tudom minő feltételek alatt engedtetett meg nekik a játszás — de bizonyos vagyok benne, hogy a városi közönség legmelegebb részvételével találkozandának.

... G.

M. V á s á r h e l y october 26. 1850. *) Fölkérésed következtében tollat ragadék, lapjaid számára valami érdekest irandó; úgy de mit? hisz a politika körünkben olly mindennapi, s a fellengős képzelgések a legpazarabb reményeket is elannyira túlszárnyalják, hogy ezekről írni egy vidéki zugból idő és papiros vesztegetés volna.

És mi lehet mind ezek oka? A szellemi sötétség, és társulati hiány, egyesek mint nemzetek legveszélyesb daemoná. Ugyanis hazánkban a növelésügy régibb időkben is — kevés kivétellel — nem csak jó lábón nem állott, sőt a fél- és alaptalan

*) Sajnálom hogy leveled legnagyobb s érdekesb részét kihagyni kényteték. S z e r k.

tudáosság sok bajnak volt szüloka; mert tanultunk mindenből keveset, de az életre mit sem, s így mint félemberek felnövéen önzők lettünk önmagunk, részvétlének embertársaink, és közömbösek a haza iránt. Napjainkban hason hiány a társulati szellem nem léte, értem társalgók, casinók, olvasó s más egyletek.

És betöltém e lapot, a nélkül, hogy valami érdekest írhattam volna, hisz nemde illy eszmék, ohajtások mindennapiak. K é j v ö l g y i.

Szombathely, nov. 15-ik. Jónapot kívánok szerkesztő uramnak; adja isten, hogy ezen levelem önt kedves szép hitvestársával*) együtt friss egészségben találja. — Legelőször is arra kérem, ne méltóztassék haragunni, hogy illyen ismeretlen létemre igénytelen soraimmal fárasztom. De minthogy olly szives volt, becses „Röpiveit“ hozzánk is elreppenteni és feltéven, hogy Szombathelyről ugy is ritkán kap tudósítást lapjaiba és megelőzni akarván azon, netalán némelly olvasói előtt könnyen eredhető balvéleményt, miszerint Szombathely ugy az árkon kívül fekszik, hova még országút sem vezet, vagy tán nem is Magyarországon van, — elhatároztam magamat, önt egy pár sorral megtisztelni.

Hogy tehát valakinek rólunk illyen ferde fogalma ne legyen, kijelentem, hogy Szombathely Magyarországon, T. Vasmegeye közepén fekszik.

A boldog emlékü táblalíró világban a spectabilisek itt élték a téns uraság aranykorát; azóta nem is igen látunk négylovas kocsit és liberias inast, azért most nem is igen bővelkedünk nagyszerű eseményekkel, kivéve az esőt. Levegönk egészséges, az egész környékben dühöngő marhadög sem jött hozzánk vendégszerepekre, talán restelte a sárt tiporni.

Van casinónk, dalárdánk, fürdőházunk, kávéházunk, jeles foghuzónk, utcaizalámpáink stb. — járdánk és színházunk már lehetett volna. Szellemi élvezetünk kevés, csak a mindennapiság fárasztó egyszerűségénél tespedünk, daczára annak, hogy sok szép hölgyeink vannak, egyedül dalárdánkban keresünk a hosszú estvéken némi szórakozást. Ugy december hó elején alkalmasint hangversenyt adunk, akkor ha kedve tartja és az uti költséget nem sajnálja tessék meglátogatni bennünket, szolgálunk egy ingyen bilettel.

A napokban egy közellevő faluban egy orvos mérget evett, meg is halt bele, csupa szerelemből. Nagyobb áldozatot csakugyan már nem tehetett a szerelemnek!

Egyre kérem szerkesztő urat! tessék nekünk egy csapat desperát vándorszíneszeket küldeni a télre, — akármily silány előadásokért is szivesen conferálunk egy egy fertály bankóval.

Ha megengedi, máskor majd többet írok, addig is az isten oltalmába ajánlom szerkesztő urat. R o m e o.

*) Eddig még csunya sincs, nem hogy szép volna. Bizománya most az egyszer igazítatlan marad. Szerk.

A Pesti Röpivekre

még folyvást előfizethetni.

Előfizetési ára helyben Pesten egy negyedévre oct. 1-től dec. végeig 3 frt, postán küldve 4 frt; egy félévre oct. 1-től martius 31-ig 1851 6 frt, postán 7 frt 30 kr. p. p.

Előfizethetni helyben Pesten Kozma Vazul nagykereskedésében, nagyhidutczá 671-ik sz. a. és nyomdájában aldunasor kegyesrendiek épületében.

A vidéki előfizetők postai uton, s ezen megjegyzéssel, hogy előfizetési díj, bérmentesítés nélkül is beküldhetik következő czím alatt: Kozma Vazulnak Pesten.

Mindennemű hirdetések fölvetetnek, egy kétszer hasábozott sorért 4 pgő krt számítván.

Megjelenik hetenként egyszer minden vasárnap, két íven, csinos boritékban finom velin papiron.

Minden 4-ik számhoz egy Párisban készült aczélmetszetű divatképet melléklünk. Szerkesztői szálás régi posta és aranykéz utca 28-ik sz. szögletház 1-ső emelet.

A szerk. levelek Kozma V. nyomdájában czímzendők.

PESTI
R Ö P I V E K.

MAGYAR IRÓK FÜZETEI

A SZÉPIRODALOM, TÁRSASÉLET ÉS DIVAT
KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI

SZILÁGYI SÁNDOR.

KIADJA

KOZMA VAZUL.

I. ÉV. — 9. Sz.

PEST, 1850.

NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL.

TARTALOM.

Társas életünk. VI.
Mit kérek. . . . T.
Egy halál ítélet. Jókai Mór.
Ősszel. Mentovich Ferencz.
Sorok egy Indus dalhoz. Sükei Károly.
Magyar proletárok. Vége. Bernát Gáspár.
Vad pohár. Berecz Károly.
Viszonzás Zalárnak. Szász Károly.
Caleidoscop:
Társaséleti szemle.
Irodalmi élet.
Nemzeti színház.
Mozaik.

VIDÉKI ÉLET.

Temesvár, nov. 22-kén 1850. Kisebb városok valamint kisebb ujságlapok is hasonlóak, hogy egyik mint a másik minden fontos ügyet melly által érdekesek lehetnek, csak nagyobb városoknak köszönhetik.

Jelenleg egyedüli mulatóhelyünk, a színház, mellyben a parodiák mindég legnagyobb közönségre számolhatnak, mert ezekben legalább itt s ott egy korszerű talpraesett viczre akadunk. Jobban mint ezeknek, azon hírnek örvendünk, hogy Csernovics, ha jól értesítve vagyunk, Aradon a színházat több esztendőkre kibérlette, a honi művészetet s nyelvünket azáltal hatályosan előmozdítandó. — Az utolsó igen esős időjárás, a rozsz útak miatt ismét sok panasza adott alkalmat, s meddig lesz az még így! Ha csak legalább Szegedig faút lenne, mert majd lehetlen két nap alatt ősz felé odaérni; átálatában azt hiszem, előbb fa- vagy vasutunk lesz, mint töllött út.

Januariustól fogva új szépirodalmi német lapunk leend, s remélhetjük, hogy hazafias szellemben szerkesztetni fog. Mit is csinálna különben Temesvárott három könyvnyomda. Ma még városunk csak egy nyomdával dicsekedhetik.

Örömmel halljuk, hogy Pesten Liedemann F. S. lelkes nejevel az itteni protestans egyesület javára az ostromlás alatti károsodása miatt, már 400 p. forintot gyűjtött. De nálunk is a szegény losoncziai számára egy kis őszveg gyűjtetett: hazafias Csereghiny úr maga e napokban, közel hetven pengőt gyűjtván, a pénzt Emich urnál Pesten tétette le.

Frígyes.

Gyöngyös, nov. 18-án. Van városunkban egy száraz, magas ember, ki legjobban tud hazudni az egész világon, annyira, hogy báró Demaux hozzá csak bliktri, ki ha meghalja sem hinné el senki, mert azt mondaná róla a közvélemény, hogy elhazudta magát, ki igen sokszor leszállítja fejből a bor mindenható ereje által azt a mi a fejébe van, a lába száraiba — s kiről azon véleményt adta egy vidéki uri ember, látván őt ilyen állapotban, hogy igen kevés lehet a fejébe, mert nem vastagodott meg a lába szára — ki ha meghalja, mindjárt olcsóbb lenne a bor két krajczárral. — —

T Á R S A S É L E T Ü N K .

VI.

Az irodalom és művészet igényli figyelmünket, mint mellyek nemcsak a nemzetiségnek, hanem a műveltségnek is tényezői. E kettő az, mik fölszentelik a nyelvet, őrzik és fejlesztik nemzeti jellemünk, mérfokai műveltségünknek, életnyilatkozatok még akkor is, ha halál környékezne, és örökké égő lámpák, mellyek a nemzet nevére hosszú századokon át sirja fölött is világítanak.

Nálunk az irodalom soha sem volt eléggé méltatva, bár a múlt század óta, midőn a veszni indult nemzetiséget, s a műveltség alig létező elemeit fölkarolta, egész a jelenig, hol már nagy emlékeket is őrző pályára tekinthet vissza, a legnagyobb erőfeszítéssel s halatlan áldozattal küzdött a nemzetért. De a részvétlenség, mint jeges tenger, hullámzá körül. Szerencse, hogy hősei elég mély kedéllyel birtak e vértanúi szerepre, s a lelkesedési láng hőb volt szívökben, mintsem hideg és fagyasztó a közönség közönye.

E fényes urak, ez ünnepelt szónokok lenézték e kopott ruhájú népet. Azt hitték, hogy a nemzetiség biztosítására, fejlődésére elég néhány törvényezik s nem képzelhették, miként kelhet ki műveltség e faragatlan ficzkók vállalataiból, kik a salonokban alig tudnak megállani. Nagyúri kegyből vagy könyörületből vettek vagy egy magyar könyvet, s az írókat koldusoknak nézték. Szacsvai az első magyar folyóirat szerkesztője így kénytelen írni: „ajánlom szolgálatomat az érdemes nemes közönségnek, csak parancsolatját várom, s mivel véges üres

erszélyemnek véghetetlenek költségei, instálom azért az engem tudósító közönséget, hogy bár csak a félesztendőben teendő tudósításokat 8 krajczárokkal küldjék, mert könnyebben birhatja sok azon terhet, melly alatt egy lerogyna.“ Csokonainak valamelly gazdag mágnás harmincz negyven bankóforintnyi ajándékaért, már csak ritkasága miatt szörnyüen hálálkodó köszönetre kell fakadnia. Kazinczi, az egykor gazdag ember, kinek az irodalom emészté fel vagyonát, családjának épen oly dicső nevet, mint iszonyu nyomort hagy hátra. Vörösmarty mellett — s ez nem rég történt — egy hatalmas politikai párt népszerű hirlapírója szólal föl, s csak így vesznek meg a nagy hazafiak legnagyobb költőjök műveiből egy egy példányt.

Igaz az utolsó időben a journalistika fejlődésével az irodalom is közelebb jött az élethez s némi részvétnek örült, de távol volt attól, hogy illő helyét elfoglalja vagy elmondhassa: e részvét méltó a magyar nemzethez. És ki tudja mikor jön el ama kor, midőn a maradék előtt a fenebb idézett tények hihetlenség és csodálatosak lesznek?

E közöny, a részvétlenség némi okai rejthetnek körülményekben s talán magokban az írókban is, de a legfőbb még is a közönségben van. S itt nem sok különbség az aristocratia más osztályok között; legfőnebb annyi, hogy egyik bűnösebb a másiknál. Kisértetbe jó az ember azt hinni, hogy e sajátság a magyar természetben van s jellemét egészíti ki.

Pedig szellem és test egyképen megkivánja a magáét. Ott, hol a koszorút nem tapsoló nemzet fonja, hanem egy mély érzés önérzete s néhány baráti kéz tüzi fel az emléktelen sírra; hol a koldusbot és író toll ugyanazon eszme különböző jelképei: kevés becsszomj keres magának az irodalmi téren hatáskört, s még kevesebb életcél fogja czimerül választani ama jelképeket. Lehetnek kivételes jelleme, kiket a tudomány és művészet önzéstelen szerelme lelkesít, s bármilly körülmények közt sem tagadják meg az istent, ki keblökben lakik. De ők is eme ellenséges körülmények nélkül mit nem vihettek volna véghez? Kell-e csak kivételes jellemekre számitani? Nem bizonyítja-e az irodalmi történet, hogy a nagy szellemeke vándormadarakként tavaszi verőfényben szoktak megjelenni? Illik-e egy nemzet méltóságához, kit nagylelkűnek neveznek, nyomornak hagyni azokat, kik érte s neve dicsőségéért fáradsanak? Idegen műveltség kell-e még most is, vagy egyáltalában semmire sincs szükségük?

Hijába mondjátok, midőn kifogytok az okokból: ez irodalom nem méltó hozzánk. Ha oly igaz volna is ez állítás, miként nem az, tettek az érdem. Itt is, mint sok másutt ok és következmény egymáshoz közel s egymást föltételezve állanak. Nem méltó hozzátok az

irodalom, mert nem bántatok vele méltón. Próbáljátok meg csak egyszer az ellenkezőt, s e czáfolattal hallgatni fogtok. Lám ezelőtt tíz évvel a magyar színészet sem volt méltó nagy műveltséget affectáló körötökhöz. Csak félművelt prokátorok, nyers jurátusok, s pedáns tudósok gyönyörködhetnek benne — így szóltatok. És most hiven megjelentek ti is. Egy kis élénkebb részvét mellett hova emelkedett a magyar színház! Europa három neveztes fővárosának tud énekesnőket adni; a világ legjelesebb művészei eljönnek vendégszerepekre, s még a külföldieskedő mágnás is büszkén vezeti csarnokába az idegent.

Ha a múlt kevés örömet nyújt, mit találhatunk a jelenben? Minő látványt mutathat a catastroph utáni időszak?

Szemeink előtt van. Az irodalom és művészet iránti részvét nagyban csökkent, csupán a színészet az, mi mind a fővárosban, mind a vidéken, némi pártfogásban részesül. Alig van egyébnek kelete, mint politikai röpiratoknak s forradalomból irt műveknek. Az irodalom más fontosabb nemeiről szó sincs. A könyvtárak a legbecesebb műveket sem merik kiadni. A német journalistika mindinkább szoritja ki a magyart. A tudományos és szépirodalmi folyóiratok rövid megjelenésök után majdnem bukással néznek szembe. Az irodalmi és művészeti intézetek panganak, s a mi legjellemzőbb — néhány magyar író idegen nyelven kezd írni.

Csodálatos! A nem magyar is avval dicsekszik, hogy ő magyar: mégis e nevezetes tényezők iránt közöny és részvégtlenség.

Nem akarunk hosszadalmasak lenni. Csak azt kérjük:

Akartok-e hazafiak és magyarok maradni?

Akarjátok-e megerősíteni a nemzetiség legbiztosabb alapját?

Akarjátok-e, hogy a nemzeti szellem valahol életjelt adjon?

Akarjátok-e, hogy a magyar nép előbb haladjon a műveltségben?

Akarjátok-e, hogy a magyar képviselje e hazában a tudományt és művészetet, mint képviselé a közelebbi időkben?

Akarjátok-e, hogy szellemi felsőségét tovább is megtartsa?

Ha igen, ne menjetek el a hazai irodalom és művészet oltára mellett; mert tudjátok meg, hogy az oltár fölötti halavány szent kép — a hazáé.

MIT KÉREK...

Mit kérek tőled sors, találd ki!

Tán gazdagságot, kincseket?

Oh nem bíz én! megél az ember

Megél aztán a hogy lehet.

És ámbár pénzem nagy ritkán akad:

Fel nem kötöm miatta magamat.

Pedig hallod sors, te vén zsupori!

Ha tán feltörnéd kedvemért

A sziklazáru bérczeket,

Ez óriás kincs-szekrényeket,

Hová még emberkéz nem ért;

S a bérez ezüstét aranyát

Mind lábaimhoz ontanád,

És kérdenéd:

Ha kell-e még?

Nem mondanám: elég!

Mit kérek tőled sors! talán

Hosszú élet kívánatom?

Adj egy kedvenszerinti órát,

S száz meddő évért nem adom!

S ha kérni kell: azt kérem én,

Haljak meg annak idején;

Ha erőm s lelke végkép kiapad:

Ne legyen az élet lába alatt;

S ha nincsen már e földön szerepem:

Kár volna csúfra itt ténfergenem.

Mert nagy baj, ha az ember élete,

Rövidebb vagy hosszabb mint kellene:

A vaczkornak is ilyen sorsa van

Zölden nem jó, s még rosszabb szotykosan.

A vén ember zsibvásárra kerül,

Hol olcsó, olcsó lesz kegyetlenül!

Nem kérek én siromra szobrot,

Mellynek magasló ormirúl,

Hírem nevem fényes sugára

Az utókorra átpirúl.

Kóro vagy emlék áll sírom felett;
 Örök felejtés, hű emlékezet,
 Árnyék- vagy sugárképivel:
 Az engem nem sujt, nem emel.

Nem kérek sors, tőled hatalmat!
 Hogy add kezembe pallosát,
 Mert a mit én azzal mivelnék:
 Magad is megsokalanád.
 Mint a haragvó menny villáma:
 Kezemben az gyilkolva járna.

Az emberfaj beteg, — szörnyű beteg;
 S ki léssen néki orvosa?
 A kórvilágnak halvány bölcesei
 Ti gyógyítjátok meg? s o h a!
 Hitvány kuruzslók! népek, századok
 Millióinak vak vezetői!
 Feleljetek: ha kezetek között
 Megszünek-e jajgatni vérzeni?
 Betűt szültök, hogy abban mint a féreg
 Saját mocskába megteremjete!
 Az elv, a rendszerért élethalálra
 Marjátok egymást mint a bős ebek,
 És meddő elv-vitátok mellett,
 Az emberiség romlik — szenyved.

Kiáltotok ti szemtelen faj:
 Mi földi istenek!
 Mi vagyunk sáfári az észnek,
 Sötét éjben fénylő szövétnék
 Minket kövessetek!
 S utánatok sok század óta
 Az emberi nem milliója
 Bukdácsol — tévelyeg.
 Mutassátok meg a sükert bár!
 Az ember most se jobb, maradt a régi;
 Hajdan nyers bőrben, ma bársonyban,
 Egymást mint a vadállat marja tépi!
 S míg akkor körme, agyara
 Volt csupán, mellyel másnak ártott:
 Ma, ki ősmerné fegyverét:
 A száznétű cselt s álnokságot?

A fenés tagot le kell metszened!
 Nem használ annak, balzsam és kenet;
 A megveszett föld tüzzel vassal
 Gyógyúl meg egykor, vagy soha...
 — Nem jó volna az én kezembe
 A hatalomnak pallosa!

Nem kérek én hirt és hatalmat,
 A hosszú élet mitsem adhat,
 Nem kapok kincseken;
 Csak egy ohajtásom van oh sors!
 Azt teljesítsd nekem:

Szeretnék én meghalni! — s újra
 Feltámadni sok század mulva;
 Az éveknek sorát,
 Mellyek most életemre néznek
 Majd akkor élni át.

Szeretném látni önfajom,
 Hogy ennyi köny- vér- és jajon
 Magának mit veszzen?
 Mi vége lesz ezen
 Veszett küzdés és hányatásnak?
 Minő arcza lesz a világnak
 Tul egy évezreden?

T.

EGY HALÁL ITÉLET.

(Eredeti novella.)

Az Isten lát, az ember sejt; Isten olvas a szívből, ember a szóból.

Ki volna olló merész, hogy kivegye a halál urának kezéből a pallost, és azt mondja: én eljövök különválasztani a jót a rosztól! és hangja ne reszkessen, midőn e szót kimondja: „halál“ és keze ne reszkessen, midőn a pallost fölemeli.

Olvassátok el ez eseményt és gondolkozatok felőle.

* * *

Páris jelenlegi templomai között legnevezetesebb az, melly a rue de Vivienne szemben, közel a Vaudeville színházhoz, épült. Leg-

nevezetesebb különösen azért, mert nem a keresztyének istenének van építve, hanem egy földalatti istenségnek, ki előtt meghajol a főurtól a koldusig minden ember; — kit ímád, kit óhajtva keres, kiért áldozatul hozza napja fáradságát, éje nyugalját, szerelmét, gyűlöletét, lelkét, túlvilágát; — kiért él, kiért meghal, kiért elkárhozik. . . . E kárhozatos istenség a pénz. A Vivienne utczai templom az ő temploma, — a börze.

Harangszó nem hí ide senkit, még is tele van az a reggeli óráktól a késő éjszakáig. Innen árad szét öröm és kétségbeesés, családokra és országokra. Az ige, melly innen széthangzik, és egyedül csalhatlan valóság, a többi ábránd, rajongás, képzelet.

Egy reggeli órában a szokottnál is élénkebb ki s be rajzást lehet tapasztalni a börze körül; a jövő menő üzerek arcza in ünnepélyes megszeppenés nyomai voltak észrevehetőek: az igaz Isten egy lehellése megrendíté a bálvány oltárát; valahol forradalom ütött ki, s a papirok egy nap alatt húsz száztólival csökkentek alá.

A sok járó kelő között, kik aggodalmas arczczal tudakozódtak jobbra balra, kérdezősködtek, futkostak ide amoda, legbotránkoztatóbb vala Monce úr arcza, ki az érkezett Hióbposta után több mint egy óra óta ott állt egyik korinthe oszlopnak vetve vállát az előcsarnokban, s zsebbe dugott kézzel, egykedvűen dudorászta a „dant ce fossée cessons de vivre“t, s nem ügyelt az óranegyedenkint érkező telegráfi sürgönyökre.

Pedig mindenki tudta: hogy neki milliói vannak veszteni valók a hanyathomlok csökkenő papirokban.

A mint ott egykedvűen dudorászik; valaki hátulról vállára ve-regetve, megszólítja.

— M. Monce! önt a legújabb tudósítások épen nem látszanak érdekelni.

Monce hátrafordult. — Ah ön az M. Taillard? úgy hiszem nem igen.

— A course azon egy óra óta: hogy ön ezen oszlopot tartóztatja az összeroskadástól, nyolcz pcentóval szált alább.

— Az mindegy, fele Monce, vállat vonítva.

— Mindegy? ön úgy látszik: hogy igen tisztában van magával.

— Valóban úgy vagyok. Holnap reggelig ki kell mondanom bukásomat.

— S ön ezt igen tréfás dolognak tartja nemde?

— Oh igen, elannyira: hogy föbe fogom magamat löni.

— Ah azt ön nem teendi. Azt önnek nem szükség tenni.

Monce egykedvűleg ránézett párbeszélő társára s hídogen, szinte megvetőleg vállat vonított, mintha azzal akarta volna tudtára adni:

hogy a kinek fogalma van becsületről, átláthatja, hogy illy helyzetben nincs mit tenni egyéb.

— Jöjjön velem, szólt Taillard, karját Moncéé alá öltve, itt úgy sincs mit várni többé, én valami okosabbat fogok önnek mondani.

Moncé hagyta magát vezetettetni, s egy halálra szánt ember sarcisticus mosolyával várta Taillard okoskodásait. Valami biblia phrasissok fognak lenni, gondolá magában előre, essünk át rajtok. Taillard ügyvéd volt. Ez esetben lehetetlen volt egyéb tanácsot várni tőle, mint valami paptól.

— Önnek e papirokbani vesztesége mellett, kezdé Taillard, még szép összegek maradnak keze között.

— Értem uram, szólt közbe hidegen Moncé, ön azt hiszi : hogy ha én most e pénz összegekkel megszökném, még elég okot találhatnék rá : hogy nevessem a világot.

— No, és remélem : hogy ön ebben nem lát egyebet egy neménél az üzletnek, a mit nem ön talált fel először.

— Igen uram, velem is tettek így két izben, hanem én azután figyelemmel kísértem azt a két hamis banqueroutiéret, s nem volna kedvem azon becstelenséget osztani, a mi őket folytonosan üldözé városról városra. Aztán tudja ön uram, nálunk üzéreknél, kik gyermekkorunk óta e sphaerában nevelkedtünk, legelső ambitio a hitel; magamforma ember túlélheti azt, ha gyilkosság sül ki rá, ha felesége megcsalja, ha hazája elpusztul, ha az ujságírók hazaárulónak szidják, de azt a szégyent : hogy nem tud fizetni, — soha, arra nincs egyéb felelet, mint meghalni.

— S a halállal aztán ki vannak elégitve a hitelezők.

— Ki a rágalmazók.

— Tehát ön becsülete meg volna mentve azon hir által, hogy ön magát föbelötte?

— A mostani társadalmi fogalmak szerint tökéletesen.

— Akkor önnek csak a hirt kell megszerezni, a nélkül : hogy azt előbb halálával előzze meg.

— Ah uram, az emberek látni akarnak, mi előtt meggyöződ-
nének.

— Hát hisz azt tehetik. Önnek teszem föl csak egy pár resurrections-mant kellene fölhajhászni, a mi nem nagy mesterség s megbizni : hogy az éjjel egy tegnap eltemetett halottat, ki termetre és hajára nézve önhöz körülbelől hasonlít, ássanak fel s hozzák önnek kereskedelmi bureaujába. Ön e hulla arcját két pisztolylövéssel úgy eléktelenitheti : hogy abban senkire sem fognak ráismerhetni többé; ön maga pedig pénzértékét magához véve, még azon éjjel meglehetősen elváltoztatott arcczal és álnév alatt a nantesi vagy bayonnei postával elutazik, ott hajóra ül s meg nem pihen, mig magát Phila-

delphiában nem találja. Az emberek azt hiendik : hogy ön magát lötte meg.

Monce meglepetve kezdte Taillardra figyelni.

— Hát nőm? kérdé zavarodottan, eltévede lelkében az idegen eszmék között.

— Neki a valószínűség végett nem szabad erről egy ideig tudomásának lenni. Ismerheti ön azt az üzérfajtát, képes az embernek az arczából olvasni. Kutatna, kérdezősködnék : miért nem siratja jobban az asszony meghalt férjét? miért nem fogad el látogatókat, imádkokat férje holta után?

— Nos, és ha elfogadna?

— Akkor az én dolgom lenné öt tudósítani arról : hogy ön még él. E czélra ön irand egy levelet feleségéhez, mellyet én csak akkor fogok neki kézbesíteni, ha a hitelezők figyelme s a napi mendemonda más tárgyat keresett magának, e levélben megirandja ön neki azon helyet, a hova menni fog, leendő álnevét, legyen az például *Tonnors*, azon időt, mellyben ismét irni fog neki, még pedig az ő családi neve alatt, s mikor aztán minden lecsilapult, az asszony lefogja vetni a gyászt, itteni ismerőseinek elbeszélendi : hogy öt Philadelphíába valami *Tonnors* úr férjhez kéri, azok biztatni fogják : hogy menjen hozzá. Ő vonakodni fog : hogy az út nagyon hosszú : bogy az új kéro nem szép ember, első férjének árnyéka sem lehet, aztán egy szót sem tud francziául, ő pedig angolul nem, végtére sok biztatásra még is ráhagyja magát venni, elmegy ön után s azontúl senkinek sem fog eszébe jutni : hogy önt keresse, miután a felesége is férjhez ment. Ön pedig megmenti életét, becsületét és vagyonát.

— Ön gondolkodóba ejt. De hátha nem találva a pénzeket nálam, azt hinnék : hogy mások által gyilkoltattam meg, s valakit a környezetemből vennének üldözőbe ?

— Annak úgy lehet elejét venni : hogy ön egy levélben megirandja nyilatkozatát : miszerint önkezeivel vetend véget életének, e tette vezérlő indokaival együtt. E levelet, nehogy elsikkadjon, hozzám intézendí ön, így biztos kézben lesz, s a legelső, ki zajt fog ütni vele, én leszek, mi ismert renomméemnél fogva az egész ügynek nagy tekintélyére váland.

Veszélyes pillanatokban az ember igen röviden szokott gondolkozni. Monce néhány pillanat mulva sajátjává tette az ügyvéd által ajánlott tervet, kivel régóta jó barátságba élt, a mennyiben egy üzér és ügyvéde között létező viszonyt barátságnak lehet nevezni, s a mennyiben általán véve létezhet a világon barátság.

Taillard rögtön sietett az üzér számára megkivántató álrühákat s útleveleket megszerezni, míg Monce kereskedelmi irodájába elzárkózva, összeszedé készpénzét s becsesebb értékű papírjait; éjszakára

az irodai lakból, mely saját magánylakától egészen más utczába volt elkülönözve, minden segédeit eltávolítá; esti nyolcz órakor átadott két levelet Taillardnak, egyet hozzá, másikat Duforet Angelicához czimezve; kilencz órakor elindult a resurrectionsmens-ek tanjáához, kiknek itt is, mint Londonban, az a hivatásuk, hogy boncztudósok számára visszalopják a siroknak átadott halttesteket, s éjféltán egy órakor a Quincampoix utca egyik házában kettős pisztolylövést hallottak a szomszédok, s egy pár késői kóborló nem sokára azután egy asztrakán prémes útiköpenybe burkolt férfit látott azon ház hátsó kapuján kisuranni, ki onnan egy mellékutczába kanyarodva, egy háznál hecsöngetett, s miután a kapusnak valamit átadott, az utcák tömlélégében eltűnt.

* * *

Duforet Angelica, az üzér neje, ismert szépség volt azon időkben.

Arcza egyike volt azoknak, mik a belül lakó lélek képére vannak teremtve, vonásrul vonásra hű mintanyomata jellemének, nyílt, tiszta és nemes. Ollyan arcz, mellynek csak mutatnia kelle magát, csak szemeivel beszélnie: hogy minden gyanút, melly bármi alacsony vétekkal vádolhatná, megczáfoljon; kinek erényessége mellett a homlok nyugalma; az arcz változatlan alabástroma, a szemek határozott tekintete s a hallgató ajkak szenvedélytelen hajlásai lépnek föl tanúbizonyságul; arcz, mellyet a természet széppé, a lélek fönségessé teremte.

Épen öltöző asztalánál ült, szokatlanul korán kelve. Szobalyánya hosszú földig érő selyemszőke haját fésülé. Elötte gömbölyű öltözötükre állt, — szórakozott volt, — ha ollykor a tükörbe tekinté, megmegdöbbsent, mintha megijedt volna azon arctól, melly onnan visszatekinte rá: — halvány, búbánatos képe ön arczának.

Kivülről csöngetés hallatszot. Angelica kiküldé szobaleányát: hogy nézze meg kijő? Az kevés idő mulva visszatérve, egy mahagoni szekrénykét hozott magával, jelente: hogy ezt az éjjel egy ismeretlen ember adta át a kapusnak, kit az soha sem látott az előtt, az ember nagy, asztrakán prémes útiköpenyt viselt, kerek vörös szakálla volt, szemöldei alig látszottak s kék szemüveget viselt s idegen kiejtésü hangon tudakozódva, Madame Monce után e szekrénykét küldé neki.

- Ismeretlen személy előttem. Hihelőleg férjemmel van dolga.
- De a szekrény lapjára világosan Mme Monce neve van írva.
- Nyisd fel, mi van benne?

— Olly nehéz : hogy szinte hajlandó vagyok azt hinni, a mit a kapus mondott : hogy tele kell lennie arannyal.

— Ah, mire gondolsz?

— Az öreg Planchet esküdött : hogy úgy van s igen büszke volt rá : hogy azon úr minden tétovázás nélkül rá mert annyi kincset bízni.

— De hát ki tudja azt? Mi oka lehetne valakinek nekem kincseket küldeni?

— A szekrény nem volt lezárva, csak lepecsételve, a pecsét feltörésével, a mint tetejét fölnyitá a szobaleány, örvendő sikoltással nyujtá azt urnőjének. A szekrény tele volt arannyal.

Angelica zavarodottan tekintte a megfoghatlan küldeményre. „Ez eltévedt mondá, nem hozzám lesz intézve.“

— De igen, ide egy kis czédula van szúrva a belsejére, melly ismét önnek szól.

Valóban egy kis összehajtott papirra lapidár betűkkel Monce Angelica neve volt írva. Fölbontá a levelet. Benn fractur irással e sorok voltak :

„A szükölködés napjaira Bátorság és bizalom.“

„Tonners“

Egyéb semmi. Még egy volt megkezdve, de ki is törülve, a porzó letörlése után kilehete venni, hogy a kitörölt szó ez volt : „föltáma . . .“ Itt megvolt szakasztva és kihúzva.

Angelica nyugtalanul kelt föl öltöző asztala mellől, állt meg a mysteriosus szekrény s annak cabbalisticus tartalmú irata fölött. . . . Ki ez a Tonners? E nevet először hallá életében. Micsoda szükölködés napjai azok, a mikre figyelmeztetik általa? S mi oka lehet annak ő róla gondoskodni?

Mig így töprenkedve fejtegeté magában a sors által odavezetett rejtélyt, künn ismét csöngetés hallatszék, s a visszatérő szobaleány jelenté : hogy Monce ur első segéde van itt, urnőjével rögtön akar beszélni. Az ember arcza igen illetődöttnek látszik.

Moncené hirtelen magára adatá öltönyét s inte : hogy bocsásák be a segédet, ki már az ajtó előtt csiszolta nyugtalanul talpait.

A belépő arcza zavart, nyugtalan volt, kezei reszkettek. Elfeledett köszönni, s midőn szavakat keresett, könnyei jelentek meg helyette.

Moncené megijedt. „Az istenért, mi történt?“ kiálta.

— Madame, zokogá a segéd, Monce ur meghalt.

Angelica hátratántorult, széke karjára kelle támaszkodnia : hogy össze ne rogyjék. Azután hirtelen fölriadva kérdé : „hol van?“ s indulni akart.

A segéd visszatartóztatá.

— Nem madame, önnek nem lehet őt meglátni, arcza szörnyen el van éktelenítve, csaknem egész fejét összeszaggatá a lövés.

— Lövés! kiálta fel az asszony, tehát meg van gyilkolva?

— Maga lötte meg magát asszonyom. A pisztolyok, mik mellette heverték, ugyanazok, miket az nap este velem töltetett meg, azon ürügy alatt : hogy rablóktól fél.

— Irgalmas Isten! Mi oka lehetett?

— Az ok, fájdalom, hogy nagyon is világos; az íróasztalán felnyitva heverő számadási könyvek, miknek mérlegét önkezüleg fejezte be, világosan mutatják a legutóbbi börzeesemények által előidéztet bukását.

Angelica eltakarta arczát, mellynek halásápadtsága e perczen szégyenpírrá kezdett átváltozni.

Tudják már a városban ez eseményt? kérdé halkhangon visszanyerve önuralkodását, a segédtől.

— Asszonyom, a halálhír hamar terjed.

— Nem ezt kérdeztem, ama másikat, szólt Angelica, lesütve szemeit, s nem birva szót adni azon eszmének, melly lelkét még a halálnál is jobban megijeszté.

— Azt madame még eddig csak én tudom. De néhány óránál tovább az sem titkolható. A számadási mérleget ő maga készíté el, a bukás be van vallva.

— Égesse ön el azon mérleget, tegye pénzzé hozományomat, itt e szekrényben talál ön egy jó összeg aranyat, vegye magához, elégitzen ki mindenkit, a ki követeléssel áll elő.

— Madame, kötelességemnek tartom önt figyelmeztetni azon levereő körülményre, miszerint Monce ur pénzvizonyai elannyira rongált állapotban vannak : hogyha ön azokat mind helyre akarja hozni, önnek jogszerű vagyonából semmije sem marad.

— Az nem tesz semmit. Élhet az ember gazdagság nélkül is, de becsület nélkül nem. A világ soha sem tudja meg azt : hogy férjem azért halt meg, mert megbukott. Mondjon ön a kérdezősködőknek akármit. Hozza fel okul : hogy családi viszonyok készteték, ne kiméljen engem, mondja : hogy rossz, hűtelen asszony voltam, mondja : hogy férjem boldogtalan volt házasságában, mondjon akármit, csak férjem neve maradjon tisztán a világ előtt.

A segéd zokogva rogyott a padlat szőnyegére, a nő lábaihoz, s egyik kezét megragadva, azt könyeivel áztatá, s a könyeket csókjaival szárítá fel róla, és esküdött : hogy azt sohasem fogja róla mondani, soha!

Angelica maga sem birta tovább tartóztatni érzelmei rohamát. Tántorogva, szédelegve lépett asztalához, égő szemeiből kicsordul-

tak a könyvek; fölvette a szekrényt, némán reszkető ajkakkal nyujtá a lábai előtt térdelő segédnek, s alig hallhatólag rebegé:

— Vegye ön, mr. Arnould, — hagyjon magamra s azzal széke párnájára hajtotta arcát és sirt hangosan, szabad utat engedve a kitörő fájdalomnak.

Arnould átvette a szekrényt s tiszteletteljesen megcsókolva Angelica kezét, visszanyujtá neki a kis czéduát, melly a pénz közzé volt téve.

— Ezt nem szükség elvinnem asszonyom.

És Angelica ismét ott látta maga előtt a rejtelmes cabbalisticus értelmű szavakat.

„A szűkölködés napjaira... Bátorság és bizalom... Tonners.“

Gondolkozott, — elmélyedt, — a rejtelmes szavak magukkal vitték lelkét, ismeretlen, kalauztalan régiókba, eltévelyegtek vele az eszmék csillagforgásai közé, s mentül tovább vitték, annál homályosabb, annál világtalanabb, annál örültebb lett körülé minden gondolat.

. . . . Ki volt az? — Mit akart? — És miért? —

(Folyt.)

JókaíMór.

ÖSSZEL.

Egy szent könyv a természet, mellybe isten
Letette fényes gondolatait. . . .

A szárnyaló idővel minden évszak

E szent könyvben más, más lapra nyit.

Nem rég kimenvén a tavaszligetbe:

A természetben minden jelenet —

E föltárt könyvnek minden kis betűje,

Öröme költé sebzett szívemet.

Színes szivárvány, harmatos virágszál;

Zengő csermely, hajnalsugáros ég,

A csattogánynak édes-bus zenéje. . .

Ezek valának mikről olvasék.

Emlékezem . . . lelkemben elmerülve

A csermely partja mellett ültem én,

És fölkiálték: oh e szentelt könyvben

Minden sor egy fölséges költemény!

Itt állok most a puszták közepében

Elnézek. . . s ah milly változás van itt! . . .

Eltűnt a földről minden régi szépség. . .

Ki forgatá el a könyv lapjait?! . .

Elöttem más vonások, más fölirat:

Sötét felhőknek hosszú fátyola,

Mellynek bevonja homlokát az égbolt,

És a vihar siránkozó dala.

Körültem a mezőben a ligetben,
 Hervadt virágok s lombok szerte szét! . . .
 Hah! úgy van úgy . . . a könyv értelme ősszel
 Sírirat és halotti gyászbeszéd!

Mentovich Ferencz.

SOROK EGY INDUS DALHOZ.

(Shelley után angolból.)

Álmodva rólad, fölkelek
 Az éjjél édes idején —
 Midőn a lég halkan susog
 S ragyog, dereng az égi fény: —
 Álmodva rólad, fölkelek, —
 Szellem vezérli lábomat —
 És mintegy öntudatlanul,
 Ott állok ablakod alatt.

Elhal a vándor fuvalom
 Árnyas patak folyásinál,
 Reá a champak illata, —
 Mint álmok édes képe — szál.
 Majd a virág keblén hal el
 A fülmilének búdala, —
 Mint én ohajtok kebleden
 Elhalni, éltem angyala!

Karolj föl a fű bársonyáról
 S tekintsd, mint hervad életem, —
 Esdik szerelmed csókesőjét
 Halvány ajkam, halvány szemem.
 Arczom hideg, arczom fehér, —
 Szivem olly lázasan dobog;
 Szorítsd kebledre még csak egyszer;
 Mig megtört élte ellobog!

Sükei Károly.

MAGYAR PROLETÁROK.

Töredék egy valahai fresco novellából.

Vége.

Ki horkol ott a szöglet homályában, mélységes hangján a szunnyotag ital-revolúciónak? . . . Ki vagy, s miért háborgatod olly oldalbordarepesztőleg társaidnak feneketlen álmait?

Nem szól! . . . pedig szólhatna, . . . mert a Világosnál agyon gyilkolt pilvaxi dictiók fénykorában többet fecsegett egy estvén, mint Cicero és Demosten a görög római forumokon.

Nem szól! . . . nem is pisszen! . . . hanem kegyetlenül variálja orrán száján azon themát:

„Nem jöttem volna én ide,
Csalogattak engem ide,
Ó Somlai szemefénye
Csalogatott engem ide“!

Nem szól! . . . nem is ágál! . . . pedig ő Propondi . . . kávéházi keresztés-vitéz, s a költözékeny iparlovági communismusnak nagy mestere és commandirozó generalisa.

Nem szól! . . . hanem alva bámul; keresztibe font kezekkel, és korhel ránczokkal átspékelt komoly arcvonalmakkal ital romok közt tévedezve, . . . mint-ha mondaná:

Borkancsó az én hazám,
Benne lakik a rózsám,
Hol piros, hol halovány . . .
Az ám a gyöngy kis leány.“

Alélt lábainak méltó zsámolyaul igénybe kapván egy jó darabot a Cseber Máté nyugtalan corpusából, . . . gyakran kapkod a levegőhöz; . . . néha pedig fogaival szőrnyüket csattog és vicsorog.

Jobb kezében egy sántára harapott kan-ugorkát sugorgat; . . . bal pofáján pedig rongyos saláta töredék világol, eczet és olaj harmat-könyektől fényledezve. . .

* * *

Illyen volt a proletárok álma Hatvanban.

Hajnál tájban két vendég érkezik a szent és szentetlen vegyületű proletár-mozaikhoz:

Félig függönyözött ablakon át teli hold halvány ságárai rezgének a szét-szórva nyújtózkodó csoport fresco-alakjain, hűs árnyat lihegve a proletárok veritékes homlokaira, és néhány perczig sápadtá hazudva Czaczó fráternek mosolyhoz csucsorodó verhenyeges arczulatját.

Felnyikorog azonban ugyan ezen ebédlő ajtaja, . . . s félarczal beleszködik egy kuszált hajzatu néember faj el felbillenőn fodrozott háló fejkötőben. Most kihúzódik, . . . ismét besétál az arcz, de a többi rész kint marad. Kukucsál egy ideig, . . . bal kezét szeme elé tartván széttekint, . . . nagyot sohajt, . . . majd átcsuszlik lábujhegyen a szuszogó, horkoló, krampoló, nyöszörgő, vicsorgó corpus delicatumok közé, . . . kezeit először összecsapja . . . másodszer kereszteteket vét . . . harmadszor pedig némelly merész látvány után kirohan az ajtón, reményt nyújtva az ébredező proletároknak azon antik tünemény ismerethez, mellynek földi neve: Zlobád Orsolya, a helybeli szent férfiak házi állapotjának központi exclusorium privilegiuma.

II. Tiszai kaland.

Pár nappal a hatvani gazdag expeditio után sajátságos látvány adja elő magát a Tisza partjain.

Ezer éves homoktorlaszokon fekszik egy falucska, rézkakasba hegyülő egyetlen tornyával, s összeviszsa hányt vetett, apró házaival napkelet felé tekintve.

Közelében falu társai köszöngetik egymást tisztán behallatszó harangkák viszhangjaival; . . . távolban a hegyaljai szirtlánczok sötétlenek; . . . csalékony látkörben kékellik Tokay bércze, mintegy művészileg kivágott obeliszk a legtisztább olasz égből; . . . s alatta töretlen habgyűrűkben hömpölygének a kigyóilag tekergő szöke Tisza hullámai.

Elszaggatott barna föllegecskék uszkálnak a magasban.

Nyugot felől hűs szellő fujdogál.

Megszakadozva sűrű ködesső permetez.

Fellegbokrok között kékefehér gyűrűzettel körítve bujkál halványan az őszi nap, most kiemelve, majd elfátyolozva a homályló láthatárt.

A merengve haladó folyam balpartjához két hintó közeledik málhákkal tulterhelten, négy apró lovak által vontatva, mellyek fölé kanyargó fellegcso-mókban emelkedik a sűrű párázat.

— Révészek, elő a hidassal! — kurjant bakról lészálltában egy sugárvonalban éghez nyulanozó alak, s éles hangját törött másolatban viszhangozzák a rónatáj cserjés meredekjei.

— Hajtson ketek a révjáráthoz — szól az iménti hórihorgas egyén a törleszkedő kocsisokhoz, könnyebben bejuthatnak így ő nagyságuk a hidasba. —

A kocsi vendégek kiszállonganak, egy egy jó izü darabot nyújtózkodva a magasba, . . . már ki is pihenék a hosszas ülés fáradalmát, . . . sőt úgy látszik hogy tán unatkoznak is, . . . a révészek még sem jelentkeznek; s a hidas sehol sem látható.

— Pali! szaladjon be csak a szomszéd csárdába, s repítsen ki vagy két révészbojtárt a borókából . . . mond a magas legényhez, papir szívart csináltában egy csinos szöke ifju.

— Alkalmasint magyarosan neki huzalkodtak az ivásnak — jegyzé meg egy piros arczú kicsinke uracs a kocsik uradalmából, karon vezetve egy sylfid termetű halvány hölgyet, ki édes ábrándokban merengett a csendes folyam fel felbugygyanó habocskáira.

— Guszti édes! szól a halvány hölgy a szöke ifjuhoz — siettesd a folyóni átjuthatást, mert a nap rövid, s olly hirtelen beközelget a sötét est, hogy észre is alig vesszük.

Tudod pajtás, mennyire fél a grófnő az éji utazástól, e tájon főkép, hol az ember negyed óránként Tiszát, és ismét csak Tiszát talál — jegyzé meg a

kocsikból gyepreszállott népség közül egy a part körül ügyelező, s vad spanyolnak bátran czimezhető férfiú, büszkén tekintgetve az átjárat csárdai messiasa elé.

— Nem jön . . . hát nem jön . . . ismétlék egymáshoz a kocsisok gondosan huzogatva fáradt lovacskáik üstökét.

Addig s addig, hogy Pali — góliáth kidiscurált a kocsmából egy szürke subába implántált mozgó valamit, melly úgy ütődött verődött útközben hozzája: meg a levegőhöz, mint a kötelen rángatott ülő a harang oldalbordáihoz.

— Egymásután atyafi . . . elő a hidassal és emberekkel . . . szól türelmetlenül a vadspanyol, látván hogy az útnak eredt subai sötétség többet halad hátra mint előre.

— Mindegy az uram, akár jön ide ez a lábas csap, akár nem — felel Pali — hiszen a helybeli birtokos uraság ispánja még a mult héten leusztatá innen a hidast, saját szükségeire szénát szállítandó rajta a tultiszai részokről.

Szép tréfa — sohajt a halvány hölgy.

— Gyönyörű casus — panasolja a vad spanyol maga magának, országos útvonalon hétről hétre akadályozni a révjáratot . . . s mi több a tulajdonos saját cselédje ! által; . . . valóban imádandó speciese az ócska alkotványtól kilopott vidéki monopoliumnak.

Ez alatt, csárdákból s innen onnan Tiszához csődül a falu heverő népsége, bámész figyelemmel ácsorogva körül a távolra kivirító hintókat, . . . s főleg a vad spanyolt, ki mikor csak szerit teheté — vágyott szóbeszédbe elegyedni a nemzet democratiájával.

— Itt nincs más teendő, mint Tokaj felé indulnunk — szól a kicsinke uracs.

— Majd két annyi s végtelen rosz ut — jegyzé meg a szőke ifju, ötlet jelenetre csavargatván Uszubu-bajuszát.

— Útközben elesteledni s hon se lehetni ma . . . nevetséges szotisz volna pár órai közelre nézve — mond a szép grófné, nyugtalanul tekintgetve picziny zsebóráján, mellyből harminczat is elnyelt volna, egy táblalabirói mellény-veremhez készített rézkeblü rococco vereshagyma.

Fogjanak keetek . . . induljunk — szól a spanyol és Pali Legény egyszerűen.

— Nem kell sietni azzal a befogással; . . . gondoltam egyet, . . . hátha szálakon vitelnők át a kocsikat . . . jó lesz-e urak? mit vélsz kedves Josefinem — mond a szőke ifju nyájasan nejéhez.

— Az istenért Gusztikám, mit gondolsz, illy bohó vállalatért áldozni vagyunkat . . . s tán még magunkat is — felel a grófnő eleibe borzadva a mérész vizi tréfának.

— Ej, bizzunk az én extra istenemben; mond a falsch andaluzi, feldúdolva egy norma áriára a provinciák ének-bélyegét; ne féljen szép grófnő, még ma este korán hon leedünk s jó izüket fogunk e kalandon nevetni hercegi thea

és kandalló mellett; . . . ha legények! ide vele a javából . . . száljunk ladikra, össze kell fogdosni a szét uszkáló szálakat.

Pusztában hangzik el a kiáltás, . . . senki se felel, és a sült galambot váró populé hátat fordít a kényes ötlethez.

Már csaknem magukra hagyatnak az illetők, s bukáshoz indula a czélzott tervsiker reménye; . . . midőn suttogás . . . szócsere . . . s lárma kerekedik, s a Tiszától visszafelé ballagó népség közül kiválik egy természetes halandó, Ádám apánk féle természetű kender attilában, és koromtengerben uszkáló arczzínezettel.

— Ha tetszik azs uraknak be vigzsem in a trifát tizs jó forintir — kiált az öles cigány, szilajon fel felrángatva ordas bajuszának bal szárnyázatát (mi azt jelenti: hogy a tiz forintból ha szépen kériék tán még engedne is.)

— Jól van more . . . szedd össze magad s társaidat, s ha emberül átszállítol bennünket, még a tiz forinton felül áldomás is üti markodat, — válaszol a jó kedvűn vicsorgó cigánynak a szöke ifju, bátoritva nejét a félelemtes vízi catastrofhhoz.

Rövid idő alatt cigány gyarmattal lőn a Tiszapart benépesítve.

Gyugyu Kari kormánya alatt működék az ágról szakadt egyiptomi nemzetség.

Villogó szemű nők; piros hátú sühederek; czifra kötényes leánykák; kacsatalpu fogatlan vén dadék; s röhögve bukfenczező borzas gyerkőczék segítségével hirtelen ki lőn állítva a rögtönzött vízi jármű.

Gyári jellemet ölt a tiszaparti jelenet.

Izszap-gödrök töltetnek be száraz fővennyel; lánczdarabok; istráng; köntőfék; nyers lóborból metszett szijjak; bomlatag borju-kötelek; cigány-szatyingok; s elhasznált háló és gúzsodronyok fonatnak össze csontkeményen. Ezek csónakból lapátozzák a vizet; amazok galyat, kórót s szedertyüket hordanak az átjáróhoz; itt a szálfákat fogdossák össze hosszú nyelű vashorgokkal, amott fakapcsokat és hegyes czölöpöket faragnak ügyesen és hirtelen, ellentmondva mintegy a cigány-élet örök „szentheverdjének.“

— Te Rigó! átcsapódotl vagy hatod magaddal abba a lyukatlan csámeszbe, átvizsed a kötelcsomagot, mellynek egyik végét a tutajhoz csatoltam a tulpartra, hogy általa annak idejében iastól fiastól keresztül huzalkodhassunk — rivalg Gyugyu, rendező büszkén egy törpe suhanczhoz, ki felgyürkőzve izgatja, szidja, öklözi, páholja a munkától szökdönsni akaró cigány vármegyét.

A folyam tükrén néhány percz előtt még egyenként libegő fenyűszálak összeillesztvék; . . . a cigánysereglet in massa neki rohan a hintóknak, s rövid időn az egész társaság föllép a sikamlós hidparodiára, . . . olykor olykor ha a hullámok kissé bátrabban loccsantak a gömbölyeg hasábok fölé, a szép grófnő egy egy kedves trillát sikitva a félelem soprán hangján.

Folyam közepén billeg az átndvesült tutaj gyönyörű terhével; s a szálak közti réseken fel felcsapkodnak a hánykodó hullámok. . . Gyugyu, mint kormánynok egy széles szárnyu evezővel birkozik, göndör fürtjei alól kövér ve-

ritékcseppek omlanak a habtestvérek közé. . . Tisza tulpartján Rigó vezérsége alatt néhány tulbarna vályogművész, ívalakká görbedve, iszapos lábszárakkal kötélbe csimpaszkodik; . . . gémek és vadrézcék röpkednek víz széléről a morajos loccsanásra; a karsu sirály keserveren vijjog; s a vízibikák vízhangot bömbölnek a tutajcsattogáshoz.

* * *

Három óra mulva csinos tiszai falucska vendégszives lakában, kandalló lángjánál, s illatos orosz thea kékellő föllegében szép kis társaság időzget, jóízüket nevetve a vízi tréfa comicus részletein.

* * *

Ugyanekkor a hét országra szóló dinomdánomtól majd hogy ki nem csattan a Luczi csárda vályogbéllése, mert Gyugyu és Rigó, az illető coadjutor cigánypár app- és impertinentiáikkal egyetemben, világos viradtig ettek ittak a tutajozási tíz pengő, és némi limitált credit erejéig.

* * *

Halvány rózsaföllegesék uszkálnak Tokajbérczei fölött.

A vidéken csend és nyugalom ábrándja honol.

Átlátszó ködfátyol hullámszik a láthatáron, mint nyári hő napokból őszi hajnalok fölé száműzött délibáb.

A nap kelőben.

A gyönyörű táj, s az őszi költészet hervatag tárgyai gyöngéd színezettel biborozvák.

Magasra halad a fénylő nap; távolabb távolabb repülnek fényétől a rózsaföllegecskék; derűs arcot vált a regényes vidék, . . s a legbájosabb őszi reggel ez ábrándos képei között Tokaj legmagasb szirtcsucsán találkozik a négy proletár.

— Barátim! — szól a tekintélyes Propondi — mai napra határzánk hazánk e gyönyörű pontján találkozót.

Áldás a nemzetre, mely magyar marad és maradt, ! . . áldasom reátok, kik szavakat beváltatok.

Imádom bennetek az ős szittyia jellemet, hogy megaláztatni magatokat nem engedétek.

Gazdag status szegényjei valánk, s ifju erőnk gyáva tespedésben vesztegelt; . . . Közénk is becsapott a jogos igények fergeteg kora, . . pálya körök és honfui erények kincsbányáiról lepattanának a százados zárlatok: s nyugodt és boldog lehete minden becsületes ember, mert szorgalma és érdemei után édes gyermekül öleltetik a méltányos polgárzat által.

A föllegvár összeomolt, . . s omladékein szegények bár, de függetlenül könyezünk.

Azon szentséges hit érdekében, mellyért élünk, vérezünk s ha kell halni fogunk, igényli a becsület, követeli a kebleinkben tisztán megőrizett öntudat angyala, hogy egymástól s a jelenlenlegi kötelezés-fogalmaktól elváljunk.

Igen is, el a világ négy sarkhajlata felé . . észak, dél, kelet és nyugot szárnyai alá, . . védjenek bennünket a becsület és igaz ügy istenei.

Három év mulva ugyanezen hazai bérczek csucsain találkozandunk.
Isten velünk!

* * *

A négy proletár letérdel, . . . felsohajt istenhez, a népek igaz istenéhez; . . . könyek csillognak szemeikben; . . . lángolón összeölekezének, . . . s elváltak.

A kelő nap reájok biborzá áldósugárait.

Bernát Gáspár.

V A D P O H Á R.

Föl czimborák emelje poharát,
Ki azt velem körömre inni kész —
Habzó pohárba fulad bánatunk
S lángceppitől kábúl a hideg ész.

S a gondolat melly mint gonosz vakond,
Fejünkbe túrja kétség halmait,
Megnyugszik ekkor, s a bor nedvítől
Leázva érzi büszke szárnyait.

Vad gúnykacajtól rengjen a terem —
Gúnydalra kel ma szívem érzete —
Gúny a világ s ha jól elgondolom:
Egy metsző gúny az ember élete.

E nagy világban itt a föld színén
Egy hosszú rabság a mi életünk —
Bilincseink csörgetjük untalan
S tehetlenül folyvást csak szenvedünk.

És a viszony melly köztünk fűzetik —
Gúnyos kacajra méltóbb nála nincs —
Dús és szegény — tehetlen és erős —
Hatalmas, ez, s azt nyomja rabbilinc.

S az embernagyság — csalfa csillogás —
Hiu álmak szülötte semmi más —
Lángszellemek felől beszél a kor.
Porhüvelyben mint törpe-óriás.

Az egyik gép, s eladja életét —
 Parancsra hallgat szolga lelkivel —
 A porszülöttet még az élet is
 Sulyosban nyomja kínos terhivel.

Áldozd föl bár keblednek kincseit,
 Ifju reményid — szived álmaid,
 Gúnyt űz az élet, megcsal jókorán
 S megtermi kebled gyötrő kincseit.

S áldozd föl élted — kérd a sirlakót:
 Vajjon jutalmat nyer e fájdalom?
 Vagy tört szívének ontott véritől
 Könnyebb lön tán a néma sirhalom?

Berecz Károly.

VISZONZÁS, ZALÁRNAK.

(Beje 19-ik nov.)

Mint mikor madár száll hallgató bokorra,
 Mellyet a szellő is elhagyott már régen,
 Ugy rezzentem én fel üdvözlő dalodra
 Bejei magányom csendes rejtekében.

Illy közel vagy hozzám, és én nem is tudtam.
 Az igaz, régóta kerülöm a várost,
 Az ősz lombhullató fához huzódtam,
 Hanem már te hozzád csak be megyek már most.

Egyébiránt engem sok minden tart kötve.
 Elszörnyedsz fiu, ha elbeszélek mindent.
 Képzeld . . . hogy is kezdjem . . . Hát izé: tanulom
 A megtanulhatlant — könyvekből — az Istent!

Könyvekből! Pedig itt a természet könyve,
 Forgatja levelit az ősz hideg szele.
 De én fojtott légű szobába zárkozva
 Nagy bölcsességemben nem gondolok vele!

Könyvekből tanulok. Lám, nagy foliántok
 Hevernek körülöm, nehezek, porosok.
 Diákul, görögül, zsidóul, s oh szent ég!
 Káld és Sýrus nyelven széltibe olvasok.

Papságra készülök. Már tudom nem kérned:
 Halvány-e — piros-e az arczám? Tudhatod.
 Épen egy szótárból nyeltem a port, mikor
 Beköszöntött nálam könnyű szárnyú dalod.

Jobbkor sem jöhetett. Felrugtam a könyvet;
 Ki, ki a szabadba! Be jó is a fris lég.
 Pedig hó fuvatot vert a szél szemembe,
 S szürke fellegekkel van bevonva az ég.

Körül tekintetem . . . Ah! amott fehérlik
 Hidegen mint sirkő, a Kárpát egy ága.
 Nézem . . . elmerengek . . . nem érzem hogy est lett,
 S rémesen fénylik a hó fehér világa.

Te most, úgy képzelem, jó meleg szobában
 Ül a kájha mellett csendesen mélázva.
 Kis tanítványod jő, hozza a Robinsont,
 S így szól „édes bácsi, kérem magyarázza!“

És te magyarázod . . . A mesés szigetben,
 (Hol még a természet romlatlan szűz leány
 Kit a műveltség még meg nem szeplősített)
 Jársz a képzelődő kis gyermek oldalán. . .

Számlálsz vele a tengeri csigákat,
 Az iramló lámák seregeit látod.
 S találsz — mit hiában keressz műveltek közt, —
 A vad emberek közt egy igaz barátot.

Ah! de mit beszélek! Hisz ez mind csak mese,
 Gyermekek álmáiból megmaradt emlékek. . . .
 Mint a szakadozott pelyhekben szálló hó
 Úgy szállnak lelkemre mind e töredékek.

Beszéljünk egyébről. Elverem álmit
 Mert egy kintzó szellem: a v á g y velök ébred.
 Beszéljünk egyébről. Mikor látogatsz meg,
 Vagy mikor megyek én látogatni téged?

Csak úgy kísétálunk együtt a szabadba,
 (Mert ne félj, itt hagyom a tudós könyveket)
 Aztán meg leülünk a kandalló mellé,
 Te egyet sohajtasz, s én felelek neked.

De ha van nálatok egy pohár öreg bor,
 Mitől a szív könyre, az ajk dalra olvad,
 Meglátod könnyemnek tiszta áradatját,
 Meghallod dalomban a tépő fájdalmat.

Szász Károly.

TÁRSAS ÉLETI SZEMLE.

Csattanós bevezetés. Europa elragadtatása. Csalódások. A pesteperjesi gyorskocsi. Lélia és Flóra, a rettenetes metempsychosis. Egy kis séta. Szentpéteri műötvs sodronyképe.

Pum! . . . meg ne rettenjen azonban békeszerető olvasónők, hogy mai Caleidoscopunk illy rettenetes lármával ront be szobájába, s talán épen édes andal-gásaiból zavarja föl. Mi sem történt. Ezen ártatlan bevezetés korántsem valami ágyu hangja, melly még mielőtt elsült volna, már is akkora dörgedelemmel járja be a világot, hogy tán Tokajig is elhallik. Nem, e három betű semmi egyéb, mint egy ifju költőnk szelid vezeték neve, kinek épen midőn e sorok írásához fogtunk, kedélyes verseit olvasók, s nem tartóztathattuk meg magunkat, hogy fennszóval ne bámuljunk rajta, midőn valaki illy név daczára sem tud illő zajt csinálni a világban. Egyébiránt ezt nem megszóláskép mondjuk, mert meglehet azért, hogy Europa előbb fogja e nevet viszhangozni, mint egyelőre gondolnók.

Europáról jut eszünkbe, hogy a napokban egy vén ökö, innen Pestről egy fiatal leánykát ragadott el. A leányka minden hosszas vonakodás nélkül kísérete elrablóját. Az öreg urnak, ezen engedékeny viselet képzelhetni milly szerfelett jól esett. *—i jószágán megérkezve, midőn már épen tiltott úton szerzett birtokát biztosítani akará, egyszerre a leányka s az ispán lábaihoz borúlnak, megköszönik szépen az öreg urnak irántuk való szivességét, hogy illy rövid úton együvé hozta őket, miután nekik ezt tenni, sem módjuk, sem bátorságuk nem lett volna. E „magának akart másnak kért“ történet után, az öreg urnak akkorára nyult az orra, miszerint a fiatal pár, ha eddig soha sem látott elefántot, most volt alkalma egyet bámulni. . .

Az öreg úr csalódott, de csak egyszer, mig ha isten máskép vezérli számára a sors útait mennyiszor csalótt volna meg? . . .

Csalódás — a szerelem szótárában a leggyakrabban előforduló szó. Az ember midőn H betű alatt benne hűséget vél találni, ismét és ismét csak a csalódásra bukkan, Ki előtt ez váratlan, és meglepő, arra elmondhatni, hogy a szerelemnek még a b-c-jét sem ismeri.

Hej az a szerelem
Furcsa egy portéka,
Mindenütt megterem
Mint a murok répa. —

Csak a pest-eperjesi gyorskocsiban nem.

Hogy e merész állításunkat igazoljuk, egy rövid történetkét kell elbeszelnünk, mely szintén a múlt hét eseményei közé tartozik: — Egy asszonyosság, kit csak azért nem mondunk fiatalnak, mert az ötvent már jóval felülhaladta, a pest-eperjesi gyorskocsi közelebbi indulásakor három helyjegyet váltott; nem magának váltotta ugyan mind a hármát, noha tiszteletes természetű köröskörül tekintve, nem lett volna épen fölösleges. . . hanem. . . de erről később. Ugyanekkor egy fiatal ember is váltott helyet az említett gyorskocsira, s kandi arczából kilátszott, miszerint azon straneirák — hogy ha nem straneirók — kik ama két helyet, a tiszteletes természetű hölgy mellett elfoglalandók leendének, kalandvágját fölötte érdeklik, mit a következő párbeszéd minden további commentár nélkül is igazol:

— Nagysád szinte Eperjesre utazik?

— Igen. . . ah én ugy örülök, Eperjesz amusant kis városka, hauptsächlich most, hogy ott a garnison. . . bálók, soiréek, ma a kamarásnál, holnap D. . . néné, a báróné egy allerliebste dáma, mindnyájan szeretjük — megvallom Bécsben már megúntam, olyan fád, rezidenzélet egészen elmaschirozott, nem nyugodhattam. Sógorom a báró, s bátyám (bizonyosan Matuzsalem, mert ezt nem nevezte meg) örökké unszolt: Clairchen du must fort, hier is nichts für dich mehr. . .

— Kérem itt a három jegy, mondá a pénztárnok, és e közbevágás valódi jótémény volt fiatal emberünkre, kit a garnison, és Clairchen sógorával s a kamarással együtt nem érdekelt annyira, mint az, hogy kik ülendenek a két anticipált helyre, s azért az intermezzot használni akarván, nem engedé leendő utitársnőjét uj lélekzethez jutni, hanem mindjárt a második kérdésre ugratott.

— Nagysád mint látom, még két utitárssal gazdagítandja társaságunkat.

— Igen, Lélia és Flóra is velem jönnek, nem hagyhatám magokra őket. . .

— Lélia és Flora. . . milly angyali két név! . . .

— Oh ja. . . Lélia és Flóra libenswürdig két teremtés, atyjuk sir Windschor is igen szép volt. Szegény a múlt télen meghalt Bécsben, higye meg ön, nem csak én, de barátneim is megkönyezték, csak az az egy vigasztal, hogy Lélia és Flóra aufs Haar hasonlitanak hozzá — meglátandja ön — so zart — olly kedvesek. . .

— Égek a vágytól nagyságos asszonyom, — és fiatal emberünk örömteli arczal csókola a gnädigének kezét, boldognak érezvén magát, hogy kalandsejtelmében ezúttal sem csalatkozott.

— Ön igen hízelgős s szeretetreméltó, kivétel civil fiatal embereink közt. . . Lélia és Flora bizonyosan szeretni fogják önt.

— Milly nagy szerencse reám nézve! s egy dupla puszival köszöné meg a nagyságos asszonynak e boldogító nyilatkozatát. Milly fölséges utazás!

— Egy kis bajunk lesz ugyan. . . miután csak két ülés van egymás mellett a gyorskocsiban. . . Lélia és Flóra pedig Bécsben nagyon verzärtelt neveltettek. . . de ön olly jónak látszik — nemde nem fog haragunni ha egyik, vagy másik. . .

— Mellettem ülend! oh nagyságos asszony ön engem túlboldoggá tesz, ez utazást életem legédesebb percei közé sorolom! . . . s kész lett volna örömében még ő nagysága arczát is megcsókolni, noha izmainak minden mozdulatára, ugy szaporodott a ráncz arczán, mintha csupa zsalugáter mozogna rajta föl s alá, de fiatal emberünk e zsalugáterek között is csak utazásának tavaszvirágait látá.

Lélia és Flórával együtt!

Lélia vagy Flóra térdeivel szemközt!!

Lélia vagy Flóra oldala mellett!!! Mennyi kéj!!!

A szél arczába fuvandja az édes selyem fűrtöket, a döcögős út fejeiket érintkezésbe hozandja, a kód látolya, s az esthómály, mennyi alkalom, olly néma köze-

ledésekre, melyek a feneketlen sárba merült gyorskocsiban is menyországot hagynak álmodtatni.

Illy gondolatok közt hagyható el fiatal emberünk a gyorskocsi bureaut, mert hazaérkezvén, a helyet, hogy mint illy hűvös időben illik, jól fölbundázta és fölpálinkázta volna magát, piperés báli öltözéket öltött, tele pacsulizta zsebkendőjét, és illy szellős öltözetben helyezte bele magát szerelmi gondolatainak légváraiba.

Az indulási óra közeledett, a fiatal ember már jóval előbb ott volt a bárkában, dobogó szívvel igazítgatá el a mellette való ülést — gyöngéd gondoskodásának rózsaleveleivel hinté el azt, mert hiszen a jövő perczben egy tündér foglaland azon helyet.

Végre ütött az indulás percze. Az ifjú ember szive vágy és félelemtől sebesben kegyezett; — ha el nem jönének? gondolá megrettenve. A kocsi befogott, a conductor föült. De azért nem indultak, mert a pestperjesi gyorskocsi nem olly embertelen, hogy illy nagyon siessen — kivált ha még három szép hölgy várandó — mint azt fiatalemberünk a conductornak mennyre földre erősíté.

Egyszerre itt hintázott a szerelemtelt ifju remény vasmacsckája. . . .

— Bocsánat uraim, hogy egy kevéskét kések, a szabó a köpenykéket csak most hozta haza, s alig tudtam Lélia és Flórára ráerőltetni. . . .

— Az istenért pedig most könnyen meghűthetnék magokat — mondák mindnyájan aggódva.

— Ah und das wär wohl entsetzlich . . . de itt jönnek már, s minthogy ön gütig volt megengedni . . . tehát Léliát ön mellé ültetjük.

— Ifju emberünk sugárzó arczczal jaquemar kéztyűs kezét hirtelen kinyujtá, a bájos ismeretleneket fölsegítendő s egy ángol üdvözlő mondást is összeszedett emléketáblájáról: hogy Sir Windschor maradékit illően fogadhassa.

Lélia és Flóra közeledtek.

— Nemde libenswürdig teremtések? mondá a hölgy, midőn inassa Léliát és Flórárt karjain a kocsiajtájához hozá.

Ifju emberünk ajkán elhalt a felelet, s ollyat zök kent hátra ülésében, hogy a Bécsben nevelt Flóra, a szép Sir Windschor bájos maradéka fogait csikorgatva ugrott az idegennek, s tán komolyabb stratégiát is intéz vala ellene, ha a mama e következő szavakkal le nem csilapítja:

— Pfu! Flóra, das ist plebeisch — hisz ez a szép bácsi szeretni fog téged. —

Mióta a pest-eperjesi gyorskocsi jár, illy kegyetlen zökkenést még egy szerelmi ingerek közt úszó szív sem szenvedett. —

Ott ült csalódott fiatalunk . . . elhült szívének az elpalkott bundát ohajtván ki a kocsiládából, levert kedélye közepett csak feszes krágliai menték meg, hogy a kocsiából ki nem szötyögött. Még csak a mythológiával sem vigasztalható magát, mert ott legalább amaz istenasszonyok vagy aranyesővé vagy legalább galambbá változtak, de illy metempsychozis az ő és új történetben váratlan volt előtte.

Különb en az oldalát boldogító Lélia, mint ígérve volt, elég szeliden és szeretetre méltón viselé magát, azon kis excessust kivéve, hogy a tiszteletére felöltött frakkon két lyukaeszkát harapott — ú t i e m l é k ü l .

Szép olvasónőink (e czim alatt a Röpiveknek minden előfizetőit értjük, még a férfiakat sem véve ki) bizonyosan fontosabb dolgokat vártak a fővárosból, mint főnebbi sorainkból kiböngészhetők. Mi érezzük e vádat, de nem segíthetünk rajta; a fontos hírek most sok teherrel járnak, a sok terhet pedig a Röpivek fiatal vállalai még nem bírják meg. Hanem mielőtt mai szemlénkben egy hosszú, talán eseménydús hétre elbucsuznánk önöktől, még egy kis rövid sétúra szívesen látjuk önök figyelmét.

Legelőször is tekintsük meg a Dunapartot . . . ne higgyék azonban, hogy

vizre akarjuk önöket vinni, — programmunk kimondá, hogy lapunk minden politikát határozottan kerülni fog — ebben bizhatnak.

A Dunapart igen kedves hely mikor nap nem süt, szél nem fúj és sár nincs — és kiváltképen ha az a sok Raritäten-cabinet nem ékteleníti.

De mire is való ezeknek itt helyt adni, mintha bizony a városban is nem elég kutyakomédiát, viaszbábot, automatot és kötél-tánczot láthatna az ember.

Ki régiségekben és mesés dolgokban gyönyörködik, nézzen át a szöke folyamon a túlpartra, gondoljon Mátyás király fényes palotájára s azon nagy magyar városra, melyet Blédáról Budának neveztek, s bizonyosan nem éneкли el a feleskei notáriussal:

Láttam fényes Budavárát,

Mátyás király palotáját,

Elfelejtve minden baj . . . minden baj.

A „Hotel Europe“ című nagy vendéglőház nem sokára meg fog nyitattani. Az épület már egészen kész, s tömör erős falaira valaki azt jegyzé meg, hogy talán nem is Pesten építették. A tulajdonos mint hallik szolgaseregét, Europa minden népfajából választja össze. A szakács francia lesz, minthogy ezek igen jó auflaufokat tudnak csinálni. A játékszoba felügyelő lengyel, mert ezek már minden balszerencséhez hozzászoktak. A fizető-pinczér angol, hogy az adósságot senkinek bőrében ne hagyja. A szobaleányok tiroliak, mert ezek per tu vannak az idegennel is. A kapus orosz, hogy a medvebőr-uniformist könnyebben tűrje. A pinczemester zsidó, ki a keresztelést nem szokta meg. Magyar szolga is elég akadt volna, de ezeket nem divat fölfogadni.

Mig „Europa“ végkép el lesz rendezve, addig sétáljunk odább.

Azt hinné az ember, hogy most az egész világ katonává és banquierrá lett, mindenki háborúról s az ezüst agioról beszél. Annyi a Krampusz mintha a lánczsörgető „Miklós nap“ már holnap következnek.

Milly nyomorú az élet a művészet irányában!

Ott a háborúnak már csak hírére is minden ezüst a föld alá bujdosik, mig a művészetben háború és ezüst a legszebb öszhangzásban vannak — miként azt Szentpéteri műtővösünknek a casinó teremében kiállított remek ezüst sodrony művében tapasztalhatjuk.

E kép Nagy Sándornak csatáját ábrázolja, midőn Porus zsidókirályt fogságba ejti. 20 márka 15 latos ezüst van ez ábrára földolgozva, melly minden részeiben olly csodálatos technikai ügyességet árul el, hogy a londoni műkiállításán, hova szánya van, nem csak az ősz művésznek, de bizonyosan a magyar műiparnak is fényes nevet vívand ki.

Most pedig kedves olvasóink, isten önökkel jövő vasárnapig. B. . .

✂ Videt illető bírálatunkról bizonyos helybeli lap következőt írja:

Egyik színbíró megbocsáthatlan bűnül rójja fel ugyanis, hogy „Vid“ben azon korra az embervásárt akarja szerző felerőszkolni. Fessler az akkori törvények nyomain azon korról ezt mondja: „A magyar szolga a legszorosabb értelemben rabszolga volt, személyiség nélkül; egészen mint dolgot tekinték és bának vele. Az ur tetszése szerint eladatott, elajándékozott, elcseréltetett és elzalogosított.“ Tehát a rabszolgaadás-vevés, s ha úgy tesszük nevezni, az embervásár, egyáltalában nem ráfogás azon korra.

Bámulunk, hogy azon lap különben igen értelmes szerkesztője illy alaptalan üres czáfolatot mikép vehetett föl?

Kár volt — o — urnak nem kutatni föl azon régi törvényeket. A Corpus Jurisban megtalálhatta volna őket. Megtanulhatta volna belőlök, hogy a rabszolgák eladattak sat., hanem mindig a földdel, melyet mint jobbágyok műveltek; s hogy soha

sem hajtották őket „országos vásárok“ alkalmával piacra, mint ma szokás a tulkokat.

Különben úgy látszik — o — ur a régi magyar historicusokat nem igen tanulmányozta. Kéza Simon, ki kronikáját I. Károly korában írta, egy egész fejezetet szentelt a szolgálknak e korbani sorsa és viszonyai leírására. (L. Kéza kronikája a Podhráczky kiadása szerint, lap 88—92.) Annak minden szava — o — ur ellen tanusit.

⊙ Vilmers zongora virtuoz első hangversenyét a nemzeti színházban novemb. 28-án adta.

Előadott darabjai közül különösen a még kéziratbani magyar vonta magára a közönség legzajosbb tetszését.

⊙ Olvasónőinket egy igen csinos, ujévi és karácsoni ajándokra figyelmeztetjük, mellyel fiatal öcseiknek, vagy rokonoknak kedveskedhetnek: „Életképek, természetűnemények, utazási és vadász kalandok az érettebb ifjuság számára,“ hat igen csinos képpel s válogatott tartalommal. Tanulságos és igen becses munka.

♠ Egy kis félreértés történt, egy kis szerkesztői jegyzés kihagyása. A félreértések a journalistikában mindig nagy szerepet játszottak. Abból következtek az eklezsia követések — millyet mi most szándékozunk tenni.

Tóth Endre barátunk e lapok szerkesztőjének egy vén leányt küldött vásárfiába.

Szerkesztő a nőnemnek különös tisztelője. Azt soha sem szokta kora után ítélni. Tudja, hogy mennél érettebb a kor, annál kifejtettebb az ész, annál nagyobb a műveltség.

Hanem ezzel a vén leánynyal, ki bűneiben s ocsmányságában egyetlen a maga nemében, s csak is egyetlen példányban kapható, mint a múlt számunkban közlött „keresztes“ ember arczképe, sehogy sem tudott megbarátkozni.

Átadta nekünk, hogy jegyzettel ellátva, mutassuk be a világnak, így tán megszabadulhat tőle.

Szabadulhatási vágytól üzetve, mi kifeleedtük a jegyzetet, mellyben kikellett volna jelentenünk, hogy ez egyetlen példány is elkelt, miután a fennevezett s mult számunkban említett arczkép tulajdonosa csupa sympathiából magához vette, hozzáragasztván őszinte szerencsekívánatunkat: „szeressétek egymást gyermekeim, mert más ki is szerethetne titeket!“

⊙ Mult számunkban említést tevénk, hogy Vahot I. szépirodalmi füzetekért folyamodott. Tévedés vala az egész. Vahot barátunk vállalata olly szellemű, melly felsőbb engedelmet nem igényel. Vahot I. szerkesztői ügyessége sokkal ismertebb, hogy sem ajánlatunkra szorulna. Különben szabadjon ez alkalommal is őszinte örömmünket kifejezni a sajtó gyarapodására.

⊙ National Gesänge der Magyaren czim alatt Buchheim és Falke Kasselben, jelesb költőink után németre fordított költeményfüzéreket kezdének kiadni. Eddigelő két füzet jelent meg. Nehányának fordítását sikerültnek nevezhetni.

⊙ Petőfi Juliától a Pesti Napló egy novellát kezd közleni. Íróny styljének nagy hasonlata van a Petőfi Sándornőével, ki mély érzéssel írt napló jegyzeteit egy időben az Életképekben közlé.

⊙ A Toldy Ferencz tudós hazánkfia szerkesztése alatti „Új magyar muzeum“ II. füzete is elhagyta a sajtót.

IRODALMI ÉLET.

A Hölgyfutár poetái.*)

Kedvünk van kötödni a Hölgyfutárral, hogy emeljük a Pesti Röpíveket.

Azért szólunk így, mert tudjuk, hogy az illetők is alkalmasint így fognak okoskodni s nétaláni feleletökben ez lesz az első és legnyomósabb védők. Ezzel egyszersmind ki akarjuk fejezni azt is, miként illy beszédekre mi oly keveset adunk, hogy magunk írjuk ki, rájok felelni vagy belőlük polemiát szöni pedig egyáltalában nem fogunk. Különben is — hála istennek! — elmúlt azon boldog korszak, midőn a Csató-Bajzapolemia legnagyobb esemény volt Magyarországon, és személyeskedés nélkül nem lehetett el magyar lap.

E cikk sem polemia, inkább egy kis figyelmeztetés akar lenni, mellyen ha a méltó bosszuság némi keserűséget önt el, az ok csak a szívünkön fekvő ügyben keresendő. Ha már elváltunk e rovatot, nem lehet hallgatnunk, vagy megtagadni magunkat még akkor sem, midőn ezer látszólagos okot találhatni jóakaratumk kétségbehozására.

Mi a Hölgyfutár érdemeit becsüljük és szerkesztője iránt méltányos tisztelettel viseltetünk. Ő volt az, ki a kényes körülmények és politikai előítéletek daczára először lépett ki az irodalmi térre, s már egy év óta képviseli munkásság és szenvedés közt, hazafias szemlemben a magyar irodalom és nemzetiség érdekeit. De mindezen s még más érdemek méltánylása mellett sem tudjuk neki soha megbocsátani, hogy lapját, melly nem rég az egyetlen szépirodalmi volt, közlönyévé engedte aljasíttatni egy olly költészetnek, melly a magyar Parnaszt mindinkább igyekszik szemétdombhá és állatlegelővé változtatni.

Mindjárt lapjának megindulásakor egy sereg költőnczöt vezetett be, s még most is folyvást vezetget. A tehetségtelenség és izlésihiány illy képviselőit már rég nem látta irodalmunk, pedig a közelebbi tíz évben is sok mindent láthatott. Kövessi Kálmán király lehetne köztök, és a Honművész, Közlemények boldogult közlegényei legalább is tábornokok. De mindez nem elég. Számuk és termékenységek iszonyuan növekszik. Mindennap egy egy új áll elő, s minden héten hatszor gyalázzák meg a magyar költészetet. Nincs könyörület, nincs kegyelem. Mindennap egy egy új! Minden héten hatszor! Jó, hogy vasárnap legalább imádkozhatunk.

Rettenetes had ez, valóságos tatárjárás. Mintha csak a kozákoktól tanulták volna az éneklést. Ugyan az istenért nem eleget szenvedett-e már a magyar nép? Még nektek is meg kell jelenetők! A pápa is megbocsátá bűneit, s csak ti volnátok annyira kegyetlenek, ti, kik olly érzékeny szívvel birtok, hogy az érzést az örjön-gésig, a szerelmet az utálatig, a szenvedést a neveltségig viszitek? . . . Könyörület! Hát még is pöngetitek azt a mennykő lantot. . . Na jól van. Csak rajta! Támadjatok föl ti félreismert lángeszek, kiket a szerkesztők kegyetlen önkénye megölt! Most boldogabb idő derült fel: van lap, melly titeket szívesen fogad s az utókor igazságát akarja kiszolgáltatni. Elő! elő ti iskolás gyerekek, kik a padokra vágjátok ki a verslábakat s ujjaitokon számláljátok a szótágok számát! A ti korszakotok jött

*) Egy napon körülbelöl négy hét előtt, az ország négy különböző részéből négy levelet kaptunk, négy költőtől, kik mindnyájan egy dologban szólalának fel. Azon barátunknak, ki a bírálati rovatot kezelé mutatuk azokat. Ez ösztönzé őt a következő cikk irására, s ösztönzé bennünket annak kiadására a nélkül, hogy a Hölgyfutár tisztelt szerkesztőjével polemiát kezdeni akarnánk, vagy fognánk. Mi elibe kesztyűt nem dobunk, ugy hisszük postáit megtámadhatjuk a nélkül, hogy őt sérténök — lehet, hogy fog azok közt egy kettő lenni, ki megtér, szívére veszi Horacius azon szavait:

„Mediocribus esse poetas non Diu concessere, non homines“ s lép azon térről, hol számára koszoruk aligha teremnek, ha ugy folytatja mint megkezdé, s nem teszi azt studiumává, mellyet amollyan meztlábos műkedvellői működés által csak meggyaláz. S z e r k.

el : van lap , melly a közönség elé vezet , hogy a világ szeme előtt nőjetekek szörnyű óriásokká.

Csak ez kellett még , hogy semmi sem hiányozzék a keserűség poharából!

Más jobb időben nem így szólnának , s tán egy mulatságos humoresket kerekítenék ki az egészsből , daczára , hogy hozzá kevés tehetséggel birunk. De most mindezen épen nevetni valót. Nem elég , hogy a balkörülmények irodalmunkat külső viszonyaiban majd nem a múlt századig lökték vissza : ügyekezünk azt belsőleg is egész odáig vinni. Nem elég , hogy a közönség részvéte oly csekély : adjunk okot a részvétlenség jogos igazolására. Nem elég , hogy a szegény ember , bár hová tekint , kevés örömet találhat : üzzük ki az irodalom csarnokaiból is , midőn ott pihenni akar és örülni óhajt.

Sokszor van az embernek egyegy különös órája , mellyben valami lehetlenséget kíván , s ez vagy amaz akar lenni. Nekünk ritkán jut efféle eszünkbe , de még is szeretnők , ha a gyöngé szó helyett valami ördögös korbáccsal birhatnánk , mellyel e füzapoetákat megkergethetnők. Azonban , miután rajtunk bajosan könyörül Mephisto , s ismerjük a genus irritabile vatum e legirritabilisabbjait , csupán e szerény óhajtat tápláljuk : vajha a szerkesztő némi figyelembe venné szavunkat. És ezt annyival inkább óhajthatjuk , mert aligha nem képviseljük a közérzelmet. Legalább két legjellesbb magyar költő levelében közelebből ez ügyre vonatkozólag a többek közt ezeket olvastuk :

Egyik így ír : „Iszonyú sok lerudalni való állat kezd rágni a bogácskórót Parnassus körül. Nem vagyok azon értelemben , hogy ezt hazafiságból tűrnünk kell. Botot nekik , míg el nem rontják a közönség izlését , vagy el nem csömörtetik az összes szépirodalomtól. Hiszen inkább semmi irodalom , mint olly botrányosan infamis ! Tisztelet a jóknak , de azon tehetség , sőt studium nélküli elbizakodott fizkókat , kik csak úgy odavetve , (mint T. írja valahol) költőnek czimezik becses uri magukat , orron kell ütni. Ezzel nem ártunk , sőt használunk az ügynek. Fel ti jobbak , ti erősebbek : Augiás istálója tele van.“

A másik így ír : „Egyébiránt is nem nagy öröm azon csürhenép közt állani , mellyel az újabb időben kegyetek (szerkesztők) az irodalmat ellepeték , — fáj az ember lelke , ha látja , hogy minden mezitlábos kamasz otthon érzi magát a szépirodalmi téren ; s confidens impertinentiával akar ott helyet foglalni , olly nyomorú silányságokkal , minőket 1817-ben irtak a magyar társaságokba összeállott syntaxista gyerekek. Különösen teremtettek önök néhány úgynevezett poetát ! Meggazdagították a költői irodalmat néhány szekér vessel ollyanall , hogy mindkettőért az isten legyen , ha lehet , irgalmas kegyeteknek tisztelt barátom!“

E sorok nem közönség elbé irattak , de a kemény kifejezések daczára is , épen oda valók , s hisszük , hogy a közlésekért az illetők megbocsátanak.*) És itt be is fejezhetnők czikkünket , ha még a szerkesztőnek néhány kérdéssel s olvasóinknak egy kis mutatóvánnyal nem tartoznánk.

Forgassa ön át lapjának a közelebbi két hónapban kijött számjait — o az egész év igen keserű munka lenne ! — s ha még egyszer figyelemmel elolvasta a *Vallér* , *Szombathelyi* , *Endymion* , *Mezei* , *Vértesi* , *Dorombos* , *Márki* , *Rém Elek* , *Mike* , *Nyilas* , *Éri* et compagne irkafirkáit , feleljen meg e következő kérdésekre , ha nem is nekünk , legalább önmagának :

Nem kell-e az iskolapadokhoz visszautasítani a legényeket , kik a nyelvet kinozzák , rimök : *szívemnek szememnek , életemben fejemben , arczáról virányról , bolondot milliót , boltjába Jerusalemba* s több ilyenekből áll , a rytmusról pedig fogalmok sincs ?

Im itt egy classicus mutatóvány *Éritől* s ha kell még egy zsákkal szolgálunk :

L e m o n d á s .

Isten hozzád jó világ !

Élj boldogul ,

Isten hozzád ! felköltél

Mély álmombul .

Álmodám , hogy boldogság

Oly magasztos

Nincs melly enyémhez

Lenne hasonlatos .

*) Barátunk e véleményében mi is osztagozunk. Szerk.

Álmodám, hogy az élet
Virágokat
Teremthet csak számomra
Bájolókat.

Álmodám, hogy istennek
Szép kék ege
Oly mosolygva tekint
Rám ide le.

Álom volt. Fölébredék
S ez órától
Kezdem hinni még is van
Földi pokol.

Isten hozzád! jó világ
Élj boldogul
Isten hozzád! felköltél
Mély álmombul.

Vagy ha ön nem sokat ad a külső alakra s azt hiszi, hogy a vers, mivel nyomtatva van, nem fülnek, hanem szemnek iratott: fődözzön fel e szóhalmazokban legalább egy egészséges gondolatot vagy érzést, ha mindjárt nem is költőt? Hisz itt furcsa beszédek vannak divatban. Egyik el mondja: a költő énekel erről, meg amarról s jutalma szép ezüst hajszálak és kopasz fő, mintha ez más ember fiával is meg nem történhetnék, azzal a különbséggel, hogy kopasz fején bizony kevés hajszál akadhatna meg, s legkevesebb a szép, ezüsfajta. Másik leír egy tavat, melly várja az alkonyt, az alkony eljön s vele az esthajnalsillag. Ez *ezüstpalástjában tündöklő arcának reszkető hajjait szerelme ajkával rendre csókolgatja*. Majd feljön a hold is *beesett szemével a tó tükrebe néz s vizsgálja: hagyott-e az ő éktelen arczáján sértetlen virágot a megcsalt szerelem*. A harmadik így szólítja meg kedvesét: *gyémántszálakból szőtt szívárvány, szerelmem legszebbik tündére, aztán legjobb angyala, reményeimnek, vágyaimnak ragyogó hajnalsillaga*. Ez aztán egy vers. A negyedik elbeszéli, hogy egy legény szeretett egy leányt, s a leány is őt, de később ez utolsó az urfiba kezd szeretni. A legény elbusulja magát, a leány megbánja bűnét s összebékülnek. És mindezt olly szárazon, mint a hogy mi most elbeszéltük, csak perse két három hasábon keresztül.

De ki tudná mind előszámlálni? Im egy pár mutatóvány s ha kell még két zsákkal szolgálunk.

K i f a k a d á s .

Oltár számolyánál
Ha térdelem,
S ég felé mereng
Borult szemem,
S hozzád nagy isten
Fölcseng szavam,
Tudom, hogy imám
Hallgatva van.

S egy földi magzat,
Egy sártetem,
Kit istenite
Csábérzelem —
A porba omlom
Előtte bár: —
Arczán nem ül egy
Szánó sugár.

Endymion.

F e k e t e s z i n :

Ugy szeretem én a fekete színt,
Minden ruhám egészen fekete,
Kalapom is a többihez illő,
A szalag is rajta szénfekete.

Feltünöm sok tisztességes urnak
S azt kérdik: „tán a hazát gyászolom?“
Nem biz én, de lánykám szeme sötét,
S e színt csak emlékére hordozom.

Mezei József.

Ugyan mit akar ön avval a sok elméskedő költeménnyel? Diákos élczek, útszéli tréfák, szemtelen ötletek. Önről, ki a magyar humoristikában híres szerepet játszik, csak föl nem tehetjük, hogy mulatságot talál bennök s így azt kell hinnünk: csupán humorból közli. Bizony keserű egy humor. Egyik, miután elmondja kedvesének, hogy minden jó tárgyhoz hasonlította, mert szereti a jó tárgyakat, inti, vigyázzon magára, mert ő a mit szeret, azt irgalom nélkül *meg is szokta enni*. Másik panaszodik, hogy drága a jó szerelem, mert midőn esténként haza jő a házmester így szól: *két garast*. A harmadik „ganz komót, andung“ kifejezésekkel megspékelt költeményének végének végén nagy hatásra számítva így kiált föl:

Hogy segítsünk? Hát csak úgy, hogy
Mordió!

Üljünk ahhoz a preferánc
Partiehó.

Im megint egy mutatvány s ha kell három zsákkal szolgálunk :

Elmegyek én . . .

Elmegyek én,
Nagy mehetnékem van ;
Mert rászedtek
A lányok csúfosan.

Hej leányok , hej ti pesti lányok !
Tudom isten ezt még megbánjátok.

Nincsen kocsim ,
Gyalog indulok ki,
S esizmám lyukas,
Rajt nagy ujjom néz ki.
Kinéz , hogy a kövezettől
Búcsut vegyen ;
Még egyszer megcsókolja — és
Megyen.
Őt még is a
Kövezet csókolja.
De engemet
Senki nem csókola.
A ti sziveteknél még a kő is lágyabb ;
De várjátok csak ti pesti lányok !
Tudom isten ezt még megbánjátok.

Szépek vagytok,
Szépek pesti lányok !
Ép oly igen , mint én
Mennyire rút vagyok .
Pedig hogyha
Még én is rút vagyok :
Akkor ti már
Az angyalok vagytok ;
Mert tudjátok
Meg , hogy én szép vagyok ,
Sirattok most
Térjek vissza kértek ? !
De nem , nem én most már csak elmegyek .
Ugy-e mondtam : hej ti pesti lányok !
Tudom isten ezt még megbánjátok.

Szombathelyi.

Barátja-e ön az ifjúságnak , midőn hiú és önhitt viszketegség szülle irdühének , melly miatt később önmaga előtt pirulni fog , illy tág tért nyit és haszontalan idő-vesztegetésre lelkesíti ? Minő lelkiismerettel mondhatta ön közelebről e szavakat : *mi örömet adunk tért fiatal kezdőknek , ha csak legparányibb jelét látjuk is a ki-fejlődhető tehetségnek , de minden gyarló rimelést csakugyan nem közölhetünk ?* Nem helyesebb volna-e 4—5 költemény helyett minden számban csak egyet közölni azon jobb költőktől , kik épen e költőnczök miatt hagyogatják oda önt ? Vagyha semmi használható nincs kéznél , nem czélszerűbb-e meghosszabbítani a különben is élvezetes rovatokat , mint eme élvezhetlenekkel amazokat is veszélyeztetni ? Jól tudjuk mi , hogy a világ akármellyik divatlapja is ritkán ritkán közölhet genialis eredetiségeket , a „Pesti Röpivek“től pedig épen távol van e dicsekedés , de annyit még is jogosan megkívánhatunk , hogy ne legyen az izléstelenség raktára , s maradjon az irodalom színvonalán. Még egyszer ajánljuk ön figyelmébe e kérdéseket.

Mi nyugalmát többé aligha háborgatjuk , de ha önnek e kérdések fölötti monologja nem annyira reánk , mint az ön lapja s az irodalom érdekére nézve rosszul találna kiütni : bátrak leszünk még föltenni ez impertinensnek czimezhető , de azért igazságos kérdést :

Kit kell inkább csodálni ? E füzapoétákat-e , kik így mernek írni , vagy az érdemes szerkesztőt , ki műveiket kiadja ?

NEMZETI SZINHÁZ.

Jobbadán minden lap megemlítő , hogy Fánecsy úr Bécsbe utazik. Ugyancsak e lapok sejteni akarják , mikép utazásának czélja , a nemzeti színház számára primadonnát szerződtetni.

F. urnak e tekintetben ügyességét ismerjük , s megvalljuk , nevezetes reményeket csatlunk ez elutazáshoz. Elég ennyi e tárgyról. Sem időnk , sem kedvünk kimutatni annak szükségességét , hogy színházunknál egy primadonna nélkülözhetlen — mindenki érzi azt , s a közönség elég hangosan nyilatkozik minden operai előadás alkalmával.

Más az miről szólani akarunk.

Addig is míg ez igényünk telyesednék, ossza fel inkább használja fel a meglevő erőket az igazgatóság, minden alkalommal s minden csekélynek tetsző szerepél.

Igy például Nabuccot adták a napokban.

Verdi e sok szépséggel bíró operájában mint tudvavan, három a női szerep. Lovassi Betti, Hubenainé és Horvát Teréz személyesíték azokat. Meglehet győződve az igazgatóság, hogy illy kiosztása a szerepeknek, sehogy sincs inyére a közönségnek. Lovassi kiasszony Fenenának gyöngé, Stegerné tagadhatlanul jobb lett volna, míg ő a Huhenainé szerepének jobban megfelelt volna, Horvát kiasszony miatt az operából egy igen csinos ária kimaradt; Hubenainé ezt tán elbirta volna.

Sha ez fél évenként egyszer, kétszer történnék, az ember elhallgatná. De majd minden darabnál, minden alkalommal tapasztalni — sok, igen sok. Aligha irt maestro operájában, bár milly jelentéktelennek látszó szerepet is azért, hogy ez, vagy amaz hangja vesztett énekes, vagy énekesnő által elrontassa, annyival kevésbé, hogy másod szerepeiben kardalnokné debutirozzon.

Mikor a közönség minden figyelmét magára vonó primadonna énekel — akkor is rosszul esik az efféle — hát még midőn illy primadonna hijával vagyunk!

Különben az operai személyzet most szorgalmasan tanul. Verdinek „Két Foscari“-ja a jövő hét folyta alatt színre kerülend. A Höllyfutárból pedig, melly a színházi dolgokat rendesen, igen jó kutfőből szokta tudni, értesít, hogy „Ördög Robert“-re folynak az előkészületek. Tagadhatlanul szerencsés gondolat!

Még más dolgot is akartunk a directionak fölhányi.

Komlossy Ferencz urnak, „Éjféli Kaland“ ezimű darabját, nov. 26-ára másodsorra kitűzette. Egész estig reméltük, hogy változni fog. Nem! semmi „véletlen akadály“ nem jött közbe, s a bérlő közönség kénytelen volt végig hallgatni. Nem értjük a directiot. Megérjük hogy a Mindenható lángeszt, Magyar komediást*), Debreczeni ripöket fogja közelebből színre hozatni. Egy iskolás gyermek színműirői próbáival vetekedik e darab. A legujabb költői lángeszek áradazó záporát elhomályosítja — de a directio nem könyörült: a bérlő közönség méltó botrányára másodsor is, s plane bérlétfolyamban színre hozta.

Legyen a directio meggyőződve, hogy illyszerű előadás senkinek sincs inyére. Az első színre hozatal is elégtelenséget gerjeszt; hát még a második.

MOZAIK.

*† Rossini Bolognában, egy új operán dolgozik, mellyel mesterművét akarja elkészíteni.

*† Schwab Gusztáv a jeles német monda költő meghalt.

Mondanivalónk,

Miért nem vagyok . . . nem sokara közöltetni fog.

Tőlünk nem függő akadályok miatt nem közölhetők:

Mese a három király leányról. Fásult kedélyem. A szenvedő. Kérded azt. A jövőendő. Rossz időben. G. Z. . . ynőhez. Egy sarokházba. Karolinámhoz. Anyám sírján. Magyar költő esküje. Mért nem hitt. Egy hűtlenhez. Bordal. Éjszaki rém. Egy Sz. . . kai özvegyhez. Különösen az én babám a benne foglaltató politikai tendenciájáért, daczára, hogy szerzője azt írta műveiről: „ha részvétellel találkoznának, akkor élttem nagyobb részét ön hasábjainak szentelendem,“ miért fogadja szives köszönetünket.

Pech Laczinak Pécssett, küldeményét várjuk.

*) Ugyan az istenre kérem önt, ne fesse az ördögöt a falra, ne idézze elő a halottak szellemeit! nyugodjanak azok békében! Szerk.

Tehát ezen uri egyén a napokban, ment volna jól bekapva haza felé — de eldőlt az útban, s a mint ott yerekelte a sárba, arra ment egy városhajdú, s nem hogy jobban betaszította volna, hanem kihuzta onnan, s haza vezette. — —

Vannak városunkban színészek. — Szűk élelmöket eddig nyomorogva keresték — örömmel néztek a közelgő vásár elébe — nagyobb jövedelmet remélvén az eddiginél. — A napokban felvonás közben egy hallgató bizonyos tiltott darabot huzatván a zenészekkel, 70 rfrta büntettetett — a színészeknek pedig a játék betiltatott. —

Ha a hajdutól nemes tettet láttunk kicsibe, joggal várhattuk volna a város-tól nagyba. A megtörténtet pedig isten teheti többé meg nem történtté — a színészek legjövédelmesebb két napja elvétellett — s most meg kell elégedniök azzal, hogy — reméltek.

A vásár elmúlt, a marhadög miatt szarvas marha nem volt, a mi rettenetesen bosszantotta, mert ő neki minden marhavásáron ott kell lenni. — De ki ez a — azt kérdik a tisztos olyasók — én el hiszem, hogy nem ösmerik — de ő azt a világerért sem hinné el, hogy őt valaki nem ismeri — s ha olyan nyilatkozatot hall, mosolyogva magyarázná „hát nem ismer? én vagyok a gazdag Gyura fia, annak a Gyurának a fia a ki mikor Pesten volt, mindég két óra volt a zsephiben.“

Legnagyobb kelendőségnek örvendett a sár, melyből akar akarta az ember, akar nem, de el kellett vinni egy pár fontot, — no hát e szerint már Gyöngyösön nincsen sár! gondolja a tisztelt olvasó — de hogy nincs, hiszen a ki bejött két anynyit hozott be — s e szerint sárba járunk biz itt mi nyakig. —

r. levelező.

L é v a. Keveset tud az olvasó világ városunkról azonkiül, mit a Hármas kis tükör mond; pedig sok, igen sok irni valót szült a legközelébb lefolyt idő.

Szomszéd polgártársink jajveszékélései is fölszították bennünk a nemes részvét tüzét, s előbb hogy hozzánk jutának a Pesti röpivek hatalmasan éleszlő hangjai, a szerencsétlen losoncziai ügyét fölfogva, mükedvellő dalmokaink énekeltek, — s ha bár németül — kegyeletes vállalatuk — a tisztelt közönség pártolásától támogatva — a romjaiból emelendő város falai alapzatába néhány követ gördíte; mintán szives müködésök 157 p. forintot eredményeztett.

Ismét f. hó 17-én megkezdették mükedvellőink a szini időszakot. Kisfaludy Károly „Pártütők“ című darabja nagy közönséget gyűjte vendéglőnk termébe. A játszóok szerepeiket mindnyájan jól fölfogák; miért is az egész személyzet zajos tapsokat aratott. Az öreg bíró, bírónő, kisbíró kihívásban is részesültek, . . . a kecses bírónő nemzeti színpadunkon is kivíyná a helyeslést. — Lám lévai polgártársim, milly édesen hangzott le a színpadról szép anyanyelvünk, midőn a német dalok szövegét sokan nem értették, pedig a dalmokkarnak tagjai között is ismerék lelkes magyar hölgyet. . . Mihelyt a színpad fölszerelésére tett költségek fedeztetnek, az előadások jövedelméből a losoncziaiknak ismét juttatunk. Az első játék tiszta gyümölcs — 192 ft v. — tanusítá, mikép nemes keblü lakosink illőleg pártolják, és előmozdítják a színpadi személyzet jótékony törekvéseit.

Pereczparti.

Nagy Bánya, nov. 26. 1850. Erzsébet ünnepén. Városunk egyik kedvelt tisztviselője lakában, egyszerű névünnepi körben, az örömmek, ha nem tomboló, de őszinte vidámsága között, a kised társaság egyik egyéne megemlité a szerencsétlen losoncziaikat, — s Nagybánya lelkes szépei kevés pillanat alatt hat pforintokat tettek le a felebaráti szeretet oltárára, azon őszinte megelőző részvéttel, mely minden körülmények között dagasztja keblöket. — Köszönet a szerencsétlenek nevében e nemes részvétért — — A pénz, addig is mig többre szaporodnék, biztos kezekbe tételt le, — s rövid időn az illető kezekhez jutand. — Vajha sok illy estéknek örülhetne a szenvedő emberiség!!! —

M.*)

*) Elvárjuk ön küldeményeit jövőre is. S z e r k.

Szathmár, nov. 21. E nagy és népes város kebléből semmi sem hiányzik, mint egy pár loyális készségű férfit, és föltünőbb szellemű hölgy, kik buzdító példával mennének elől, több — édes hazánkat érdeklő — jótékony czélok előmozdításában; millyenek például: a „Losonczy phönix“ pártolása, műkedvellő társulat keletkezése, s több irodalmi vállalatok gyámolítása, mellyek nemzetiségünk egyik főtényezői és hív őrei, stb, stb; és végül egy kisedovó-intézet megalapítása igen kívánatos lenne.

Hölgyeink valóban jó honleányok, s édes anyai nyelvünkön kívül más hang nem szól ajkaikról; s ha az érintett buzdítók nem hiányzanának, ohajtott siker korszoruzná azon nemes vállalatokat; mik jelenleg a feledés fátyolába temetvék. Továbbá dicséretére válik hölgyeinknek, miszerint külön catteriakat nem szoktak alakítani.

S a mennyire emelkedett városunk a közelebbi mult években benső haladási tekintetben, épen olly arányban díszesedett külsőleg több nagyszerű épületekkel: u. m. a pompás székes-egyházon kívül, a zárdaszerű leánynövelde, egy kolostor, s a katonai nevelő-intézet, több magány épületek, színház, casino; — melly ideiglenesen városi törvényházzá alakítottolt — s a gyönyörű kalvária: ez utóbbi épület azonban, bevégezte előtt roskadozni kezd.

E goth-stylben készülő kápolna, még a hajdani szathmári vár „Doboló“ nevű dombjára van építve, a püspöki kertben a városnak majd nem közepén, s a tatárjárás idejében mély üreg ásatott alá, mely mind ez ideig fölfedezetlen maradt, ámde most fölfedezése, tömérdek pénzbe kerül: az összeomlani készülő remek épületet értem, melly nagym. Hám János megyés püspök úr erélyes és vallásos buzgalmaiból emelkedett föl, több jeles épületekkel együtt városunk csinosbitására.

A Hevesi Imre és Csengeri Pál igazgatásuk alatti színésztársulat, nov. 2-kán kezdé meg működéseit a „Jegygyűrű“-vel, s azóta következő színművek hozattak általuk szőnyegre: „Párbaj mint istenitélete“, „Nő nem lehet király“, „Toldi Miklós“, „Ludas Matyi“, „Milliomos nő“, „Walburg éjszakája.“ —

Figyelmeztetjük színészeinket, miszerint jelesb eredeti drámákkal iparkodjanak hallgatókat édesgetni. A működők közt megemlítendő, Balogné és Csengeriné, kik közönségünk előtt kedvességet nyerének természetű előadásuk által.

Örömmel hat ránk a lelkes Jenei Józsefnek szabaddá tétele, ki is kegyelmesen visszaadta szeretett övéinek, ismét körünkbe mulat.

Sepsi Károly.

A Pesti Röpivekre

még folyvást előfizethetni.

Előfizetési ára helyben Pesten egy negyedévre oct. 1-től dec. végeig 3 frt, postán küldve 4 frt; egy félévre oct. 1-től martius 31-ig 1851 6 frt, postán 7 frt 30 kr. p. p.

Előfizethetni helyben Pesten Kozma Vazul nagykereskedésében, nagyhiduteza 671-ik sz. a. és nyomdájában aldunasor kegyesrendiek épületében.

A vidéki előfizetők postai uton, s ezen megjegyzéssel, hogy előfizetési díj, bérmentesítés nélkül is bekülthetik következő czim alatt: Kozma Vazulnak Pesten.

Mindennemű hirdetések fölvételnek, egy kétszer hasábozott sorért 4 pgő krt számítván.

Megjelenik hetenként egyszer minden vasárnap, két iven, csinos boritékban finom velin papíron.

Minden 4-ik számhoz egy Párisban készült aczélmetszetű divatképet melléklünk.

Szerkesztői szűlés régi posta és aranykéz uteza 28-ik sz. szögletű ház 1-ső emelet.

A szerk. levelek Kozma V. nyomdájába czimzandók.

PESTI IVEK.

A

SZÉPIRODALOM, TÁRSASÉLET ÉS DIVAT
KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI

SZILÁGYI SÁNDOR.

KIADJA

KOZMA VAZUL.

I. ÉV. — 10. Sz.

PEST, 1850.

NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL.

TARTALOM.

Társas életünk. VII.
Dr. H. Albumába.
Egy halálitélet. Jókai Mór.
Vojtina Gáspár levelei. A. . . . y J.
Cseklész. Tájésmertetés. Perczparti.
Társaságban. Tóth Endre.
Vis a vis.
Levél egy barátomnak. Tóth Kálmán.
Caleidoscop:
Társaséleti szemle.
Irodalmi élet.
Nemzeti színház.
Mozaik.

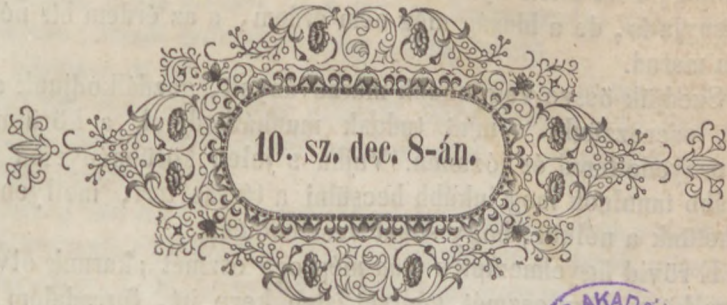
VIDÉKI ÉLET.

Gyula, november 30. — Bezzeg nyakunkba terítették a vizes lepedőt. Az ég felől zuhanyoznak, a föld felől fűrosztnak. Városunk nagy részét elöntötte a Kö-rös; több ezer háznál a vízbe áll, s ha majd az átázott falakat meg fogja a fagy: lesz romlás, pusztulás és inség. Csak győzzük könyörülettel. Aztán legalább hát annyi haszna lenne az átkozott prisznitz-kúrának, hogy minden rosszat fekélylyé gyűjtne, s kiűzné a társadalom testéből. De a gondviselés nagyon irgalmas szokott lenni. Azt mondja Börne, nem érne semmit, ha egy második özönvíz boritná is el a világot, a rosszak elvesznének, de a rosszság maga a Nőébárkába menekülne. Elég baj. . .

A szegény losoncziaiak iránt mindenfelől a legmelegebb részvét mutatkozik. A gyulaiak 24-kén táncvigalmat rendeztek javukra. Nem tudjuk ki felügyelése alatt, és mily sikerrel; de hisszük, hogy a jövedelem nem volt igen sovány. Majd meglássuk.

Szaryason is ma tartanak tánczestélyt a losoncziaiakért, azonfelül Lpkatos szol-gabíró aláírási ívet köröztet adakozások gyűjtésére. S általánosan a közigazgatási tisztviselőknek felsőbb helyről kötelességükké tétetett a Phönixre előfizeteket szerezni. Tették is, s mint tudjuk meglehetősen siker koronázta fáradságukat. Ki is ne aldozna ott, hol a jótétemény tudatával, anyagi nyereséggel is párosul.

Nem tudjuk minő lesz a farsang, s bánt-e sokakat a tánczolásnak viszketege; de annyit mondhatunk, hogy társas életünk jelenleg olly lankadt, olly néma, mintha

T Á R S A S É L E T Ű N K.

VII.

A társas élet terén el kell foglalnunk minden talpalattnyi földet, honnan a nemzet javára munkálhatunk és szebb jövőjét készíthetjük elő. Ujra ismételjük ez eléggé nemismételhető szavakat.

S itt kinek nem jutnak eszébe társulataink, egyleteink, mellyeknek ipar, tudomány és művészet annyit köszön? Vajha az emlékezet tetteket költene föl s a jövő reményeinek magvát vetné.

Sokat veszthetünk és sokat kell szereznünk. Ezért ápolnunk kell mindent, mi ezt elősegíti, s amattól óvhat. És itt a társulatok nem utolsó szerepet játszanak. Egyikben a nemzetiség emeli hozzánk szemeit, másikban a tudomány sohajt, harmadikban a hazai ipar nyújt esdő karokat s így tovább.

Néhány társulat hosszú pangása ntán életjelt kezd adni, de távol van attól, hogy csak régi kerékvágásába is bele zökkenjen. Részint pénzalapját rongálta meg a viharos korszak, részint legmunkásabb tagjait — eme éltető szellemeket — veszté el.

Fejtsünk ki érdekünkben élénk munkásságot: ápoljuk az ébredőt, költsük fel az alvót. Kevés van köztük, mellyre a politika bilincsül nehezülhessen, de annál több, mellyet a türelmes fáradtság megnyithat s a részvét újra fölvirágoztatni képes.

A valódi hazafiság sohasem munkátlan, a tettvagy mindig találhat tért, és semmi sem csekély mi a hazának hasznos. Külömben is kevésnek adatott, hogy a történetben szerepet játszó, de az minden polgárnak kötelessége, hogy körében bármily körülmények közt megtegye a magáét. Van korszak, melly kimerültséget igazol, de olyan nincs, melly jogot adjon öngyilkosságra. Ama férfiak, kik-

uek munkássága a nemzetnek most némi életjelt kölcsönöz, nagy emberek, bár nevök nem lesz a történetek könyvébe írva. Miért is? Elég, hogy nem éltek nyomtalanul. A hiuság lehet hír s még érdem szülőanya is, de a hiuság még nem érdem, s az érdem hír nélkül is érdem marad.

Szedjük össze vagyionunk maradványait, gazdálkodjunk a hogy lehet, szerezzünk, a mint tudunk munkálkodjunk a körülmények közt ernyedetlenül és józanon. Vajha s jelen körülményeink között legalább tanulnók meg inkább becsülni a társas tért, mellyen sokat nyerhetünk a nélkül, hogy sokat veszthetnénk.

E rövid figyelmeztetés után még egy eszmét akarunk olvasóink lelkére kötni. Egy eszmét, mellyet isten keze irt, forradalom hozott napfényre s mindenki elismerte.

Ez az egyenlőség.

Olvasóinknak nincs szüksége reá, hogy teljes fogalmáról magyarázatokat adjunk. Aztán mi itt nem is a politikai oldalát érintjük.

Ez eszmétől függ sok tekintetben nemzetünk ereje; meg kell gyökereztetnünk társas életünkben s erre a mostani idő legalkalmasabb. Kit az eszme szentsége nem lelkesít, lelkesítsen a hazáé, mellytől most ön jobb sorsa is függ.

Mi nem ábrándozunk. Mikép is tehetnök annyi szép álom után s illy kinos ébredésben? Igen kevés az, mit ohajtunk.

Nem kívánjuk, hogy a mágnás megnyissa a népnek salonjait, ölelkezzék vele útfélen, s csókolódjék, ha meglátogatja. Jól emlékszünk a mártiusi napok comicus jeleneteire, midön mind két fél olly kedélyes akart lenni s annyira tettető volt. Nem szeretjük ha szent, nagy eszmékkal játékot, comoediát üznek. Aztán inkább tiszteljük az egyéni szabadságot, mintsem hódolnánk az azt korlátozó bilincseknek. Minden ember azokkal társalóg és mulat, kikkel tetszik s ott találja legjobban magát, hol műveltség s más ahoz hasonló s ettől különböző körülmények a legjobb akarat mellett is nem vonnak elébe válaszfalakat. Ez a szabad egyéniség következménye, mellyhez igaz a társadalom sok gyalázatos és bosszantó salakot kever, de ez megint azon alapnak következménye, mellyen a társadalom nyugszik, nálunk pedig távolról sincs szó ez alap felforgatásáról.

Vegyük a dolgot úgy, a hogy van s a mint lehet. Annyit mindenestre jogosan kívánhatunk, sőt a haza érdekében követelhetjük is:

Hogy az aristocrazia s általában a nemesség feledje el volt előjogait s ama még létező haszontalan czimeket, és közhelyen, magányérintkezésben dobja el modorából mindazt, mi alázhat és sérthet.

Hogy a köznép ragaszkodását, melly sok helyt olly csodálatosan nyilatkozik, a társas élet ezer viszonyai s az események számtalan véletlenei által erősítse bizalommá, annyival inkább; mert nálunk a

társadalom nem oszlott két ellenséges osztályra, azokra kik nem proletáriusok és azokra, kik proletáriusok, — e neveket hazánkban csak a gőg és affectatio hozta divatba — s így az összesimulás mind két fél — az összes nemzet érdekében még sokáig lehető.

Hogy háritson el minden körülményt, melyet a roszakarat a régibb feszült helyzet előidézésére ürügyül fölhasználhat s ez által a külschapásoknál veszélyesebb belső meghasonlást — e roppant szerencsétlenséget eszközölheti.

A nemesség önkényt lemondott előjogairól, mi hallatlan a történetekben. Kényszerítő körülmény vagy jól felfogott önérdek vitte e lépésre az mindegy, elég, hogy nem huzta kenyértörésig a dolgot s veszteségeihez vidám arcot vágott. A nép nem volt hálátlan s a viharos napokban egy nagy erényt mutatott föl, mely még hallatlanabb. Jog helyett nem gyakorolt erőszakot, mások eltörlött visszaélései helyébe nem állítá önvisszaéléseit s nem kívánta azok vérét, kik vérevel és veritékével eddig olly könnyelműen és bűnösen gazdálkodtak, pedig mindez csak egy mozdulatától függött; hanem áldozott önmegtadással, szenvedett önkénytesen.

Oh a magyar nép hős, nagylelkű és józan. Hajoljatok meg előtte és becsüljétek!

És itt bevégezzük ez inkább figyelemémbresztésül, mint kimerítőn irt cikkek cyclusát. Csak futólagosan érintünk egyet s más s több részleteket egészen mellőzünk. Lesz még idő a körülmények szerint rólok is emlékeznünk. Ezek addig is szolgáljanak olvasóinknak irányunk bevallásaul, vidéki levelezőinknek pedig tudomásul az iránt, hogy minő ügyekről kívánunk mi leginkább tudósittatni.

Dr. H. A L B U M Á B A.

I.

Hallgassatok, ne szóljon a dal

Most a világ beszél,

S megfagynak forró szárnyaikkal

A zápor és a szél.

Könyzápor, melyet bánat hajt,

Szél, melyet ember szív sohajt.

Vörösmarty.

II.

Midőn vérszínben kél a hold
Magános éji útadon,
Emlékeid között legyen
E véráztatta néma hon.

Vachot Sándor.

III.

Kettő szépítse életedet
A tett és az emlékezet,
Hazád oltárán tetteid,
Szivedén emlékeid.

Garay János.

EGY HALÁL ITÉLET.

Folyt.

Angelica elhagyva St Honoré utczai pompás lakását, valahol a Poissonière külváros valamelyik szerény mansardlakában húzta meg magát.

Özvegység és nyomoruság egyszerre következtek el rá, de tűrte, nyugodtan, zugolódástalanul, később a gyászt és nyomort még egy harmadik, rettentő csapással tetézte a sors, oly csapással, minőt csak választottai számára szokott tartogatni, nagy rendkívüli lelkek számára, miket a mindennapi szenvedések meg nem görnyesztének, mintha megakarná őket büntetni azért: hogy erősebbek merészelték lenni a többieknél.

Az emberek elmaradoztak tőle, csupán egy ember maradt, ki valahányszor munkaterhes idejéből egy üres órát elszakaszthatott, hozzá sietett, őt vigasztalá, beszélt vele az elmultakról s biztatá a jövendőök felől. Ez ember volt Arnould, férjének régi hű segéde.

Egyedül az esteli órák voltak azok, mikben meglátogathatá egykori úrnőjét, annyival inkább meglepé Angelicát, midőn egy napon, nem a szokott időben koczogtatást hallott ajtaján s a belépőben Arnould ismert szelid arcza s egyszerű viselete helyett, egy elegans férfit pillanta meg, ki őt igen ismerős üdvözléssel köszönté.

Angelica, mig kezei napi munkáján dolgoztak, lelkével szerte

járt a messze világban, azon nagy ūrben, mi Isten és ember között van, s elöbbs össze kelle szednie elszórt eszméit, míg a belépőt megismeré.

Taillard volt.

Angelica némán inte neki : hogy foglaljon helyet, s szemeit ráfüggesztve, várta : hogy mit fog az ügyvéd neki mondani?

Taillard készülve volt a beszédre s széket téve magának a hölgy mellé, a szokott bevezetési forma után így szóla :

— Reménylem madame, miszerint kegyed fájdalmi annyira tán már enyhülve vannak : hogy minden kegyeletsértés nélkül lehetend kegyeddel olly tárgyról beszélni, melly a könyeket épen nem veszi igénybe.

— A mi a lelkemé, az az enyim uram. Viszonzá a hölgy hidegen, senkinek sem vagyok vele terhére, fájdalmimat nem hordom mutogatásul ; beszélhet ön velem bármiről, bárminő fájdalmas emlékről, nem fogok semmit mutatni, mi önnek kellemetlen leend.

Taillard szétnézett a szobában, szegényes kis lak volt, avult, kopott bútorokkal, de tisztán tartva.

— Kegyed itt rendkívül szegény állapotban él.

— Meglehet de az nem tesz semmit.

— Pedig kegyednek vannak jó barátai, kiknek módjukban volna kegyed sorsát jobbra változtatni.

— Hiszem ; hinni szeretem : hogy vannak, de nekem semmi okom sincs rá : hogy terhükre legyek s nekik semmi okuk : hogy nekem pirulást okozzanak.

— Kegyed még olly fiatal.

— S meglehet : hogy még sokáig élek ; de türelmes vagyok bevárni a megvénülést.

— Kegyed még újra férjhez mehetne.

— Ettől ugy hiszem eléggé megóv az : hogy szegény vagyok.

— És ha még is volna ember, ki lelkét, vagyonát, életét kegyed lábaihoz rakná : ezt mondva : legyen ez mind a tiéd, és légy te az enyim ; — ha volna illyen ember?

— Csak ezt jött ön hozzám mondani?

— Óh még többet is. Önnek szemei arczomra vannak függesztve, lehetetlen, hogy ön előtt titok legyen az, mi bensőmben véghez megy, szeretem önt és akár ébredek, akár álmodom, szünetlen e gondolat áll előttem : hogy birnom kell kegyedet. Én jó, szelid, emberekkel jóltevő ember voltam, mielőtt kegyedet ismerém, de érzem : hogy ha kegyed eltaszít magától, megleszek átkozva olly dolgokat cselekedni, mikről legyen mit beszélni az utánam megmaradóknak.

— Uram, ön ajánlata engem megtisztel s ezt köszönöm. Tiszte-

lettel fogok önről emlékezni érte. Sajnálom, hogy ön hajlamát hoz-
zám e hideg indulatnál egyébbel nem viszonzozhatom.

— Kegyed mást szeret?

— Ezen értelemben senkit. Ha azon halál, mellyel első férjem
kimult, oly rettenetes nem lett volna, tán én sem lennék különböző
a többi nőktől, kiket az idő feledni és remélni tanít; de én valahány-
szor boldog embereket látok, kik kar karban mosolygva enyelgve
járnak egymással, nekem mindannyiszor megjelen azon rettentő alak,
mellynek elundokitott arcán egy vonására sem ismertem többé an-
nak, a kit úgy szerettem: s mintha mondaná olyankor; te is ilyen
boldog voltál egykor, meglakoltál érte. Nem — nem uram. Közöttem
és a boldogság között oly iszonyú esemény emléke áll, mellyet ha
eltudnék feledni, azt kellene hinnem magamról: hogy megtébolyodtam.

— Ne akarjon ön minden reménytől megfosztani. Tán később. . . .

— És én kérni fogom önt: hogy ez legyen utolsó látogatása
nálam.

Taillard arcza kigyuladt, fölkelt helyéről.

— Asszonyom. . . . Én kegyedet évek óta szeretem. Szerel-
mem olykor az őrzöngésig ragadott; a daëmoniacus őrzöngés egy illy
pillanatában megesküvém: hogy kegyednek meg kell osztania velem
vagy az életet, vagy a halált, és verjen meg az Isten: ha ez esküvé-
semet valaha megbántam vagy elfeledém, vagy elfogom feledni. Ön
együtt fog élni velem, vagy együtt fog meghalni.

Angelica egy tekintetet vetett Taillardra, minővel a tiszta lélek
tekint alá jelleme csillag magasából a szenvedélyek fertőjében küzdő
szenvedő lélekre:

— Az elsőt nem hiszem, az utóbbtól nem félek: viszonzza nyu-
godtan, szoborhidegen.

— Emlékezzék ön reám. Fognak önre következni irtózatos na-
pok, mik közt a multak emléke még pihenésnek nevezhető. Mikor
nem elhagyatva lesz ön, hanem üldöztetve mindenkitől, mikor e nagy
büszke lélek meg lesz alázva a porig és keresni fogja a kétségbe-
esést, melly eszét elvegye, és egyik halált, hogy a másiktól meg-
szabadúljon. Jussak eszébe akkor. Egy szó, egy intés hozzám, és én
megszabadítom önt, mindent, a mit elvesztett, visszaszerzek, és a
legboldogabbá teendém önt az asszonyok között; de ha e szó, ha ez
intés elmarad, meghalunk asszonyom, a halál legirtózatosabb nemé-
vel, a minőre ön soha nem is gondolt, s a mit ha önnek megnevez-
nék, megrendülne hajthatatlan lelke, — de meghalunk asszonyom,
megosztjuk a halált, ön látni fogja az enyimet de nem fogja túlél-
ni.

— Megborzadna lelkem ön szavaitól: ha öntudatom nem védne
ellenük. Nem tettem soha, nem is gondoltam semmit, s miért Isten

vagy emberek üldözhetnének. A haláltól pedig nem irtózom, s ne-
meiben nem válogatok. Isten önnel.

Taillard kalapját vevé és távozott.

— Emlékezzék ön rám : ha nagyon fog szenvedni, monda még
egyszer visszafordulva, s azzal elsietett.

Az özvegy nyugodtan folytatá kézimunkáját: „lelkem tiszta . . .
istennel, emberekkel békében élek . . . multam nem vádol . . .
jövökre vigyázni fogok . . . nem leend fölöttem hatalma senkinek.“

* * *

Egyszerre elkezdett valami különös hír terjengeni az óriási vá-
rosban.

Monce urat alig volt Párisban ember, a ki ne ismerte volna, ha-
láláru sokáig és sok mindenfélét beszéltek, a sok monda közöl egy-
szerre egy különös megdöbbentő hír kezdte magára figyelmet vonni.

Először csak mint határozatlan, összefüggéstelen szóbeszéd, de
mellynek összevissza bonyolult fonalai, mintegy valami titkos kéz
által bontogatva, lassanként egy összevágó ténybizonyítékul fejlőd-
tek elő; — az emberek határozottan kezdtek róla beszélni : hogy
Monce nem ölte meg magát, hanem meggyilkoltatott.

Az orvosok, kik a holttestet megvizsgálták, azt állíták : hogy
a két lövés közöl mind a kettő halálos volt, ha az elsőt megtette az
öngyilkos, a másodikra már nem lehetett ideje.

Többen, kik azon éjjel Monce bureauja előtt jártak, láttak egy
embert a lövések utáni perczekben a hátulsó ajtón kisurranni, kinek
személyirása tökéletesen megegyezett azéval, kit ismét mások Mon-
cené asszony lakásán a kapussal beszélni s annak valamit átadni láttak.

Az emberek azt kezdték beszélni . . . igen, — azt mondták
határozottan, hogy Moncené maga ölette meg férjét.

Valami titkos, daemoni ellenség kimondta a vádat, az emberek
kaptak a híren; minél iszonyúbb valami vád, s minél tiszteltebb az,
ki általa illetve van, a tömeg annál örömebb elhiszi; senkit sem
ítél el olly hamar, mint kit sokáig kénytelen volt becsülni, arra akár-
mit fognak, tombolva adja tovább; örvend, hahotáz, hogy leránthatta
magához a porba : hogy nem kénytelen őt többé magánál jobbnak,
igazabbnak elismerni. A hír kevés nap alatt olly fenyegető alakú gya-
núvá nőtte ki magát : hogy a hatóságok jónak látták felfogni a tár-
gyat s nyomozódásokat tenni benne.

A közvádoló kívánatára Moncené rögtön őrizet alá tétetett, s az
esküdtek összehivattak.

A közvádoló eleseszű, captiosus ember volt, ki csodálatos műél-
vezettel szokta tekinteni a criminalis ügyeket, valódi szenvedélyt

csinálva magának egy ügyesen bemutatott büntény furfangos napvilágra hozatalából, azon élethalálra menő sakkjátékból : hol a bűnös, átellenes kérdések által szögletbe szorítva, kénytelen magát megadni. Duval úr híres volt arról : hogy az illy játékokat többnyire a vádlott szokta ellenében elveszteni.

Párizs leghiresebb ügyvédei siettek rögtön szolgálataikat ajánlani a szép vádlott nőnek. Ő azonban megköszönte ajánlataikat s helyettük egy egyszerű polgárt választá védőjének, mr Arnouldot, férje kereskedőségét.

Az emberek fejcsóválva hasonlíták össze a két ellenfélt, Duval és Arnould, egyik hirdetett éleseszű, hatalmas jogtudós; a másik törvényekben járatlan kereskedőségű, elmésség, tudomány, és rutin nélkül. A harcz nagyon egyenlőtlennek látszék.

Voltak, kik sajnálták Moncenét, de Arnouldot mindenki előre legyőzöttnek hitte.

* * *

A tárgyalás napján roppant néptömeg foglalta el az esküdtszék teremét, nem csak a szokott hallgatósági helyek, s karzatok, előcsarnokok, magok az utczák is el voltak foglalva bámulókkal, kíváncsiakkal, az üléseket árverezték, mint az operaházban valami híres tánczosné előadásakor.

Az esküdtek elfoglalták székeiket. Legelsőbb megjelent a közvádló, hivatalruhájában pretensiv arczával, ismerőseit hideg, magasságát éreztető komolysággal üdvözölve, s helyet foglalt a számára határozott padon. Egy másik padon ültek a tanúk, egymásra félelmesen tekintgetve, egy elrekesztett üres pad állt a vádlott, egy másik védője számára.

Az ajtónál álló tömeg rögtöni hullámozása hirdeté : hogy a legfontosabb személy most érkezik. A karzatok arcza, a lorgnettek, a kíváncsiak szeméi tolakodva fordultak oda, honnét az érkező váratott, s a mint a tömeg kétfelé nyilva útat engedett, lehete látni Madame Monce alakját, a vádlottét.

Szerény, de méltóság teljes arczczal, bátran, bár minden dacz nélkül lépett a bámuló nép elé a mindég szép, érdekes, de most kétszerte szép és érdekes asszony. Arcza a szokottnál halaványabb volt, de e halaványság nem a félelem vérehagyott sápadtsága volt rajta, hanem valami magas ember fölötti nyugalom.

A bíró megmutatta a helyet, a hova leüljön s ő szeliden foglalta el helyét, arczán sem kihívó dacz, sem kihívó gyöngeség nem mutatta magát. Mintha észre sem vette volna a körüle levő néptömeget.

Utánna mr Arnould jött, csekély jelentéktelen alakjával, ki mi-

dön észrevevé a mindenünnen reá néző szemeket, fülig elpirult, ügyetlenül elkábultan lépett elő, úgy hogy midőn az elnök mutatta neki a széket, melyre leüljön, zavarba jött, nem tudta: hogy mit intett neki, úgy hogy a huissiernek kelle őt padjához vezetni. Ez ügyetlensége miatt kész volt ellene az elővélemény a közönség előtt.

Az esküdtek meghittetésével inte az elnök a közvádlónak, az fölkel, átvevé se gédétől a szükséges irományokat s a bírákhoz fordult.

— Uraim, esküdtbírák, — én Duval Armand, hivatalomnál fogva közvádoló, vádolom Monce, született Duforet Angelica asszonyt: hogy férjét Monce Guidót orozva meggyilkoltatá.

Angelica lehunyta szemeit s hosszan sohajtott.

— E mindnyájunk által ismert jó hitelű kereskedő, folytatá Duval, egy reggel kereskedelmi bureaujában meggyilkolva találtatott. — Azon éjszakán többen hallák a pisztolylövéseket az említett irodában s nem sokára láttak egy férfit onnan kijöni, ki sietve haladt végig az utcán, s egyenesen Moncené asszony lakásához sietett, a hol egy arannyal telt szekrényt adott át a cselédségnek, egyenesen Moncené asszonyhoz utasítva. Másnap hire támadt: hogy a kereskedő meggyilkolta magát, irodája bezáratott, vagyonai a hitelezők között felosztattak. — A kereskedő halála gyanús volt, semmi fölvilágosító irást nem hagyott maga után, mely öngyilkosságát indokolhatá, vagyonai legjobb rendben voltak, hitele kifogyhatatlan, személye köztiszteletben álló, de annál erősebben szólt hirtelt öngyilkossága ellen azon körülmény: hogy irodájában semmi készpénz nem találtatott. Ezt mind összevéve, méltán felöltő lehetett a vizsgáló orvosok azon bizonyítványa, miszerint a két halálos lövést maga a megholt nem ejthette magán, mert az elsőnél mindjárt halva kellett összerogynia. Az eset lázasztó volt, de leglázasztóbb a vádlott magaviselete, ki a helyett: hogy férje gyilkosait nyomoztatná, iparkodott a dolgot mentül jobban eltitkolni; ismerőseit, kik férje halála okait tudakolák, hidegen visszautá s végre egészen eltűnt a világ elől, a Poissoniere külváros legrejtettebb utcájában fogadva magának szállást. — A tanúvallomásokból kitűnik az: hogy Monce idegenkéz által gyilkoltatott meg: — hogy meggyilkoltatása után két perczel egy férfi távozott el, ki onnan Moncené asszony lakására ment: s hogy azon ember Moncenének egy szekrény aranyat küldé át, és végre, hogy Moncené az egész eseményt nem csak hogy gondosan titkolá, sőt környezetét is felszólította mentül kevesebbet beszélni róla idegenek előtt, s ő maga nem sokára eltűnt ismerősei köréből.

— Kérem, szólt közbe az elnök: a tanúkat előbb megesküteni.

Ekkor a vallomások egyenként kihallgattattak, a hol Moncené asszony érintve volt, felszólították: hogy nincs e ellenészrevétele. Némán intett fejével: hogy mindent helybehagy.

M. Duval fölkérte az elnököt: hogy legyen szabad néhány kérdést intéznie a vádlotthoz. Angelica fölállt, nyugodtan szemébe nézve a közvádlónak.

— Ismeri e madame azon embert, ki amaz éjjel önnek egy arannyal tölt szekrényt küldött?

— Nem ismerem.

— Nem is gyanítja: hogy ki lehet?

— Még eddig nem birtam rájöni.

— Valóban csudálatos, szólt Duval a bírákhoz fordulva, hogy egy ember, a kit nem ismerünk, a kinek kilétéről fogalmunk sincs, s a kinek semmi köze hozzánk, bennünket minden investívák mellőzésével egy szekrény arannyal lepjen meg. Merném hihetlennnek is nevezni ez esetet.

— Valót mondtam.

— Hát ezt ismeri e madame? szólt Duval egy lepelt feltakarva, melly alatt a zöld asztalra téve s gömbölyü üveggaranggal leboritva egy összeroncolt halálfő feküdt. A Monce irodájában talált halott feje.

— Isten! mi az? Kialta fel megborzadva a nő, s azután méltatlankodva fordult a bírákhoz: ah uraim, ez kegyetlenség egy gyöngénőt illy ijesztgetésekkel akarni gyanú alá hozni. Ez iszonyatos.

— Legyen nyugodt asszonyom, szólt közbe az elnök, e tárgy nem az ön ijesztgetéseül van ide hozva, hanem egyedül, mint a per folyamához tartozó corpus delicti, s csak a közvádló által használt modor tevő azt önre nézve ijedelmessé, mit mi igen természetes s legkisebb beszámítás alá nem jövő benyomásnak találunk önre nézve. Kérjük visszatakartatni.

Duval diadalmas pillanattal takarta vissza a leplet s azután hűde szigoru hangon mondá el a bíráknak: hogy a vádlottra azon büntetést kéri, melly szabva van a férjgyilkosokra.

Vádló és vádlott visszaültek helyeikre, halotti csend foglalt helyet a teremben. Angelica némán hunyá le szemeit, érzé: hogy senki sincs, a ki védni tudja, de érzé azt is: hogy vele van az igazság.

Előttünk, kik az előzményeket ismerjük, különösnek fog tetszeni: hogy a vádlott iránt olly kevés részvét mutatkozott; de a közönség a szép nőben csak egy szép bűnöst vélt látni, a nyugalmat arczán megátalkodottságnak hívé, s az olborzadást az öntudat belső csapásának.

Az elnök inte Arnouldnak: hogy lépjen elő a vádlott védelmére. Az fölkelt; sápadt, kifejezéstelen arcza számalmas gyöngeséget látszott elárulni, hangja elfogult, elfojtott vala, midőn beszédéhez kezdé, inkább hasonlított maga egy vádlotthoz, mint védelmezőhez.

— Uraim, — esküdt bírák, — kénytelen vagyok gyöngeségemet elismerni, azért elnézést kérek — — én jogtudós nem vagyok; szép, elmés beszédet nem tudok tartani; én csak az igazságot tudom, azt fogom önöknek elmondani.

Jókai Mór.

(Folyt.)

VOJTINA GÁSPÁR LEVELEI

Andris öcscséhez.

Motto: „fungar vice — baculi.“

Variatio: „kinek nem inge, ne vegye magára.“

II. Levél.

Előre lantok . . . vagy, mi a guta:
Lant nem igen van . . . tollsíp és duda!
Előre tökszár, csimpolya, doromb,
Madár kelepcze és repedt kolomp!
Fel hagymabördő, fűzfasíp, bürök,
Lyukas kulacs, melly süvit, kanásztűrök,
Czirok hegedű és hasadt fazék;
Hadd zengjen a föld és zengjen az ég!
Mert a hazának épen illy zene
Most éltető, fenntartó eleme;
Minden szemét vers egy egy drága kincs,
Megél, ha ebben semmi szűke nincs;
Sovány ugarnak trágya kell, de sok:
Munkára tollak, kalamárisok!

Igen! ha tiszta búzánk elfogyott,
Miért ne vetnénk a helyett gyomot?
Nem zöldre a gyom, dudva és paréj?
S nem nagyra nő? akár aláhenyélj.
Árnyéka szintegy van — sőt koszorút
Fonhat belőle a ki rászorult,
Vagy kedve tartja. — Gazt ápolni hűn
Hazafias tett: gyomlálgatni bűn.

Azért előre mindenféle dibdáb,
„Hanczúzni a Parnasszuson mezitláb!“
(Mint egy barátom ír valahol,

Ki csűrhe közt nem örömet dalol.)
 Bátran, merészül, kissé szemtelen;
 „Mi költők“ a szerény hang ez legyen:
 Miért ne gyermekjáték az egész,
 Sármunka, nem kell hozzá semmi ész,
 Csak jó akarat és nem tiszta kéz.
 S kinek csizmája rossz, vagy inge nincs;
 Kit a leánytól zár kaján kilincs;
 Kit apja megvert, vagy preceptora;
 Kit elbájolgat a zsidó bora;
 Ki éhgyomorra káromkodni tud,
 Nagyot, keservest, cziprát, hájszagut,
 Mint: „a ki lelke istene vagyon!“
 S a többi (példa majd minden lapon);
 Ki felfödözte, hogy az éj sötét,
 A sárga holdnak kajla üstökét,
 Csillagot éjjel, nappal a napot,
 S bir vágni rájuk egy hasonlatot,
 Minő bagoly s hab szók között lehetne,
 Vagy mint ezek közt: csillag és gereblye;
 Ki a dalt írja, még pedig hová:
 Villámmal ír dalt a levegőégbe,
 (Kottázza tán? . . . no, ha így gondolá —
 S a tüzes istennyila viszi végbe
 A kottairást! . . .); szóval a ki mer
 Nem tudva tudni s bizakodni el;
 Vagy a ki sok jó versneműt bevett
 És gyomra terheléseig evett,
 S magát úgy érzi, hogy csak ki vele
 Mit egyszer másszor olly mohón nyele!
 Mind az körömrre, tollra és — papírra!
 (Miután nem ír ószer többé az írha).

Oh mert az ember lelke úgy örül
 Látván e sürgést íralmunk körül!
 Hány érdemesnek tünt le fénykora
 S borítja könyves bolt vastag pora!
 Hol a közönség, melly keresne gyöngyöt,
 Mit a feledség pókhálóba göngyölt,
 Ha ö k, a jó fiúk, s ár-foglalóba
 Nem tesznek egyet keltőt hébe-hóba!
 Igen, ha ö k fel nem eresztenék,
 Bő lében a mult héti pecsenyét,
 Nem is tudnók, hogy a rég élvezett

Jobb koszt iránt szánk íze elveszett.
 De ők, a jó fiúk, elészedik
 A régi jobbat, és nem engedik
 Hogy elenyésszen egy szép gondolat;
 Hanemha — nyúzó bicskájok alatt.
 Előnkbe hogyha tócsát öntenek,
 (Mi ő szerintök vers, azaz: remek),
 S az ember abban úszdogálni lát
 Ezernyi geniális nyelvhibát,
 Tarkázva itt ott, hogy legyen bizarr,
 Jobb írók eszmehulladékival; —
 Ha majd egy sánta láb, majd egy bezúzott
 Orr és fületlen, torzomborz fej úsz ott,
 Melyekben ez s amaz jó emberünk
 Költői mondatára ismerünk;
 S ujjal mutatjuk; ezt tudom kié:
 Berzsenyié vagy Kisfaludié,
 Kölcseié, vagy Vörösmartyé,
 Garai, Bajza vagy Petőfié;
 Ha, mondom, így, bár csúnyán megkuszálva
 Ráismerünk jobb költőink szavára:
 Avagy nem méltók köszönetre, kik
 A régi szépet újra éltetik?!
 Ha hát van, Andris jó fejed: tanulj.
 Az ócska csizma, megfejelve, új,
 És nincsen olyan régi köpenyeg,
 Miből ne telnék egy hitvány süveg;
 Azé a veréb, ki megcsípheti:
 Fogj ócska eszmét s légy eredeti!
 Mármost, eme vargabetű után,
 Ideje volna, ott kezdeni tán,
 Hol a más héti munka elmaradt;
 S köszörülni juhászkutyából agarat.
 Ha még is olykor assonance-ra jő
 Kedved, vagy a rím nem kinyöghető,
 Legjobb, ha mindig olyat válogatsz
 (Találsz is könnyen) a mi hogy nem az.
 Például várra ez jó lenne: rák;
 Vagy erre hogy huszárt, üsd rá: osztják.
 De bezzeg itt ugyancsak átbukám
 A mértéken; meg is fekszem talán.
 Ad vocem mérték: némelly ostobák
 Ennek jármába is beléfogák

Szegény verset: de te soha egyéb
Mértéket egy szál czérnánál ne végy.

Ki jámbusokban ír, (kivált komoly
Verset) caesurát ne tegyen seholy;
Jámbust pedig csak ott ejtsen belé
Hol semmikép el nem kerülheté:
Végül csupán hosszúkat tenni szebb,
Hadd vonja lábát, mint a sánta eb.

Van a magyarnak... ur Krisztus, mi van!?...

Saját mértéke: népdalaiban,
Mellyet kitánczol a paraszt legény,
És Farkas Józsi olly szépen ki húz,
De a poéta (kincsek közt szegény!)
Mértéket idegen mintára nyúz.

A szép toborzó, a lengedező
Bizony, bizony még járatlan mező.

Versébe ollyat a ki tenni mer:
„Nincs benne mérték!“ orditozni kell;
Sántitson ő is úgy, előre, hátra,
Mikép a többi azt előtte járta.

Ezenkívül, mint jó levesbe hús,
Szükséges volna versbe numerus.

„Mi a mennydörgő! hogyan illik a
Költészethez az arithmetika?“
Hát ugy öcsém, la! ez könnyű dolog:
Érezni kell csak és mingyárt tudod. —

Midőn te így irsz: „A leányka hön
Fohászzkodék és sirva a mezőn
Bolyonga; fürti közt lebegve méla
Szellő susog és zengő Philoméla
Éneke szól; sőt búbajos világa
A holdnak, Ime jő azonba drága
Kedvese, a kit olly régen ohajtva
Várt; felsikolt és csókba forr az ajka —“
S a többi, — ez neked jó, meghiszem,
De, mintha sással metszenéd fülem.

A rithmus olly láthatlan valami,
Mit inkább érzeni, mint hallani,
Mit észrevenni (mint a jó egészség
Szelid hatásu titkos működését)
Könnyebb, mikor nincs, mint akkor, ha van;
Mi nélkül mérték, rím, haszontalan
S akár mint gúzsba kössük, a darab

Kötetlen buglyos, próza-vers marad.

Ha írod a verset, nem öntöd azt,
Össze nem áll, hiába fursz, faragsz,
Majd itt könyököl félre, majd amott
És kárba vesz sok olly beceses robot,
Mellyel, ha méltóbb helyre fordítád,
Megkapálhattad vón' kukoriczád.

Aztán meg... aztán... hát... álmos vagyok:
Szervusz öcsém! máskorra is hagyok.

Közli A... y J....

CSEKLÉSZ.

(Tájismertetés. ¹⁾)

Nem pusztá vélemény talán, hogy egy komolyabb, több sorú, s még is értelmes föladatnak igenélküli szerkesztése, csak nem lehetetlen. Orosz Ádám-nak regénye azonban — az 1846-ki — Életképek 10-ik számában hiteles tanúság: mikép édes magyar nyelvünk erre is képes; de másféle minden egyéb nyelven illyesmi talán lehetlen; mi fölötti érvényes ítélet azonban nem nekem, hanem magának Mezzofante bibornok világszerte híres nyelvésznek való.

Ámbár a majmoknak utánzási vágyuk — mert szegények szükséges ügyesség nélküliek — sok ferde, s nevetséges tények szerzője, és követésök eszes lényre nem nagy dicsőség: még is mint gyermekkori tanulmányimban ezen tudtokon kívül sok örömeimnek ártatlan okai miatt quasi tiszteletből, mások utánzásabani csekély tehetségem, üres órákban legkedvesebb mulatságom.

Ime egy hájos vidéknek — bár tökéletlen — leírásában, törekvésemnek parányi eredménye.

Cseklész, Pozsony megyének alsóbb rendű mezővárosa ²⁾ közel a Kárpatok nyugati láncza részének tövéhez, nem csak a magyar határok alkony feléi környéknek, hanem egész hazánk legkiesb vidékének egyike. — Sz. György, és Bazin királyi városokkal délfelé szemközt; birtoka a fraknói grófok idösbikének, most galánthai, és fraknói gróf Esterházi József úr, cs. k. arany-

¹⁾ Vörös Antal cseklészi lelkész úr igenélküli tájleírását, melly még 1846-ba, — midön gr. Eszterházy József Cseklész ura életben volt, — készült, mutatjuk itt be e lapok olvasóinak. Köz l ö.

²⁾ Minek ismertető főjele az: hogy marhahúsának fontja két krajczárral mindég drágább, mint hozzá hasonló egyéb falukban, vagy talán azért, mert postája miatt transennalis hely; elég az, hogy mezőváros. Köz l ö.

kulcsos stb. ő nagyságának. Ki országos évkönyveinkben örökre dicső őseinek méltó sarjadéka, miért is hosszú, s holdog életiérti könyörgés több ezer jobbagyái legbuzgóbb imáinak főtárgya.

Hölgye — a kegyes grófnő — bár éjszaki zordon égaljnak csemetéje, nyájas mint keletnek szende virága, vallásos mint Iberiának ájtatos népe; irgalomteljes, mint a samaritánusnak felebarátja fölötti szánakozása, jótettekben dús, népének áldása, s grófi férjének dicsősége.

Cseklésznek levegője kissé éles, de egészséges, és a legédesb álomnak, mintegy zsarnok okozója. Földje nem első rendű; szorgalmas művelője iránt sem hálátlan azonban. Legelője kopár; azért — a leggyorsabb postafogatokon kívül — marhája sem címeres. Bora elég, és jó; Salabergnek hire nem utolsó.

Fekvése igen szép; a Nagy Szombattól utazónak, Szenczen tul Pozsony feléi kanyarodásakor, kikerülhetlen látvány a cseklészi bádóg csucsú, s nedves időben setétes torony, uj fedelű kised, s belől igen csinos templom fölött; éjnyugat felé jobbra a grófi pompás, — kelet felé balra a kényelmes pap lak, alatta a fehér zsellér házak. E templom, és kastély szemlélése különösen szép a pozsony-nagyszombati vaspályáról, és Csallóköznek csak nem minden törnyából. Hát még az inneni kilátás! Óh ennek leírása csak Jósika, Eötvös, vagy egyéb ihlettek tollába való.

Kettő a része e tisztos mezővárosnak; és ugyan vízhez nem juthatás miatt a nagyobbik felső csak nem kut nélküli; az uradalmi igazgató urnak udvarában egy; csak nagy fáradság, és költség nyerevénye. Ez gyűlhelye a vízfordóknak, és e kutnak történetes romlása esetén, pár órára, úgy mint a művesek eljöveteléig, még papja is részes a szomjuhozásban, melly bajból szabadulandása iránt azonban biztos a reménye, minthogy szilárd akaratú grófi védurának nagylelkű ígérete szerint tilos már egy minél előbb, még pedig saját papi udvarában bár költséges kutnak ásatása felőli kételkedés; addig béke, és kitérés sorsának föladata, azután pedig hála szent kötelessége; mert bizony fölötte nehéz még barmainak is a mély folyású fekete vizbeni fáradságos, s idővesztéses itatása, sőt télen veszedelmes is a patkótlan marhának e magas domborról lejárása. Áldottabbak e tekintetben, a délszak felőli Gödör nevű alrésznek lokói, mert nem csak hogy közel hozzájok a víz, de fáradságuk gyümölcsének betakarítása sem olly bajos mind emberre, mind baromra nézve. Az istenházának magas domboni látogatása sokkal fáradságosabb, de azért talán érdemdu-sabb a tulvilági édes jutalomra.

Körülbelől ezerkétszáz lakosai jobban szőlő, és földművelők; módjuk szorgalmukkal arányos; kinek több, kinek kevesebb a vagyona, mint mindenütt e széles világon; a mesterember sem kevés, még pedig általán nem is kenyértelen. — Nyelvet illetőleg a hazafiuság biztos; mert templom és tanodában csak magyar szó divatos; — igaz, hogy az itteni nemes udvar, néhány armalis nélküli tót atyánkfának menedéke, és a szomszéd tót helységekből vagy tíz ara

hason számú idegen férjekkel, a szláv, és német szóváltásnak is kaczer esz-
közlője; minél fogva a törzsökös cseklészi e három nyelv nem tudása nélkül
csak nem fehér holló; de azért Cseklész magyar nyelvünknek sehogy sem te-
metője.

A földes uraságnak terjedelmes vadaskertje, őzek, és szarvasok tanyája;
fáczyanosában ezernyi a szárnyas. Egy sorozott erdőben pedig, és különösen
a fekvése miatt páratlan kastélykertben gyönyörteljes a séta közötti időzés.

E kertnek regényes tövében sz. Anna asszony kápolnájánál, július 26-án
tömérdek évenként a bucsujárók sokasága, melly örök időkre bucsú engedésé-
nek érdemteljes kieszközlője, egykor Cseklésznek kedves káplánja, jelenleg
kereszturi plebánus, alesperes, és sz. széki úlnök n. t. Miksik Imre úr. —

Itt három nyelveni predikáció, és ünnepélyes oltári áldozat után, az
egész szellemi élvnek csendes elválás, és kötelességei hazatérés a vége. ¹⁾

Sz. Anna kápolnájával szemközt a fekete nevű, s lassan folyású víznek
több faju halai jók, sőt izletesek nyári hónapokon kívül, mikoron t. i. csak
nem kiálhatlan sárszaguk igen kellemetlen. E víznek délkeleti partján pedig az
elég tágas gyümölcsösök, számtalan csevegő szárnyasoknak igazi országa.

Sok magas vendégnek, a szíves földesuraságra nézve fölötte örvendetes
látogatása gyakori; mert szép a vidék. Angol, olasz, francia, vagy orosz na-
gyokra egyformán felejthetlen kedves benyomását.

Végre Cseklésznek falkerítésű temetőjében — mi ismét a kegyletes grófnő
műve, szinte jóizű a nyugvás; itt jövőendőben az én helyem is, sirgöngyöm
barmoktuli letiportatásának félelme nélkül.

S ez az egésznek kifejezése; minek egyedüli célja: az igen élküli
magyarul irhatásnak megmutatása.

Perczparti.

T Á R S A S Á G B A N .

Ha elborúlok olykor köztetek,
Midőn tinéktek fényes kedvetek
A vidámságnak köntösébe, lejt:
Miért a bántó pillantás felém?...
Oh ezt töletek nem érdemlem én...
Oh ez lelkeimen olly mély sebet ejt!

¹⁾ Kevésbé ájtatosok, késő éjig való kedvtöltésének anyagi eredménye pedig az:
hogy más napon az uradalmi pinczének bortartalma három, négy, sőt több tíz
akós hordóval kevesebb. K ö z l ő.

Én azt hiszem : hogy ekkor köztetek
 Nehéz , sőt türhetetlen lehetek ,
 Mint a viritó völgynek a vihar.
 De még fényesb s virágosabb leszen
 A völgy , hahogy fölötte átmegyen
 Setét felhőn a terhes zivatar. —

Lelkem magas bérce , mellynek tetején
 Egy gazdag tölgyfát növeltem fel én —
 Fáját a honfihitnek . . . keblemen.
 Vad fergeteg zúg a fa levelén ,
 Itt ott lombjától tépetik szegény ;
 Mérges villánok játszanak velem !

Pusztít a szélvész , bátran áll a fa.
 Meg nem hajolhat büszke dereka . . .
 De ágát össze-összerengeti.
 S lombjairól a csepp . . . könyvem cseppjei,
 Úgy hullnak rám , mint a dér gyöngyei —
 Midőn az ősz a nyarat temeti.

Miért tehát a bántó pillanat,
 A félreértő gyötrő gondolat?
 Hisz érttetek vív ekkor is szívem.
 S hogy elborúlok , nincsen mit csodálni:
 Magas bérceken gyakran szokott szállni
 A felhő . . . ritkán lenn a völgyeken. . . —

Tóth Endre.

V I S Á V I S .

Pál úr tetőtől talpig a szabadelvű emberek közé tartozott már rakonzátlan természeténél fogva, melly szerint, a kit fel nem pofozott, azt rendszeren megverte —, de még inkább rakonzátlan természeténél fogva, melly világos oppositioiban állott, a szarvas könnyűségével, a sugár jegenyével; Apolló szabályos növésevel.

Pál úr azonban még sem volt annyira szabadelvű, hogy a történeti jogoknak halálos ellensége lett volna, mivel azon vélekedésben élt, hogy II-ik András király adománylevelére, nem kevesebb követeléssel lehet büszke, mint

az ézaristocraták, a természet kiváltságos levelére, melyet a bekötött szemű sors vaktába osztogat. És ebben a tekintetben Pál urnak olyan erős és kiforgathatlan logicája volt, hogy gyakran magából az emberi egyenlőség elvéből, Hégelnél is merészebb igazságokat képes volt deducálni; előtte t. i. nem csak a véges és végtelen egy jelentésű fogalmak voltak, hanem még a legnagyobb tehetségekre sem adott egy batkát sem, mint tekintélyekre, mert ő a tekintélyeket egy átalában nem szenvedhette; az íváson és versíráson kívül pedig egyebet érdemnek nem tartott, még az evést sem tartotta érdemnek. Ezen világnézet volt oka, hogy Pál úr, még azon ötven mázsás cseh serfőzőn sem csudálkozott, kinél a mi Pálunkhoz hasonlóbb alakot, az ő nagyszámu rokonai és baráti, (ezeken kívül alig voltak egyéb ismerői Pálunknak) egész életükben nem láttak. Az ügyetlenséget éppen olyan bornirtságnak tartotta, mint az elhízást, s az elhízást csupán alkalmatlanságnak vette, mint az erkölcsi rosszat, úgy hogy ő egész életében, soha egy gazembert sem gazemberezett össze, legfeljebb azt mondta róla hogy: számár, ha t. i. meg nem agyabugyalta.

A mi a Pál úr tudományos készültségét illeti, azt lehet róla mondani, hogy készülletlen volt mindig; a mivel éppen nem akarjuk hevenyésző tehetségét gyanuba venni, mellyel oly mértékben bírt, hogy gyakran egy fél kappant is elnyelt hevenyében, mikor a vacsorának neki gyürkőzött. A hevenyészlet volt legerősebb oldala mindenben, még a versírásban is, s ebben állott előnye, mint a nőnek ereje a gyengeségben áll.

Mindezen dolgokat elbeszélésünkbe azért kellett belekevernünk, mert Pál úr módnélkül sokat tartott magáról, és a történettudományról, melly ő szerinte abban állott, hogy az ember, egész idejét a visszaemlékezésekkel töltse.

Lakott vala pedig Pál úr Pesten, egy három emeletes ház harmadik emeletében; azért lakott pedig a harmadik emeletben, mivel a negyedikben nem lakhatott, mint azt a fiatal Goliathok, és az egész pesti világ mondani szokta; s hogy mi az élvezet fölhasználjuk, csupán Pál úr iránti tiszteletünkől történik, ki a szokásra legtöbbet adott.

Vala pedig az ő foglalkozása: perfolylatás, a mennyiben úton utfélen, fűbe fába belékötött, czivódott, vagy ha maga ezt nem tehette, azon volt, hogy másokat czivódtasson. Választotta pedig ő ezen foglalkozást ősi szokásból, mivel a boldog megyei világban, még a várnagynak is ügyvéd embernek kellett lenni. Pál úr csak akkor volt elemében, ha az emberek pofozkodtak, egymást csalták, lopták, zsebelték, zsarolták. Ezt nevezte ő szép kilátásnak.

Vala pedig ezen szép kilátásnál Pálunknak egy szebb kilátása is. Volt ez a kilátás az ő harmadik emeleti ablakából, melly az udvarra nézett, egy második emeleti ablakba, melly hasonlóképen az udvarra nézett. Onnan látott ő reggelenkint, és a napnak egyéb részében, egy halvány arcú, tüzes szemű, fekete haju érdekes nőt ki kinézegetni.

Pál urnak módnélküli volt az ő öröme, a mint a házmesterétől kitapogatta, hogy azt az érdekes teremtetést Rózának hívják. Pál úr azt is megtudta — mivel nála a hallás is tudás volt — hogy az ő Rózája rosszul zongorázik ugyan,

de szépen énekel, és pedig csupa passióból énekel. Magunk is hallottuk egy párszor az ő kellemetes hangját, s első hallásra meggyőződünk, hogy az érdekes szomszédnő hangtehetsége, azon hangtehetségek közé tartozik, melyek véges-végiglen nagy reményű tehetségek maradnak.

Pál úr, egész idejét az ablaknál töltötte, ott ült, ha aludt, ott ült ha olvasott, melly két foglalkozása rendszeren egyre ment ki.

Annál pedig nem igen lehetett érdekesebbet látni, mintha Pál úr kezébe vette tillinkóját; tulajdonképen nem is ő, hanem az ő barátja, ki annyira vitte, hogy „Martha“ból játszott opera darabokat tillinkón. Illyenkor az a szőke fiatal ember — a barátját értem — fűtta, Pál úr pedig járta . . . a bolondját. Az ablak kinyitattott, Pali (a barátság által jöttem erre a diminutívumra) a függöny mögé vonta magát s csak úgy kandikált át Rózához, mint mikor az egyszerű diák a cathedrából kondizta a kisasszonyt. Róza ki is nézett az ablakon, csak hogy nem fel — hanem lenézett az udvarba; rendszeren fehér kendő szoritotta fekete szépen fésült haját halantékaihoz.

— Fogadjunk Kleofás! szólt Pali egy vasárnapi vendégéhez, hogy figyelmet gerjesztettem. A kedvemért küli mindig azt a fehér kendőt hajfonadéka körül. Én meg erre a pálczára kötöm mindjárt a magam fehérkendőjét s kidugom az ablakon, annak jeléül, hogy feltétlenül kapitulálok szíveimmel.

— Ne eszelősködj pajtás! Róza schwarz auf weisz fűgét mutat neked. Nézd csak azt a barna szakállat a háta megett, annak áll ott a világ; nézd, nézd, már csak a füle látszik.

Pál úr a hetedik égből esett le, s a helyett hogy a pálczára kötötte volna kendőjét, szemeiből törül ki egy cseppet, ha elébb az orrát nem lett volna szükség megtörölni, mellynek vére elindult.

— Vérkönyeket sirok Kleofás! — mondá, a mint a fehér kendőre nézett. —

— Az orrod után mégy öcsém megint — felelt Kleofás stoicusai hidegséggel, melly gunyának is beillett volna. A szerencsétlenség, fiatalabbik testvére a szerelemnek, a remény: az öregebb. Indulj az öregebb után.

— Hiszen csak nem szerethetem az anyját!

— Bolond, ki szól itt az anyjáról? hiszen akkor a hiúságotat támadtam volna meg s te tudod, hogy én a hiúságot, a nagy dolgok sarkantyujának tartom. Én csak azt mondtam, ne engedd: hogy a szerencse, ki fogjon a reményen.

— Ejh! ne mesélj nekem, mert ha én kózzá fogok, úgy tele verem a fejedet Horatiussal, vagy ezt a „Gyöngyösit“ vágom a kaponyádhoz.

— Na hisz akkor, hullani fognak a gondolatid mint ősszel a fa levele.

— Nem öcsém, repülni fognak, mint ez a tinta tartó a fejedhez.

— Megállj te második Kisfaludy. . . ne bolondozz. . .

— Na hiszen csak annak is köszönheted, hogy meg nem festem vörös szakálladat, mivel nem akarok plagizálni. De ne is praeceptorkodj itt, azt mondom, mert engem ugyse, a szádba tömöm ezt a stílibt.

— Ejnye te Ludas Matyi, hát Döbröginek tartasz engem?
 — Nesze ne ludas . . . tovább nem bírta mondani Pál úr, dühös haragjában, de nem is volt rá szükség, hogy mondja; mert a mit mondani akart, már oda volt nyomva veres betűkkel a Kleofás bal pófájára.

— Ez pimaszság, ez gyáva. . .

— Lenyeld, azt mondom, a mi a torkodon akadt Klofi, mert fel tarkózlak.

— Hát ez a jutalma barátságomnak?

— Hadd el, hadd el, mikor tudod hogy szenvedélyes vagyok. Ezzel Pali a nyakába omlott Klofinak, megcsókolta azt az arczát, melyet előbb felpofozott.

— Na most a csókom ég rajta. . .

— Ugy teszel mint a színészek, kik a magok kezét csókolják.

— Ne haragíts meg újra. . . hát mikor teszek én nem a szivemből valamit?

— Jobb szeretném, ha az észedből tennél már egyszer.

— Hagyj engem magamra, ki nem állhatom azokat az Archimedeseket. .

. . . Klofi! te szereted a bort, ma leiszom a kedvedért magamat. Olyan részeg leszek mint a csap, beüthetnek akármelyik aszuszólós hordóba. Jere, menjünk, igyál, felejts. Haragszol még?

— Egy szikrát.

— Na, itt van még egy szikra szeretetemből; mondá Pali s újra arczul csókolta Klofit.

— Menjünk hát nem bánom, hanem ha még egyszer ilyen brutális le-szesz, felmondom a barátságot.

— Soha, soha Klofikám.

Székely József.

(Vége köv.)

LEVÉL EGY BARÁTOMNAK.

Baja sept. 1850.

Jó barátom áldjon meg az istenem!

Vedd baráti, nem czikornyás levelem. . . .

Versben írok, jót vagy rosszat nem tudom,

Erre késztet az átkozott unalom.

Volnál csak itt közelemben jó barát

Pofon ütném „unalom“ ő nagyságát,

De miután távolba vagy, ő az úr,

Bár mint vívok véle, legyőz s nyakba szúr. . . .

S mint legyőzött meg kell adnom magamat,

Tűrhetetlen járma alá nyakamat.

Menyő hordta unalomja mit akar?

Nem tudja, hogy tenni termelt a magyar?!

No de azért kedves pajtás megvagyok

S reméllem, hogy jöni fognak szép napok. . . .

Most is néha, még pedig a javából,
Ki ki hágok ebből a szűk istrángból,
S elhallgatom J a n c s i primás hangjait

Mikor húzza azt a „r ú z s á m d a l a i t“!
Ez a J a n c s i dicső gyerek — barátom! —

Hogy nem hallád játszani még; sajnálom!

Húrjaiból olly bús hangot ereget,

Hogy az ember szíve majd nem megreped,

Nem húzza a magyar dalt így senki más,

A menyei karban sincs olly p i r i m á s!

Pár pohár bor, s J a n c s i primás körében

A mint mondám napom néha jól mégyen,

Merengésem rablánczait széttöröm

S reám repül szárnyaival az öröm. . . .

Ekkor aztán van mulatság, van biz a!

Míg zsebembé van egy hitvány poltura. . . .

Énekelek . . . összeülöm bokámat,

Míg a lábom totaliter kifárad. . . .

Aztán sírok . . . bár a szívem nem akar,

De hiába! sirva vígad a magyar! . . .

Egy nap úgy; mint a másikon verselek,

Tudod hogy e betegségben szenvedek. . .

Bár pályámon igen kevés virág van

K ö l t ő vagyok e prózai világban, . . .

Vagy ha most nem: de tudva hogy az leszek

Hogy ha — pár ezer forintra szert tesztek!

Hát te pajtás hogy vagy mint élsz; miképen?

Annak a szent városkának végében?!

Igen jól vagy! — s ez másképen nem lehet!

Hisz ismerem phlegmaticus lelkedet. . . .

Elolvasad . . . elpipázod a napot,

Néha adván barmaidnak abrakot. . . .

Kérdezéd volt, hogy mint áll a gabona?

Nagyon fel megy! . . . lelkem üccse fel biz a!

Különösen mi neked kell — az árpa —

Ma holnap már nyolcz forint lesz az ára. . . .

S ez nem csuda! hisz tudod hogy az árpát

Sörré főzik . . . sörré biz azt az árvát.

Hogy vásárra eljössz hozzám — örülök! —

De ha nem jössz, terem tézek, pörölök!

Azért szavad igyekezz megtartani

S ne légy ollyan s z ó s z e g ő mint valaki! . . .

Hogy ha eljössz, a többi közt, tudod mit?

Csald magaddal azt a kedves valakit —

Inkább ha kell — mond meg a kis hamisnak —

Kész örömmel átöltözöm kocsisnak. . . .

Elhozom őt — s a fuvarnak az ára

Legyen egy — c s ó k — az alkocsis ajkára!

S most jó Palim! — addig is mig meglátod

Csókol, ölel őszinte hü barátod!

Tóth Kálmán.

TÁRSAS ÉLETI SZEMLE.

Galambpostánk. Boldog idők. Icarus és a Röpivek. Czimkórság, melly ellen nincs orvosság. A kereskedő világ Pesten. Természetes okok, mellyek a czikkek árát nagyobbá, és mértékét kisebbé teszik. Egy uj-világi zsarnok, kit semmi alhatmányos charta — a halálon kívül meg nem buktat, Boldogság falun. Egy házassági történet, melly igen unalmassá lett volna, ha a hős szerencsére meg nem szökik. Három jó közül mellyik a legkisebb rossz?

Olvasóink várják a sok jó ujságot, elmondjuk mind mivel szolgálhatunk.

Galambpostáinkat kiküldtük a nagy világba és ime még mi a világot a harez zuduló hullámaival véltük küzdeni, galambpostánk a béke olajágával tért meg.

A komor felhők, mellyekből villámok löveltek alá, lassankint elvonulnak, a haragos elemek diplomatikus sima arcot öltenek, és az élet döcögő szekere ismét régi kerékvágásában kezd járni.

A börzebárka, melly az utóbbi időkben az ezüstagio Araratjára menekült, a földszinhez ismét közel van.

Boldog idők ezek.

Valóságos mythologiai idők, mellyekben elmondhatni, hogy az ezüst és arany mindenfelé esik.

Mult találkozásunk óta egy kis malheurünk történt.

Olvasóink talán emlékeznek Icarus esetére, ki röpülni vágyván, Créta szigetén, hova a tenger hullámai által zárva volt, azon különöz gondolatra jött, hogy tollból szárnyakat csináljon magának. A szárnyak sikerültek is, de egy merész röpülés közel vivén őt a naphoz, szárnyait elpörzsölte és csak a sors irgalmának köszönhető, hogy ugy nem járt, mint a bécsi léghajós, ki legutóbbi fölrepülésekor majd oda pottyant a hova nem akarta volna.

A Röpivek is fölülemelkedtek Créta szigetén. S a toll segítségével tett kis excursiónak az lett eredménye, hogy egyik szárnyukat ezek is elpörzsölték.

És ez a historiája, hogy a Pesti Röpivekből Pesti Ivek lőnek, miként ezt olvasóink czimlapunkon észreveheték. Azonban e kis vesztességért elég kárpótlás nekünk az, hogy ıveink egyenesen szép előfizetőnőink tárt karjai közé hullanak, miután szárnyal és szárny nélkül úgyis egyedül csak ide törekzenek.

Mi nem vagyunk olly czimkórosak, hogy egy pár betűvel rövidebb czimmel

meg ne elégednének. Ámbár tagadhatatlanul sokan vannak, kik e bajban még most is sinylenek.

A napokban egy végrendelet készítésénél voltunk jelen. Az egyházférfit balzsamteli szavakkal vizsgálta a haldoklót, hogy az égurának kegyelmében bízva, nézzen derült szemekkel végperczének eléje, mert e perczben egy jobb életnek fog polgárává avatattani.

A beteg e szavakra fölegyenesedett s krónikus nyavalyájába: a sedrialis betegségbe visszaesvén, mondá:

„Elöttem szóló tisztelendő ur szavaira a tekintetes karok és rendek előtt (a karok alatt bizonyosan azokat értette, mellyek fogták, a rendek alatt pedig a testamentum sorait), ezennel nyilvánítani bátorkodom, miszerint engem semmiféle élet polgárrá nem tehet, én vagyok és maradok mint ennekelötte, ugy ezután is tekintetes, nemes, nemzeti és vitézlo kispiczei Piczei Boldizsár, és ezt kérem fejfámon is megjegyeztetni.“

Ez volt az utolsó protestatio a számóság közül, mit az öreg ur ez árnyékvilágban benyujthatott, és ugy látszott ez az egy is könnyebbiséget szerzett neki . . . meghalt!

A halálról jut eszünkbe, hogy fővárosunkban a kereskedelmi és iparos életet leginkább azok ölik el, kiknek leginkább érdekükben állana azt fentartani.

Kereskedőink, iparosaink és czéheseink a legkisebb körülményt is mindjárt arra ügyekesnek kibányászni, hogy áruiknak minden mértékben fölüli árt szabjanak.

Ha Bécsben eső esik — Pesten a csizma riktig mindjárt megdrágul.

Ha Madagascaron revolutio van — a czukor és kávé ára rögtön föllebbszáll, mert Triestből nem hozhatnak.

Ha a selyemszövetek Milánóból nagyobb rakprocent mellett érkeznek — igen természetes következmény, hogy mészárosaink a hús árát föllebb limitáltatják.

Igy aztán a fűszerészek, würtlerek, hádogosok, szabók, halászosok gombkötők . . . és isten tudja még miféle . . . kötékek mind találnak ürügyet, hogy czikkeiket drágábban adják.

S a mi legbosszantóbb, hogy az árak növekedése arányában még a mértékek is kissebbednek.

A mészáros kisebb fonttal mér, az éttermekben tehát kisebb adagokat adnak, s minthogy az adag kicsi, a pék kisebb zsemléket süt hozzá — s így megy ez circulusban egyiktől a másikig.

És mi lesz ennek következménye?

Az, hogy a fogyasztó közönség megbosszulja magát, és a főváros, kereskedelmi tekintetben végkép decentralisáltatik.

A tehetősb rész már is leginkább Bécsset gazdagítja, s ha a vasúttal a szállítási költségek kevesbbedni fognak, az egész közönség onnan látandja el magát a szükségeseikkel.

Sőt ha szigoron fogunk calculálni, még vacsorálni is oda megyünk.

A szegény fővárosi lakón tömérdek zsarnok uralkodik. És még akkor is ha bezárta gyomrát, ha a nyereszkesző üzérvilág tömkelegéből csöndes lakába menekszik, ha csaló szolgálóját elcsapta — még ekkor sines vége kínaink.

Egy új uzsora kísértet jelenik meg neki a házi ur képében, ki nem elégi meg, hogy az adóztatás legkülönműbb torturáin zaklatja keresztül bérnökét — javítás, tisztítás, mangorló, szemet, házmester, járda, esővíz, olaj és ég tudná még miféle díjjával — hanem aztán még örökös házbér emelésekkel is neki rohan a hatszorosan megnyitott bárány árva bőrének.

Gyertyaszentelőkör föllebb viszi a házbért, mert a város valahol a hatodik utczában a járdát javíttatni kezdi.

Szentgyörgy napkor mert neki 9 házatól valamivel több adót kell fizetni, mint más szegény embernek.

József napkor mivel e nap néynapja lévén, a trakta sokba kerül.

Szent Mihály napkor mivel a czukor drágább s a kisasszonyoknak öszreuj mantiletteket kell csináltatni.

És mindezt a szegény lakónak kell fődöznie, ki a 9 ház egyikéből sem szedi a házbért, a traktának még morzsáiban sem részesül, s a házi kisasszonyok mantilette mellett — akár összefagyjon.

Nemde a fővárosi életnek „ezer apró bajai“ mellett, melyekből még csak ezredrészt mondunk el, boldog a vidéki, ki önbirta telkecskéjén mindezt csak a „Pesti iverk“ből olvassa, gyakorlatilag azonban tapasztalni nem kénytelen. Csöndesen nyugodhatnak az esztendőnek azon négy veresbötükkel fölrott gyásznapiján, melyeken mint az angol versenyeken: „fuss vagy fizess“ vagy minl a chinai játékokban: „dob vagy kidob“ a jelszó!

Ad vocem fuss vagy fizess.

Budán történt, hogy egy fiatal ember abbeli desperatiojában, miszerint már nem lesz háboru holott ő minden áron háborut akart bizonyosan hogy vágyait elérje: házasságra adta fejét, hanem az esküvő utolsó pillanatában nála is győzött az europai békeelv — becsülettel azonban már visszalépni nem lehetett, a visszalépésnek pedig török vagy szakad meg kellett történnie, megkísérté tehát amugy, és midőn már utban lennének a templom felé, ő bizony hátat fordította toronynak, s ill a berek nád a kert a menyasszonyt a faképnél hagyta. A társaság zavarba jött. Az ő romanya kipirult a méregnek miatta, a vőfény kedélye végkép elkomorult és besötétetett, mert a menyasszony az ő karján volt s egy elszökött vőlegényt helyettesíteni bárki mit higyen is nem csekély föladat. A nászok és többi vendégek merev pillantásokkal bilincselék le a nászasztalon pompásan fölhordott kappanykákat, pulykácskákat és tortácskákat, nehogy valamiképen ezek is a vőlegény pártjára csapva — elebláboljanak, mielőtt még a carnalis consumtio a pulykapecsenyén megtörtént volna.

Ime azonban a nénék, szomszéd- sógor- és ángyomasszonyok harsogó trombita szavára, a fiatal vendégseregéből kiválik egy vitéz, egy hős, egy bámulandó középszázadi lovag . . . és mindenesetre magyar ember — ki a más példáján nem szokott tanulni — és ünnepélyes ígéretet tesz, hogy ő a távozott helyét, minden kötelességekkel és jogokkal e pillanatban átvállalni kész.

Az előbbinek hütlensége által lesújtott menyasszony, egy pár pillanatig habozott, de a vendégek, kik a még fölemésztlten kalács és pecsenye szempontjából indultak ki, egy perczig sem késtek „hurrah“val fogadni az ajánlatot. S az improvisált vőlegénynek tíz néne azonnal az egyik, húsz sógorasszony meg a másik karába kapaszkodott, fölnyomták a fiackerbe s az ajtót jól rázárva elhajtattak vele. S ő jóformán azt sem tudta, hogy tulajdonképen kit vagy hányat vett el . . . néhány óra mulva boldog férj volt; — néhány hét mulva pedig majd — — meglátjuk.

Fontenell mondja a szép asszonyról, hogy az paradicsom a szemnek, pokol a léleknek, és purgatorium az erszénynek. Paradicsom mint kedves, mert ekkor még csak szemünk van vele viszonyban. Pokol mint menyasszony, mert ekkor már lélekkel kell összeforniok, és purgatorium mint nő, mikor t. i. már az erszényre nézve is összeköttetésben vannak.

Mellyiket válasszuk e három közül? a paradicsom? igen bójtí, s ugy látszik az édennek csak előcsarnoka, hol a főajtóknál lángpallósú cherubok örködnek. A pokol? igen égető, örök tűz, enyhítő ital nélkül. Válasszuk tehát a purgatoriumot, hisz ebben a kereszttet ki nem kerülhető Krisztus is megfordúlt.

Megpróbálnunk okvetlen kell, s még mindig fennmarad a jó remény, hogy kime-
nekülhetünk belőle!

Azon biztos tudattal, hogy szép olvasónőink ez indítványunkért, s e m m i e-
s e t r e meg nem haragusznak... zárjuk be mai szemlénetet. Sok esemény nincs benne a főváros társasköréből, de úgy hisszük, hogy az utóbbi olyan... mely egy egész életre elég...

✂ Ujabb collegai utasítás.

Az én kedves — o — collegam nem elégszik meg a kapott leczkével, s az utasítással mellyet már kapott. Ujabbat kér. Ujabbal szolgálók.

Sok csintalanság van benne. Ha a farkas körme ki nem látszanék, prócatornak tartanám... csak hogy nem a javából!

Legelőbb is idézi szavaimat — persze azokat, mellyeket még szeretne (!) czáfolni. Mellyek őt czáfolják elhallgatja.

Egész álló hétig jól alszik dicsőségével. Már miért is kell a nyolczadik napnak föl-
viradni, melly azt lerombolja? El akarja a világgal hitetni, hogy más mit sem tud — s beszél olly dolgokról mikről ő nem tud.

Többi közt azt mondja, hogy mi a Corpus Jurist soha sem láttuk. Láttuk biz azt amice, s nem csak láttuk — hanem birtokunkban is van. Hanem persze ő mind az ideig, míg mi azt nem mondtuk neki, hogy keressen e b b e n i s utána, csakugyan nem vette kezébe.

Persze itt az a baj, hogy utalni nem lehet addig, míg meg nem olvasta azt mit citálni akar. Képzeljük mennyit kinlódott szegény feje két egész napig, mint forgatta azokat, annak a grabsa könyvnek lapjait, mennyit fáradott, míg kikereste azokat az argumentumokat, mik — a mi malmunkra hajtának vizet.

István, Kálmán és László decretumai közül majd mindent, mi a cselédekről szól, idézi, felhossa.

Látja collega, én elismerem, hogy azok mindegyike szól, cseléd-adás-vevés-
ről, annak különböző nemeiről, s még is elég vakmerő vagyok, azt állítani, hogy nekem van igazom.

Mesének tetszik — hanem még is úgy van.

A szolgálak, ha földet műveltek j o b b á g y o k voltak, s ekkor a földdel sajátíthatta el más valaki.

Ha földet nem műveltek, c s e l é d e k voltak, s ekkor nem a földdel adathattak el — ha tudnillik valami bünt követtek el, loptak gyilkoltak stb. (illy esetben a jobbágyok is föld nélkül adattak el) kívül vagy belől az ország határán, mint a törvény megszabta.

Az ön által idézett törvények, mind büntetési esetek, mind olyanok, mellyek nem eladást vevést s z a b á l y o z n a k hanem megrendelnek.

Nem tagadom: törvénykönyv a nemzetek historiájához nevezetes adat — de nem historia. Mert megvolt valamely törvény, nem következik, hogy életbe is lépett volna. Csak hogy az egy vértagadási törvényt idézzem, mikor volt az életben?

Őn drága collega úr, elég csomó törvényt idézett az eladás vevés, mint büntetés bebizonyítására? Nos, midőn azt annyi esetben megrendelték, ha divatozik szabályozták volna is, s midőn szüksége bekövetkezik, eltörölték volna. Erre citáljon törvényt — o — collega, s én fejet hajtok ön tudományának.

Amice a historia nem bábjáték, s nem is olyan kezébe való, ki nem tud vele bánni. Lássá amice, én keveset tudok, de magát még is taníthatom valamire: törvénykönyv kiegészíti, de nem teszi a historiát.

Magister Simon de Kéza, a legrégebb magyar kronika író, egy egész fejezetet szentel a szolgálai viszony magyarázására, hanem az eladást vevést, mint szabályozott

divatot sehol sem említi — Vidben pedig az valóságos divat. Mult bírál-
tomban is citáltam azt, de ön után sem nézett — ugy-e? Még másra is utaljuk önt.
Bonfin is szól a szolgálai viszonyokról, tőle is tanulhatna valamit. Ugyan csak a cse-
lédvizonyokra talál felvilágosító adatokat: Fejér Codex dipl. T. IV. vol I. 333
l., vol III 391 l., T V vol I 58 l. T II 173 l. T III 470 T. IV vol I 380 T VI vol I
245 T. II 471 l.

Szerecsent nem akarok mosni — azonban amice, ha kedve van, még vagy hat
ennyire tanítom. Látja barátom, ön is kimondá, magam is elismerem, nagyon keveset
tudok, hanem olly dologról nem beszélek, mihez nem értek, sem pedig nem drama-
tizálok; olly szólásokat, mikről alig van fogalmam, mint pl. önöknek a magyar ős
korról, mellynek vallását állítják pellengerre, akkor, midőn azt sem tudják, hogy
hívták a papokat! *)

⊙ Bizonyos Pesten megjelenő divatlap, a Röpivek verseit parodiálni kezdi.
Igy közlé közelebbiről, a R o z s á s r o m á n c z parodiáját. Gondolja magában, jó ne-
kem ugy is, ha másképen nem lehet.

⊙ Szigligeti Vidje felett, hatalmas vita kezdetett. Egyik fél rabszolgavásár
létezését, másik nem létezését állítja.

Bár mint dől el a dolog, bár mellyik fél is bizonyítandja be maga igazát,
annyi bizonyos, hogy gyöngé darabnak kell annak lenni, mellynek jósága mellett,
csak ilyen argumentumokat tudnak felhozni.

⊙ Heinefetter Katinka megérkezett, s a német színpadon vendég szerepeket
ad. Egy helybeli lap megemlíti, hogy ez nem a Miklovits Heinefetter, kinek hangja
nincs. Mi ehez csak azt tesszük, hogy sem az a legnevezeteseb madame Stöckel-Hei-
nefetter.

⊙ Lemouton francia nyelv tanára, s Lemouton Emilia magyar író nő atyja
meghalt.

⊙ Az aradi színház dolga Havi igazgatása alatt igen jól megy. Az ottani pri-
madonna Tély Roza k. a. ki a nyáron Bécsben nevezetes előhaladást tett, az ottani
közönségnek kedvence. Először Lindában lépett fel, tőméntelen koszorut, virágo-
kat aratott. Hangja tiszta, csengő; játéka csinos, s iskolájában is tetemes előhala-
dást mutat.

⊙ E hét folytán nemzeti színházunkban egy új tenorista Ressler lépett föl —
azaz nem annyira új, hanem olyan, ki már egy párszor próbát tett. Ha jól emlé-
szünk, róla írták, hogy ha Bécsbe megy is Ressler marad. Csinos hangját sehogy
sem tudja használni.

⊙ W i l l m e r s folyvást rendez hangversenyeket nemzeti színházunkban. Első
a conservatorium részére adott hangversenye, ez intézetnek 115 pfrtot jövedelme-
zett. A hangászegylet e derék művészt tiszteleti tagjává nevezé ki.

Ugyancsak róla hirtelék a lapok, hogy magyar operán dolgozik. Meglehet, sőt
mi azt is hajlandók vagyunk hinni, hogy némelly ugynevezett magyar operánál ma-
gyarosabb szellemű lesz.

⊙ Külömben a Wilmers játékát mesterinek nevezhetni. Olly csodaszzerű andalító
harmonia ömlik el az egészen, melly önkénytelenül magával ragad igaz. Hangjaira
fölmelegszik, földvámul az ember.

⊙ A losonczi kárvallottak részére eddigelő 4742 frt pp. jött be. Számítsuk
ide a derék Vahotunk által gyűjtött összeget is, s egészöböl szép összeg lesz.

*) Bíz rá ennek megfejtését, ugy is Nagy ur azt mondá, hogy apám tud historiát —
hadd mutassam meg, hogy én is tudok annyit mint ő — nem mint apám, hanem mint
Nagy ur. — Lássák önök az áldozattevők s tűzörökét ghulasz (Gyulák)-nak neveztek
— a tatosok jósok valának! Külömben nem ez az egyetlen baklövés — mit elhallgatánk.
S z e r k.

ΔΔ Szeretjük a parabolákban beszédet. Hly genrebem hajdanában Herder dolgozott igen elmés dolgokat.

Mi nem affectáljuk, hogy szintolly elmés dolgokat tudnánk írni — hanem áproposkat majd megpróbáljuk.

Egy ember meghivta társait buzát szemelni. Sok, igen sok konkoly volt azokban. Ki kelle tisztítani, mert különben többi gabnját is bemocskolta volna.

A meghívottak szorgalmason dolgozának. Sok, igen sok konkolyt gyűjtének. Egész kazalokat — lapáttal s nem seprűvel kelle a szobát tőlök megtisztítani.

A halmaz konkoly közé két szem, igen szép tisztabuza is keveredett igen szép tisztabuza, hanem csak két szem! Olly halmaz gaz közt, két tiszta szem . . . nem nagy csoda. Ki ítélte volna el ezét a szorgalmas dolgu vendégeket? A tisztabuzának a piszkos compania mit sem értott — azok ragyogó tisztabuzák maradtak s mellettök konkoly — hasznavehetlen gaz.

Gondolja e nagytiszteletű madame de Hölgyfutár, mi az apropös ebben a parabolában?

IRODALMI ÉLET.

Valami az assonanceról.

Nem akarok szerencsént mosni, — rossz versírók mindig voltak s lesznek a világon, következésképp honunkban is, — sőt itt felesebb számmal, mint bárhol, nem lévén semmi vezérkönyv, melly a verscsinálásnak — legalább a külsőre vonatkozó — mesterségét tanítaná; semmi kritika, melly a mosdatlan körmökre rákoppantana,* midőn a költészet tiszta kelyhéhez mernek nyulni. De lehetetlen bosszankodás nélkül nézni el, milly kevés gondot fordítanak a külalakra még olyan verselők is, (sőt kiváltkép az olyanok) kiknek eszme és tartalom nélküli szóhalmazása bizony ráférne egy kis formai tisztaság, egy kis külső eszű; hogy az ember mégis gyaníthatna valami okot, mi tántoríthatta meg ez vagy amaz szerkesztőt, vagy kiadót, hogy e férczeletet Guttenberg isteni találmányának áldásaiban részeltesse. Ha pedig az ember tapasztalja (miben elég módja van), hogy e rossz példa mint ragad alulról fölfelé, rosszakra jobbakra, akkor a bosszankodás még magasabb fokra hág. A „*veniam damus, petimusque vicissim*“—nek is meg van a maga határa, s ez nem eshetik a művészet határain kívül, különben odajutnánk a hol — — — a hol most vagyunk. Mert hiszen pongyolaságban alább már nem sülyedhetünk: a mostani állapot — valóságos botrány.

És itt egyebet mellőzve, s a rimet futólag érintve, csak az assonanceról akarok egy pár szót, a hely szükéhez mért rövidséggel elmondani.

Nyelvünk a többi europai nyelvekkel összehasonlítva, rimekben igen szegény. Ennek okát abban vélem rejteni, hogy míg más europai nyelveknél az egyes szavak a szokótésben is megtartják eredeti alakjokat, a magyarnál utóragot vesznek fel. Már pedig, ragismételésből rim nem ered; olly heterogen szó, melly ragainkkal rimezne, történetesen kevés van: így nincs egyéb választás, mint vagy Gyöngyösi Istvánnak és követőivel „ának — ának“—ozni, vagy rim helyett assonanceot is használni.

Assonance, épen mint rim, idegen szó. A magyar nép, jóllehet (egy idő óta legalább) mindeniket használja, nem tudott nekik nevet adni: neki a vers, a nóta *rámegy*, *kimegy* s azzal beéri. Hogy valaha rim helyett a görögéhez hasonló mértéket használt, echiambus láb volt tulnyomó, arról esárdásaink s a nagyon régi „Lengyel László“—féle gyermekjátékok *dallamai* bizonyosságot tesznek. Ezen dallamokból gyönyörű schemákat lehet levonni: de a mi most nem czélom.

*) Higyje meg ön, ha volna sem használna. Szerk.

Hogy az *assonance* népünknel nem olly idegen, mint neve, azt megmutatni könnyű. Midőn a fentebb körü költészetben még így rimeltek: „szemeink — füleink, apjával — bátyjával, süllyedeztek — tévedeztek stb., s volt rim elég: akkor nevétek a nép ügyetlenségét, hogy hasonló jó rimeket nem talál, hanem illyenekre szorul dalaiban — földet — tőled, rakva — alma stb. Pedig a népnek, öntudatlanul jobb izlése volt, mint ama rimelőknak: ő ragot, *ugyanazon* raggal ritkán hangoztat, inkább vesz — ollyan a millyen *assonance*ot. Például:

Ne szomorkodj légy vig
Nem lesz ez mindég így.

Huzd rá cigány disznót adok
Nem turja fel az udvarod.

Igyunk igyunk kivilágos viradtig,
Megfizeti a ki reggelig alszik.

Vigyen el a sárga haldl
Takarítson szárnya alá.

Megjegyzésre méltó, hogy ez utóbbiban az *assonance* a *sárga* és *szárnya* szókra is kiterjed.

Ha már azon avatottak, kik a honi költészet *nemzetivé* emelését tűzték nemes feladatukul, a rag ismétléséből származó — bár *látszatra* jó hangzású — rimek, vagy inkább *nem rimek* kiküszöbölése után, az által kívántak a rim szegény nyelven s magukod segíteni, hogy *assonancokat* vettek fel: igen helyesen cselekedtek. Helyesen, mondom, mert a magasabb költészetnek, ha nemzeti akar lenni, a népből kell kifejlődni: a nép pedig, mint főnebb érintém, az *assonancokat* szintolly régen, vagy talán régebben használja, mint a rimet. Csak ne feledjük, hogy a magasbb költészet, a művelt író, azt, mit a néptől szabálytalan, hibáktól természetesen nem ment alakban vesz át, szabályozni tisztogatni köteles. Ezért meg nem hocsátható azon írók (illetőleg ironczok) vétkes könnyelműsége, kik tudatlanságból, erőtlenségéből, restségből-e, vagy ama jelesbbek hihait tökéletlenül majmoló hegykeségből, melly pongyolaságában genie erőlködik lenni, meghatározni nem tudom —, se a rim, se az *assonance* törvényeit nem tisztelik, hanem gázolnak keresztül kasul, a mint épen tolluk alá jó; kik így rimelnek: *körében* — *éjjelében*, *csillaga* — *sugára*, *fordult* — *pirúlt*, *hajtja* — *tudja*, *panaszát* — *sohajját*, és illy *assonancokat* mernek használni: *időnek* — *véled*, *megfűlnak* — *utalósabb*, *gyakran* — *átázom*, *veszt* — *egét* stb. millyeneket ezrével lehetne felidézni a szépirodalmi lapok hasábjairól. Hova visz — hova vitt ez bennünket? — ide s tova a verset nem is kell írni, csak a prózát hosszabb s rövidebb sorokra szaggatni s ráfogni, hogy az *vers*. Illyeneket a nép soha sem dalolt, füle sem szenvedhetné meg: annál nagyobb *szégyen*, hogy írók használják azokat, írók, kik a költő nevet, ha a közönségtől meg nem nyerik is, önmaguk ruházzák nagy szerényül magukra verseikben!

Vége köv.

A...y J...

NEMZETI SZINHÁZ.

Világismeret. Eredeti társalgási vigjáték, dalokkal és tánczczal 3 felvonásban. Irtá Dobsa Lajos. Zenéjét szerzette Egressi Béni. Flóször adatott Pesten, november 30-kán.

Nem tagadjuk, némi előszeretettel mentünk a színházba. Szerzőnek „Öcsém

házasodjal!'' című darabjára emlékezünk. Hittük, hogy utolsó botlását ez estve helyrehozandja.

Reményünk sok tekintetben nem csalt meg. Ki ne örvendene annak?

Különösen darab idő óta félszegnél félszegebb darabok kerültek színre. S a közönség tetszése sem volt mindig méltányos bíró. Oly szerzők, kik magoknak fényes nevet vívtak ki, botlottak, mellőzték a dráma valóságos czélját — s ilyeneknél a botlás kétszeresen megrovaudó.

Senki se higgye, hogy mi ebből azt következtetnők, hogy Dobsa azok hibáit teljesen feledteté velünk.

Vannak ennek is hibái. Csak hogy egy könnyű, mulattatni szánt, sok jó oldallal bíró darabra ki fogná bönczkését kifenni, szemöldjét ránczbaszedni s érmet-széket feszegetni ott, hol egy két tollvonás seghet a dolgon?

Illy értelemben akarunk mi e darabhoz szólni.

Legelőbb is a czimirát ellen van kifogásunk. Miért keresztelte társalgási vigjátéknak? Sok bohózati jelenetet, sok mulattató elemet, comicai ért találtunk benne; azonban egy társalgási darab kellékeit ritka helyütt. Csak nem akarja szerző elhitetni velünk, hogy seprűzési s leöntési jelenet a conversatio benne?

Lássuk csak néhány szóval meséjét.

Pacsuli — László — iparlovag az ügyesebb, becsületesbb genrének közül. Balaton-Füreden szokott nyaralni, hol estélyeket lakomákat rendez, a vendéglősnök jövedelmeket hajt, ki ezért kénytelen elnézni, hogy ő soha sem fizet. S illy jellemekek valóban léteznek. Főkérdés itt: sikerült e szerzőnek ezt egy kivinni, hogy élethű következetes s még is mulattató legyen? valóban igen. Pacsuli szelessége által, melyet ő maga Világismeretnek keresztelt el, zavarokba jön, zavarokat okoz — azokból kivágja magát, ezeket felbontja hasonlóan szelessége által.

Fennirt fürdőben találkozik a darab négy hőse. Ligethyné és Kálmán, kik hajdan viszonyban voltak — Gyula és Antonia, kik most testvérek. E két utóbbi a két elsővel jár jegyben — ezek azonban kihallgatván azoknak reminiscentián alapuló vallo-másaikat, kész a bonyolodás.

Az ebből származott féltékenységre építi szerző darabja meséjét akkép, hogy Ligetiné és Kálmán viszonyt sző, Gyula és Antonia viszonyt színel, természetesen a világismerő Pacsuli játszván a szövő és felbontó szerepét mindenütt.

Alapnak jó. Szerző is elég ügyesen használta fel. Egy kis kifogásunk itt is van — minékvaló Pacsulinak annyit emlegetni a borjut s apró marhákat? Ki beszélne annyit önmagáról — mondanók ha elméskedni kedvünk volna!

Az is kár vala, hogy szerző a Gyula és Antonia testvéri viszonyait nem tudatá a publicummal — hogy a másik fél nem tudá az helyet, de úgy többet nevetett volna a közönség, mint így. S az efféle titkolódzás regényben hatásos lehet — de nem színműben.

Valamint minden vigjáték, hol két három felvonás elválasztja egymástól a szerető sziveket, házassággal végződék, ugy itt is hódolt szerző e törvénynek. A szerelmesekek egyet énekelnek s összekelnek.

Hanem miért énekelnek és tánczolnak annyit e darabban? Azzal sehogy sem tudánk megbarátkozni.

Elmés ötlet volt szerzőnek a névtelent három a tánczra keresztelni — hanem még elmésőbb lett volna a darab végére hagyni e tánczokat, mikor a mese folyamára nem hatnak gátlólag.

Még egyet kell szerzőnek kerülnie — túlzást a parodiában. A nevettetőtől a bosszantóig csak egy lépés van, s szerző ott, hol azt a tyrannus szobaleányt seprűzés, öntözgetéseivel színrehozá, lehetett élethű, daczára annak azonban bosszantó és nem nevetető.

Ezek főbb nézeteink. Némelly pontban szerző haladást tanusít. Azt a finomságot, mely az Ősém házassóját jellemzi, nem találjuk fel ebben. Az is, ez is francia modor, csak hogy itt több a hiba s abban több a jó oldal.

Előadás, némelly egyes helyeket kivéve, pontos összevágó. László — jutalmazott — szerepének teljesen megfelelt, ugy a többiek is. Rendezés igen csinos. Tánccok — kivéve az utolsó csárdást — elég jók.

MOZAIK.

*† Angliában 1848-b. 135,845 házasság történt. Ugyan ez évben 539,965 gyermek született.

*† New-yorkból Jenny Lindről, egy ottani imádója következőleg nyilatkozott: „Csattogánydalát torkából, mint selyembogár vékony fonalát szövöi, oly édesen, oly ábrándszerűn hal el az, míg nem a szerafok dalával összeolvad, s az örökkévalóságban elenyézik.“

*† Egy hallei antiquari catalogus, a Göthe haját is hirdeti, eredetiségeért keszkekvén. Árra 8 tallér.

*† A Lordmayor hivatalba lépése alkalmával Londonban, egy sajtáságos menet is volt, mellyben Azsia jelképűleg teve, Afrika elefant, Amerika szárnyas vad, s Europa ló által képviselteték. A ló, első lábait kivéve, megfordítva volt megpatkólva.

*† Pentzingben nem régi, egy napszamos félremegy. Megnván neje a várakozást, utána siet, s felakasztva találja — elkezdi pofozni szidni, annyira, hogy magához tért.

*† Párisban közelebből negyven szindarab előadása tiltatott el.

*† Rachel tisztá jövedelme, németországi műtuzása alatt 200,000 frank vala.

*† Berlinből a londoni műkiállításra, a Biblia egy díszpéldányát küldik, mellyhez Kaulbach lefösté a négy evangelistákat.

*† A Göthe alapítványi társulat Berlinbe elhatározá 1850-b kitűzött 1000 tallér jutalmára, a Göthe és Schillert egy csoportozatban előállító beérkezett minta rajzot, hova hamarabb elkészítetteti.

*† Prestonban (Anglia) egy orvos feltalálta-módját, tüzet gyújtani, melly nem füstöl.

*† Bourg-ban egy kilenc éves gyermek elfogatott. Darab idő előtt, egy rokonával civakodásba elegyedett. Azóta zsebpénzét souneként gyűjté meg, míg nem azok árrán, egy nagy kést vásárolhatott, mellyel aztán említett rokonát meggyilkolá.

*† Az orosz czár, minden iskoláju régi művészek jeles festvényeit lemásoltatja. Egyetlen festvényt 4—7000 tallérral fizet. A másolatok nagy részét, a híres Schiavone készíti. Ugyan ő Velenezében közelebből mintegy 104 képet vásárolt magános képtárakból, több mint 140000 talléron.

*† A dus gróf Rusca Maylandban palotáját, keleti fényvel butorozta. Egy szobába vert arannyal fog kirakatni. A költség több mint egy millio lira.

Külföldi virágo kiállítás. Magyarok a hazallságot és bátorságot, az angol a komolyság és méltóságot, orosz az észet és szépséget, olasz az elszánást, spanyol a szenvedélyességet, francia a finom viseletet, a német a jó szeszélyt és szorgalmat leginkább szereti.

Az ember ruhái szerint fogadtatik, de mutatott műveltsége szerint bocsáttatik el.

Vasárnap a keresztény henyel, hétfőn a görög, kedden a persa, szerdán az assyriai, csütörtökön az aegyptomi, pénteken a török, szombaton a zsidó, mert ezen napok az elősorolt nemzetek nyugalom napjait jelentik.

Nézz mindenkit annak, a minek tekintetni szeretné, ez a legbiztosb eszköz az egész világ szeretetét megnyerni.

Szerkesztői telegráf.

Örömmel jelenthetjük olvasóinknak, hogy Vörösmarty és Vahot Sándor urak szíves ígérését is bírjuk, hogy vállalatunkat dolgozataikkal gyámolítani szíveskedendnek. Továbbá Arauy János ur biztosítani szíveskedett, hogy ezentul prosai dolgozataival is gyámzlitandja azt.

Apaí urnak Gyulán. Czikked, mely iránt kérdést tevé, a Magyar írók IV-füzetiben világót látott. Gondolom azonban tudod, hogy e f. t. hatóságilag lefoglaltatott. A beküldött művekről közelebb.

Nyílt levél a losoncziakhoz.

Tisztelt Rokonim! Önök rendkívüli szenvedései — és roppant veszteségeinek némi enyhítése s kárpótlása végett Losoncz Phönix czim alatt megindított irodalmi vállalatomat már eddigelő is szép sikerrel áldá meg az emberbaráti részvét és hazafiai rokonszenv jótékony géniusa.

Miután az általam szerkesztett s néhány nap mulva megjelenendő Emlékkönyv tetemes kiadási költsége már nagyobbára fődözve van; siettem önök részére a bejött előfizetési pénzekből eleve is 2000 pfrtot megküldeni, s ezen fölül majd a könyv-árusi uton eladandó példányok jövedelméből is rövid időn ismét szép összeget remélek átadhatni önök romokba dőlt városának némi fölsegélésére.

És hogy ezen, nemzeti irodalmunk bajnokai, — mondhatnám sérvítézei — és pártolói által Losoncz ujjászületésének oltárára hozott tetteges áldozat szent lángja, ápoló ereje minél inkább növekedjék: lelkesítve a tanusított részvét melegétől, elhatározám e czélből jövő tavaszra a Losoncz Phönix második kötetét is kiadni. S meg vagyok győződve, hogy a nyomasztó körülmények fellegei közül is jótékony napként előragyogó magyar nagylelkűség ismét erélyesen fogja segíteni vállalatom folytathatását s ez által a már letett alaptőkének mindinkább növelését.

Az általam előlegesen megküldött 2000 pfrtot azon tőkepénz közé kérem befektetni, mely a hatóságok s egyesek részéről Losoncz gyámolítására már eddigelő összegyűlt s későbbi intézkedésig a legnagyobb biztosság mellett kamatokn van kiadva. Ha majd az Emlékkönyv mindkét kötetének jövedelmét — mely számításom szerint legalább is 6—7000 pfrtot teend — szerencsém lesz egészen átadhatni; engedjék meg önök, miként a hely színén személyesen szerzendő tapasztalásaim nyomán intézkedhessem annak hová s milly czélokra leendő fordításáról, előre is kikötvényt, hogy szellemi vállalatom jövedelmének nagyobb részével Losoncz szellemi intézeteinek új alapítványait kívánom gyarapítani.

Legyen önök meggyőződve a felől, miszerint irodalmi pályámnak egyik legkedvesebb, leglelkesítőbb foglalkozása volt és lesz önök hamvaiból emelkedni kezdő magyar városának fölsegítését eröm és tehetségem szerint előmozdítani. Adja az ég, hogy a sors által szinte keményen sujtott irodalmunkon kívül minden más közérdekeink képviselői is versenyző buzgósággal ügyekezzenek Losoncz fölvirulását eszközölni, valamint önök is egykor, jobblétük boldog korszakában mindent, a mi szép, jó, nemes és hazafias volt, legforróbb részvéttel fölkarolni, tettegesen pártolni, soha el nem mulasztották. Isten áldja és segítse meg önöket! — Pest, dec. 2-án 1850.

Vahot Imre.

minden járó kelő ember egy egy „élő szobor“ volna. Hiába! azt mondja Arany: ónos idő van! Anachorétai életet élünk, s ha egy két jó ember eljő melegedni kandallónk tüzehez: ujságokért öljük faggatjuk egymást; s ha mindemből kifogytunk, elkezdünk pletykázni. Erre mindig van elég anyag. —

Majd pingálok nem soká, egy kisvárosi életképet, s elküldöm Pestre kimetszetni, jó lesz lapodhoz — garnirungnak. Megjárnám aztán, ha te meg képeimet rajzoltatnád cikkem fölé, s valami pajkos aláírást választanál hozzá a — szakácskönyvből. De ám így ne tréfájl! —

Jó egészséget, — sok jó kéziratot! — *)

A.

S z a b a d k a, nov. 15-én. Társas életünkről keveset mondhatunk, s még is többet tán, mint sok hason helyzetű s műveltségű izolált városról, melyekről legtöbbszörre egyáltalán csak annyit lehet mondani: a mennyi ház annyi szokás — s minden ház — magának. —

Nem tudjuk, a jobblétnek vagy inkább az összeférhetésnek tulajdonítsuk-e: hogy e részben nálunk másképp áll a dolog, de annyi bizonyos, miszerint itt a házak osztályazonként ugyan, de még is inkább összetartva, mintegy számos gyűlpontokat képeznek, melyek úgy a felsőbb, mint a közép s alsóbb körökben mint megannyi mulatozási társas-öröm helyekké válnak. — Általában sehol sem mulatnak annyit az emberek, mint nálunk, s tán ennek lehet egyrésztől tulajdonítani, azon nagyobb egyetértést s barátságot, mely férfaink minden osztályzata közt létezik. —

A sok összejövetel, természetesen sok alkalmat is ad az eszmék kicserélésére, s míg másutt ennek hiányában, a közfalak épen maradnak, nálunk, azok már alapjában ingattatnak meg. Azért lehet vitázásainkban nagyobb öszhangzást s mértékletességet, s érzelmebeli egységet találni, mint másutt, hol ritkábban találkozhatnak a vélemények. Egy vidéki nő, nem győzött eléggé csudálkozni egész éji mulatozásaink sajátzerű csendes kedélyességén, s részünkről megvalljuk, e dicséretet legalább felfogni tudjuk, miután alkalmunk volt, más város s környékbeli fiatalok össze nem tartása, sőt egymással szembeállítása s panaszkodása fölött hasonlítgatásokat tennünk. Azokkal sem tartunk, kik minden illetén nemű mulatságok miatt is, szellemi hátramaradást vetnek az azok kedvellőinek szemére — mert kiben életrevalóság van, az vígan s mikor kell komolyan is tud élni, mindennek eltalálván idejét s mértékét. S nőink társaságában kivált! — nem is értjük miként lehetne nem nyerni. . . . Bocsánatot kérünk hölgyeinktől, hogy oly önbizottan hivatkozunk nyereségünkre, de hiszen e bizottságunkban az ő dicséretök is fekszik.

Nyilvános tánczvigalmaink aligha lesznek az idén, de azok helyét pótolják a soknemű estélyezések s estebédek egész sorozata, úgy hogy minden hét, minden körnek meghozza a maga öröm napjait. Kell-e ennél több a szórakozásra? —

Kik ebben szentségtelenséget látnak, azok nem ismerik a magyar természetét.

Nem akarunk félreértetni. Nem a nyilvános lármás mulatságok, hanem a csendes házi társas örömeknek adjuk meg azt mivel tartozunk. S nem, azokat vedjük, kik komolyabb foglalatosság nélkül, örökös dinom-dánom közt egyebet sem tesznek, mint az időt ölik, mert azok heréi e szép hazának, s egy műveltebb társaság sem talál s keres bennök örömet, hanem azokért szólunk egy pár szót, kik illetén társas örömhelyeken is mind szavaik, mind példáik által, a közműveltségre haszonnal lépnek fel.

— Mik a politikai téren magunkhoz méltólag megjelenhetnek — mondatik egy helyütt e lapok 6-ik számában, társas életünkre vonatkozólag — foglaljunk el a társas életen minden talpalatnyi földet, honnan javunkra munkálhatunk és szebb jövőnket készíthetjük elő, — mert ugymond — ez egy lassú csön-

*) Küldjetez hát lesz aztán. Különben miről szoltál várjuk! — S z e r k.

des, de mély folyóvíz, mely láthatlanul mossa be a partokat, melyek hullámainak gátot vetnek! . . .

Mint halljuk Szuper társasága Bajáról, még e hó folytán fog körülmibe érkezni. — Tehát színésztünk is lesz. Szabó és Havi dal és szintársasága után pénzszűk világunkban nem remélünk ugyan hosszú kitartást közönségünk részéről, azonban a hirdetett új darabok előadása, s Szupernek kedves emlékében maradtot egyénisége — Fehérváryné, Feketéné s Szöllösi helyes játékaikkal — a közönségnek bizonyára néhány kellemes estétet fog szerezni. Különbösen pedig az aradi derék társaságnak is birjuk ígérteit: miszerint legfőlebb mártius közepe felé ismét körünkbe fog sietni. Bár tehetné valamivel előbb is! mindenesetre jó fogadtatásáról biztosítva lehet.

Ceylon.

Baja, nov. 26. Multkori levelemet, amugy revolutionalis módra megdéz-máltad. Te tudád — miért? — Hogy tehát ezen kegyetlen eljárásodat ezutánra gátoljam — olly rövidke leveleket irandok, miszererint ollyas nagy megdéz-máltatás esetében, legfeljebb tisztá papirosat producálhatsz a bajai életből. — Elmellőzvéen a rablás, gyilkolás, — s más illyféle, városunkban megtörtént dolgokat — thalia szélid csarnokába térek, hol színészeink maiglan is, kitarító pártolás mellett működnek. Legújabb darabjainkat vetélkedve ismertetik meg velünk. E héten kerülend színre Marsan hercegnő — Szerelmes pap (ez még most ujság mi náitunk!) Miroid et Comp. és Proféta!!! — Lám! ki gondolta volna, hogy míg tilla Grangenóvel a Profétátul is elbücsztek egy darab időre — az alatt minket szálljon meg a Proféta szent lelke — de nem ám Mayerbeeré — sem a Debreczeni, hanem egy jelenleg Szuper színigazgatótul dramatizált Proféta, meg látjuk, mint sikerüend. De már előre kimondjuk hogy: Ca ne va pas! — Tegnapelőtt adatott „Zombori leányvásár” eredeti szimü, Szuper színigazgatótul. Keveset vártunk, és sokat láttunk. Dudást, kópét, vén leányt, kalandost — s sok egyéb mindentfélét. Az egész mün kevés dramaticai van — de hogy egy pár híven talált jellem is van — tagadhatlan! Egyébiránt ez a szinbiralat nem ollyan én, vagy te féle fiatal embernek való. Reszünkről, úgy hiszem elmondhatjuk Petőfivel:

Hogy játszottak ne is kérdezzétek,

Vétek volt ma nézni őket — vétek.

Ha azt is mondhatjuk:

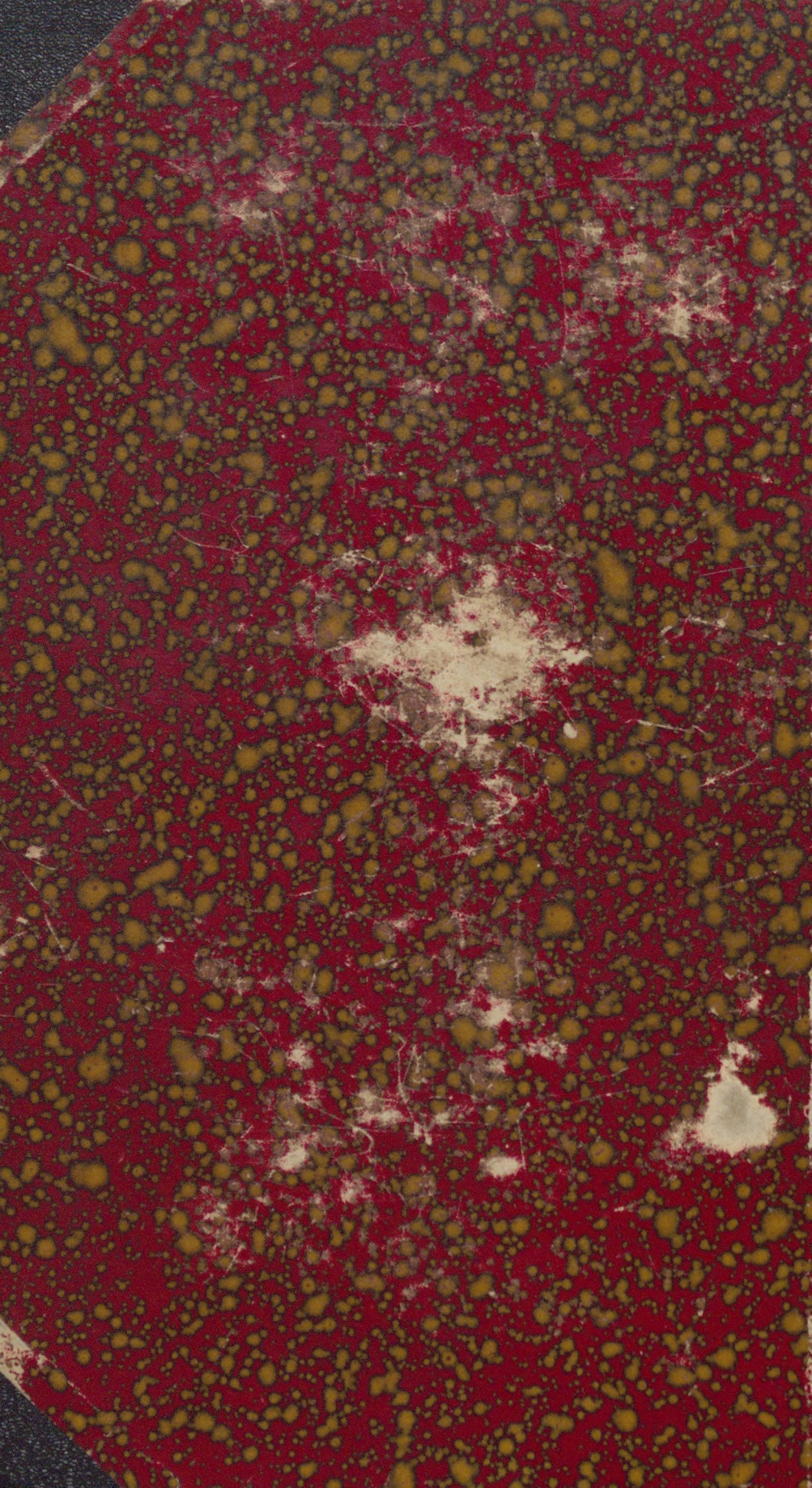
Hol is maradhatott az a kis leány? hol?

Üres volt a hely, hol ülni szok máskor!

Igy történt, hogy nekem Peleskei nótarius, meg Deborah jobban tetszett — mint Liliomfi, és Evangelium családéletestől együtt. — Mind e mellett annyit mon-dok, hogy tanácsosb lenne Szupernek Profétizálás helyett eredeti művek dolgozató-val szerencsét próbálgatni. Mi hisszük, hogy több próba után sikerüendene egy helyes szimüvet írnia.

De levelem már is hosszú. Hogy tehát ártatlan betűimet veres ónod haragjá-nak ki ne tegyem — egy magyaros kézszorítással bezárom tudósításomat — a főb-
bit ismét máskorra hagyván.

T. K.

306.990

Pesti
Könyvek
1850
I. Év.

M. A.